De dichtwerken van Bilderdijk. Deel 3

Willem Bilderdijk

bron
Willem Bilderdijk, *De dichtwerken van Bilderdijk. Deel3*. A.C. Kruseman, Haarlem 1857

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild002dich04_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

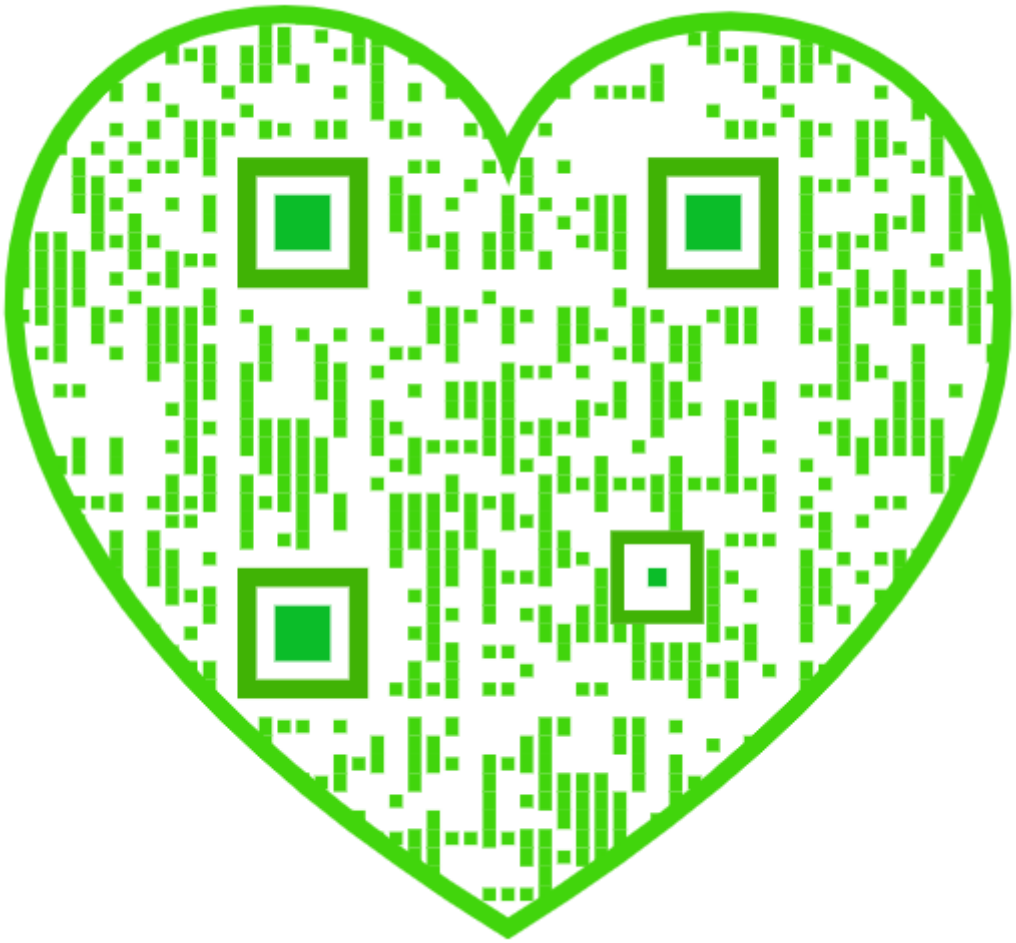

Kallimachus lofzangen en byschriften.

Lofzang aan Ceres.

De feestkorf keert te rug: zingt, kuische vrouwenreien!
Zingt Ceres 't welkom toe op 't klinken der schalmeien!
‘Wees welkom, Graangodesse, alvoênde Demeteer!’

De feestkorf keert te rug: onheiligen, knielt neêr!
Knielt neêr! En, dartle jeugd, en losgeäarte vrouwen,
Strekt op deez' dag van boete en heilig spijsonthouwen,
Geen nieuwgrage oogen uit naar 't staatlijk heiligdom!
't Wordt avond, de Avondstar brengt Ceres ons weêrom:
Hy was 't, die haar bewoog 't vermoeide hart te lesschen,
Als zy heur dochter zocht by veld- en brongodessen.
Kan 't zijn, en voerde uw voet u van de kim van 't Oost,
Tot waar geen dageraad het sombre West vertroost,
En waar in 't oog der zon de gulden applen groeien,
Godesse? en mocht geen vocht u 't matte lijf besproeien,
Geen bron u laven, noch geen spijs uw' dorren mond
Genaken, tot ge uw telg in 's roovers armen vondt?
Driewerf doorwaadde uw voet des Acheloüs vlieten,
En al de stroomen meê, die langs het aardrijk schieten;
Driewerf zaagt ge Enna weêr, Sicieljes streelendst oord;
En driewerf zat ge neêr aan 's landstrooms groene boord,
Aâmechtig, lavingloos, met stof en zweet betogen!

Dan, zwijgen wy van 't geen de tranen aan heure oogen
Ontperste! Nemen wy een blijder cytherstof:
't Ontbreekt ons aan geen' keur in Ceres ruimen lof!
Zingt, snaren, hoe heur hand ons wetten mededeelde,
Wier zacht, wier lieflijk juk de woeste volken streelde;
Zingt, snaren, hoe ze ons 't eerst in 't haar geheiligd graan,
Daar 't op zijn halmen danst, de scherpe zicht deed slaan,
De schoven binden, en de garven samentorschen,
Om door den sterken voet der stieren uit te dorschen.

Wanneer ze aan Triptoleem den veldbouw onderwees.
Of liever nog, (op dat de snoodaart krimp' van vrees)
Zingt, hoe ze, op d' overmoed in grimmigheid ontstoken,
Aan 't kroost van Triopas afgrijslijk wierd gewroken!

* * *

Nog was 't Pelasgisch volk in Dotium gevest,
En 't had een heerlijk bosch in dat aalöud gewest
Tot Ceres eer geplant, ontzien van zon en winden,
En waar geen lichtstraal zelf een' doorgang in kon vinden.
Daar stond de pijn, daar de olm, met trotsche bladerpracht;
Daar peer- en appelboom, op 't allerrijkst bevracht,
En saamgeschakeld met hun takken. 't Helderst water,
Als bergkristal, sproot voort, en huwde 't stroomgeklater
Aan 't schomlend bladgeruisch. Dit oord was Ceres lust,
Ja meer dan Enna, dan Eleusis gantsche kust.

Als nu de schutsgeest week van 't huis der Triopieden,
Raakte Erysichtons brein door 't stoutst ontwerp aan 't zieden.
Hy neemt tien slaven, elk in 's levens eerste kracht,
En elk een' reus gelijk van Cápaneus geslacht,
En wapent ze een' voor een' met bijlen en houweelen,
En vliegt, om Ceres woud zijn' hoogsten roem te ontstelen.
In 't midden van dat woud verrees een populier;
Gevaarte, zwaar van stam, met kruin en takken fier
Ten hemel steigrend, en wiens uitgebreide bladen
Ten schutsel strekten voor de dansende Dryaden.
Dees, 't eerst getroffen, zucht, en geeft met dezen zucht
Aan de andren 't teeken, en flux davert al de lucht.
De Godheid hoort terstond den noodkreet der boschaadje.
‘Wie, roept zy hevig uit, wie schendt mijn lustplantaadje?’
Met zwijgt ze, aanvaardt den schijn van de opperpriesteres,
Die voor heure outers waakt; de sluier der Godes,
Met de offerteekens en ontzachbare outerbanden,
En air- en maankopkrans, zijn zichtbaar in heur handen.
Zy treedt hem toe, en, nog van deernis aangedaan
Voor d' ondernemer van dit gruwelvol bestaan:
‘Gy, jongling, spreekt zy, die dees godgewijde telgen
Ontrust, laat af, mijn zoon, die stammen uit te delgen.

Weêrhoud uw slaven; denk aan die u 't leven gaf,
En hits de gramschap van geen Godheên op u af!'

Zy zweeg. Maar de onverlaat bejegent de Godinne
Met oogen, grimmiger dan Tmarus bergleeuwinne
(Wier opslag 't al vervaart) in 't nijpend barenswee
Den jager opzet, wien zijn everspriet ontgleê,
Op 't punt, dat ze in zijn bloed heur woede en leed gaat koelen.
'Voort! zegt hy, eer ik u deez' zwaren bijl doe voelen.
Dit hout behoef ik tot een vorstlijk feestgebouw,
Waarin ik met mijn' stoet mijn vreugdemalen hou'.'

Zoo sprak hy. 't Heilloos woord deed nog zijn lippen beven,
En Nemesis had reeds die vloekspraak aangeschreven.
Gebelgde Ceres toont haar godheid straks aan 't oog,
Haar voetstap drukt den grond, haar hoofd den hemelboog.
De werkliên storten neêr van killen schrik bezweken,
En vliên, en laten 't staal in hout en schorsen steken.
Zy spaart ze, als die door dwang gehoorzaam aan hunn' heer
Misdeden, maar heur wraak stort op den booswicht neêr.
'Ja, zegt zy, bouw vrij voort voor feest- en vreugdemalen,
Gy zult ze, onwaardige, gy zult ze steeds herhalen!'

Hier zweeg ze, en de ijsbre straf was op den stond gereed.
Een honger, vlammend scherp, en onverzaadbaar wreed,
Doorknaagt en teistert hem de ramm'lende ingewanden.
Een hevig koortsvuur smeult en doet zijn binnenst branden,
En 't uitgemergeld lijf wordt van de kwaal verteerd.
Rampzaalge, wat hy eet, hoe meer zijn zucht vermeert!
Een tien- een twintigtal vermoeit zich van zijn knechten,
Met rustloos voor zijn' mond de spijzen toe te rechten;
Tien andren schenken hem den beker, paar by paar:
Want Ceres wreekt zich niet of Bacchus deelt met haar.

Zijne ouders, diep geroerd door de onverbloembre ellende,
Verzaken hem om strijd by vriend en onbekende,
By land- of feestvermaak, en worden uitgeput
Van vonden: En, helaas! die vonden zijn onnut!
Men kan zijn vloekkwaal toch van 't daglicht niet verschoonen. -

Men vordert hem om 't feest van Pallas by te wonen:
De ontzette moeder zegt: ‘Mijn zoon is verr' van hier;
Hy ging het herdersvolk, dat onder vreemd bestier
Zijn runderkudde weidt, aan Kranons henvels vinden.’ -
Polyxo zal haar telg aan Mysis spruit verbinden,
En noodigt Triopas ten echtmaal met zijn' zoon:
‘Ik zal, zegt Triopas, op diepbedrukten toon,
Doch Erysichton ligt, sints meer dan negen dagen,
Door een ontzachlijk zwijn getroffen onder 't jagen,
In 't krankbed uitgestrekt.’ - Wat dacht uw zorg niet uit,
Wanhopige ouders, ter verberging van uw spruit!
Nu was 't een verre tocht, die elders hem verlette';
Dan was 't een val van 't paard, die hem de heupen plette;
Een werpschijf, die hem kwetste; of akkerbezigheên.

In 't diepst van zijn verblijf intusschen, en alleen,
Bracht de ongelukkige, aan één' staâgen disch gezeten,
En dag en nachten door met onverpoosbaar eten,
En de altijd holle buik hield eindloos aan om meer,
Slokte alles, zonder baat, als in een zeekolk neêr,
En gaf geen voedsel meê aan de ingeslonken spieren.

Gelijk de bergen sneeuw aan d'oorsprong der rivieren,
Of als het wasch versmelt voor d'open' zonnegloed,
Zoo, ja veel sneller nog, verging hem vleesch en bloed,
En liet hem de enkle huid op dor gebeente en zeenen.
Zijn moeder kermt van rouw; zijn beide zusters weenen;
De boezem zucht, die hem gezoogd heeft; en 't gezin,
Getuige van zijn leed en jammer, deelt daar in.
Zelfs Triopas rukt zich de zilvergrijze hairen
Ten schedel uit, en roept den Heerscher van de baren
Vertwijfeld aan. Vergeefs! Neptunus hoort hem niet.
‘ô Vader, zegt hy, dien ik t'onrecht Vader hiet!
Zie, zie mijn' eenigen! Is 't waar, en hebt gy 't leven
In d'arm van Kanacé aan my, uw' zoon, gegeven,
Hy is de mijne; hy, uw eigen godlijk bloed.
Ach! had Apolloos schicht hem eer de borst doorwroet,
En deze hand hem zelv naar 't vroege graf gedragen,
Dan dat ik door 't gebrek zijn hartaâr af zie knagen!

Ontruk hem aan 't geweld des hongers dien hy lijdt,
Of geef hem voedsel, gy, die God, die machtig zijt!
Voor my, ik kan niet meer: mijne eertijds rijke stallen
Staan leêg; mijn kudde is gantsch door 't slachtmes neêrgevallen;
Mijn huis heeft handen meer noch voedsel voor zijn' disch;
En niets dat me overbleef, van wat slechts eetbaar is!
Reeds doodde ik 't schoon gespan van zijnen statiewagen;
Het runddier, dat ik mestte om Vesta op te dragen;
Zijn roemrijk renpaard zelfs en moedig oorlogspaard;
Ja tot het huisdier toe, dat huppelde om mijn' haard.'

Zoo lang nu Triopas zijn goedren nog zag duren,
Bleef 't onheil slechts bekend in eigen huis en muren:
Doch toen hy 's vaders erf geheel verslonden had,
Toen zag men 's konings zoon die op een' mesthoop zat,
Het walglijkst voedsel vroeg van de ongeachtste handen,
En 't razend binnensloeg met ratelende tanden.

ô Ceres, 't zij mijn vriend noch die van mijn geslacht,
Op wien uw gramschap rust! Mijn' vijand treff' heur kracht!

* * *

Zingt, rei van maagden, en vervangt haar, moedrenreien!
Zingt Ceres 't welkom toe op 't klinken der schalmeien!
'Wees welkom, Graangodesse, alvoênde Demeteer!'

Een viertal rossen, fier, en zilverblank van hair,
Voert ons de feestkorf aan! Zoo voert ge, ô Graangodinne,
Gy, Wareldvoedsteresse, en 's aardrijks Koninginne,
De heldre lente ons toe, het blinkende oogstgetij',
't Vergrijzend najaar, en de sneeuwjacht, naar hun rij!
Wy offren u dit goud, in korfjens, rijk besteken;
Gy, laat ons vruchtbaarheid noch overvloed ontbreken!
Wy treden, bloot van kruin en ongeschoeid van voet:
Gy zijt het, die ons 't hoofd, die onzen voet behoedt!

* * *

Houdt stand, blijft hier te rug, die, in dees plechtigheden

aant. Niet ingewijd, den sleep niet t' einde na moogt treden!
Maar gy, bedaagden, die geen zestig winters telt,
Stapt voort, waar 't heiligdom zijn' toegang openstelt.
En gy, gebukten, krom van 't overwicht der jaren,
Of, die in 't angstig wee van 't foltrend kinderbaren
De handen opheft tot Lucina, treedt gy aan
Zoo verre uw wankle kniên u toestaan voort te gaan.
De Godheid kent uw zwakte en hoort uw aller beden,
En draagt u de eigen gunst, als die heur choor betreden.

Wees welkom, Demeteer! wees welkom, en behoed
Dees vest in welvaart! bloei! in eendracht! overvloed!
Stoof, rijp 't ontluikend zaad in 's aardrijks schoot bedolven!
Doe de airen zwellen! d' oogst op welige akkers golven!
Geef, geef ook vrede en rust, dat wie zijn' plicht voldeed,
De vruchten zaamlen moog van zijn bekostigd zweet!

1792.

Lofzang aan Delos.

Wanneer zult ge, ô mijn Lier, 't geheiligd Delos roemen,
Apolloos voedsteres? - Een' krans van lentebloemen
Gelijk, waar de eedle roos by krokus en narcis
In 't staatlijk midden praalt, en aller luister is,
Zoo praalt op 't blaauwend meir de landkring der Cykladen,
Daar ze in d' Egeeschen plas heur groene kusten baden,
(Elk heilig, elk om strijd een voorwerp voor den zang),
En Delos in dien kring, als de edelste in den rang.
Zy, Delos, eischt met recht onze eerste Lofgezangen:
Zy, die der Dichtren God, uit 's moeders schoot ontfangen,
In sluiers zwachtelde, en zijn Godheid 't eerst aanbad.
De zangberg draagt hem haat, die 't Godlijk hengstenat
Geen offer toebrengt; gy, d' onwaardigen Poëeten,
ô Febus, die uw wieg, uw bakermat, vergeten.

aant. Ze ontfang' mijn hulde des! en Gy, ô God der kunst,
Vereer me in dezen zang een' aanblik van uw gunst.

* * *

In 't midden van den vloed, door wind en golf geteisterd,
Graast Delos op zijn kust, steeds vormloos en ontheisterd,
Meer schuwe duikers dan verhitte rossen. 't Meir
Schudt op 't gebeukte strand zijn graauwend golfschuim neêr,
En 't Eiland strekt ter woon aan stoute waterkloeken,
Die op 't onstuimig nat heur brood en welvaart zoeken.
Als echter 't talrijk kroost van Vader Oceaan,
Vergaderd aan zijn' disch, hunn' breeden kring beslaan,
Wijkt elk voor Delos. Ja, niet eene zoo vermetel,
Die haar den voorrang durft betwisten van den zetel:
Zelfs, hoe eerzuchtig 't zij, 't Fenicisch Cyrnus niet,
En, die met dubblen arm in Tethys boezem schiet,
't Abantisch Eiland, dat met Ellops naam mag prijken,
En 't lieflijk Sardo, waar zelfs Cyrnus voor moet wijken:
Ja, 't strand waar Cypris 't eerst aan land stapte uit den vloed,
En nog heur mogendheid van 't aardrijk wordt begroet.
Die allen zijn versterkt door hooge torentransen,
Maar Delos door Apol. Waar vindt men sterker schansen?
Arduin en wal stort neêr voor 't buldrend element;
De Godheid is 't alleen, die geen verwrikken kent.
Gelukkig Delos! gy, wie zulk een burcht beveiligt!
Dan, daar ge aan uwen roem ontelbre tonen heiligt,
Hoe best verbreide ik u? Wat deel van uwen lof
Is u de waardigste, is de schoonste zingensstof?
Verhale ik, hoe een God met forse reuzenschonken
Zijn' ijzren staf verhief, in Rhodus smits' geklonken,
De bergen met een' slag verbrijzelde op hunn' voet,
Met grondgevaarte en al ter neêr wierp in den vloed,
Of, broklings wijd en zijd in 't hart der zee gesmeten,
Daar wortelde, en hunn' stand voor eeuwig deed vergeten?
Van daar elk Eiland sints, gevestigd op zijn steê,
Maar gy, van dwang bevrijd, dreeft onbepaald door zee.
Toen waart ge Asteria, geen Delos nog, geheeten,
Daar ge, als een heldre ster op 's hemels boog gezeten,

aant. Om aan de dartle drift van Jupiter te ontgaan,
U-zelf hadt afgestort, in 't diepst van d' oceaan.
En, tot Latone in u een eind vond van heur plagen,
Hadt ge, ô Asteria, nooit andren naam gedragen.
Vaak liet de zeeman, die van 't stevenrijk Trezeen
Naar 't fier Korinthen zeilde, u achter zich in 't heen-,
En zocht maar vond u niet weêrom in 't huiswaart varen,
Terwijl gy elders laagt te dobbren door de baren.
Vaak dreeft ge, Euripus en zijn golfgeritsel moê,
Op eenen dag naar 't punt van 't Attisch zeehoofd toe,
Of 't vocht Parthenia, waar u de heuvellingen
Van bygelegen kust met open hart ontfingen.
Doch als ge aan Febus nu uw koestrende armen boodt,
En in 't Ikarisch nat uw vaste wortels schoot,
Sints was 't, dat Nereus volk, wanneer 't u weêr ontmoette,
U, voor uw' ouden, met een' andren naam begroette.
Gy dan, ge ontzaagt den wrok der gramme Juno niet,
Die, brullende van spijt, zich nooit verbidden liet,
Maar al wat Jupiter in minverrukking streelde,
Vervolgde tot in 't kroost, de vrucht dier minneweelde;
En geene strenger dan de blozende Latoon.
Want haar beloofde 't lot een' glorierijken zoon,
Die, meer dan Mavors in zijn' wapendosch, te vreezen,
En boven alle kroost zijn' vader waard' zou wezen.
Van gramschap ziedende, stond ze eindloos op de wacht,
En sloot de onnoosle, mat, bezwijkende in heur dracht,
En van 't verschenrendst wee beklaaglijk aangegrepen,
Den Hemel, om henr leed door 't aardrijk om te sleepen.
Hier zelfs, hier stelde ze ook twee dienaars voor heur wraak.
De een was de wreevle Mars, die, deelende in heur zaak,
Op Hemns bergkruin wachtte, en met afgrijslijke oogen
Geheel het vaste land bespiedede uit den hoogen,
Terwijl zijn rossen in der winden aaklig kluis
De manen schudden van 't ontzachlijk stroomgedruisch:
En Iris, op den top des Mimas afgestegen,
Bewaakte 't kroost der zee, in Tethys schoot gelegen.
Van daar bedreigde en de een en de andre van die twee
Elk oord, waar vrouw Latone in 't groeien van heur wee
Een' wijk en toevlucht zocht, en dwong de ontzette steden,

aant. Den toegang van heur vest te weigren aan heur beden.
Arkadië vlood heen; 't gebergt' van Auge vlood;
De aaloude landrivier kromp weg in 's aardrijks schoot;
't Gewest, dat Pelops naam verheerlijkt, vlood te gader
Met al heur vesten heen, of trok naar Iöos vader.
Want de Inachus is met oud Argos in de macht
Van Juno, waar Latone onmooglijk wierd verwacht.
Aönië vlood meê: heur bronnen volgden beiden,
Met stribblenden Ismeen, dien ze aan de hand geleidden.
Van verre volgde, en traag, de Azopus, die vast kroop,
Sints dat hem 't bliksemvuur geroost had, buiten loop.
De teedre boschnimf schrikte en liet heur reien varen,
En vlood, beangst in 't hart, met losgereten hairen,
Daar ze op des Pindus top de bosschen zag verzet.
Gy, Zanggodinnen, zegt, ai, zegt me op mijn gebed,
Zijn boom en boomnimf dan te samen voortgesproten,
Op d'eigen' stond geteeld en uit-, en opgeschoten?
Voor 't minst, de boomnimf juicht, als 't vocht heur wortels drenkt,
En schreit, als 't winterweêr heur loofpluimaadje krenkt.
Nog onder 's moeders hart omzwachteld in zijn banden,
Voelde echter Febus reeds zijn grimmigheid ontbranden,
En borst in zulk een taal op 't schuldig Theben uit:
(Taal, die niet vruchtloos bleef in 's noodlots raadsbesluit!)
‘Wat dwingt ge, ô Thebe, my uw noodlot reeds te ontwikkelen!
Waartoe mijns ondanks my ter vloeksprake aan te prikkelen?
De ontzachbre drievoet is mijn zorg nog niet verpand,
En 't gruwzaam ondier niet gesnenveld van mijn hand,
Maar 't ligt aan Plistus boord, en op Parnassus klingen,
Zijn schubbig lichaam nog om 't schuddend hout te wringen.
Beef echter, 't gene ik spelle is feilloos en gewis!
Vlied, 'k achterhale u haast met uitgetogen flits,
Gereed om ze in uw bloed, uw haatlijk bloed, te wasschen,
En de opgeblazene in uw' schuilhoek te verrassen.
Mijn kindsheid vraagt van u geen 't minste deernisblijk;
Maar heilig, kieze ik my een heilig oord ten wijk.’
Dus spreekt hy, en Latone aan allen kant verstoten,
Keert hooploos weêr, en zucht; vindt elke poort gesloten;
En kruist Achaië vol van wanhoop door, en koomt
Waar door 't Thessaalsch gewest de blonde Peneus stroomt.

aant. Anaurus vliedt terstond; 't stelt alles zich tot vlieden,
Tot zelfs de heuvlenrij der breede Chironiden,
Larisse, en Peneus-zelf, die, aan zijn kruik ontspat,
't Gelukkig Tempe drenkt door zijn bekoorlijk nat.
Dit alles echter kon uw wreedheid niet verzachten,
ô Juno, maar uw hart vond wellust in heur klachten,
Daar zy, met de armen, beî, ten Hemel uitgestrekt,
En kloppende op de borst, met buil by buil bedekt,
De bronnajaden drong tot innig mededogen.
‘ô Nymfen, sprak zy, kroost des landstrooms, wordt bewogen!
Omarmt uws vaders kniên, en smeekt die gunst hem af,
Dat hy zijn' loop vertrage, en my één hoeksken schaff',
Waar ik 't geheiligd bloed van Jupiter moog bergen!
ô Peneus, dierbre vloed! wat kan ik minder vergen!
Ach, waarom jaagt ge aldus den vluggen wind voorby,
ô Vader? hebt ge uw drift alleen bewaard voor my?
Uw golven waren nooit zoo schichtig meer in 't vlieten;
Wat toch, wat noopte u thands om wieken aan te schieten?
Ach, hoor me, en wees niet doof, noch spot met mijn gebeên!
ô Gy, mijn dierbre vracht, waar, waar voere ik u heen?
Mijn kniën knikken, en mijne uitgeputte krachten
Bezwijken! - Gy voor 't minst, heb deernis met mijn klachten,
Beschaâuwde Pelion, gy, koets van Filyras;
Blijf gy, en wacht gy me in! Helaas, de blode das,
En woedende leeuwin mag in uw diepe kuilen
Haar welpen aan den roof, die op hen loert, ontschuilen!
En my, en 't kroost der Goôn, wordt alle hulp ontzegd,
Tot zelfs een handbreed gronds, waarop 't zich nederlegt.’
De grijze Peneus, 't oog bevochtigd van zijn tranen,
Herneemt: ‘Waar toe mijn hart tot deernis aan te manen!
Helaas! de nooddwang is den Goden zelfs te sterk.
Mijn hart voedt deernis, ja; maar hy, hy stelt my perk.
Ik weigere, ô Godes, in de angsten die u prangen,
Geloof me, uw Godlijk kroost niet in mijn' kil te ontfangen,
Meer andren zuiverden hun telgen in mijn' vloed:
Maar Juno dreigt me op 't felst, en hongert naar uw bloed.
Zie welk een wachter ginds met d'arm reeds opgeheven,
My, zelfs op d'eersten wenk, voor 't wis verderf doet beven!
Wat vordert ge? of, veeleer, wat kan ik thands bestaan?

aant. Moet Peneus voor uw oog door Junoos wraak vergaan?
Welaan dan! 't zij zoo! Ja, de donder moog my pletten,
Mijn' uitgedroogden stroom in laaie vlammen zetten,
En ik van al de Goôn van bron en waterval,
't Ontluisterd hoofd voortaan verbergen voor 't Heelal!
'k Ben vaardig, 'k ben bereid; ik wederhou mijn baren;
Treê toe, en doe Lucine u thands haar hulp weêrvaren!'
Hy zweeg, en Mars hield reeds een' bergklomp in de hand
Gereed, om Peneus wel te dempen in heur zand,
En met zijn' stroom hem-zelv' in eigen bed te smoren.
Afgrijslijk drong zijn stem Latona-zelv door de ooren,
Terwijl zijne ijzren spiets op 't koopren armschild klonk.
De wapenklank ging op met ijsselijk geronk,
Dat de Ossa sidderde, Permessus kolken loeiden,
De beken wijd en zijd al siddrende overvloeiden,
En heel Thessalië geschud wierd van 't geluid.
Niet anders dan, als 't vuur, dat Etnaas buik besluit,
Op eens aan 't huilen slaat door de onderaardsche holen,
En hamers, aanbeeld, stang, en aangeblazen kolen,
Met werk en werkstof saam, by 't gruwzaam mokerslaan,
Dooréén geworpen wordt in 't smeedhuis van Vulkaan;
Wanneer de Titan, in heur ingewand gegijzeld,
Zich omkeert, met één' ruk fornuis en smits' verbrijzelt,
En de aarde tot in 't hart doet daavren van den slag!
De stroomgod hoorde 't aan, maar 't wekt hem geen ontzag;
Hy staat kloekmoedig pal, weêrhoudt zijn snelle wieling,
En lacht het werktuig toe, gereed tot zijn vernieling.
Latona beefde alleen. 'Vlied, riep zy, Peneus! vlied!
Behoud u-zelv' en vlucht! uw' val begeere ik niet.
'k Zal deze uw teêrheid voor mijn jammren nooit vergeten;
Maar dat Latona nooit uw onheil word' verweten!'
Zoo sprak ze, en, schoon ter dood van 't dolen afgemat,
Week ze af; en nam den wijk naar Tethys bruischend nat;
Maar geen der Eilanden, die zich herbergzaam toonde.
Corcyra-zelve niet, waarin die hoofddeugd woonde.
Want dreigende Iris hield van Mimas elk in dwang,
En elk vlood voor haar heen, als voor zijn' ondergang.
In 't eind genaakte zy het eiland der Meropen.
Chalciopé, uw throon stond voor vervolgden open;

aant. Doch thands hield Febus-zelf zijn droeve moeder staan.
‘Mijn moeder, sprak hy, gants van geestdrift aangedaan,
Hier zal mijn wieg niet zijn: het lot heeft mijn geboorte
Eene andre plaats bestemd. Sloot alles u de poorte,
Hier sluit ze u 't noodlot. - Niet, dat ik dees kust veracht;
Ze is rijk in weide en bosch, van Ceres rijk bevracht!
Maar 't is een andre God, die 't licht hier moet ontfangen,
Een SOTER, van wiens wenk heel 't aardrijk af zal hangen,
En de eene en andre kust, tot daar de kreeftstar brandt
En de afgerende zon zijn moede kar ontspant,
De wet zal vragen, en zijns vaders deugden leeren.
'k Zal met hem op 't geweld der woestheid triomfeeren:
Als gruwzaam Reuzenkroost van 't uiterste van 't West,
Met Kelt, Germaan, en Gal, ten oorlog saamgeprest,
Gelijk een hageljacht, die de akkers overrompelt,
Gantsch Griekenland op eens in bloed en gruwel dompelt.
Hoe wil dan heinde en verr' het jammren lucht en dal
Vervullen, by 't gerucht van 't krijschend krijgsgeschal!
Hoe zal men d'oogst op 't veld met schreiend oog zien rooken!
De tempels van rondom door 't woedend heir bestoken!
En hoe mijn heiligdom van 't schrikbre krijgsgeweer
Vervuld en opgehoopt by d'eersten ommekeer!
Dan zal een deel dier buit mijn Choorgewelf versieren;
Een deel ten eertros zijn van 's konings zegevieren,
Daar de oever van den Nijl het overschot verzwelgt
Der duizenden, door ons in 't oorlogsveld verdelgd!
Dees Godspraak geve ik u, o roem der Ptolomeeuwen!
Vervul haar na 't verloop van honderden van eeuwen,
En geef er de eer van aan de Godheid, die dien dag
Verkondigde eer hy 't licht uit 's moeders lendnen zag!
Maar gy, mijn moeder, hoor me: In 't midden van de golven
Doet ginds zich 't eiland op, ten deele in 't nat bedolven,
Dat door de ruimte dwaalt, geen' vasten grondslag heeft,
Maar, dobbrend, door het meir, gelijk een zeeplant, zweeft,
Naar 't wentlen van den vloed of d' ademtocht der winden.
Voer, voer my derwaart heen: daar zult ge uw schuilplaats vinden.’
Zoo sprak hy. Middlerwijl vloot alles wijd en zijd,
Wat voeten spoelde in zee, en borg zich als om strijd.
Maar gy, Asteria, voor wie mijn zangen vloeien,

aant. Kwaamt van de Eubeesche kust naar Andros landkring spoeien,
En sleurde in uwen vaart een' sleep van zeewier meê.
De zwangre trof u 't hart in 't nijpend barenswee;
Gy zaagt ze; en hieldt daar stand: ‘Laat Junoos gramschap woeden!
Kom aan mijn kust, Latone, en ik, ik zal u hoeden.’
Dus spraakt ge, en 't eind was daar dier gruwbre ballingschap,
En 't duldloos leed voltooid, nu reeds ten hoogsten trap
Gesteigerd. - Moede en mat stort ze aan Inopus boorden,
Verwantschapt met den Nijl in andre wareldoorden,
Ontbindt heur' gordel, en, door scherpe pijn verscheurd,
Terwijl zy 't hangend hoofd bezwaard ten hemel beurt,
Leunt ze arm en lenden aan een palmtronk op den oever.
Daar baadt ze in 't stromend zweet, steeds angstiger en droever,
En roept, bedwelmd van geest: ‘Wat scheurt gy 't ingewand
Uws moeders, dierbre telg! Hier zijn we op 't hulprijk land!
Hier is uw bakermat, u-zelv' door 't lot beschoren;
Zie hier de stond, mijn zoon! Welaan dan; word geboren!’

Verbolgen Juno, gy kost echter op uw' throon
Niet lang onkundig zijn van 't noodlot van Latoon.
Uw vaardige Bodin kwam hijgende aangevlogen,
Met de angst in 't kloppend hart, en d' ijver in haar oogen.
Zy wierp zich bevend voor uw' voetbank neêr, en sprak:
‘Verheven Koningin van 't blaauwend starrendak!
Gy, door geboorte en echt grootmachtigste Godinne,
'k Ben de uwe, en de aarde erkent geene andre Monarchinne.
Doch oordeel, hoe m' uw wraak door 't heilloos muiten tergt!
Een eiland heeft Latone in 't barenswee gebergd.
Alle andren weerden haar, in weerwil van heur kermen:
Asteria riep ze in, met open hart en armen!
Asterië, enkel wier, verachtlijk schuim van 't meir,
(Gy kent het) breekt uw wet, en biedt u tegenweer!
Doch wreek ons, 't staat aan u, bekrachtig uw bevelen,
Laat geen weêrspannige aard met uwe Troonboô spelen!’
Hier zwijgt ze, en zet zich neêr op 't kostbre voettapeet,
Op d' allereersten wenk tot nieuwe dienst gereed.
Zoo legt de jachthond zich, pas weêrgekeerd van 't jagen,
Aan 's meesters voeten neêr om meuwen last te vragen,
En reikhalst naar 't bevel met opgestoken oor.

Dus zit de Hofbodin en dag en nachtwaak door,
En ruimt heur zitplaats nooit; zelfs niet in de oogenblikken,
Als de uitgeputte leên zich door den slaap verkwikken,
En de ongeziene God, die allen indruk dooft,
Haar, tegenworstlens moê, de wieken sluit om 't hoofd.
Maar altijd naast den throon en aan zijn' voet gelegen,
Neigt ze enkel 't matte lijf, op d' arm ter neêr gezegen,
En sluimert zachtkens in. Ze ontbindt heur brozen nooit,
Noch d'amethysten riem, die haar den tabbaard plooit,
Maar staat op 't minst gerucht ter reis gegord en vaardig.
Maar Juno, met een' zucht, haar diepe hartwond waardig:
‘Zoo moge elk voorwerp dan van bandelooze lust,
Dat mijn' ontrouw' gemaal zijn geile tochten bluscht,
Heur overspelig bed aan 't daglicht steeds onttrekken,
En 't vloekbre bastaardzaad aan de aard ten gruwel strekken!
Zoo worden ze in geen oord, waar zelfs een slaaf vernacht,
Maar op een woeste klip by 't zeekalf, voortgebracht!
'k Vergeve Asteria 't misdadig mededoogen,
Haar treft mijn gramschap niet, hoe schuldig in mijne oogen.
Ik ben haar dank verplicht: ze ontzag mijn huwlijkskoets,
En koos de golf voor 't vuur eens haar oneerbren gloeds.’
Zy sprak. - Een blanke drift van zangerige zwanen
Dreef middlerwijl, langs 't vlak der open waterbanen,
Naar Delos; vloog haar kust tot zevenwerven rond,
En zong den Zanggod toe in zijn geboortestond.
Van daar, dat Febus sints, wanneer zijn geest ontbrandde,
Dat juiste snarental op de elpen Cyther spande!
Zy hieven de achtste maal heur welkom nog niet aan,
Als 't wicht ten schoot ontslipte. Uit bies en waterblaân
Klonk ijlings 't heilig lied van Delos bronnajaden,
Die in d'aalouden stroom heur blonde lokken baadden;
En 't hemelruim weêrgalmde uit hooger luchtgewest.
Zelfs Junoos toorn had uit: Jupyn had dien gelescht.

Toen, Delos, zaagt ge uw' grond in louter goud verâaren.
Uw waatren werden goud en rolden gouden baren.
De olijfstam spreidde in 't goud zijn loverscheuten uit.
Gy-zelv, gy raapte 't wicht van 't goudgeworden kruid,
En drukte 't aan uw borst, en boezemde, opgetogen,

aant. Uw vreugde al snikkende uit, het heffende in den hoogen:
‘ô Aardrijk, wijd en zijd van steden zoo vervuld!
Zoo vruchtbaar! zoo verrijkt! zoo glorierijk gehuld!
En gy, ô Eilanden, van wie het wordt omgeven!
Ziet my, onvruchtbre streek, thands boven u verheven!
'k Ben dor; maar 't is mijn naam, dien Febus dragen zal,
En niets was ooit zijn' God zoo dierbaar in 't Heelal,
(Geen Cerchnisaan Neptuun, geen Krete aan 't Hoofd der goden,)
Als ik Apol zal zijn, met dees mijn dorre zoden.
Thands eindig ik mijn' loop; mijn zwerven heeft gedaan.’
Zoo spraakt ge, en boodt het kind uw' vollen boezem aan,
En zoogde 't. - En van toen is de eernaam u beschoren,
Van 't Eiland, door Apol ten vaderland verkoren,
Van Febus bakermat, en wieg, en voedsteres.
Nooit, nooit heeft Mavors, nooit de felle Krijgsgodes,
Noch Pluto, uit zijn' kolk naar 't daglicht opgevaren,
Uw' grond vertrappeld met zijn rossen. Jaar aan jaren
Zendt volk by volk en tiende en eerstling van zijn oogst
Aan u ter offerande, en viert uw dienst op 't hoogst.
Van Oost tot Avondkimme, en uit den nacht van 't Noorden,
't Voert alles van rondom zijn schatting op uw boorden,
In vruchten, verr' van u in vreemde lucht gerijpt,
En wat de graangodin in garven samengrijpt.
't Was 't kroost van Boreas, zoo edel als volschapen,
Dat, met den bloem omstuwd van uitgelezen knapen,
U 't eerst van 's warelds as dit heilige offer bracht,
En d' arm nooit wedervond van maagschap of geslacht.
Heur lot was echter grootsch: nooit zal heur glorie sneven,
Daar Delos maagdenstoet in d' eersten bloei van 't leven,
Wanneer de Huwlijkskreet het eerbre voorhoofd gloeit,
De nooitgerepte vlecht ter heurer eer besnoeit.

Bewierookt Eiland, in uw' waterkring besloten,
Dat d' afgemeten' ring van uwe speelgenooten,
Als hand in hand gevat, om u ten rei ziet gaan!
Nooit zag u de avondstar van zijne azuren baan,
Dan juichend van 't muzijk van mengelende kelen.
Nu hoort ge een statig lied op hooge zangwijs spelen,
Dan dreunt uw grondvest van den teedren maagdenvoet,

aant. Die Venus Godheid in een' dartlen dans begroet,
En 't outer, opgesierd met bloemfestoen en banden,
Dat Theseus eenmaal stichtte op uw gewijde stranden,
Wen hy, de woede ontgaan van 't gruwzaam moordgedrocht,
En 't ondoorganklijk hof, door Dedalus gewrocht,
De Atheensche jonglingschap uit Krete weêrgeleidde,
Uwe outers ommeging, van dankbren weemoed schreide,
En, zelf aan 't hoofd van 't choor, op 't klinken van de luit,
Uw jaardienst vestigde, Latonaas dierbre spruit!

ô Delos! heilig oord, vervuld van offervieren
En outers! welk een hulk zou om uw kusten zwieren,
Wat zeeman op de kolk van Egeus waterbaan
Door 't pekel stevenen, en doen uw' wal niet aan?
Neen, hoe zijn vaartuig vliege op d'adem van de winden,
Hoe sterk zijn zeilen staan, hy zal ze samenbinden;
Geen haast belet hem ooit, dat hy uw heiligdom
Bezoeke, en 't stramme lijf voor uwe altaren krom',
Uw' Godgewijden tronk met zuivren mond genake,
En 't wierook t'uwer eer' op 't vlammende outer blake.

* * *

ô Delos! neem mijn hulde, ô Febus, neem haar aan!
Ik heiligde u mijn' zang, ik heb mijn' plicht voldaan.
1793.

Lofzang aan Apollo.

Hoe schudt de Lauwertak in Febus rechterhand!
Hoe, 't gantsche heiligdom! Gewelf en Tempelwand,
Aan 't daavren, dreigen van verbaasdheid op te scheuren!
Aanschouwt gy 't? Febus-zelf trapt bonzende op de deuren,

En post en dorpel schokt van 't stampen van zijn' voet.
Staat af, staat siddrend af, ô ongewijde stoet!
Ja, Delos Palmboom knikt, door wind noch lucht bewogen,
Van d'eerbied voor den God ter aarde neêrgebogen:
De zangerige zwaan stort hemelmelody:
Wijk, slagboom! grendels wijkt! de Godheid is naby!
Bereidt u om het Lied der Feestrij aan te vangen,
Gy, Knapen: Febus naakt, het voorwerp onzer zangen!
Wat toeft ge, ô Tempeljeugd? Daar Febus nader treedt,
Daar zij de Cyther, daar de Cymbelsnaar gereed!
Geen harp, geen speeltuig rust'! geen tripplende ommegangen!
Zoo moge u de Echtkoets eens in heilig bed ontfangen!
Zoo pronke uw voorhoofd met der Grijsheid zilvren kroon!
Klinkt, Cythers, klinkt ter eer van Vrouw Latones Zoon!

Men zwijg'! de Lofzang rijst. De stormwind-zelf leert zwijgen,
Waar Febus naam en roem op galmende Echoos stijgen.
Zelfs Thetis, Thetis staakt, wanneer zy 't Péan hoort,
Het Moederlijk h e l a a s , dat nacht noch daglicht smoort:
Ja, zelfs de marmersteen in 't Land der Frygianen,
(Eer Moeder!) schort den loop van 't drupplen van heur tranen,
Al blijft haar de open mond vertrokken van de klacht.
Iö! iö! men zing', men roem' Apolloos macht!
't Valt hard, aan Koningen, aan Goden, spits te bieden.
Rampzalig, wie 't bestaat! zijn ramp is niet te ontvlieden.
Dit tuig' de schrikbre val van Tantalus geslacht!
Iö! men zinge Apol, en siddre voor zijn kracht!

Zing, Zangchoor, zing Apol! Met de edelste aller gaven
Beloont hy 't. Hy, de schuts, de toevlucht aller braven!
Hy, aan de rechterhand gezeteld van Jupijn!
Zingt, Dichters, laat zijn roem uw hoogste wellust zijn!
Rijk is die zangstof, voor geen' stervling te voldingen!
't Is licht, Apol - 't is licht, zijn glorie op te zingen.
Geen dag omvat haar: ze is een bron die eindloos vliet,
Steeds bruischt en opwelt, en langs bloemwaranden schiet.
De Cyther is van goud in zijne albasten handen,
Zijn mantel staat in 't goud met gouden' gloed te branden,
En is met gouden gesp ten schouder opgehaakt.

Goud is de forsche boog, die hem ontzachlijk maakt.
De koker is van goud, die aan zijn schouder wappert,
Waar in de schrikbre pijl ontzett'lijk ruischt en klappert,
En de ijsselijke dood by elken voetstap zucht,
(Of 't waar) zijn' kerker moê en hakende naar lucht.
Goud zijn zijn brozen, goud; met gouden riemsnoerboten
Om 't levend elpenbeen van 't spichtig been gesloten:
En tot de voetzool zelfs blinkt heel zijn dosch in 't goud:
Ja, heel zijn Tempel schijnt uit louter goud gebouwd!
Eene eindelooze Jeugd versiert zijn frissche kaken
En eeuwigschoon gelaat, van bruischend bloed aan 't blaken.
Nooit heeft hem 't zachte dons der eerste Jonglingsvlok
De gladde en teedre wang beschaduwd met heur lok.
't Is nardus, 't is amoom, waar van zijn vlechten vloeien:
Neen, nardus noch amoom, die zy op 't aardrijk sproeien;
Maar vlietende ambrozijn, die waar zy de aarde kust,
De volken zaligt, en de Helsche kwalen bluscht.
Wie, Febus, kan u ooit in kunstroem evenaren!
Van u is 't dat de toon van Luit en Cythersnaren
De harten overstelpt in 't zielversmeltend lied!
Van u is 't dat de pijl op 's Schutters wenken vliedt!
Van u is 't, met den geest de toekomst in te boren!
Van u, der Volken lot in 't luchtruim na te sporen!
Uw kunst is 't, die den dood by 't krankbed vlieden doet,
En hem in de armen valt, wanneer hy dreigt en woedt!
Van Febus tiert het vee in beemden en valleien,
Sints dat Amfryzus vloed hem 't wollig heir zag weien,
En drenken 't aan zijn' stroom, door teedre min gegloeid.
ô Zalig 't rundrental, dat door die velden loeit!
ô Lieflijk 't zacht geblaat der geitjens door de dalen!
Geen misdracht overvalt het ooilam onder 't dwalen;
Geen' tweeling werpt het in de doornen; noch verlaat
Heur' zoogling, daar de room in zwellende uiers staat.
't Vloeit al van melk en room, en wemelt er van jongen.
De groene veldgrond bonst van dartle geitensprongen;
En varr' en vaarze bulkt by 't snuivende genet,
Dat met verhit gebriesch de buurt in onrust zet.
Zingt, Dichtren; laat uw toon den God der herdren prijzen!

Van Febus is 't, dat stad, en wal, en burchten rijzen!
Hy mint de steden, hy, die burcht en grondvest sticht!
Hem dankt Ortygia, hem, tweepaarjarig wicht
(Daar hem zijn voedster nog in 't teenen korfjen wiegelt),
Haar' hoekmuur, die den voet in 't heldre zeenat spiegelt,
Uit geitenhoornen, buit van Vrouw Dianaas jacht,
Gevlochten[1] tot een haag, die alle rots veracht,
En die, met slib en klei (uit 's Landstrooms kil gedolven)
Gepleisterd en versteend, nu lucht trotseert en golven.
Zoo leerde Febus 't eerst der steden vestingbouw,
Den grondslag van geluk, en rust, en Burgertrouw!

Hy wees, mijn Vaderstad[2], uw vruchtbare akkervelden
Aan Battus; vloog, aan 't hoofd van hun die hem verzelden,
Als raaf, de zanden in, der Lybiaansche kust;
En, Volksgeleider, gaf hun veiligheid en rust,
En zwoer, 't bebouwde land ons Vorstenkroost te schenken.
Woord hield hy! Zou Apol zijn heilige eeden krenken!

ô Febus, dat u de aard met duizend namen noem'!
Zij Klaros, Sminthion, uw allerhoogste roem!
My zijt ge Karnes God. Van daar is 't dat wy sproten,
Op Spartes grond verplant door een van Kadmus loten;
Uit Sparte op Theres kust in beter Vaderland;
Uit There, in uw gelei', naar 't Cyreneesche strand.
Hier deed u 't Puniesch kroost zijne outervieren branden;
En stelde u feesten in en jaarlijksche offerhanden,
Waar in het stierenbloed by volle stroomen vloeit.
Iö, iö den God, wien Karnes myrrhe bloeit!
Zingt, Dichters, leert den God van Fenix afkomst roemen!

Uwe outers zijn omkransd met duizenden van bloemen,
Die 't Lenteluchtjen teelt als de aarde zich ontsluit;
En Winter siert hen op met geurig heidekruid
En riekende saffraan. Uw outervlammen kraken
Onbluschbaar, en geene asch verdooft haar onder 't blaken.
Zingt, Dichtren, zingt den God, omkranst met lauwerblaân!

Hoe lonkte uw Godlijk oog den blijden Feestrei aan,

Wanneer 't geharnast kroost uit Kadmus randerweide
De bruine Lybiane om 't vlammende outer leidde,
En opvoerde aan de hand ten Vaderlijken dans!
Geen Feest, geen Offerfeest had immer zulk een' glans.
Nog was geen Dorier tot Cyres bron genaderd,
Nog stonden ze in de schaâuw van 't dichte woudgebladert',
Waar 't boschrijk Azilis zijn velden meê bedekt;
Wanneer de ontzachbre God, tot deernis opgewekt,
Hen, van Myrtuzaas spits, aan zijn Geliefde toonde,
Terwijl zy 't ondier trof, dat stal noch kooi verschoonde;
(Zijn bruid, Hypzéus telg, de aanminnige Cyreen,
Heurs Vaders arm ontroofd!) hy wenkt hen landwaart heen,
En zetelt ze, en bekroont hun nieuwgestichte muren
Met gaven, heerlijker dan een' der Nageburen.
Geen Godheid is zoo dier aan Battus nageslacht!
Zingt, Dichters, zingt zijn gunst! zy evenaart zijn macht!

Iö, iö, iö! doe 't blijde Péan hooren!
Dien zoeten zegeschreeuw, op Delfos grond geboren,
Wen uw nog teedre hand Permessus wangedrocht
Met pijl op pijl bestookte, en 't hart des monsters zocht.
Toen schreeuwde 't juichend volk by 't vliegen uwer schichten:
‘Schiet, Péan! nog een' pijl! en doe het ondier zwichten!
Gy, 's aardrijks redder! gy, tot 's menschdoms heil gebaard!
Schiet, Péan! schiet nog eens, en 't monster ligt ter aard!’ -
Sints wordt u 't P é a n , sints het Iö aangeheven!

Zingt, Dichters, laat uw' toon door lucht en wolken streven!
Zingt! Dat uw lofgalm klink', en als een zeestorm ruisch'!
Apol geen Lofzang, die met mindre volheid bruisch'!
Maar, Febus! dat de Eufraat zijn' grootschen vloed verbreede,
Onzuiver rolt zijn stroom en voert zijn grondslib mede,
En Ceres Priesteres veracht zijn drabbig nat
Voor heldre en frissche bron ten keisteen uitgespat.
Dit plengt ze, als 't eêlste vocht, dit heiligt zy d'altaren!
Ontfang gy ook den toon van onze zwakker snaren!
ô Febus! zie hem aan die ze u ten Lofzang wijdt!
En barste wien 't gelust, van radelooze spijt!

1805.

Eindnoten:

1 - □ *δ*□□*πλεκε Βωμ*□*ν* □*πόλλων*.
Ik versta dit □*πλεχε* letterlijk, en dus geeft het my een schilderachtiger denkbeeld. B*ωμ*□*ς* is alle vierkant gevaarte, en dus voor een hoeksteen of hoekbolwerk te nemen.
2 Cyrene.

Lofzang aan Diane.

Diane, want wie leeft, die strafloos u vergat!
U zingen we, op uw boog en fieren jachtstoet prat,
En bergfeestreien, die uw wakkre veldgespelen
Doormenglen met den galm van duizend maagdenkeelen.
ô Laat me u nevens haar dees teedren Lofzang biên!
U zinge ik van de stond, dat ge op uws Vaders kniên,
Met kinderlijk gevlei en minlijk handenstroken
Hem toespraakt, van den gloed der gloriezucht aan 't koken,
Die met een' zachten blos u wemelde op 't gelaat:
‘Mijn Vader, sta my toe, in eeuwgen maagdenstaat
Mijn reinheid ongerept en vlekloos te bewaren,
En doe me in roem en eer mijn' broeder evenaren!
Geef me ook een boog en schicht: mijn Vader, 'k smeek daarom!
Ik vraag geen pijlbus noch geen heirboog, zwaar en krom,
Als Mavors of Belloon doen rinklen om hun leden;
Neen, laat de Titans my een buigbre jachtboog smeden,
En pijlen, die mijn hand op 't schuwe boschgediert'
In 't vlieden werpen mag, en zonder kracht bestiert!
Vergun my, 't franjekleed ten kniën op te haken;
Met fakklen in de hand de nachten door te waken;
En zoek me in 't talrijk kroost van Vader Oceaan
Een zestig maagden uit, om meê ten rei te gaan;
Al, meisjens, wien geen min het schuldloos hart on stelde,
En wie geen gordel nog de blanke heupen knelde!
Sta me ook een twintigtal van dienstbre Nymfen toe,
Dat, wen ik op de jacht naar linx en hinden spoê.
Mijn brozen snoeren moog en 't hijgend jachtzeel houden!
Schenk my 't gebergt' ter woon, de heerschappy der wouden;
En slechts een enkle stad die op mijne outers smook'!
Want 'k leef slechts voor 't gebergt, en haat der steden rook;
En dan bezoeke ik slechts heur dichtgebouwde wanden,
Wanneer my 't krijtend wee dat zwangere aan koomt randen

Ter hulp en redding vergt. Want immers lei my 't lot
Dien plicht van deernis op naar 't hooge Schikgebod,
Dat d'onbevlekten schoot der moeder die my baarde,
De smart van 't kinderwee by hare ontbinding spaarde.' -

Dus spraakt ge, en reikte in drift, ô minnelijke spruit,
Naar 's Vaders breeden baard uw tedere armtjes uit.
Vergeefs! - Een lieve lach versierde uw rozenwangen.
Uw Vader drukt ze aan 't hart, van 't teêrst gevoel bevangen:
'ô (Roept hy) één zoo lief, één zoo aandoenlijk wicht!
En wat is me al de spijt op Junoos gram gezicht!
Mijn Dochter, ja, ô ja, gy zult niet vruchtloos vragen:
Ik schenke u heel uw beê. Ga, leef naar welbehagen!
Maar 'k schenke u meerder. 'k Sta, voor eene, eene enkle stad,
U dertig steden toe, op wal en torens prat!
Ja, dertig steden, die geene andre Godsaltaren
Dan de uwen, eeren, en uw outerdienst bewaren:
Al, pronkend met uw' naam. Ik schenke u boven dien
Op eilandkust of 't land, al wat ge wilt gebiên.
't Zal alles, t'uwer eer, met bosch en heiligdommen
Vervuld zijn; knie aan knie zich voor uwe outers krommen;
En weg en haven u als heur Beschermgodin
Erkennen; en geen perk sluit uwe glorie in!' -

Zoo sprak hy, en een wenk met d'achtbren schedel staafde
Zijn gift. - Nu vloogt ge heen, ô schoonste en rijkstbegaafde,
Waar 't Kretische gebergt, met bosch aan bosch bezet,
In Nereus wijde kil zijn hinden drijft te wed.
Nu zocht gy d'Oceaan in 't midden van zijn plassen,
En koost u Nymfen uit, in 't zeeschuim opgewassen,
Wie nog geen maagdenriem de heupen had gekneld,
En wier geboortezon slechts negen jaren telt.
Hoe voelt Ceratus vloed, hoe Tethys zich gedreven,
Gespelen aan de telg van Vrouw Latoon te geven!
Nu ijlt gy naar 't geslacht der Titans, grof van vuist,
Dat d'ijzren moker voert en in Lipare huist.
Lipare! een nieuwe naam, dien geene Aaloudheid kende
Eer nog Saturnus zoon de wareldteugels mende.
Gy vondt ze aan 't aanbeeld van den vlammenden Vulkaan

Met opgeheven' arm om 't gloeiend ijzer staan.
Zy zwoegden aan een kreb voor God Neptunus rossen.
De Nymfen sidderden op 't aanzien dier Kolossen:
't Gebergt van Ossa scheen haar kleiner op 't gezicht.
Een eenig schrikbaar oog gaf in hun voorhoofd licht.
Maar dit, dit eenig oog, als vier paar beukelaren,
Geleek ze als met de vlam eens bliksems aan te staren!
't Gelaid van 't aanbeeld dat door rots en welfsel klonk,
Zoo vaak de hamerslag op 't vonklend smeedwerk zonk,
't Ontzachlijk luchtgezuis ten blaasbalg uitgedrongen,
En, zelf de holle zucht van hun verschroeide longen,
Doordringt haar 't hart met schrik en ijzing. 't Ingewand
Der Etna beeft er van, en 't gantsch Trinakrisch strand.
't Naburig Latium weêrgalmt; en 't naastgelegen
En rotsig Cyrnus springt, als blode hinden plegen,
Met berg en grondvest op, wanneer dit woest gespuis
Voor d'ijsbren ovenbrand van 't gloeiende fornuis
By elken nieuwen slag hun reuzenkracht verspillen,
Om 't gruwbre steelgevaart' der hamers op te tillen,
En 't, opgeheven, met verdubbling van hun macht,
Weêr neêr te ploffen op de smeêstaaf die 't verwacht.
Geen wonder, zoo het hart dier teedre maagdenspruiten
Voor 't aanzien, voor 't gedruisch, zich-zelf scheen toe te sluiten!
Het kleene Godenkroost weêrstaat dien afschrik niet,
Wen 't al te weeldrig kind de moeder niet ontziet,
En zy den Titan roept. Dan koomt, met roet bestreken,
Merkuur-zelf, als Cykloop, van door een' wolkmuur breken,
En buldert dat het dreunt. Flux beeft het arme wicht,
En schuilt in moeders schoot, de handen voor 't gezicht.
Maar gy, veel jonger nog, van schrik noch angst bewogen,
(Want naauwlijks hadt gy nog uw derde jaar voltogen,
Daar ge op Latones arm, gedrongen door Vulkaan,
Aan wien zy 't kraamgeschenk beducht was af te slaan,
In deze smiss' gebracht, die monsters zaagt en kuste)
Wen Brontes u omhelsde en op zijn kniën hutste,
Zaagt met een' dartlen lach zijn' borsteligen huid,
En trokt hem op de borst een gantsche hairvlok uit,
Die ge aan uw moeder toonde, en als een zegepandtjen
Om hoog hieft. Brontes draagt van 't speelziek kinderhandtjen

Dat teeken eeuwig in den kalen boezemplek,
En koos geen Koningskroon voor de eer van dit gebrek.
Gy spreekt hen moedig aan, het werkhol ingetreden:
‘Cyklopen! wilt me een boog, een Kreetschen jachtboog smeden,
Met pijlen, en een bus, die 't schutgeweer besluit!
Want 'k ben, als Febus is, Latonaas eigen spruit.
Zoo dra ik op mijn jacht een' ever neêr zal vellen,
De buit zal de uwe zijn.’ - De nijvre Titans snellen
Ten arbeid, laten 't al, en waapnen u terstond.
Nu vliegt ge om brak en wind-, en wolf-, en tijgerhond,
En streeft naar 't hol van Pan. Juist zat hy, moê van spelen,
't Geweide van een linx zijn' honden uit te deelen.
De Boksvoet schenkt u straks twee brakken, bont gevlekt;
Drie doggen, breed van muil, en tijgerlijk beplekt:
Vier andren, schoon van stal, van de uitgezochtste rassen:
Een' van gemengeld soort, den tijger-zelv' gewassen,
Die leeuwen nederwerpt en by de manen sleurt,
Ja, levende by 't oor voor 's meesters voeten scheurt.
Nog zeven, sterk van reuk, en sneller dan de winden,
Om de oninhaalbre haas en naauwvervolgbre hinden
Te volgen, en het spoor der schichtige gazell'
Te ontdekken in haar vlucht door steengruis en struwel,
Of 't leger van het hert al snufflend op te stooten. -
Thands gingt gy (met die gift, aan 't jachtzeel vastgesloten)
Naar Parrhasus gebergt', aan welks begraasden voet
De dartle hinde weidt, omtrent Anaurus vloed.
Voortreflijk schoone soort, waar runders by verzinken!
Wier hoornen, rijk getakt, met gouden luister blinken!
Gy ziet ze, en voelt uw borst in gloed en vlammen staan:
Zie daar eene eerste vangst, wel waardig aan Diaan!
Vijf waren er byeen. Op vleugels van 't verlangen
Vliegt ge ijlings op haar af. Daar zijn er vier gevangen,
En levende in uw hand, voor uw karos bestemd.
De vijfde, die in de angst den landstroom overzwemt,
Ontsnapt door Junoos hulp, om op Cerynus heuvelen,
Als Herkles laatste roem, door zijnen arm te sneuvelen.

ô Maagdlijke Artemis! Diane! Jachtgodes!
Goud is uw gordel; goud, uw trotsche pronkkales!

Goud zijn de teugels van uw goudgetakte hinden!
De strengen zijn van goud, die haar in 't juk verbinden!
Maar waar, waar voerde u 't eerst 't gehorende gareel? -
Naar Hemus koud gebergt', waar de altijd schorre keel
Des woesten Boreas de wouden doet verdorren,
En sneeuw- en hagelbui door 't neevlig luchtruim snorren. -
Waar sneedt ge u-zelv den pijn tot deze uw fakkel af;
En waar, waar naamt ge 't vuur dat haar de ontvlamming gaf? -
't Was op d'Olympus. Daar, daar hebt gy ze in het gloeien
Van 't eeuwig vuur gedoopt, waar uit de bliksems vloeien. -
En hoe, hoe dikwerf nam uw nog onzeekre hand
De proef der zilvren boog, waar op ge uw pijlen spant? -
Eerst naamt ge een' Olm ten doel; toen, een' der rijzige Eiken.
Toen liet ge uw schrikbre schicht geen boomen meer bereiken,
Maar dreeft haar door een stad met roof en moord vervuld.
Rampzaalgen, die uw wraak doet boeten voor hun schuld!
De pest verslindt hun vee: de hagel, oogst en granen:
Den grijze ontvalt zijn kroost, en hy versmoort in tranen:
De vrouwen sterven weg in gruwbren barensnood,
Of, vluchtend, stort de vrucht ontijdig uit heur' schoot.
Niets, of 't vergaat en kwijnt in jammer en ellende!
Maar zalig, waar gy ooit een lachend oog op wendde!
Hun akker schiet een zee van vruchtbare airen op:
Hun slacht- en lastvee groeit: Hun rijkdom stijgt in top:
En 't graf verzwelgt hen niet dan moê en zat van dagen:
Geen Tweedracht zwaait haar toorts, bevrucht met Helsche plagen,
Noch stoot den grondvest om der Staatsverbintenis:
Maar de Eendracht strooit gebloemt' op bed en vriendendisch.

Ontzachbre! zij dit lot het mijne! Geef, Godinne,
Uw' Dichter zulk een heil, en wie hem waarlijk minne!
Ontsteek mijn geestdrift met uw Godheid! Geef, ai geef,
Dat Febus, dat Latone in mijn gezangen leef!
En leer me uw' jachtstoet, boog, en staatsiewagen malen,
Waarop ge in 't Godenhof u juichende in ziet halen,
Daar Febus 't wild, uw buit, en 's Hemels Hofheraut
Uw wapens, aanneemt, en uw' voet den beugel houdt.
Doch neen, Alcides heeft thands Febus post vervangen,
En houdt aan d'ingang wacht, om uwe vracht te ontfangen.

t Vervrolijkt Godendom ziet lachende op den held,
Wen hy een' forschen stier door uwe boog geveld,
Of bloedend everzwijn, die nog naar adem hijgen,
By de achterpoten heft, en u, in 't nederstijgen,
Met diepen ernst vermaant: ‘Dood schaadlijk boschgediert',
En duld dat hinde en haas langs berg en heide zwiert!
Wat nadeel toch doen deze aan de arme stervelingen?
Maak dat ze u nevens my als hun bevrijdster zingen!
Tref evers, wier gebit door oogst en wijnberg wroet!
Tref stieren! dat's een jacht, die eer aan Goden doet!’ -
Zoo spreekt hy, en verslindt uw vangst alreeds met de oogen.
Want, heeft hem 't Frygisch vuur de sterflijkheid onttogen,
Nog duurt die honger voort in 't vratige ingewand,
Die 't zwoegend rund verteerde op 't halfgeploegde land.

Nu spant uw dienstbre stoet uw hinden van den wagen,
En arbeidt om haar stroo en voeder aan te dragen:
Het weeldrig klavergras, op Junoos veld gemaaid,
En niet dan voor 't gespan van Jupiter gezaaid!
Dan ziet men ze, uit een macht van gouden waterpullen,
Met altijd zuivre bron de gouden krebben vullen,
En drenken 't schoon gediert' en wasschen 't van zijn zweet.
Terwijl ge in staatlijkheid de Feestzaal binnen treedt,
Daar 't al u welkom roept en plaats biedt, als om strijde,
Maar gy uw' zetel kiest aan God Apolloos zijde.

Doch als de Nymfen in 't Eölisch Pitané,
Op Limnes lieflijk strand (want dit behoort u meê),
Of aan Inopus bron, al dansende om u zwieren,
Of als ge, wars van 't bloed der Schytische offerstieren,
D'Eurotas weêr bezoekt, waar hy zijn kruik ontschiet,
Dan klief mijn rundervee het dorstend braakland niet!
Dan keerde 't, zoo 't gareel hunn' forschen nek moest knellen,
Wat vuur en aadrenkracht hun spieren mocht doen zwellen,
Vermast, en hangends hoofds, en met geknakte kniên,
Van d'arbeid, buiten staat zich 't juk weêr aan te biên.
Want immer staart de Zon van zijn' omstraalden wagen
Dien schoonen Feestrei aan met nooitverzaad behagen,
En houdt zijn rossen staan in 't midden van hun vaart;

En eindloos wordt de dag voor de onbeschaduwde aard.

Maar wat is, van gebergte, of waterrijke dalen,
Of eiland, dat by u den voorkeur mag behalen;
En wie der Nymfen is u 't dierbaarste uit uw' stoet?
Godes, ô meld het my! - Euripus wondre vloed;
Teugetus groene top, en Pergaas eedle wallen;
't Omgolfde Doliche; - zie daar uw welgevallen!
Maar teder minde uw ziel den woud- en hertenschrik,
Gortynië; en u meê, Boogschietster, scherp van blik,
U, Britomartis, om wier liefde en mededogen
De wijze Minos zuchtte, en, in verijdeld pogen,
Gantsch Krete doorzwierf. Gy verschoolt u, nu in 't riet,
Dan onder 't wilgenloof by beek en watervliet.
Hy doolde maanden lang, de doodverf op de lippen,
Door rots en woesteny, en onbewoonde klippen,
Tot ge, eindlijk, door zijn' arm aan boord der zee verrast,
Ontslipte, en van de spits in 't water neêrgeplast,
De dood der kuischheid zocht in 't hart der zilte baren,
Maar, in een net verward, u 't leven zaagt bewaren.
Van daar, dat Krete u sints naar 't vischnet heeft genaamd,[1]
Zoo wel als 't rotsgevaart' waar van gy nederkwaamt;[2]
En dat m' u outers bouwde en offerdagen wijdde,
En 't dierbaar jaarfeest viert des dags die u bevrijdde,
Omslingerd met een pijn- of geurge mastikkroon!
Want dan is 't myrtheblad onheilig en verboôn.
Die struik was 't, die 't gewaad der teedre maagd in 't vlieden
Weêrhield, om aan 't geweld des schakers hulp te bieden.

Ook was Cyrene u waard, volschoone Jachtgodes!
Eens deedt ge een jachtgeschenk aan de eedle Jageres,
Waar meê ze aan Peneus stroom onsterflijke eer behaalde.
En Procris, zy, wier pijl zijn voorwerp nimmer faalde!
Met Antikléa, die u dierbaar was als 't licht,
En nooit uw zij' verliet noch week uit uw gezicht.
Die beide droegen 't eerst den rechter arm in 't jagen
Ontbloot, met de open borst, en 't jachtkleed opgeslagen.
Nog minde uw maagdlijk hart de Arkadische Atalant',
Die, vliegendsnel te voet, en vaardig met de hand,

Van u de jachtspriet leerde en pijl en boog hanteeren,
En heel een' Heldenstoet verwinnend mocht braveeren,
Daar 't schrikbre reuzenhoofd van 't Kalydonisch zwijn
Haar zegeteeken wierd en eeuwige eer zal zijn.
Want immers Rhekus noch Hyléus, hoe ontsteken,
Durft in den ijzren nacht die glorie wederspreken,
Door 't dartle bloed beschaamd, dat uit hun heupen vloeit,
En Menalus gebergt als offer heeft besproeid.

Wie haalt de menigte der Tempels, wie de steden
En heiligdommen op waar gy wordt aangebeden!
Wie de offergaven, en de dankbre Kerktuigpracht,
Van Oost- en Avondstond uw Godheid toegebracht!
Geduchtste! 's aardrijks kreits is vol van uwe altaren.
Uw Mogendheid regeert de stormen en de baren!
U heeft der Vorsten Vorst die 't Grieksche heir gebood
De roerpen van zijn kiel geheiligd voor zijn vloot,
Wanneer gy, gram te moê, de winden hield gebonden,
En duizend kielen saam als onbeweeglijk stonden.
Ach! vruchtloos blaakte 't al van wraak en oorlogsmoed!
Den roover van Heleen beschermde lucht en vloed.
Maar neen, gy wordt vermurwd, de wind is losgebroken,
Het eerloos Troje valt, en de Echtbreuk wordt gewroken!

De strijdbare Amazoon, ten oorlog voortgeteeld,
Stichtte op 't Efezisch strand een ruwgehouwen beeld
In schaduw van een' beuk, en wijdde 't u, Godesse!
De kuische Hippo rookte, als Opperpriesteresse,
Den wierook op 't altaar, van zoden saamgehoopt.
De krijgshoop zwierde in 't rond, door Godsdienstdrift genoopt,
En danste in 't rammlend staal den Krijgsdans der Barbaren,
Nu, kruissend door elkaâr met spies en beukelaren,
Dan, hand in hand gevat, en reiende in een' kring.
De riethalm gaf den toon aan tred en huppeling,
(Nog wist men van geen fluit uit hertsgebeent' te boren)
En 't statig feestgebaar deed zich tot Sardis hooren,
En waar de Frygiaan Cybebes bekkens slaat.
Hun voeten stampten forsch en klonken op de maat;
De pijlbus schudde meê en klaterde aan de schouder,

En ruisselde u ter eer' en 's warelds Onderhouder.

't Is hier, dat lang daar na een Tempel werd gesticht,
De prachtigste in 't Heelal, die 't alziend zonnelicht
Bestraalde! Apollo-zelf moet voor zijn' luister wijken,
En geene, eeuw uit, eeuw in, zal dezen ooit gelijken.

Verwaten Lygdamis, aan 't hoofd der Schytsche macht,
(Barbaren, by de melk van paarden opgebracht,
En talrijk, als het zand van 's Bosfors woeste stranden)
Bedreigt het heiligdom met Godvergeten handen.
Verdwaasde! tot hoe verr' bedroog zijn waan hem niet!
Niet een, die uit den hoop, den Bosfor wederziet.
Vergeefs, Kaysters boord begraven met hun wagenen!
Zijn kil is toegestopt met bergen van verslagenen,
En wentelt niet dan bloed en wapens in zijn bed:
Uw boog, ô Koningin, heeft Efezus gered!

Vermogendste! ô wie zal uw Godheid roekloos honen?
Laat Eneus van uw wraak de wrange vruchten toonen,
Verachter van uw dienst! - Wie zal u met de boog
Trotseeren? Atreus Zoon stond deze glorie hoog! -
Wie durft een' dartlen blik naar uwe kuischheid heffen?
Rampzaalge Orion, ach, wien zulke lusten treffen! -
Wie durft zich weigren aan uw hoogtijdplechtigheên?
Bedrukte Hippo boet die dwaasheid met geween!

Godesse, ô hoor my aan! begunstig mijn gezangen,
En doe me een' blijden straal van uwe gunst ontfangen!
Ik heilige u mijn Lier. Daar ware Dichtgloed blinkt,
Daar is 't der Goden lof die van de Cyther klinkt.

1805.

Eindnoten:

1 D i c t y n a .
2 D i c t é u s . Beide van D i e t y o n , een net.

Lofzang aan Jupiter.

Wat geeft ons 't offer van 't ontzachlijk Hoofd der Goôn
Te zingen dan hem-zelv', op onverwrikbren throon

Gezeteld, eeuwig groot, en zonder mededinger!
Roemruchtig reuzenrot- en hemelschrikbedwinger,
Die 't Hemelsche geslacht de wet stelt als 't Heelal!
Hem zingen we op zijn feest by 't daavrend Choorgeschal!

Maar hoe benoemen we n? Naar wien der beide bergen,
Die d'eernaam van uw wieg aan 't twijflend menschdom vergen?
Lycéus? Dicta? - Heeft u de Ida op zijn kruin
Ontfangen uit den schoot? of Tempes lovertuin? -
De Kreter is beroemd door logentaal te dichten:
Hy schaamt zich niet, uw' naam een' lijkzerk op te richten;
Maar gy, ge ontsliept niet, neen! Gy die onsterflijk bloeit!
U zag Parrhasius, met heesters overgroeid,
In 't dichtst van zijn boschaadje, aan Rhéaas hart ontbonden,
Met de eerste windselen der bakermat bewonden.
Van daar de heiligheid van dat ontzetlijk oord,
Doordrongen van 't ontzag van Jupiters geboort',
Die zwangre vrouw noch dier in barensnood durft naderen,
En Rhéaas kinderbed betyteld van de Arkaderen! -
Wanneer ge uw Moeder daar den zuivren schoot ontschoot,
Zag ze om naar levend nat dat uit een springâar vloot,
Om 't poezle lijfjen straks zijn smetten af te wasschen;
Doch Ladon drenkte alsnog geene oevers met zijn plassen;
Nog wentelde er geen golf van heldren Erymanth;
Maar dor en waterloos was 't omgelegen land.
Dat zelfde Arkadie, waar sedert, zoo veel wateren
Zich kronklen om de beemd, of langs de rotsen klateren,
Van bron en vliet doorsneên, met boorden, zoo bebloemd,
Was nog die landstreek niet, die op zijn frischheid roemt.
Want toen, toen Rhéa daar op 't veldgras nederhukte,
En zich den gordelriem van 't wringend lichaam rukte,
Hief Jaön, thands zoo breed en vochtrijk, toen nog droog,
Een menigte eiken uit zijn' boezem naar omhoog.
De Melas zag zijn rug met wagens overraderd;
En 't nestlend boschgediert' had Karnion benaderd.
Men ging, al had zijn bron van ondren vollen loop,
Met drooge voetzool, zelfs door gruizigen Metoop;
En Krathis, droog in 't hart, was zelf van dorst geprikkeld,
De ontzagbre Rhéa, van die zwarigheên omwikkeld,

Sprak: ‘Aarde, baar gy ook! ontsluit u!’ en met één'
Verhief zy d'arm, en sloeg den berggrond met een teen[1].
Die spleet op 't Godlijk woord zich ijlings wijd in tweën,
En stortte een' watervloed, en, zonder barensweën.
Gewasschen, wond zy u in zwachtels, Godlijk wicht,
En gaf u Nedaas arm, omsluierd voor 't gezicht,
Om in 't Kretenzer woud u naar die grot te voeren,
Waar ge, in 't geheim gekweekt, geen' Vader mocht ontroeren.
't Was Neda, de oudste Nymf na Styx en Filyra,
Wier noodhulp de Godes by 't baren kwam te stâ;
Zy, Rhéa hoogstgeliefd! En groot was haar beloning!
Het schittrendst eerbewijs was Rhéaas dankbetooning.
Zy-zelv gaf Nedaas naam aan dezen oudsten vloed,
Die langs Lepríums vest den Oceaan begroet,
Na de afkomst der Beerin, Lykaöns telg, te laven. -
De Boschgodinnen toen, die u haar zorgen gaven,
En 't Korybantendom ontfing u blij te moê,
Met open arm en hart, en zong u de oogjens toe,
Daar Adrastée u suste in 't gouden schommelwiegjen,
En zoeten nektar bood van 't bromm'rig honingvliegjen,
Of, aan de vette speen der berggeit Amaltheê,
Gezondheid, kracht, en groei uit d'uier zwelgen deê.
De nyvre Bie van 't woud, teêrhartig aangevlogen,
Drupte ijlings hier zijn' schat, uit Idaas thijm gezogen;
En vlijtig danste om u Kureet en Korybant
Den stouten wapendans op nieuwgevonden' trant,
Op dat de kinderstem in 't woest gekrijsch mocht smoren,
En 't Vaderoor niet u, maar hun geklikklak hooren.

Volheerlijk was uw groei, zoo zorglijk opgevoed,
Onsterflijke, en reeds vroeg omwolde u 't gistend bloed
By 't rijpen, met het dons der zachte Jonglingskaken.
Maar kind, bestondt ge alreeds wat mannen groot kon maken!
Van hier stond, ouder zelfs, uw Godlijk broedrental
Den hemelthroon u af by 't deelen van 't Heelal.
Want waar is 't, heilig waar, wat de oude Dichters kwelen,
Drie loten splitsten 't Rijk uws Vaders by 't verdeelen:
Maar wie legt 's Hemels throon by d'afgrond in de schaal?
Wie lootte om deze keur dan zinloos 't eenenmaal?

Men dichte, 't geen geloof by 't luistrend hart kan vinden!
Geen loting; Kracht en Moed, en vorstlijk onderwinden,
Omspanden u de kruin met aller Goden kroon:
Die nog de wachters zijn, gezeteld om uw' throon.
Gy koost u d'edelste, den machtigste in 't geveugelt'
Tot bode en luchtheraut, in 't vliegen onbeteugeld;
(Hun wenk' hy welvaart toe, wier hart aan 't mijne kleeft!)
En eigende u het eêlst van wat op de aarde leeft.
Geen Zee-, geen Akkerliên, geen Dichtren, geen Soldaten!
Die hebt gy aan de schuts der mindre Goôn gelaten.
Een ieder zorg' voor 't zijne! U gaaft gy 't vorstlijk bloed
(Dat zee- en akkerman, en krijgren zelv', behoedt)
In schuts. Men wij' Vulkaan de kunst- en wapensmeders;
Diaan de jagers; Mars den strijdhelm, rood van veders;
En Febus, wie de lier verheemlen door hunn' toon!
De Koningen-alleen behooren 't Hoofd der Goôn.
Want niets is Jupiter, niets koomt zijn Godheid nader,
Dan, wien hy ouder zich den Volken geeft ten Vader.
Gy geeft hun steden; gy, hun Rijken; maar Gy-zelf
Zit op den trans der burcht, en boven 't throongewelf,
Als Opperkoning voor, aanschouwt wie wel regeeren,
Of 't volk verdrukken en door 't dwangjuk overheeren.
Gy geeft hun overvloed, gy schatten, macht en eer;
Hier, met een ruime hand, en daar, nog eindloos meer!
Gy hebt ons in uw gunst den grooten Vorst geschonken,
Die nergens weêrgâ vindt, waar eer of deugden blonken:
Die elken morgenwensch met d'avond vindt volbracht,
En iedere avondzorg verdwenen met de nacht:
Die 't kleinste in 't grootste omvat en met één' oogwenk regelt,
En wat zijn ziel beraamt door 't heil zijns Volks bezegelt!

U groeten we, ô Jupijn (Ontfang dees bedegroet)!
U, schenker van 't geluk, behouder, bron van goed!
Wie kan uw daden ooit, en wie uw weldaân zingen?
Wie deed, wie zal het doen by zwakke stervelingen?
Ach! niemand die 't vermag! Wie zingt uw daden ooit!
Maar, Vader, neem hem aan, wie hier zijn kniën plooit!
Wees andermaal gegroet! Geef deugd en welvaart tevens!
Geen welvaart zonder deugd volmaakt het heil des levens;

Geen deugd, die nooddruft derft. Geef beide, Vorst der Goôn,
Geef deugd, en by de deugd, een welvaart die haar loon'!

1808.

Eindnoten:

1 Een twijg, een rijs.

Minerves waschfeest.

Reeds hoor ik 't forsch gebriesch der heilige genetten,
Daar treedt de Godheid op in 't staatlijk opperkleed:
Te voorschijn, Maagdenrei! torscht kruiken en lampetten!
Minerves badstoet, kom! Griekinnen, staat gereed!
Minerve heeft zich nooit de blanke leên gewasschen,
Eer zy 't bestoven ros het zweet had afgespoeld,
Toen, zelfs, na tot de kniên in 't reuzenbloed te plasschen,
Haar overwinnende arm vermoeidheid heeft gevoeld,
Toen, zelfs, ontspande ze eerst de rokende gareelen,
En voerde 't naar de bron van vader Oceaan,
En wiesch het damp en schuim van mondgebit en zeelen
En door 't geronnen zweet in een gekroesde maan.
Gaat, Maagden, brengt Minerv' (dit zou haar kieschheid wraken),
Brengt háár geen' balsemgeur, geen kostbaar nardusvat:
(Ik hoor de raderen om de ijzren assen kraken!)
De zuivre Pallas haat die mengsels by het bad.
Brengt ook geen spiegelplaat. Steeds is zy de eigen schoone:
En voert dezelfde glans op 't onbewolkt gelaat.
Zy pleegde, ook zelfs in strijd met Juno en Dione,
Met heldren Simoïs noch stalen spiegels raad.
Ook Juno, Juno niet. Met fraaigetooide vlechten,
Greep Venus 't glad metaal met vonklende oogen, aan;
Om met dezelfde lok nu vast, dan los, te hechten,
Een schoonheid eer te doen, die zelv' niet mocht volstaan.
Minerve haalde 't schoon, als die in 't tweelingteeken
Uitschittren, in het perk van Ridderlijken moed;
En, met een droppel vochts uit hare olijf, gestreken,
Omgolfde 't blinkend hair heur wangen met zijn' gloed.

Maar, Maagden, welk een blos! Zoo kan geen roosjen kleuren
Dat zich den daauw ontsluit, geen korrel der granaat!
Brengt, brengt haar dan op nieuw dien balsem zonder geuren,
Dien Kastors frissche koon noch Herkules versmaadt.
Brengt ook den gouden kam, om 't kronklend hair te dwingen,
Te temmen in 't gegolf van zijn' te dartlen sprong.
Minerve, tree, tree uit, zie daar uw keurelingen,
Uw' plechtigheên getrouw en Argos echte tong![1]
Minerf, men brengt hier ook naar vaderlijke zede,
Door heiligen Eumeed, uw' priester, ingesteld,
Dien beuklaar die de zij' van Tydeus zoon bekleedde,
Die in uws priesters vlucht uw standbeeld heeft verzeld:
Toen, als hy 't woeste volk zag dingen naar zijn leven,
En met uw beeld zich redde op Kréüs rotsgesteent',
Om u een heiligdom op 't steil gebergt' te geven,
Waar aan ge in dees uw' wijk uw' schriknaam hebt verleend.[2]
Tree toe, Minerf, tree toe! Gy stadverwoesteresse,
Met goud gehelmd, tree toe! Gy, die den krijg bemint,
In 't hinnekend gebriesch, 't geruisch der strijdkalesse,
En 't rammlen van 't geweer, uw' hoogsten wellust vindt.
Schept heden uit geen' stroom, gy putsters! Uit de bronnen
Drinkt Argos dezen dag, maar uit rivieren niet.
Gooit thands uw emers uit, en vult uw watertonnen
Uit Amymomes wel, of Fysadéaas vliet.
Dit heden, overstrooid met goud en loverbladen,
Rolt Inachus zijn' stroom van 't klaverrijk gebergt'
Minerv' ten waschbad toe. Minerve gaat zich baden;
Gy Grieken, wacht uw oog, dat gy geen Godheid tergt!
Wie Pallas badend ziet, (ô beeft voor haar vermogen!)
Ziet Argos thands voor 't laatst, en 't is zijn jongste dag.
Wacht, Grieken, wacht u-zelv'! Wacht, Grieken, wacht uwe oogen!
Geen daglicht meer voor hem die Pallas badend zag. -
Tree toe, Minerv', tree toe! Ontbloot u vrij, 't is veilig.
En Joffren, middlerwijl, geeft gy mijn' zang gehoor,
Op dat geen roekloosheid de plegtigheên ontheilig'!
Ik zing, maar dierbre kring, de Aaloudheid zong my voor.

Minerva had weleer uit duizend Thebaninnen
Een Nymf verkoren, die haar dierbaarst was op de aard.

Zy hong haar aan den hals, met heet, met vurig minnen,
   En eindloos aan haar zij', als krijgren 't oorlogszwaard.
Ja, dreef zy door de lucht haar ongetemde rossen
   Naar de outers die zy had aan Peneus stille beek,
Of, op den geur belust van Koronéas bosschen,
   Ismenus vloed voorby, naar Tempes lauwerstreek;
Vaak nam zy ze op van de aard, en met zich in den wagen! -
   Waar geen Chariklo was, was feestgezang noch rei!
Chariklo gaf de lust, den luister aan haar dagen!
   Maar ach! het stond de Nymf op eindeloos geschrei.
Chariklo had een' Zoon in de eerste bloem der jaren.
   Het was een heldre dag, by stillen middaggloed.
Het woud van Helikon bood schaduwende blaâren;
   De zuivre Hippokreen, verfrissching in zijn' vloed.
Het onafscheidlijk paar ontbloot de matte leden
   En baadt. Een diepe rust heerscht om haar, wijd in 't rond.
Maar de argelooze knaap, met roekelooze treden,
   Dwaalt om in 't heilig oord, waar zich Minerf bevond.
Hy dorst, en zoekt een bron. Hy nadert, de onbedachte!
   En ziet onwillig....! ach! misdadige oogenschijn!
‘Rampzaalge (roept Minerf, hoe zeer zy zich verzachtte),
   Wat helgeest voert u hier, om eeuwig blind te zijn!’
Zy sprak. Des Jonglings oog beving een eeuwig duister.
   De schrik verstijft zijn tong, en heeft zijn kniên ontwricht.
Zijn moeder schreeuwt: ‘Mijn Zoon! beroofd van 's hemels luister!
   Is dit Godinnengunst! is dit haar vriendschapsplicht!
Beklaagbre telg! helaas! Minerve naakt te aanschouwen
   (Ellendig moeder, schrei!) ontrooft u 't licht der zon!
Uw moeder werd in eens de onzaligste aller vrouwen.
   En gruwbaar werd me uw grond, gevloekte Helikon!
Neen, nimmer zal mijn voet uw velden weêr doorzweven,
   Verraderlijk gebergt'! Wat kost me uw kleene buit!
Gy hebt me een luttel roof van woudgediert gegeven;
   En rooft my 's levens dag in de oogen van mijn spruit!’
Zy klemt haar dierbren zoon in beî haar siddrende armen,
   En stort met nokkend hart de klacht der Filomeel.
Minerve hoort het aan met teder zielserbarmen,
   En daauwt haar vriendentroost in 't hart van haar gespeel.
‘Voortreflijkste (is haar taal), ô leer uw drift verdoven!

Herroep het geen die drift aan uw Vriendin verweet!
Minerve schept geen lust in menschen 't licht te rooven:
Ik blindde uw' Zoon u niet, het Lot-alleen is wreed.
Wie Goôn huns ondanks ziet, hy moet het fel bezuren.
't Is Jupiters bevel en onherroepbre wet;
En 't Schikgodinnendom heeft rouw- en stervensuren
Met d' eersten ademsnik aan ieder vastgezet.
De levensdraad uws Zoons was met dien druk doorweven.
Buig, buig gedwee voor 't lot; gy mocht het niet ontvliên!
Wat offers wenscht hier na een Kadmus wel te geven,
Om zijn' Aktéon blind, slechts blind, weêrom te zien!
Maar hy, hy zal Diaan door bosch en berg verzellen;
Haar jachtgemeenschap-zelv, zijn vlugheid, baat hem niet
Om de onontkoombre straf te trotsen of te ontsnellen,
Wen hy (zijns ondanks nog!) Dianaas baden ziet.
Zijn honden zullen hem, hun eigen' heer, verscheuren:
Zijn moeder, zijn gebeent' vergaadren door het woud,
En u de zaligste van alle moeders keuren,
Dat ge uw' zoo dierbren zoon, hoe blind ook, nog behoudt.
ô Klaag dan niet, mijn waarde. Ik zal dien zoon verheffen!
Hy zal wat is, wat was, en eenmaal wezen zal,
Met helder zielsgezicht, als Goden-zelv', beseffen;
En hem gelijkt voortaan geen Wichlaar in 't Heelal!
Hy zal der Vooglen aart en hun bestemming ramen;
't Geluk en ongeluk aan hunne vlucht verknocht.
Zijn welbespraakte mond zal diepe Wijsheid aâmen,
Door Kadmus en zijn kroost in rampspoed aangezocht.
Ik zal hem voor zijn' voet een' zeekren staf vereeren,
En rek hem 't leven uit tot hoogen ouderdom.
Ook zal hy zelfs na 't graf die wijsheid niet ontbeeren,
Waar door hy tot den top der aardsche glorie klom.' -
Zy sprak, en knikte op 't woord. - Wat Pallas met haar knikken
Bevestigt (haar-alleen gaf Jupiter die kracht),
Kan aard noch Godenmacht doen wagglen of verwrikken:
Zy, uit haars Vaders hoofd geteeld en voortgebracht!
Het hoofd van Jupiter knikt niet vergeefs. 't Bezegelt
Onfeilbaar, wat zijn gunst bewillig' of verleen':
En Zy, zijn eigen brein, het geen zijn weldaân regelt,
Heeft alles, door zijn' wil, met Jupiter gemeen.

aant. Minerva nadert weêr. Ontfangt haar, Argivinnen!
Ontfangt haar met gejuich, gezang, en bedegroet!
Wie Argos, Vaderland, of Wijsheid moog beminnen;
Vall', vall' haar Godheid hier met feestgeschal te voet!
‘Wees welkom, ô Godin! hoed Argos oude vesten,
De stad van Inachus! Bevestig en behoed!
Wees welkom, wees gegroet! Hoed steden en gewesten!
't Zij ge uittrekt of 't gespan te rug ment, wees gegroet!’

1808.

Eindnoten:

1 Den Dorischen tongslag; waarin ook deze Lofzang geschreven is.
2 Pallas. Pallas rotsen. Π*αλλαντίδες πέτραι*. Van *πάλλειν*, slaan, omwerpen.

Het hair van Berenice.

Die 't Hemelruim doorschouwde en al zijn flikkerlichten;
Die d' op- en ondergang van star en dwaalstar kent;
Wat op zijn vlammende as den zonneglans doet zwichten,
En op gezette stond de starren rugwaarts wendt;
Wat Febe in minnelust haar luchtspoor doet ontzinken,
Om achter Lathmos rots bezwijmend schuil te gaan;
Die Konon zag ook my, waar zoo veel Goden blinken,
Met heldre schittering aan 't blaauw gewelfsel staan.
My, die het edelst hoofd, den blanksten hals versierde
Met d' eigen' gloed als nu, in meer dan golvend goud;
Op de allerschoonste borst, de blankste schouders, zwierde,
In lokken, by wier glans geen goudsteen proef behoudt.
My wijdde Berenice (en hief de albasten handen
By 't overstroomd gelaat ten hemel) aan de Goôn,
Wen haar getergd Gemaal den Tigris aan ging randen,
De versche Huwlijkskoets en haren arm ontvloôn.
Hy droeg de teekens nog van 't worstelperk der liefde,
Op 't bruiloftsledikant in Venus strijd behaald,
Maar, in zijn' zegepraal, van die hem teder griefde,
Met wat ze als maagd en bruid het dierbaarst had, betaald.
Is de Echtkoets dan gehaat van de al te schuchtre schoonen?
Of is de traan geveinsd, dien m' op de sponde plengt,
Om de Ouderlijke vreugd, om 's bruigoms drift te honen,
Wanneer men 't maagdlijk rood zijn afscheidsoffer brengt?

Neen, 't is geen ware smart, geen hartlijk zelfbeschreien!
Dit leerde ik zelfs van haar, wier kruin ik tooien mocht:
Ik zag haar drijvend oog in andre tranen weien,
Wanneer haar Echtgenoot den norschen Krijg bezocht.
Doch neen! gy weende niet om uw verlaten sponde,
Om de eenzaamheid van 't bed, aanminnige Vorstin!
Maar 't was de raauwe smart der diepe hartewonde
By 't scheurende Vaarwel; en, zusterlijke min.
Hoe was geheel uw ziel van wanhoop ingenomen!
Uw blos, uw kracht bezeek, verslonden van de smart!
Zy knaagde u merg en bloed...! Maar geef haar woede toomen:
Ik kende u van de wieg een groot, een moedig hart.
Vergeet, vergeet ge u-zelv, in 't purper opgetogen?
Uw' Ega, wien geen held in 't strijdperk overmag? -
Wat dan, wat stort ge een' vloed uit die aanloklijke oogen?
Wat houdt ge een' Krijgsman op met vrouwlijk weegeklag?
Wat Godheid deed u dus als van u-zelve ontaarden,
En perste u in dat uur die wreede klachten af?
Ach, liefde was uw vrees voor de Assyriersche zwaarden;
Het afzijn was 't alleen, dat u verschrikking gaf.
Toen deedt ge voor uw' Gâ, in 't aanzien aller Goden,
Geloften, ondersteund door 't ruischend stierenbloed;
Zoo Azie in den boei, u zeegrijk aangeboden,
Hem spoedig wederschonk aan uwen Huwlijksgloed!
Hy ging op vleugelen der Zege, keerde u weder,
En lei het wingewest, verwinnaar, aan uw kniên;
En ik, ik kwijte een schuld, aan 't minnend hart zoo teder!
En win de onsterflijkheid, daar ik uw Godvrucht dien.
Mijns ondanks, Koningin, moest ik uw kruin begeven.
Mijns ondanks, 'k zweer het (ja) by dat geheiligd hoofd!
Verga, die meineed zweert! - Maar - vruchtloos tegenstreven!
Wie kan weêrstaan aan 't staal dat rots en steenen klooft?
Die berg is uitgerukt, zijn wortel werd doorsneden,
Die in de wolken reikte op Ftiaas vasten grond,
Toen Xerxes voor zijn vloot de zeën moest verbreeden,
En dwars door d'Athos heen een nieuwe zeebaan vond.
Wat zou dan 't weeke hair, waar bergen zelfs bezweken!
Verga, wie onder de aard het eerst naar ertsen zocht,
De hardheid van 't metaal op 't aanbeeld leerde breken,

En uit den ijzerstaaf een snijdend werktuig wrocht!
Mijn lot werd teêr beschreid door zusterlijke tressen,
Meê kortlings, en voor my, heur wortels afgesneên,
Wanneer de Pegazus van de eer der Nijlgodessen,[1]
Met uitgebreide wiek, en klapprend, my verscheen.
Hy voert my door de lucht, door 't overwolkte donker,
En legt my Venus-zelv in d' onbesmetten schoot,
Op dat in 't startapijt by 't weemlend lichtgeflonker
Geen Kreetsche maagd alleen haar zeldzame eer genoot.
Neen, by de gouden krans, van Ariadnes hairen
Gerukt, was ook aan ons een eigen plaats bestemd,
En, tusschen 't oud gestarnt' ten hemel ingevaren,
Braveere ik, blonde pruik, met starren doorgekemd.
Want, in den kring geplaatst der schitterende vieren,
Hier, van Lykaöns telg, en daar, van Leeuw en Maagd,
Wijze ik Boöot het pad om westwaart heen te stieren,
Die, dalende in de zee, zijn dompling steeds vertraagt.
Doch, help ik by de nacht den Godenvloer schakeeren,
En schenkt my 't licht te rug aan Tethys zilvren stroom,
(Vergeef me, ô Nemesis, dit argeloos trotseeren,
Ik smoor geen waarheid, neen! voor geenerhanden schroom.)
Dit al vertroost my niet, voor eeuwig afgescheiden,
Voor eeuwig! van het hoofd waar op ik glorie droeg;
Waar de eêlste balsems steeds zich om my heen verspreidden,
En 't schittrendst eêlgesteent mijn schittring tegenloeg! -
Maar gy, wier hartenwensch uwe Echttoorts heeft ontstoken,
Gelieven! voert ze uw heil ten allerhoogsten top;
Gevoelt ge u, borst aan borst, van de echte vlammen koken,
ô Stort' me uw nardusvat een' geurgen balsemdrop!
Uw nardusvat! ô Gy, die Echte liefde koestert! -
Zijn gift onteere 't stof, verslorp' de dorstende aard,
Die op 't onkuische bed onreine lusten voedstert!
Ik vraag geen eergeschenk van zielen zoo onwaard.
Zóó moet de teêrste min uw sponde steeds doen bloeien
Van nieuwe lieflijkheên, en zwemmen in 't genot!
Zóó, eindloos ziel in ziel weêrkeerig overvloeien,
En 't eensgezinde hart steeds juichen in zijn lot!
En gy, ô Koningin, wanneer uwe offerschalen,
Terwijl gy 't smeekend oog naar 't stargewelfsel richt,

Der blonde Mingodin gelofte of dank betalen,
  Vergeet uw hoofdhair niet by dien gewijden plicht!
Neen, schenk me een vorstlijk deel aan 't plechtig Hoogtijdvieren!
  Wat houdt my in 't gestarnt'? Ik ben, ik blijve Uw hair.
Ach! dat ik andermaal uw slapen mocht versieren,
  En de afstand van Boöot tot Themis open waar!

1808.

Eindnoten:

1 Arsinoë, wie haar gemaal Ptoloméus Filadelfus een' tempel oprichtte, waar zy, onder den naam van Venus Zefyritis, geëerd wierd.

Byschriften, en soortgelijke kleinigheden, van Kallimachus.

Theëtétus, de treurspeldichter.

Ja, 't was de rechte baan waar T h e ë t e e t in streefde;
  En bracht hem deze niet tot de eerkroon van 't Tooneel,
Wie ooit in 't handgeklap een vluchtig uurtjen leefde,
  De roem van 't laatst geslacht blijft Theëtétus deel.

Heraklitus, de dichter.

Wat tranen, Herakliet! heeft my uw dood ontwrongen!
  Wat riep ze ons vroeger heil my roerend voor den geest,
Wanneer we in 't Dichtprieel de zon te water zongen!
  Maar, hemel! 't is voorby, en gy, gy zijt geweest.
Uw zangtoon echter leeft, en, de Algemeene roover
  Legg' de onweêrstaanbre hand op alles wat bestaat;
Uw kunst, uw roem, uw naam, uw Godenval blijft over:
  Zijn vuist verbrijzelt niet wat door geen dood vergaat.

Grafschrift.

  Gy, Wandlaar, stapt gy ooit op Pontus dorre kust,
Gering is 't, dat gy vraagt naar Hipponaktes woning.
Ai, breng hem 't vreeslijk nieuws, de droeve dienstbetooning,
  Dat Kritias, zijn telg, in dit gesteente rust.

Grafschrift.

Bevat dit lijkgesteent' Cyrener Charidas? -
Bedoelt ge Arimas zoon? dees grafzerk dekt zijne asch. -
Wat vondt ge, ô Charidas, na 't sterven toch hier onder? -
Nacht. - Wat 's van Plutoos rijk en al het Helsche wonder? -
Vertelsels. - Wat dan is van 't keeren op deze aard? -
Verbeelding. 't Is gedaan, als de adem henen vaart.
Dit zeg ik u voor waar. Die 't oor aan sprookjens hangen,
Vertel dien, dat we ook hier saletbezoek ontfangen.

Grafschrift.

Ach! dat er nooit een hulk ter zeevaart waar gebouwd!
Wy zouden hier op 't strand geen Sopolis beklagen.
Nu wentelt hem de dood door 't aardomgolvend zout,
Terwijl wy 't ledig graf zijn' blooten naam zien dragen.

Grafschrift.

Geen landkust, maar de schoot van de opgeruide zee
Zag Lykus in den plasch en kiel en ziel verliezen.
Zijn schaduw roept u toe: ô Zeeman, blijf aan ree
Als 't boksgestarnte duikt, en wacht u 't ruim te kiezen.

Grafschrift.

Weet, Wandlaar (wie 't ook zij die dezen lijksteen nader')
My heeft Kallimachus zijn' Zoon betrouwd en Vader.
Dees, voerde, als Oorlogshoofd, het zwaard voor 't Vaderland;
Die, zong en afgunst stom, en lasterzucht in band.
Wier Jeugd een' lonk ontfing van 't oog der Zanggodinnen,
Die blijven ze, ook vergrijsd, en tot het graf, beminnen.

Minnaars eeden.

Geen vriend, geen minnares, zal u mijn hart ontstelen,
Zwoer wulpsche Kallignoot aan schoone Violant'.
Hy zwoer, maar welk een eed? In 't dartle minnespelen!
Dien slaat geen Godheid gâ, dien doet geen mensch gestand.

Nu roost een andre vlam zijn' boezem. De arme maagd
Is, of 't een schaduw was, uit oog en hart verjaagd.

Mikylus de dichter.

'k Heb kort en schraal geleefd, geen enveldaân bedreven;
Ik stierf; ô Moeder aard, van onrecht onbewnst;
En kwetste ik ooit de deugd door ondeugd lof te geven,
Zoo schenk' me uw zachte schoot noch geen der Goden, rust!

Aan Luzania.

Ik haat gemeenen zang, en schnw de breede banen
Waar 't woelig algemeen op omdraaft en krioelt:
Geen vriend van allen man moet zich den mijne wanen:
My lust het bronnat niet, daar elk zijn dorst aan koelt.
Schoon zijt ge, ô Meisjen, ja; maar om uw schoon te roemen,
Vereischt mijn hart een hart, dat één' alleen behoort.
Ik wilde u met den naam van recht l i e f t a l l i g noemen,
Maar de Echo splitste 't juist, en 't werd me een haatlijk woord.[1]

Aan Kleonikus.

Och arme, och arme bloed! waar hebt ge toch gestoken!
Ik zweer, by 't licht der Zon, mijn oog herkent u niet.
Wat vloek werd over u door 't noodlot uitgesproken?
't Is enkle huid en been, het geen u overschiet.
Gewis, de zelfde God heeft u en my gevangen:
Gy kwijnt, zoo wel als ik, aan ongeneesbre min:
Bleef ik in 't dartlend hair van Theonice hangen;
Gy dronkt met zwelgend oog het schoon van Loxo in.

Artseny der liefde.

Wat heerlijke artseny heeft Polyfeem gevonden[1]
Terwijl zijn grazend vee in 't wild liep door 't gebergt'!
De Dichtkunst lenigt, ja, de bloênde hartewonden;
Maar Wijsheid heelt alleen wat alle balsem tergt.
Dit, dunkt me, is by 't Gebrek, in 't midden van zijn plagen,
Een voorrecht. 't Delgt de kwaal tot in den wortel uit.

Die byslaap heelt ook my van wulpsche liefdevlagen,
   En kortwiekt u de vlerk, gy, dartle Minneguit!
Ik vrees u niet met al: wat zondt ge my beginnen?
Twee middlen heb ik t' huis, onfeilbaar voor het minnen.

Tempelgaaf.

Dit hulkjen, waar Eudeem zijn bete broods in smaakte,
   En 't alverzwelgend meir des woekers mocht ontvliên,
Vergunt hem 't Godendom, nu hy ter reê geraakte,
   Ten dank voor zijn behoud, hunn' tempel aan te biên.

Grafschrift.

Wie zijt ge, ô Drenkling? Hier, op 't barre strand geslagen,
   Vond u Leontichus, en borg u in dit graf;
Maar schreiende om zich-zelv', de prooi der zelfde vlagen,
   En zwervende als een meeuw de baren op en af.

Halve ziel.

De helft nog van mijn ziel blijft in mijn' boezem zuchten.
De wederhelft verdween; waar mocht zy henen vluchten?
   Wat heeft haar 't hart ontrukt, de doodsnik of de min?
Gewis, de ontrouwe vlood naar de eene of andre schoone.
   ô Maagden, neemt, ai neemt de vluchtling toch niet in!
Kom! zoeken wy haar weêr in d'adem van Iöne!
   Daar trekt haar gloed naar toe, daar schuilt de zwerverin!

Vriendschapstoets.

Gelukkig was Orest, wat Razerny hem kwelde,
   De razerny der min, hoe razend, nog te ontgaan,
Die nooit op scherper proef zijn' teedren halsvriend stelde,
   Dan 't diepgetroffen hart in staat is door te staan.
Gewis! geen Pylades, gereed voor hem te sneven,
Waar (even min als my) den balling bygebleven.

Hercules en antéus.

Het kroost van Jupiter en van den God der baren
Vereelde in 't worstelperk, sints d'eersten bloei der jaren.
Hier strijdt het, om geen' roem, geen' eerprijs van metaal;
Maar 't leven en de dood hangt aan den zegenpraal.
Antéus valt. Triomf! de lauwer past uw hairen,
Alcîdes. 't Worstlen voegt den Grieken, geen' Barbaren.

Vlam.

Laatst zocht ik vuur by nacht, om 't licht der lamp te ontsteken;
Ik blies, en 't gaf een vlam op de uitgedoofde kool.
Besef eens, welk een' gloed dat kwynend hart moet kweken,
Dat zulk een' adem gaf, waar vlammend licht in school!

Aangeboden liefde.

De Jager streeft naar 't haas door heuvelen en klingen,
En drijft door rijp en sneeuw de hinde voor zich uit.
Maar zeg hem: Grijp hier toe, dees weet u niet te ontspringen.
Hy wil het wildbraad niet, dan wettig opgestuit.
Niet anders is mijn min. Zy kent geene andre weelde,
Dan waar het voorwerp vlucht en schuw aan d'arm ontschiet;
Nooit viel een wellust zoet, die zonder wrangheid streelde:
Een lichtverkregen buit heeft half haar waarde niet.

't Verdronken kind.[1]

Een lief driejarig kind, verrukt door 't stroomgeklater,
Ziet bukkende in de beek, beschouwt, en volgt zijn beeld.
De Moeder rooft den knaap al druipende uit het water,
En kust hem 't bleek gelaat, waar reeds de dood in speelt.
Geen laatste snik nochtans van 't zielbekoorlijk wichtjen
Bezoedelde het bad der reine stroomgodin;
Hy opent nog voor 't laatst het brekende gezichtjen,
En slaapt op moeders schoot d' onstoorbren nachtslaap in.

Armoede.

Ik weet het, 'k heb geen goed, en moet die misdaad boeten.
Maar 'k bid, vertel my niet, het geen ik slapend weet.

't Is hard, by ieder een dat hard verwijt te ontmoeten;
Maar, by een' vriend als gy, is 't meer dan dubbel wreed.

Liefde.

Voorzeker, ja, hy heeft het weg; en wy, wy merkten 't niet!
Hoe diep ging hem die zucht door 't hart, als waar hy gants verdriet.
Tot driewerv' plengde hy den wijn in 't brengen aan zijn' mond.
De rozen vielen uit zijn' krans verflensend op den grond.
Gewis, hy blaakt, hy staat in vlam; ik gis niet buiten 't spoor.
Ik ga aan de eigen ziekte krank, ik ken ze door en door.

Verholen vuur.

Daar schuilt, daar schuilt (by Pan!) in deze schijnbare asschen
(Genaak, genaak my niet) een heimlijk kruipend vuur.
Ik vrees, de onzichtbre vlam mocht me onvoorziens verrassen:
Het stille water zelfs doorzijgt den hechtsten muur.
Neen, schoone, ik vlucht uw' arm: ik vrees die tooverbanden,
Een vinger slechts roer' ze aan, zy zijn gereed te ontbranden!

Tempelgaaf.

Meneet de Schutter, krijgensmoê,
Wijdt u zijn' boog en koker toe,
Gy, Goden van het Nijlgebied!
En, schenkt hy u de pijlen niet,
Zy steken in het ingewand
Der vijanden van 't Vaderland.

Kleombroot.

‘Vaarwel, gy daglicht!’ zegt, ter muurtrans' opgestegen,
De brave Kleombroot, en werpt zich moedig af.
Geen misdrijf, Platoos leer, maakt hem dees wareld tegen;
Hy zoekt de onsterflijkheid in d' overgang van 't graf.

Tempelgaaf.

Lucina, keer te rug, keer op Lycenis beê,
En schenk ze uw' bijstand weêr in 't scheurend barenswee!
Een meisjen dankt ze u thands; maak staat op andre gaven,
Wanneer ze aan 't moederhart een' frisschen knaap mag laven!

Kleombrotus.*

Vaarwel, gy daglicht! sprak, ten muurtrans' opgestegen,
De goede Kleombroot, en wierp zich moedig af.
De onnoozle had zoo'n smaak in Platoos leer gekregen,
En zocht de onsterflijkheid met ongeduld in 't graf.
Maar waarom niet gewacht? de zaak had tijd tot morgen.
Of zou de onsterflijkheid hem mooglijk dan ontgaan?
‘Ja (roept hy, half verkneusd), ik hou niet van te borgen:
't Wierd naderhand misschien weêr andersom verstaan.
Men schaft in weinig tijds (daar meende ik voor te zorgen),
Zoo menig waarheid af, zoo menig andere aan.’

Ja wel, mijn Kleombroot, gy hebt het wel begrepen;
Dat Filozofisch waar verandert als het weêr;
Grijp toe, wanneer 't u dient om over zee te schepen,
De wind die heden waait, is morgen reeds niet meer.
Van daag is r e d e 't woord en rechter van de waarheid;
Op morgen is de r e d e ontbloot van kenniskracht.
Weêrspreek; zoo zijt ge een uil en vijand aller klaarheid;
Nu, zoo ge uw licht mistrouwt! dan, zoo gy 't zeker acht!
1808.[1]

Eindnoten:

1 Lieftallig i s aangenaam. Lief-tallig zon t a l r i j k i n g e l i e v e n z i j n.
1 Toespeling op Theokritus, in zijnen Cykloop.
1 Na dit stukjen schijnt Germanicus het zijne van een Tracisch kind in het ijs omgekomen, gevolgd te hebben. Het geen, in veel opzichten kunstiger, zeer schoon overgebracht is door den Dichter Portal Amalry, en geplaatst in de Werken van het Schiedamsch Dichtgenootschap.
1 Men zie Kallimachus, Epigramma XXIV.

* Najaarsbladen II, 145.

De muis- en kikvorschkrijg, Homerus nagezongen.

Γ*ηγενέων* □*νδρ*□*ν μιμούμενοι* □*ργα* Γ*ιγάντων.*

Aan de schim van Pegaasje, het schootkatjen van jonkvrouw Juliana Kornelia de Lannoy.

Poesjen, dat met vurige oogen
Altijd vlijtig op den loer,
Zonder zweem van mededogen
't Muisjen in de knevels voer:
Poesjen, wien ik eens verbreidde,
Uw meestresse ten gevall'.
Die uw vroege dood beschreidde,
Met een klaatrend treurgeschal:
Op wiens deftig lijkgesteente
De aard meer verzen grifflen zag,
Dan eens Brugmans koud gebeente
Van dees schandëeuw beuren mag!
Is uw schim nog onbevredigd
In het onderaardsche Rijk?
Voelt uw geest zich nog beleedigd
Door een waan van ongelijk? -
Weerde ik u, om 't lieve Moschjen
Van een snoepig Maagdelijn.
Uit het Elyzeesche boschjen,
Naar het Recht van Prozerpijn;[1]
Zit my uit de donkre wijken
Van de bleeke Geestenschaar,
Toch zoo boos niet aan te kijken
Of ik-zelf een moschjen waar.
Leer eens weder vriendlijk spinnen

Als gy soms naar boven ziet;
'k Wil uw vriendschap wederwinnen,
En die onmin moet te niet.
Zie, ik kom u offers brengen
Als Achilles aan zijn vrind:
Vrij wat meer dan tranen plengen,
Of wat zuchten in den wind.
't Is geen wijn uit offerschalen,
Beter in de flesch bewaard
Om een goeden vriend te onthalen
By den warmen winterhaard.
Ook geen zespaar vette stieren,
Ruim zoo dienstig op den disch,
Als er eens een feest te vieren,
Of een Boerenbruiloft is.
Ook geen honden, als de Helden
Op den aangestoken mijt,
By hun uitvaart trouw verzelden,
Naar de zede van dien tijd.
'k Kom u ook geen Trojers slachten,
Waar Patroklus smaak in vond,
Die gy, levend, zoudt verachten;
Maar - een brokjen naar uw mond.
'k Wij' u 't bloed van honderd muizen,
Meer dan ge ooit of immer vrat.
't Moge u hier met volle sluizen,
Langs de doodsche grafterp bruizen,
En om laag door de ooren zuizen,
Als een waardig offernat!
Zulk een lijkgaaf voegt een Kat.

[Het vignet der oorspronklijke Uitgave heeft op leinen gedenknaald het volgende byschrift:]

Men stell' niet meer in onze zangen
Dan in eens Keizers vliegenvangen[1]
't Is tijdverdrijf by 't tijdverdriet;
En, hebt ge lust om meê te spelen,
Mits zonder kinderlijk krakeelen,
Wy weigren 't goeden vrienden niet

Eindnoten:

1 Het vers is bekend:
Felibus innocuum non patet Elysium.

aant. De muis- en kikvorschkrijg.

Mijn aanvang is van u, verheven Zanggodinnen!
Daal neder, Negental, van Pindus hooge tinnen;
Beziel me, en schenk mijn Dicht, geboekstaaft op 't papier,
Een Goddelijke vonk van hartdoordringend vier,
Om de ijsslijkheên des krijgs, Gradivus hoogste wonderen,
Aan 't luistrend menschenkroost door 't siddrend oor te donderen,
Hoe 't vale Muizenheir, met d' echten heldenmoed
Der Reuzen, nevens hen / ontzachlijk Aardgebroed,
't Geslacht der Vorschen op hun waterkust bestookte,
En 't bloed ter wederzij' langs klift en velden rookte.

Wat oorsprong had die twist? Het meldende gerucht,
Dat op de winden golft en omzwiert door de lucht/
Verkondde 't in den kring der noeste stervelingen.

Een Muis, door dorst geprest, na 't Kattenras te ontspringen,
Had, zwerver, aangelokt door 't naaste kikkrenwed,
Aan 't hartverkwikkend vocht zijn zachten baard gezet.
Een poelvorsch zag den vreemde, en uitte deze woorden:
Wie zijt ge? uit welk geslacht? uit welke wareldoorden?
Spreek, gastvriend, spreek oprecht, en mijd de logentaal,
En wacht dan / van mijn zijde / een ongeveinsd onthaal,
Met giften, uwer waard en mijner, eer wy scheiden;
Want, 'k wil u (neemt gy 't aan) in mijn paleis geleiden.
'k Ben koning **Blaaskaak,** die in deze poel 't gebied
Der Vorschen voer, 'k verberg u ook mijne afkomst niet.
Prins **Slijkvoet** teelde my, vereend door zuivre minne /
Aan boord des Eridaans / met **Waterkoninginne;**
En gy, wiens fiere leest een Held en Vorst verraadt,
Zijt welkom aan mijn disch / die braven openstaat.
Doch wil my onverwijld uw naam en afkomst melden. -

aant. Wat vraagt gy, andwoordt hem het kroost der broodkorsthelden;
Wat vraagt gy naar mijn stam, by mensch en Goôn vermaard,
En wat de lucht doorklieft / of wandelt over de aard?
'k Ben K r u i m d i e f, K n a b b ' l a a r s zoon, uit L i k m e e l s echt gesproten,
In K l u i v e r s oud geslacht de jongste van zijn loten.
'k Ontfing het levenslicht in 't heerlijkst kelderhol,
(Waar 't al van overvloed en lekkernyen zwol;)
Gevoedsterd in 't volop van manglen, noten, vijgen,
Waarnaar zich 't weeldrig hart eens smulpaaps dood zou hijgen.
Doch welk een vriendschap kunt gy me aanbiên in uw wijk,
In levenswijze en aart uw diersoort ongelijk?
Gy, die in 't water leeft! - Ik / aas op menschenvoeder;
Ik wentel me in hun meel, hun stijfselvat, en poeder;
En kas noch vat sluit me af van 't geen mijn tong vermaakt.
't Zij hardgebakken brood dat op de tanden kraakt,
Of witbestrooide taart, met suiker overladen;
Of ham, door 't mes geschaafd tot postpapieren bladen;
't Zij kaas, uit zoete melk tot smaaklijk deeg gestremd;
Of ooft, voor 't rijk dessert van Prins of Graaf bestemd;
Of wat de keukenkunst der onnavolgbre Franschen
In pan of oven schiep. Pastyen legerschansen,
En vestingen van blom, vervuld van lieflijkheid,
Waar de ambrozijnen geur haar balsem uit verspreidt;
En vladen, hoenderteelt/ op 't blakend vuur gezoden,
Wier waassem 't wierook trotst, versnaapringspijs der Goden.

Doch waan mijn borst ook niet voor de oorlogsglorie koel.
Ik werp my by 't gevecht in 't dichtste krijgsgewoel;
Ja, 'k vrees geen menschen zelfs, hoe reuzig op de beenen,
Maar val ze slapende aan, en bijt hen in de tenen.
Één vreeslijk paar nochtands is vijand van mijn stam,
Wier erf haat meer dan eens den mijnen duur bekwam:
De Havik en de Kat, wier onverzoenbre veede
Geen rust houdt, geen bestand, geen oogenblik van vrede:
En ook, dien de afgrond vormde en opwierp uit haar schoot,
De houten muizenval, de woonplaats van den Dood.
De ontzachlijkste is de Kat, die, waar wy ons verschuilen,
Ons naloert en betrapt tot in de diepste kuilen,
Waarin geen vogel daalt, geen ander dier zich waagt,

aant. En met gebeente en huid, en kop en staart, verknaagt.
Die woestaart, wien de Goôn zijn gruwlen eens vergelden!
Hy, 't levend graf alleen, van duizend onzer helden!

Zie daar mijn staat geschetst. Geen kroos of slootradijs,
Geen waterlook of kers, geen cell'ry is mijn spijs,
En wat is 't dat uw poel, dan deze, voort zou telen?
Hoe zoudt gy me in uw disch, uw waterdisch, doen deelen? -

Vorst **Blaaskaak** glimlacht. - Roem uw lekkre brokken vrij;
Niet min bewondrenswaard heeft onze heerschappy,
Zoo wel in 't water als op de aarde: want die beide
Schonk ons Saturnus zoon. Het aardrijk, tot een weide,
En 't waterrijk moeras tot woonplaats onder 't nat;
Bezoek die, zoo 't u lust, en ken Neptunus schat!
Beklim mijn schouders slechts, en zonder u te ontroeren,
Ik zal u met vermaak naar onze haardsteê voeren;
Maar houd u om mijn hals met stevige armen vast. -
Dus spreekt hy, biedt den rug, en vlijt zich tot den last.

De Muis, met luchten sprong, klimt op, en vraagt niet wijder;
En **Blaaskaak** steekt van land. De nieuwe golfberijder,
Die op 't gewillig ros in fiere houding prijkt,
Verheugt zich als de kust van voor zijne oogen wijkt.
Ach! zegt hy, die eens zoo door Hollands tooverdreven
De trekschuit, uur aan uur, en heen, en weêr zag zweven,
En snorren als een pijl door de altijd drokke vaart;
Hoe heuchlijk waar zijn lot! hoe hoog benijdenswaard! -
Maar 't waterpaard duikt neêr, de steigerende baren
Bespoelen hals en hoofd. Nu siddert hy in 't varen,
En vruchtloos zucht zijn hart by de inspraak van 't berouw.
Hy mengt zijn tranen aan de golven; rilt van kou',
Tracht voor- en achterpoot om 't rijpaard saam te klemmen,
En 't hair staat hem te berg' by 't ongewone zwemmen.
Hy steekt de lange staart als riem of roerpen uit,
Maar breekt de golving niet/ die om zijn leden sluit.
Zijn boezem klopt van angst, in duizenden gebeden/
Dat hy 't verlaten strand eens weder moog betreden.

aant. Neen, sprak hy, neen, de stier heeft op een andre wijs
Euroop door 't nat gevoerd, zijn vracht en liefdeprijs,
Terwijl hy met zijn tong haar blanke voetjens lekte,
En 't overhangend kleed/ dat om haar kniën strekte/
Ontzag te netten met een spat van 't stuivend schuim,
Dan my dees groene Vorsch door 't ongemeten ruim
Der boordelooze poel. - En meerder wou hy spreken,
Wanneer hy 't schubbig hoofd ten golven uit zag steken
Eens monsters, dat hen beî met open kaak begrimt,
Een felle Waterslang, die uit de diepte klimt!
De Kikvorsch ziet zijn muil vervaarlijk opgespleten,
Duikt onder, vliedt den dood, maar vriend en vracht vergeten;
En dees stort ruglings neêr, als uit den zaâl geschokt.
Hy wringt de handen in verwarring, snikt en nokt,
Roert voet en arm, en rijst, en worstelt met de golven,
En tuimelt om, en zinkt, in 't vratig nat bedolven,
Terwijl hem 't natte hair naar d' afgrond trekt. Hy sneeft,
En 't is in dit beklag dat hy den adem geeft:

Verrader! vlei u niet/ de wraak der Goôn te ontsnappen;
Daar gy me in 't water smakt als waren 't oude lappen.
My, dien ge in 't Worstelperk, of Schermschool, of Biljard,
Niet overduivlen zoudt/ al hadt ge een leeuwenhart,
Maar door uw schelmsch bedrog het leven wist te ontrooven.
Doch weet, het Muizenvolk zal u de kool nog stoven.
De wraak snelt aan. - Hun heir rukt samen tot uw straf. -
Hier zweeg hy, en de dood sneed taal en leven af.

Op d' oever van de poel in 't mollig gras gedoken,
Zag dit P a p i e r s n o e t aan. - Van ongeduld ontstoken,
Vliegt hy al jamm'rend op, en boodschapt aan 't geslacht
Den moord van 's konings zoon/ verradersch omgebracht.
Die tijding slaat om 't hart van 't piepend ras der muizen,
Wien razerny en wraak door bloed en aders bruizen;
Men dagvaart door Heraut en Rijksbô wijd en zijd
Geheel den Volksstam op voor 't 's andrendaags ontbijt,
En doet ze in 't rouwvol Hof ten Staatsraad saamvergaderen,
Waar koning K n a b b l a a r treurt, rampzaligste aller vaderen,
Wiens erfgenaam der kroon/ van 't ijs des doods verstijfd,

aant. Ginds/ met zijn buik om hoog/ door kroos en plompen drijft.

De purpren dageraad breekt door de nachtgordijnen/
En toont het aanzicht, maar betrokken. Zy/ verschijnen.

Mijn vrienden, zegt de Vorst, my treft de zwaarste slag;
Maar allen deelt ge er in met heel het Rijksgezag.
Drie zonen heeft my 't Lot op 't allerwreedst onttogen,
Den oudsten vrat een Poes balddadig voor mijne oogen:
De tweede viel door list van 't menschdom in den knel,
Den muizenval ten prooi' (dat werktuig van de Hel!)
Die hem door 't aas verlokte en leverde aan hun woeden:
Mijn laatste en dierste spruit, die me alles moest vergoeden,
De hoop van heel mijn volk en van mijn ouderdom,
Bracht **Blaaskaak** in de poel, bracht snoode **Blaaskaak**, om.
Koomt, gorden we ons ter wraak! het harnas aangeschoten!
Verdelgen wy 't geslacht dier groene huppelpoten!

Hy sprak. Zy hangen flux de wapens om de leên.
Een krijgslaars, echt Romeinsch, bekleedt hun 't rechterbeen,
Gewrocht uit harden schel van uitgekaauwde wakken,
Op 't moesbed taai gerijpt met zwarte navelvlakken.
Hun pantser, 't geen een bies om 't lichaam sluiten deed,
Werd uit een kattenvel op 't kunstigst toegereed.
Hun schild is 't deksel van een nachtlamp, dat, by 't dagen
Op 't gapend olyhol ter dekking' toegeslagen,
By nacht zich opheft en ten spiegel strekt van 't licht.
Hun krijgsspeer is een naald, ontzachlijk in 't gezicht,
Uit blaauwend staal gesmeed; En 't helmtuig om hun slapen,
Een ledige okkernoot, een ondoordringbaar wapen!

Dus was de Legermacht der Muizen toegerust. -
Maar 't Vorschendom wordt van dien toestel dra bewust,
Verlaat zijn poel, en legt een Landdag aan op 't drooge,
Wel vreêgezind in 't hart, maar stout ten ooreloge!
Daar treedt een Krijgsheraut/ zijn scepter in de hand/
Hun nader, P o t v e r d e r f , zijns konings bloedverwant,
En zegt hun d'oorlog aan. - Gy, Vorschen, zijn zijn woorden,
't Verbolgen Muizendom van dees aanminnige oorden,

Ten zoen van K r u i m d i e f s moord in 't blinkend staal geschaard,
Verkondigt u den krijg en eischt u op voor 't zwaard.
Zijn zielloos lijk roept wraak en dobbert op de golven,
Waarin een laf bedrog hem trouwloos heeft bedolven;
En, die zich schuldig maakte aan dezen gruwelmoord,
Is **Blaaskaak**, is uw vorst. - Gy hebt mijn last gehoord:
Bereidt u tot den strijd en weert u, wakkre Vorschen,
Indien gy mannen hebt die wapens durven torschen.

Dus sprak hy, en verdween. - Deze onverwachte taal
Trof heel de menigte, gelijk een bliksemstraal
Die door de boezems sneed. Hoe! roepen ze ongeduldig,
Vorst **Blaaskaak**! - **Blaaskaak** rijst: Uw koning is onschuldig,
Dus zegt hy. Ik (mijn Volk!) versloeg den vreemdling niet;
Ook zag mijn oog hem, zelfs, niet sterven in de vliet.
Hy speelde aan 's waters kant en waagde in roekloos dartelen,
Ons zwemmen na te doen met onvermogend spartelen.
Vergeefs beticht men my. Doch maken we ons met spoed
Ten ondergang gereed van 't valsche Veldgebroed!
Ja, waapnen we ons terstond, en hoort my, spitsgezellen!
Het middel biedt zich aan, hun overmacht te vellen.
Beslaan wy 't hellen van den oever met ons heir,
En dring' men wat ons naakt de glooiing af in 't meir:
Dan moogt gy ze in den vloed al spartlend zien versmooren,
En staaplen ze op een hoop als Straatsburgs hoogste toren!

Hy spreekt, en deelt op 't woord de wapens aan hen uit.
Hun schenkels winden zich in stevig maluwkruid.
Het plompblad is 't kuras, waarin zy 't lichaam prangen.
Het koolblad wordt, als schild, aan d' eenen arm gehangen,
En de andre voert een bies als krijgsspeer, scherp gespitst;
En 't hoofd bepronkt een schelp, van uit hun slijk gevischt.

Gewapend stonden thands de wederzijdsche machten,
En drilden met hun speer, vermetel op hun krachten;
Als Jupiter zijn' Hof, aan 's Hemels trans vergaârd,
De felle krijgers toont/ in slagorde uitgeschaard,
Den Legerstoet gelijk van Reus- en Paardevolken.
Wie, vraagt hy lachende om, neemt heden uit de wolken

aant. Of Muis of Kikvorsch in bescherming van een God?
Wie stelt zich hier aan 't spits van 't land- of water-rot?

Hy spreekt Minerva toe: Voorzeker, 't zijn de Muizen,
Die snufflende om 't altaar in uwen tempel huizen,
Wier zaak ge u aantrekt als beschermster van hun recht.
Mijn dochter, 't staat u vrij, vermeng u in 't gevecht. -

Mijn Vader, zegt de Maagd; ik, muizen hulp betoonen!
Verslinders van mijn wasch op disch en blakerkroonen!
Dit ging mijne eer te na. 't Vermetele ongediert'
Dat schaamtloos overal zijn vraatzucht teugel viert,
Verknaagde een sluierdoek, met dees mijne eigen handen
Geweven, en doorvrat mijn dichte Choorzaalwanden.
De naaister stopte 't een, de metslaar 't ander gat,
Maar vragen 't loon daarvoor, en 't treft mijn tempelschat;
En / zou dit vuil geboeft' mijn gramschap niet doen zieden? -
Doch waan ook niet dat ik den Vorschen hulp zal bieden:
Dat 's waarlijk ook geen volk dat, zoo ik 't zeggen mag,
Zich aanbevelen laat by lieden van mijn slag.
Nog is er de aart niet uit der Lyciaansche boeren,
En Pluto uit de Hel zou hun den muil niet snoeren.
't Zijn rechte lompaarts, en geen Godenbystand waard.
Laatst keerde ik uit den krijg, vermoeid en 't hoofd bezwaard,
En 't eindloos wrikkikkik uit riet en waterkruiken
Liet heel den langen nacht my 't vaakrig oog niet luiken,
Maar slaaploos lag ik daar met hoofdpijn zonder heul,
Tot dat my 't haangekraai weêr opriep van de peul.
Doch waarom zon een God zich in den veldslag mengen /
En wagen 't/ om op nieuw ons Godlijk bloed te plengen?
Want/ strijders dragen zelfs den Goden geen ontzach.
Neen, maar vermaken we ons in 't aanzien van den slag. -

Zoo sprak ze, en 't Godendom/ door deze taal bewogen/
Kwam samen en zat neêr om 't schouwspel aan-te-oogen.
Twee helden hieven straks, van weêrzijde even fier
't Vervaarlijk teeken op, der purpren bloedbanier;
Wanneer een muggenzwerm met krakende trompetten,
(In staat/ den Heldenmoed tot dolheid aan te zetten,)

aant. D' allarmkreet op deed gaan, wiens klaatrend moordgerucht
Het aardrijk schudden deed by 't daavren van de lucht.
Jupijn-zelf schokte in 't hart, en, tastend naar een donder,
Mengt hy er onverwacht zijn Wolkgeratel onder.

Nu streed men. 't Eerste bloed vloot af van L i k t o n g s speer
Die **Kwaakhards** borst doorboorde aan 't middelpunt van 't heir.
Het leger zag den held voorover nederploffen,
Van onder door 't gedarmte in 't middenrif getroffen;
En K r u i p i n ' t h o l, na hem, trof **Slibbrig**, dwars door 't hart:
De dood rustte op de lans, en 't was zijn laatste smart.
Held **Plompling** had, met één, aan 't hoofd der kikkergrooten,
Het ijzer door de borst van P a n n e l i k gestoten,
Daar K n a p k o r s t **Schreeuwbalg** raakte in 't midden van de buik.
Hy viel/ en knikte 't hoofd/ als 't roosjen op zijn struik.
Maar **Golvaart**, die met schrik zijn spitsbroêr neêr zag zijgen,
Trof dappren K r u i p i n 't h o l / om nooit weêr op te stijgen,
Door 't slingren van een steen die hals en gorgel plet:
En L e k k e r s spiets gaat weêr in 's werpers bloed te wed,
En boort zijn lever in, en doet hem 't leven braken.
Kwabbaris ziet zijn val, poogt zich de dood te ontschaken,
En stort zich/ vluchtende/ van d' oeverkant in 't meir;
Maar 't vlieden baat hem niet, het vluchtiger geweer
Snelt door zijn lenden heen en scheurt zijne ingewanden,
En 't bloed misverft den stroom. Nog grijnst hy met de tanden,
En zieltoogt. **Slootlust**, waar de dalende oever helt,
Ontwapent P o t v e r d r i e t wien **Rietbroek** had geveld.
En **Schelfert**, om den arm van H a m m e l i n g te ontkomen,
Smijt schild en wapens weg, en dompelt in de stroomen.
Nu springt held **Natlief** toe, en werpt een' uitheemsch' vorst
(In 't Rattenrijk vermaard als Hertog K n a b b e l w o r s t)
Ontzachlijk van gestalte en wijdberoemd in 't wapen,
Een schrikbren kei naar 't hoofd/en treft hem aan de slapen.
De hersens druipen hem ten neus uit met het bloed;
Hy valt, en is niet meer. P a p i e r s n u f , des verwoed,
Doodt wakkren **Modderbad**, van de oorlogsnaald doorregen.
De ontroerde **Kwalsterkwab** treedt d' overwinnaar tegen,
En zwaait de speerbies; maar zijn vijand koomt hem voor,
En 't vreeslijk lemmer gaat zijn windpijp door en door,

aant. En ziel en adem vliegt al borr'lende uit de wonde.
Het zelfde noodlot treft den wakkren **van den Gronde**,
En **Hipheup** nevens hem, die aan zijn zijde streed,
En wien de sterke Vaal het zandbed kussen deed.
Kawoerdrig, fors gespierd, met bynaam d e o n v e r v a a r d e,
Aanschouwt dit, geeft een schreeuw, en werpt zijn lanster aarde,
En vat K a s t r o l r i e k by den gorgel, smakt hem neêr,
En sleept hem by een been in d' afgrond van het meir.
Een andre K r u i m d i e f wreekt zijn neêrgevelde makkers
Op **Slijk'ling**; hy, de schrik van meer dan honderd Bakkers,
En met den roof gemest van half een korenschuur.
Hy slaat een oog in 't rond/ doorgloeid van Heldenvuur,
En daagt het leger uit der bleekbestorven Vorschen,
Die van verbazing stijf, gevecht en weêrstand schorsen.
Maar **Duikdiep** ziet het aan, en grijpt van 't slibbig zand
Met stollend bloed gemengd, een klitklomp in de hand,
En werpt dien naar den Muis, en treft hem muil en kaken.
Hy wrijft zich de oogen uit, als scheemrend by 't ontwaken,
En naauw herstelt hy zich van 't overkwalmt gezicht/
Of raapt een zwaren steen die voor zijn voeten ligt,
En treft er **Veenpuit** meê en breekt zijn rechter schenkel
In splinteren gespat, van 't knielid tot den enkel.
Hy valt. **Kwaakëeuwig** wreekt zijn vriend en stamgenoot,
En rukt hem 't lichaam op, en/ met den zelfden stoot/
't Gedarmt' van uit de buik, dat aan de speer blijft hangen.
T e r G e r s t, in 't dichtst gedrang van vijanden omvangen,
Sluipt scharr'lende achterwaart, en/ door den drang geprest/
Ploft in een grcbkuil af, aan de achterpoot gekwetst.
Ook koning K n a b b l a a r treft by 't onverwacht ontmoeten
Den moorder van zijn zoon. Die rept de vlugge voeten,
Schoon bloedende aan zijn wond, en plappert door zijn poel,
En K n a b b l a a r zoekt vergeefs hem weder in 't gewoel.
Kawoerdrig ziet met één zijn offer nog in 't leven,
Wipt door de strijders heen, van razerny gedreven,
En schiet een scherpe bics/ als werpschicht/ uit de hand,
Maar treft den beuklaar slechts die ze afstuit op den rand.

Nu worstelt het door een, en woede en moordzucht klimmen.
Een menigte, onbemerkt, daalt neder tot de schimmen.

aant. Nu tuimlen **Bobbelpens**, in 't slootmuzyk berucht,
En **Zwabbrig. Zwembil** steekt de beenen in de lucht,
Met **Zwirler, Lisdodd**', en, den roem der Weêrprofeeten,
Van Zwelken, met de buik ter keel toe opgereten,
Die wichlaar Calchas als zijn stamheer telt, maar blind
In 't krijgslot. **Plofplasch** meê, die altijd, vreêgezind,
Zijn naadrend eind voorzag, maar/ onbeklemd van harte /
Den aanblik van de dood met ijzren fierheid tartte.
't Valt alles wijd en zijd waar K o e k t a n d s breipen blinkt,
Of H o l k a a s 't wapen voert, aan heup en staart verminkt,
Maar vreeslijk als een Leeuw in 't midden van een kudde;
Of B l o m v r a a t , wen hy 't meel van kop en ooren schudde.
Der Vorschen leger schokt en slingert, met hun spits
Verbroken, en verdeeld. Een aantal schuilt in 't lis:
De moedigste weêrstaan, maar strijden flaauw en flaauwer.
Toch sneuvlen T a f e l s p i e , V e r s p e k , en B e r d e r k n a a u w e r ,
Van **Geelgroens** dappre hand; maar die voor d' aandrang zwicht,
En deinzende, zijn tred naar de open oever richt.
Zijn plaats neemt **Stormbob** in, en / moedig voortgedrongen /
Vergaârt hy al de kracht der stijfstgespannen longen,
En roept: Houdt stand, houdt stand, gy helden van den vloed!
't Is dapperheid, geen vlucht, die strijdenden behoedt. -
Slechts enklen voegen zich, in 't vechten onverschrokken,
By één, en 't veld weêrgalmt van 't oorverdovend w r o k k e n ,
Doch andren druipen af, op 't blij triomfgepiep
Van K n a b b l a a r , die zich toonde, en die hy om zich riep. -
Het bloedbad wordt vernieuwd; de dood doorwaart de rijen;
Men wisselt moord met moord/ en valt ter wederzijen;
't Verwarren neemt steeds toe; men prangt en wordt geprangd;
Maar **Stormbob** bijt in 't gras, de schaal der zege wankt.
De Muizen winnen veld. - Wie zal de daden melden,
Wie haalt de namen op van zoo veel oorlogshelden/
Wier arm hier heinde en ginds den schrik en dood verspreidt,
Gevallen zonder roem, en mooglijk onbeschreid!
Hier sneuvelt M u s c u l u s , een jeugdig boekgeleerde,
(Daar hy voor de eerste maal de legerspiets hanteerde,)
Die, van 't welluidend Grieksch en grootsch Latijn doorvoed,
Zijn stamnaam had vertolkt, en/ wentelt in zijn bloed.
V e t k n e v e l , nevens hem nog nieuwling in het wapen,

aant. Valt naast hem, schoonste muis van al hun legerknapen;
En D a r m k n a a u w , die, verpikt op mandolijn en veêl,
De Toonkunst knagend leerde en inzwolg met de keel:
Die, zanger en poëet, van niets dan laanwren droomde,
En neuriënd bezweem terwijl hem 't bloed ontstroomde.
Men zegt, dat wijd in 't rond, met 's Dichters jongsten zucht,
Zoo verr' een donderslag gehoord wordt door de lucht,
De snaren overal een flaauwen weegalm slaakten,
Als of ze aan 't zangrig oor zijne uitvaart kenbaar maakten,
En 't aardrijk noodigden tot rouwklacht op zijne asch.
K r o n i j k l u s t viel daar naast, en met hem, **Flodderplasch**.
Door wederzijdsche woede en wederzijdsche wonden
In 't eigenste oogenblik naar 't schimmenrijk gezonden.

Twee helden treden uit de slagorde, even fier.
't Is **Plompkroot** / te eener zij', aan de andre K r o t e n i e r .
Wie zijt gy (vraagt de Vorsch), die, stout op 't bonenknagen,
Met opgeheven hoofd een Vorschennaam durft dragen?
Vermeetle, kom! bevecht, maar roof ons d' eernaam niet /
Die d' oudsten stam behoort der burgers van den vliet!

Hy spreekt/ en zwaait de bies. - Maar K r o t e n i e r stapt nader/
En, wenkend met de hand: V a n Z e e m l e n was mijn vader,
Dus zegt hy; 'k draag den naam mijns Grootvaârs, wijd beroemd,
En heel mijn Voorgeslacht is naar de K r o o t genoemd.
Doch leen ons 't oogmerk niet, als of wy, Aardelingen,
Ons trachtten aan een tak van 't Poelkroost op te dringen,
Dat/ mooglijk/ zich te trotsch, in opgeblazen waan,
Uit de eedle Padden roemt, uit de aardkorst opgestaan.
Maar, 't achtbre diergeslacht wien d'eernaam voegt der K r o t e n ,
Met eêlgesteente in 't hoofd/ vol heelkracht/ voortgesproten,
Dat slang- en addrengif en tooverrijm bedwingt,
Wien de aarde zetels sticht zoo verr' de Koekoek zingt,
Zij 't uwe/ indien gy 't wilt! Wat zoude ik 't wederstreven?
Ik, wien een andre K r o o t zijn stamnaam heeft gegeven!
Ik noem my naar de Kroot, die, tweeling van de Luit,
En Goôn en mensch vermaakt, en aller hart vrijbuit/
Wanneer een fixe hand, in 't Kunstmuzyk ervaren,
Nu, luchter dan de wind, omhuppelt langs de snaren,

aant. Dan, drukkend nederzinkt op 't zwaar verzuchtend koord,
En klanken/ steigren doet, of in de diepte smoort.
Die Kroot, die de Oudheid dus benoemde, gaf mijn' Vaderen
Den naam, en speelt ons nog door 't ruischen van onze aderen:
Want heel onze afkomst, steeds van Kroot en Veêl doorvoed,
Draagt loutre melody in 't zangrig muizenbloed. -

Welaan, hernam de Vorsch. Gy hebt mijn grim bevredigd,
Mijn stamhuis niet gekrenkt, en 't uwe groots verdedigd.
Ik ook bemin den zang wanneer het schommlend riet
Van 't bruizend windtjen galmt dat door zijn pijpjens schiet,
En 't pruttlend water/ van den toonval/ springt en bobbelt,
Daar 't puitvolk/ op den dans der dunne golfjens hobbelt.
Kom, zijn wy vrienden, wy, van éénen geest vervuld!
Wat wreken we aan elkaâr een schuldelooze schuld?
Wat boete of ik/ of gy/ voor 't wreevlig Vorstenwrokken?
Ontfang mijn helm ten pand, omsierd met distelvlokken,
En schenk my d' uwen. 'k Wil...Dus sprak hy, maar een speer
Die zijd'lings uit den drom hem toesnelt/ werpt hem neêr.
Nog eenmaal heft hy 't oog naar 't daglicht, reikt zijn handen,
Maar sterft, en eeuwig ijs omschotst zijne ingewanden.

De brave K r o t e n i e r , in 't diepst der ziel geroerd,
Verstijft. Een kille schrik die tong en gorgel snoert/
Verbiedt hem 't spreken; en, aan 't krijgsrumoer ontdragen,
Bezwijkt hy levenloos in de armen van zijn Magen.

Nog gaat het moorden voort, en 't schijnt, een nieuwe kracht
Verspreidt zich wijd en zijd door 't zwakker poelgeslacht.
S o u r i s , aan Loire en Oos[1] gevormd naar Hoofsche zwieren,
Ging dansende in den strijd en dacht een feest te vieren,
En vlamde op glorie, piepte, en huppelde in c a d a n s ,
Maar gulpte d'adem uit/ doorregen van een lans.
En T z w i r n f r a s s z , hard van naam, aan d'Oder opgetogen,
Sloot meê voor 't ‘Landlijk schoon’ zijn ‘zartlijk wimm'rende’ oogen/
In 't strijdgewoel vertrapt. - De moedige G o d d é m ,
Waar England roem op droeg, verstijfde nevens hem.
Dees, in een Friesche hulk, met Chesshir'kaas geladen/
De baren doorgevoerd die Frankrijks uithoek baden,

aant. Had half Euroop doorreisd. Het Noodlot was hem straf,
En brak in dit gevecht zijn stoute ontwerpen af.
A l b i n o s , vreemde muis van daar de morgenkimmen
Den nuchtren zonnekar het welkom biên by 't klimmen,
Wiens roodkoralen oog en hagelwitte vacht
De liefde en wellust was van heel het schoon geslacht,
Stond naast hem, argeloos, en nam geen deel in 't strijden.
De speeren schenen zelfs zijn blanken huid te mijden,
En elke vijand werd ontwapend door zijn schoon.
Maar ach! betrouw het Lot! Wat baatte 't aan Adoon,
De lieveling te zijn der teêrste der Godinnen?
Zijn levensdraad knapt af in 't midden van het spinnen;
Hy glibbert in het bloed op 't slagveld uitgeplascht,
En Kikvorsch **Wobbrigs** bies spitst hem aan 't aardrijk vast.
Nog vallen K n a r p m u i l , S n o e p , S a u c i j s , en S p i n d b e l a g e r ,
Gewroken door de vuist van M a n g e l t a n d en K n a g e r ,
Twee broeders/ even braaf, aan 't oorlogsspel gewend;
En, wien der Ratten Prins, zijn maagschap waardig kent,
Held B l i k t a n d , door dien Vorst het heir tot hulp gezonden,
In 't doodsgevaar gehard, en overdekt met wonden
Die menigwerf/ de Kat trotseerende op haar wacht/
De glorie en den roof in 't nest had t' huis gebracht.
Ook S m u l b a a r d , S c h e n d b o u t s zoon, en Veldmuis v a n d e r H e i d e n ,
Wien grootte en lijfsgestalte uit allen onderscheiden
Staan, elk een' Mars gelijk/ die de oorlogskans gebiedt,
En vonklen met een oog dat louter bliksems schiet.
Zy geven 't overwicht, hereenigen de benden.
En storten hier en ginds de vluchtende in de lenden,
En wat van 's vijands macht nog stand houdt, bleek van schrik,
Ziet/ als verwilderd/ rond, en dunt elk oogenblik.

Daar was by 't Muizenkroost één jongling, boven allen
Rechtschapen/ en vol moed: een held uit duizendtallen,
Ontzachlijk in den strijd/ en wakkren K l u i f h a m s zoon.
Gradivus spreidde zich in dezen knaap ten toon.
't Was B r o k g r i j p , voor wiens arm de moedigste bezwijken.
Hy stond naby de poel, als op een berg van lijken,
En dreigde met een stem/ afgrijslijk hol en forsch/
Den wissen ondergang tot aan den laatsten Vorsch.

aant. En zeker, 't waar vervuld/ en niet vergeefs gesproken;
Hun ras ware uitgedelgd en K r u i m d i e f streng gewroken,
Waar Hy, die de oppermacht op Goôn en menschen voert,
Voor 't arme Poelgeslacht van deernis niet geroerd.
Hy/ schudde 't hoofd en sprak: Gy hoort het, Hemelgoden,
Hoe B r o k g r i j p zich beroemt den laatsten Vorsch te dooden;
Maar 'k zet zijn woestheid perk. Gaan Mavors en Minerf,
En stuiten zy zijn woede en 't algemeen bederf!

Hy sprak. Doch strijdbre Mars voert hem dees woorden tegen:
Geen Pallas, ja/ geen Mars, ten hemel afgestegen,
Is machtig, in dees nood van reddingloos vergaan
Het jammerend geslacht der Vorschen by te staan.
Vliên we allen tot hun hulp; of - doe die flits ontsteken,
Die 't schrikbre Renzenrot den trotschen hals kon breken,
Enceladus bedwong en in uw kluisters sloeg:
Hier is geen minder kracht, geen Godenkracht, genoeg.

Hy zweeg. Saturnus zoon grijpt bliksems, en ze ontbranden.
Het dondert. De aarde dreunt tot in hare ingewanden.
Nu slingert hy zijn pijl, zijn koningsbliksem uit,
En mensch, en muis, en vorsch, ontzetten op 't geluid;
Doch 't Muizenleger, van nog feller woede aan 't gloeien,
Tracht, grimmiger dan ooit, hun vijand uit te roeien,
Als vader Jupiter uit Tethys element
Den Vorschen onverhoeds geduchte helpers zendt.
Zy naadren, hard van rug/ als 't aanbeeld der Cyklopen,
Op kraauwels/ krom verdraaid/ en zijdlings/ aangekropen;
Met oesterschelpen/ zwart/ afzichtlijk/ overkorst,
En blinkende om de schoft; met de oogen in de borst;
Achtvoetig; zonder hoofd; met tangen/ fel in 't nijpen/
Tot monden; door geen hand onstraflijk aan te grijpen,
(Hun naam is ZEEKRAB,) ja onkwetsbaar zelfs voor 't zwaard.
Die/ bijten 't muizendom van achtren in de staart,
En snijden arm en been met heur getande scharen,
Ja, zelfs de speeren/ door, als ongehaspeld garen.
De Muizen siddren, voor die monsters niet bestand;
Zy vluchten; de avond valt; en de Oorlog is aan kant.
1821.[1]

Eindnoten:

1 Oise.

Proeve eener navolging van Ovidius gedaantverwisselingen

Proeve eener navolging van Ovidius gedaantverwisselingen.

Eerste zang.

Het lust me in Hollands taal de vormveranderingen
Der zaken, Sulmoos zwaan vertolkend na te zingen;
Maar 'k roep geen invloed aan van ingebeelde Goôn,
Van wie hy bystand smeekt, de menschlijkheid tot hoon,
Die, schoon ze op wolken treên, nog lager dan de dieren
In bloedschande en verraad hun lust den teugel vieren,
En 't heerlijkst schepsel, naar brooddronken grilligheên
Herscheppen in een plant, een ondier, of een steen.
Neen, 'k zing de kunst ter eer', om 't werkzaam brein te streelen,
En by 't genot der rust met dwaasheids mom te spelen,
De zoete Fabeltaal te volgen op mijn Luit,
Tot zachte sluimerzucht mijn scheemrende oogen sluit.
Mijn dierbre Landgenoot, begunstig dees mijn zangen!
Geen lauwren wensch ik meer uit uwe hand ontfangen,
Maar afgewerkt, en stram van gorgel als van hand,
Vloeie ook mijn laatste toon voor 't dierbaar Vaderland!

Voor zee en aarde en d' al-omvademenden hemel
Was 't alles één gelaat en ordenloos gewemel;
Men noemde 't Baiert. 't Was een warklomp van door één
In 't wild gesmeten stof van tegenstrijdigheên.
Geen zon aan 't firmament deed nog haar stralen blinken,
Geen maan vernieuwde zich noch deed haar hoornen slinken,
En de aarde kende nog geen luchtkreits die ze omving,
Waarin ze in 't evenwicht door eigen zwaarte hing.
Geen uitgebreide plasch die 't aardrijk overdekte

En de armen wijd en zijd om hare omranding strekte!
Waar 't land was, was 't ook zee, en tevens lucht en grond.
De harde grond vloot weg, en 't vloeibre water stond.
De lucht ontbeerde licht, en niets had vaste vormen
Noch eigen aart; maar 't was een onderling bestormen
Van koude en hitte, nat en droogte, ligt- met zwaar-
En week- en hardheid, zich doormenglend met elkaâr.
Natuur was 't, en een God, die 't al in ordning spreidde,
En van de dikke lucht een zuivren hemel scheidde,
De rust ontwikkelde en, voor 't woest en blind geval,
Een vaste reegling en verband gaf aan 't Heelal.
Nu hief zich 't lichte vuur naar 's hemels opperstreken,
De iets minder dunne lucht was ijlings de aard ontweken,
Die door haar zwaarte zonk, van 't om haar stroomend nat
Als van een gordel die haar lenden steunt, omvat.

Dus, wie 't dan zijn mocht van de Goôn, door wiens vermogen
Die klomp verdeeld, en aan de wanorde is onttogen,
Hy vormde onze aard tot één ontzachbren wareldkloot,
En stortte er zeën op, omzwalpende in haar schoot,
En schuimende uit haar kil op 't bruischen van de winden,
En perkte stranden af die ze in hun ring verbinden.
Hy voegde er bronnen by en meeren, vliet en stroom;
Rivieren, kronklende in den afloop langs heur zoom;
Hier, ingezwolgen in de kolk van eigen zanden,
Daar, stortende in de zee by 't geeslen van de stranden.
De dalen groef hy uit en streek de velden vlak,
En hief gebergten op, en kleedde boom en tak
Met loovren, en den grond met bloemgewas en kruiden;
Omgordde 't hemelrond, verdeeld in Noord en Zuiden,
En deze onze aarde met een sluierband van gloed
Waar weêr- en wederhelft zich onderling ontmoet;
Wier beider uitersten, in sneeuw en ijs versteven,
Geen menschelijken voet, geen adem, toegang geven. -
De lucht die 't vuur, als de aard het water, óverweegt,
Voert wolken, welker bron zich beurtlings vult en leegt,
Voert nevels, en voor 't hart ontzachbre donderslagen,
En winden die de kou door 't rillend lichaam jagen,
Doch welker willekeur en blindling-woest gebied

Geen Godsmacht die hen schiep den dampkring overliet.
Nog naauwlijks is 't geweld weêrstaanbaar als zy bruischen
In onderlingen krijg, en door elkander ruischen,
Daar de een den morgen groet en 't Nabatheesch gewest
En waar de blonde Auroor de zon ten wagen prest;
Het Westen de avond kust, verwarmd by 't zonnedalen;
Het Zuid den gloed ontfangt der volle middagstralen,
En laauwe regens uit de donkre wolken broedt;
Terwijl het schrikbre Noord met ijs en hagel woedt.
In hooger streek, en vreemd aan 't aardsche slijkgevaarte,
Rijst zuivre hemel, vrij van logge lichaamszwaarte;
En naauwlijks was dit al geördend, of met één
Brak 't nieuw ontvlamd gestarnt' door heel den hemel heen.

Geen plaats toen, oord, of hoek, die geen bewoners teelden.
De Hemelwoning prijkt met Goôn en starrenbeelden;
Het spieglend water wordt van schubbig vee doorzwierd;
De wapperende lucht, van vliegend pluimgediert';
En de aard, met wild bevolkt. Maar hooger, eedler wezen
Ontbrak er, met het hoofd ten hemel opgerezen,
Dat over 't schepslendom den scepter voeren mocht;
En eindlijk werd de mensch, 't verhevenst kunstgewrocht!
Hy werd, en, 't zij d e hand die hooger wareld beeldde,
Hem wrocht uit Godlijk zaad, of zuivrer aard hem teelde
Wanneer ze, versch ontleend aan 's hemels vurige as,
Nog hemelaartig en den hemel waardig was,
Als ze in Prometheus hand met zuivre bron doorzegen,
De Goddelijke leest ter lijfsvorm heeft verkregen;
Hy heft, terwijl al 't vee gebogen gaat naar de aard,
Het hemelschoon gelaat en de oogen hemelwaart.
Dus werd aan vormloos slijk gevoel, gedaante, en leven,
En menschlijk wezen met verheven ziel gegeven.

* * *

Een gouden tijd was de eerste, als, zonder wet en straf,
Het menschdom 't recht zijn eisch, en elk het zijne gaf.
Geen rechter voerde of zwaard of felle geesselroede;
Geen wet, in erts gegrift, nam de onschuld in haar hoede;

Onschendbaar was 't gezag en hoefde geen geweld.
De pijnboom was door geen gewinzucht nog geveld
En van 't gebergt' gedaald om vreemde kust te zoeken;
En niemand kende een strand aan andre wareldhoeken.
Geen steden had men nog met gracht of wal omzet;
Geen lucht nam 't klaatren op van trommel of trompet;
Geen helm, geen zwaard, bestond. En zonder krijg of wapen,
Mocht elk gerust den tijd in werkloosheid verslapen.
Ook de aarde, van geen egge of kouter nog doorsneên,
Teelde alles van zich-zelve; en, met dien schat te vreên,
Las elk zich beziën van 't braambosch, heesterknoppen,
En aard- of moerbei, en wat de eik of beukstam droppen
Wanneer het najaar door hun bladers ruischt. Heel 't jaar
Smolt Lente en Herfst in één, en ging van veldschat zwaar,
Terwijl het Westen de uit geen zaad gewassen vruchten
Met laauwen adem en verliefde hartezuchten
Verkwikte, die Zefier haar toestroomde. Ook het graan
Gaf ruischende oogsten, uit den zandgrond opgestaan.
Rivieren vloeiden er met room- en nektarstroomen,
En honig uit de schors van kwastige eikeboomen.

Doch als Saturnus in de donkre Helkrocht zonk,
En Jupiter om 't hoofd met 's hemels rijkskroon blonk,
Week 't goud voor zilvren eeuw, van eindloos minder waarde,
Maar dierbrer toch dan de erts die naast aan 't ijzer paarde.
Hy kortte de eerste Lent' tot weinig maanden af,
Voor drie saizoenen meer, aan wie hy beurten gaf:
Den Winter, Zomerhitte, en 't buiig Herfstgetijde.
De balsemlucht verdween die 't vruchtbre jaar verblijdde;
Onlijdbre gloed ontstak nu d' adem in de borst,
En dan weêr, stalde 't bloed tot ijs- en hagelkorst.
Nu zocht men schuilplaats, by der winden aaklig bruizen,
In schuts van dak, en muur, en vormde schaamle huizen,
Uit rotshol, boom, en aarde, en saamgevlochten rijs.
Toen zwoegde 't rund voor 't eerst in jaarlijksch dienstbewijs,
En boog, en hijgde in 't juk; toen werd in donkre voren
Het zaad bedolven en ter nieuwer oogst herboren.
Na dezen volgde de eeuw van koper, hard en wreed
Van inborst, en tot krijg en wapenen gereed;

Niet echter gants ontaart. Van ijzer is de laatste;
Met haar brak 't snoodst verderf, het gruwzaamste en gehaatste,
Gelijk een zeevloed, in. En schaamte, en trouw, en eer,
Vlood thands van 't aardrijk weg, en vond geen toevlucht meer.
't Bedrog, de list, 't verraad, met gruwbre roofzucht tevens,
Vervingen de onschuld, met de veiligheid des levens.
Nu spant men 't zeil, en waagt op 't golvend element
Zijn leven, nog met golf en winden onbekend,
En, van der bergen top ten hemel opgewassen,
Trotseert het reuzig hout de vreemde waterplasschen;
En de aarde, als lucht en zon, aan elk die leeft, gemeen,
Verdeelt m' en eigent haar door graft en merkpaalsteen.
't Is weinig ook, aan de aarde ons voedsel af te dwingen,
Men durft ze om nietige erts in de ingewanden dringen,
En 't geen Natuur verborg in 's afgronds duistre nacht
Wordt, aan 't begeerig hart ter terging, voortgebracht,
Maar terging, die geen schat, geen overvloed, verzadig'! -
Dan, 't moordstaal, en ook 't goud, nog meer dan 't staal moorddadig,
Verscheen: zie daar den Krijg die met die beide strijdt,
En met bebloede hand de boezems open rijt!
Nu leeft men van den roof. Geen' vrind is by zijn vrinden,
Geen' maag by maagschap, trouw of zekerheid te vinden.
Den broeder-zelven is zijns broeders huis verdacht,
Daar Egade en Gemaal elkaâr naar 't leven tracht.
De Stiefmoêr mengt vergif aan 't voorkind van heur Gade,
De zoon gaat by 't gestarnte om 's vaders dood te rade,
De Godsvrucht ligt versmoord, en eindlijk neemt Astreê,
Ten hemel op gevloôn, en Recht en Waarheid meê.

Maar zelfs geen hemel bleef geruster dan 't beneden.
Een vreeslijk wangeslacht met grove reuzenleden
Dingt naar den scepterstaf van de ongenaakbre Goôn,
En stapelt berg op berg in 't klautren naar hun throon;
Als vader Jupiter in zijn geduchte vingeren
Den bliksem grijpt om op den moedwil neêr te slingeren,
En heel dien toestel, voor hun toeleg nog te kleen,
Met Pelion, d' Olymp, en Ossa werpt door één,
Dat, overhoop gestort, 't bestelpend bouwgevaarte
't Gedrochtlijk wangeslacht verplettert door zijn zwaarte,

En de aard, doorweekt en laauw van 't heet en gistend bloed,
Zich nieuwe menschen teelt uit goor en slijk gebroed;
Maar, ook een belgziek ras, verwoede menschenslachters,
Hun stam en oorsprong waard, en God- en deugdverachters.

Dit zag der Goden Vorst van 's Ethers hooge tinn',
En zuchtte, en kropte 't leed niet langer zwijgende in,
Maar, zich Lykaöns disch vernieuwende in gedachten,
Ontstak in 't hart van wraak, en riep de Hemelmachten,
Steeds vaardig op zijn wenk, ten vollen Raad by één.

Daar loopt een blinkend pad door 't bleek gestarnte heen,
Men noemt het Melkweg. 't Is het staatsiepad der Goden,
In Jupiters paleis ter raadzaal opontboden,
En 't schittert luisterrijk, en pronkt ter wederzij'
Met hemelhof by hof en wandelgallery,
Verblijf der Oppergoôn. Doch mindre van vermogen
Zijn wijd en zijd verspreid door min verheven bogen.
De Goden zetten zich op marmren zetels neêr;
Jupijn, op hooger plaats, in 't Rijksgestoelt' van eer.
Op d' elpen staf gesteund en 't hoofd omhuld met stralen,
Schudt Hy de ontzachbre kruin tot drie- ja zevenmalen,
Dat aarde, zee, gestarnte, en heel de hemel schrikt,
Als uit zijn naven door een donderslag verwrikt.
Nu opent hem een zucht de saamgenepen lippen.
‘Nooit vreesde ik zoo dat my de scepter mocht ontglippen,
Wen 't honderdarmig en slangvoetig reuzenras
(Dus zegt hy,) half mijn throon reeds opgeklauterd was:
Want, woest en machtig was die vijand, en vermetel,
Maar, aan één enklen slag hing aard- en hemelzetel;
Doch nu, zoo verr' de zee om 's aardrijks randen loeit,
Moet al wat menschlijk is op eenmaal uitgeroeid.
Dit zweere ik by de Styx en de onderaardsche gronden.
'k Heb alles eerst beproefd, maar ongeneesbre wonden
Vereischen 't staal, op dat geen kankerende smet
Meer voortwoede in 't gezonde; en 't heelbre zij gered.
'k Heb Halve goden, veld-, en bron-, en vlietgodinnen,
En Faunen, Sátyrs, die gebergte en bosch beminnen,
Wien, zoo hun de eer en rang des hemels blijft ontzegd,

Voor 't minste de aard behoort, hun eenmaal toegelegd.
Of waant ge, ô Goôn, dat zy daar veilig zouden wonen,
Daar hem wien ge als uw Hoofd het diepst ontzag blijft toonen,
(My, die den bliksem voere!) een booswicht lagen spreidt,
Het aardrijk door bekend by zijn vermetelheid?' -
Lykaön -! Op dit woord nog naauwlijks uitgesproken,
Barst alles uit, en wil de gruweldaad gewroken,
En vordert hem ter straffe in één gemeenen kreet.
Dus, als een vloekbre moord Held Cezar vallen deed,
En Romes roem, met hem, van 't zelfde staal getroffen,
In 't Godlijk vorstenbloed door 't slachtmes nederploffen,
Gruwde aard en Hemel, en verstijvende in den schrik,
Bleef onbewust zijns-zelfs in 't eigenste oogenblik.

Die liefde trof u 't hart, Augustus. 's Hemels koning
Werd even zoo geroerd door aller zuchtbetooning
Die in verward geluid uit honderd boezems stijgt.
Nu stilt een wenk van hem dit oproer, en men zwijgt.

Jupijn vervolgt zijn rede: 'Ik heb het feit gewroken,
(Dus zegt hy;) geen verraad zal strafloos my bestoken:
Hoort zelf den gruwel en het loon dier euveldaad.
't Gerucht vermeldde my het hoog gestegen kwaad,
En 'k wenschte 't valsch te zijn. 'k Besloot het te onderzoeken,
En daalde van d' Olymp, en zwierf door 's aardrijks hoeken,
Als God onkenbaar, en met menschenschijn omhuld.
Langwijlig waar 't verhaal van bloed- en gruwelschuld,
By deze omwandling met verbazing waar bevonden;
Ja, eindloos zwarer dan de faam haar mocht verkonden.
'k Ging Menalus, Cylleen, Lycćus bergwoud door,
Tot (waar ik me, afgemat, een nachtverblijf verkoor,)
Naar 't onherbergzaam dak van d' ongastvrijen koning.
'k Betoon me een Hemeling by de intreê van zijn woning,
En 't volk knielt neder. Hy, die bede en gaaf bespot,
Zegt: 'k Ben haast zeker, of hy stervling zij dan God,
En meent my slapende op de nachtmatras te moorden. -
Nog meer! Een gijzelaar uit bygelegene oorden
Steekt hy den gorgel af, en ziedt de versche leên,
En doet ze als gastgerecht den avonddisch bekleên.

Ik zie 't half levend vleesch, en doe zijn trotsche daken
Zich brijzlen op zijn kruin in 't aakligst bliksemkraken.
Hy vliedt verschrikt naar 't veld en grijnst met wolvenmuil
(In plaats van menschentaal,) een jamm'rend boschgehuil.
Met vlokken ruig omdoscht, met aaklig avondjammeren,
Keert hy zijn moordlust thans op weerelooze lammeren.
Zijn gruwzaam uitzicht bleef, by 't graauwen van zijn huid,
En de eigen woestheid blikt zijn blakende oogen uit.
Dus stortte één moordhol in; maar hoe ontelbaar velen
Verdienden even zeer in de eigen straf te deelen.
De Helsche razerny, zoo verr' zich de aarde strekt,
Heeft alles met één stroom van wandaân overdekt;
't Schijnt alles overal tot gruwlen saamgezworen:
Welaan dan! lijden zy den welverdienden toren.' -

De Goden stemmen straks in 't vreeslijk doembesluit;
Deels zwijgende, andren met verhitting, overluid;
Maar ech'er de ondergang van 't menschdom treft hen-allen.
Met schrik voorziet men de aarde in woesteny vervallen,
En vraagt wie 't wierook dan op heilige outers blaakt,
Indien haar 't wild gediert tot den en roofnest maakt?

Jupijn betoomt deze angst, en zegt hun na 't verdelgen
Een beter menschdom toe uit nieuw geboren telgen,
En grijpt den bliksem tot vernieling. Maar beducht
By zulke ontvlamming, voor de hoogre hemellucht,
Die mooglijk ook 't verblijf der Goden aan mocht steken,
Herdenkt hy 't oud besluit, dat aarde en opperstreken
Door 't noodlot, sterker dan of Godheid of Natuur,
't Vergaan bestemd is in een alverzwelgend vuur.
Hy siddert, legt ontzet het wapen uit zijn handen,
En kiest eene andre straf, een water zonder stranden,
Uit wolkgespansel en uit d' afgrond saamgeprest.
Nu gijzelt hy den wind in 't Noorder luchtgewest,
En al wier adem 't weêr verheldert en de buien
Aan 't zwerk verdrijft, en laat de stormvlaag los in 't Zuien.
Dees vliegt en kleppert straks met natte vlerken rond,
't Gelaat besluierd met zwartneevlige avondstond,
Met druppelenden baard en regenzwangre lokken,

En borst en vlerken met een zee van nat doortrokken.
Zijn hand perst wijd in 't rond het drijvend wolkgevaart'.
Het kraakt, en ruischt, en stort heel 't luchtmeer over de aard.
En Junoos luchtbodin in bonte vochtgewaden
Trekt stroomen waters op waarin de stormen baden.
De rijke graanoogst wordt met 's bouwmans hoop verplet,
En de arbeid van heel 't jaar gaat in een zee te wed.
Nog, had geen hemel vocht, genoeg om uit te gieten,
Neptuun deed uit zijn kil de waatren overvlieten,
En riep de stroomen saam. Zy gaadren om zijn throon.
Nu, zegt hy, mane ik u tot plichtig dienstbetoon.
Spant al uw krachten in, en opent bron en sluizen,
En jaagt uw golven voort met onbetengeld bruizen. -
Hy zweeg; zy stuiven op, ontsluiten wel en aâr,
En tuimlen zeewaart heen en wentlen baar by baar.
Hy-zelf slaat de aarde met zijn drietand, doet haar beven,
En, splijtende, aan den vloed een open doortocht geven,
En rukt, by 't staande graan, en kudde, en herdervolk,
En stulp en tempels, in de grondelooze kolk.
Weêrstaat er metselwerk, de omhoog gezwollen golven
Bedekken 't, burcht en wal wordt in den stroom bedolven.
Het onderscheid verdween, wat water ware of land,
't Was al, eene enkle zee, en deze derfde strand. -
De een klautert op een klip, een ander slaat de riemen
Waar hy het ploegend rund voor 't kouter plach te priemen.
Een derde drijft de boot op eigen oogst of dak
Of achterhaalt den snoek in olm of lindentak.
Het anker haakt op 't veld zich vast in wijngaardloten,
Terwijl op 't veldplantsoen de kromme stevens stooten;
En waar de ranke geit de veldthym scheren mocht,
Ligt thands het vormloos lijf van 't plompe zeegedrocht.
De Meirgodinnen zien, verwonderd opgetogen,
Woud, steden, huis en hof, in 't hart der waterwogen.
Dolfijnen dolen door de slingring van 't geboomt'
In 't schuddende eikenloof verwarrende aangestroomd.
De rosse leeuw en wolf zwemt midden door de schapen,
In tijgrenkudden rond. De bliksem van zijn wapen
Baat d' ever, noch de snelte aan de altijd schuwe ree,
En de een by de andre stort aâmechtig in de zee.

Het toomelooze meir dekt heuvels, heiden, klingen,
En zijn ze er, welk een lot verbeidt de stervelingen,
Die de afgrond niet verzwelgt? - Een gruwbre hongersnood
Geeft ze over tot een prooi aan de ijsselijkste dood.

Waar Focië Attica en 't landschap der Aöonen
Van één scheidt, weelde en lust op welige akkers wonen,
(Maar toen een deel van 't meir,) steekt met een dubblen top
Parnassus berg zijn kruin door 't wolkgespansel op.
Als hier Deucalion met ramp- en bedgenoote
In kleene en broze hulk op 't rotsig steenzand stootte,
(Al 't ovrig was aan 't oog ontzonken of vergaan,)
Bad hy 't Godinnendom van Coryx heuvlen aan,
En Themis godspraak, tolk der tijdsgeheimenisse. -
Geen paar bestond er ooit, zoo zuiver van gewisse,
Zoo schuldloos, zoo verknocht aan billijkheid en recht,
Zoo godvereerend, noch zoo zalig in hunne Echt.
Wanneer nu Jupiter al 't aardrijk zag bedolven,
En uit de duizenden, verslonden door de golven,
Deze eenigen alleen in 't levenslicht gespaard
By d' algemeenen doem, en, zijne ontferming waard;
Herstelde hy de lucht door d' ademtocht van 't Noorden
En vaagde 't hemelvlak en 's aardrijks plasschende oorden;
En aarde en luchtwelf zag elkander weêr; 't gebruisch
Des afgronds zweeg; Neptuun riep golf en branding t' huis.
De kromme kinkhoorn blies den aftocht van de wateren,
Dien Tritons adem vulde en de Echo rond deed klateren:
En Oost en Westen hoorde, en, op die stem gedwee
Rees 't nieuwherboren strand uit d' afgrond van de zee. -
De stroomen zinken, en de heuvlen toonen kruinen,
En slip en zeewier hangt aan boomgaard, bosch, en duinen.
Ja, de aard herstelde zich; maar ledig, onbewoond,
En doodsche stilte-alleen is alles wat zy toont.
Hoe werd Deucalion by zoo vele aakligheden
Te moed'! Hy spreekt haar aan met siddringvolle leden,
En tranen die de stem doen stokken in den mond;
Haar, wie de teêrste liefde aan zijne ziel verbond!
Mijn weêrhelft, zuster, en thands eenigste op deze aarde,
(Dus zegt hy,) die my 't Lot, van heel een wareld, spaarde;

Door afkomst, oudrenbloed, en tederheid, en echt,
En nu door d'eigen nood, aan dit mijn hart gehecht!
Wy zijn 't, van Oost tot West, die 't wareldrond bevolken,
Wy beide: 't ovrig ligt in de onderaardsche kolken.
En nog is 't leven ons niet zeker in dees staat:
De wolken toonen nog een dreigend ongelaat.
Wat, zoo gy zonder my behouden waart in 't leven,
Rampzaalge, ware uw lot! Wat hadt gy niet te beven!
Gy, eenig overschot van heel het menschlijk kroost,
Hoe droegt ge uw zielsangst, hoe uw jammer zonder troost?
Ik toch, indien de vloed mijn Pyrrha had verslonden,
Ik ware u nagevolgd en in den vloed verzwonden.
Ach! dat ik thands met u, als hoofd van 't aardsch geslacht,
Dees klei bezielen mocht uit beider levenskracht!
Heel 't menschdom toch dat de aard zoo talrijk overspreidde
(De Goden wilden 't zoo,) rust heden op ons beide. -
Hy sprak, en 't woord verstijfde al nokkende in den strot.
Nu vraagt men 't Godendom een uitspraak door het lot.
Men trekt, door hoop gesteund, en zoekt Cefizes golven,
Verhelderd slechts ten deele en half in 't slijk bedolven.
Hier sproeit men heilig vocht op hoofd en kleederdosch,
En treedt ten tempel op, misvormd door klevend mosch,
Waar thands op 't koud altaar geen vlam noch vonken knappen:
Zy knielen siddrend neêr en kussen de outertrappen: -
‘Zoo (smeeken ze) ooit de Goôn door billijke gebeên
Vermurwden, en hun hart niet harder is dan steen,
Zoo leer ons, Themis, hoe, door eigen schuld verloren,
Het menschdom zich herstelle en de onschuld word' herboren.’
De Godheid hoort en spreekt: ‘Verlaat dit heiligdom,
Omgordt u, dekt u 't hoofd, hangt de outerbanden om,
En werpt de beenders van uw Grootmoêr onder 't knielen
Naar achter u, dat hen mijn Godheid moog bezielen.’ -
't Orakel zweeg; en zy - verstommen van den schrik.
Doch Pyrrha breekt de stilte, en in een oogenblik:
Neen, zegt ze, een Godheid kan geen schennis ooit bevelen;
Hier waar gehoorzaamheid met God en Godsdienst spelen.
Zoude ik een dierbre schim, nooit teêr genoeg beweend,
Onteeren door een smaad aan 't moederlijk gebeent'? -
Nu schuilen ze in een den: een fluistring doet zich hooren;

Een straal van helder licht schijnt in heur ziel te ontgloren,
En dus spreekt heur Gemaal de ontroerde Weêrhelft aan:
Of, zegt hy, 't onverstand bedriegt ons door den waan,
Of 't godlijk andwoord kan ons 't onrecht nooit gebieden;
Maar de onbeperkte macht kan wondren doen geschieden.
't Is 't aardrijk, waar 't geslacht des stervlings uit ontsproot,
En grootmoêrs beenders zijn de steenen uit haar schoot;
Die moeten we achter ons geblinddoekt van ons werpen.
Een godlijke inspraak schijnt my 't doorzicht op te scherpen.

De vrouw, hy-zelf, is nog in twijfel; maar de hoop
Vervult ze, en vleit zich met de ontbinding van dien knoop.
Zy gaan, bedekken 't hoofd, ontgord, en werpen steenen.
En (wie, zoo de Oudheid ons geen waarborg kon verleenen,
Geloofde 't?) kei voor kei lei al zijn hardheid af,
Werd week, en nam een vorm die menschlijk aanzien gaf,
Doch twijfelbaar, en als een standbeeld, half behouwen,
Waarin zich de eerste zweem der leden aan laat schouwen.
De zachter leemstof wordt tot spier en vezeldraân,
Waarin by 't rustloos hart de marm'ren aders slaan,
En 't hardre wordt gebeente, onbuigzaam als te voren;
En straks is alles tot een menschlijk ras herboren.
Het werpen van den man bragt mannensterkte voort,
De vrouw, van teedrer aart, een weeker menschensoort.
Hier zijn wy lijdzaam van, tot leed en zorg verwezen,
De harde stof ten blijk' waaruit wy zijn gerezen.

Al de andre dieren bragt nu de aard van zelve voort,
In velerlei gedaante, en van ontelbre soort,
Zoo dra 't nog natte slijk, door zonnegloed ontstoken,
Zich uitzette, en elks zaad in groeikracht uitgebroken,
Uit d' opgezetten grond als vruchtbren moederschoot
Een wasdom aannam die van lieverlede ontsproot.
Dus, als Egyptens Nijl in 't zevental van takken
Zijne aangevoerde slib op de akkers door laat zakken,
En weder in zijn kil geslonken, de aarde ontbloot,
Vindt de akkerman een tal van dieren in haar schoot,
Hier, half volmaakt of in hun vorming pas begonnen;
Daar, nog in de eiers: ginds als slijmstof saamgeronnen,

Ten halve levend, half nog ongevoelige aard,
Naar hitte en vochtigheid zich wel of kwalijk paart.
Want aarde en vuur, elkaâr door eigen aart weêrstrevend,
Vereend, broeit schepslen uit, door strijd der mengling levend.
Dus, nu de watervloed de moddrige aard doornat,
En nieuwe zonneschijn het moer gekoesterd had,
Bracht ze alle wezens voort in nieuwe en vreemde vormen,
Deels zwevende over de aarde en deels mismaakte wormen,
In weêrwil van zich-zelv. Dus had ze ook u geteeld,
Afgrijsbre Python, nieuw en schriklijk monsterbeeld,
Die heel een bergkling met uw wrongen hield omtogen,
Wen u de alziende God, door 's volks gekrijsch bewogen,
Met boog en schicht, dus verre op ongevaarlijk wild
En wapenloos gedierte in jachtvermaak gespild,
Bestookte, en als hy schier zijn pijlen had verschoten,
Met duizend wonden die van giftig zwadder vloten
In 't einde neêrlei tot bevrijding van 't Heelal.
Triomf! waarvan geen tijd de erinn'ring smooren zal,
Zoo lang het Pythiesch loof by 't roemrijk zegevieren
Eens overwinnaars kruin in 't renperk mag versieren,
En de eeuw herroept, als nog geen lauwrengroen bestond,
Maar eik of ander blad het schittrend hoofd omwond.

Geen blindling lot, maar spijt die 't hart ontstak der Liefde,
Wen Febus hoon dit wicht uit dartle trotsheid griefde,
Heeft Dafne, Peneus telg, tot de eerste vlam gemaakt,
Waarin de God des daags onbluschbaar heeft geblaakt.
Apollo, moedig op de zege, thands bevochten,
En met de frissche krans om 't blonde hair gevlochten,
Zag Liefde bezig zijn in 't spannen van den boog,
En riep: Verwaande knaap, wat nijpt ge 't mikkend oog?
Wat wilt ge? Aan ons behoort, dat wapentuig te voeren
Dat de aard met lijk by lijk van monsters kan bevloeren;
My, die den Python, wijd langs 't aardrijk uitgestrekt,
Met pijlen zonder tal en wonden heb bedekt!
Vernoeg u met de toorts waardoor ge een hart moogt branden,
En matig U niet aan wat voegt in onze handen. -
Kupido zegt hier op: Uw boogpijl treff' zijn doel;
De mijne zal zich u bewijzen door 't gevoel.

Wijkt alles voor uw schicht, 'k benijde u geen viktorie;
Maar, klimt uw roem zoo hoog, mijn boog heeft beter glorie.
Hy sprak, en klept zijn wiek, en wint Parnassus top;
En kiest twee pijlen uit, beide even scherp van dop,
Doch de eene ontsteekt de liefde en de andre doet haar vlieden.
Verguld is die ze ontsteekt, en niet om weer te bieden;
Maar de andre heeft de punt met ijskoud lood omkorst.
Dees drijft hy Dafne, en dien, Apollo door de borst,
Straks gloeit de God in 't hart, zoodra hem de eerste griefde;
En 't voorwerp van zijn gloed heeft afkeer van de liefde,
En streeft door heide en woud, met stijf-onbuigbren zin,
Het vluchtig voetspoor na der koele Jachtgodin.
Men ziet een maagdlijk snoer zich slingren door haar vlechten,
En 't half geschorte kleed aan knie en gordel hechten;
En nimmer vraagt haar 't hart, wat liefde of echt beduid'?
Haar vader spreekt vergeefs: Uw pligt is 't, dierbre spruit!
Gy zijt me een bruidegom die me als een vader huldigt,
Gy, telgen uit uw schoot en nageslacht, verschuldigd.
Zy bloost uit schaamte op 't woord, als om een euveldaad,
Terwijl ze om 's grijzaarts hals heur bevende armen slaat.
Mijn dierbre vader, zegt ze; ach gun my, heel mijn leven
In maagdenzuiverheid Diane na te streven.
Hy zwijgt: maar zoo veel schoons, zoo vele aanminnigheid,
Verbiedt hetgeen zy wenscht door ijdle drift misleid.
Apollo ziet ze en blaakt. Hy wenscht ze in d' arm te prangen,
En hoopt hetgeen hy wenscht, bedrogen door 't verlangen.
Zijn Godspraak faalt voor 't eerst in 'tgeen hy-zelf zich spelt;
En, als na 's maaiers oogst de stopplen op 't veld,
Of 't doornenbosch, hetgene, insluimrend by zijn waken,
De reiziger zijn toorts te zorgloos deed genaken,
Zoo gloort, zoo vlamt de God in lichterlaaie brand,
En stookt de onvruchtbre min door 't blaakrend ingewand.
Hy ziet de blonde lok langs hals en schouders zwieren:
Wat! zegt hy, mocht ze een hand die liefde draagt, versieren!
Hy ziet haar 't vurig oog, vervuld van starrengloed;
Den mond, waarvan 't gezicht zijn bruischen niet voldoet;
Haar zachte en poezle hand, en arm, en spichte vingeren;
Verbeelding roept daarby wat doek en kleed omslingeren.
Zy vliedt intusschen met een snelheid als de wind,

En hoort niet naar 't geroep van die haar brandend mint.
Toef, Nymf, dus schreeuwt hy, toef! wat poogt ge my te ontvluchten!
Geen wolf, geen roofgediert', voor lam of duif te duchten,
Vervolgt u. 'k Ben u niet ten vijand, neen ô neen!
Ach spaar u, dat ge u niet aan doornespits of steen
De blanke voeten kwetst, of neêrstort onder 't ijlen,
En ik tot de oorzaak word'! Leer, dierbre, leer verwijlen:
De grond, waar langs ge vliedt, is gruizig, ei geef acht,
Ik-zelf zal volgen met een zachter tred, ga zacht!
Doch vlucht niet eer ge weet wie u wenscht in te halen.
Ik ben geen herdersknaap, bewoner dezer palen;
Ik wei geen schapen, 'k mest geen runders op den stal.
Ken hem, wiens liefde, o Nymf, u niet onteeren zal.
My dienen Tenedos en Delfos priesterscharen,
Met Klaros, Paterée, op rook- en slachtaltaren,
En al wat is, of was, of zijn zal, spelle ik voor.
Mijn vader is Jupijn - geef, schoone, geef gehoor!
Door my klinkt lier en luit - mijn jagtboogpijl treft zeker;
Maar zekerder één pijl van Pafos minontsteker
Die dees mijn vrije borst doorboorde met zijn straal.
De kranke dankt aan my 't genezen van zijn kwaal.
Der kruiden kracht is me onderworpen; maar de liefde
Kent balsemkracht noch kruid waar ze eens den boezem griefde,
En my die de artseny heur heelingskracht gebied',
My baat in dees mijn nood mijne eigen heelkunst niet. -
    Meer wilde hy; maar, door haar snelheid afgesneden,
Verbrak haar angstig vliên de niet volënde reden.
De wind ontblootte haar, en hief haar kleedren op,
Ontsnoerde 't vlottend hair, en elke hartenklop
Ontdekte op nieuw een schoon, in 't los gewaad verholen,
Waarin verliefde Apol verrukt scheen om te doolen.
Doch eindlijk strooit hy thands geen klacht meer in de lucht,
Maar volgt met door 't ontzag niet meer betoomde vlucht.
Gelijk de hazenwind langs de uitgestrekte heide
Een prooi ziet, en, de drift verwakkrend in hun beide.
Dees om behoudnis snelt en die om 't roofbezit,
Maar elk van hun om 't zeerst door hoop en vrees verhit,
Daar de een den vluchtling met den muil reeds denkt te vatten,
En de ander, siddrend zijn' vervolger tracht te ontspatten

En jammrend met een kreet van radeloos gehuil,
Zich uit de tanden scheurt van d' opgesparden muil;
Zoo is 't met Febus, zoo met Dafne. Hoop en duchten
Versnellen hem in zijn vervolgen; haar in 't vluchten.
Doch hy, die, zelf een God, met liefdesvlerken zweeft.
Is sneller, kent geen rust, eer hy verwonnen heeft.
Haar lokken zweven op zijn adem, en verwaaien,
Terwijl ze nu om 't hoofd, dan om de schoudren zwaaien;
Tot ze eindlijk, afgemat, en uitgeput van kracht,
Haar Vader aanroept tot betooning van zijn macht.
Mijn Vader, roept zy, help, zoo stroomgoôn iets vermogen!
Bestelp me, of laat my de aard verzwelgen voor uwe oogen;
Of, neem my 't haatlijk schoon dat dus aan 't oog behaagt. -
Zoo spreekt ze en wordt verstijfd. Een schors omvangt de maagd;
Heur hair wordt boomloof; en, dus smeekende opgeheven,
Zijn de armen takken die getroste bladers geven;
Haar voet, zoo vluchtig, blijft in de aarde wortelvast. -
Maar, toont heel 't lichaam niets dan bleekbestorven bast,
Ook dus blijft Febus liefde aan Dafnes naam verbonden;
Nog voelt hy 't kloppend hart in hout en schors omwonden,
En klemmende om heur stam en takken, drukt zijn borst
Met teedre kus op kus op de omgetogen korst.
Zy echter weigert zich aan zijne omhelzende armen. -
Neen, zegt hy, 't is genoeg, in zielverscheurend kermen,
Gy zult, is 't niet mijn bruid, voor 't minst in beemd en hof
De mijne zijn als boom met onverwelkbaar lof.
Gy zult mijn blonde kruin, mijn cyther, steeds versieren,
En overwinnaars by hun zegepraal lauwrieren,
Wanneer zy 't Kapitool bestijgen! gy, den boog
Der Cezars veiligen voor bliksems van omhoog;
En pronken, waar mijn hoofd in gouden lokken flonkert,
Met onverderflijk groen, door tijd noch weêr verdonkerd.

Hy zweeg. De lauwerboom knikt dankbaar op die taal,
En 't lot bekrachtigde die Godspraak t'eenenmaal.

't Arkadisch Tempe wordt door groenend woud omgeven,
Waar Peneus, van omlaag, zijn welbron uitgedreven,
Van schuimend water ruischt dat wolken schept van 't nat,

En berg en bosch en dal al bruischende overspat.
Hier woont, hier is 't verblijf, gevormd uit harde rotsen,
Waaruit hy 't Nymfental des veldstrooms onder 't klotsen
Der golven, wetten geeft, en, voor zijn throon vergaârd,
De mindre Vlietgoôn aan nog kleiner beken paart.
Den Sperchius, omringd met mast-, en popelboomen,
En d' ouden Eridaan, en andre grijze stroomen. -
Zy naadren, onbewust, hoe 't lijdend vaderhart
Geluk te wenschen of te troosten in zijn smart.
Doch Inachus ontbreekt, en in zijn grot gezegen,
Vermeerdert hy zijn stroom door milden tranenregen,
Zijn spruit beschreiende, zijne Iö, thands vermist,
Om wie zijn vaderhoop met vaderzorgen twist,
Onwetende, of zy leeft, of naar de onzichtbre streken
Des afgronds 't wisslend lot des levens is ontweken.

Doch Jupiter, als zy haar Vaders arm verliet,
Zag de overschoone maagd, weêrstond haar schoonheid niet,
En riep: Bevallig kind, wel waardig 't Hoofd der Goden;
Gelukkig, wien in de Echt uw hand word' aangeboden!
Ontwijk dees zonneschijn in 't koel beschaduwd bosch,
Terwijl 't hier brandt en smoort van Febus dagkaros.
Of, vreest gy 't wild gediert' dat schuilt in deze abeelen,
'k Geleide u aan mijn hand in 't dichtst der loofprieelen.
Een God is 't die in u heur schaduw leiden zal;
Ja, geen geringe God van 't eindloos minder tal
Der berg- of woudgoôn, neen: maar die als Opperkoning
En staf en bliksem voert in lucht en hemelwoning.
Ontvlied my niet! Want reeds, als voor zijn stem beducht,
Zag de ongelukkige om naar vrijplaats door de vlucht,
En reeds had ze in den schrik 't gevaarlijk oord vermeden,
Wanneer een donkre mist haar ophield onder 't treden,
Den grond aan 't oog onttrok, en hy in duistre nacht
Zijn zedeloozen wil aan haar ten uitvoer bracht.
Maar Juno middlerwijl zag met verwonderde oogen
De velden op dit uur met duister overtogen,
En dat die wondre mist uit stroom noch poelen sproot;
En zocht in arren moed naar heuren Echtgenoot,
Dien zy te dikwerf reeds op snoeperij betrapte

Wanneer hy 't scherpziend oog der wederhelft ontsnapte.
Zy vindt hem niet en zegt: Of 'k doe my-zelv te kort,
Of 't is op nieuw een hoon die me opgeladen wordt.
Zy daalt uit d' ether af, en maakt den dampkring helder;
Hy merkt zijne Egaas komst (geen bliksem ooit trof snelder)
En eer zy de aard betreedt, verandert hy de maagd
In de allerschoonste vaars die Tempes lustwei draagt.
Vrouw Juno ziet haar aan, en, van de spijt verbeten,
Vraagt, uit wat stal zy is, als veinzend niets te weten.
Jupijn verklaart ze uit de aard door wonder voortgebracht,
Om dat hy verdre vraag naar 't heerlijk dier verwacht.
Nu vraagt zy ze als geschenk. Afgrijslijk zielsbeproeven!
Hoe voelt hy 't weeke hart door zielsangst samenschroeven!
Wat zal hy? - 't Geen hy mint aan wreeden minnenijd
Opoffren? - Weigren, en verdacht zijn? - Bange strijd!
De schaamte houdt het veld. De liefde zou 't behouen,
Maar 't weigren deed die koe als meer dan koe beschouwen.
Hy schenkt ze, en Juno voor 't ontvreemden thands beducht,
Geeft ze Argus in zijn hoede, als waakzaamst voor de vlucht.
Dees had het hoofd in 't rond bezet met honderd oogen,
Slechts beurtlings, twee aan twee, door sluimring overtogen;
En de andren, al te saam oplettende op zijn wacht,
Slaan op 't betrouwde pand met zorglijk waken acht.
Steeds had hy 't in 't gezicht, van achtren of van voren;
En nooit werd ze uit zijn zorg, nooit uit zijn oog, verloren.
Hy weidt ze 's daags, en als de zon der kimme ontzijgt,
Sluit hy ze in ketenprang tot dat de morgen stijgt.
Zy weidt op heesterknop en bittre kruideryen,
En moet op harden grond haar leden nedervlijen
Waar zelfs geen handvol gras de steenige aard bespreidt,
En slurpt vermodderd nat met vuile onzuiverheid;
En, tracht ze om deernis d' arm naar Argus uit te strekken,
Geen arm bezit ze meer om deernis op te wekken.
Een klaaglijk rundgeloei verstrekt haar slechts tot klacht,
Verschrikkend door 't geluid, by 't kermen voortgebracht.
Zy koomt aan de oevers, waar ze in maagdelijke reien
Op Vaderlijken boord zich dartlend mocht vermeien,
Maar ziet haar hoornen in des waters spieglend glas,
En deinst verschrikt te rug van d' eens zoo dierbren plasch.

Geen veld- en waterstoet van dansende Najaden
Herkent ze aan welker zij' zy 't zuivre lichaam baden?
De Stroomgod-zelf herkent zijn dierbre dochter niet,
Als zij hem loeiend volgt en natreedt tot den vliet,
Of liefkoost, en 't gestreel zich opdringt van zijn handen;
Schoon 't vaderlijk gevoel hem woelt in de ingewanden,
Wanneer de ontstemde god haar luttel veldkruid biedt
En zy zijn vingren lekt en teder op hem ziet.
De tranen drupplen af, waarvan hare oogen leken;
Hoe riep ze om hulp en troost (vermocht zy slechts te spreken!)
En deed zich kennen, en den rampspoed waar ze in viel;
Maar woorden heeft zy niet. - Toch weet zy met den hiel
In 't saamgeschraapte stof haar ijslijke ongelukken
In lettren, onvolmaakt, maar leesbaar, uit te drukken. -
De Vader leest, en roept, ô Jammer! jammer! uit,
En, hangende aan haar nek, ô, zegt hy: Dierbre spruit,
Zijt gy 't dan? gy, die ik met zoo veel angstbeklemming
Gezocht heb, wijd en zijd! Was dit uw lotbestemming!
'k Vind u dan weder, maar tot eindloos zwarer leed,
Dan of de onzekerheid my vruchtloos zoeken deed! -
Gy zwijgt; gy andwoordt niet op 't vaderlijke kermen,
Maar diep verzucht die borst al loeiende in mijne armen.
Dit 's al wat gy vermoogt ten blijk van kindermin!
Reeds zwolg mijn teder hart de Vaderwellust in,
U in eens bruigoms arm naar 't huwlijksbed te leiden,
En uit uw zalige Echt op nageslacht te beiden.
Geen bruigom wacht u, neen; geen ander nageslacht
Dan loeiend rundrenras, wordt uit uw schoot verwacht!
Ach! waarom is 't my thands niet mooglijk, mijne ellenden
Door 't sterflot, 's menschen troost in jamm ren, af te wenden?
Hoe hard is 't als die deur, die vrijburg, voor ons sluit!
Dan strekt zich 't gruwzaamst wee tot in 't oneindige uit. -

Hy spreekt, en Argus met zijn glinsterkrans van oogen
Treedt toe en drijft haar weg, door 't klagen onbewogen,
En zet zich neder op een heuvel by den vliet,
Van waar hy heel den streek als wachter overziet.

Nu kan der Goden God dees overmaat van plagen

Niet aanzien, noch de wraak die de onschuld drukt, verdragen.
Hy roept zijn zoon, den telg der schoone Pleïas,
Beveelt hem Argus dood, en dees gehoorzaamt ras. -
Hy schoeit de vleugels aan zijn voeten, neemt zijn roede
Die sluimring aanvoert; - vindt den wachter by zijn hoede,
En bindt nu 't schoeisel af en legt zijn helm ter zij.
Alleen zijn staf blijft hem als herderswapen by.
Hier drijft hy geitjens meê, langs dorre heuvelklingen
Verspreid, en blaast zijn fluit. - De wachter hoort hem zingen,
En, door den klank vermaakt van 't zangrig elpenbeen,
Roept: Zet u aan mijn zijde op dees bemoschten steen.
Geen beter gras, dan op dit plekjen gronds gewassen!
Ook kan door 't loofverdek geen zon ons hier verrassen. -
Merkuur zit neêr, en houdt den wachter aan den praat
Tot de afgerende zon in 't Westen ondergaat,
En tracht door zoeten zang zijn nooit geslotene oogen
Te luiken door de kracht van 't slaaprig toonvermogen.
De wachter worstelt met een vreemde sluimerlust,
Nog wakend, maar zich-zelv' niet meer dan half bewust,
En vraagt naar d'oorsprong van het fluitjen, pas gevonden.
De God voldoet zijn wensch. -
- 't Was op de Arkader gronden
(Dus zegt hy), dat een schoone, als godheid van een vliet
Haar woning had, omringd van 't nog niet piepend riet.
Syrinx hiet ze, in het rond door haar bevalligheden
Beroemd, en als Godin gevierd en aangebeden.
Vaak had zy 't Saterdom van 't omgelegen veld
En 't minziek boschgeslacht, beschaamd te loor gesteld.
Zy volgde in 't jachtvermaak en 't maagdlijk kuischheidvieren
Diane, en plach (als zy) de wouden door te zwieren,
Omgord, en scheen die zelv, zoo 't onderscheid van boog
Door hoorn of gloeiend goud niet kenbaar ware aan 't oog.
Ja, nog werd ze op de jacht voor Febe-zelv genomen.
Eens zag de Veldgod haar. Met loof van denneboomen
Gekroond, kom riep hy, kom, gy nymf of woudgodin,
In de armen eens Gemaals, en offer aan de min! -
Hy sprak, maar bleef vergeefs op 't maagdlijk andwoord wachten:
Wat zou zy, dan den hoon van zulk een min verachten?
Zy vliedt, tot Ladons vloed haar dwars in 't vluchten stuit,

Waar Pan haar nastreeft, en reeds aangrijpt als zijn buit,
Maar voor de schoone maagd een rietbosch grijpt in de armen,
Waarin hy 't windgeblaas met droef geluid hoort kermen.
Hy staat verslagen by dit zoete halmgefluit,
En roept: Dit blijft my toch nog ovrig van mijn bruid.
Hier snijdt hy pijpjens van, verschil van tonen gevend,
En met een buigzaam wasch ten speeltuig samenklevend,
En noemt ze naar heur naam. -
- Nu ziet Merkuur 't gezicht
Des wachters overstelpt, en al zijne oogen dicht.
Hy zwijgt; de tooverroê van wouderbaar vermogen
Beroert nog eens de in slaap te saam gevallen oogen
En flux ontbloot hy 't staal en houwt het hoofd hem af,
En werpt hem van den steen, en geeft hem op aan 't graf.
Daar, Argus, ligt ge thands. Uw duizendtal van lichten
Blaakte uit, een enkle slag verwoest zoo veel gezichten.
Maar Juno plaatst ze uit trots met eigen rechterhand
Haar vogel in den staart, voor schittrend diamant.

Nu stuift zy op in woede, en roept de Razernyen
Om zich de onzaalge schoone in 't schuldloos hart te vlijen.
De onnoozle, als met een zweep het aardrijk omgejaagd,
Vliegt waar, heel 't aardrijk door, de moede voet haar draagt.
Gy Nijlstroom, eindlijk, waart de laatste plek der aarde
Waar de arbeid einden moest en zy heur eerstling baarde.
Hier kwam ze en boog de knie in 't welige oevergras,
En hief den hals omhoog zoo verr' die buigzaam was.
En, de oogen (die alleen!) ten hemel opgeheven,
Al loeiende in een wee ten hoogsten top gedreven,
Klaagt ze in een stomme taal aan Jupiter haar leed,
Die (schijnt het) wie hy mint in jammernood vergeet.
Hy valt zijne Echtgenoot, zich onverzoenlijk wrekend,
In de armen, vleiend, teêr, en om genade smeekend.
Laat, zegt hy, eenmaal af! ik hoon u nimmer weêr;
De Styx hoore en 't berouw en d'eed dien ik u zweer!
De Godheid wordt vermurwd, en Iö wordt herschapen.
Haar huid vertedert weêr; 't gebogen voorhoofdwapen
Valt af, haar mond versmalt, haar doorgekloofde voet
Maakt plaats voor 't poezle been, doorstraald van menschlijk bloed.

Haar rundermuil en oog verwisslen voor de schoonheid
Die 't maagdelijk gelaat met zoo veel glans ten toon spreidt.
Haar lichaam heft zich op, en niets van 't sneeuwwit rund
Blijft over, dan een blank, 't volmaaktste lijf vergund.
Nog spreekt zy niet, of vreest in 't spreken, nog te loeien,
En brengt slechts woorden uit die moeilijk samenvloeien.
Egypten biedt haar hulde als nieuwe Heilgodin,
En Epafus, als vrucht van 's Dondraars teêrste min,
Wordt nevens haar geëerd met tempels en altaren.

Met dezen opgevoed, gelijk in stand en jaren,
En op een Vader trotsch, beheerscher van de zon,
Benijdde en hoonde hem de dartle Faëton.
Hy, onverduldig, wijt dees Jongling 't waanziek roemen
Op wien hy t' onrecht met den vadernaam durft noemen.
Dees, diep getroffen door verweten logen, bloost,
En wijt Klymeen de spijt, als onderstoken kroost.
Mijn moeder, zegt hy, ja, ik moest dien hoon verbijten,
Ik-zelf, zoo moedig! ik, moet u deze oneer wijten.
Ja, 'k schaam me, en 't treft my diep, dat ik den smaad daarvan
En zwijgend dulden moest, en niet weêrleggen kan.
Maar gy, indien ik ben uit Hemelsch zaad gesproten,
Verklaar me uit wien uw zoon het aanzijn heeft genoten. -
Dus roept hy uit, en valt zijn moeder om heur hals,
En zegt: Zij mijn geboorte uit Merops waar of valsch;
Om hem, om de echt die eens mijn zustren moet verbinden,
Geef, geef me een zeker blijk, mijn vader uit te vinden. -

Klymene, 't zij geroerd door 't smeeken van haar zoon,
't Zij door haar zelfgevoel by toegedreven hoon,
Heft de armen naar omhoog en toont de zonnestralen.
Neen, zegt ze, by die glans die we op ons hoofd zien dalen,
Bevestig ik, mijn zoon, dat die ons ziet en hoort,
Dien ge áánschouwt, van wiens licht de morgenkim ontgloort,
Die Zon, - uw vader is. En, zoo ik logen spreke,
Welaan, dat hy ze op my met alle strengheid wreke,
My de oogen, nog dit uur, verblinde voor zijn licht,
En nooit my weêr bestrale of toeblinke in 't gezicht! -
Maar 't zal niet moeilijk zijn, hem in zijn Hof te aanschouwen,

't Is hier naby - Grijp moed! ik verg geen blind vertrouwen;
Ga derwaart, dat hy 't zelf met eigen mond erkenn',
Dat ik uit Hem-alleen uw blijde moeder ben. -
Terstond is Faëthon van blijdschap opgetogen,
En ademt voor geene aard maar voor de Hemelbogen.
Hy streeft door d'Ethioop, van 't zonnespoor geroost,
En zoekt zijns Vaders Hof in 't morgenwekkend Oost.

Tweede zang.

't Paleis der Zon stond op verheven Hofkolommen,
Met schittring van pyroop en stralend goud doorglommen;
Van 't glanzig elpenbeen blonk kroonlijst beide en trans;
En 't dubble deurpaneel, van heldre zilverglans. -
Hoogst kostlijk was de stof, maar 't kunstwerk eindloos dierer:
't Had wakkren Mulciber tot bouwheer en versierer.
Hy dreef daar 't aardrijk met haar zee-omgolving op,
En 't draaiend welfsel van de heemlen in den top.
't Meir had zijn Goden en de Tritons met hun trompen.
Men zag er 't waterheir in 't golfgeworstel plompen,
Met Proteus, in een reeks van vormen wisselbaar,
En Egon, op de rug eens Walvisch, log en zwaar;
En Doris met haar kroost in dartle waterspelen
Heur groen en vlottend hair met zilvren handen streelen,
En droogen 't in den wind; als 't Zusterlijke kroost
Der zelfde Godheid, elk erkenbaar nagebootst.
Het aardrijk, van rivier en bosch en meir doorsneden,
Draagt Nymf, en Woudgoôn, by gedierten, volk, en steden,
En 's hemels teeknen, naar den Zonloop afgebeeld,
Op elke halve deur by zes aan zes verdeeld.

Klymenes zoon, het pad ter Hofzale opgestegen,
Treedt toe; maar 't blindend licht houdt hem in 't naadren tegen,
Waar Febus op zijn throon omstraald van 't esmeraut
In purpren staatsgewaad de wareld overschouwt.

Daar, naast hem, in hun rang, aan recht- en linkerzijden,
Staan dag en maand geschaard met jaar, en jaargetijden,
En eeuwen. Daar, de Lent, met nieuw gebloemte omkroond,
De Zomer, naakt in 't zweet, die gouden garven toont;
Met scherpe Herfst, vermoeid van 't ijvrig druivenplassen,
En Winter, 't hair en baard met sneeuw en ijs bewassen.
De Jongling schokt in 't hart om 't geen hy hier ontwaart;
En Hy wiens alziend oog op heel de schepping staart,
Vraagt: Wat is de oorzaak van uw reistocht naar uw Vader,
Mijn Zoon, mijn Faëton? treed onbekommerd nader. -
Hy andwoordt: Bron des lichts en Schepper van den dag,
En, gunt ge my dat ik u Vader noemen mag,
Mijn Vader! zoo Klymeen me uit uwe omhelzing baarde,
ô Geef me een blijk daarvan voor hemel en voor aarde,
En roei den twijfel uit die mijn geboorte omhult.
   God Febus legt den glans die 't lichtpaleis vervult,
Van 't hoofd; zijn zoon treedt toe; en, dien in d'arm gevallen,
Neen zegt hy, 'k durf met u als mijner waardig brallen,
En vrouw Klymeen heeft uw geboorte niet verzierd.
Eisch welk bewijs gy wilt, dat ge uit mijn heupen wierdt.
'k Zweer 't by den Helpoel, voor mijne oogen nooit te aanschouwen,
Der Goden eed, en onverbreekbaar te onderhouen. -
   Nog zwijgt hy naauwlijks of de Jongling heeft gevraagd.
Hy eischt, zijns Vaders kar van dat de morgen daagt
Te mennen boven de aard, tot waar hem 't West moog stallen.
De Vader schrikt, en wenscht zich 't aanbod nooit ontvallen!
Hy schudt het hoofd, en zegt: Vermeetle! uw roekloosheid
Maakt mijn belofte tot een even roekloos feit.
Ach mocht ik mijnen eed, dees eenigen, verbreken!
Maar hoor uws Vaders raad in 't Vaderlijke smeeken:
Sta af van zulk een beê, die noch uw jeugd betaamt,
Noch met de kracht uws arms (nog onvolwassen,) raamt.
Uw lot is sterflijk; maar onsterflijk 't geen gy vordert,
Ja meer dan 't Godendom door 't noodlot werd verorderd.
Wat elk zich voor laat staan, geen Godheid buiten my
Is voor den gloed bestand van 's Hemels gordelry.
De groote bliksemgod, de ontzachlijke albestierder,
Bestiert dees wagen niet, en wie der Goôn is fierder!
De weg, in d'opgang steil, streeft tot den hoogsten top,

Van waar ik-zelf somwijl met duizelenden kop,
Niet af durf zien, om weêr benedenwaarts te dalen,
Maar de allervastste hand de toomen in moet halen;
En Tethys-zelve, my verwachtende in heur kil,
Beeft dat ik over 't hoofd te pletter tuimlen wil.
Hierby koomt, dat het zwerk met onophoudlijk zwaaien
Als in een staâge kolk het firmament doet draaien,
Waartegen ik my steeds uit alle kracht verzet,
En opstreef tegen 't spoor van de algemeene wet. -
Stel dat ge 't leidsel greept; wat zult ge? - Zonder beven
Des ethers maalstroom, die u wegsleept, tegenstreven? -
Doch mooglijk waant ge of stad, of lustbosch, of paleis,
Of rijke tempelpracht te ontmoeten op uw reis? -
Neen, 't is een aaklig pad met felle boschgedrochten;
En, raakt ge ook 't spoor niet kwijt in 't zwaaien van de bochten,
Gy moet de hoornen door en 't dreigen van een stier,
Gespannen boog en pijl, en menig gruwzaam dier;
Hier d'open leeuwenmuil, daar 't nijpen van de scharen
Van kreeft en schorpioen, die elk hun wacht bewaren.
Ook is het wagenspan in 't vurige gareel,
Dat vlam en vonk en gloed uit neusgat blaast en keel,
Niet handelbaar voor u. Ik-zelf heb al mijn krachten
Van doen, als 't, eens verhit, den breidel durft verachten.
Mijn Zoon, ach! breng' mijn gunst u 't wis verderf niet meê;
En, daar gy 't nog vermoogt, verander deze uw beê.
Gy wilt een zeekren blijk dat ge uit my zijt gesproten;
Dien blijk hebt ge in de vrees eens Vaders voor zijn loten.
Lees, lees me in oog en hart de Vaderlijke zucht,
Voor 't dierbaarst, voor zijn Zoon, zoo innig teêr beducht.
Zie wat de wareld heeft voor schatten, eisch uit allen
Wat dierst, wat kostlijkst is, en kies naar welgevallen.
Ik weiger niets; maar dit, dit eenige...Ach laat af!
Geene eer is 't die gy vraagt, maar (dierbre) 't is een straf.
Wat prangt ge uw boezem aan den mijnen, onder 't hijgen?
Hou, roeklooze, ach hou op; gy zult uw beê verkrijgen,
Gy zult. Wy zwoeren by den Styx, en 't is gedaan:
Wat ge eischt, (en ge eischt het nog,) daar is geen keeren aan.

Hy zwijgt; de jongling blijft by 't opzet, wil den wagen. -

In 't eind de tijd verloopt, en duldt geen meer vertragen.
Zijn Vader brengt hem naar dat werk van Mulciber,
Van 't eêlst metaal gewrocht, en schittrende uit van verr'.
Van smijdig goud is de as waarom de wielen kraken,
Wier velgen zijn van goud, en zilver zijn hun spaken.
Het juk der paarden is van heldren chrysoliet
Met rijk gesteent' bezet dat gloênde vonken schiet.
En, daar zich Faëton in 't kunstwerk aan te staren
Verlustigt, bonst Auroor, ter slaapstede uitgevaren,
De purpren deur op, en 't roosverwig voorportaal.
De starren vlieden straks voor d' eersten morgenstraal,
Door Lucifer geleid die ze opsluit onder 't trekken.
Maar als zich kimme en trans met purpergloor bedekken
En 't maanlicht zich verbleekt tot flaauw ontluisterd geel,
Slaat Titan 't rosgespan door de uren in 't gareel.
Dit viertal, aan hun krebbe op ambrozijnvrucht azend,
En rook en vlam en vonk uit heeten adem blazend,
Door voedstring, morgenlust, en moedige aard verhit,
Beknabbelt en beschuimt het ratelend gebit.
Nu strijkt de Vaderhand des Jonglings oog en kaken
Met Goddelijke zalf tot wederstand van 't blaken,
Omhult diens lokken met de stralen van zijn hoofd,
En, met een diepen zucht, in 't harte half verdoofd,
(Het voorspook van den rouw hem al te dra beschoren):
Indien ge nu voor 't minst uws Vaders les wilt hooren,
Zoo spaar den prikkel, knel de teugels stijf, mijn Zoon!
Dus zegt hy, 't viertal is geen roede of zweep gewoon.
't Is driftig; arbeid is 't, hun snelheid in te binden.
Sla ook den streek niet in van de Oost- en Westenwinden,
Maar 't echte pad, dat schuins in richting uitgestrekt,
Van Kreeft tot Steenboks punt drie gordels overdekt.
Wijk van het Zuiden af, en tevens van het Noorden;
Hier ziet ge u 't spoor gemerkt in vastgestelde boorden;
En, dat zich aarde en lucht gematigd stoven moog,
Zweef niet te laag by de aard, noch door de lucht te hoog.
Te hoog, zoudt gy 't gewelf des opperhemels blaken;
Te laag, den grond, waar hy uw wielen mocht genaken.
Alleen het midden is u veilig. Neem 't Altaar
Aan de eene, en ook de Slang aan de andre zijde, waar,

Blijf tusschen in. 't Geluk moog verdre redding geven.
Dat, beter dan gy-zelf, kan zorgen voor uw leven! -
Doch, reeds betrok de nacht het uiterst van het West,
De tijd ontbreekt me, en 'k word ter dagreis voortgeprest.
Aanvaard den toom, of (laat uw hart zich nog doorweken)
Voor 't leidzeel, nog, mijn raad en siddrend Vadersmeeken,
(Nog kunt ge, en drukt den grond, geen hobblig wagenrad,)
En laat me, in veiligheid, mijn daaglijks zonnepad, -

Hy zwijgt. De Jongling, naauw volwassen, stijgt ten wagen,
En neemt de teugels aan met dartlend welbehagen,
En dankt zijn Vader, trots op 't afgestaan bestuur.
Maar 't viertal rossen snuift, en, gants in vlam en vuur,
Vervult het alles met gebriesch, en stoot de boomen
En grendels open, als van dolheid ingenomen. -
Onwetend van 't gebeurde en wie de toomen ment,
Ontsluit vrouw Tethys 't Oost. Doldriftig voortgerend,
Doorklieven zy en lucht en nevels onder 't springen,
En slaan de vleugels uit met geen geweld te dwingen,
Den wind voorby die langs de zelfde streken blaast,
Door mindre zwaarte dan gewoonlijk, nog verhaast.
Gelijk een zeehulk, niet beballast, onder 't varen
Geen zeekren streek houdt, maar gesold wordt door de baren,
Zoo hobbelt, schokt, en zwiert, als waar hy zonder vracht
De ligtbeladen kar, en voerman zonder kracht.
't Gespan gevoelt het, en, ter zijden uitgesprongen,
Deinst af, door geen geweld in 't rechte spoor gedwongen.
De Jongling schrikt, en kent den weg niet, en de schroom
(Al wist hy dien) lamt d' arm in 't voeren van den toom.
't Bevrozen Noord, ontzet een vreemden gloed te voelen,
Tracht vruchtloos om de hitte in 't zeenat af te koelen,
En de ingeslapen slang, verstijfd in 't hooge Noord,
Wordt heet, ontwaakt en gloeit, en ademt gal en moord.
Gy ook, Boöot (schoon loom), van doodsangst aangegrepen,
Tracht in verhaaste vlucht, uw wagen meê te sleepen.

Wanneer nu Faëton van 't hooge hemelspoor
Naar 't aardrijk afzag, en in duizling zich verloor,
Daar land aan land zich scheen voor de oogen saam te trekken,

Gevoelt hy zich 't gelaat van 't kille zweet bedekken,
By 't knikken van zijn kniên door onverhoedschen schrik,
En alles draait hem rond op 't eigenste oogenblik
In 't ongeregeld en hem 't lijf verbrijzlend hossen.
Nu wenscht hy, dat hy nooit zijns Vaders hemelrossen
Gezien, gevraagd had, of hun toomen aangevat,
Maar Merops, voor Apol, ten vader had gehad.
Geslingerd wordt hy als een pijnboom, door de winden
Geschokt wanneer Eool hun kluisters koomt te ontbinden,
En ze aan den wil van 't lot ten speelpop overlaat.
Wat zal hy? Groot is 't pad dat nog voor oogen staat,
Groot, dat hy afleî; en geen rugwaart is hem open.
Nu ziet hy uit naar 't West, helaas, met vruchtloos hopen,
En dan naar 't Oost; bedwelmd en raadloos, zonder kracht.
Hy laat den toom niet los, noch heeft hem in zijn macht.
Hy kent de paarden niet, die naar zijn stem niet hooren,
En 't sussen (poogt hy 't ook) by 't hollen, is verloren.
Ook ziet hy wijd en zijd veel wondren om zich heen
Van allerlei gediert', krioelende onder een.
Hier kromt de scorpioen, en schijnt met staart en scharen
Van zwadder overstelpt, hem dreigend toe te varen.
Hy ziet hem, en, of 't waar, door snellen schrik ontzield,
Ontglipt hem 't leidsel, dat hy slingrend nog behield.
De paarden voelen 't op hun lenden wapprend hangen,
En vliegen, nu 't gebit geen muil vermag te prangen,
Als heerloos, gants in 't wild, waar blinde drift hen jaagt,
Het veld der starren in, en, waar geen grond hen draagt;
Nu steigrend naar omhoog, dan stortend naar beneden,
En komen de aard te na, hun steiltens afgegleden.
De Maan ontzet zich dat heur broeder lager drijft,
En kringen zonder eind door 't ledig ruim beschrijft.
En wolk en nevel rookt, en denne- en eikenstammen
Waar klif of heuvel rijst, gaan smeulende op in vlammen.
De droogte splijt den grond van vocht en sap ontbloot,
En de oogst verschroeit zich-zelve, of dort in 's aardrijks schoot.
'k Zeg weinig: Steden zelfs vergaan met burg en wallen,
En Volken blaakren weg, in stuivende asch vervallen.
Ja, de Athos, Tmolus, Ete, en Taurus steenige aard,
En Ida, dor, maar toen door bron en beek vermaard,

Besneeuwde Rhodopé, en Etnaas vuurgloedkeeten,
En 't maagdelijk Parnas in mythervorm gespleten,
't Gewijd Cithéron, en de rotsige Kankaas,
En Pindus en de Olymp, ontzien van 't stormgeblaas,
En de Alp en Apennijn omtopt met nevelwolken,
Staan opgeborsten tot fornuis en helsche kolken.
Nu zag de Jongeling heel 't aardrijk in den brand,
En voelde 't roostren van 't hem ziedende ingewand,
En aâmde vuur voor lucht, en zag zijn kar ontglimmen,
Verstikkende in den rook van wederzijdsche kimmen,
Van zwarten nacht bedekt, onwetend waar hy is,
En, waar zijn rosgespan hem heensleepe, ongewis.

Toen heeft geblakerd bloed, naar buiten uitgedreven,
Aan 't Ethiopisch volk hun zwarten huid gegeven;
Toen droogde Libye uit, en vliet- en stroomgodes
Beschreide vliet en stroom en blonde hoofdhairtress'.
Efire zag Pirene, en Thebe Kadmus gronden,
En Argos Amymone in 't bruischend vuur verslonden,
En zelfs de breedste stroom verdroogde van den gloed:
De Xanthus, snelle Ismeen, en Erymanthus vloed,
En, die zijn waterschat in kronkels om laat dolen,
Meander, - en de Enfraat by Babels puin verscholen,
Met Ister, Thermodon, en Fazis. - Alfeus gloeit,
En 't goud dat in den Taag door geele golven vloeit.
Kaïsters zangsters, met Homerus heesch gezongen,
Verschroeien van den gloed in ademtocht en longen.
De Nijl vliedt henen naar des aardrijks versten rand,
En bergt het achtbaar hoofd onkenbaar weg in 't zand.
Met enkle stof vervuld zijn al zijn zeven monden;
En Rhijn en Rhône en Po ontdekt hun leêge gronden.
Ook hy wien 't Lot den staf van 's aardrijks oppermacht
Bestemde, Tiberijn, ligt in zijn grot versmacht.
Ja, alle grond splijt op, en door den scheur der reten
Wordt Pluto, op zijn throon naast Prozerpijn gezeten,
Door 't schichtig licht verrast. De breede zeekolk slinkt,
En ziet voort 't eerst de Zon die op zijn bodem blinkt.
Nu toont zich berg en dal, en heuvelen en kuilen
Waarin de visschen zich voor 't blakend weêr verschuilen.

Geen kromme dolfijn waagt een aâmtocht van de lacht,
En 't zeekalf zwijmt en sterft, waar hy de hitte vlucht.
Zelfs Nereus, Doris, en heur blanke telgen, zoeken
Een schuilplaats voor de hitte in dees verborgen hoeken.
Tot driewerf waagt Neptuun met grimmig boezemwee
En hoofd en armen op te heffen uit de zee.
Tot driewerf trekt hy ze in van 't onverdraagbre gloeien
Der lucht. Onze Aard nogthands by 't alverschroeiend broeien,
Daar bron en beek verkroop naar 't moederingewand,
Verhief tot aan den hals heur schedel in dien brand,
En dekte de oogen met de handpalm, angstig bevend,
En by dees bittre klacht met d'arm ten hemel strevend:
    Verdiende ik dit? is 't, God der Goôn, op uw gezag,
Wat spaart ge uw bliksems dan? Verplet my met één slag.
'k Heb naauwlijks adem om dit te uiten, en de dampen
Verstikken my de borst. Voleindig deze rampen.
Zie, 't groeizaam hair my van den schedel afgeblaakt:
't Zijn vonken, wat ik zwelg, wat door mijne ooren kraakt,
En wat ik taste of grijp. Is dit de gunstbeloning
Verschuldigd aan mijn zorg en staâge dienstbetooning?
Dit, waar ge een vruchtbren schoot van moeder meê vereert,
Terwijl me en egge en ploeg door wond op wond verzeert,
En, heel den jaarkring door, de rug my wordt doorsneden
Om groente en loof voor 't vee, en graan voor land en steden,
En wierook voor altaar en outer, U ter eer'?
Verdiende ik 't, wat misdeed mijn broeder wien gy 't meir
Verdroogt, door 't wettig lot ten eigendom verkregen,
En van uw rijksgewelf nog verder afgelegen,
Ja, zoo ge of my of hem geen deernis meer betoont,
Heb deernis met u-zelf, en 't rijk waarin ge woont!
Zie rond: de heemlen zijn aan wederzij' ontstoken;
Vergaan ze, uw eigen Hof is ijlings doorgebroken.
Ook Atlas-zelf bezwijkt en houdt de ontstoken last
Des hemels naauwlijks op doorgloeide schoudren vast.
Vergaat de zee en 't land en 't hemelsch rijk der starren,
't Keert alles weder tot eens baierts klompverwarren.
Ontweldig gy wat nog behouden bleef, aan 't vuur,
En zorg voor 't overschot der lijdende Natuur!

Zoo sprak ze, en kon den damp niet doorstaan, waar ze in stikte.
En zonk met hoofd en hals terwijl ze in doodsangst snikte
Naar d' afgrond, of zy daar verkoeling vinden mocht.
Jupijn, van alle kant ter redding aangezocht,
En ziende Goôn en mensch en dier en kruid aâmechtig,
Betuigde, voor 't Heelal en al de Goden plechtig,
Aan Febus, brengt hy thands geen snelle redding aan,
Dat alles wat bestaat op 't vreeslijkst zal vergaan.
Hy geeft zich naar omhoog, van waar hy mist en wolken
Op 't aardrijk neêrstort uit verholen hemelkolken,
En donders voortbrengt, en zijn bliksempijlen schiet;
Maar wolk of regen ter verfrissching heeft hy niet.
Hy dondert, doet op eens uit de opgeheven vingeren
Op 's voermans hoofd en borst een bliksem nederslingeren,
En bonst hem met één slag en kar en leven uit,
En bluscht het vuur door 't vuur dat in de lucht weêrstuit.
De paarden schrikken, en, van schrik te rug gesprongen,
Ontsteigren 't juk, van toom en breidel losgewrongen.
Daar ligt nu wagenas en wielen, brok aan brok
Door één, aan splinters, en verbrijzeld door den schok,
En Faëton, in vlam, stort met ontwrichte leden,
En vormt een streck van licht in 't tuimlen naar beneden,
Niet anders dan somwijl wanneer een star verschiet,
Ons oog haar flikkring, schoon slechts schijnbaar, vallen ziet,
Hy wordt van d' Eridaan in vreemden arm ontfangen,
Die 't kille zweet des doods hem afspoelt van de wangen;
En 't Veldgodinnendom geeft aan 't Hesperisch strand
Een graf aan 's jonglings lijk nog rookend van den brand.
Zijn tombe sieren zy met deze Dichtrenregelen,
Die 't noodlot dat hem trof aan 't nageslacht bezegelen:
‘Hier ligt de wagenaar van 's Vaders zonnekoets,
Verplet, maar 't offer toch eens onbezweken moeds.’

De droeve Vader hield, vertwijflend neêrgebogen,
Zijn aangezicht omhuld, met bloedig schreiende oogen.
En, zoo 't geloofbaar schijnt, daar was op de aarde een dag
Waarop geen morgen rees, geen zoulicht nederzag.
Het was de ontstoken brand dien 's jonglings stoutheid stichtte,
(Dit wrocht het onheil goeds) die 's aardboôms kreits verlichtte.

Klymene stortte 't hart in razend jamm'ren uit,
Met opgereten borst in 't zoeken naar heur spruit,
Zijne afgescheurde leên, en doorgeknakte beenderen,
En vond ze in 't eind vergaârd door zucht van zijn beweenderen.
Hier zit ze neêr en plascht op 't marm'ren grafgeschrift
Een vloed van tranen uit, ter droevige uitvaartgift.
Niet minder offren hem de teedre Zonnelingen
(Zijn zusters,) tranen, die aan de oogen niet ontspringen
Maar aan 't verscheurde hart, by nacht en morgendaauw,
En slaan de boezems in heur wanhoop blond en blaauw.
't Was vierwerf dat de maan haar zilvren hoornen vulde,
En ze allen aan zijn graf haar zusterlijke hulde
Bewezen, om geen nacht, geen sluimring, nog gestaakt,
Als Faëthuse, de oudste, in de aarde als vastgehaakt
Verstijfde, en Lampeté die haar te hulp kwam streven,
Meê wortlende in den grond haar plaats niet kon begeven.
De derde, als ze in den schrik de handen sloeg in 't hair,
Rukt blaadren van heur kruin, en wordt geen arm gewaar
Maar takken van geboomt', terwijl zich lijf en leden
Van ondren op, allengs met boomschors overkleeden,
Die middel, buik, en borst, en schoudren overtrekt,
Met arm en handen naar den hemel uitgestrekt.
Nog opent zich de mond, en zucht, en roept Klymene.
Waartoe? - Ter hulp'? - Eilaas, dat zy heur kroost beweene
(Niets rest haar anders,) en het moederlijk vaarwel
Haar op de lippen drukke, en ze in heur armen knell'.
Nog vleit zy zich, de schors heur lichaam af te rukken
En 't uitgeschoten loof van tak by tak te plukken,
Maar 't bloed ontvloeit ze als uit een open lichaamswond,
En stort by druppels, maar onstelpbaar, langs den grond.
Laat af, roept elk van haar met hartbeweeglijk krijten,
Ons lijf is 't, moeder, en geen schors die ge af wilt rijten;
Maar 't is gedaan, vaarwel! - De bast schiet hooger op,
En sluit de lippen thands en stuit den harteklop.
De tranen vloeien toch, maar in de zonnestralen
Gestald, zijn barnsteendrop waarmeê de maagden pralen.

Ligurer Cycnus zag dit wonder siddrend aan,
Uw maagschap Faëton; maar dieper aangedaan

Door eensgestemde zucht dan bloedverwantschaps banden,
Verliet en lei hy staf en rijkszwaard uit de handen,
En vulde d' Eridaan, en 't door het Zustrental
Vermeerderd bosch, met klacht en kermend rouwgeschal;
Doch, straks verflaauwt zijn stem. Zijn hair ontaart in pluimen,
Zijn vingren, overvliesd, doen 't ruischend water schuimen,
Zijn hals verlengt en kromt, en Cyenus wordt een zwaan,
En neemt een breede neb, en flaauwen treurtoon aan.
Hy stijgt niet hemelwaart, maar schuwt Jupijn te naderen,
Wiens onverdiende slag nog ratelt door zijne aderen,
En vreezende voor 't vuur, de straf van Faëton,
Kiest woning in de aan 't vuur weêrstrevige aderbron.

Intusschen diep bedroefd, van 't jammer neêrgeslagen,
Ontrekt zich Febus nog aan rossen, toom, en wagen,
En, als wanneer hy zich verduistert voor 't gezicht,
Betrokken, schuwt zich-zelf en 't van hem stralend licht.
Hy voegt by vadersmart een innig zielsvergrimmen,
En weigert de aard', de baan des hemels op te klimmen.
'k Sleet (zegt hy) lang genoeg, een leven zonder lust,
'k Beklaag een arbeid die noch dank behaalt noch rust.
Laat thands al wien 't gevalt, den Zonnewagen mennen;
Of zoo heel 't Godendom zijne onmacht moet erkennen,
Jupijn bestijg' hem zelf, en leer' voor 't minst verstaan
't Geen 't inheeft, my een zoon met bliksems neêr te slaan!
Dan zal hy, grijpt hy eens de teugels aan dier rossen,
Ervaren wen ze in 't wild met kar en voerman hossen,
Of 't zulk een misdaad zij, en die den dood verdien',
Wanneer geen vreemde hand die teugels kan gebiên.

Dus sprekend vloeien al de Goden saam. en smeeken
Dat hy 't verschrikt Heelal geen daglicht late ontbreken.
Jupijn-zelf voegt gebeên by drang van 't Rijksgezag,
En pleit zich vrij van schuld by 't geven van den slag. -
Vermurwd hereent de God zijn nog verschrikte paarden
Die met verwilderd oog nog angstig om zich staarden,
En straft ze met den zweep en prikkel; dubbel wreed,
Als die hun 't onheil van zijn Faëton verweet.

Jupijn zag middlerwijl des hemels ruime wallen
Zorgvuldig na, wat krank, verwrikt ware. of vervallen,
En als hy 't alles gaaf en onbeschadigd vond,
Schouwt hy, en 't aardrijk, en des menschdoms arbeid, rond.
Arcadië echter bleef nog de eerste van zijn zorgen:
Hy riep er beek en bron, van schrik in de aard verborgen,
Te rug, en gaf d' aan 't vuur nog pas onttrokken roof
't Verdorde veldgroen weêr en weggeplonderd loof.
Hier voelt hy door een nymf zich 't oog en hart verrassen.
Nooit greep zy spille of klos als maagdenvingren passen,
Nooit gaf ze op hulsels acht, maar droeg de blonde vlecht
In 't maagdlijk snoer, en 't kleed in gouden gesp gehecht,
En nam de jachtspriet nu, dan pijl en boog in hande.
Diane volgde zy, waar die den boogstreng spande,
En geene van 't gevolg der vlugge jachtgodes
Was dierbrer aan het hart dier kuische meesteress'.
Maar alles gaat voorby. De heete middag blaakte,
Als ze in een boschjen school, 't geen nooit eene axt genaakte.
Hier legt ze en pijlbus en ontpeesden jachtboog neêr,
En vlijt zich op den grond by 't maagdlijk veldgeweer.
Vermoeid en eenig, ziet haar 't Opperhoofd der Goden
En zegt: Hier immers is geen diefstal my verboden;
Mijn Gà verneemt het niet, of zoo zy 't ook ervaart,
Dit is me een scherp verwijt en grimmig aanzien waard.
Straks weet hy aan Diaan gestalte en kleed te ontleenen,
En roept: Mijn jachtvriendin, waar vloodt, waar weekt gy henen?
De maagd rijst op, en zegt: Godesse, wees gegroet
Van de u gehechtste en trouwste uit heel uw maagdenstoet.
Hy lacht, en drukt de maagd een blijkus op de lippen,
Maar als geen maagd betaamt haar mond te doen ontglippen,
Een kus van louter vlam die meer dan maagd verraadt,
Terwijl hy d'arm met drift om heuren boezem slaat.
Ze ontzet, en wederstaat, zoo veel haar 't weêrstand bieden
Slechts doenlijk is daar zy zijn arm niet weet te ontvlieden,
En Juno, zoo zy dit gezien had, waar verzacht;
Maar Jupiter weêrstaan is boven alle kracht.
Hy overwint, en stijgt verwinnaar naar den hoogen.
En zy! thands heeft ze een haat voor 't veldgroen ingezogen,
En vliedt geboomt' en bosch, 't geen tuigt van 't geen zy leed,

Terwijl zy pijlbus, boog, en ach! zich-zelv, vergeet.

Diane, met haar rei langs Menalus getogen,
Verschijnt, op jachtroof fier, de onzaalge thands voor oogen
En roept ze. - En ach! zy vlucht op 't hooren van die stem,
Bevreesd dat Jupiter ze op nieuw in de armen klemm'.
Doch neen! ze ziet ze omstuwd van vlugge jagerinnen
En voegt zich by dien stoet; maar ach! verward van zinnen,
Vol angst dat ze elk door 't oog de onteerde maagd verraad:
Hoe zwaar is 't, een vergrijp te heelen op 't gelaat!
Zy treedt niet, als zy plach, de Jachtgodin op zijde
Noch heel den stoet aan 't hoofd, in arglooze onschuld blijde,
Maar bloost om 't voorhoofd, en slechts de onschuld van Diaan
Belet, dat zy 't gebeurde uit blijken kan verstaan.
De Nymfen speuren 't toch, wat oog en kleur ontdekken.

De maan mocht achtwerf nu haar horens samentrekken;
Wanneer de Jachtgodes, geblakerd van de Zon,
De koelte zocht in 't bosch by 't ritslen van een bron,
En 't uiterst van den teen aan 't kabblend water koelde.
Hoe lieflijk, riep zy uit terwijl haar 't nat bespoelde!
Welaan, ontkleeden we ons, wy zijn hier gants alleen,
En baden we in dees beek de moêgejaagde leên. -
Kalisto bloost, terwijl al de andre zich ontblooten,
En aarzelt; - uitgeschud voor 't oog der speelgenooten,
Ontdekt zich 't schenden van haar kuischheid, hoe zy poog
't Gezwollen lichaam te verbergen aan het oog.
Van hier, roept Cynthia van gramschap ingenomen,
Onkuische! ontreinig gy noch ons noch deze stroomen.

Vrouw Juno zwol sints lang van de opgevatte spijt,
Maar stelde 't wreken uit tot meer geschikten tijd;
En thands was Arkas uit dit overspel geboren.
Dit, zegt ze, ontbrak dan nog aan 't geen my was beschoren,
Een bastaart, tot bewijs van d' openbaren hoon!
Doch - wacht geen straffoosheid voor dat verleidend schoon
Waardoor ge de Echtkoets van een Godheid aan durft randen.
Zy grijpt de schoone in 't hair, die vruchtloos de elpen handen
Ten hemel opheft, maar dus smeekende uitgestrekt

Tot klaauwen krommen ziet, met borstlig hair bedekt,
Daar de aangename mond, vervaarlijk opgespleten,
't Afgrijslijkst fel gebit doet blikkren door zijn reten,
En (dat geen smeeken ooit de wraak vermurwen mocht,)
Geen klank dan 't grommen vormt van 't vormloost boschgedro cht.
Dan, welk een plompe leest haar 't lichaam bleef omhullen,
Beerin, bleef haar 't gevoel der menschlijkheid vervullen,
En uitte zich in 't oog, dat hemelwaart gericht
d' Ondankbren Jupiter van 't geen zy lijdt, beticht.
Ach, dikwerf deed de vrees haar 't eenzaam woud begeven,
En jageres, ter jacht, voor eigen jachtstoet beven.
Vaak siddert ze op 't gezicht van beer en wolvenras,
Vergetel van zich-zelve en wie haar Vader was.

Onwetend van den schoot die 't licht hem heeft gegeven,
Staat jager Arkas daar, in de eerste bloem van 't leven,
Die, daar hy 't wild gediert' zijn netten spant in 't bosch,
Zijn moeder daar ontmoet in haar onkenbren dosch.
Ze ontzet, en 't starend oog op dees haar zoon geslagen,
Herkent hem, maar, beducht hem afschrik aan te jagen,
Blijft ze onbeweeglijk; hy, bevangen van de vrees,
Grijpt om zich, zet in drift een jachtpijl op de pees,
En kromt den taaien boog om haar door 't hart te booren.
U voegde 't, Jupiter, die moederslacht te stooren;
Gy rukt hen beide met een wervelwind omhoog,
En geeft ze by 't gestarnte een plaats aan 's hemels boog. -
Maar Juno zwelt van spijt, in 't wreevlig hart verbitterd,
Dat wie zy doodlijkst haat, aan 't stargewelfsel schittert,
Zy daalt naar Tethys in den boezem af der zee,
Barst onverduldig uit, en klaagt heur hartewee
Aan vader Oceaan by d' oorsprong aller stroomen.
Een ander heeft mijn plaats ten hemel ingenomen,
Dus zegt ze, en 'k vlucht tot u. Mijn komst bevreemde u niet,
Wanneer ge 't nieuw gestarnte aan 't nachtgewelfsel ziet,
Het ledig vak om de as, tot dus verr' steeds in 't duister,
Doorwandlende in zijn zwaai met nieuwgeschapen luister.
't Waar vreemd, bracht elk, voor eer, my geen verachting toe,
Die door 't vervolgen-zelf mijn haters bloeien doe.
Zie daar, wat ik vermag; ik, 's hemels Koninginne!

'k Ontneem haar, mensch te zijn, en 't maakt haar tot Godinne!
Doch leg ze in 't vroeger schoon de afschuwbre diergrijns af;
Ja, geef Jupijn haar deel aan 's hemels scepterstaf;
Gy, wilt ge uw voedsterling een blijk van liefde schenken,
Verbiedt uw blaauwen vloed haar zevenstar te drenken,
En drijft de onteerde met heur dartlen hoerenprijs
Van 't zuivre water af, uw vriendschap ten bewijz'! -
   Zoo spreekt ze, en doet een oog dat zwijgend kan bevelen
In de overredingskracht van toon en lippen deelen. -
   De Zeegoôn willigen haar beê gereedlijk in.
Nu streeft het paauwgespan der fiere Luchtvorstin
Door wolk en ether heen, versierd met Argus oogen.
   Ook werd de eerst blanke raaf met gitzwart overtogen:
Want voormaals pronkte hy in zilverblanken dosch,
De zuivre duif gelijk van Venus praalkaros
Of kromgehalsde zwaan die dartelt op de vloeden,
Of dien, wier waakzaamheên het Kapitool behoedden.
   Hemonië droeg op Koronis schoonheid roem,
Zoo lang ze in kuischheid praalde als ongerepte bloem,
Maar Febus vogel, die haar zuiverheid zag schennen,
Vloog tot hem, als de kraai hem inhaalde op zijn pennen
En nariep: Blijf, en zwijg, en breng geen onheil aan!
Gy kent me, en hoe die trouw my eenmaal is vergaan.
   Minerf dacht Erichtoon (hem, moederloos geboren!)
In dichtgevlochte teen voor 't licht des daags te smooren,
En gaf 't versloten pand aan Cekrops dochtrentrits,
Om nooit een oog te slaan op dees geheimenis.
'k Zat, op een olmentak in 't dichte loof versteken,
Te spiên of ze ook dien plicht nieuwsgierig mochten breken.
Twee zusters hielden zich in trouw en eed bestand;
De derde ontdekt de korf met onbesuisde hand.
Nu ziet men 't kind, half draak. Ik melde 't aan Minerve,
En de ongunst der Godin is 't loon dat ik verwerve,
Ja, 'k zie 't gebroed der nacht mv boven 't hoofd gesteld.
Dit leere u, dat ge nooit gehate tijding meldt!
Doch immers, 'k heb my-zelv niet aan haar opgedrongen;
Zy heeft me in hare dienst door gunst op gunst gedongen.
Want Vorst Koroneus was mijn vader. Konings-spruit,
Vroeg wat aanzienlijk was in 't ronde, my tot bruid.

Doch schoonheid wrocht mijn ramp. Want wandlend langs de stranden,
Deê de opslag van mijn oog des Zeegods hart ontbranden:
Hy zoekt me als minnaar aan, en - eindlijk - pleegt geweld.
'k Ontvlucht; hy volgt me; en, heel den oever langs gesneld.
Roepe ik tot Goôn en mensch. Maar niemand hoort mijn kermen.
Minerve, alleen als maagd, wil zich der maagd ontfermen,
En, daar ik de armen wring in radelooze vlucht,
Omkleedt me veêr by veêr en heft my in de lucht.
Ik poog 't belemm'rend kleed ter schouder af te smijten,
Maar reeds was 't vederbosch; mijn boezem op te rijten,
Maar 'k had geene armen meer noch boezem van een maagd.
Ik vlie', maar 't is de lucht, geen grond meer, die my draagt.
'k Werd vogel, en Minerv' tot medgezel gegeven.
Dan ach! wat is my de eer, in haar gevolg te zweven,
Zoo Nyctiméne, onteerd, en lichtschuw voor den dag,
My uit mijne eerplaats, uit haar gunst, verdringen mag!

Vernaamt gy de ondaad niet waar Lesbos van gewaagde,
Van deze onzaalge die haars Vaders bed belaagde?
Thands vogel, schuwt zy 't licht, van 't zelfverwijt doorknaagd,
En steeds, van al wat leeft heel 't luchtruim doorgejaagd?

De Raaf zegt: Neem gy dit ten voorspook voor u-zelven:
Ons lust geen nachtgeheim van toekomst op te delven.
Hy gaat, en meldt zijn' heer waar hy Koronis vond.
Verschrikt werpt dees laurier en cyther op den grond,
En oog en kleur verschiet door mengling van ontroering.
Nu bruischt en kookt hem 't bloed in felle driftvervoering;
Hy grijpt zijn wapens, spant de boogstreng, en de schicht
Boort door den boezem heen, waar al zijn heil aan ligt.
Die borst, zoo dikwerf aan de zijne in klemmende armen
Geklonken! - 't Is gedaan; hy hoort het snikkend kermen,
Daar zy den scherpen pijl van uit de wonde scheurt,
En 't bloed den angel volgt en 't blanke lijf miskleurt.
'k Mocht, zegt ze, ô Febus, aan uw wraak ten offer storten;
Maar 't schuldloos wicht verdiende uw gramschap op te schorten.
Nu sterft het met me, en ach...! Zy zwijgt en is niet meer.
Thands breekt Apollo 't hart, en, trapplende op 't geweer,
Verfoeit de felle straf, zijn onvertogen woeden,

't Gehoor dat hy verleende, en zelfs zijn schuldvermoeden;
Vooral, den vogel die hem 't misdrijf kennen deed,
En d' al te vluggen pijl, rechtvaardig ja, maar wreed.
Hy neemt de stervende in zijn arm, met vruchtloos pogen
Tot heeling, maar te laat voor 't Godlijkst kunstvermogen:
En als hy nu in 't eind de houtmijt bouwen ziet,
Verzucht hy (schreien toch vermag een Godheid niet,)
Niet anders dan wanneer het zoogkalf onder de oogen
Der moeder neêrploft van den hamerslag, in 't zogen,
En loeit zijn droefheid by 't gestrooide reukwerk uit.
Hy geeft den laatsten kus aan de al te dierbre bruid,
Doch duldt niet dat zijn zaad ten prooi' worde aan de vlammen,
Maar rukt het uit het vuur der gloeiende eikenstammen,
En draagt het dierbre pand naar wijzen Chirons grot,
En toont in 't raafgebroed de gramschap van een God,
Dat, voor 't begeerlijk loon waarop het aanspraak maakte,
Zijn blanken vederpraal voor heilloos zwart verzaakte.

De Paardmensch middlerwijl, dien eedlen zorg getroost,
Is op een kweekling fier van 't Hemelsch Godenkroost,
Wanneer, daar hals en schoft van 't goud der manen blinken,
De schoone Ocyroë te viervoet aan komt klinken,
Zijn dochter, dierbre vrucht van zijn Karicloos schoot.
Te min was 't haar, dat zy haars vaders les genoot;
Zy wist het diep geheim van 't noodlot na te sporen.
Zy zag 't gevoedsterd wicht, en, van den God aan 't gloren
Dien ze in haar boezem droeg: Groci, riep ze in geestdrift uit,
Ten zegen van 't Heelal, doorluchte Godenspruit!
Veel wordt u 't menschdom eens verschuldigd in zijn lijden,
Wanneer gy 't bleeke heir der kwalen zult bestrijden,
En zielen wederbrengt in 't lichaam...Hemel ach!
Slechts eens, en tot wat prijs! Door 's Grootvaârs bliksemslag
Geveld, en weêr een God, en weêr in 't sterflijk leven! -
En gy, mijn Vader, meê der sterflijkheid ontheven,
En, eens geboren om door eeuw aan eeuwen heen
Te leven, maar de dood afsmeekende in 't geween
Als 't addren-gif zich in uwe aadren uit zal storten
Tot u de Zustrentrits des levens draad zal korten -!

Meer wilde zy, maar zucht, in tranen half versmoord.
Het noodlot snoert mijn tong, dus vaart zy siddrend voort:
Ach! beter ware 't my, geen toekomst in te dringen!
Die kennis staat te duur voor haat der Hemelingen.
Reeds, dunkt me, ontvalt me en vorm en 't uiterlijk van mensch;
Reeds is my 't gras des velds en 't draven al mijn wensch,
En 'k worde een snuivend ros. En waarom, ô mijn Vader?
Gy, schoon op paardenhoef, zijt mensch en paard te gader.
Dus sprekend, wordt reeds 't laatst dier rede niet verstaan;
Geheel de spraak verwart, en neemt iets brieschends aan,
En, na een korte poos is 't enkel brieschend blazen,
En 't lichaam buigt zich neêr om veldhalmkruid te grazen.
Haar vingren groeien saam met hoefhoorn overdekt;
De mond verwijdt, de nek wordt krommende uitgestrekt,
Van paardenmaan omzwierd: gelaat en stem verdwenen,
Een staart ontspringt haar lende, en brieschend vliegt zy henen.

Het kroost van Filyras riep Febus vruchtloos aan:
Want Jupiters besluit wordt niet te niet gedaan;
Ook was die God van gunst naar elders heen geweken,
En woonde in Elis en Messanes vruchtbre streken.
De lendenen omgord met ruige lamm'renvacht,
Omgreep zijn hand den staf van herderlijke wacht;
Zijne andre hield de fluit, gekleefd uit zeven rieten.
Dus zag hy dag voor dag onachtzaam henen vlieten,
En 't rundvee grazen waar hun lust hen voeren mocht,
Als Majaas zoon ze zag en wegdreef in een krocht.
Dees diefstal zag geen mensch dan Battus, grijs van hairen,
Die Neleus merriestoet in 't weiden moest bewaren.
Dees tuige vreesde hy, en sprak hem minlijk toe:
Zoo iemand vraagt naar 't vee dat ik verweiden doe,
Zeg, dat ge er niets van weet; en, om uw dienst te lonen,
Ontfang dees koe, waar ik mijn dank meê wil betoonen.
Hy andwoordt: Heb geen vrees; veeleer zal deze steen
Vermelden 't geen ik zag; ga onbekommerd heen.
Dit zegt hy, wijzende op een steenklomp, daar voor oogen.
Merkuur vertrekt; maar keert, doch anders aangetogen
En met eene andre stem en uiterlijk, en vraagt:
Zeg, landman, of gy hier geen rundren drijven zaagt,

En 'k zal u dezen stier met deze melkkoe geven.
Dit loon beweegt hem straks. Door hebzucht aangedreven,
Ja, zegt hy, ginds in 't woud heeft iemand hen verweid.
De zoon van Maja lacht, maar in verbolgenheid:
Trouwlooze, durft ge my dus aan my zelf verraden,
Dus spreekt hy, wees dan steen, met eigen vloek beladen!
Op 't woord vervormt de boer, en, werklijk blok van steen,
Strekt hy 't metaal ten toets door alle tijden heen.

De Godenbô roert thands de vleuglen aan zijn voeten,
Om uit een hooger lucht Minerves lust te groeten
En 't koel Lyceesche bosch. De Atheensche maagdenschaar,
Met korfjens op het hoofd in staatlijk feestgebaar,
Bracht Pallas offer toe. Hy zag den stoet in 't vliegen,
En bleef bewegingloos zich op zijn vlerken wiegen,
Of zweefde al weemlende om dit schouwspel af en aan.
De havik pleegt aldus zijn vlerken uit te slaan,
En, aangetrokken door de rookende ingewanden
Terwijl de priesters 't vuur des offers doen ontbranden,
Met d' uitgerekten hals en snavel uitgestrekt,
Den roof te omzwieren die zijn vraatzucht tot zich trekt.
Zoo, en niet anders, in bewondring opgetogen,
En met op 't maagdlijk schoon beweegloos starende oogen,
Wendt Majaas vlugge zoon zich door de Atheensche lucht,
In kringen om en om, als duizlende in zijn vlucht.
Gelijk de morgenstar by andre starren flonkert,
Of Febes zilvren schijf die morgenstar verdonkert,
Wanneer ze aan 't hemelheir 't azuren veld ontsluit,
Zoo verr' blinkt Herze by alle andre maagden uit,
En is by d' ommegang 't sieraad der plechtigheden.
Merkuur aanschouwt de schoone: een schok doordringt zijn leden,
En, even als het lood van uit des slingraars hand
Gedreven door de lucht van lieverlede ontbrandt,
Zoo vliegt zijn borst in gloed. Hy daalt van uit den hoogen,
En strijkt zich 't kroezend hair van 't voorhoofd en uit de oogen,
En schikt den luchten dosch die om zijn schouders zweeft,
En net de purpren broos, van 't voetzand overkleefd,
En gouden slangenstaf, slaap wekkende en verstoorend;
Thands van zijn vonklend oog met dubblen luister glorend.

Drie kamers paalden in het Hofgebouw aan één,
Met schildpad rijk versierd, en blinkend elpenbeen,
En wat de weelde schiep tot lust of praalvertooning.
De linkerzij' verstrekte Aglauros tot haar woning,
De rechter, Pandroso. In 't midden van die twee
Was Herses stil verblijf en kuische legersteê.
Merkuur, de woning vreemd, verscheen ter linkerzijde,
En meldt zich. 'k Ben de God die lucht en wolk berijde
Als Hemelpostbode en God Jnpiters heraut,
En (zegt hy,) hier aan u zijn hartsgeheim vertrouwt.
't Is Herse om wie ik thands de blaauwe nevels kliefde;
Gy die haar Zuster zijt, begunstig gy mijn liefde.

Aglauros ziet den God met de eigenste oogen aan,
Die ze onlangs op 't geheim van Pallas durfde slaan,
Ontzegt hem onbeschaamd den toegang tot haar woning,
En eischt een berg van goud voor alle dienstbetooning.

Dit ziet de Krijgsgodin die nog in 't harte wrokt;
En, met een diepen zucht die borst en Egis schokt,
Herdenkt zy 't oud vergrijp wen zy 't geheim ontdekte,
En ducht, zoo ze ooit den God een liefdedienst verstrekte,
Dat haar zijn dankbaarheid mocht vrijen voor de straf.
Zy daalt naar 't hol der Nijd tot 's afgronds ingang af:
Die duistre krocht, waar zon noch zuivre lucht genaken,
En, in onlijdbre kou', noch licht noch warmte blaken.
Zy blijft aan d' ingang staan, een ruwe rotskloofschenr;
En, met de punt der speer, bonst hevig op de deur,
Tot deze ontsluit. Zy ziet het gruwbre monster zitten
Op adders knaauwend, die haar 't ettrend bloed verhitten,
En keert met walging 't oog van 't aaklig voorwerp af.
Het spook verheft zich uit zijn half verteerden draf,
En treedt, maar wagglend, traag, de maagd een voetstap tegen,
En zucht, maar met dien zucht op nieuw ter neêr gezegen.
De bleeke schrik zweeft in de doodsverf op 't gelaat;
't Vermagerd lichaam beeft en slingert waar zy gaat;
Haar gluipend oog is dof; verrot zijn mond en tanden;
En groene gal rispt op uit borst en ingewanden.
Geen lach vertrekt haar mond dan als een ander lijdt;

Geen slaap bekruipt haar oog, van staâge zorg en spijt;
Zy kwijnt van andrer wel-, belacht hun kwalijk-varen,
En kent genot noch rust, dan pijn en zielbezwaren,
Maar is zich-zelv ten beul. - Minerv' die haar verfoeit,
Eischt dat ze door haar gif Aglauros hart ontgloeit.
Dus wil ik 't, zegt ze, en wordt van 't aardrijk opgeheven.
Zy, die by 't flaauwe licht de Godheid heen ziet streven,
Gromt binnens monds, en neemt haar doornenstaf ter hand,
En treedt in zwarte mist, en dort het vruchtbre land
Waarheen ze een voetstap zet; sloopt huizen, steden, volken,
Met d'adem dien zy blaast, aan de onderaardsche kolken
Ontleend. Zy naakt in 't eind Minerves burcht en stad,
Verheerlijkt door de vreê, geleerdheid, kunst, en schat;
En, niets beschreienswaard hier vindende aan te schouwen,
Kan naauwlijks van den spijt haar tranen wederhonen;
Maar, als ze in 't slaapvertrek van Cecrops telgen treedt,
Volvoert heur last en strijkt heur kankrend hartenleed
Met zwart-ontvleeschde hand langs blanke borst en longen,
Terstond van 't zwaddergift haars ademtochts doordrongen.
Zy stelt haar in den slaap heur zusters heerlijk lot
Voor 't oog, en 't hoogst geluk, de liefde van een God!
Een God, wiens lijfsgestalte en welgevormde leden
't Gevoelig maagdenhart tot lenig wasch mag kneden;
Terwijl ze en dag en nacht in boezemangst verkwijnt,
Verdwijnende als de sneeuw die 't zonnelicht beschijnt,
Of uitgaande als een vuur in distlen aangestoken,
Dat vonklend zonder vlam en smeulend blijft verrooken.
Vaak wenscht ze om door de dood de felle pijn te ontvliên
Van Herse in 's minnaars arm, van Herse bruid te zien.
Vaak wil ze om 't stout bestaan des Vaders gramschap wetten,
Maar waagt in 't eind zich op den drempel neêr te zetten,
En d'ingang aan den God onwrikbaar af te slaan.
Hy komt en wendt vergeefs en bede en vleitaal aan;
Laat af, roept ze, en vertrek: ik zal van hier niet wijken.
Het zij zoo, zegt Merkuur, en doet zijn Godheid blijken,
En roert de deuren met zijn slangenscepter aan.
Zy wijken; maar de maagd tracht vruchtloos op te staan;
Haar kniên verstijven, en haar bloedstroom stolt in de aâren.
Ze is steen, en blijft als steen den ingang nog bewaren,

Geeft adem noch geluid, maar, door de gal misverfd,
Verzaakt haar 't marmerwit dat om haar kaak besterft.

Aldus na d'overmoed en trotsche taal te wreken,
Verlaat hy Pallas grond en Griekenlandsche streken,
En sloeg zijn vleuglen uit, belust naar hooger lucht,
Als Jupiter hem roept in 't midden van zijn vlucht.
Mijn zoon, (dus zegt hy, maar zorgvuldig in 't verheelen
Der oorzaak die hem drijft in 't geen hy gaat bevelen,)
Vlieg ijlings heen, en daal, waar uit heur hemelstand
Uw moeder nederziet op Sidons heuvlig strand,
En doe de rundren die Agenor daar laat weiden
Zich naar den oeverkant der Westerzee verspreiden. -
Dus spreekt hy. - Met een drift die 's hemels renbô past,
Volvoert de Jongling dees hem opgedragen last,
En heel die rundrendrift is reeds aan 't strand gedreven,
Waar 's Konings schoone spruit, van maagdenstoet omgeven,
Zich daaglijks in de koelte aan 't zeegebruisch vermeidt. -
Doch, liefde paart zich niet met Godenmajesteit.
Der Goden Vader en beheerscher, op wiens knikken
En aarde en hemel uit hun samenhang verwrikken,
Wiens vuist gewapend is met raatlend bliksemvier,
Verlaagt zich en verschuilt in 't lichaam van een stier,
En huppelt door het gras in 't midden van de koeien
Die, snuivende in den wind, den strandgalm tegenloeien.
Een vacht, als versche sneeuw nog door geen voet geraakt,
Die schittert in de Zon en als voor de oogen kraakt,
Omkleedt zijn breede schoft en kossem, en zijn hoornen
Zijn kleen, en van een glans als kristallijnen doornen.
Zijn voorhoofd is niet stuursch, maar minzaam en gedwee,
En heel zijn uitzicht brengt een zacht vertrouwen meê.
De Rijksprinses wordt door zijn zachtheid ingenomen,
En koomt hem nader by, in 't eerst met maagdlijk schroomen;
Allengs wat stouter, plukt ze en biedt hem kruiden aan.
Hy lekt haar hand, daar hy niets vrijer durft bestaan;
Maar spelend wordt zijn oog al meerder zacht en teder.
Hy dartelt om haar heen, en springt, en legt zich neder,
En strekt zijn hoornen naar de kransjens die zy plukt.
Zy waagt zich op zijn rug, terwijl hy nederhukt.

Hy rijst. Een zachte tred verbiedt haar zich te ontzetten,
Terwijl hy door den plasch zijn voeten schijnt te netten,
Maar steeds van stap tot stap haar dieper voert in 't meir.
Nu schrikt ze en ziet terug, maar ach, daar is geen keer.
Zy houdt met de eene hand zijn hoornen aangegrepen,
En de andre op zijn rug, van doodlijke angst benepen.
Haar kleed waait op, en zwaait, en slingert om haar been,
En dus vliegt ze, eer zy 't weet, door zee en golven heen.

Derde zang.

Alreeds had Jupiter het runddier afgeleid,
En toonde op Kretes strand zijn Godenmajesteit,
Als Kadmus, met de last een Zuster na te sporen
Door Godenroof vervoerd en reddingloos verloren,
De wareld doorzwierf, en met Oudren rijksgebied
In 's Vaders tederheid eens Dwinglands wreedheid vliedt.
Verlegen balling en nu zwerver over de aarde,
Was 't Febus, die hem 't lot, hem toegelegd, verklaarde.
Een runddier, sprak hy, nooit van 't ploegend juk bekneld,
Zal u tot kenmerk zijn in 't woest en eenzaam veld,
Gy, volg dit; en waar dit zich neêrlegt, zult ge u vesten
Als stichter van een stad, het hoofd van die gewesten.
De Jongling was de grot nog naauwlijks uitgetreên,
Of zag een jonge vaers reeds tripplend voor hem heen,
Wie 't klemmend juk der ploeg den gaven hals niet schaafde.
Hy volgt ze en dankt den God die dus 't Orakel staafde.
Zoo streeft ze in zijn gezicht, zoo volgt hy op haar spoor,
Cefizus ondiepte en Panopes velden door,
Wen zy, 't gehorend hoofd ten hemel opgeheven,
Hier stand houdt, en de lucht van 't fel geloei doet beven,

En, omziende op den stoet die in heur voetstap treedt,
Zich nederlegt in 't gras dat hier den grond bekleedt.
Verheugd knielt Kadmus neêr, en groet gebergte en dalen
En kust de groenende aard, en wil zijn dank betalen
In offers, aan Jupijn; en zendt van uit zijn stoet,
Om levende aderbron te putten uit den vloed.
Daar was een donker bosch, nog nooit van de axt geschonden
En de ingang toonde een hol met veil en teen bewonden,
Waarin een heilig nat van uit zijn wel ontsprong,
Maar schuilplaats van een draak die om 't geboomte wrong.
Zijn voorhoofd droeg een kam die schitterde in het donker,
Zijn blaakrend oog schiet vuur met bliksemend geflonker,
Zijn gorgel zwelt en spant met ratelend geluid,
En met driedubble tong spuwt hy zijn zwadder uit.
Het Tyrisch volk treedt toe, maar naauwlijks hoort men 't klateren
Der emers, neêrgeploft en tuimlende in de wateren,
Of 't monster rekt den hals en spalkt den wijden muil
En sist en sijfelt met afgrijslijk moordgehnil.
De kruik ontvalt elks arm, en 't bloed verzaakt de kaken;
Een siddring rijdt door 't lijf van wie het durft genaken.
Hy wringt in bocht by bocht, en kronkelt heen en weêr,
En ziet van uit de hoogte, op wie hem nadert, neêr,
En strekt het lichaam uit, als die in 't diepste Noorden
De beergestarnten scheidt, maar onverzaad in 't moorden.
Hy woedt, verscheurt, vertrapt, verworgt, wat nader treedt,
Met klaauw, en hals, en staart, en ademgif, en beet. -
    Als nu de middaggloed hem d'adem deed versmachten,
Stond Kadmus, diep ontrust, zijn dienaars af te wachten;
In 't eind hy spoort ze na. Een ruige leeuwenvacht
Omgordt hem, met den pijl en scherpgepunte schacht
Gewapend; en vooral met meer dan 't schrikbaarst wapen,
Den heldenmoed, het hart eens krijgsmans ingeschapen.
Hy treedt in 't bosch, en ziet de lijken van zijn stoet,
En 't dier zijn heete dorst in 't lekken van hun bloed
Verkoelende, en roept uit: Getrouwen, 'k zal u wreken,
Of dit mijn bloed zal hier by 't uwe niet ontbreken. -
Zoo spreekt hy, grijpt een steen, en werpt dien uit de hand
Op 't ondier, met een drift die hart en vezels spant,
En stedentorens op heur grondvest had doen schokken.

Maar 't monster, met zijn dosch van schubben overtrokken,
Staat onbewogen, en de rotssteenklomp springt af.
Doch beter treft de wond die 't puntig lemmer gaf,
Den huid en 't ingewand met eenen stoot doordringend.
Hy draait en wentelt zich, in duizend bochten wringend,
Terwijl hy gulpend bloed en taaien zwadder spouwt,
En zet de tanden in het vastgeklemde hout,
Verwrikt het, breekt het af, en 't staal blijft in de wonde.
De grond wordt schubbe aan schub; de lucht, verpest in 't ronde.
Nu strekt hy als een draad heel 't slanke lichaam uit,
Dan wringt hy 't tot een kluw of vormlooze aarden kluit.
Nu streeft hy als een stroom, gezwollen door den regen,
En dringt de stammen om, dan, machtloos neêrgezegen.
Agenors zoon staat pal, van 't leeuwenvel bedekt,
En biedt de spits hem aan, die 't ondier bijt en lekt,
En waar 't de tanden op verbrijzelt in zijn woede,
Terwijl 't uit wond by wond en kruid en veld bebloedde,
Maar weinig is dat bloed, daar 't monster t' elker stond
Te rug springt, en zijn vrees verdubbelt by de wond.
In 't eind dringt Kadmus 't staal hem dieper door de longen,
En hecht hem by een reeks van afgebroken sprongen,
Met hals en gorgel aan een krommen steeneik vast.
De zware stam buigt om en siddert van de last,
Terwijl de kromme staart dien geesselt in 't omklemmen. -
Thands ziet hy 't gruwzaan dier in eigen bloedstroom zwemmen,
Wanneer een vreemde stem hem toeroept van omhoog:
Wat vest ge, Agenors zoon, een zoo verwonderd oog
Op dees verstijfde slang: haast zal de morgen dagen,
Dat ge in gelijke vorm een slangenhuid zult dragen. -
Hy siddert, en het bloed dat door zijne aadren straalt,
Vliegt rugwaarts, als verstikt; wen Pallas nederdaalt.
Zy doet hem vore aan voor langs de onbeploegde landen
Met de uitgebroken en afzichtbre drakentanden
Van 't dier bezaaien, en (ô wonder!) kluit aan kluit
Barst eensklaps in een rij van oorlogsspietsen uit.
Eerst ziet men punt by punt van gladde legerspeeren,
Dan, helmen, overtopt met fladderende veêren,
Zich heffen uit den grond; dan schouderplaat en borst,
En arm by arm die spiets en zwaard of beuklaar torscht.

Zoo rijst een slagorde op van dolle strijdgenooten.
Dus, als door 't rijzend doek de schouwburg afgesloten
De beelden uit den grond ziet steigren naar omhoog,
Vertoonen ze eerst pluimaadje en helmkam voor het oog.
Tot dat ze allengs, steeds meer en hooger opgetogen,
De voeten op 't tooneel als wandlend zetten mogen.
Dees nieuwen Krijgshoop, dus uit d'aardklont opgestaan,
Ziet Kadmus met gevoel van nieuwe ontroering aan,
Hy grijpt naar 't zwaard: Laat af, roept een dier oorlogsknechten,
En meng u niet vergeefs in 't ons noodlottig vechten,
En tevens slaat hy een van zijn bestrijdren neêr,
Maar, zelf doorboord van een hem toegedreven speer,
En die hem treft, stort mede en zieltoogt op die woorden.
Zoo valt men woest door één in 't onbezuisde moorden,
En heel de broederschap met onderling geweld,
Wordt op heur moeders borst in eigen bloed geveld.
Een vijftal, zonder meer, behielden zich in 't leven.
Echíon, één van hun, door Pallas aangedreven,
Smeet thands zijn wapens neêr en bracht een zoen tot stand.
Zy bleven Kadmus by in 't hem bestemde land,
En bouwden, onder hem in eedler zucht ontstoken,
De stad naar 't Godsbevel, door Febus uitgesproken.

Dit Thebe stond, en reeds scheen Kadmus in zijn lot
Gelukkig, nu verwant aan meer dan éénen God,
En fier op dierbaar kroost en afkomstrijke loten
In 't bloeien van de jeugd, en uit zijn heup gesproten.
Dan ach! de laatste dag van 't menschlijk leven is 't,
Die, stervling, van uw heil of ongeluk beslist.

Zijn eerste ramp verstoorde een reeks van enkle blijheid:
Actéons jachtvermaak, Diane, in uw nabyheid,
Met 's jonglings schuldloos bloed en jammerdood betreurd,
Door eigen brakken met verwoeden muil verscheurd.
Ach schuldloos. - In een den, op hobblig klif gelegen,
(Terwijl de middagzon ten toppunt was gestegen,)
Onthield zich 't wild gediert. De jongling gants doorgloeid,
Riep zijn gevolg hier saam, van 't rookend zweet besproeid.
Ons lemmer, zegt hy, druipt, en 't garen is doortrokken

Van 't uitgestroomde bloed van ree en hertebokken;
De jacht was heden rijk. Daar is genoeg vergaârd;
Op morgen roept Auroor ons weêr te veldewaart:
Thands ziet het middaglicht naar beî de hemelkimmen
Met onbeweeglijk hoofd, en doct de dampen klimmen;
Staakt hier uw arbeid, bindt en pakt uw netten weg,
Of hangt ze in 't windtjen uit, aan staak of doornenhegg'?

't Gevolg gehoorzaamt, en de jacht wordt opgeheven.
Daar was een dal naby, met hofcypres omgeven,
Gargafië genaamd, en aan Diaan gewijd,
Waar zich een grot bevindt, bevloerd met moschtapijt,
En waar geen menschenkunst de handen ooit naar strekte.
Natuur was 't, die dit hol met puimsteen overdekte.
Ter rechterzijde ruischt een beekjen kabblend voort,
Als vlietend kristallijn, met veldgebloemte omboord.
Hier plach de Jachtgodin in de altijd zuivre plasschen
Het moêgerende lijf van 't stofgruis af te wasschen.
By de intreê gaf ze een nymf haar pijlbus, spriet, en boog;
Eene andre hief op d'arm 't verfrissend kleed omhoog,
Een derde ontbond haar kniên, of lei haar 't hair in vlechten
Die om den blanken hals met slingerknopen hechtten.
Vijf andren stortten haar het ruischend nat der bron
Uit kruiken over 't lijf, ontstoken door de zon.
Dus plasschend, zien zy zich by 't ritslen van de bladen
Door Kadmus neef verrast in 't midden van dit baden,
Daar hy in 't wilde dwaalt door 't ongebaande woud,
Onwetend waar hy treedt of wie zich daar onthoudt.
Haar stoet ontwaart hem niet, of rots en lucht weêrgalmen
Van d' uitgegilden schreeuw by de opgeheven palmen,
En elk bedekt ze om strijd, met eigen naakte leên;
Doch haar verheven stal ziet over alle heen.
Gelijk de wolk, gebloosd van 't vuur der zonnestralen,
Wanneer ze aan de avondkim het hoofd dreigt in te halen,
Of, als een morgenstond, doorschemerd van den dag,
Zoo bloost Diane uit schaamte als haar de Jager zag.
Hoe wenscht ze op deze stond den jachtboog in haar vingeren!
Toch wapent zy haar hand, met pijlen uit te slingeren.
Met pijlen? - Droppels vocht die ze op den jongling sprengt,

Zijn 't wraaktuig in die hand, maar met heur vloek gemengd.
Ga, zegt ze, en (kunt gy), meld aan de onbewoonde wouden,
Vermeetle, dat my ooit uwe oogen naakt aanschouwden. -
Zy zwijgt. Zijn voorhoofd puilt in hartenhorens uit;
Zijn hals verlengt, zijn mond verliest het spraakgeluid.
Zijne armen zinken neêr, verschraald tot dunne beenen
Waarmeê zijn schenkels zich ter snelle vlucht verëenen.
Een eindelooze schrik bevangt hem, daar hy vliedt,
Als hy 't verdwijnend veld voorby hem snellen ziet.
Maar, toen hy in een beek zijn hoornen zag ontsproten,
Ach, riep hy; doch de klacht bleef in zijn borst besloten.
Hy zucht, en dit 's zijn taal. Ook stort hy tranenvocht,
En 't menschlijk zielsgevoel blijft aan het hert verknocht.
Wat zal hy? zal hy 't Hof zijns vaders wederzoeken,
Of bergen zich in 't woud in onbezochte hoeken?
Van 't eene keert hem schaamte, en vrees van 't andere af,
En twijflend, beeft hem 't hart voor eigen hondgeblaf.
Nu krijgt heel 't jachtzeel hem in 't oog, en losgelaten,
Erkennen ze als hun heer geen lijfsvorm die zy haten.
Al de andren schieten toe, Melampus snelt hen voor,
Gezwinder dan de wind, en vat de lucht van 't spoor.
Een moedig dertigtal van brak en hazenwinden,
Geleerd door kloof en struik hun jachtprooi weêr te vinden,
Dringt blaffend, hijgend, op en onderschept hem 't pad,
Nu voor-, dan achter, dan te zijwaart uitgespat.
Hy ziet hun 't brandend oog van loutre woede glooren,
En vliedt voor die zijn stem ter jacht plach aan te sporen.
Rampzaalge, waar hem slechts het enkle woord nog vrij:
Ik ben Actéon-zelf, erkent uw heer in my!
Helaas! Hy heeft geen tong om woorden uit te spreken,
Geen armen, geen gelaat, geen hun erkenbaar teeken;
Een mengling van 't geblaf en 't huilen naar den roof
Vervult geheel de lucht en schreeuwt zijne ooren doof.
Eerst scheurt Melampus beet hem rug en lenden open,
Nu Pamfagus de heup en schouder onder 't loopen,
Een bysprong brengt weldra al 't oovrig van den stoet
By één, en alles scheurt en plascht in 's meesters bloed.
't Is wond by wond, en wond in wonden. Half bezweken,
Beproeft hy (mocht hy 't!) zijn vervolgers aan te spreken,

En geeft - geen menschlijk, neen, maar beestelijk geluid,
Doch 't geen ook hert noch ree, met zweem van 't menschlijke uit.
Dan valt, dan knielt hy neêr, als om erbarming smeekend,
Met oogen, van een vocht als menschentranen lekend.
Zijn dienaars moedigen het woên der blaffende aan,
En roepen om hun heer, meê jagend naar hun waan.
Actéon schreeuwen ze, en Actéon voor hunne oogen
Houdt telkens op dien naam het hoofd naar 't zand gebogen.
Ach! denkt hy in zich-zelv', ach ware ik verr' van hier
En had geen aandeel in dit vreeslijk jachtgetier!
Intusschen rijten zy hun meester met hun tanden
Van een, en hy bezwijkt met trillende ingewanden,
En eerder liet Diaan van geen vervolging af,
Dan als hy d'ademsnik in duizend wonden gaf. -

Verschillend was 't geroep, en 't oordeel dat men velde
Van zulk een schrikbre wraak als 't vlug Gerucht vermeldde.
Dees vond ze onwaardig aan een Godlijk maagdenhart;
Een ander, welgepast, en welverdiende smart.
Maar Juno, by den haat, Agenors huis gezworen,
Verheugt zich in dat leed, uit nooit verzade toren.
Wanneer een nieuwe grond haar tegen 't Tyrisch bloed
Een nieuwe spijt verwekt die tevens de andre voedt.
't Was Semele, bevrucht uit Jupiters omarming.
Doch waar kent minnenijd een voorwerp van erbarming?
Wat baat my, roept zy uit, of klagen of verwijt?
Wat win, wat won ik ooit, dan steeds vernieuwde spijt?
Ik moet me op 't voorwerp van zijn blaken, wraak verschaffen.
Ja, ben ik Juno nog, ik kan de onkuische straffen.
Ik, zuster van Jupijn en Hemelkoningin,
(Betwist' me eene andere ook het recht van Gemalin,)
Zal 't onrecht dat ik lij' niet ongewroken dragen.
't Waar weinig, om 't vergrijp van wulpsche lust te klagen,
Zy draagt de blijken van zijne ontrouw onder 't hart
En 't is me een dubble hoon wanneer zy moeder werd.
Zy vlei' zich des, maar ik, ik zal dat opzet breken,
En Jupiter my zelf op die vermeetle wreken.

Hier ryst zy van heur throon, en in een wolk omhuld,

Door blinkender dan 't licht des morgenroods verguld,
Daalt ze op den drempel neêr der schoone. Grijze lokken
By rimpeligen huid, haar over 't lijf getrokken,
En zwakke lenden, op een houten kruk gekromd,
Vereenen met een stem die in den gorgel bromt.
Onkenbaar treedt ze in schijn van de afgeleefde Voedster
Der maagd, als by haar heil deelnemende begroetster;
Maar, zuchtende op den naam van aller Goden God:
Ach, zegt ze, 't moog zoo zijn, maar 'k wantrouw steeds aan 't lot.
Vaak heeft zich in dien schijn een booswicht ingedrongen,
En 't kuische maagdenhart haar dierbaarst pand ontwrongen,
Doch 't zij eens Jupiter. Die stelt my niet gerust;
Hy geve een blijk daarvan, eer hy zijn vlammen bluscht.
Hy valle u niet in d'arm dan met de zelfde panden,
Dien Godenglans om 't hoofd, die bliksems in de handen,
Waarmeê hy als Gemaal in Junoos armen stort:
Dit moet de waarborg zijn waardoor gy zeker wordt. -
Zy hoort dit, en besluit Jupijn een gunst te vragen.
Spreek, zegt hy; wat ge ook vraagt, wordt u niet afgeslagen;
Betrouw mijn woord, ik zweer 't by d' Acherontschen vliet:
Den eed, wien 't Godendom als hoogsten band ontziet!

De onnoozle toont zich blijde om 't geen zy gaat verwerven.
Een voorrecht, hemel, ach! maar 't geen zy moet besterven!
Omarm my, zegt zy, met dien zelfden hemelgloed
Waarmeê ge uw Gemalin uw liefde blijken doet. -
De God verschrikt, en wil haar beden onder 't uiten
Versmooren met zijn hand en op de lippen stuiten.
Vergeefs: de lucht ontfing ze, en 't noodlot schreef haar aan;
Haar wensch, en de eed van hem, wordt nooit te niet gedaan.
In diepe smart stijgt hy ten hemel, trekt de nevelen
Met de onweêrbuien die in 't drijvend zwerk verhevelen
By één, en tracht vergeefs des bliksems slingerschicht
Te ontwaapnen tot een zacht en niemand schaadlijk licht.
Den zwaren donderkloot waarmeê hy 't ras der reuzen
De bekkeneelen brak, en rotsen pleegt te kneuzen,
Verwerpt hy als te fel; maar een van mindre kracht
Waarin 't Cyklopendom een zachter vuurgloed bracht,
Aanvaardt hy, doch bedeesd en met een heimlijk vreezen,

Als nog te hevig voor een teder menschlijk wezen.
Hiermede treedt hy in heur slaapzaal; maar helaas!
Straks vliegt ze in volle vlam met donderend geraas.
De God nam zelf de vrucht van uit hare ingewanden,
En (zoo m' een blind geloof aan de Oudheid mag verpanden,)
Sloot ze in zijn dij, waar 't wicht tot rijpheid in volgroeit,
Als Ino 't aanneemt, en, van tranen oversproeid,
In 't schomm'lend wiegjen sust met moederlijke zorgen.
Sints werd het heimlijk in der Nymfen grot verborgen,
En met de versche melk van geit en rund gekweekt.

Terwijl de nooddwang dus het menschlijk lot besteekt,
En Bacchus, andermaal uit 's Vaders heup geboren,
Het leven thands geniet hem van omhoog beschoren,
Beving God Jupiter een gulle nektartoog,
En dartlend met zijn Gade aan 's hemels heldren boog,
Verweet hy aan haar kunne, in 't heil der echtvermaken
Een grooter zoet dan 't geen een man beproeft, te smaken.
Ze ontkent het, en men neemt met weêrzijds vrijen wil
Tirezias in d'arm tot slissing van 't geschil.
Want hy beproefde zelf en de eene en de andre konne,
Nadat hy, wandlende in de blakende avondzonne,
Een slang op 't hoofd sloeg; eerst na zeven jaren lang
Door 't weêr op 't hoofd slaan van een andre soort van slang
In 't echt geslacht hersteld waarin hy was geboren.
Dees, tot een scheidsman in dit speelgeding verkoren,
Beslechtte 't voor Jupijn; waarop hem Junoos wrok
Uit onverzoenbre spijt het licht des daags onttrok.
Maar Vader Jupiter voor 't missen van zijne oogen,
(Wijl Goden 't Godenwerk niet weêr te niet doen mogen,)
Schonk hem, voor 't aardsch gezicht, te lezen in het lot,
En loonde 't lecd met de eer en 't voorrecht van een God.

Nu gaf hy, wijd vermaard door al de Grieksche steden,
Orakels aan het volk, in andwoord op hun beden;
En Nymf Liriope, Cefizus minneroof,
Verwekte 's Grijzaarts woord een onbepaald geloof.
Zy baarde een frissche telg (beminlijkste aller loten,)
Door 's minnaars forsch geweld haar kuischen schoot ontsproten,

En noemde hem Narcis. De wichlaar, aangezocht
Of de overschoone spruit tot grijsheid komen mocht,
Gaf andwoord: ‘Zoo hy slechts zich-zelf niet koomt te aanschouwen
Die uitspraak werd (helaas!) voor ijdle taal gehouen,
Maar de uitkomst toonde ze in zijn sterflot al te waar. -
De knaap bereikte thands zijn vierwerf vierde jaar,
En mocht, in d'opgang eens zich nog te ontwikklen levens,
Voor groeiend knaapjen gaan en wordend jongling tevens.
't Prees alles in het rond zijn schoonheid als om strijd;
Maar hy toonde elke maagd verachting, hoon, en spijt.
Hem zag, terwijl hy 't wild zijn Jagersnetten spande,
Nymf Echo, die in 't hart voor zoo veel schoons ontbrandde,
Zy die, nooit sprekende, den sprekende andwoord geeft,
Toen nog geen bloote stem, maar lichaam waar ze in leeft.
Toch kon zy 't laatste alleen van 't geen zy hoort, herhalen:
Want Juno stelde dus haar woeste praatzucht palen,
Wanneer ze in eindloos en steeds uitgerekt gesprek
Haar ophield, als Jupijn in 't dichte loofverdek
Voor haar verrassing vreesde, en tijd gaf om te ontsnappen. -
Zy volgde hem alom, als hangende aan zijn stappen,
Verliefd, en immer meer ontstekend, waar hy trad
En zy hem volgende, eer, en kunne, en rust vergat.
Zy brandde, een toorts gelijk, met zwavel overtogen,
En, waar ze een vonk genaakt, in laaie vlam gevlogen.
Ach, dikwerf tracht zy hem met zoete minlijkheên
En welbelegde taal en liefdevolle reên
Te naadren: woorden tot begroeting zelfs, ontbreken;
Slechts wachten kan zy om de zijne na te spreken.
W i e i s d a a r , roept Narcis; w i e i s d a a r , roept zy na:
K o m , zegt hy; ze andwoordt k o m : g a , zegt hy; ze andwoordt, g
W a t v l u c h t g e , zegt hy; v l u c h t g e , is wat zy na doet hoore
Hy roept ze een heilgroet toe; al 't oovrig gaat verloren,
Maar 't laatste woord, g e l i e f d e , is l i e f d e als zy 't herhaalt.
En moedigt ze aan dat zy 't met wedermin betaalt.
Zy vliegt te hemwaart heen, om hem aan 't hart te drukken;
Hy vlucht, en poogt zich d'arm, hem uitgestrekt, te ontrukken,
En roept: Eer sterve ik dan bewillige in uw m i n .
M i n , zegt ze, en zwelgt den hoon van zijn verachting in.
Toch tracht ze in 't diepst van 't woud, in bladeren en struiken

Den smaad dien ze onderging in duisternis te ontduiken,
En sints onthoudt ze zich in 't holle van 't gebergt',
Maar blaakrend van de spijt die 't minuend harte tergt,
En sloopt het kranke lijf in doorgewaakte nachten,
Vermagerd en verteerd in eindelooze klachten.
In 't einde blijft haar niets dan de uitgedorde huid,
En 't steeds van rots tot rots weêrgalmend stemgeluid:
't Gebeent' versteende in 't eind, en van 't verloren leven
Is 't de enkle stem alleen die oovrig is gebleven.

Dus was hy nymf by nymf, en berg- en vlietgodin
Ter foltring, door versmade en wreed getergde min,
Als eene, d' arm en 't oog ten hemel opgestoken,
Hem toebad, eindlijk eens van zulk een gloed te koken,
En onweêrkeerig weg te smelten. - Wreede beê,
Maar die de Wraak verhoorde en hem beproeven deê!

Daar was een zilvren beek die slib noch steengruis voerde,
Die vee noch herdervolk noch zwervend wild beroerde,
Waarin geen vogel ooit den spitsen snavel stak,
Geen luchtj' een kreukjen schiep, geen afgevallen tak.
Het gras omboorde 't nat, en 't dichtst verdek van bladeren
Verbood den zonnegloed dit koel verblijf te naderen.
Hier lei de jongling zich van hitte en jacht vermoeid
Ter neder by dat vocht dat gants onmerkbaar vloeit;
En, by 't verslaan der dorst, van nieuwe dorst bevangen,
Ziet hy in 't vloeibre glas zijn frisch gebloosde wangen
En tintlende oogen en aanminnig schoon gelaat,
En waant ze een maagdlijk schoon dat in die plasschen baadt.
Verstomd, en roerloos in verwondring opgetogen,
Ligt hy, een beeld gelijk, aan d'oever neêrgehogen,
En staart op 't staren van zijn schittringvol gezicht,
En blonde hairlok, waar Apolloos kruin voor zwicht,
Zijn elpenbeenen hals en maagdlijk gladde konen,
En 't morgenlicht der jeugd dat schoonheid kan verschoonen.
Hy blaakt voor 't geen hy ziet, en denkt in 't spieglend beeld
Zich-zelf niet, maar een maagd, met zeldzaam schoon bedeeld,
Poogt haar te omhelzen en aan 't minnend hart te prangen,
En leest in 't oog van haar het zelfde minverlangen.

Rampzaalge! wat geeft ge u dus over aan den waan?
Hetgeen ge en mint en zoekt, heeft wezen noch bestaan.
't Is wederkaatsing van het daglicht, u beschijnend;
Met u verschenen schijn, en weêr met u verdwijnend.
Sta op, verwijder u, onttrek u 't nietig beeld:
't Is zinbedrog, niets meer, dat voor uwe oogen speelt. -
Dan, spijs- noch slaapbehoefte in 't uitgeput vermoeien
Kan 't oog, 't begoocheld hart, van dit gezicht ontboeien,
Maar neêrgebukt in 't gras, beschouwt hy 't onverwrikt,
In woesten gloed verteerd, waarvan hem 't hart verstikt.
Ach! zegt hy (en 't geboomt' ruischt and woord op zijn kermen)
Met uitgestrekte en naar omhoog gehevene armen,
Gy telgen van het woud, gy bygelegen vloed,
Wie minde ooit of wie leed zoo gruwzaam van zijn gloed!
U heugt toch eeuw aan eeuw, die eeuwen mocht beleven
En ze aan 't verdwijnend niet, heur oorsprong, weêr zaagt geven.
'k Bemin, en 't gene ik min, is me onafscheidbaar by:
Geen zee is tusschen ons, gebergte, of woesteny.
Geen wal of burcht, of stroom, die ons van een kan scheiden!
Een handbreed water slechts maakt d' afstand voor ons beiden.
En 't reikt my zelfs den mond, gespitst ten liefdekus,
Met lonkende oogen toe, dat ik mijn zielsdrift blusch'.
Wat dan, wat wijkt ge weg, als u mijn arm omvangen,
In d' uwen strenglen wil, en aan uw boezem hangen,
ô Voorwerp, my zoo waard! - Verlaat dees waterkom,
En val me in d' arm dien ik naar uwe omhelzing kromm'.
Gy toch, gy haat my niet: ik zie uw oogen lonken,
En lezen in de mijne, en spieglend tegenvonken.
Mijn jeugd is de uwe, uw schoon het mijne, en in uw lach
Bespeur ik wat zich liefde uit liefde spellen mag.
Ja, zoo me, een traan ontrolt, ik zie ook d' uwen vloeien,
En bloos ik, ook uw wang de mijne tegengloeien.
Ja zelfs 't bewegen van uw lippen toont my aan,
Wat gy me op 't gene ik vraag in andwoord doet verstaan.
'k Reik u de mijne niet of gy, gy biedt me uw handen:
Uw lachjens strekken my tot liefdes onderpanden:
Ja beide zijn wy saam en even teêr verknocht.
Doch - welk een blijde hand die ons verdeelen mocht!
Verdeelen? - welk een wensch! het geen zich mint, verdeelen!

Ach, 'k voel hoe ik bezwijke en wat my doet verkwelen.
'k Verga, 'k versmelt! Ach 't zij, zoo die voor welke ik blaak,
Het leven slechts behoude, en 't heil des levens smaak.
Maar neen, wy sterven 't saam! - Een zilte tranenregen
Komt, ijlings, wederzijds ten kaken neêrgezegen,
En sloopt het spieglend beeld. - Waar (roept hy thands), waarheen?
Blijf, wreede, schuw my niet, neem deel in mijn geween;
Zet, zet mijn droefheid aan. - Hy slaat met wreede palmen
Zich op de ontblootte borst dat lucht en grond weêrgalmen,
En half de boezem als een geurige appel bloost,
Ten halve bleek, en half door zonnegloed geroost,
Of als een druiftros, half in 't wijngaardloof gedoken,
Wanneer de najaarszon het rijpend sap doet koken.
Hy ziet zijn beeld in 't nat verandren, en zijgt neêr.
Gelijk de morgenrijp by 't zich ontlatend weêr,
En smelt verdwijnend weg met uitgebleekte kaken,
En de Echo kent niet meer, voor wien zy plach te blaken.
Toch echter neemt zy in Narcissus rampspoed deel,
Geen zuchten by zijn leed verkroppende in de keel,
Maar mengt zijn bange klacht met eigen jammerklagen,
Ja galmt den weeklank na van 's jonglings boezemslagen
By 't nokkende vaarwel dat hy zijn beeltuis biedt.
Nu legt hy 't hoofd in 't gras aan d'oever van den vliet.
In 't doodenrijk gedaald by 't spokend schemerwiegelen,
Blijft zijn verbleekte schim zich nog in 't water spiegelen.
Zijn zusters treuren met Najaden by zijn baar,
En offren op zijn graf heur afgesneden hair.
Maar ledig is dat graf, en by de veldbloemstruiken
Ziet de aarde in blanken kring een goudgeel hart ontluiken.

't Almeldende Gerucht had 's Wichlaars schranderheid
Door 't breede Griekenland van kust tot kust verbreid,
Één woestaart echter vierde aan dolle en dartle spotzucht
Den toom, met Wichlary en Godendom en Godvrucht.
't Was Pentheus, die den grijze, om 't uitgedoofd gezicht,
Onvatbaarheid verweet voor aardsch en hooger licht.
Dees schudde 't graauwe hair, hem om de slapen zwierend:
Gelukkig gy (dus riep de Wichlaar zegevierend,)
Waart ge ook eer 't uur verschijn' van 't naadrend Bacchusfeest

Voor 't daglicht en 't gezicht dier toekomst blind geweest.
Want weet, dat tijdstip naakt, dat ge uw verscheurde leden
Door die u dierbaarst zijn in bloed zult zien vertreden,
En jammren zult dat ik in deze onstoorbre nacht
Vooruitzag, wat ge thands in dartlen waan belacht! -
Des Grijzaarts woord grijpt plaats. Met woest en zinloos joeler
Stelt Bacchus feest zich in, en alles slaat aan 't woelen,
En man en maagd, en vrouw en moeder, arm en rijk,
Vliegt door elkaâr en tiert, den razende gelijk.
Wat doet ge, ô kroost van Mars, roept Pentheus by 't rinkinken,
Wat wil dat trompgetoet, dat daavrend bekkenklinken
En toovergalmen? - Wien geen schrille krijgstrompet,
Geen staal-gebliksem 't hart in schrik of onrust zet.
Zal dien een wild getier van laffe vrouwenstemmen
En rinkelbomgeruisch dat manlijk hart beklemmen?
Gy, grijzaarts, zijt gy 't zelf, die dwars door 't golvend zout
Uw Tyrus hier gesleept en vorstlijk hebt herbouwd,
En 't nu herovren laat door dronken wapenloozen;
En zult ge voor u-zelf, voor uw geslacht niet blozen?
Gy, mannen, gy met my in 's levens volle kracht,
Die wapens voeren kunt; gy, rijzend Volksgeslacht,
U voegt de helm op 't hoofd, geen laffe wijngaartbladeren.
Weest, 'k smeek het u, ja weest indachtig aan uw Vaderen!
Herneemt den heldenmoed des draaks waar uit gy stamt,
Wiens vuur van uit zijn oog nog door uwe aadren vlamt.
Hy stierf voor deze bron, verwint gy voor uw glorie!
Hy had op dappren, hebt op lafaarts thands, viktorie!
Zoo Thebe vallen moet, het zij door mannekracht,
Door heldenstaal en vuur, ten ondergang gebracht.
Dan mag men zich van 't lot, 't verbolgen lot, beklagen,
Verduren 't geen 't gehengt, en 't niet met schande dragen:
Maar 't moedig Thebe valt een weerloos kind te voet,
Dat ros noch wapen kent, noch staal noch oorlogsmoed;
Wien 't hair van myrrhe druipt en balsemvocht en rozen;
In 't purper uitgedoscht, in gouddoorstikte brozen;
En wien ik-zelf (laat my slechts meester!) ik alleen,
Zijn outer, vader, dienst, zal dwingen af te treên.
Heeft hem Acrisius met luttel dienstgenooten
De poort van Argos niet voor 't voorhoofd toegesloten;

En waant die vreemde knaap dat Thebe hem ontziet,
Des wakkren Kadmus erf waar Pentheus in gebiedt?
Gaat, mannen, haalt hem hier, dien roekeloos vermetenen.
En sleept hem voor mijn throon in ijzren kerkerketenen.
Vliegt! - Dus is 't dat hy raast; maar al wat hem omringt
Bestraft zijn roekloosheid die allen band ontspringt.
Hy woedt daar tegen in. Zoo ziet men waterstroomen
Met statelijk geruisch zich wentlen in hun zoomen,
Doch, door een zware balk in hunne vaart gestuit,
Opvliegen tot één schuim, met donderend geluid.
Zijn dienaars keeren weêr, met bloed bedekt en wonden,
En melden dat in 't rond geen Bacchus wordt gevonden;
Maar dezen, zeggen zy, zijn dienaar by 't altaar,
Biên we u in kluisters aan, als tempelwichelaar. -

Met oogen waar een hel van grimmigheid in blaakte,
En die de ontstoken drift nu dubbel vreeslijk maakte,
Beschouwt hem Pentheus, dol van 't wreevligst ongeduld:
Gy, booswicht die weldra uw schelmstuk boeten zult
En (zegt hy,) andren tot een schriklijk voorbeeld strekken,
Thands hebt ge uw naam, geboorte, en Vaderland te ontdekken,
En wat u in dees dienst van gruwlen deelen deed. -
Akoites noemt men my, dus andwoordt hy gereed;
Meönie is 't, waar ik het daglicht in mocht treden.
Mijne ouders waren vreemd aan eer of waardigheden:
Mijn Vader liet my huis, noch hof, noch akker, na,
Noch voedsel uit den grond te woekren met de spâ,
Maar 't armlijk schakelnet en durftige angelroede,
Waar meê zijn nyvre vlijt gezin en kinders voedde;
En niets dan 't menschlijk recht op 't leven-telend nat
Was my zijne erf'nis en voorouderlijke schat.
Dit was me ook 't eerste perk waarin ik leerde zwoegen;
Dit, wat mijn nooddruft, wat mijn zielslust kon genoegen.
Doch om niet levenslang, op eene, eene enkle klip
Te zwerven, leerde ik my 't beheeren van een schip,
En noord- en regenstar en windstreek te onderscheiden,
En touwwerk en zeilaadje, en dregkoord toebereiden,
En havens kennen om het baldrend weêr te ontgaan.
Eens landde ik met mijn hulk op Diaas stranden aan

Terwijl ik Delos zocht. - 'k Vernacht daar tot den morgen;
'k Ontwaak, en geef straks last, voor frissche bron te zorgen,
En wijs mijn volk den weg naar levendigen vliet.
Ik zie van uit de mast naar 't ruime strandverschiet,
En roep de manschap by elkaâr om af te steken.
Ofeltes doet zich op, die zijdlings heengeweken,
Een knaapjen middlerwijl geroofd had van de kust,
Met maagdlijk schoon, ja meer dan menschlijk, toegerust.
Het waggelt onder 't gaan, van sluimerlust bevangen,
Met halfgesloten oog, terwijl 't het hoofd laat hangen.
'k Beschouw zijn opschik, gang, en schoongevormde leên,
En niets in hem schijnt met wat sterflijk is, gemeen.
Ik weet niet welk een God dit lichaam houdt verscholen,
Dus zeg ik; maar 't gaat vast, hier is een God verholen,
Doch gy, begunstig ons, ô Godheid wie ge ook zijt!
Wees met ons! - Dictys hoort me, en met een lach vol spijt:
Bid voor u-zelven slechts indien 't u lust te bidden,
Wy toch behoeven hier geen Schutsgod in ons midden: -
Zoo sprak hy, steigraar, die van mastkorf, râ, of spriet
Zich aan geen slingrend koord of handgreep nederliet,
Maar onder 't vallen-zelf de hand in 't touwwerk haakte.
Dit stemde Alcimedon die aan den voorboeg waakte;
En dit, Epopeus die aan 't fluitjen van zijn mond
Den slag der riemen door het zeegegolf, verbond.
Dit stemden ze allen, met één adem, al te samen.
My, riep ik echter, zal geen menschenroof beschamen;
'k Duld zulke ontheiliging op dezen bodem niet,
Waar ik als meester, niet als roovrenhoofd, gebied. -
Dus sprak ik. - Lycabus durft my op 't stoutst weêrstreven,
Hy, om een doodslag uit zijn Vaderstad gedreven,
En brengt me een vuist toe, ja, had me over 't boord gestort,
Ten zij me een zware reep in 't vallen had geschort.
De hoop van snoodaarts juicht, steeds meer in woede blakend;
Maar Bacchus (want hy was 't) als door 't gerucht ontwakend,
Of, als ontnuchterd van 't bedwelmen door den wijn,
Roept: Zeeliên, wat 's hier gaande, of wat, wat zal dit zijn?
Hoe ben ik hier gebracht, en waar, naar welke kusten
Vervoert ge my? - Daar, waar 't u-zelven zal gelusten,
Roept hier de wachter van den voorboeg. Spreek, beveel!

Ik ben 't, die met geen woord, met geen vertrouwen speel. -
Zoo voert me in Naxos, zegt de jongling, dat 's mijn woning,
En daar bewijze ik u mijn gulle dankbetooning.
Zy zweeren 't elk by Zee- en Vlietgoôn, eed by eed,
En 'k maak de zeilen tot dien overtocht gereed.
Ter rechter zijde nu lag Naxos. Op mijn stieren
Vangt heel de woeste hoop afgrijslijk aan te tieren,
En roept: Stier links! Stier links, dus galmt het van rondom,
Hier luidkeels, elders met een zuizend lipgebrom.
Ik leen me aan geen bedrog, dus uit ik me, als een roover.
'k Verstomde. Een ander neme en zeil en roerpen over!
't Mort alles en verheft zich woedend tegen my.
Ethalion springt toe en dringt mijn arm ter zij':
't Hangt, zegt hy, alles niet noodzaaklijk aan uw stieren,
Daar is er buiten u, die roer en zeil kan vieren; -
En ijlings wendt hy om, en Naxos uit het oog.

Nu speurt de jongling zelf, aanschouwt wie hem bedroog,
En, met betraand gelaat, al telkens droef en droever,
Erkent hy Naxos niet, maar ziet een vreemden oever.
Dit, zeeliên, zegt hy, is het land niet dat ik zocht;
Neen, dit het voorwerp niet van mijn zoo verren tocht.
Wat roem beloofdet ge u van my te loor te stellen,
My, al te onnoozlen knaap in uw geweld te omknellen?
Wat hebt ge met my voor? - Hy weende, en ik met hem:
De snooden lachen met zijn maagdlijk zachte stem,
En slaan de riemen steeds meer strandwaart door de golven,
Maar, even of de kiel in duinzand lag bedolven,
Zy vordren niets. In 't eind, zy zetten zeilen by,
En voegen dubble kracht by 't rijzend vloedgetij'.
Vergeefs: daar is in 't minst geen vordring, geen verwrikken.
De riemen strenglen vast in dichte klimopstrikken,
En wijngaard-rank by rank klemt om de zeilen vast,
En steigert om den top van kruissprietboom en mast.
Hy-zelf, hy zwaait een staf met klim en veil omwingerd,
Daar druif-by druiftros zich om hair en voorhoofd slingert,
En tijger, panther, lynx, door 't siddrend scheepsboord spookt,
Flux springende in de zee die schuimend bruist en kookt.
De zeêlien volgen, in verbijstringkoorts van zinnen;

En Medon voelt zich 't eerst met uitgeschoten vinnen,
En platte vischstaart, naar den ruggegraat gekromd.
Verbaasd roert Lycabus de lippen, maar verstomt,
En toont een breeden muil en ronde neusgatbuizen
Die 't water spuwen en als springfonteinen bruizen,
Terwijl zich heel de huid met schubben overtrekt.
Ook Libys, daar zijn hand zich naar de hulkriem strekt,
Ziet ze in een oogenblik tot d'elboog weggekrompen,
En breede zwabbers zich ontwikklen uit de stompen.
Een ander grijpt naar 't touw, maar tuimelt om in 't nat,
Met dubble staartvinpunt hem over 't hoofd gespat.
Als visschen, straks op 't droog naar frisschen adem spartlend,
Nu weêr in 't koele nat met zichtbre blijdschap dartlend,
Zoo duiklen ze om en om. Van al wat menschlijk scheen
Blijve ik, vol schriks, van heel ons twintigtal alleen.
De God versterkt me, en zegt: Schud uit dit angstig beven
En grijp het roer: 't is tijd naar Diaas kust te streven,
Daar vordert Bacchus u een plechtige offerand. -

Genoeg, roept Pentheus uit, wien 't hart van gramschap brandt,
Ik wilde u ongestoord en zonder gramschap hooren;
Maar eindlijk, 't is geduld, en rede, en tijd verloren.
Mijn dienaars, scheurt hem weg, en levert hem der wraak
Die zulk een gramschap eischt, waarvan ik gloeie en blaak.

Akoites wordt terstond ten kerker ingedreven,
En vuur en staal bereid voor 't allergruwlijkst sneven;
Doch, zoo 't gerucht vermeldt, by 't naadren van de straf
Ontsluit de deur zich-zelve, en valt zijn kluister af.

Nog draaft de woestaart door, en geeft thands geen bevelen
Aan andren, maar vliegt zelf waar rinkelbom en kelen
Van 't Wijnpapinnendom met losgereten hair
Citheron daavren doen van 't dronken feestmisbaar,
En vlamt van dubble woede op 't redenloos rinkinken.
Men ziet van verre in 't bosch een blanken heuvel blinken:
't Is daar, dat de onverlaat het heilig Bacchusfeest
Bespiedt; als, razende en met weggerukten geest,
Zijne eigen Moeder 't eerst aan 't hoofd van haar Bacchanten

(Rampzaalgen, niet meer bloed - maar tempeldienstverwanten,)
Den opgeheven thyrs hem woedend smijt naar 't hoofd.
Iö, roept ze uit; zie daar des monsters kop gekloofd!
Mijn zustren, komt, schiet toe, om 't everzwijn te pletten:
't Is prijs, en 't spartelt slechts en worstelt in de netten.
Iö! schiet toe! - Zy spreekt; en heel de ontmenschte stoet
Vliegt blindlings op hem aan en dompelt in zijn bloed.
Hy roept; geen moeder noch haar zuster hoort zijn schreien,
Maar doet hem gruwbrer dan Actéons lot verbeien.
Nu scheurt Autonoë met d'opgeheven staf
Zijn rechter-, Ino-zelv den slinkerarm hem af,
Terwijl hy ze opheft om haar deernis af te smeeken.
Hy toont de afgrijsbre wond, en weent, maar kan niet spreken.
Agave juicht en schudt heur vlechten in den wind,
Door woede en razerny voor ieder voorwerp blind;
En met het hoofd haars zoons, bebloed omhoog gesteken,
Roept ze uit: Vriendinnen komt! ziet hier ons zegeteeken! -
Niet anders dan men 't loof by 't Herfstweêr ziet vertreên,
Ligt daar 't verminkte lijf met de afgescheurde leên,
En Pentheus schrikbaar lot roept Staatsgeweldenaren
Tot inkeer en ontzag voor Godsdienst en altaren.

Vierde zang.

Geen kroost van Minyas, geen wijze Alcithoë,
En geen der zustren, voor heur schranderheid gedwee,
Neemt echter Bacchus aan, als uit Jupijn gesproten.
Zijn tempel was versierd, zijn heiligdom ontsloten,
En vrije of dienstbre was, wat arbeid heet, ontzegd;
Maar krans en hairband blonk om de opgestrikte vlecht.
Men lei en webbe en spoel uit de opgeheven handen
En thyrs en bekken blonk by heilige outerbanden,
En 't wierook vonkt en walmt op haard en outersteen,
By rijke bêgelofte en dank- en pleeg-gebeên.

't Roept alles Bacchus uit als anderwerf geboren:
Lyéüs, blonde God met groenbekransten horen,
En, druifsap stortend God in baardelooze jeugd
Die droeven 't hart vertroost, en, schepper van de vreugd,
En met wat namen meer de Priesterlijke troepen
By Griek of by Barbaar uw Godheid tegenroepen!
Gy, altijd jongling, en, gy altijd even schoon,
Spreidt door het hemelrond uw eeuw'gen bloei ten toon
Met maagdelijk gelaat. U eert het morgengloeien,
Waar Indus en Eufraat het blakend Oost besproeien.
Gy wreekte en Pentheus en Lycurgus overmoed,
En wierpt Tyrrheensch bedrog in d'ongestuimen vloed.
Gy spant den lynx in uw gareelen, en Bacchanten
En Saters volgen u met dartle Korybanten,
En d'op zijn lastbeest zich steeds wieglenden Sileen;
En 't vrolijkst feestgejuich klinkt door uw optocht heen,
Met trom en bekkenklank en tromp en rinkelbommen,
Waar 't dronken keelgeschor en sisters tegengrommen.
Gy, Godheid, sta ons by! - Zoo zingt, zoo roept het al,
Langs tempel, markt, en straat, in daavrend feestgeschal.
De Minyïden slechts met altijd noeste vingeren
Zijn bezig, vlasch of wol om 't draaiend wiel te slingeren;
Of drijven spoel en kluw door d'uitgespannen web. -
Een harer, moede en mat van 't lastig lâ-geklep,
Zegt: Daar thands andren in de tempels gaven offeren,
Of 't mastik branden uit de yvoren wierookkofferen,
Laat ons, met Pallas kunst hier werkzaam, als 't betaamt
Aan Maagden welker hart zich 't ledig onzijn schaamt,
Den tijd verkorten en den tragen arbeid spoeden
Met beurteling verhaal dat de aandacht aan kan voeden.
    Zoo spreekt ze, en geen van haar wie 't voorstel niet behaagt!
Die 't opwierp, wordt terstond om 't eerst verhaal gevraagd.
Zy peinst een wijl, wat best elks aandacht waard mocht wezen,
(Want veel had ze in haar jeugd vernomen, veel gelezen.)
Of zy 't verandren van Derceto in een visch,
Of 't geen Dercetoos kroost weêrvaren was in 't lisch,
Vermelde, of waar het zwart der moerbei, wit voor dezen
Als waar 't met bloed geverwd, het eerst is opgerezen?
Dit laatst verkiest men als aanlokkendst, en met een

Vangt ze aan, en 't weefgetouw klept door 't vertelsel heen.

De wakkre Pyramus, de bloem der Jongelingen,
En Thisbe, in 't weeldrig Oost sieraad der maagdenkringen,
Bewoonden, naast elkaâr, de uit leem gevormde stad
Die vrouw Semiramis tot stichteresse had.
Die woning, die een muur van enkle leemstof scheidde,
Wrocht in hun kindsheid reeds bekendheid in hun beide,
En dit verwekte allengs een heimelijke vlam,
Die voortblaakte in den haat van wederzijdschen stam.
Hunne Ouders zochten 't geen onkeerbaar was, te keeren;
De gloed dien 't oog verraadt doet bloed en merg verteeren:
Vertrouwling is er niet: een half verstolen zucht
Alleen, geeft soms aan 't hart in zijn verkropping lucht,
Maar steeds, om, lang gesmoord, met meer geweld te ontbranden.
Daar was een enge scheur in de oude tusschenwanden,
Nooit opgemerkt, maar wat bespeurt de liefde niet,
Die eindloos scherper dan veelöogige Argus ziet!
(Zou liefde een voorrecht, haar zoo dier, verroekeloozen?)
Dit werd de toegang tot een weêrzijdsch minnekozen:
Hier fluistert men elkaâr met naauwlijks hoorbre stem
Een zweemsel toe van klank, en 't harte geeft ze klem.
Hier stond dan Pyramus, met niet dan murmlend zuizen,
Daar Thisbe, aan 't tusschenschot der halfvervallen huizen
Elkanders ademtocht te vangen met het oor,
En riep: ô Nijdig leem, wat gunt ge ons 't bloot gehoor,
En waarom niet, elkaâr aan 't minnend hart te kleven;
Voor 't minst, een teedren kus, een handendruk te geven? -
Doch, zijn we u dankbaar! u, die onzen liefdegroet
Wilvaardig overbrengt, en weêrzijds hooren doet. -
Dus spreken ze, en 't vaarwel der avond wordt van kussen
Ter wederzij' verzeld, maar die geen vlammen blusschen.
De morgen rijst, en dooft de hemellicliten uit,
En lekt de dropplen af van 't overdaauwde kruid,
En vindt ze op de eigen plaats van 't avondafscheid weder.
Hier klagen ze op een nieuw, en elke dag valt wreeder.
't Besluit staat eindelijk vast: de waakzaamheid der wacht
En oudren huis en stad te ontvlieden by de nacht,
Om by Vorst Ninus graf elkander weêr te ontmoeten

Eer 't breed gebladerd bosch de morgen zal begroeten.
Daar stond een moerbeistam met hagelblanke vrucht,
En stak naby een bron zijne armen in de lucht.
Deze afspraak was bestemd. Het daglicht, traag in 't zinken,
Deed aan den hemelboog het rijk gestarnte blinken,
Als Thisbe 't huis ontsluipt, en, met omsluierd hoofd
Zich neêrzet by den boom en 't oogverlokkend ooft.
De liefde gaf haar moed. Wen met bebloede kaken
Na verschen rundrenmoord, en van de dorst aan 't blaken,
Een woedende Leeuwin zich zien laat by den vloed,
En Thisbe in doodschrik uit haar schuilplaats vluchten doet,
Die vluchtend zich in de angst heur sluier laat ontslippen.
Het ondier stilt zijn dorst, en met bebloede lippen
Sleurt, rijt d'ontvallen doek, en treedt te rug naar 't woud.
Als Pyramus verschijnt, des monsters spoor aanschouwt
En siddert, maar nog meer! den doek met bloed bedropen!
Wat zal hy? Neen, daar is geen redding meer te hopen;
Ze is 't offer (roept hy uit) van 't ondier! - 't Is gedaan,
Een zelfde nacht, één uur zal beide doen vergaan.
Ach, Thisbe, om my, om my, verloort gy 't dierbaar leven:
Ik moorde u, ik-alleen ben de oorzaak van uw sneven,
Die hier uw leven waagde, en blootstelde in de nacht.
Ik, die in 't doodsgevaar u strekken moest ten wacht!
Komt, boschgedrochten, scheurt dit lichaam met uw tanden
Van één! wat toeft ge, om my, haar moorder, aan te randen?
Maar, roep ik om de dood als bloodaart? Neen ô neen,
Hy grijpt en kust den doek en snelt in waanhoop heen,
Hy zoekt den boom, bestemd elkander weêr te vinden,
Kust andermaal het blijk van 't ondersteld verslinden,
En zegt: Ontfang nu 't bloed dat zich aan 't hare mengt
Als 't offer dat mijn hand ter harer wraak verplengt!
Hy spreekt, en drukt zich 't zwaard met onbezuisde handen
In 't lijf, te rug geperst uit kokende ingewanden?
Het bloed ontspruit de wonde als uit een watersprong
Dien 't kunsttnig in een hof, met stralen opwaarts dwong,
En 't eertijds sneeuwit ooft, geworteld in die plasschen, -
Doet thands voor 't vroeger blank een zwarte moerbei wassen.

De schoone vreest nog, maar keert weder, daar zy ducht

Den minnaar, dien zy wacht, te ontrusten door haar vlucht,
Angstvallig ziet zy rond door open bosch en velden,
Verlangend, hem haar schrik en doodsgevaar te melden.
Maar als zy de oogen op den boom vest, ongewis
Of 't wel de zelfde, dan een andre vruchtstam is,
Verbleekt ze op 't geen zy ziet, en voelt heure aders beven;
Nu ziet zy 's minnaars lijk in 't ronnend bloed versteven,
En slaat haar boezem, rukt de vlechten uit haar hoofd,
En valt hem in den arm reeds van 't gevoel verdoofd,
En mengt heur tranen met den bloedstroom uit zijn wonden,
En krijscht: Mijn Pyramus, heb ik u weêr gevonden!
En in wat toestand! - Wat ontroofde u aan mijn arm?
Hoor, hoor me, ô dierbaarste! ach hoor Thisbes droef gekerm. -
Op Thisbes naam tracht hy zijne oogen, reeds aan 't breken,
Te heffen; maar vergeefs. Helaas, zy zijn bezweken!
Ze aanschouwt hem, ziet zijn zwaard, en bloedig, aan zijn zij'.
Rampzaalge, roept zy uit, helaas, gy stierft om my.
Uw hand is 't die u doodde. ô Liefde, geef my krachten!
'k Wil nevens u de dood, en kan ze om u verachten.
Ja, 'k volg u, de oorzaak van uw dood maar gezellin:
Geen dood, zelfs in de dood, verdeelt ons beider min.
Maar gy, onze Ouders, doet die met elkander sterven
't Hun dierbre voorrecht van het zelfde graf niet derven.
En gy ô vruchtboom die zijn lijk - neen, beider lijk -
Thands overdekken moet, strek onze trouw ten blijk'!
Draag immer in uw vrucht de kleur der rouwgewaden,
Ten kenmerk van het bloed waarin uw wortels baden!
Dus spreekt ze en stort in 't staal noch laauw van 's minnaars bloed.
Haar bede roert de Goôn en 't Ouderlijk gemoed;
De boomvrucht toont den rouw tot in zijn laatste loten;
En beider asch wordt in een zelfde bus besloten.

Zy had voleind en zweeg. Leuconoë begon,
En meldde in heur verhaal de minnary der Zon.
Ook hy, zegt ze, in wiens licht gewas en kruiden groeien,
Moest, by zijn eigen gloed, van Liefdes fakkel gloeien.
Hy was 't, die Venus min met Mavors bracht aan 't licht;
Want niets verheelt zich voor zijn alziend aangezicht.
Hy toonde aan heur Gemaal de koets dier sluikvermaken,

Die, daar hem in zijn spijt, verstand, en reên verzaken,
Een ijzren net, maar dat geen oog bemerken mocht,
Uit d'allerfijnsten draad tot hun verrassing wrocht.
Geen veldspin weet het rag waar in de vliegen kleven
Tot zulk een fijnen draad in 't zonlicht saam te weven;
En hy, hy spant het voor het dartle lustbed uit,
Waarin 't het dartle paar bewegingloos omsluit.
Ze omarmen zich, maar, in elkanders arm omvangen,
Gevoelen zich te saam in de ijzren schakels prangen,
En straks ontsluit Vulkaan 't wellustig slaapsalet,
En 't Godendom verrast ze in 't overspelig bed.
De Goden lachten, maar een hunner liet zich hooren:
Och waar me een zelfde schande in d' eigen arm beschoren!

Lang was dit by de Goôn het algemeen gelach.
Maar Venus, grimmig op de Godheid van den dag,
Zocht wraak, en, om de spijt die 't hart haar neep, te koelen,
Deed hem de scherpe punt der liefdeflits gevoelen.
Wat baat de luister thands die u 't gelaat omhult,
ô Febus, gy wiens vuur 't geschapendom vervult!
Gy blaakt van andren gloed dan de uwe, en hebt geene oogen
Dan voor Leucothoë. Noch aard noch hemelbogen
Bekreunt ge n, noch het perk aan dag of nacht gezet.
Nu steigert ge al te vroeg van uit het morgenwed;
Nu draalt ge, en duikt te laat; en rekt de Winterstonden,
Of kort de dagen in, aan Lente of Oogst verbonden;
En soms verliest ge uw glans om 't duizlig draaiend hoofd,
En de aarde ziet met schrik uw stralen uitgedoofd.
Geen maan is 't, die het licht doet tanen op uw wangen,
Maar liefde, liefde-alleen, die 't harte houdt bevangen.
Voor haar is 't dat gy blaakt; geen Rhodos, geen Klymeen,
Geen Klytië, of wie ooit uw oog aanminlijk scheen.
Ach! al wat u beminde, is uit uw hart geweken,
Ook zelfs Eurynomé is voor dit schoon bezweken.
Haar Vader, Orchamus, voert d' Assyrierschen staf,
Hy, zevende in de reeks van Koning Belus af.
Daar weiden door het groen der zoele Westergaarden,
Met ambrozijn gevoed, de fiere Zonnepaarden. -
't Is nacht, en daar 't gespan nu 't Godlijk voedsel smaakt,

Treedt Febus in 't vertrek waar zy by 't lamplicht waakt,
En zes paar maagden 't vlasch met spil en klos hanteeren.
Hy nam haar moeders stem en huislijke avondkleêren
En houding en gelaat en zachten oogwenk aan,
En zegt: Ik moet mijn telg iets heimlijks doen verstaan,
Vertrekt! - Men gaat! en hy, zich zettende aan heur zijde,
Ontdekt zich. 'k Ben de God die jaar en jaargetijde
(Zoo spreekt hy) voortbreng, 't oog der wareld, die 't heelal
Doorschouw, en u beminne en niet misleiden zal.
Ze ontzet en wordt geschokt in hart en ingewanden;
En 't rokken en de spil ontvallen aan haar handen.
Die schrik-zelf zet haar schoon een nieuwe schoonheid by;
En Febus staat op eens herkenbaar aan henr zij'.
De maagd ontzet, maar geeft zich over aan zijn lusten.
Nu voelt zich Klytië door minnenijd ontrusten,
(Zy die hem teder liefde!) en brengt den Vader aan,
Wat ongelijk hy in zijn telg heeft ondergaan.
Dees woestaart, wien gebeên noch bange jammerklachten,
Noch eeden by de Zon, noch schuldloosheid, verzachten,
Begraaft haar levende in een heuvelhoop van aard.
De zon verlicht die last die 't maagdlijk hoofd bezwaart,
Maar, machtloos om 't door de aard ten hemel op te steken,
Verstikt ze en sterft, van gloed en bange dorst bezweken.
Niets wreeders zag Apol na 't lot van Faëton,
En vruchtloos trachtte hy door 't stoven van zijn zon
't Verstijfde en kille lijf in 't leven weêr te brengen,
Zoo 't onverbidlijk lot die poging mocht gehengen.
Doch 't is om niet. Thands plengt hy nektar op dit zand,
En de aard schiet uit, en 't wordt een eedle wierookplant.
    Maar Klytië, al vermocht de min haar 't hart te ontsteken,
En minnenijd de zucht om 't harteleed te wreken,
Zoekt thands geen Febus, zoekt geen reiend Nymfendom
Noch ziet naar landvermaak of maagdenspelen om;
Zit op den blooten grond met losgereten hairen,
En zonder spijs of drank, van eigen zielsbezwaren
En lekend tranenvocht en killen daauw gevoed,
Bewegingloos en koud, verteerd van merg en bloed.
Zy kent geen voorwerp meer dan 't blaauw der hemelbogen,
En staart den Zonloop aan met stijfverstarrende oogen.

Dus groeit zy samen met het aardrijk. 't Levend rood
Verliest zich op 't gelaat voor 't stervensbleek der dood;
En dus blijft ze ook als bloem, in diepen rouw verzwolgen,
Nog steeds de zon, haar liefde, in stille aanbidding volgen.

Zy zweeg, en elk bleef door dees wondren aangedaan.
Een deel verklaarde die voor ingebeelden waan;
Een deel daartegen, achtte een Godheid alles doenlijk,
Maar bleef voor Bacchus en zijne eerdienst onverzoenlijk.
Doch vergt m' Alcithoë dat zy haar beurt vervult,
En zy, daartegen, vraagt thands aandacht en geduld.

'k Zal, zegt ze, u niet van 't lot van herder Dafnis spreken,
In rots veranderd; of van Scython, vrouw gebleken;
Of Celmis; of 't geslacht in regen weggespoeld;
Of Krokos, die als 't veil zich om de planten woelt:
Maar hoe de Salmacis door haar befaamde plasschen
In wien ze als jongling baadt, den man schijnt weg te wasschen.
De zaak is kenbaar, schoon zich de oorzaak niet verklaart -
De schoone Venus had Merkuur een zoon gebaard,
Door Nymfen opgekweekt in holen en spelonken.
Men zag op 't zacht gelaat der Oudren schoonheid pronken,
Ook droeg hy beider naam. Maar, vijftien jaren oud,
Verliet hy d' Ida voor rivier en vlakte en woud,
En zag in Lycië en de bygelegen streken
Het hel doorzichtig glas der onberoerde beken
Waarin geen taaie bies of scherpe riethalm groeit,
Maar van een boord omringd die altijd groent en bloeit.
Een nymf bewoont die, maar met ren- noch oefenspelen
Bekend, noch met Diaan heur jachttoon na te kwelen.
Vaak riep het zustrendom van uit het spichtig lisch
Haar toe: Neem pijl en boog, onnoozle Salmacis,
En geef u meê ter jacht, wanneer de horens klinken.
Vergeefs: zy heeft geen hart, geen ooren voor 't rinkinken;
Maar baadt haar leden in 't steeds zuivre bronwelnat,
Of strijkt zich 't golvend hair met de elpen vingren glad,
En spiegelt zich in 't vlak der rimpellooze wateren
Die zachtkens door 't gebloemt' der ruischende oever klateren,
Of legt zich in de groente op zachte bladers neêr.

Vaak vlecht zy kransjens en ontvlecht ze, keer aan keer.
Dit deed ze, ook toen zy 't eerst den schoonen knaap ontmoette
En hem den hare wenschte, en op het teêrst begroette.
Zy sprak hem aan, maar niet eer ze om zich zag, 't gewaad
In plooi lei, lachjens schiep en blosjens op 't gelaat,
En by de schoonheid schoon, ja overschoon mocht heeten.
Toen sprak zy: Schoone knaap, mag iemand zich vermeten
U dus te noemen, die een God moogt zijn by Goôn,
Of, in de sterflijkheid de Godheid spreidt ten toon.
Indien ge een stervling zijt, wat stervling gaf u 't leven?
Gelukkig, die u 't licht, die u de borst mocht geven;
Ja, zoo ge een zuster hebt, die u als zuster groet!
Maar hoogst gelukkig zy, die ge als uw bruid ontmoet!
Ach, dat ik 't waar, die in uw arm haar mocht vervangen,
En zich 't verliefde hart aan uwen boezem prangen! -
Hier zweeg ze, en zag den blos die hem 't gelaat betoog,
En 't schoon gelaat verschoonde in haar betooverd oog.
Zoo kleuren de applen aan den boomtak waar zy blozen;
Zoo, 't wel geverfd yvoor; zoo, de eêlste lenterozen;
En zoo, de ontroerde maan, wanneer zy bloode en krank
Onnutten bystand vindt in 's toovraars bekkenklank.
Verbaasd hoort hy ze een kus van zijne lippen smeeken
Terwijl hy naar zijn hals heur armen uit ziet steken,
En roept: Laat af, laat af, of 'k late u hier alleen. -
Zy schrikt. Neen, zegt ze, ô neen! veel liever vliede ik heen;
En doet een stap ter zij', en duikende in de bladeren,
Verschuilt zich, tot zy hem de heldre beek ziet naderen,
Waarin hy 't eerst den top der blanke tenen net,
Dan, tot den enkel toe, den voet in 't water zet,
En straks, door 't zoet gevoel van 't koele vocht bewogen,
Zich van zijn kleed ontdoet voor haar bespiedende oogen.
Ze ontsteekt, als wen de zon, in 't holle spiegelglas
Ontfangen, vlammen stort, en 't stroo vervormt tot asch.
Zy wederhoudt zich niet of naauwlijks in 't beschouwen,
En vliegt...Maar neen, zy wil, zy zal zich nog weêrhouwen.
Hy klapt zijn zijden met de handpalm, springt in 't nat,
Dat stortende over hem, zijn boorden overspat.
Nu duikt, nu roeit hy met zijn armgezwaai, voor de oogen
Als riemen van yvoor met spieglend glas betogen.

'k Verwin, hy is mijn roof; dus roept de Vlietuymf uit,
En werpt het kleed zich af, dat in haar gesp-riem sluit,
En klemt hem vast, en weet hem kus op kus te ontrooven,
En houdt hem worstlend vast en 't hoofd in 't worstlen boven,
En grijpt, en laat hem los, en grijpt hem weder aan,
En weet hem arm om arm en lijf om lijf te slaan.
Wat zeg ik? als een slang, den jongling onder 't dartlen
Te wringen om de leên en 't lichaam te overspartlen.
Niet anders dan 't serpent door 's aadlaars klaauw geprangd,
Wien 't slingrend om zijn hals en wiek en poten hangt,
Of 't dicht gekronkeld veil zich om een olmboom strengelt,
Of veelvoet in den vloed met duizend takken hengelt.
De Jongling blijft weêrstaan. Zy klemt zich even stijf
(En schreeuwt: ja worstel vrij!) om 't tegenwringend lijf,
Ge ontkoomt me niet; geen kracht, geen worstling, zal ons scheiden
De Goden hooren 't, en één lijf omvangt hen beiden.
Één lichaam zijn ze, en tot één wezen saamgegroeid,
Als de ingelijfde tak die op den boomstam bloeit.

Dus in de omhelzing tot één lichaam aangewassen,
Is 't man noch vrouw, maar beide; en stortende in de plasschen,
Roept de eerste jongling uit, maar nu geen jongling meer,
En met geens jonglings stem maar maagdlijk zacht en teêr:
Mijne Onders, geeft uw telg die beider naam mag voeren,
Dat, wie in dezen kil het water mag beroeren,
Geen man blijv', maar mannin daar uit trede en ontmand! -
Zy hooren 't, en die kracht houdt door alle eeuwen stand.

Uit had zy, en nog steeds werd de arbeid voortgedreven,
Het feest ontheiligd, en geen Godheid eer gegeven,
Wanneer een woest geluid van roffelende trom
Met rietfluit, bekkenklank, en holle rinkelbom
Zich hooren deed; saffraan- en myrrhe- en wierookgeuren
De lucht vervulden, en de web scheen op te scheuren,
En 't groene klimop zich te kronklen om 't getouw;
Straks welfde een wijngaard-rank een zoldring in 't gebouw,
Waaraan in tros by tros de purpren druiven hingen.
De dag had plaats gemaakt voor de avond-schemeringen,
En 't duister stikte, of 't ware, als in een tastbren damp.

Op eenmaal schudde 't huis, en heldre lamp by lamp
Ontstak van lieverlede, en alles scheen te ontglimmen
By huilend ongedierte en warende avondschimmen.
De zusters vlieden met bestorven aangezicht.
Voor 't wijdverspreide vuur en bliksemflikkrend licht.
En, daar ze in woesten schrik met vreemd en aaklig huilen
Zich vluchtende onder 't riet van 't holle dak verschuilen,
Breidt vlies by vlies op eens zich van hare armen uit,
En klept zich door de lucht met klaterend geluid
Waarin zy vederloos met kale vlerken hangen:
Door akelig gepiep wordt haar gesprek vervangen:
Zy vliegen by de nacht, maar schuwen boom en woud,
En burcht- of torenhol is haar gewoon onthoud.

Zie daar het noodlot dier weerstreefsters van de Machten
Des Hemels. Stervling, beef, en leer geen Goôn verachten!
Nu was God Bacchus door gants Thebe wijd geducht,
En van zijn Mogendheid weêrgalmde zee en lucht.
Nog was slechts eene van de zusters vrij van plagen;
Maar Juno, (zy, wier haat tot in de laatste magen
Vervolgde, waar Jupijn een wenk van gunst bewees.)
Zag Ino, wie haar hart in de Echt gelukkig prees.
Dit duldt zy niet. Op haar en Athamas ontstoken,
Moet ze ook op de onschuld die zy nijdig is, gewroken.
Hoe! zegt ze, een bastaart ploft het zeevolk in den vloed,
Ja dompelt moeders-zelve in harer kindren bloed,
En vlerkt de schouders van de nijvre Minyaden;
En - Juno - kan niets meer dan in haar tranen baden!
En dit dan, dit 's genoeg voor 't leed dat ik verzwolg. -
Neen, gaat me een vijand voor in 't wreken; dat ik volg'!
'k Weet nu, wat razerny, wat zinverbijstring konnen.
Trede Ino Pentheus-na! Voleinde ik! zy begonnen. -
Zoo spreekt ze. Een donker pad, met taxus dicht beplant,
Daalt hellend nederwaarts naar 't Acherontsche strand;
De Styx vervult het met den stikdamp van zijn golven.
Daar zweeft der schimmen stoet, als 't lijk in de aard bedolven
Naar d'overgang der boot des Helschen veermans wacht;
En bleeke en kille schrik doorwaakt daar d'ijzren nacht.
Niets anders dan de zee die stroomen en rivieren

Van alle kant ontfangt, zoo veel er de aard doorzwieren,
Zoo vliet van wijd en zijd de ontelbre zielenstoet
Hier samen aan den boord van d' ijsbren jammervloed.
Zy zweven zonder bloed en spieren en gebeente,
En vormen 't wriemlend volk der bleeke doodsgemeente,
Dat handel, wetenschap, of kunst, of ambacht drijft:
Een schim die na de schim van 't leven achter blijft!

Hier geeft zich Juno heen, en, door haar spijt bewogen,
(Tot zoo verr' ging haar wrok!) verlaat de hemelbogen,
En daar zy neêrstapt, zucht de drempel by 't gehuil
Des Heldiers, blaffend met driedubblen hondenmuil.
Zy roept de afschuwbre trits, voor 't kerkerhol gezeten,
Aan d' uitgang toegeklemd met diamanten keten,
Terwijl het de addren kemt uit zwart en klittig hair;
En naauwlijks worden zy de luchtvorstin gewaar,
Of elk rijst vol ontzag van die gevloekte zetelen,
Waar zy 't verhard gemoed in 's afgronds plagen ketelen.
Hier voedt een Tityus die negen bunders land
Bedekt, den arend met zijn lillend ingewand:
Hier hijgt ge, ô Tantalus, vergeefs naar 't vocht der beken,
Of rekt den hals naar 't ooft, u telkens weêr ontweken;
Rolt Sisyfus den steen die telkens op hem stort;
En draait Ixions rad, dat eeuwig om hem snort.
Daar schept de Danaïde in bodemlooze vaten: -
Alle, eindloos lijdende en van alle troost verlaten.
Dit al ziet Juno met een oog vol wrevel aan,
En daar ze op Sisyfus een grammen wenk laat gaan,
Waar, waarom, zegt ze, is dees dat eindloos leed geschonken,
En blijft een Athamas met kroon en scepter pronken,
Die met zijn trotsche Gâ my altijd heeft gehoond?
Waarom, zoo 't Juno geldt, elks overmoed verschoond?
Dus spreekt ze en legt het doel van dees haar heltocht open.
Haar wil is, Kadmus huis en gantsch geslacht te sloopen.
Zy mengt, gezag, gevlei, belofte, en al, door één,
Vergeet haar hoogmoed, ja verlaagt zich tot geween. -
Tisifoné schudt de om heur voorhoofd kronklende adderen
Die 't grijnzend aanzicht en verwilderd hair bezwadderen,
En zegt: Genoeg daarvan! geen taal behoeft hier meer:

Ik heb uw wil verstaan. Keer tot uw hemel weêr.

Vrouw Juno rijst: en van de lucht der zwavelkolken
Wascht Iris ze in den daauw der geur'ge hemelwolken.
Doch geen Tisifoné verwijlt een oogenblik;
Maar, van de Vrees omstuuwd en overwelmden Schrik,
Omgordt zy zich en knoopt een sluier om haar leden.
Terwijl haar voeten walm en blaauwe nevels kneden,
Zwaait ze in de nevelwolk waardoor ze als zuizlend hupt,
Een toorts, van 't om de pit geronnen bloed bedrupt.
Een slang omgordt haar 't lijf met zevendubble knopen.
De rouw bekleedt haar zij', met tranen overdroopen
By de angst, die half geblind op vleêrmuisvlerken zweeft,
Terwijl de drempel op haar naadring dreunt en beeft.
De Zon verbleekt, en 't Hof, in nachtfloers weggedoken,
Geeft toegang aan een heir van weemlende avondspoken.
De Vorst spoedt heen, maar vindt, met de Egade aan zijn zij',
Den drempel daavrend door een Helsche razerny,
Die de addren om zich strooit en uitschudt van haar lokken,
Haar sissende om het hoofd by uitgetrokken vlokken,
En (schuilend door elkaâr in gladde wrong by wrong,)
Het doodlijkst spogvenijn uitspuwend met de tong.

Twee dezer grijpt en drijft ze uit bloedloos dorre handen
Den koning en zijn gade in hart en ingewanden:
Daar wriemlen ze eindloos om, en knagen 't lichaam rond;
Maar 't lichaam niet, de ziel beproeft de onheelbre wond.
Nog had ze 't snoodst vergif, van 's Helhonds muil gedropen,
En 't speeksel, aan de tong van Lernaas slang ontloopen,
En wat de razerny in 't woeste hart ontsteekt,
Waar 't moordzucht, dol geweld, of helsche wraakzucht kweekt,
Met kruiden, van de rots met krauwels uitgebroken,
Te saam gemengeld in een koopren pot doen koken.

Zy siddren, en met één doordringt het doodsch venijn
In beider boezem; en een aangestoken pijn
Draait voor het duizlend oog in altijd sneller kringen,
En doet de ontgloeide borst in louter vlam ontspringen. -
Dus keert ze in d' afgrond, en herneemt haar slangenriem;

Doch laat den angel na der helsche tooverpriem.

Straks roept de ontstelde Vorst in 't midden van zijn Grooten,
Iö trouwanten! komt! hier 't wouddier ingesloten!
'k Zag hier twee welpen by een woedende Leeuwin. -
Zoo schreeuwt hy, stuift de zaal en op zijn weêrhelft in,
En rukt daar 't teder en beminlijk huwlijkspandtjen
Dat lachend' tot hem reikt met 't uitgestrekte handtjen,
De moeder van heur schoot, en slingert het ter vlucht,
Aan 't eene been gevat, wel driewerf door de lucht,
En op een scherpe rots te bersten. Nog verwoeder
Vliegt de eensklaps van 't verstand geheel beroofde moeder,
En huilend grijpt ze in d' arm haar teedren Melicert;
En met het vliegend hair om hals en hoofd gesperd,
Schreeuwt Evoë! - Op 't woord, verzeld van 't dartle springen,
Lacht Juno. Dat 's de dank voor zulke voedsterlingen,
Roept ze uit. Een zware rots steekt boven 't zeestrand op,
Met uitgeholden voet, maar breed gewelfden top,
Die hellende overreikt, terwijl de golf van onder
Voor regens schuilplaats biedt en ratelenden donder.
Hier klautert Ino op, (de woede gaf haar kracht,)
En werpt zich nederwaarts met haar geliefde vracht,
(De zee bruischt op in schuim,) gesloten in heur armen.

Maar Venus, 't hart geroerd van 't innigst zielserbarmen,
Roept tot den Watervoogd. Neptunus, gy wien 't Lot
De naaste macht verleende aan die van hemelgod.
Ik vraag u veel; maar gy, bewijs my mededogen,
En toon U, my ter gunst, voor Inoos ramp bewogen.
Ai geef haar, geef haar kroost, eene eerplaats in uw vloed!
Ik immers ben niet vreemd aan uwen waterstoet:
'k Was zeeschuim uit uw rijk. - Neptuun verhoort die beden,
En schenkt de onsterflijkheid aan de uitgebleekte leden,
Vernieuwt ze en geeft ze een rang als Godheên van de Zee,
Palémon noemt hy 't kroost, en haar, Leucothoë.

Haar Vrouwen, waar ze in 't zand het voetspoor nog ontdekken
Dier dierbre meesteres, zien 't eindlijk zeewaarts strekken
En twijflen aan haar dood in 't zeegegolf niet meer.

Nu klinkt de jammertoon de bergen op en neêr,
En 't kermen om de wreede en onverzoenbre woede
Die de eens gekwetste trots in Junoos boezem voedde. -
Ook dit verdroeg zy niet. 'k Wil, zegt ze, in 't hart der zee
Vervolgen die ik haat, en, wie haar aanhangt, meê.
Fluks ziet men de eene tot een harden klip versteven,
Die met een stoute sprong haar voorbeeld na wil streven;
Eene andre wordt versteend in 't kloppen op de borst;
Een derde, roerloos, staat met steenrots overkorst,
Of, daar ze in stomme smart zich 't hair trachte uit te rukken,
Ontscheurt geen vlokken hairs, maar broze schelpklipstukken.
Een deel schiet vlerken aan, en zwierende over 't diep
Vervult de lucht en 't strand met aaklig heesch gepiep.

De grijze Kadmus was van 't noodlot nog onwetend
Dier twee aan wie Natuur hem tederst houdt geketend,
En bukkende onder 't wicht der rampen, reeds beleefd,
En voor- by voorspook, dat ontrustende om hem zweeft,
Verliet, als ware 't leed aan dit verblijf gebonden,
De stad die 't drakenvolk met hem als heerscher grondden:
En, dolend met zijn Gade, ontfing Epirus kust
Hem eindlijk moê gesold, en bood zijn grijsheid rust.
Hier peinst hy, of de draak, eens van zijn arm doorstoken,
Wellicht door 't Lot op hem als moorder wierd gewroken,
En 't zaaien van 't gebit des monsterdiers in de aard,
Hem ramp op rampen schiep, als met een vloek bezwaard.
Is 't waar, en heeft mijn arm zich in dien moord vergrepen,
ô Dat ik zelf als slang my langs den grond mocht sleepen!
Zoo sprak hy, en op eens rekt zich zijn lichaam uit,
En harde schub by schub bedekken hem den huid;
Zijn voeten krimpen weg; met uitgestoken armen
Roept hy zijn weêrhelft toe in naauw verstaanbaar kermen,
Terwijl hem 't oog nog vloeit van tranen: Dierbre Gâ,
Kom tot me, en reik me uw hand; schiet toe, of 't is te spâ,
Als me al wat menschlijk is, ontroofd werd. Meer te spreken
Vermag hy niet, maar blijft in halve woorden steken.
Zijn tong, gespleten tot den wortel, sist alleen. -
Zijn Weêrhelft slaat zich op den boezem in 't geween,
En roept: Mijn Kadmus, blijf, blijf by my! schud uw leden

Die lijfsbetoovring uit, en die gedrochtlijkheden?
Waar zijn uwe armen, waar uw lijfsvorm, uw gelaat?
Is 't arm, is 't bloote hals, die ge om uw Weêrhelft slaat?
Omhelzend voele ik u van uit de mijne glippen. -
Hy andwoordt niet, maar lekt haar bleek bestorven lippen,
Omwringt, omkronkelt haar. 't Beeft alles wat dit ziet. -
Ach! waarom geeft my 't lot dat zelfde lichaam niet!
Dus zegt ze. 't Woord vervliegt, en beide zijn reeds slangen
Die aan elkanders hart in dubble kronkels hangen,
En zoeken 't woud. Heur aart kent angel noch venijn,
Maar draagt een menschlijk hart, gedachtig wie zy zijn.

Hen beide mocht in 't leed hun stamgenoot vertroosten
Wien heel Achaie diende en 't overweldigd Oosten.
Acrisius-alleen, hy, spruit van 't eigen bloed,
Voert wapen tegen hem in dollen overmoed.
Den zoon, wien Jupiter, in schijn van gouden regen
Op 't maagdelijke bed van Danaë gezegen,
Geteeld heeft, weigert hy te erkennen, en verstoot
Den Vader in den zoon die uit zijn lenden sproot.
Doch eindlijk, van berouw en zelfverwijt gedreven,
Erkent hy, overtuigd door 't aanzien, beide Neven.
De een heeft zijn zitplaats reeds by 't Oppergodendom,
En de ander voert den roof van 't schrikbaar monster om,
En klievende de lucht met uitgespannen pennen,
Bedrupt het Punisch zand by 't zuizend overrennen,
Uit d' afgeslagen kop met heet en giftig bloed
Dat Libye overstelpt met gruwzaam slangenbroed.

Van daar, klapwiekende, en tot d' ether opgeheven,
En, als een regenbui, nu hier dan ginds gedreven,
Naar 't worstlen van 't elkaâr bekampend windenheir
Hem heenstuwt, ziet hy uit de omwolkte hoogte neêr.
Reeds driewerf zag hy 't Noord met beer en disselwagen,
Reeds driewerf 't kreeftgestarnt', met de armen uitgeslagen;
Nu dreef hem 't zwerk naar 't Oost en dan naar 't Westen heen,
En, daar nu de avondbode aan 't blaauw gewelfsel scheen,
Verzocht hy nachtverblijf waar Atlas scepter zwaaide,
Tot 's warelds halve kloot zijn schaduw overdraaide.

Dees, zoon van Japetus, van lichaam reuzig groot,
Die 't uiterst van deze aard aan Tethys vloed gebood,
Waar 't rennend zonnepaard by Febus nederstijgen
De heete longen koelt in 't ademhechtig hijgen. -
Hy weidde duizenden van wol- en rundervee,
En kende grens noch perk dan de onafmeetbre zee.
Zijn bosschen zag de zon van gouden lover gloeien,
En gouden appels, die aan gouden twijgen groeien.
Held Perseus spreekt hem aan: Gy, Vorst van 't scheemrend Rijk,
Stelt ge op geboorte prijs, 'k heb niemand my gelijk;
Of acht gy wondren, 'k zal u wondren aan doen schouwen;
Maar geef me een nachtverblijf in deze uw rustlandouwen. -
De trotsche erinnert zich, wat hem de onfaalbre mond
Der Godspraak op Parnas gezeteld, had verkond:
‘Eens, Atlas, wordt uw boom geplonderd van zijn loveren;
En 't bloed van Jupiter zal al dien schat veroveren.’ -
Hy beefde; en, voor 't gevolg van dit zijn lot beducht,
Omtoog met zwaren muur de boomgaard en heur vrucht,
Waar hy geen vreemdling zelfs op afstand liet genaken,
En deedze een grooten draak by nacht en dag bewaken.
Ook dezen roept hy met verachting toe: Vertrek,
Eer niets, van waar ge op roemt, tot uw bescherming strekk'!
En tracht hem met geweld zijn hof te doen verlaten.
Maar (welk een kracht toch kan by Atlas sterkte baten!)
Dewijl ge, roept hy, my de menschlijkheid ontzegt,
Zie hier een gift van my, uw heuschheid toegelegd:
En, zelf ter zij' gekeerd als van een schrik bewogen,
Houdt hem 't afschuwlijk hoofd, Meduzaas grijns, voor oogen.
Daar staat reus Atlas, van nog andren schrik verheerd,
Op eenmaal stijf en in een bergsteenklomp verkeerd.
Zijn hair en baard wordt bosch; zijne armen, heuvelklingen;
Zijn lijf en hoofd een top, verhuld in nevelkringen,
Zijn grof gebeente is rots en marmer en arduin,
En hemel en gestarnt' rust op zijn trotsche kruin.

Eool sloot in zijn kluis de winden en de orkanen,
En Lucifer herrees. Hy, by Auroraas tranen,
Riep vlijt en arbeid op in 't zich verheldrend licht.
Nu rees held Perseus, bond zijn vleugels aan 't gewricht

Der enklen, wapende zijn heup door 't kromme lemmer,
En klieft den morgendaauw als lucht- en wolk- doorzwemmer.
Hy streeft een menigte van Volken over 't hoofd,
En koomt by d' Ethioop door 't zonnevuur gestoofd,
Hier ziet hy aan een klip in Ammons dorre velden,
De droeve Andromeda haars moeders roem misgelden,
Terwijl ze in keetnen op een gruwbre doodstraf beidt;
En, had een zachte wind heur hair niet uitgespreid,
En 't oog geen stille traan gepareld af doen stroomen,
Hy had ze voor geen maagd maar marmren beeld genomen.
Hy ziet haar en ontzet. Zijn borst ontsteekt in gloed,
Een stomme ontroering maakt zich meester van zijn bloed,
En, daar hy naauwlijks zijn verwondring kan beteugelen,
Vergeet hy in zijn vlucht het roeren van zijn vleugelen.
Hy daalt van uit de lucht, en staart op 't geen hy ziet:
Neen, zegt hy, aan dien arm past zulk een kluister niet;
Maar zulk eene, als de Liefde aan 's minnaars hart doet zinken.
Meld, schoone, wat u, dus onmenschlijk, vast deed klinken. -
Zy bloost en zwijgt in 't eerst, en heeft (al te eerbre maagd!)
Geen andwoord voor een man, of 't geen een man haar vraagt.
Ja, waren zy niet vast geklemd in de ijzren banden,
Hoe dekte zy 't gelaat met hare albasten handen!
Wat kon zy nu, dan 't gants bestelpen met geween,
En zuchten uiten, als slechts de onschuld mooglijk scheen!
Hy vraagt op nieuw, en dringt - misduiding doet haar beven,
Indien zy weigrig bleef - zy moet hem andwoord geven.
Zy meldt haar staat, haar rang, en hoe haars moeders trots
Haar voor een zeegedrocht ten prooi maakte aan de rots;
Maar 't jammerlijk verhaal bleef straks in 't midden steken,
Wanneer met woest gehuil een zeegolf uit komt breken,
En uit dien berg van schuim een vreeslijk monster klimt
Wiens felgetande muil zijn offer tegengrimt.
Zy geeft een schreeuw; de schrik die Vader treft en Moeder,
Scheurt beiden 't oudrenhart, maar deze nog verwoeder.
Niets brengen zy ter hulp', dan enkel noodgejoel
En boezemkloppen by, maar stikken in 't gevoel.
Steeds is er, zegt de Held, tijd oovrig om te schreien,
Ter hulp' één oogenblik, geen uitstel, geen verbeien!
Maar ben ik Perseus, telg van Jupiter, door 't zwaard

Zoo wel als door geboorte, op 't wareldrond vermaard,
Die hier op vleugelen de dunne lucht mag kneden,
Die schoonheid waardig? spreekt, ik heb ze my verbeden.
'k Verlos haar (sta my slechts de gunst der Goden by!)
Gy, schenkt ze aan my-alleen indien ik haar bevrij'. -
Men vraagt niet, of men hier bewill'ge of afkeer toone:
Zy voegen 't rijk daarby, als huwlijksgaaf der schoone.

Een zware hulk gelijk, die dwars door- 't deinend nat
Op 't slaan der riemen één gelijken stroomstreek vat,
Snijdt daar het monster met zijn borstvin door de golven,
En naderde aan de rots, van 't schuim reeds half bedolven;
En op een afstand als des slingraars, wen zijn hand
Een voorwerp dat hy in het oog heeft, ploft in 't zand,
Heft zich de Jongling straks gelijk een pijl naar boven,
Verschopt het strand, als met zijn voet te rug geschoven,
En naakt het dier, dat op de spiegling van zijn vlucht
In 't water woedt, en voor geen andren vijand ducht.
Als de aadlaar van Jupijn, die in de zonnewarmte
Een poelslang zich het lijf ziet koestren op de barmte,
Hem half in sluimring met ten roof gespitsten bek
Al spartlend aangrijpt in den weerloos blooten nek,
Koomt Perseus op den rug van 't ondier nederploffen,
En plotsling voelt het zich van 't kromme staal getroffen.
Hy dringt hem 't lemmer door de ribben tot 't gevest.
En 't monster bruischt en briescht, onwetend wie hem kwetst.
Nu heft het zich omhoog, dan duikt het in de baren,
En verft het golvend diep uit doorgesneden aâren,
En grimt en grijnst en brult, en wentelt om en om.
De Held ontstijgt zijn klaauw en 't dondrend moordgegrom,
Dat, van de holle borst met d'adem uitgedreven,
Met woede en wraak hem in de lucht poogt na te streven.
Hy treft het dier waar 't slechts een plaats biedt voor een wond,
Nu, waar 't geschubde deel zich aan de buik verbond,
Dan, op de ontbloote zij' by de uitgespreide vinnen,
Of waar de schoft zich dekt met borstlige everpinnen.
Nu spuwt het wolken uit van water en van bloed,
En Perseus vlerk bezwaart van zulk een regenvloed.
Een klip, by stille zee slechts even uitgestoken,

Doch van de golf bedekt wanneer de baren koken,
Verleent hem stal; hy klemt zich vast met de eene hand,
Maar drijft het staal nog steeds door 's monsters ingewand.

Thands stijgt de zegekreet en 't juichen tot den hemel.
't Is alles één gegalm, één dartlend volksgewemel.
Men roept den bruîgom, den verlosser van zijn bruid,
Met Cefeus en zijn Gade, als harer waardig, uit;
En zy, de strijdprijs, zy, ontbonden van heur banden,
Wascht met hare eigen hand des overwinnaars handen.

Het slangendragend hoofd, op bladers neêrgeleid,
Heeft middlerwijl zijn kracht door kruid en tak verspreid;
En 't Nymfendom der zee, verbaasd om zulk een wonder,
Beproeft het meer dan eens en legt er struiken onder,
En 't zaad van deze droeg, geworpen in de zee,
Dees stofverhardingskracht, in 't hart der golven meê.
Nog ziet men dus 't koraal in 't zaad der zeegewassen,
Dat steen in onze lucht, en plant is in de plasschen.

Drie Goden sticht hy thands een zoden feestaltaar:
Merkuur, Jupijn, Minerv', in naam van 't jeugdig paar.
Hun worden koe en stier en rundkalf opgedragen,
De hoornen op het hoofd met smijdig goud beslagen,
Daar toorts en fakkellicht den tempeltrans beslaan.
Hy neemt Andromeda, maar zonder bruidsgift, aan:
De Liefde en Huwlijksgod ontsteken de offervieren,
En 't wierook vult de lucht, by 't blinkend bloemversieren
Om zoldring, muur en dak. En cyter, fluit, en lied
Klinkt vreugde en wellust, daar de gulle dischwijn vliet.

De blijdschap steeg ten top. Toen, daar de zangers zwegen,
Vroeg iemand, hoe de Held dat schrikhoofd had verkregen?
Hy andwoordt: In een dal waar de Atlas toegang geeft,
Heeft één paar zusters ('t kroost uit Forcys schoot) geleefd,
Die met haar beide slechts een eenig oog bezaten.
Dit had hy haar ontroofd, en door verscheiden Staten
En Volken heen gereisd, waar Gorgon woning hield,
Daar vond hy mensch en dier in menigte, eer bezield,

Maar door het aanzien van Meduze, in steen herschapen.
Hy echter zag haar in de spiegling van zijn wapen,
Het koopren schild, daar hem Minerve meê beschonk:
En wen ze, ook 't slangenbroed, in diepen sluimer zonk,
Hieuw hy haar 't hoofd af; als, by de aarde neêrgevloten,
Chrysaor en Pegaas van uit haar bloed ontsproten.
Nu meldde hy van reis- en reistocht, wijd en verr';
Wat land, wat zeën hy gezien had, en wat ster
Of sterrenstelsels hy bezocht had op zijn vleugelen. -
De zedigheid nochtans wist hem de tong te teugelen.
Doch een der gasten vroeg, hoe een van 't zustrenpaar
Dit addrenhulsel dus doorslingerd droeg in 't hair? -

Hy andwoordt: Daar ge iets vraagt, der melding overwaardig,
Zoo hoor! - Haar schoonheid was niet min dan Godenaardig,
En velen dongen naar haar wedermin en echt;
En 't meest bekoorlijk was haar goudgelijke vlecht.
'k Zag wie haar zagen in heur schoon. De God der baren
Verkrachtte haar; men zegt, by Pallas kerkaltaren.
Minerve bloosde, en hield haar Egis voor het feit,
En slanggebroedsel werd om 't sierlijk hoofd gespreid.
Dat ongelijkbaar schoon, de wellust aller oogen,
Veranderde eensslags in 't afgrijslijkst schrikvermogen
't Geen hart en ingewand en bloed en aâr verstijft,
En 't leven en 't gevoel uit ziel en lichaam drijft.
Nu nog wanneer ze in woede een vijand wil verschrikken,
Pleegt ze op haar borstpantsier dat aanzicht voor te strikken.

Dus sprak hy; als 't gerucht van klaatrend Krijgsgeklak
Op 't oogenblik de stilte in 't ruime Voorhof brak.

Vijfde zang.

Hy zweeg; wanneer 't gerucht van klaatrend staalgeklak
Op 't oogenblik de stilte in 't ruime Voorhof brak,
En 't was geen feestgejuich als by een bruiloft paste,
Maar wapentieren dat de tafelvreugd verraste,
Ja, of een noodstorm op het schuimend vak der zee
De golven ophief en heel d'afgrond buldren deê;
Wen Fineus, woedende ter Feestzale ingestoven,
Een Krijgshoop aanvoert om de teedre bruid te rooven,
En d' esschenspeer verheft. Hier ben ik, roept hy uit,
Die wraak kom vordren van de ontvoering mijner bruid,
Geen vleugelpen, geen vond van gouden hemelregen,
Ontrukt dien Vlieger door de wolken aan mijn degen.
Hy mikt. Maar Cefeus houdt hem d' arm, en schreeuwt: Laat af!
Is dit, verschuldigd loon voor die haar 't licht hergaf?
Geen Perseus is 't die haar uw' armen heeft ontnomen,
Maar 't is God Ammon; 't zijn de Godheên dezer stroomen;
't Is 't monster, uit het diep des afgronds opgedaagd
Om zich te paaien met het ingewand der maagd.
U werd ze ontrukt toen gy ze aan 't ondier heen zaagt sleuren:
Of is 't uw doel alleen dat wy haar dood betreuren?
Was 't niet genoeg, dat gy haar zien kost in den band,
En gy, haar minnaar, gy, haar naaste bloedverwant,
Geen hulp, geen redding boodt; en, zoo zy 't licht mag smaken,
Hoe durft gy 't loon daarvoor den redder strijdig maken?
Verlokt u dit, het was op 't zeestrand, aan de rots
Dat gy 't behalen moest door sabelslag of knots.
Laat hem die 't won, die my by dees mijn grijze hairen
Bevrijdt van kinderloos in 't graf te moeten varen,
Den eerprijs, aan de kracht van zijnen arm gehecht,
En hem verzekerd door bedongen eed en recht. -
Hy andwoordt niet, maar met gelijklijk gramme blikken,
Ziet beide beurtlings aan, en dubt op wien te mikken;
Maar spoedig slingert hy met opgeheven hand
De spiets op Perseus, treft zijns zetels gulden rand,
En dees springt op, en grijpt het wapen in zijn vingeren,

Om 't met een zeekrer zwaai dien vijand toe te slingeren;
En 't trof, had Fineus niet by 't outer neêrgebukt,
En dit den booswicht der verdiende straf ontrukt.
Niet vruchtloos echter was die speer zijn hand ontvlogen,
Maar kwetste Rhetus dwars in 't voorhoofd tusschen de oogen.
Hy viel, en, als men 't staal de wonde onttrok, met één
Spoot stroom by stroom van bloed langs disch en zetels heen.
Toen bruischte 't alles op in toorne; spietsen vlogen
Van alle kant door één, en 't galmde door de bogen:
'Dat Cefens sterv' met hem die Fineus bruid hier rooft'!
Maar Pallas dekte met haar beuklaar Perseus hoofd,
En Cefens had de zaal verlaten, en de Goden
Die 't heilig recht, de wet, en 't Gastrecht bystand boden,
Van zijne schuldloosheid ten tuigen opgedaagd. -
Een Athis was daar, wien eene overschoone maagd,
Aan Ganges breeden vloed in zijnen stroomkil baarde,
En die nu anderwerf ten achtstenmaal verjaarde; -
Beroemd in schoonheid, werd die schoonheid nog versierd
Door 't Tyrisch prachtgewaad, van gouden boord omzwierd,
En gouden doppen, die zijn blanken hals omgeven,
En myrrhe-riekend snoer waarin zijn lokken zweven.
Hy wist de jachtspriet met een onbedrieglijk oog
Te werpen, schoon van verre, als 't treffen met den boog.
Ook toen was hy bedacht, den hoornen boog te krommen,
Als, met een outerhout, ten halven aangeglommen,
Dat midden in de zaal nog na te vonklen lag,
Held Perseus hem 't gelaat verbrijzelde in één slag. -
Dat oog vol vuur, dien mond, die frischgebloosde wangen,
Zag Lycabas op eens in bloed en wonden hangen,
En, vangende in den arm zijn al te dierbren vrind,
Werd woedend, vloog ter wraak, en, door de smart verblind,
Greep d' eigen boog, en riep: Met my is 't eer, te strijden
Vermeetlen, die u in eens jonglings dood verblijden!
Komt herwaart, en draagt roem dat u een man bevecht:
Valt offer aan zijn schim! en, eer hy 't alles zegt,
Is reeds de snelle pijl van 't taaie koord gevlogen.
Ontweken, heeft het toch den mantelslip doortogen
En bleef daar haken. - Nu grijpt Perseus 't zijdgeweer,
(Zijn harpe) en houwt hem met één enklen slag ter neêr.

Hy, stervend, wendt reeds van de dood betogen blikken
Naar Athis heen, of 't hem in 't sterven mocht verkwikken,
Hun laatsten adem saam te menglen als hun bloed;
En beide dalen zy naar d' onderaardschen vloed.
Nu gleed Amfimedon en Forbas uit Syenen
In 't bloed; maar Forbas staal verhinderde den eenen
Het opstaan, de ander werd door Sperchion geslacht.
Doch Eriton werd niet door 't lemmer omgebracht.
Een koelvat van metaal, met beeldwerk uitgedreven,
En met twee handen niet dan moeilijk opgeheven,
Ja door geen stervling van dees later tijd getorscht,
Greep Perseus aan, en wierp 't hem snorrende op de borst.
Hy braakte een helder bloed, uit long en keel gevloten,
En plofte in bloed en goor, op 't marmer uitgegoten.
Nu stort de zelfde hand een onopnoembren tas
Van stervenden op een, by Elyx, Flegias,
En Clytus, en Lyceet, in 't stroomend bloed vertreden,
Met andren uit uitheemsche en onbekende steden. -
Bevreesd, hem van naby in 't woeden te ondergaan,
Drijft Fineus, maar van verre, een werpschicht op hem aan:
Dees snort zijn borst voorby, om Idas borst te ontmoeten
Die in geen strijd zich mengde of onrecht had te boeten.
Hy slaat op Fineus een vergramden blik, en zegt:
Dewijl ik tegens dank moet deelen in 't gevecht,
Neem dees vergelding aan van dien ge u vijand maakte;
En rukt d'ontfangen schicht die in zijn boezem haakte,
(Maar vruchtloos) uit, en zwijmt door 't hevig bloedge mis. -
De moord mengt onder één, wat vriend en vijand is. -
Emathion, vol recht en Godvrucht, oud van dagen,
Onmachtig in den strijd nog wapenen te dragen,
Vecht thands in 't harte, met vervloeking van 't verraad;
Terwijl maait Chromis staal, daar hy voor 't outer staat
En 't sidderend omhelst met saamgevlochten palmen,
Hem 't hoofd af, als een bosch van rijpe korenhalmen.
Dit valt op 't outerplat, en met den stervenssnik
Spreekt hy den vloek nog uit in 't uiterste oogenblik. -
Twee broeders, Broteas en Ammon, worstelaren,
(Indien de dop-riem ooit het zwaard kon evenaren,
Onoverwinlijk,) treft één dood van Fineus hand:

Ook Ampycus, omhuld met Ceres outerband.
Ook u, Japetides, te veel by al dit moorden,
Die voor een zalige echt de blijde feestakkoorden
Moest stemmen, midden in dit ijslijk moordgetier
Alleen gewapend met de weerelooze lier;
Daar Pettalus, het staal hem ploffende in de lenden,
Hem toeroept: Ga dien zang aan d' Acheron volenden!
Hy valt, en 't snarentuig, zijn vingrengreep gewoon,
Klinkt nog in nagalm meê, en treurig is de toon. -
Lycormas kan dien moord niet straffeloos gedogen,
Maar grijpt een ijzren bout, een deurpost afgetogen,
En slaat hem 't nekbeen, 't geen het hoofd draait, fors van één.
Hy valt, gelijk een stier voor 's priesters offersteen.
Doch Pelates, daar hy een post meent los te breken,
Wordt met een speerpunt aan dien deurstijl vastgesteken,
En Abas maakt hem af. Hy valt niet neêr in 't zand,
Maar, vastgenageld, blijft daar hangende aan zijn hand.
Ook moet hier Melaneus voor Perseus zaak verbleeken;
En Dorylas, vermaard door weide en akkerstreken,
Ja, meer dan iemand rijk in vruchtbren korengrond,
In de eechenis doorboord met eene onheelbre wond.
Halcyoneus riep uit: Van zoo veel landeryen
Zie daar wat u behoort om 't lichaam neêr te vlijen!
En liet hem zuchtende en zieltogende in zijn bloed.
Maar spoedig is die hoon met 's spotters val geboet,
Wanneer een vlugge spiets, door de opperkaak gedreven,
Hem achter door den nek den wervlen uit kwam streven. -
Geluk en dapperheid loopt samen. - Perseus hand
Legt, nevens Klytius, ook Klanis neêr in 't zand
Door onderscheiden wond. Gelijke tweelingtelgen,
Moest de een de punt der spiets door keel en gorgel zwelgen,
En d' ander' werd de dij vermorseld. Celadon
En Astreus valt, die nooit een Vader noemen kon:
Ethion meê, die in de toekomst wist te lezen,
Door voorspook wreed misleid, dat voor geen dood liet vreezen.
Thoactes, oorlogsknaap die 's konings wapen droeg;
En snoode Agyrt die 't staal door 't hart zijns Vaders joeg.
Doch, wat vermelde ik hier de menigte verslagenen,
Zieltoogende vertrapte, of stervend weggedragenen!

Wie telt de wonden waar het leven door ontvlood!
Wie schildert Perseus hier, omlegerd van den dood!
't Dringt alles op hem aan om hem ter neêr te vellen,
En alles schijnt op eens naar Fineus zij' te hellen,
Schoon Cefeus (als het Recht) en zijn getrouwe Gâ
Aan Perseus zijde staat met zijne Andromeda.
't Gejammer en 't gehuil doet bidden en vermanen
Verzinken in 't gedruisch met redekracht en tranen;
En als een hagelbui vliegt pijlschot, spiets, en speer,
En valt den held op 't lijf en voor zijn voeten neêr,
En zuizelt om zijn hoofd, en zwarrelt voor zijne oogen.
Hy stelt zich aan den zuil van een der feestzaalbogen
Die hem de schouders dekt, en staat met heldenkracht
Onwrikbaar voor 't geweld dat hem te omstelpen tracht.
Ter linker zijde dringt hem Molpeus, aan de rechter
Ethemon, elk om 't zeerst een wakker stout bevechter:
En, als een tijger, die van d' een' en andren kant
't Geloei van rundren hoort uit bygelegen land,
Niet wetend naar wat kant hy 't eerst ten roof zal streven,
Staat Perseus twijflend, wien den eersten slag te geven;
Wanneer hy Molpeus met een heupwond wijken doet,
Terwijl Ethemon met een dubble hitte woedt,
Die, als verblind van drift, na 't bloedig zwaard te heffen
Om met een zeekren slag des vijands hals te treffen,
Het lemmer op den zuil in duizend splinters klinkt,
Waarvan een brok hem-zelv' in hals en gorgel springt.
Ontwapend door zijn drift, van moed en zwaard begeven,
Strekt hy nu de armen tot behoudnis uit van 't leven;
Maar Perseus houwt hem door zijn krommen sabel neêr.
  Doch als hy, aangetast als door een talloos heir,
Nu eindlijk na zoo vele in 't bloed bedolven lijken,
Den moed voor meerderheid van aantal ziet bezwijken,
Roept Perseus uit: Men dwingt me, en 't is thands meer dan tijd,
Dat ik mijn vijandin te hulp neem in dees strijd.
Keert, keert u af, wie hier als vriend is; sluit uwe oogen! -
Nu heft hy 't vrouwenhoofd met slangen in den hoogen.
  Zoek andren wie gy met uw wondren moogt verslaan,
Zegt Thescelus, en grijpt de felle werpschicht aan
En heft ze in d' arm om hoog, om op hem uit te schieten,

Maar 't bloed houdt ijlings in zijne aadren op, te vlieten.
Hy staat verstijfd, en in die houding die hy nam.
Ook Ampyx aan zijn zij', die hem te hulpe kwam,
Bleef onbeweegbre steen. En Nileus, die, vermeten,
Uit ijdlen trots zich telg des Nijlgods durfde heeten,
En op wiens benklaar, deels van zilver, deels van goud,
Een blinkend zevental van stroomen werd beschouwd.
Hy riep: Zie, Perseus, uit wat tronk ik ben gerezen!
Te sterven van mijn hand, moet u tot glorie wezen.
Het laatste woord bleef in zijn open mond geschorscht,
Daar de adem ophield by 't versteenen van zijn borst.
Als Eryx 't zag, hy riep: Wat staat gy stijf te staren,
Verdwaasden! bloôheid is 't, geen kracht van deze hairen;
Stort met me op hem en slaat zijn tooverwapens neêr. -
In 't spreken reeds versteend, verzet geen voet zich meer.
Daar staan zy, beelden, en niet vatbaar meer voor 't leven.
Doch dezen trof 't verdiend, in 't recht te wederstreven;
Maar één, aan Perseus zijde en daar hy voor hem streed,
Zag 't hoofd, en had met één zijn deel in 't zelfde leed,
Wanneer Astyages hem 't leven dacht te rooven,
En 't staal op marmer klonk om hem den kop te kloven,
En, zich verwondrende, in het zelfde lot verviel,
Verbazing dragende op een aanzicht zonder ziel.
Tweehonderd (want wie zal hun aller namen spellen!)
Bestonden nog, gezind den bruîgom neêr te vellen;
Tweehonderd bleven er versteven door 't gezicht
Van 't wonderdoende hoofd waar alle kracht voor zwicht.
Toen eindlijk, toen, berouwde 't Fineus, Persens rechten
Met wapens in den haat der Goden aan te vechten.
Wat zal hy? Beeld by beeld die roerloos voor hem staan,
Herkent hy, vergt hun hulp, en smeekt en grijpt hen aan,
En tast met handen, niet betrouwende aan zijne oogen.
't Is marmer, door gezag of beden niet bewogen. -
Hy keert zich af, en strekt de handen smeekend uit
Naar Perseus: Gy verwint, dus zegt hy; heb de Bruid!
Maar ach! verberg die grijns met meer dan tooverkrachten.
Geen haat, geen heerschzucht zijn 't die my te wapen brachten;
'k Streed om eene Egâ, my door de Oudren toegezegd;
Gy ook; en 'k had het oudst, maar gy het sterkste recht.

Gy wont ze, ik geef het op. Gy, laat my slechts mijn leven! -

Hy beeft, en durft zijn oog niet opslaan onder 't beven.
Doch Perseus andwoordt hem: ô Fineus, 't geen gy vraagt
Is in mijn macht, en veel, voor wien de dood vertzaagt.
Welaan! geen staal zal u ontlijven; ja, na dezen
Zult ge aan mijns Schoonvaârs Hof niet uitgebannen wezen,
Maar mijne Weêrhelft zich vertroosten door 't gezicht
Van dien zy voor zijn liefde erkentnis is verplicht. -

Hy sprak, en Fineus staat door hoop en vrees bewogen,
Doch ijlings ziet hy zich Meduzaas grijns voor oogen.
Verschrikkend tracht hy 't hoofd te wenden; maar om niet:
Gezicht en hals verstijft, gevoel en leven vliedt;
Maar 't smeekende en de vrees in houding en gebaren
Blijft zich voor de eeuwigheid in 't marmren beeld bewaren.

Verwinnaar treedt nu met zijn dierbre Gemalin
De Held zijn Vaderstad als zegepralende in,
Hier wraak verschaffende aan den oorsprong van zijn leven,
Door snooden Prétus uit zijn wettig rijk verdreven.
Geen oorlogsstaal, geen burcht ter kwader uur geroofd,
Weêrstond hier 't schrikgezicht van 't slangendragend hoofd. -

U echter, Polydekt die 't klein Serifus regelt,
Vermurwt geen moed, door zoo veel heldendaân bezegeld,
Geen doorgestane ramp. 't Is onverzoenbre haat
En dolle vijandschap waarvan uw boezem slaat.
Ge onttrekt zelfs aan zijn roem; en roept Meduzaas hairen
Als onwaar uit. - Welaan! Gy-zelf dan zult ze ervaren!
Wie vriend is, wende 't oog, zegt Perseus; en met één
Herschept hy door 't gezicht den Vorst in marmersteen. -

Tot dus verr' was Minerv haar moeder bygebleven;
Nu gaat ze in holle wolk Serifons kust begeven,
Laat Cythnus eiland aan de rechter hand, en, 't meir
Dwars over, daalt by Thebe en Pindus heuvlen neêr,
Bestijgt den Helikon, en groet de Zanggodessen.
't Gerucht, zegt ze, eedle Kunst- en Wijsheidvoedstraressen,

Kwam tot my, van een bron door d' uit Meduzaas bloed
Ontsproten springhengst met den hoefslag van zijn voet
Geöpend. 't Is die wel, die 't hart my deed ontgloeien
Dat ik ze in de ader-zelv met eigen oog zag' vloeien,
Gelijk ik 't berg-ros uit den bloedstroom zag ontstaan. -
Uranië andwoordt: Van wat oogmerk aangedaan,
Met vreugde zien we ons hier door uw bezoek verrassen;
Ja, Pegasus-alleen is de oorsprong dezer plasschen. -
Nu leidt zy ze aan de hand naar 't hoofd van d' aderspring,
Waar Pallas nieuwsgier oog aan duizend wondren hing
In frissche lustbosschaadje en koele grotspelonken,
En 't veldkleed met den keur van 't rijkst gebloemt' zag pronken.
Zy roemt de onstoorbre rust van Mnemosynes kroost.
Ach, zegt een harer, van een morgenstraal gebloosd:
ô Gy die, zoo u 't hart tot hooger doel gedreven
Niet tot een eedler kring dan d' onzen had verheven,
Een deel waart van ons Choor! met recht roemt ge onzen staat,
Indien 't geweld ons slechts een vrije schuilplaats laat;
Maar niets is veilig voor de snoodheid, en nog heden
Zweeft my Pyrénus schrik voor 't oog en door de leden.
Dees had door Tracische en Barbaren overmacht
Het Focisch rijksgebied in zijn geweld gebracht.
Wy trokken naar Parnas, naar onze heiligdommen;
Hy zag ons, en met snood verraderlijk vermommen,
Vereerde ons uiterlijk, en bood ons schuilplaats aan.
‘Ontduikt de woede van dees fellen noodorkaan,
(Dus sprak hy, want de storm en regen deed de daken
En muren schudden by 't afgrijslijk donderkraken,)
‘Ook minder woning werd door Goden wel bezocht.’ -
Wy treden by hem in, en zonder achterdocht.
Nu stilt de storm, de lucht verheldert, en de buien
Verkrimpen uit het Oost naar de onweêrwieg van 't Zuien;
Wy gaan: maar neen, nu sluit zijn boosheid ons de deur.
Wy schieten vleuglen aan, en vlieden door een scheur
Van 't dak: - hy steigert ze in, en meent ons na te zweven,
En roept: Wat pad ge ook kiest; 'k heb moed om 't op te streven,
En werpt zich roekloos van den trans af naar beneên,
Maar brijzelt zich 't gelaat en de uitgezwaaide leên,
En splijt en bekkeneel en borst en ribben open,

En sterft in 't ronnend bloed, om 't lichaam saamgeloopen.

Zy sprak nog; een geruisch van vleugelengeklep,
Gemengd met morgengroet uit schaterende neb,
Rolt uit de lucht. Minerv ziet rondom naar den hoogen,
Van waar die klanken toch, zoo menschlijk, rijzen mogen?
Het was een vooglenschaar, tot negen in getal,
Hun lot beklagende in dit murmlend boschgeschal;
Nabootsters van geluid en immersnaatrende exters.
Geen zangrig choor gelijk van blijde morgenweksters,
Maar rustloos lastig door een schaamteloos gesnap,
Bekwamen zy sints kort der vooglen eigenschap.
't Is kroost van Piëros dat hem Euïppe baarde,
't Geen, trotsch op haar getal dat met ons evenaarde,
Door zoo veel steden, land, en vlakten, en gebergt'
Naar herwaart toog, en ons ten zangstrijd heeft gevergd.
‘Laat (spraken ze) af, 't gemeen met ijdlen klank te paaien,
Maar zien we, wien 't betaam de zegevaan te zwaaien:
Zingt tegen ons, (wy zijn in aantal u gelijk,)
En, laat gy ons 't bezit van dees uw lauwrenwijk,
Of wy, wy staan u af al de ongemeten vlekken
Die, van Ematië af, aan 't sneeuwgebergte strekken.
De Nymfen wijzen 't uit’! - 't Was, zeker, ons verlaagd,
Maar schandlijk 't afslaan, dus vermetel uitgedaagd.
't Gekozen Nymfendom bezwoer, naar recht te wijzen,
En zat op steenen neêr, bedekt met groene rijzen.
Nu zongen zy die ons verdaagden tot den strijd,
Der Goden krijg, tot roem der Reuzen, ons ten spijt,
En hoe Tyféus, uit des aardrijks ingewanden
Gerezen, 't Heemlendom vermocht had aan te randen,
En 't op de vlucht joeg, tot Egypten ze afgemat
Verborg, waar de eedle Nijl uit zeven monden spat;
En hoe, ook daar zelfs door Tyféus nagetreden,
De Goôn uit vrees zich met een dierenvorm omkleedden;
Jupijn een ram wierd ('t geen in d' Afrikaanschen gloed
Hem nog als Ammon, met die hoornen eeren doet,)
En 's Hemels koningin tot witte koe vernederd;
Iäcchus, tot een bok: Apol in raafgevedert',
Merkuur op ibisvlerk, door 't luchtruim had gezwierd,

En Venus tot een visch, Diaan een muiskat wierd.

Dus zong ze. Op onze beurt...Maar lichtlijk zou 't mishagen,
Den tegenzang van ons uwe aandacht voor te dragen. -
Neen, andwoordt Pallas, neen. Onthoudt me uw wedzang niet,
Maar maakt my deelgenoot van 't overwinnend lied.
Nu zat ze in schaduw neêr van 't ruischend lauwrenlover.
Eene onzer lieten wy geheel den Dichtstrijd over,
Herneemt de Zanggodes: het was Kalliopé
Die dus den Heldentoon door de echoos daavren deê,
Na dat ze een krans van veil om 't golvend hoofdhair snoerde,
En snaar voor snaar vooraf met zachten greep beroerde.

''t Was Ceres, die het eerst d' onvruchtbren grond doorsneed,
En 't kromme kouter door de vore glinstren deed,
En 't eerst ook Wetten schiep, waar naar, waardoor, wy leven:
't Is Ceres die ons 't heil, ja 't aanzijn, heeft gegeven:
Haar zinge ik; mocht het zijn in klanken harer waard!
Een rotsig eiland houdt des Titans hals bezwaard,
Wien, daar hy 's hemels hoogte onzinnig dorst bekletteren,
De grondgebergten 't grof en vormloos lichaam pletteren.
Hy dringt en wringt wel tot afwerping van de last,
Maar elke hand is één der heuvlen opgetast,
Pelorus en Pachyne; en met geen mindre zwaarte
Prangt op zijn beide kniên het derde rotsgevaarte.
Zijn hoofd drukt de Etna neêr, waardoor hy vlammen braakt
Met brokken steens vermengd, daar heel de lucht van kraakt.
Vaak worstelt hy, om zich dat overwicht te ontwringen,
En steden en gebergt' zijn lijfklomp af te dringen,
En dan beeft de aarde en schokt, en zelfs de Helgod schrikt
Dat 's afgronds welfsel of gescheurd worde of verwrikt,
En 't daglicht door een spleet den schimmen strale in de oogen.
Thands was het, dat die Vorst, door zulk een vrees bewogen,
Met nachtzwart wagenspan opdonderde, en in 't rond
Den toestand nazag van Sicieljes vasten grond.
Hy vond den grondslag hecht en nergens los te wrikken,
En keerde, als Venus hier hare oogen heen liet blikken,
En haar gewiekten Zoon in d' arm nam. - Dierbaar wicht,
Mijn wapen en mijn macht! (dus sprak zy) drijf uw schicht,

Waar ge alles meê verheert, dees d'allerminst bedeelde
Van 't drietal Goden dat Saturnus grijsheid teelde,
In 't hart. Gy treft en Aard- en Zee- en Hemelgoôn,
Ja zelfs den Oppergod der goden op zijn throon;
Waartoe de Hel ontzien, het minst der Godenrijken,
Of daar de temmer van wat woest is, moest bezwijken.
Wat stelt ge zelf een perk aan uw, aan mijn gezag
Zoo 's Warelds derdedeel zich des onttrekken mag.
Die laauwheid om 't gebied uws moeders uit te zetten
Maakt reeds den hemel-zelf weêrspannig aan mijn wetten
En de uwe. Ziet ge niet, hoe Pallas, hoe Diaan,
Ons reeds bespotte, en zich der Liefde ontrefbaar waan?
Ook Ceres dochter durft op 't voorbeeld van die beide
Zich streelen, dat ze, als die, een maagdlijk leven leide;
Doch gy, zoo ge aan mijn liefde een luttel waarde hecht,
Verbind haar aan den God des afgronds door een Echt. -
Zy zweeg. Hy zoekt en kiest op 't moederlijk verlangen,
Van uit het honderdtal die van zijn schouders hangen
Één welgescherpten pijl, gehoorzaam aan de pees,
Die 't doel niet faalt, waarop 't genepen ooglid wees,
En drijft den God en punt en wederhaak in 't harte. -
Naby aan Ennaas wal, maar strekkende in de verte,
Stroomt helder bronnat, waar Kaïsters zwanenstoet
By 't kabblend golfgespeel, in zang voor wijken moet:
Een bosch bewelft den stroom als met tapeetgordijnen,
En weert het oog der zon van 't weefsel door te schijnen.
Het loof geeft luwte, en 't veld biedt bloem en kruidery
In nooit gestoorde Lent', daar 't eenigst jaargetij'.
Daar was 't dat Prozerpijn met maagdlijk-speelsch genoegen
Viool en lely plukte om ruikers saam te voegen,
En naauwlijks was gezien of tevens ook geschaakt.
Zoo driftig is de liefde als ze eens in vlam geraakt!
De schoone schreeuwt van schrik, roept maagden op en moeder,
Maar meest haar moeder-zelv: waar zocht ze ook andren hoeder!
Haar opgebonden kleed scheurt los, en (welk een spijt
Voor 't nog onnoozle hart!) zy raakt haar bloemtjens kwijt.
De Roover drijft en jaagt het vierspan voor zijn wagen
En moedigt ze, elk by naam, en spaart geschreeuw noch slagen,
En 't roestig leidsel schokt langs rug en vlotte maan,

Door zwavelkolk, moeras, en ondoorwaadbre baan.
Een zee-engte is daar, van twee uitgestoken spitsen
Waar Cyane Arethuse als zy heur waatren splitsen
Ontmoet, en die den naam van de eene en de andre draagt;
Daar langs is 't dat de Vorst zijn Helsche rossen jaagt.
Hier keert hem Cyane. Hou stand! roept ze uit de baren:
Dit is de weg niet om aan Ceres telg te paren:
Men vraagt, maar rooft haar niet. Ik-zelv ben meê verloofd,
Maar 'k werd verbeden, niet geweldig weggeroofd.
Zoo spreekt ze, en wil den weg versparren met heure armen,
Maar vruchtloos is haar kracht, als Prozerpijnes kermen.
De Helgod wringt met d'arm zijn scepter door den poel,
En baant benedenwaart een open naar zijn stoel;
En Cyane, verstomd by 't haastige verrassen,
Verschreit zich tot een bron om 't schenden van haar plasschen.
Ontroostbaar smelt zy weg, en lichaam en gebeent'
Wordt week en vloeit tot nat by 't geen ze uit de oogen weent.
Het waterblaauwe hair, haar vingren, voeten, handen,
Verdwijnen; dan, haar borst met hart en ingewanden;
Haar bloed verbleekt allengs in de aadren die 't doorvliet;
En alles wordt één beek die langs hare oevers schiet.

Intusschen wordt de schoone in alle wareldhoeken
Door Ceres nagespoord. Auroor verrast ze in 't zoeken
By 't blozen van de kim om 't verschgehulde hoofd,
Zoo wel als de avondstar wen Febus fakkel dooft.
Ze ontsteekt aan Etnaas vlam twee dorre pijnboomtakken,
En voert ze in 't duister om, tot de uchtendneevlen zakken;
En 't zij de heldre dag 't gestarnte weêr verdrijft,
Of de opgekomen nacht haar wandelkring beschrijft,
Van daar het licht verrijst tot daar het neêr komt zijgen,
Zoekt zy de dierbre spruit met zielsverhittend hijgen. -
Bevangen van de dorst en moede en afgemat,
Terwijl geen druppel nats haar kaak bevochtigd had,
Bespeurt ze een strooien hut gedekt met dorre rieten.
Zy klopt: eene oude vrouw koomt flux ter deure uit schieten,
En ziet ze, en op den vraag om slechts een waterdronk,
Brengt zoete garstenmelk die ze in een beker schonk.
Zy drinkt; maar drinkend met verhaaste en lange toogen,

Bespot een knaapjen haar, als gulzig in zijne oogen,
En zy, door 't bits verwijt getroffen, werpt den guit
Al 't oovrig van den drank vergrimd op 't lichaam uit.
Het vocht beplekt zijn huid met velerhande vlakken,
Terwijl hem arm en borst op de aarde nederzakken;
Een staart ontspruit van uit zijn ruggraat; hy verkleent,
En wordt als hagedis van de oude vrouw beweend.
Zy grijpt hem vruchtloos na: in weêrwil van haar klagen,
Glipt hy de schuilplaats in der dichtste doornehagen;
En aan den das gelijk door 't slank gerekte lijf,
Smelt hy diens naam 1 in één met dien van zijn verblijf.

't Waar lang, de landen, lang, de stroomen op te tellen,
Die Ceres kermende om haar dochter, door moest snellen.
't Stelt alles haar te loor in 't angstig boezemwee.
Zy vindt Sicielje weêr en koomt by Cyané,
Die, waar zy slechts zich-zelve en stroomgodin gebleven,
Haar alles wat zy wist te kennen had gegeven;
Maar (ach!) van tong, van spraak, van mond en stem ontzet,
Den sluier slechts deed zien, nog drijvende in haar wed.
Genoegzaam echter voor een Moeder was dit teeken
Om met vernieuwden rouw in 't jamm'ren uit te breken.
Zy slaat zich dol voor 't hart, ontscheurt zich 't sierlijk hair,
Als of ze nu voor 't eerst de schaking wierd gewaar.
Onwetend welk een grond haar ophoud', vloekt zy ze allen,
Doet berg en dalen van verwijting wederschallen,
En scheldt ze ondankbaar voor haar overdierbre gift,
Sicielje boven al; en in verwoede drift
Verbreekt zy ploeg en juk met onbezuisde handen,
En worgt het zwoegend Rund op de onbevruchte landen.
Daar ligt die teelgrond nu, in oogsten zoo vermaard!
De graanscheut dort en sterft, en 't zaad verwelkt in de aard,
Door zonnebrand verschroeid, verstikt in regenplasschen,
Door stormen omgewroet, van 't onkruid overwassen,
Door aardgewormt' verteerd, door vooglen weggeroofd.
Nu steekt de Stroomgodes het ongehavend hoofd
Uit Alfeus diepen kil al zuchtende in den hoogen,
En strijkt met dorre hand het stopplig hair uit de oogen,
En roept: ô Moeder, der zoo lang gezochte Maagd

Alleen niet, maar van elk die menschenadem draagt!
Laat af van 't wareldrond dus troostloos door te streven,
En vloek het aardrijk niet. Het land heeft niets misdreven;
Het zag den roof, dien 't niet kon keeren, lijdende aan. -
Geloof niet dat ik hier mijn erfgrond voor wil staan:
'k Ben vreemd in dit gewest, uit Elis voortgesproten,
En koom van onder de aard den doorgang uitgeschoten,
My eigen, om een lucht met vreemd gestarnt' te zien.
'k Zag in mijn doortocht door die kolk uw Prozerpyn,
Nog somber, van gelaat betrokken, en neêrslachtig,
Maar Koningin, maar één der Wareldscepters machtig,
En drukkende den throon als Plutoos Gemalin. -

De moeder, als versteend en overdwelmd van zin,
Staat onbeweeglijk stijf op dit bericht. In 't ende,
Als 't hooggevoelend hart zich-zelf weêr als herkende,
Breekt toorne en droefheid uit. - Zy stijgt ten wolkkaros.
Beschreid, en 't golvend hair om hals en schondren los,
Genaakt zy Jupiter. Ik koom, ik kome u smeeken
(Dus zegt ze) voor mijn bloed, voor t uwe. - 't Geldthier 't wreken
Van u, u-zelven, in uw dochter. Dat ze om my
Als moeder, ('k smeek het) u niet minder dierbaar zij!
't Is eindlijk my gelukt, de onzaalge na te spooren.
Hervonden heb ik haar. - Wat zeg ik? neen; verloren.
Geroofd is ze, ach Jupijn! zy, uwe en mijne spruit;
Ontruk ze hem, ze zij geen' Pluto tot zijn buit!
Waar 't my, voor 't minst is 't aan een Vader niet te dulden,
Wien aarde en Godendom als Opperheerscher hulden. -

Haar andwoordt Jupiter: Ze is de uwe niet alleen;
De zelfde zorg voor haar is u en my gemeen.
Doch, zoo we ons-zelv' den aart dier schaking niet verbloemen,
Zy is geen hoon voor ons, maar liefdedrift te noemen;
En zulk een Echtband strekt ons-beiden niet tot smaad
Indien gy slechts, Godesse, uw drift verbidden laat.
Ik roer al 't oovrig niet; is 't weinig voor een moeder,
Haar telg gehuwd te zien aan mijn, mijn eigen broeder?
Het lot-alleen, dat Lot, dat ons den scepter gaf,
Verbond in 't aanzien iets verheevner aan mijn staf.

Mishaagt u de echt nochtans, welaan! ik wil 't gedogen,
Zy keere in uwen arm tot onze hemelbogen;
Indien ze in d' afgrond slechts geen spijze heeft gesmaakt:
't Geen haar tot onderdaan van 't Rijk van Pluto maakt.
Want dit 's de onbuigbre wet der Opperschikgodinnen. -

Doch Ceres dacht vergeefs haar dochter weêr te winnen:
De schoone had, door 't schoon en geurig ooft verrukt,
Een blozenden granaat van 't steeltjen afgeplukt,
En zeven korentjens van 't smaaklijk ooft gegeten.
Dit zag Ascalafus, die in een hoek gezeten
De onnoozle en wat ze deed arglistig had bespied,
En meldde 't; - en met één was alle hoop te niet.
Zy zuchtte en strafte hem. Zy sprengde in grimmig woeden
Hem 't vloekbevattend vocht uit een der Helsche vloeden
Op hoofd en aangezicht. Een dosch van veders spruit
Met bruine vlerken en afgrijslijke oogen uit,
En krommen snavel en gespitste vogelklaauwen;
En schuwende den dag voor nacht en avondgraauwen,
Wordt hy een voorspook, van wat menschlijk is, vervloekt,
En die zijn schuilplaats in het donkre steenhol zoekt.

Verdiende hy zijn straf door 't schendige verraden,
Geen Acheloüs kroost heeft eigen schuld beladen.
Wat dan gaf dezen toch by 't maagdelijk gelaat
De spitse vogelklaauw? wat, veders tot gewaad?
Was 't, dat, als Prozerpijn haar ruikerbloemtjens plukte,
Uw stoet te zorgeloos met haar in 't veldgroen hukte,
Sireenen, en haar voor geen schaker had bewaard?
Ach, vruchtloos zocht gy haar langs 't oppervlak der aard,
Maar wenschtet vlerken om de golven te overzweven.
De Goôn verhoorden 't, en, in 't ruim der lucht geheven
Op veedren, voor den arm uw' schoudren uitgegroeid,
Hebt ge over zee en land de wolken doorgeroeid.
Uw liefelijke zang ging echter niet verloren;
By 't maagdlijk aanschijn bleef de zang u aangeboren.

Jupijn verdeelde nu op Ceres rouwmisbaar
Voor Pluto en voor haar het volle rond van 't jaar.

Nu is haar telg een reeks van drie paar maanloopkringen
By haar, en drie paar by zijne Onderaardelingen.
Straks luikt haar 't aanschijn op by 't onbelemmerd hart,
En 't heldre voorhoofd strijkt de wolken weg der smart;
Niet anders dan de zon, door uchtendmist betogen,
Van uit de wolken rijst met onbenevelde oogen.

De blijde Graangodin, met onbeklemd gemoed,
Vraagt Arethuse thands naar d' oorsprong van haar vloed.
Zy stilt haar stroom om zich op d' elboog op te rechten,
En heft het hoofd, en perst het water uit haar vlechten;
En doet Alféus liefde in deze taal verstaan:

'k Was een der Nymfen van Achaie, vangt zy aan,
En geene zoo gereed, door bosch en heuvelklingen
Het opgejaagde wild der wouden na te springen,
Of te onderscheppen in de woestheid van hun vlucht.
'k Was sterk, maar maakte my door schoonheid niet berucht;
Ja, 'k haatte een roem waarop zich andre veel vermeten,
Als waar 't een hoon voor my, om welgemaakt te heeten.
Eens ('t heugt me) kwam ik moede en hijgend van de jacht:
't Was heet; ik, ademloos en van de dorst versmacht.
Ik vinde een stille beek die naauwlijks scheen te vlieten:
Men zag er op den grond de keitjens zacht verschieten;
Een graauwend wilgenbosch, door 't heldre nat gedrenkt,
Gaf d' oevers schaduw, door geen windgezuis gezwenkt.
'k Treê toe en dip den voet in de aangename plasschen,
Nu 't been, de knie, - in 't eind, 'k besluit my 't lijfte wasschen,
'k Ontgord me, en hang, ontkleed, mijn kleedren aan 't geboomt',
En dompel me in den vliet, voor geen verraad beschroomd.
Daar wentel ik my rond en slinger arm en leden,
Nu woelende om het nat met palm en voet te kneden,
Nu zinkende op den grond, dan rijzende, en de lucht
Veraâmende in een borst die nog van hitte zucht;
En 'k hoor op 't onverwachtst een vreemd geluid van ondren.
'k Verschrik en zoek den kant in onbestemd verwondren:
Blijf, Arethusa, blijf! roept me Alfeus van beneên;
Wat vliedt ge, ô blijf! - Ik spoed in zielsbedwelming heen,
En win den oever. Maar ô Hemel! met wat oogen

(Aan de andre zij' had ik mijn kleedren uitgetogen,)
Zag ik my naakt, en vlood dus moedernaakt door 't veld,
En word, dus naakt, door mijn vervolger nagesneld.
Ik liep (daar hy my volgde) als voor des haviks klaauwen
De simple duif, in angst, en schaamte, en zielsbenaauwen.
'k Vlieg Erymathon, 'k vlieg den Menalus voorby:
Hy volgt my even snel, maar koomt my nooit op zij';
Doch eindlijk ademloos en uitgeput van krachten,
Wat kon ik by de zijne, en wat stond me af te wachten!
'k Vlood echter wat ik mocht, door open veld en bosch,
Door ongebaanden weg, door heuvel, berg, en rots.
De zon was achter my, ik zag de schaduw lengen
Die my 's vervolgers hoofd reeds scheen voor uit te brengen;
'k Bedroog my licht, maar 'k hoor zijn voetstap achter my
En 't ademhijgen van zijn borst, steeds meer naby.
In 't einde, ik kan niet meer. - Geef hulp, ô Jachtgodesse,
Dus roep ik, red me, ô red de u dierbre jageresse
Die vaak uw pijlbus droeg by 't jagend Nymfendom!
Zy hoort me, en wikkelt my een wolk van nevels om.
De Stroomgod zoekt my, thands voor oog en arm verscholen,
Met uitgestrekten arm, en blijft nog om my doolen,
En roept me ô Arethuse, en eens en tienwerf toe:
Hoor me, Arethuse, hoor! - Hoe was ik toen te moê!
Niet anders dan het lam dat in den veestal schuilend
Een stoet van wolven hoort, om deur en wanden huilend;
Of bloode veldhaas die van achter 't struikgewas
De brakken naadren ziet by 't naadrend jachtgebas,
En zich niet roeren durft, noch kracht heeft zich te roeren. -
Hy wemelt steeds in 't rond om op mijn vlucht te loeren;
Maar 't koude zweet drupt langs mijn leden van den schroom,
En 't lichaam smelt my weg tot éénen waterstroom.
Het vocht zijpt me uit het hair, uit al de vingrentoppen,
En eindlijk, - 'k werd een beek van kristallijnen droppen.
Maar hy, hy kent haar nog voor wie hem 't harte gloeit,
Verlaat zijn menschgestalte, en, mywaart heengevloeid,
Vermengt zijn schuim aan 't vocht van mijne watergolven;
Doch Febe heeft me een weg door de aarde heengedolven,
En ik, 't verholen ruim onzichtbaar doorgespoed,
Rijs in Ortygië op, waar my de dag begroet. -

Dus verr' de Stroomgodes. Maar Ceres stijgt ten wagen,
Dien, van haar slanggespan de wolken doorgedragen,
(Nu tusschen 't hemeldak en de aarde heengesneld,)
Thands Triptolemus voert, die 's aardrijks oogst herstelt.
Hem deed zy 't nooit beroerd en maagdlijk deel der aarde,
Hem, 't nu verwaarloosd deel dat eertijds oogsten baarde,
Bezaaien met heur graan. De wakkre Jongling streeft
Europe boven 't hoofd, en waar de Fenix zweeft.
Hy kwam waar 't Vorstlijk koord om Lyncus voorhoofd snoerde.
Men vraagt hem naam en land, en wat hem derwaart voerde?
Mijn naam is Triptoleem; mijn vaderland, Atheen;
(Dus zegt hy,) 'k koom door zee- noch landreis herwaart heen:
Mijn pad is door de lucht, ik breng u 't voedzaam koren,
Als levend uit het graf. herrijzende in de voren;
Een bloedloos voedsel dat zich voortteelt en vermeert. -
De woestaart hoort het aan; en, van den nijd verteerd
Om hem van 't eêlst geschenk en de eer daarvan te ontblooten,
Ontfangt en huist hem: - doch ter slaapkoetse uitgeschoten,
Tracht hy den Vreemdling te doorsteken in zijn rust.
Hy heft het lemmer; maar, van 't schelmstuk voorbewust,
Voorkomt hem Ceres, en weêrhoudt het moordend wapen,
En Lyncus vliedt naar 't woud, in tijgerwolf herschapen;
En de eedle Jongling spant zijn draken in 't gareel.

Dus zong Kalliopé by 't golvend toongestreel.

De Nymfen wezen ons den zangprijs toe. - De snooden,
Verwonnen, braakten nu hun vloeken op de Goden.
In 't eind: Dewijl uw trots, met de uitspraak niet vernoegd,
By boozen overmoed nog gruwbre lastring voegt,
Is 't tijd (dus spraken we,) uw weêrbarstigheid te straffen. -
Nog durven ze, als in spot, het vonnis tegenblaffen,
Maar oopnend geeft heur mond een kwakend wan-geluid,
En 't spits der vingren groeit in kromme nagels uit.
Zy zien elkandren met verbaasdheid aan, by 't tippen
Der tot een vooglenneb te saamgespitste lippen;
En, trachtend hand in hand te wringen door de lucht,
Zijn 't vleuglen, zwart doorspikt en uitgebreid ter vlucht.
Thands heeten ze exters, en behouden de eigenschappen

Van door 't weêrgalmend bosch 't gehoorde na te klappen,
De snapzucht stierf niet met haar menschlijkheid, ô neen;
Zy kaaklen onbeschaamd door waar en logen heen.

Zesde zang.

Minerv' had dit verhaal aandachtig toegehoord;
Der Muzen wedzang had heur gantsche ziel bekoord;
Zy wettigde de wraak op d' overmoed genomen;
En thands sprak ze in zich-zelv: Wat zoude ik my betoomen,
Zoo lof begeerlijk is, zoo deele ik-zelv daarin;
Ja, laten we ook onze eer het recht doen als Godin!
Nu meldt ze van Arachne, in spoel en naald bedreven,
Die haar te boven ging in 't overkunstig weven.
't Was afkomst noch geboort' die haar vermaardheid schonk,
Maar kunst, waardoor haar roem verr' boven andren blonk.
Geen Vader Idmon, die de blanke lamm'renvachten
Met purper drenkte, kon zijn huwlijksspruit doen achten;
Haar moeder was geweest, en met haar echtgenoot
In stand gelijk, gelijk in 't stamhuis waar ze uit sproot.
Zy echter deed haar roem gantsch Lydië overschallen,
Schoon arme inbóórling van Hypatis enge wallen.
Om haar, haar werk, te zien vergaârde van rondöm
Tymolus en Paktools vereenigd Nymfendom;
En't was haar werk niet slechts, hoe schoon dan ook vervaardigd,
Zy-zelv werd, wat zy wrocht, met d' eigen' lof verwaardigd,
't Zij ze ongetwernde wol tot draden slingren mocht,
Of enklen draad aan draad bevallig samenvlocht,
En kleur met kleur schakeerde en wisselde of vereenigde,
Of 't doek met blanke hand als 't zachtste bloemvlies lenigde;
Het zij ze 't spinrok draaide, of maalde met de naald,
Men zag er Pallas in, ja, Pallas achterhaald.

Zy trotschte, als boven my oneindig verr' verheven,
En weigerde, my de eer van leermeestres te geven.
Ja, weev zy tegen my (dus sprak zy), die Godin;
'k Ben alle lot getroost, indien ze my verwinn'! -
    'k Verschijn als oude Best, met grijzend hair behangen;
Een krukjen steunt my 't lijf by de ongewisse gangen,
Als kreupel; hals en hoofd buigt wagglend naar den grond,
En, met een zwakke stem uit tandeloozen mond:
Niet alles, zeg ik, is verwerplijk in de grijsheid;
't Is de ondervinding die de leerschool is der wijsheid;
Verwerp mijn raad niet. Wees, en worde 't niet verbloemd,
De grootste op 't aardrijk in de kunst waarop gy roemt;
Maar wijk voor Pallas, smeek vergeving voor 't vermeten
Dat ge u veroorloofd hebt; zy zal den hoon vergeten. -
    Zy ziet my grimmig aan, vliegt op in razerny,
Heur handen naauwlijks nog weêrhoudende van my,
En gloeiende om het hoofd: Wat, zegt zy, vel der vellen,
En laffe beuzlares, koomt gy hier fraais vertellen.
Gy, tand- en hersenlooze, of zwijg, of geef de les
Aan snaar of dochter zoo gy kroost hebt, schrikgodes!
'k Ben wijs genoeg, dat ik naar eigen raad kan leven:
Trekt Pallas zich dat aan, zy kome er proef van geven
Indien het haar gelust, en weve tegen my. -
    Zy kwam reeds, riep ik uit; zy-zelv staat aan uw zij';
En 'k stel my, weêr ontmomd, de trotsche maagd voor oogen.
Het Nymfendom erkent me, op de aarde neêrgebogen,
Met wat daar om ons stond van maagd- en vrouwenstoet. -
Zy schrikt niet, maar haar oog en voorhoofd kleurt van 't bloed;
Nu bleekt ze, als de Oostertrans van 't vroeger morgengloren;
Maar blijft hardnekkig, geeft de kunstpalm niet verloren,
En streeft in haar verderf. Want Pallas slaat de hand
Aan 't werk, en doet haar woord (als Godenwoord) gestand.
Nu staan wy beide daar voor 't kunstgetouw aan 't weven.
De scheering spant den boom, de spoel geraakt aan 't zweven;
De vlugge lade vliegt en drukt den inslag aan:
Verscheidenheid van verf in de ingeschoten draân,
Den regenboog gelijk, schakeert de beide webben
Met kleuren, als de zee nu steigrend, dan aan 't ebben,
Gesterkt of meer verflaauwd, waaruit het beeldwerk groeit,

En waar ook 't schittrend goud als vuurvlam tusschen gloeit.
't Smelt alles in elkaâr, geen oog weet te onderscheiden
Waar kleur aan kleur paart, wat de scheidslijn zij van beiden;
En 't schildrend voorwerp is ontleend aan d' ouden tijd.
Ik beeld den Marsberg af met mijn en Mavors strijd.
Tweewerf zes Goden op verheven hemelthronen
Ter weêrzij' van Jupijn, laat ik mijn werk vertoonen.
By de eigen staatlijkheid toont ieder zijn gelaat
Naar aart en eigenschap, en zinstaal, en gewaad.
't Gezicht van Jupiter bewijst den Hemelkoning;
Neptuun staat aan zijn zijde in ruwe machtbetooning;
Zijn drietand klooft de rots en 't oorlogspaard ontspringt,
Waarvoor hy zich de stad ten eigendom bedingt.
My-zelve geef ik 't schild en d' oorlogsspeer in handen,
En toon de vruchtbre olijf uit 's aardrijks ingewanden,
Geöpend door de punt. Verwonderd zijn de Goôn,
En wijzen me op Neptuun 't bestreden zege-loon.
Om echter haar als nog door 't voorbeeld af te schrikken,
Besluit ik een tafreel in elken hoek te schikken;
De Tracer Rhodope, en Hemon, ons ten trots
Zich-zelv' der Goden naam toeeignend; beide rots;
En Gerana, wie, door een zelfden waan bewogen,
Vrouw Juno doemde om met de kranen te orelogen:
Ook, haar die Juno hoonde, ontvormde Antigone,
Waar 's hemels koningin heur wraak aan proeven deê,
Wie geen Laömedon aan 't hoofd van Trojes dapperen
Verhoedde, als oievaar op dak en trans te klapperen.
De laatste hoek vertoonde onzaalgen Cinyras,
Zijn kroost omhelzende in gestaâgen tranenplasch
Na dat ze om Junoos hoon in steen verkeerd, als drempels
Ten ingang dienen des te lang gesmaden tempels.
    Arachne maalt Euroop gezeteld op den stier,
En 't is geen beeld gelijk maar echt en levend dier
Dat door de golven zwemt: ook schijnen 't waterbaren
Waarin hy plascht. - Zy, schijnt op 't wijkend strand te staren
En om heur maagdenstoet te roepen, en het nat
Te schuwen, 't geen haar 't kleed, dat ze opheft, overspat,
En krimpt de hielen op als huivrende en verlegen. -
Ook Leda, slapende aan de zwanenborst gezegen;

Asterië in den prang des aadlaars vastgekneld;
Nyctéïs, lijdend van eens Saters schijn geweld;
Alemeen, door lijfsgestalt' van heur gemaal bedrogen;
En Danaë, door 't goud, geregend uit den hoogen;
En, wie Jupijn in vuur-, in slang-, of herderschijn
Tot lessing dwong van zijn steeds dartle minnepijn.
U ook Neptunus, hoe ge in allerhande vormen
De maagdenkuischheid van zoo velen kwaamt bestormen,
En Ceres-zelv vermomd in uwe omhelzing sloot.
Hoe Febus, van zijn gloed en stralenschijn ontbloot,
Als havik, leeuwenwelp, of herder in de weiden
De schuchtre maagden tot zijn wellust kon verleiden, -
Erigone bezweek door Bacchus druiventros, -
Saturnus Chiron teelde als brieschend oorlogsros;
't Geen alles met een rand van bloemen en gebladert'
Tot ééne schildery vol schoonheid werd vergaderd. -
Geen Pallas, zelfs geen Nijd, hoe ze angstig tuurt en staart,
Vond in dit kunstgewrocht het minst berispenswaard.
Maar in den naaldenstrijd verwinster of verwonnen,
Hoe zou zy zulk schandaal der Godheid dulden konnen? -
Zy scheurt het werkstuk, en, 't vermeten tot een straf,
Slaat zy de weefster op het voorhoofd met heur staf.
De maagd vliegt, door dien hoon getroffen, op in woede,
(Zy die in 't moedig hart zoo hoog eene eerzucht voedde!)
Knoopt om haar keel een strik, en hangt zich aan dat koord.
Doch Pallas duldt het niet, dat ze in haar bloed versmoort:
Vermeetle, zegt zy, blijf in eigen weefsel hangen;
Maar leef, en laat die strop u onophoudlijk prangen!
Dit zij uw lot en 't lot van heel uw nageslacht!
Zy sprengt haar met een vocht van wonderbare kracht,
En straks krimpt ze in, verliest gedaante en wezenstrekken,
En heeft voor arm en been slechts vingren uit te strekken;
Gedrochtlijk zwelt haar buik, waar uit zy draden spint,
En, weefster als voorheen, zich tot een net verbindt.

* * *

‘Hier viel de Dichtpen uit des Nederlanders hand,
Zijn adem stokte, en 't vuur was vonklende uitgebrand.

Wat zou hy meer? Hy had zijn boezem dof gezongen;
De lamme snaren, uit haar kracht getrokken, sprongen.
Geen lofspraak vraagt hy, maar slechts dulding voor zijn lied,
Dat op den rand van 't graf in ijdle lucht vervliet.’

Gy, wie ge ook zijt, die in dees áánspraaklooze zangen
(Eens ballings laatsten toon, een' balling nagezucht,)
Den laatsten ademtocht eens levens moogt ontfangen,
Aan de afgetobde borst in staâgen rouw ontvlucht!
Verschoon, zoo kracht, zoo zwier, zoo netheid, hier ontbreken,
Waar de afscheidstraan de kaak des vaders heeft doorvocht:
Zy dragen 't merk van rouw, in machtloosheid bezweken,
En waren meer beschaafd indien hy 't had vermocht.

Dramatische poëzy.

aant. Edipus, koning van Thebe: treurspel.

Vertoners:

EDIPUS, Koning van Thebe.
JOKASTE, Gemalin van Edipus.
KREON, Zoon van Menéceus, Broeder van Jokaste.
Een PRIESTER van Jupiter.
TIRESIAS, de bekende Wichlaar.
Een KORINTHISCHE BODE.
Een SLAAF, Koningklijke Opperherder.
Een THEBAANSCHE BODE.
REI van Thebaansche Grijzaarts.
TWEE JONGE KINDEREN, Dochters van Edipus en Jokaste.
GEVOLG van Edipus en Jokaste.

Het T o n e e l is te T h e b e in B e o t i e , en verbeeldt een marktveld of vlakte, voor het Koningklijk Paleis, nabij welks ingang eenige brandende outers gesticht zijn; met eenen Tempel op den voorgrond.

Eerste bedrijf.

Bij de opening des Toneels beschouwt men een aantal Priesters en Choorknapen met wierookvaten, schalmeien, en verderen toestel, zo aan de voorzuilen des Tempels, als voor de onters geplaatst; terwijl een deel Thebanen, van verschillenden onderdom en kunne, op en voor de Tempeltrappen, en rondom de outers geknield liggen; alle met offerloof gekroond en met gewijde takken in de handen.

In deze gesteltenisse speelt het Zangchoor een' treurigen aanhef, tot de verschijning van

EDIPUS.
Gij, Kadmus nageslacht, mijn waardige Onderdanen,
Hoe zit ge dus bij een, versmeltende in uw tranen,
Om 't hangend hoofd bekranst met heilig offerblad?
Een wolk van wierookdamp vervult de gantsche Stad;
De lucht weêrgalmt alöm van droeve smeekgezangen,
Door bange zucht op zucht en naar gekerm vervangen.
Uw Koning Edipus, die 't los gerucht mistrouwt,
Verschijnt, en wil dat gij hem de oorzaak zelf ontvouwt;
Bewust, hoe 's volks belang te deerlijk gaat verloren,
Wanneer de Koningen alleen door andren horen.

aant. Stokoude Grijzaart, spreek: de Vorst vergunt deze eer
Aan uwen ouderdom. Hoe knielt ge dus ter neêr?
Wat onheil dreigt u 't hoofd, dat gij poogt af te wenden?
Of smeekt gij van de Goôn verligting in ellenden?
Hoe wenschte ik in mijn' hart' u-allen hulp te biên!
Wat sterveling zou ook meêdoogloos konnen zien
Den toestand dezer Stad, zo moedloos en verslagen,
En niet met recht den naam van een' ontmenschten dragen?

EEN PRIESTER.

Mijn Vorst, gij ziet ons voor uwe outers neêrgebukt:
Een deel voelt zich 't gebruik der lichaamskragt' ontrukt;
Dees ziet gij door 't gewigt van hoge jaren krommen,
Getrouwe wachters van der Goden heiligdommen;
Ik zelf bedien Jupijn voor 't hem gewijd Altaar:
Een deel van Thebes jeugd vormt de overige schaar;
Terwijl geen kleiner hoop bekranste Jongelingen
Minerves Tempels op het Marktveld beide omringen,
En aan Ismenus vloed hun toevlugt nemen tot
De Wichlarijen van den blonden Zonnegod.
Gij ziet, de Stad ligt in een zee van ramp bedolven,
Onmagtig 't kwijnend hoofd te heffen uit de golven:
Een wrede pest vernielt de vruchten in het zaad,
Daar zij haar' vuurgen klaauw aan kudde en runders slaat,
Verdelgt de zwangere met de onbevruchte vrouwe.
De duistere afgrond juicht, verrijkt door onzen rouwe,
En de ondergang genaakt van Kadmus gantschen Staat.
Gij zijt het thands alleen, op wien men zich verlaat.
Op u vest Thebes volk zijn halfverduisterde oogen:
Is 't niet als op een' God, oneindig van vermogen,
't Is als 't weldadig beeld der Godlijke oppermagt,
Waar van al de uitkomst in ons onheil wordt verwagt.
Dat uw verheven geest, ô Vorst, uw Burgerije
Van 's Hemels gramschap, van der Goden wraak bevrije!
U, die door uwe komst den droevigen Thebaan
Van 't wreede Schrikdier en zijn schatting' wist te ontslaan;
Door wien we, als uit den dood, het leven weêr ontfingen;
U, ô vermogendste van alle stervelingen!
U smeken we alle, voor uw voeten neêrgebukt,

aant. Dat ge ons, door uwe hulp, aan onze ramp ontrukt.
't Gevolg verijdelt nooit het raadsbesluit des wijzen.
Doe door uw schranderheid op nieuw de Stad verrijzen:
't Volk, dat met recht als zijn' behoeder u beschouwt,
Zij u ten tweeden maal verpligt voor zijn behoud!
Doorluchtste Held! Indien wij hulploos gaan verloren,
Waar zult ge uw weldaân, waar uw roem verheffen horen!
Dat dan door uw bestuur dees vesting zij gespaard!
Met welk geluk, wat eer, hebt gij den staf aanvaard!
Wil, wil, dit bidden we u, u-zelven thands gelijken.
Beheersch bevolkte, geen verwoeste Koningkrijken:
Hoe zou een onbewoonde, een ijdle burgt bestaan?
Een onbemande hulk bevrijd zijn van vergaan?

EDIPUS.
Beklagenswaardig volk! Gij eischt van mij 't bekende.
'k Verneem maar al te wel uw' toestand vol ellende;
Ik zie uw kwijning; doch gelooft, dat uwe smart,
Hoe fel zij iemand treff', mij dieper gaat in 't hart.
U doet uw eigen leed, geen pijn van andren, zuchten;
Mijn ziel voelt uwe, en mijne, en aller ongenuchten.
Uw noodkreet wekt mij niet uit doffe vadzigheid;
Gij zelf beschouwt mijn oog, hoe 't in zijn tranen weid;
Daar 'k, mij verliezende in een' maalstroom van gedachten,
Geene uitkomst ergens voor uw' rampspoed zie te wagten.
Maar 'k heb in 't werk gesteld het geen ik nuttigst vond
Tot redding van 't verval des vegen Staats, en zond
Menéceus eedlen zoon, den waardsten mijner Magen,
Naar Delfos Tempel, om Apollo raad te vragen,
Door wat verrichting, door wat bede, of offerand,
De plaag te wenden zij van 't kwijnend Vaderland.
Ik tel de dagen reeds, van ongeduld bevangen.
Wat toeft, wat mart hij nog in spijt van mijn verlangen?
De tijd is reeds voorbij, dien ik hem had gesteld.
Goôn! wen hij wederkeert, en mij 't Orakel meldt;
Zo ik uw' hogen wil mogt weigren op te volgen,
Dat uw getergde wraak, op 't allerfelst verbolgen,
Op mijne borst alleen heure ongenade wett',
En met één' bliksemslag dit heilloos hoofd verplett'!

aant. Verschoont 't onnozel volk; mij treffe uw billijk woeden!

DE PRIESTER.
Men ziet door 's volks gedrang Prins Kreon herwaart spoeden.

EDIPUS.
Geef, Hemel! dat zijn komst den afgematten Staat
Die vreugd verschaffen moog, die uitblinkt op 't gelaat!

DE PRIESTER.
Men hope een blijd bericht: zie groenende lauwrieren,
Gevlochten om zijn kruin, het Vorstlijk hoofd versieren.

EDIPUS,

toetredende om Kreon te ontfangen.

Wat tijding brengt gij ons, mijn dierbre Bloedverwant?
Verlaat of redt Apol 't bezweken Vaderland?

KREON.
Verheug u; 'k breng geluk. Voor 't minst, de Staatsellenden
Zijn door voorzigtigheid van onzen halz' te wenden.

EDIPUS.
Wat antwoord geeft de God? Ik stel mij niet gerust,
Eer ik volkomen van zijne uitspraak ben bewust.

KREON.
Beveel slegts, 't zij gij wilt dat ik voor aller ooren,
Of in 't geheim aan u, de Godspraak zal doen horen.

EDIPUS.
Neen, spreek vrijmoedig uit, dat ze alle dit verstaan:
Hun droefheid doet mij meer dan eigen rampspoed aan.

KREON.
Zo hoor dan wat de stem van Febus heeft geboden.
Dus deed hij zich verstaan: Drijft ijlings uit den snoden,
Die, van de Goôn gevloekt, zo lang gij 't monster kweekt,
Het vuur van 's Hemels wrake op Thebes vest ontsteekt.

EDIPUS.
Wat middel is er om dit onheil in te toomen?

KREON.
Hij wijke in ballingschap, of 't licht zij hem benomen:
Hij boete dus een' moord! 't Is 't ongewroken bloed
Van een' verslagenen, dat dus op Thebe woedt.

EDIPUS.
Wie wordt daartoe gedoemd?

KREON.
Deze uwe Vorstendommen,
Mijn Koning, zijn, eer gij den zetel hadt beklommen,
Door Laius geregeerd.

EDIPUS.
Men heeft mij zulks gemeld;
Doch nimmer kende ik hem.

KREON.
Hij werd door 't staal geveld:
De Godspraak eischt de straf van zijne moordenaren.

EDIPUS.
Waar zijn die? In wat oord? - Waar is na zo veel jaren
Nog spoor of blijk te zien van zulk eene euveldaad?
Waar, Kreon, vinde ik hen?

KREON.
Zij zegt, in dezen Staat.
Men zoeke en spaar geen vlijt: door ijvrig onderwinden,
Met rijp beleid gepaard, is alles uit te vinden;
Maar 't allerklaarste blijk wordt nutloos en ontsnapt,
Zo de aan te wenden zorg in 't onderzoek verslapt.

EDIPUS.
Viel Laius in zijn Hof, of Lustplaatse in de handen
Dier Vadermoorderen? of in uitheemsche Landen?

KREON.
Van Delfos keerde hij te rug naar zijn gebied.
't Was digt bij dit gewest.

EDIPUS.
Maar had de Koning niet
Een' tocht- of reisgenoot, die ons bericht kan geven.
Weet niemand meer hier van?

KREON.
Zij zijn met hem gebleven.
Slegts een van zijn gevolg, die hun verdelgend staal
Angstvallig kwam te ontvliên, bevestigt dit verhaal.

EDIPUS.
En hoe was zijn bericht? Veelligt zal 't konnen strekken,
(Voor 't minst het geeft mij hoop) om meer daar uit te ontdekken.

KREON.
Dees zegt: geen zwak getal, maar een geduchte magt
Van Roovren, viel hem aan, en heeft hem omgebragt.

EDIPUS.
Wat kon, daar kleene buit bij Laius was te hopen,
Tot die vermetelheid een bende Roovers nopen?

KREON.
Men hield ook 't oogmerk van dien Koningsmoord verdacht.
Doch niemand heeft zijn wraak, in 's Lands gevaar, betracht.

EDIPUS.
En welk gevaar des Lands, wat zwarigheên belett'en
't Gepleegde gruwelstuk in heldren dag te zetten?

KREON.
De Sfinx, wier bloedig woên, in 't tegenwoordig leed,
Ons van 't verborgen feit het denkbeeld derven deed.

EDIPUS.

Weläan, zo zal ik-zelf dit trachten na te sporen.
Apollo heeft der schimm' van Laius wraak beschoren;
Gij deelt mij 't antwoord meê, dat u zijn Godspraak gaf;
Ik zweer den Moordenaar zijn welverdiende straf
't Is om d' ontzielden Vorst alleen niet; om mij-zelven
Poog ik den booswicht uit zijn schuilplaatse op te delven:
Hij, die zijn wrede hand aan Laius durfde slaan,
Zal ligt met d' eigen dolk ook mij naar 't leven staan:
Die door die gruweldaad zich dacht ten throon te heffen,
Vindt haast gelegenheid om mij het hart te treffen.
Dus, daar ik Laius wreke en zijnen moorder slagt,
Beveilig ik mijn boofd en Koningklijke magt.
Maar gij, mijn Volk, vertrek, en wijk van deze altaren;
Neem 't heilig offerloof van uw ontsnoerde hairen.
Een bode roepe mij al Kadmus kroost bij een,
Terwijl ik u ter hulp' mijn' ijver zal besteên.
Of heden zullen wij een blijder lot verwerven
Van 't gunstig Godendom, of heden samensterven!

DE PRIESTER,

terwijl Edipus en Kreon vertrekken.

Mijn Zonen, rijzen wij! Gij hebt dien last verstaan;
De Vorst heeft ons voor 't Hof verdagvaard: dat wij gaan!
Ach! had de gunst des Gods, wiens wil men ons deed horen,
Thebanen, u 't behoud, der pest een eind beschoren!

(De geknielde Thebanen opgestaan zijnde, zonderen de Vrouwen en Jongelingen zich af, en maken plaats voor eenige Grijzaarts, welke, met de op het Toneel geblevene vereenigd, den R e i uitmaken.)

DE REI.

Gewenscht Orakel van Jupijn,
Uit Delfos rijk gesticht gezonden!
Wat zal de blijde boodschap zijn,
Die gij aan Thebe doet verkonden?
ô Delos blonde Voedsterling,
Apol! wien ik ter eere zing,
Betoon me uw hulprijk mededogen!

Zie mij met doodschrik op 't gelaat,
Daar 't angstig hart onrustig slaat,
Dus siddrend voor u neêrgebogen!

* * *

ô Dochter van de dierbre hoop,
Onsterfelijke Faam! doe horen
Wat lot mij thands, en na 't verloop
Van wentlende eeuwen, zij beschoren?
ô Gij, uws Vaders hersenvrucht,
Minerve, door uw speer geducht!
Diaan, gezeteld in ons midden!
Apollo, gij, wiens wakkre hand
Uwe onvermijdbre wraakboog spant!
Laat ons uw grimmigheid verbidden!

* * *

ô Godlijk drietal, dat ik smeek!
Zo me ooit in 't barnen der gevaren
Uw onwaardeerbre bijstand bleek;
Ruk aan, in dit mijn zielsbezwaren.
Heeft me ooit voorheên uw hand gered,
Mijn' ongevallen perk gezet,
Verschijn thands op mijn kermend snikken
Ontelbre rampen, die ik lij',
Verzwakken, ja verslinden mij
In deze onzalige oogenblikken.

* * *

Al 't Volk is overstelpt van rouw':
Niets kan 't geweld der kwalen keren:
Één foltring doet de zwangre vrouw
Met de onvoldragen vrucht verteren
In 't ijslijkst wee en 't naarst gekerm.
Gelijk een digte vooglenzwerm,
Zien wij de opeengevolgde lijken,
Van welker saamgehoopten last
De onbluschbre houtmijt ligt vermast,
Den boord des Acherons verrijken.

Zelfs de aarde sluit haar' vruchtbren schoot
Voor de ongelukkige Thebanen,
Ten prooie aan d' onverzaadbren dood.
De smart verdroogt de bron der tranen.
Hier ligt, hier ligt mijn weerloos kroost
Ter aarde, ontbloot van heul en troost:
Daar loost de bange borst der vrouwen
Een' droeven galm van wee en ach!
Daar ze, op de stranden, dag aan dag,
Ter uwer eere altaren bouwen.

* * *

Versterk mij des, ô blonde maagd,
Wier schittrende Egis Mars doet beven,
En 't aardrijk van gedrochten vaagt!
Voorkoom mijn onherstelbaar sneven.
Vlieg herwaart tot mijn' onderstand.
Zie Mavors, die van woede brandt,
En onverzoenbaar is verbolgen,
Niet in den dosch van 't blank metaal,
Maar zonder schild of bloedig staal,
Mij tot den ondergang vervolgen.

* * *

Treed straks den Wreedaart in 't gezigt!
Doe hem dien overmoed bezuuren,
Waar voor de onweerbre manschap zwicht.
Verdrijf hem uit mijn zwakke muuren.
Drijf hem den wijden kreits voorbij
Van Amfitrîtes heerschappij',
Naar de ontoegangkelijke stranden
Van Thraciës ongastvrij volk;
Naar Pontus ongestuime kolk
En dorgestorremde oeverzanden.

* * *

Want als de nacht van de aarde vlugt
En eindlijk aflaat van vernielen,
Verschijnt de dagtoorts aan de lucht,

Om 't geen nog oovrig is te ontzielen.
   Ontzachelijke Hemelvoogd,
   Die van de Olympus ons beoogt!
Dat mij uw donder wraak verschaffe!
   Ja, dat in uw geduchte hand
   Het wrekend bliksemvuur ontbrand',
Zijn onmeêdogend woên ter straffe!

* * *

   Ach! daalde 't vreeslijk wraakgeweer,
Van Febus taaie boog gedreven,
   Al snorrend van den Hemel neêr,
Om ons in 't eind te doen herleven!
   En 't blikkrend tuig, waar meê Diaan
   Heur blanke schouders heeft belaân,
Wanneer ze in onvermoeide tochten
   Het welig Lyciaansche veld
   En steile bergen oversnelt,
Tot straf der felle boschgedrochten!

* * *

   En gij, met kronegoud gehuld,
Die in een' lijfstoet van Bacchanten,
   Door de aandrift van uw' geest vervuld,
En opgetooid met wijngaardplanten,
   Uw' staf omringt met dartel veil!
   Verschijn, Iäcchus! tot mijn heil:
Uw toorts, de schrik der Indianen,
   Bestrij' dien wreevlen God, den hoon,
   Den smaad, en schandvlek van de Goôn,
En redd' de smekende Thebanen!

(De Rei schaart zich in verwachting' voor het Paleis, tot de komst van Edipus, welke uit de grote poorte voortreedt.)

Tweede bedrijf.

EDIPUS.

Gij eischt het: 'k zal, mijn Volk, aan uwen eisch voldoen.
Indien gij zelf de plaag wilt stuiten in heur woên,
En 's Hemels wil betracht, 'k zie haast dien nood verdreven,
En Thebe in d' ouden bloei en mogendheid herleven.
Ik, die in later tijd hier 't Burgerrecht verkreeg,
Hoor nu voor de eerste reis, waar uit uw rampspoed steeg;
En 'k zou niet van zo vroeg mijn onderzoek beginnen,
Had ik geen zeekre hoop van 't onheil te overwinnen.
Hoor dan uws Konings last, Thebaansche Burgerij.
Zo iemand uwer weet, wie Laius moorder zij,
'k Wil dat hij alles van dien doodslag mij verklare.
Dat niemand dit bevel de minste ontroering bare:
Men doemt den dader niet tot een barbaarsche straf;
Een ligte ballingschap wischt zijne misdaad af.
Of zo een Vreemdeling die euveldaad verrichtte,
Dat hij, wien 't is bekend, den schuldige betichte:
Hem is een heerlijk loon, een eeuwge dankbaarheid,
En van zijn Vaderland, en van zijn' Vorst bereid.
Doch zo er iemand is, die, door de vrees gedreven,
Of voor zijn zelfsbehoud, of zijner Vrienden leven,
Mijn Vorstlijk woord mistrouwt en mijn bevel veracht:
Hij beev voor de ijslijkheid van 't noodlot dat hem wagt!
'k Gebiede op 't allerstrengst, in de uitgestrekte Staten,
Zo verr' mijn scepter reikt, aan al mijne onderzaten:
Dat elk den snode ontwijke en zijn gemeenschap schuuw;
Zijn' disch en huis vervloeke en van zijn offer gruuw:
Ja dat hij, naar den last, door 't Godlijk woord gegeven,
Alom, gelijk een pest en landsmet, zij verdreven!
Het bloed van Laius schreit om wraak den Hemel aan;
De drievoet wil dat aan dien noodkreet zij voldaan:
Daar Hel en Hemel in hunne eischen zich vereenen,
Wil ik hun alle kragt van mijn gezag verleenen,
En zeg mijn' fellen vloek hem onherroeplijk aan,
Wiens raadslag of geweld den Koning deed vergaan.

'k Betuig hier voor de Goôn, in 't bijzijn van u alle,
Mijn' wensch, dat hunne wraak op mijnen schedel valle,
Mij al de plagen van uws Konings moorder wekk',
Indien ik ooit mijn huis met zijn verblijf bevlekk'!
En 'k smeek u alle, mijn geliefde Burgerije,
Om mijn', om 's Hemels wil, om deze Heerschappije,
Die zo godlooslijk en rampzalig wordt beroerd,
Dat gij deez' dieren eed, zelfs tegen mij volvoert!
Schoon ons een Godheid-zelve hier toe niet aan deed manen,
't Voegt u, uws Vorsten moord te straffen, ô Thebanen:
't Voegt my, dat ik den Held gerechte wraak verschaff',
Daar ik mij zie vereerd met d' eigen' scepterstaf.
Ik, die op zijnen throon en echtkoets ben verheven,
En (had hem 't slinks geval niet kinderloos doen sneven
Door 't heilloos moordgeweer) de vruchten zijner trouw'
Ten tweeden Vader en beschermer strekken zou,
Behartig zijne wraak als van mijn' eigen' Vader:
'k Zal mijn' verbolgen' haat den afgerichten dader
Van 't Hemeltergend feit op 't strengst gevoelen doen,
Den Neev' van Polydoor, Agénors Neev', ten zoen.
Bekrachtigt gij mijn' vloek, onsterfelijke Goden,
Op de overtreders dier gewigtige geboden!
Het aardrijk weiger' hun de vruchten zijner voor,
En stell' van jaar tot jaar hun vlijt en hoop te loor!
Dat nooit aanminnig kroost hun sponde moge omringen!
Zij sneuvlen onbetreurd, in wrede pijnigingen!
Of zoo een sterveling meer ramp kan ondergaan,
Zij valle aan hen te beurt', die 't Vaderland verraân!
Maar ons, die uw geboôn ontzag en eerbied dragen,
Ons geve uw dierbre gunst eene uitkomst in dees plagen!
Dat voorspoed ons hereene, en uw rechtvaardigheid,
Getuige in dezen vloek, voor Kadmus zonen pleit'!

DE REI.

Dees eed, waar door ge mij, mijn Koning, hebt bezworen,
Drijft me aan, om opentlijk mijne onschuld te doen horen.
'k Verklaar vrijmoedig, voor der Goden aangezigt,
Dat nooit mijn zuivre hand dien gruwel heeft verricht:
En dat, hoe zeer uw stem mijn' ijver op moog wekken,

Ik niet vermogend ben den dader u te ontdekken.
Maar waarom meldt de God, wiens oog het Al doorziet,
Den snoden werker van dit vloekbaar misdrijf niet?

EDIPUS.
Ik billijk deze uw reên. Doch wie der stervelingen
Kan tegens haren wil der Godheid zulks ontwringen?

DE REI.
Vergun mij, dat ik u een ander middel raad.

EDIPUS.
Spreek vrij; verzwijg mij niets tot redding van den Staat.

DE REI.
Men zoek' Tiresias, onfeilbaar in 't voorspellen,
Die met Apol gelijk in wijsheid is te stellen;
Zo breng' hij de euveldaad en moorder aan het licht.

EDIPUS.
Mijn ijver voor uw heil heeft rede zulks verricht:
Ik deed, door 't aanzoek van Menéceus Zoon gedreeven,
Twee boden naar 't verblijf van dezen Grijzaart streven;
Wiens lang vertoeven mij reeds hoog verwonderd heeft.

DE REI.
Te onzeker is 't gerucht, dat door de vesten zweeft.

EDIPUS.
'k Moet alles onderstaan: wat hoort men dan gewagen?

DE REI.
Men mompelt, dat hij werd van reizenden verslagen.

EDIPUS.
'k Vernam 't; maar niemand heeft den moorder ooit gezien.

DE REI.
Die snode zal gewis uit vreze uw rijk ontvliên,

aant. Om uw' vervloekingen en 's Hemels wraak te ontkomen.

EDIPUS.
Hij vreesde 't misdrijf niet; zou hem mijn stem doen schromen?

DE REI.
Maar zijn beschuldiger verschijnt alreeds. Zie daar,
Mijn Vorst, uw boden met den grijzen Wichelaar!
Den een'gen sterveling, wien de ingeschapen Waarheid
Den geest veredeld heeft door Goddelijke klaarheid.

(Tiresias door eenen knaap geleid, verschijnt met twee Thebanen, welke zich terstond afzonderen.)

EDIPUS.
Gij, wiens verlicht verstand het alles ziet en weet,
Wat door de dichte schors des aardboôms is bekleed,
Of in 't onmeetlijk ruim der blaauwe Hemelbogen
Aan 't ijvrig onderzoek des menschdoms is onttogen!
Gij weet, hoewel bevrijd van zulk een doodsch gezigt,
Voor welk een grievend wee uw Vaderlander zwicht.
Thands wenden we ons tot u: gij kunt ons thands behoeden,
En teugelen den loop van onze tegenspoeden.
U is (ik twijfel niet) de Godspraak reeds gemeld:
Men zoekt tot nog vergeefsch wie Laius heeft geveld.
Gij, weiger niet u-zelv', uw' Vorst, de Heerschappije,
't Zij door de Vogelvlugt, of andre Wichlarije,
Te redden. Zuiver ons van die gevloekte smett',
Die 's Hemels straftuig op uw landgenoten wet.
In u berust ons heil. Gedenk, de smartverligting
Van ongelukkigen is de edelste verrichting.

TIRESIAS.
Helaas! wat is 't vernuft een allervreeslijkst goed
Hem, wien deszelfs bezit in 't onheil storten moet!
'k Wist dit; en, ach! ik ben mijns ondanks hier verschenen.

EDIPUS.
Ge ontroert u! Welk een schrik? Wat dringt u aan tot wenen?

TIRESIAS.
Men brenge mij te rug! Het is om u en mij
Dat ik dit smeek: sta toe, dat ik gehoorzaamd zij!

EDIPUS.
Hoe! wreedaart, zoudt ge aldus, vervreemd van eer en pligten,
't Zieltogend Vaderland niet door uw' raad verlichten?

TIRESIAS.
Uw rede wekt u-zelv' het bitterst ongeval:
Ik zwijg, beducht dat mij zulks meê gebeuren zal.

DE REI.
In aller Goden naam, betoon ons mededogen;
Verhoor ons, smekend voor uw voeten neêrgebogen:
Genees de onlijdbre smart van uwen Landgenoot,
En red uw Vaderland uit de armen van den dood!

TIRESIAS.
ô Onberaden volk! Gij vergt mij, u te ontdekken,
Het geen en u, en mij, tot droefheid zal verstrekken.

EDIPUS.
Wat hoor ik! Poogt ge dan ons-allen te verraân,
En, van het feit bewust, de Stad te doen vergaan?

TIRESIAS.
Ik tracht mij-zelv' en u geen nieuwe smart te wekken:
Waarom misduidt gij zulks? Men late mij vertrekken!

EDIPUS.
Neen, snode, neen, gij zoudt den onbeweegbren steen
In heete gramschap doen ontbranden door uw reên.

TIRESIAS.
Ik wederhou' mijn drift; gij blaakt van woede en toren.

EDIPUS.
Wie zou met koelen zinn' 't hardnekkig weigren horen,

Waarmeê gij 't gantsche volk versmaadt, beschimpt, en tergt?

TIRESIAS.
't Zal zich ontwikklen; schoon mijn mond het u verbergt.

EDIPUS.
't Voegt u, het geen hij eischt, uw' Koning te openbaren.

TIRESIAS.
Ik zeg niets meer daar van; laat uw verwagting varen.
Boet vrij uw gramschap, moet uw wrevel zich voldoen
Met dus onzinnig op een' magtlooz' man te woên!

EDIPUS.
Ja, 'k vier den teugel aan mijn gramschap: 'k zie Verrader,
In u maar al te klaar den lang verholen' dader.
Door u verloor de Vorst het dierbaar levenslicht;
En, snode, indien gij niet ontbloot waart van 't gezigt,
'k Geloofde ontwijfelbaar, dat gij met eigen handen
Het vadermoordend staal hem dreeft in de ingewanden.

TIRESIAS,

met nadruk.

Hou op. 'k Verbinde u-zelv' aan uwen dieren eed.
't Gestreng verbod grijpt plaats, dat ge onbedachtzaam deedt,
't Is mij, 't is 't volk een pligt, vol afschriks u te ontwijken,
Als aller Goden vloek, en smet van uwe Rijken.

EDIPUS.
Dus schaamtloos, Hemel! zulk een taal te doen verstaan!
Vermeetle, en waant gij nog mijn hoge wraak te ontgaan?

TIRESIAS.
'k Vrees niets: de waarheid zal mij dekken voor uw woeden.

EDIPUS.
Wie leerde u zulks?...uw kunst? wat moet ik thands vermoeden!

TIRESIAS.
Gij, die mijns ondanks mij dit openbaren deedt.

EDIPUS.
Herhaal het andermaal; dat ik uw meening weet'.

TIRESIAS.
Gij zijt de moorder zelf, die Laius heeft verslagen.

DEIPUS,

met drift.

Dier dubble lastertaal zult ge u te laat beklagen.

TIRESIAS.
Moet ik, op dat ge u-zelv' nog heviger verstoort,
Meer gruweldaden u vermelden?

EDIPUS.
Vaar vrij voort.

TIRESIAS.
Gij hebt in uw geslacht de onschendbaarste aller banden
Verscheurd, door 't heiligst bed bloedschandig aan te randen.

EDIPUS.
En denkt ge altoos de straf te ontvlieden, die u wagt

TIRESIAS.
Heeft slegts de waarheid nog heure onweêrstaanbre kragt.

EDIPUS.
Gewis; maar niet voor u, onvatbaar voor heur' luister:
Gij zijt van geest, gehoor, en oogen, even duister.

TIRESIAS.
Gij schimpt, rampzalige! Doch haast genaakt de tijd
Dat ieder die u ziet, u 't zelfde lot verwijt.

EDIPUS.
Uw blindheid is 't alleen, die u behoudt in 't leven;
Zij wekt mijn deernis op, en doet uw' smaad vergeven;
Maar zo me uw ongeluk niet u ter gunst' bewoog,
Gij waart reeds weggerukt uit dezer aller oog.

TIRESIAS.
Het Lot beschoor mij niet, van uwe hand te sneven:
Apol-alleen heeft magt, te schikken van mijn leven.

EDIPUS.
Hebt gij dien aanslag, of Menéceus zoon, gesmeed?

TIRESIAS.
Geen Kreon: neen; gij zelf, gij wrocht alleen uw leed.

DEIPUS.
ô Rijkdom! ô Gezag! ô Koningklijk vermogen!
Wat blinkt uw valsche glans den stervling' schoon in de oogen!
Wat nijd verwekt gij niet aan 't Hoofd der Heerschappij'!
Ach! Kreon, die (zo 't scheen, van staat- en heerschzucht vrij)
Mijn gantsch vertrouwen won, poogt mij den staf te ontwringen;
Om dus verraderlijk zich in 't gezag te dringen!
Hij maakt, van arglist vol, een' aanslag op de kroon,
Door d' ongedwongen' wil des volks mij aangeboôn:
En durft dien snoden, dien verwaten' logenspreker,
Dien valschen Wichelaar, en trouw- en wetverbreker,
Op 't heilloos samensmeên van gruuwlen afgericht,
Mijn mogendheid ten trots', mij brengen voor 't gezigt!
Gij, die dus roekloos stoft op uw gewaand voorspellen,
U-zelv' in wetenschap den Goôn gelijk durft stellen,
Spreek. - Waarom heeft uw kunst, als 't woedend Berggedrocht
Dit Land ontvolkte, geen verlossing uitgewrocht?
Het voegde aan u; niet aan gemeene stervelingen,
In 's raadzels diep geheim door schranderheid te dringen.
Doch toen bezweek uw kunst: toen was geen Vogelvlugt,
Geen Godlijke inspraak, u van de allerminste vrucht.
Maar de eer van 's Volks behoud was Edipus beschoren.
Ik, die den tijd nooit sleet met vogels na te sporen,

Nooit op mijn kennis boog uit haatlijke eigenmin,
Verschijn, en tem 't gedrocht door 't treffen van den zin.
Nu spant gij samen met een' muiter, die vermetel
Zijn' wettig' Koning tracht te bonzen van den zetel,
U vleiend, dat als hij zijn' hartewensch geniet,
Gij deelgenoot zult zijn van 't opperste gebied.
Maar 'k twijfel niet (gelukte uw opzet) of gij-beiden
Zoudt wranger Rijksbestuur der Burgerschaar bereiden:
En had uw ouderdom mijn gramschap niet verbeên,
Die heerschzucht stond u duur, en mooglijk hem met een'.

DE REI.

't Zij ons vergund, mijn Vorst, dat wij hier tusschenspreken!
Zijn drift voert hem van 't spoor, en doet uw drift ontsteken.
Verbant uw hevigheid: wilt u bedaard beraân,
Hoe aan den eisch des Gods van Delfos word' voldaan.

TIRESIAS.

Schoon gij den scepter zwaait, het Koningklijk scharlaken
Kan van de billijkheid u niet ontslagen maken;
Noch brengt u vrijheid aan, om door onheusche reên
Mij zonder wederspraak te mogen tergen. Neen;
Mijn rechten zijn, zo wel als de uwe, onschendbre panden;
Niet strafloos door 't geweld eens Dwinglands aan te randen.
'k Ben vrij, en niet verslaafd aan uw gebied, mijn Heer:
'k Erken Apollo voor mijn' meester; niemand meer.
En staande niet ten doel' aan uw' of iemands toren,
Heb ik mij Kreon ten beschermer niet verkoren.
Maar gij, die onbedacht mijn blindheid mij verwijt,
Gij ziet, schoon ziende, niet, wat ge onderworpen zijt.
Gij, vijand uws geslachts, bewerker aller plagen,
Zo van de levende als verstorvene uwer Magen;
Rampzalige! weet gij uit welk een bloed gij sproot?
Kent, kent ge u-zelven wel? Uw kroost? Uwe Echtgenoot?
De vreselijke vloek uws Vaders, fel verbolgen,
Zal rustloos overal u op de hielen volgen;
En schoon de glans der zon uwe oogen nog verlicht,
Gij zult, benevens mij, beroofd zijn van 't gezigt.
Wat oord zal u dan niet behoeftig om zien dwalen!

Hoe wil Cithérons voet uw naar gekerm herhalen;
Wen 't openbaar zal zijn, hoe vloekenswaard' een' echt-
knoop gij, op uw geluk hovaardig, hebt gelegd!
Wie kan de menigte van uwe rampen tellen,
Die met uw kinderen u staan gelijk te stellen!
    Verongelijk, beticht, Menéceus zoon en mij;
Geen stervling kan vergaan, misdadiger dan gij.

EDIPUS.
Hoe! dulde ik langer nog dit onverdraagbaar honen!
Zal een weêrspanneling mij dus zijn' wrevel tonen!
Ontvliedt ge niet met spoed mijn gramschap en uw straf?

TIRESIAS.
't Was op uw' last alleen, dat ik mij hier begaf.

EDIPUS.
'k Ontbood u, Booswicht; ja; dewijl ik niet vermoedde,
Dat ge uit zoudt barsten in zo toomeloos een woede.

TIRESIAS.
Ik word als redenloos en dwaas van u geacht; -
Uwe Ouders hebben nooit mijn kundigheên verdacht.

EDIPUS.
Mijne Ouders, zegt gij! Blijf: uit wie ben ik gesproten?

TIRESIAS.
Dees dag zal u van hun doen kennen en verstoten.

EDIPUS.
Wat spreekt ge steeds bedekte en onverstaanbre reên?

TIRESIAS.
Gij immers zijt bekwaamst om raadzeltaal te ontkleên.

EDIPUS.
Beschimpt gij, 't geen mij deed ten top van grootheid rijzen?

TIRESIAS.
Die grootheid, dat geluk, doet van uw lot mij ijzen.

EDIPUS.
Maar, heeft mijn schranderheid de gantsche Stad behoed,
'k Denk, dat ik voor mij-zelv' mij niet ontrusten moet.

TIRESIAS.
Ik ga dan; gij, mijn knaap, geleid mij.

EDIPUS.
Hij vertrekke,
Eer zijn hardnekkigheid nog meer verwarring wekke.

TIRESIAS.
Welaan: 'k heb u verklaard (braveerende uwe magt
Vrijmoedig) 't geen, waarom ik herwaart ben gebragt.
'k Zeg u voor 't laatst, dat hij, wien gij verlangt te ontdekken,
En wien 't vergoten bloed van Laius blijft bevlekken,
Zich in dees vest onthoudt gelijk een vreemdeling,
Hoewel hij 't eerst bestaan in haren kreits ontfing.
De ontdekking van zijn' stam zal deerlijke ongelukken
Hem storten over 't hoofd, hem 's Hemels licht ontrukken.
Zijn Vorstelijke staat beantwoordt aan zijn bloed:
Hij zal, verstoten zijnde uit zijnen overvloed,
In wrede ballingschap van rijk tot rijken zwerven,
En, vol behoeften, 't hem benodigd voedzel derven.
Wie meldt hem de ijslijkheid volkomen van zijn straff',
Die broeder is van 't kroost, waaraan hij 't leven gaf;
Die zoon is en gemaal der vrouwe, die hem baarde;
Die van zijns Vaders wensch in 's Vaders vloek ontaarde,
En hem met eigen hand moorddadig heeft geslagt.
Dit al voorspelle ik hem, en wordt het niet volbragt,
Heet dan Tiresias een' valschen logenspreker:
Noem dan zijn Wichelkunst verachtlijk en onzeker.

(Hij wordt door zijnen knaap van 't Toneel geleid.)

aant. DE REI,

na 't vertrek van Edipus, alleen gebleven zijnde.

KEER.

Wiens zijn de misdaân, die ons drukken?
Wie is hij, dien uw stem verklaart
Bezoedeld met die gruuwelstukken,
ô Heilig middenpunt der aard'?
't Is tijd, zich op de vlugt te geven,
Te viervoet uit dit oord te streven,
En veilger schuilplaats aan te doen:
Want Febus dreigt hem te achterhalen,
En wapent zich met bliksemstralen,
Om op den schuldige te woên.
't Verbolgen Noodlot volgt zijn schreden,
Met eenen drom van heillloosheden,
Ontzachlijk in getal', bestuuwd;
Om hem door onvermijdbre plagen
De straf des misdrijfs te doen dragen,
Waar van het zuchtend aardrijk gruuwt.

TEGENKEER.

Want van Parnassus hoog verheven'
En eeuwig grijsbesneeuwden topp'
Werd deze stem ons toegedreven:
'Men spore alom den booswicht op!'
Hij zwerft, met doodschen angst' beladen,
Langs ontoegangkelijke paden,
In 't voetspoor van den Boschstier om;
En poogt op onbewoonde klippen
De hem gedreigde straf te ontslippen
Van Delfos rotzig heiligdom.
Maar ijdle pogingen! Verscholen
In afgelegen, duistre holen,
In de akeligste woestenij',
Doet de eigen donderstem hem beven,
Daar ze om hem henen schijnt te zweven,
En blijft hem onontwijkbaar bij.

TWEEDE KEER.

Een gruuwzaam tal afgrijslijkheden
Wordt door den Wichelaar vermeld:
Ik stem noch wederspreek zijn reden,
Door twijfeling in 't hart' bekneld.
Kan ik, die nimmer van gedingen,
Door Labdakus afstammelingen
Gevoerd met Polybus geslacht,
De minste blijken mogt beschouwen,
Een ongegrond gerucht betrouwen,
En houden Edipus verdacht?
'k Zie niets dan digte duisternissen,
Dan twijfeling, dan dwalend gissen;
En hoop dat zekerder bericht
De waarheid moog te voorschijn brengen,
En hem, die Laius bloed dorst plengen,
Op 't overtuigendste beticht'.

TWEEDE TEGENKEER.

De ontzachelijke Hemelmagten
Zien van den hogen starrenboog',
Der menschen daden en gedachten,
Met een' door alles dringend' oog'.
Maar zouden slegte stervelingen
Dus in der Goden wijsheid dringen
Door kundigheid van Wichlaarij'?
Neen: de een moog d' ander' vrij verdoven,
In wetenschappen gaan te boven,
De Godheid streeft den mensch voorbij.
'k Zal, op 't gezag van Wichelaren
Alleen, den Koning nooit bezwaren:
Hij, die ter redding' van mijn smart'
Grootmoedig 't leven durfde wagen,
Mij van de Bergmaagd heeft ontslagen,
Hij vindt zijn vrijspraak in mijn hart.

Derde bedrijf.

KREON.
ô Burgers, welk gerucht verneem ik onverwagt!
Ben ik bij Edipus van hoog verraad verdacht!
Dit treft me en voert mij hier op dat ik mij verlichte.
Wat is 't, waar meê men mij zo lasterlijk betichtte?
Waant hij, dat ik 't ontzag van zijnen scepter schond,
Of, dat ik hem naar kroon, gebied, en leven stond?
Ach! zo ik zulk een blaam en schandvlek om moest dragen,
Vloekte ik den tragen loop van mijn bedrukte dagen:
Want welk een ongeval doet iemand zwarer aan,
Dan, schuldloos zijnde, voor een' booswicht door te gaan?

DE REI.
De gramschap van den Vorst scheen u dit aan te wrijven;
Geloof niet dat zijn hart dien waan zal onderschrijven.

KREON.
Wat gaf den Koning blijk, dat, door mijn' list bestierd,
De Wichlaar een bedrog, zo schaamtloos, heeft verzierd?

DE REI.
Dus sprak hij; op wat grond, en door wat schijn bewogen,
Is me onbekend, ô Prins, en duister in mijne oogen.

KREON.
Maar toonde u 's Vorsten oog en uiterlijk gelaat,
Of hij mij schuldig houde aan 't opgedichte kwaad?

DE REI.
'k Ben blind in 't Hofgeheim, en zie door 't mommend veinzen
Te zeldzaam in den grond der innige gepeinzen.
Doch Edipus verschijnt.

EDIPUS.

Trotzeert gij mijn gezigt?
Vermeet u nog, ontaart zo wel van schaamte als pligt,
Dit Koningklijk paleis ten mijnen spijt' te naken,
Wiens roofzucht opentlijk naar mijne kroon durft haken,
En zelfs in 't openbaar mijn leven lagen leidt?
Was 't lafheid in uw' Vorst, gebrek aan schranderheid,
Die de onderneming u dus roekloos heeft doen smeden?
Was 't, dat ge uw' toeleg zo bedrieglijk dacht te omkleeden
Met list en veinzerij', dat niets mij argwaan gav'?
Of was mijn arm te zwak voor d'opgedragen' staf?
Beschouwt ge uw dwaasheid niet, in, zonder magt of vrinden
U zulk een stout bestaan baldadig te onderwinden;
Te dingen naar een kroon, die niemand winnen kan,
Dan aan 't ontzachlijk hoofd van eenig eedgespan?

KREON.

Vergun mij dat ik spreke en pleit' tot mijn verschoning,
(Dit eenige is mijn wensch) en oordeel dan, ô Koning!

EDIPUS.

Ik ken uw gladde tong, gelijk uw euveldaân;
Maar wil de ontschuldiging eens vijands niet verstaan.

KREON.

Verwaardig u alleen dit eenige te horen.

EDIPUS.

Breng me uw onnozelheid niet andermaal te voren.

KREON.

Stel in uw drift geen eer, geen eer in wrevelmoed.

EDIPUS.

Geloof niet, dat de band van 't ons verknochtend bloed
U 't welverdiende loon des misdrijfs doe ontvlugten;
En in den bloedverwant geen Koning zij te duchten.

KREON.
'k Stem zulks volkomen toe; maar gun mij dat ik vraag,
Van wat beleediging' uw hoogheid zich beklaag?

EDIPUS.
Ontrouwe! is mij uw feit niet klaar genoeg gebleken?
Werd op uw aanzoek niet (of durft gij dit weêrspreken?)
De Wichlaar hier ontboôn, die haatlijke onverlaat?

KREON.
'k Volhard tot heden nog in dien gegeven' raad.

EDIPUS.
Is Laius reeds voorlang -?

KREON.
Voleind.

EDIPUS.
Gebragt om 't leven.

KREON.
Aanmerkelijke tijd verliep er sints zijn sneven.

EDIPUS.
Was dan die Wichlaar toen niet in zijn konst volleerd?

KREON.
Ervaren even zeer, en even zeer geëerd.

EDIPUS.
Heeft iemand toen ter tijd' van mij hem horen spreken?

KREON.
Het allerminste niet, zo veel mij is gebleken.

EDIPUS.
Maar hebt gij niet terstond den moorder nagespoord?

KREON.
Terstond, met alle vlijt; doch niets van hem gehoord.

EDIPUS.
Kon dan die Wijze daar geen kennis van verkrijgen?

KREON.
'k Ben daar onkundig van, en dus verpligt te zwijgen.

EDIPUS.
Maar van uw' toeleg niet. Verklaar mij 't geen gij smeedt.

KREON.
Wat toeleg? 'k Weiger niet te erkennen 't geen ik weet.

EDIPUS.
Dien aanslag, dien hij poogt ten uwen dienst' te stijven,
Door mij den doodslag van Vorst Laius aan te wrijven.

KREON.
Gij-zelf weet of hij dit verklaard hebb'. Maar gedoog,
Dat ik op mijne beurte u ondervragen moog.

EDIPUS.
Vorsch alles uit, ik zal onschuldig zijn bevonden.

KREON.
Is mijne Zuster niet met u in d' echt verbonden?

EDIPUS.
Dit 's buiten tegenspraak volstrekt onlochenbaar.

KREON.
Gij deelt met haar 't gebied, en heerscht benevens haar?

EDIPUS.
Zij stiert in mijne hand den scepter dezer rijken.

KREON.
Dus heb ik voor u beide, en niemand meer te wijken.

EDIPUS.
Hier zal uw snoodheid zich ontdekken.

KREON.
Neen, ô neen:
Leen onpartijdig slegts uw ooren aan mijn reên.
Waant ge iemand dwaas genoeg, om met gevaar van 't leven,
Ten koste van zijn rust naar heerschappij te streven,
Hem zonder zorg' of angst' of kommer toegestaan?
De glans van 't kronegoud doet dus mijn oog niet aan.
Geen heerschzucht is het hart van Kreon aangeboren.
Den wijze onteert geen staat, door 't noodlot hem beschoren.
Wat last is niet verknocht aan 't Koningklijk gebied!
Terwijl ik al mijn' wensch van uwe gunst' geniet.
Hoe zou mij dan de throon meer zoetheid schenken kunnen,
Dan uw weldadigheên me in dezen staat vergunnen?
'k Ben door een' valschen schijn tot zo verr' niet verblind,
Dat ik meer wellust in 't afhangklijkst leven vind,
Dan in 't grootmoedig lot van andren te verpligten.
Nu mag ik duizenden in ongeval verligten;
Nu wordt mijn hulp gezocht; nu zie ik me als een' vrind
En schutsheer, bij al 't volk in achting' en bemind:
Zou ik voor zo veel heil, verdwaasd een' throon bejagen
Dien 'k-zelf beschermen zou voor samenzweerdren lagen?
Men onderzoeke, ô Vorst, of ik niet, naar mijn' pligt,
U 't onvervalscht bevel des Drievoets hebb' bericht?
Dat dit mijne onschuld van uwe achterdocht ontheffe,
Of van het misdrijf tuige, op dat me uw gramschap treffe
En, leert u 't onderzoek op deez' gewissen grond,
Dat ik den Wichelaar aan mijn belang verbond;
Zo zult gij, niet alleen, maar door mij-zelv' gesteven,
Mij met gemeene stemm' ter doodstraffe overgeven.
Doch dat ik zonder blijk ook niet veroordeeld word',
't Streed met uw eigen heil, het deed het recht te kort,
Den schuldige der straff' van 't wanbedrijf te ontrukken,
En door een' valschen waan d' onnoosle te onderdrukken:

Want die zich te onbedacht een' waren vriend ontrooft,
Boet ligt dit ongelijk ten koste van zijn hoofd.
Dan dit zal door den tijd u allerzekerst blijken:
Hij doet van 's menschen aart een billijk oordeel strijken.
De tijd, de tijd-alleen, toont ons de braven aan,
Terwijl één enkle dag de snoden kan verraân.

DE REI.
Zo is 't. Die zich verhaast een vonnis uit te spreken
Bevindt zich ligt daar na van 't richtsnoer afgeweken.

EDIPUS.
Wanneer men in 't geheim mijn hoofd en oppermagt
Verborgen strikken spant, en naar mijn' scepter tracht,
Dan voegt me een kort beraad, en 't oordeel op te schorten,
Deed me onherstelbaar in des booswichts lagen storten.

KREON.
Wat eischt ge dan van mij: dat ik uw rijk ontvlied'?

EDIPUS.
ô Neen; ik eisch uw' dood; uw vlugt voldoet mij niet.

KREON.
Zo geef vooraf bewijs, waar in ik heb misdreven.

EDIPUS.
Hoe! Durft gij mijn gezag weêrspannig tegenstreven?

KREON.
Uw oordeel kreukt het recht.

EDIPUS.
'k Behartig mijn belang:
Gij zijt gehoorzaamheid verschuldigd aan mijn' rang.

KREON.
Maar 't mijn behoort zo veel als uw belang te wegen:
Geen recht op slaafsch ontzag is uwen rang verkregen.

EDIPUS.
Uw heilloos Vloekgespan beroert mijn heerschappij.

KREON.
Zo u 't bewijs ontbreekt?

EDIPUS.
ô Stad! ô Burgerij!

KREON.
Poog vrij 't gemoed des volks tot uw belang te neigen;
Dees Stad behoort ook mij, ze is u-alleen niet eigen.

DE REI.
Ach! Vorsten, staakt in 't eind dit hevige geding.
Dan 'k zie Jokaste-zelv, op dat ze u onderling
Bevredige en vereen', ten regten tijd' genaken.

JOKASTE.
Wat drift, wat toornegloed doet dus u beide blaken,
Rampzaalgen, en verwekt dien fellen redestrijd?
Hoe! Daar het Vaderland de wreedste plagen lijdt,
Ontziet ge u niet, in spijt van die noodlottigheden,
Om uw bijzonder leed hier in geschil te treden.
Ach! dat dees dolle twist ons onheil niet vermeêr'!
Mijn Vorst, keer weêr naar 't Hof, gun Kreon dat hij keer

KREON.
ô Gij, door tederheid en maagschap mij zo waardig!
Een allergruuwzaamst lot vervolgt mij onrechtvaardig:
En, in zijne ongenaê, ontneemt me uw Echtgenoot
De droeve keuze zelfs van ballingschap of dood.

EDIPUS.
Ja, 'k wil mijn mogendheid aan dien verrader wreken,
Wiens arglist ik bevond mij naar het hart te steken.

KREON.
Dat mij der Goden wraak verplett' voor uw gezigt,

aant. Bestond ik iets van 't geen, waar meê men mij beticht!

JOKASTE.
In 's Hemels naam, ô Vorst, verban uw achterdenken;
Wil om dien eed, om mij, om 't volk, hem 't leven schenken!

DE REI.
ô Koning! Dat mijn bede uw gramschap overwinn'.
Zwicht voor 't verzoek der Koninginn'.

EDIPUS.
Wat gunst begeert gij van uw' Koning?

DE REI.
Geef om den diergezworen' eed,
Dien Kreon dus vrijmoedig deed,
Uw' bloedverwant verschoning!

EDIPUS.
Gij, weet gij wat ge vordert?

DE REI.
Dat
Ge uw' Vriend, door bloten schijn beklad,
Daar hij zijne onschuld heeft bezworen,
Niet wilt verwijzen in uw' toren.

EDIPUS.
Beseft ge, onnozel volk, dat gij, die voor hem pleit,
Mij-zelv' de ballingschap of ondergang bereidt?

DE REI.
Gewijde Zon, wier nimmersluimrende oogen
De gantsche wareld gadeslaan!
Ik roep uw Godlijk Alvermogen
Ten tuige van oprechtheid aan.
Zo moet ik, van de Goôn verlaten,
Mij van mijn' evenmensch' zien haten,
En in uw grimmigheid vergaan:

Indien zoo snood een onderwinden
In dezen boezem plaats kon vinden!
  Maar mijn beklemd en angstig hart
Betreurt den druk der Landgenoten,
En ducht dat deze nieuwe smart
Die droefheid zal vergroten.

EDIPUS.
  Welaan dan; hij vertrekk', hoe duur het mij ook sta'!
De voorbeê van mijn Volk verwerft hem mijn genâ.
Uw droefheid breekt mij 't hart, al kostte 't mij het leven,
Al moest ik smaadlijk uit deez' landpaal zijn verdreven:
Doch dat na dezen nooit zijn haatlijk aanzien weêr
Mijn felle gramschap terge en mijn gezigt trotseer'.

KREON.
In weêrwil van u-zelv' wordt uw gemoed verbeden.
Maar 'k wagt nog op 't berouw van uw oploopendheden:
't Is eigen aan de drift van uw' verwoeden aart,
Dat zij zich-zelv met recht den grootsten kommer baart.

EDIPUS.
Nog weigert ge op mijn' last -?

KREON.
  'k Zal mij van hier begeven,
Om onbekend aan 't Hof, als een van 't Volk te leven.

(Hij vertrekt.)

DE REI,

tegen Jokaste.

Vorstin, geleiden we u en uwen Echtgenoot!

JOKASTE.
Verhaal me, uit welk een bron dit heilloos toeval sproot?

DE REI.
Een hevige argwaan. - 't Misvertrouwen,
Waar dees verwijdring door ontstond,

Was echter niet ontbloot van grond.

JOKASTE.
En wat mogt dezen argwaan brouwen?
Bij wien onthield zich 't misverstand?

DE REI.
't Is reeds, 't is reeds genoeg voor 't afgefolterd Land:
Vergun mij, dat ik adem hale,
En dit ons onderhoud zich met den twist bepale!

EDIPUS,

aan den Rei.

Gij ziet hoe ik u achte en uw verzoek waardeer':
Mijn hart legt u ter gunst' zijn strenge gramschap neêr.

DE REI.
Mijn Vorst, ach! lees in mijn gedachten;
Zij zijn u meer dan eens oprechtlijk uitgestort.
Nooit hebt gij van uw' Volk' te wagten,
Dat u zijn hart afvallig word'.
Zoude ik niet dwaas, onzinnig wezen,
Indien ik uw belang verliet;
Daar gij mijn Vaderland voor dezen
Geprangd door 't vreesselijkst verdriet,
Ontrukt hebt aan 't geweld der plagen,
En in zijn' vroeger' bloei hersteld?
Toon slegts in 't onheil dezer dagen
U d' eigen' onbezweken' Held!

JOKASTE.
Om 's Hemels wil, mijn Heer, ik bid u, wil me ontdekken,
Wat u die hevigheid van gramschap mogt verwekken?

EDIPUS.
Welaan; gij, wie ik achte en minne boven al,
Versta, wat Kreon heeft beraadslaagd tot mijn' val.

JOKASTE.
Ja, 'k smeek om dit verhaal. Heeft hij zijn pligt verraden!

EDIPUS.
Hij durft mij met de blaam van Laius moord beladen.

JOKASTE.
Hij-zelf? Of op 't gezag eens anders?

EDIPUS.
Door den mond
Eens snoden Wichelaars, dien hij mij herwaart zond.

JORASTE.
Wil voor een oogenblik dit alles laten varen,
En hoor, en leer van mij, dat geenen Wichelaren
Geloof te geven is: en dat geen sterveling
De wetenschap van 't geen toekomstig is, ontfing.
Vergun me u daar in 't kort een blijk van te openbaren.
Vorst Laius is weleer een Godspraak wedervaren,
('k Zeg niet van Febus-zelv'; maar van de Priesterschaar,
Die op zijn' invloed roemt): dat hem beschoren waar,
Te sneuvlen door de hand van 't kind, uit ons geboren.
Hij echter, naar 't gerucht alom zich heeft doen horen,
Is op een' driesprong door uitheemschen neêrgeveld;
En 't spruitje werd geen trits van dagen toegeteld:
Want, door de voeten van een heilloos koord doorregen,
Is 't op Cithérons kruin in ontoegangkbre wegen,
Zieltogend neêrgelegd op afgevallen blaân.
Dus deed Apollo deez' geen Vaderslagt begaan,
Noch Laius, 't geen zo vaak zijn' boezem heeft doen beven,
Door de eigen hand zijns Zoons den bangen doodsnik geven.
Zulk een Voorspelling had dien uitslag. Acht daar om
Geen Wichlarij, mijn Heer: 't aanbidlijk Godendom,
Zo 't zich verwaardigde den mensch' zijn lot te ontvouwen,
Zou zijne Alwetendheid in de uitkomst doen beschouwen.

EDIPUS,

ontroerd.

Mijn Gade! Welk een' schrik jaagt dit verhaal mij aan!
Wat siddring treft mij 't hart! - Wat doet gij mij verstaan!

JOKASTE,

verwonderd.

Welk een bekommring heeft zo snel u ingenomen?

EDIPUS,

met drift.

't Was op een driesprong, dat de Vorst is omgekomen!
Een' driesprong! Hoorde ik wel? Bedriegt mijn oor zich niet.

JOKASTE.
Dus zegt men.

EDIPUS.
Waar ter plaatse is dan dees moord geschied?

JOKASTE.
Op Focis grondgebied, in 't scheiden van de wegen,
Die naar Apolloos stad en Daulis zijn gelegen.

EDIPUS.
En voor hoe lang?

JOKASTE.
't Was kort geleden, toen gij hier
Den staf aanvaarden kwaamt van 't Opperste bestier.

EDIPUS.
ô Jupiter! Wat heeft het noodlot mij beschoren!

JOKASTE.
Wat wil die uitroep? die ontroering?

EDIPUS.
Doe mij horen

Hoe Laius van gedaante en jaren zij geweest?

JOKASTE.
Zeer rijzig van gestalte, u schier gelijk van leest':
In d'eersten onderdom, die de achtbre kruin deed grijzen.

EDIPUS.
ô Hemel! Moest ik mij tot zulk een lot verwijzen!
Ja, 'k heb mijn' eigen' vloek mij op den hals gelaân.

JOKASTE.
Wat zegt gij? 'k Zie u niet dan met een' doodschrik aan.

EDIPUS.
Mijn boezem wordt geprangd door onverdraagbre kwelling.
Ligt wordt de loop vervuld van 's Wichelaars voorspelling!
Eén' teeken slegts ontbreekt. Maak dat ik alles weet.

JOKASTE,

verbaasd.

Ik sidder reeds te veel op uw' verwoeden kreet:
Wat wilt gij dat ik zegge?

EDIPUS.
Is Laius uitgetogen
Alleen; of, als een man van Koningklijk vermogen,
Omstuuwd van krijgsliên en een talrijk Hofgezin?

JOKASTE.
Verzeld van een' Heraut en drie Trouwanten, in
Een' enklen wagen.

EDIPUS.
Goôn! - kan ik 't in twijfel trekken?
't Koomt alles overeen. - Wie kwam u dit te ontdekken?

JOKASTE.
Een dienaar, die alleen behouden wederkwam.

EDIPUS.
Is dees tot nog aan 't Hof?

JOKASTE.
ô Neen: als hij vernam,
Na dat zijn meester voor zijne oogen was verslagen,
Dat u het Rijksgezag door 't volk werd opgedragen,
Bad hij me op 't vurigste, mij drukkende de hand,
Om verr' van 't woelig Hof, op 't afgezonderd land,
Hem 't opperste bewind van 't Vorstlijk vee te schenken:
'k Vergunde 't hem: zijn trouw, die niemand kon verdenken,
Had deze gunst verdiend, ja nog veel groter loon.

EDIPUS.
Hij worde op 't allersnelst voor ons gezigt ontboôn!

JOKASTE.
'k Verwagt hem heden zelfs. Maar hoe dus fel ontstoken!

EDIPUS.
Ik vrees, mijn Gade, ik vrees....ik heb te veel gesproken. -
Ik moet...ik moet hem zien.

JOKASTE.
Doch 'k bid, verwaardig mij
De reên te ontdekken van dit hevig zielsgetij'.

EDIPUS.
Welaan: verneem mijn lot, vol wisselvalligheden.
Wien zoude ik eer dan u dit naar geheim ontleden,
Geslingerd en geschokt door beurtelings verdriet?
Mijn Vader Polybus, 't Korinthiesch rijksgebied
Beheerschend, vond in mij den wensch der echtgenoten,
Met Moeder Meropé, uit Doris voortgesproten.
'k Bevond me ontzien, geacht, gelukkig in dien staat,
Wanneer me een toeval trof, verbazend in der daad,
Onwaardig echter, om mijn gramschap dus te wetten.
't Was aan den disch, op één van 's Konings feestbanketten;
Dat iemand, gants en al bevangen van den wijn,

aant. Mij schold een' vondeling, geen' echten zoon te zijn.
Met moeite, dus gehoond, liet ik den dag verloopen,
(Zo voelde ik mij 't gemoed door spijt en wrevel nopen)
'k Verliet mijne Ouders, in wier ongenade en haat
Hij zich gebragt had door het uiten van dien smaad.
En, alhoewel dees wraak mijn hevigheid moest koelen,
Dit denkbeeld bleef gestaâg mij door de zinnen woelen.
'k Vertrok toen in 't geheim naar Delfos Tempelchoor.
Doch vruchtloos: Febus geeft mijn vragen geen gehoor,
Maar spelt mij de ijslijkste en afgrijselijkste ellenden:
Dat ik, ontaarte zoon, mijn moeders echtkoets schenden,
Een kroost verwekken, tot verfoeiïng van 't Heelal,
En zelf de moorder van mijn' Vader worden zal!
Straks zworf ik wijd en zijd vol wanhoop, en ontvluchtte
Mijn Vaderland, daar ik een lot, zo gruuwzaam, duchtte;
Al siddrend op 't besef der mij gedreigde schuld,
Die ik elk' oogenblik mij voorstelde als vervuld.
  Dus dwalend vond ik mij op de eigen plaats gekomen,
Daar gij den Vorst verhaalt, het licht te zijn benomen.
En (ik verbloem, mijn Gade, u de echte waarheid niet)
Juist op dien dubblen weg in 't Focische gebied
Ontmoette ik een' Heraut, geleidende den wagen
Eens grijsaarts, Laius beeld, door u mij voorgedragen,
Volmaakt gelijk, en ook van dienaars vergezeld.
De Leidsman, en hij-zelf, bestond mij met geweld
Te hindren in mijn' tocht en uit het spoor te dringen:
Ik kon mijn' heeten moed in 't gisten niet bedwingen,
Maar trof, die mij weêrstond, met één' gewissen slag:
De Grijsaart, als hij mij den wagen naadren zag,
Zocht, schoon zijn stramme vuist zich weigerde aan zijn' toren,
Tot tweewerv' toe mij 't hoofd te pletten met zijn sporen;
Maar stortte, op 't onvoorzienst getroffen door mijn' staf,
Zieltogend uitgestrekt van zijne zitplaatse af.
'k Drong voorts op de andren aan, die voor mijn slagen vielen.
  Indien ik Laius nu in dezen kwam te ontzielen,
Wat is rampspoediger dan 't noodlot, dat mij wagt?
Wie kan in 's Hemels haat, als ik, zijn voortgebragt?
Dien niemand in zijn huis verblijf of troost mag geven?
Die zich van al wat leeft verfoeid ziet en verdreven?

Ja, 'k heb dien wreden vloek op mij-alleen gewet:
Op niemand dan op mij: en 'k schond zijn Huuwlijksbed
Met de eigen hand, die hem het leven heeft benomen!
Goôn! is mijn' ongevall' nog hoger trap te schromen!
Ja, 'k ben nog niet geheel besmet met gruuweldaân;
'k Moet Thebe ontvliên, om nog iets wreders door te staan;
Tot afschrik der natuur een' snoden echt volbrengen,
En 't bloed van die mij teelde, in dolle woede plengen.
ô Heilge Hemelmagt, verhoed dit! Nooit, ja nooit
Zie ik dat gruuwzaam werk in uwen haat voltooid!
Ontruk mij eer aan 't oog van alle stervelingen,
Dan mij die bloedschuld, die vervloeking, op te dringen.

DE REI.
Mijn teêrgevoelig hart neemt deel in uw verdriet;
Doch, eer u alles bleek, mijn Koning, wanhoop niet.

EDIPUS.
Hier in is mij alleen een straal van hoop gebleven,
Dat de Opperherder met zijn' Vorst niet kwam te sneven.

JOKASTE.
En welk een' troost verwagt ge uit 's grijzen landmans reên?

EDIPUS.
Stemt hij met uw bericht volkomen overeen,
Zo wordt mijn boezem gantsch ontslagen van zijn wroeging'.

JOKASTE.
Wat is in mijn verhaal die bron van vergenoeging?

EDIPUS.
Gij zegt, dat de akkerman van Moordren heeft gemeld:
Zo hij dit staaft, heb ik den Koning niet geveld:
Want ik kan niet alleen den naam van Moordren dragen.
Maar zo in tegendeel' Vorst Laius werd verslagen
Van éénen Wapenloze, en wel in tegenweer,
Zoo stort dat gruuwelstuk op mijnen schedel neêr.

JOKASTE,

met vertrouwen.

Verzeker u, mijn Heer, dat dit ons is gebleken:
Ook kan hij nu ter tijd' geen tijding tegenspreken,
Die hij al 't volk verhaalde, en mij niet slegts alleen.
Doch schoon hij zelfs al iets veranderde in zijn reên,
Die doodslag zal nogthands de Godspraak wederstreven,
Dat Laius door de hand van zijnen Zoon moest sneven:
Want dat ellendig wicht, voor lang reeds omgebragt,
Wordt met geen' schijn van reên van 's Vaders moord verdacht:
Zo dat genoegzaam blijkt, dat geenerlei betrouwen
Op Wichlarijen of voorspelling is te bouwen.

EDIPUS.
Gij oordeelt wel, Vorstin; doch geef voor alles acht,
Dat de Opperherder voor mijne oogen word' gebragt.

JOKASTE.
Betrouw dien last aan mij. - Dat we ons aan 't Hof vervoegen:
Wat wilde ik niet bestaan, om u te vergenoegen!

DE REI,

welke alleen op het Toneel blijft.

KEER.
Och of mij waar in al mijn daân,
En woorden, en gedachten,
Een zuivere onschuld toegestaan,
Door 't vuriglijk betrachten
Der heilige en onschendbre wet,
Ons tot een regelmaat gezet,
En uit des Hemels trans' gesproten!
De Olympische Monarch, geen sterfelijk geslacht,
Heeft haar geteeld en voortgebragt,
En heeft een Godlijkheid als in haar opgesloten:
Een Godlijkheid, die door geen' tijd
Veroudt of slijt.

aant. **TEGENKEER.**

De stoutheid voert den Vorst ten throon;
Doch al te hoog gerezen
Tot smaad van de oppermagt der Goôn,
Heeft zij haar' val te vrezen,
En ploft ten steilen eertrappe af
In 't onverzaadbaar gapend graf.
Maar 'k smeek u, heilge Hemelmagten!
Ontneemt de vrucht ons niet van 's Konings zegepraal!
Dat steeds uw goedheid ons bestraal!
Van u, van u-alleen is 't dat wij 't al verwagten.
Dat uw bescherming zich verleen'
Aan mijn gebeên!

TWEEDE KEER.

Doch zoo een trotse, in woord' of daden,
Het recht vermetel durft versmaden,
En 't Godendom verwaand braveert;
Die worde met hun wraak beladen,
En door het grievendst wee verteerd!
Dit zij zijn deel, en 't deel der snoden,
Die roekloos trachten naar 't verboden,
Verslaafd aan dartele begeert'!
Maar wie is voor 't geweld der tochten,
Waar van het hart wordt aangevochten,
Genoeg gewapend? - Dan, indien
Men 't wanbedrijf ontzag moet biên,
Wat brenge ik voor de Kerkaltaren
Mijn Godgeheiligde offers aan?
Waar toe op 't klinken van gewijde Cythersnaren
Ten rei' te gaan?

TWEEDE TEGENKEER.

Dan trede ik Delfos Tempeltinnen,
Noch Abas Outerchoren, binnen,
Noch Pisaas heilig wagenkrijt,
Om 's Hemels gunstbewijs te winnen
Door feestgebaar of paardenstrijd;

Indien de hoge wet der Goden,
Aan alle sterveling' geboden,
Door iemand strafloos wordt ontwijd.
Maar gij, Beheerscher aller dingen!
Verplet den waan der stervelingen;
Bedwing hunn' hoogmoed, en herstel
De heiligheid van uw bevel!
Want de oude Orakels van den Koning
Zijn thands van logentaal beticht:
Apol verliest alom zijn plechtige eerbetoning:
De Godsdienst zwicht.

Vierde bedrijf.

JOKASTE.

(Verzeld door een gevolg van Dienaren met wierookkofferen en bloemfestoenen, ter Hofpoorte uittredende.)

Geliefde Burgerschaar, en gij Thebaansche Groten!
'k Heb tot herstelling van des Konings rust besloten,
De Tempels van de Goôn, met deze plegtigheên
Van offerkransen, en dit reukwerk, in te treên.
Want de overdenking van een reeks van ongelukken
Schijnt Edipus als uit zich-zelven weg te rukken:
Hij mengt, als zinneloos, in zijne angstvalligheên,
Het tegenwoordige en voorledene onder een,
En weigert, stijf van zin, op iemands reên te letten,
Ten zij een aaklig nieuws zijn droefheid aan kan zetten:
En daar 't verkroppend hart zijn vlijmende angsten scherpt,
Biede ik hem vruchtloos aan, een' troost, dien hij verwerpt.

(Zij treedt in den Tempel en knielt neder voor het altaar, onder 't aanbieden der offergaven, welke door de Priesters aangenomen worden: de Rei schaart zich voor den Tempel.)

aant. Tot u, Lyceesche Apol, bewierookt in dees streken!
Tot u vervoege ik mij om uwe gunst te smeken;
Uw Godheid brenge ik dees geheiligde offers aan.
Ai, wil den Vorst, wil ons, van zo veel leeds ontslaan!
Want van een' doodschen schrik is heel het volk bevangen,
Nu hij, die 't staatsroer houdt, dus moedloos 't hoofd laat hangen.

EEN KORINTHISCHE BODE,

den Rei aansprekende.

Gij, Burgers! mag ik u bericht afvergen, waar
Uw Koning zich onthoude?

DE REI.
ô Vreemdeling, zie daar
Het Hof, dat hij bewoont: - zie hier de Koninginne,
De Moeder van zijn kroost, des Konings Gemalinne.

DE KORINTHER,

zich tot Jokaste wendende, daar zij uit den Tempel koomt.

't Geluk blijve eeuwiglijk aan haren staat gehecht,
Die met Vorst Edipus vereenigd is in d' echt!

JOKASTE.
U moge een zelfde heil om dezen wensch weêrvaren!
Maar wil mij de oorzaak, die u herwaart voert, verklaren.

DE KORINTHER.
Mevrouw, ik breng den Vorst en 't Hof een blijde maar.

JOKASTE.
En welke brengt gij ons, ô Vreemdling: en van waar?

DE KORINTHER.
Ik koom hier van Korinthe, om u een zaak te ontdekken,
Die zeker u tot vreugd -, doch ook tot smart zal strekken.

JOKASTE.
Hoe dus! Heeft uw verhaal die tweederhande kragt?

DE KORINTHER.
Korinthes Burgerij heeft, zegt men, de Oppermagt
Van Griekens Landengte aan uw' Echtgenoot beschoren.

JOKASTE.
Hoe! Heeft dan Polybus het rijksgezag verloren?

DE KORINTHER.
Zo is 't; dewijl de dood hem dat verlaten deed.

JOKASTE,

met drift.

Wat zegt ge! Polybus, die Grijsaart, overleed?

DE KORINTHER.
Voor de echtheid dezer maar verpande ik u mijn leven.

JOKASTE.
Den Koning' zij terstond bericht hier van gegeven!
Trouwanten, vliegt. - Wat zijt ge, Orakels van de Goôn!
Dees was 't, wien Edipus zo angstig heeft ontvloôn,
Bevreesd om zijne hand in 's Vaders bloed te verven;
En nu heeft de ouderdom, geen moordtuig, hem doen sterven.

EDIPUS,

in eene mistroostige houding'.

Mijn waardste Gemalin! Waar toe ontboodt ge mij?

JOKASTE.
Hoor deez', en ken te recht den aart der Wichlarij'.

EDIPUS.
Wie is die vreemdling, en wat meldt hij?

JOKASTE.
Hij verhaalde,
Dat Koning Polybus natuur den tol betaalde.

EDIPUS,

ontzet.

Wat zegt ge, ô Bode! gij verhaalt dit?

DE KORINTHER.
Ja, mijn Heer,
Ik breng u dit bericht: de Koning is niet meer.

EDIPUS.
Maar rukte hem 't geweld of krankheid uit het leven?

DE KORINTHER.
't Geringste doet op 't snelst een' brozen Grijsaart sneven.

EDIPUS,

een geruste houding aannemende.

Zo dat een dood naar wensch hem overvallen heeft?

DE KORINTHER.
Door ziekte weggesleept, en tevens afgeleefd.

EDIPUS,

in vervoering' van vreugde.

Ach! Wie zal nu voortaan, mijn teêrgeliefde Gade,
Met zinneloos gekrijsch van vogels gaan te rade:
Of wie staat in 't vervolg der logentaal ten doel'
Van 't Pythiesch heiligdom en Delfos Wichelstoel?
Naar welker voorspook en uitdrukkelijke woorden
Ik-zelf met eigen hand mijn' Vader moest vermoorden:
Terwijl hem 't aardrijk reeds ter zachte rustplaats' strekt,
En, zonder dat zijn bloed mijn lemmer heeft bevlekt.
Zie daar, hoe hij van mij den doodsteek moest ontfangen!

(Met eenige meerdere bedaardheid.)

Ten zij mijn afzijn hem gemoord hebb' door 't verlangen;
En dat op zulk een wijz' de Godspraak zij vervuld,
Dat hij ten grave daalde, en buiten iemands schuld.

JOKASTE.
Voorzeide ik 't niet?

EDIPUS.
'k Erken 't: - maar 'k was met angst' beladen.

JOKASTE.
Zo wil dan in 't vervolg de Wicheltaal versmaden.

EDIPUS,

peinzende.

Zou ik het heilig bed eens moeders niet ontzien!

JOKASTE.
Wat zoude een stervling ooit met al zijn zorge ontvliên?
Hij, die aan 't blind geval ten speeltuig' is gegeven!
Het veiligst is, gerust en kommerloos te leven.
Vrees gij die bloedschand niet; verlos u van dien schroom:
Ligt zal ze niet bestaan, dan in een' ijdlen droom.
Daar is er, wien, mijn Heer, dit zelfde is wedervaren,
Die echter zonder schuld en vrij van wroeging' waren.

EDIPUS.
Dit alles steunt op grond. - Maar neen, zo lang zij leeft,
Die uit haar' kuischen schoot mij 't licht gegeven heeft,
Zal ik genoodzaakt zijn, heur aanzien steeds te ontwijken.

JOKASTE.
Doet de uitvaart van den Vorst u niet genoegzaam blijken,
Hoe diep de Wichlarij in 't nog toekomstig ziet?

EDIPUS.
Genoeg: maar echter 'k beef zo lang zij 't licht geniet.

DE KORINTHER.
Om welke vrouwe, ô Vorst, ontstaan deze ongenuchten?

EDIPUS.
Om Meropé.

DE KORINTHER.
En wat is u van haar te duchten?

EDIPUS.
Een Godspraak dreigde mij een al te gruuwzaam leed.

DE KORINTHER.
Is 't ongeöreloofd, dat dit een ander weet?

EDIPUS.
Neen. Febus spelde mij, dat ik natuur bestrijden,
Mijn Moeders Huuwlijkskoets door 't schandigst feit ontwijden,
En in mijns Vaders bloed mijn handen wasschen zou.
Zie daar, wat de oorzaak zij van 't schuuwen dezer vrouw'.
Dit is 't, dat mij voor lang mijn Vaderland en Staten,
En Ouders en geslacht, veldvlugtig deed verlaten.
't is waar, gelukkig; doch het rechtgeaarte kroost
Is 't Ouderlijk gezicht ten allerzoetsten troost.

DE KORINTHER.
Zo dat die Godspraak u Korinthe deed begeven?

EDIPUS.
Opdat ik niet misschien mijn' Vader kwame aan 't leven.

DE KORINTHER.
Dat ik u dan ontheff' van dees bekommerniss',
Wijl niets mij waardiger dan uw vernoeging is.

EDIPUS.
Verwagt een Vorstlijk loon voor dezen dienst te ontfangen.

DE KORINTHER.
Mijn komst verstrekt alleen tot heil van uw belangen,
Om u te nodigen ten wettelijken Throon.

EDIPUS.
Maar nooit zal Meropé begroet zijn van haar' Zoon.

DE KORINTHER.
Het blijkt mij zonneklaar uit uw geheele rede,
Dat gij u-zelv' niet kent.

aant. **EDIPUS.**
Zo zeg mij op mijn bede,
Mijn Vader, wie ik ben. Ach! om den wil der Goôn,
Verklaar u nader; spreek.

DE KORINTHER.
Zo 't hierom is, mijn Zoon,
Dat gij bekommerd zijt naar uw gebied te keren,...

EDIPUS.
Om 't noodlot, mij gespeld, is 't mooglijk, af te weeren.

DE KORINTHER.
...Op dat ge u niet besmet met bloedschand':...

EDIPUS.
Dit alleen,
Dit jaagt een' killen schrik mij door de leden heen.

DE KORINTHER.
...Weet dan dat deze schrik u zonder grond doet beven.

EDIPUS,

in verwondering.

Hoe! Heeft mijn Vader mij mijn' oirsprong niet gegeven?

DE KORINTHER.
Vorst Polybus, mijn zoon, is vreemd van uw geslacht.

EDIPUS.
Wat zegt gij? Polybus heeft mij niet voortgebragt!

DE KORINTHER.
Niet meer dan ik.

EDIPUS.
Hoe kan...? Verklaar uw meening nader.

DE KORINTHER.
Noch ik, noch Polybus is, in der daad, uw Vader.

EDIPUS.
Hoe, Hemel! Die me altoos zo teder heeft bemind! -
Hij heeft mij opgevoed gelijk zijn eigen kind!

DE KORINTHER.
Ik-zelf, ja dees mijn arm, had u den Vorst' geschonken:
Hij minde u, wijl zijn echt met geene spruit mogt pronken.

EDIPUS.
Van waar, en op wat wijz' geraakte ik in uw hand?

DE KORINTHER.
't Was in de wildernis, nabij Korintheland,
Omtrent Cithérons voet, dat ik u heb verkregen.

EDIPUS.
Bij wat gelegenheid bezocht gij deze wegen?

DE KORINTHER.
'k Was over 't kleine vee van Polybus gesteld.

EDIPUS.
Gij zworft dan met de kudde als herder op het veld?

DE KORINTHER.
Dus mogt ik op mijn reize u 't levenslicht bewaren.

EDIPUS.
Zo dat uw bijstand mij gered heeft uit gevaren?

DE KORINTHER.
Uw voeten dragen nog de blijken van dat leed.

EDIPUS.
Helaas! Wat ongeval trof mij dus vroeg zo wreed?

aant. **DE KORINTHER.**
'k Mogt uwen voet van een doorrijgend snoer bevrijden.

EDIPUS.
Rampzaalge zwachtels heeft mijn kindsheid moeten lijden!

DE KORINTHER.
En gij verkreegt uw' naam van dees mishandeling.

EDIPUS.
ô Grijsaart, zeg me in 't eind van wien ik 't licht ontfing.

DE KORINTHER.
'k Ben niets daar van bewust. Die mij u heeft gegeven
Weet zeker meer dan ik van d' oirsprong van uw leven.

EDIPUS,

vurig.

Een ander leverde u mij over naar gij meldt?

DE KORINTHER.
Een herder, mij gelijk, heeft me u ter hand gesteld.

EDIPUS.
En welk een knaap was dees? Heeft hij u niets doen weten?

DE KORINTHER.
Hij was in Laius dienst, en werd zijn slaaf geheeten.

EDIPUS,

met drift.

Van Laius, die 't gebied hier heeft gevoerd weleer?

DE KORINTHER.
Den zelfden noemde hij zijn' Koning en zijn' heer.

EDIPUS.
Is hij tot nog, dat ik hem spreken konne, in leven?

aant. DE KORINTHER.
Hoe zou een Vreemdeling u daar bericht van geven?
Dit moet den landgenoot eer kenbaar zijn dan mij.

EDIPUS,

aan 't volk.

Thebanen! Zo gij weet wie deze dienaar zij,
Het zij hij zich op 't land of in de Stad onthouë,
Men wijz' hem vaardig aan, dat ik hem straks beschouwe.

DE REI.
Mijn Vorst, ik twijfel niet, of 't zal naar allen schijn
De Landman, reeds ontboôn, en niemand anders zijn.
Doch Vrouw' Jokaste zal dit nader zijn gebleken.

EDIPUS.
Mijn Gade, kent gij hem, wien ik verlang te spreken?

JOKASTE,

die gedurende deze ontdekking verstomd en onbeweeglijk gestaan heeft, vol schriks en als uit een' diepen slaap ontwakende.

Wien zoudt gij...? Bloos veeleer om 't geen gij hebt verstaan:
Beef meer te ontdekken; wend geen ijdle poging aan.

EDIPUS.
ô Neen: hoe! zoude ik mij niet alles onderwinden,
Om met die teekenen mijne afkomst uit te vinden?

JOKASTE,

met nadruk.

In aller Goden naam! indien ik iets vermag,
Breng door uw roekloosheid niets wreders aan den dag;
Betoom uw ongeduld. Staak, bidde ik, voor u-zelven
Uit deze onzekerheid meer rampen op te delven.
Ik heb te veel alreeds aan 't onheil dat ik lij'.

EDIPUS.
Stel u gerust, Mevrouw: ik neem dit al op mij.
Want schoon ik mij bevond uit een slavinn' geboren,

Uw hoogheid had daar meê heur' luister niet verloren.

JOKASTE.
Geef echter mij gehoor: sta van dit opzet af!

EDIPUS.
Ik moet verzekerd zijn, wie mij het leven gaf.

JOKASTE,

ongeduldig.

Ik smeek u, hoor mijn' raad: ik poog uw ramp te stuiten.

EDIPUS.
Dit zelfde heeft mij reeds veel bitters doen ontspruiten.

JOKASTE,

verwilderd.

ô Ongelukkige! - Ach! kwam hij u nooit voor 't oog!

EDIPUS.
Welaan: dat deze trots op hoger afkomst boog;....

JOKASTE,

(Hem weêrhoudende, terwijl hij zich tot zijn gevolg wendt.)

Helaas! Ellendige! Wat doet gij? Ga niet verder!

EDIPUS,

tot zijn gevolg.

...Een uwer breng' mij hier den ouden Opperherder.

JOKASTE,

(vol schriks.)

(in vertwijfeling.)

ô Ramp! - Beklagenswaarde! - Ik ga, en zeg niets meer
Dan dit, dan dit-alleen, - en voor den laatsten keer.

DE REI,

(Jokaste beangst naoogende, welker aandoening Edipus niet bemerkt heeft.)

Waar gaat de Koningin in zo een zielsvervoering?

Helaas! ik vrees, mijn Vorst, 't geweld van hare ontroering.
Die afgebroken taal! Die woestheid in 't gelaat!
Dat zwijgen! 'k Sidder, ach! Ik beef voor groter kwaad.

EDIPUS,

met betrouwen.

Zij wederstreev' naar lust; 'k Zal mijn ontwerp voltrekken,
En 't zaad, waar uit ik sproot (hoe laag 't ook zij), ontdekken.
Zij schaamt zich, als een vrouw, bekoord door grootschen schijn,
Mijne afkomst, in den waan, dat die gering mogt zijn:
Maar ik, ik acht me een' zoon van 't mild geluk te wezen.
Een held heeft voor geen schande, of lastertaal te vrezen.
Die moeder baarde mij; de tijd, die 't licht mij gaf,
Heeft mijn geringheid-zelv verheven tot den staf.
Geen afkomst uit de laagste of heerelijkste loten
Kan mijn' verkregen' roem vermindren of vergroten:
Zo dat ik zonder schroom het onderzoek betracht
Naar d' onbekenden stam, die mij heeft voortgebragt.

DE REI.

(Alleen op het Toneel gebleven.)

KEER.

Indien mijn hart mij niet misleidt,
Dat mij uw' heilstaat reeds voorzeit,
  Schoon van geen Goôn gedreven;
Zo zult gij, ô Cithéron! eer
De blanke maan haar schijnsel weêr
  Op 't aardrijk staat te geven,
Zo zult gij onzen Oppervorst'
  Een' Vader wederschenken,
En tonen ons de lieve borst,
  Die hem het eerst mogt drenken.
Zo zullen we om uw' breeden voet,
(ô Febus! 't zij in uw behoed!)
  Met huppelende reien,
Ter eere van den vondeling,
Die in uw digte struiken hing,
  Volvrolijk spelemeien.

aant. **TEGENKEER.**

Wat Godheid heeft, gelukkig wicht!
Wat Godheid heeft u 't levenslicht
  Uit haren schoot geschonken?
Een Nimf, die door de klippen zwiert,
En van een' God bezwangerd wierd,
  Van minneweelde dronken?
Misschien een boschuimf, voortgebragt
  Van 't hoofd der Veldelingen,
Of Febus, vurig op de jacht
  Der hoge heuvelklingen?
Verwekte u Hermes op Cylleen?
Of teelde Iäcchus u bij een
  Van Pindus berggodinnen,
Met wie hij daaglijks zich vermaakt,
En duizende geneugten smaakt
  In 't dartelende minnen?

Vijfde bedrijf.

EDIPUS, met den Korinthischen Bode uit het Paleis stappende, beschouwt den Slaaf, met twee van zijn gevolg van verre naderende.

EDIPUS,

aan den Rei.

Zo ik, die nooit voorheen den Opperherder zag,
Naar uiterlijken schijn mijn oordeel richten mag,
'k Verbeeld me, ô Grijsaarts, hem van verr' te zien genaken,
Wiens lokken 't aantal van zijn jaren kenbaar maken.
Voor 't minst stemt de ouderdom van beiden overeen,
En 'k waan mijn eigen volk zijn zij' te zien bekleên.

Dan 'k zal van uw berigt meer zekerheid bekomen,
Die mooglijk reeds voor mij den Landman hebt vernomen.

DE REI.
'k Herken hem, ja mijn Vorst, gij vindt u niet misleid:
Hij is 't, die Laius vee als herder heeft geweid.

EDIPUS.
Korinther, 'k vraag voor af u 't eerst. Herkent gij dezen
Den zelfden Veldeling, waar van gij spraakt, te wezen?

DE KORINTHER.
Den zelfden? - 'k Twijfel niet: hij is 't, gewis, mijn Heer.

EDIPUS,

tot den Slaaf, die niet zonder schroom toetreedt.

Treed nader, Grijsaart. - Waart ge in Laius dienst weleer?
Geef antwoord, onbeschroomd; doe mij de waarheid horen.

DE SLAAF,

zich eenigszins van zijne bedeesdheid herstellende.

Ja, Vorst, ik was zijn slaaf; doch in zijn huis geboren.

EDIPUS.
Waarin bestond uw werk, tot 's Konings dienst verricht?

DE SLAAF.
De zorg voor 't kleine vee was mijn voornaamste pligt:
In deze bezigheid zag ik mijn jeugd verouden.

EDIPUS.
En waar hebt ge u wel meest met uwe kooi' onthouden?

DE SLAAF.
't Was op Cithéron, en de weiden daar omtrent.

EDIPUS.
Zo hebt gij daar ter plaats' deez' grijzen wel gekend?

DE SLAAF.
Wien dezer, en wanneer? bij wat gelegenheden?

EDIPUS.
Deez' Vreemdling, dien ge aanschouwt; geruimen tijd geleden.

DE SLAAF.
Neen. Immers voor zo veel ik mij herinren kan.

DE KORINTHER.
Geen wonder! - Maar, mijn Heer, ik zal den ouden man
't Geen hij vergeten heeft herroepen in gedachten:
Want mij geheugt nog wel, hoe wij te samen plagten
Te wonen. Toen we aldaar, het witgewolde vee
In 't hangen van 't gebergt' verweidend', hij met twee,
Ik met eene enkle kudde, in onderling genoegen
Den zomerzonnegloed en ruuwe herfst verdroegen;
En, van de blijde komst der Lente, met elkaâr
Gebuurzaam leefden drie gedeelten van het jaar:
Tot, van de felle kou' des Winters overvallen,
Ik 't mij betrouwde vee te rug bragt naar de stallen,
En hij zijn' dubblen hoop in Laius schuren dreef.

(tegen den Slaaf.)

Wat zegt gij? dat uw stem mijn' woord' getuignis geev.

DE SLAAF.
't Is waar: 'k herroep dien tijd nu duidlijk aan mijn zinnen.

DE KORINTHER.
Welaan. Bedenk u wel: ligt brengt ge u ook te binnen,
Dat gij me op zeekren dag een' zuigling aanbragt, om
Dien op te voeden tot mijn' dienst en eigendom?

DE SLAAF,

ontroerd.

Waar toe dit oud geheim zo ijvrig na te sporen?

DE KORINTHER,

op den Koning wijzende.

Zie hier, herken op nieuw dien eigen' jonggeboren'.

DE SLAAF.
Wat brengt ge ons in gevaar? zwijg, bidde ik, ach! zwijg stil!

EDIPUS.
Berisp den Grijsaart niet; volbreng uws meesters wil,
Of ducht gerechte straf voor dit uw tegenstreven.

DE SLAAF.
Helaas! Genadigste, ach! waar in heb ik misdreven?

EDIPUS.
Dat ge u de ontdekking van 't vermelde kind onttrekt.

DE SLAAF.
Hij spreekt, onwetend, Vorst, wat onheil hij verwekt.

EDIPUS.
Geef antwoord, of de pijn zal u 't geheim ontwringen.

DE SLAAF.
Verschoon mijn grijze kruin van wrede folteringen,
Om 's Hemels wil, mijn Heer!

EDIPUS.
Trouwanten! grijpt hem aan.

DE SLAAF.
Rampzalige! Ach! waar om? Wat moet ik doen verstaan?

EDIPUS.
Hebt gij dien man het wicht, waar van hij spreekt, gegeven?

DE SLAAF.
Ach! waar die dag geweest de jongste van mijn leven!

EDIPUS.
Ten zij gij alles meldt, dees is uw laatste: beef!

DE SLAAF.
Ik sidder: maar nog meer indien ik antwoord geef.

EDIPUS,

ongeduldig.

Vermeetle! Uw omweg doet mijn gramschap fel ontbranden.

DE SLAAF.
Mijn Koning! Ach genade! Ik gaf hem 't kind in handen.

EDIPUS.
Van waar? Behoorde 'tu, of aan een' ander?

DE SLAAF.
Neen,
Het was het mijne niet; 'k ontfing het maar alleen.

EDIPUS.
Van een' der Burgren? Spreek, van wien hadt gij 't ontfangen?
Vaar voort; voldoe in 't eind mijn uitgerekt verlangen.

DE SLAAF.
In aller Goden naam, ik smeek u, ach mijn Heer!
Ontschuldig me om u-zelv', en onderzoek niet meer.

EDIPUS.
Indien gij andermaal...Verraâr! gij zijt verloren.

DE SLAAF.
Het was dien zelfden dag in 's Konings huis geboren.

EDIPUS.
Was hij, of was zijn slaaf de Vader van dat wicht?

DE SLAAF.
Helaas! ik breng hem-zelv' dit vreselijk bericht!

EDIPUS.
Dat zij zo! Spreek voor 't laatst. Ik moet zijn afkomst weeten.

DE SLAAF,

aarzelend.

Het was...

EDIPUS.
Wel nu?

DE SLAAF.
Het werd Vorst Laius zoon geheeten.
Omstandiger verhaal, indien 't vereischt wordt, zal
De Koningin u doen van dit geheel geval.

EDIPUS,

zijn' schrik ontveinzende.

Gaf zij 't u zelve?

DE SLAAF.
ô Ja.

EDIPUS.
Waar toe?

DE SLAAF.
Om 't om te brengen.

EDIPUS,

met eene geveinsde bedaardheid.

Kon dit de tederheid van moeder dan gehengen?
't Geen zij met smarte zelv het licht geschonken had!

DE SLAAF.
Uit vrees voor 't onheil, haar van 't kind bedreigd....

EDIPUS.
En wat?

DE SLAAF.
Een Godspraak (voor zo veel wij toen verhalen hoorden)
Voorspelde, dat dit wicht zijne Ouders zou vermoorden.

EDIPUS.
En waar om hebt gij 't dan deez' Grijsaart afgestaan?

DE SLAAF.
Van mededogen met zijn kindsheid aangedaan,
Die 't allerhardst gemoed in staat zou zijn te ontroeren,
Gelastte ik, 't uit dit oord naar elders heen te voeren.
Maar tot de grootste ramp heeft hij dat wicht bewaard,
Zo 't waar is 't geen hij zegt, in 's Hemels vloek gebaard.

EDIPUS,

wanhopig.

Wee mij! Te gruuwzaam lot, ik zwigt voor uw vermogen.
ô Zon! uw haatlijk licht straalt mij voor 't laatst in de oogen,
Die zo verfoeilijk ben door schuldige geboort',
Als door vervloekten echt, en gruuwelijken moord.

(Hij vertrekt.)

DE REI.
ô Broosheid van den sterveling!
Wat schat ik onzen staat gering,
Ja, met een niets gelijk te stellen!
Want wie, begunstigd van het lot,
Kon ooit in groter heilgenot
Zijn levensdagen tellen,
Dan dees, die thands voor ons gezicht
In 't aakligst wee verzonken ligt?
Uw voorbeeld houde ik in gedachten,
Rampzalige Edipus! Ik zal
Geen' sterveling gelukkig achten,
Ervaren door uw lotgeval.
Gij hadt, ten zetel opgestegen
Door 't goed gevolg van Heldendaân,
In kloeken ijver onderstaan,
't Volledigste geluk verkregen.

Gij overwont het schrikgedrocht,
Ontknopende zijn raadzelvragen,
Terwijl het zich een bolwerk wrocht
Van lijken, door zijn' klaauw verslagen,
En t' elken oogenblikk' vergroot,
Tot dat ik u den scepter bood.
Wat glorie, welk eene eerbetoning
Was de uwe in Thebes wareldstad,
Toen gij, gehuldigd als haar Koning,
Het rijksbewind in handen hadt!
En nu! Wie wordt door tegenheden
Geteisterd en gebeukt als gij?
Wie wordt door wreeder ramp bestreden,
Nu al die grootheid is voorbij?
ô Edipus, alomvermaarde
Gedrochtentemmer! Die het bed
Van uwen Vader hebt besmet,
Als bruidegom van die u baarde!
Kon Laius echtkoets zijnen zoon
Stilzwijgend dragen? Zonder gruuwen
De Moeder aan heur kroost zien huuwen,
Natuur en menschlijkheid tot hoon?
De alziende tijd heeft dit afschuuwelijk
En recht- en Hemeltergend huuwelijk,
In weêrwil van u-zelv' verricht,
Nu eindelijk gebragt in 't licht.
Och of u nooit mijne oogen zagen,
ô Edipus, ô Laius spruit!
Wien we alle troosteloos beklagen
Met heesch en snikkend rouwgeluid.
Gij hebt mij uit den druk geheven,
En weêr der smart' ten prooi' gegeven.

EEN THEBAANSCHE BODE.

ô Gij, eerwaardigsten van Thebes rijksgebied!
Wat zult gij horen! wat beschouwen! welk verdriet
Verzwelgen! daar ge aan 't Hof gekweekt en opgetogen,
En door Agénors stam bekleed zijt met vermogen.
Want noch des Isters, noch des Fasis vloed vermag

De bloedvlek, hier op 't naarst gebroken aan den dag,
Van dit rampzalig huis, dees wanden, af te spoelen.
ô Slag, dien we, om de hand, te zwaarer nog gevoelen!

DE REI.
Ach! Wat ontbreekt dees ramp, dat haar verzwaren kan?
Doch spreek: ons hart verlangt, en teffens 't ijst daar van.

DE BODE.
Wel aan; verneemt in 't kort Jokastes deerlijk sneven.

DE REI.
Afgrijselijke maar! - Wat bragt haar om het leven?

DE BODE.
Haar eigen hand. - Helaas! Ge ontzet u op 't bericht,
Maar 't pijnlijkst treft u niet: mij zweeft het voor 't gezigt.
'k Zal echter naar mijn magt u daar 't verhaal van geven.
  Wanneer ze in drift vervoerd, ter Hofpoorte in kwam streven,
Vliegt ze in de bruiloftszaal voor 't Vorstlijk ledekant,
Rukt vlecht en hulsel los met onbesuisde hand',
En sluit den ingang toe voor die haar redden mogten.
Thands roept ze in eenzaamheid, van wroeging' aangevochten,
Den langverstorven' Vorst, vernieuwt zijn Huuwlijksfeest
Met ijsselijk gehuil zich weder aan den geest;
En 't noodlot, dat hen scheidde, om na zijn bloedig sneven,
Aan zijn onzalig kroost onzalig kroost te geven:
Beschreit die echtkoets, die haar' jammerlijken schoot
Gemaal en kroost verwekte uit Zoon en Echtgenoot;
Bezwijkt in 't droef herhaal van zo veel tegenspoeden;
En geeft den jongsten snik, waar van wij niets vermoedden.
  Want Edipus verschijnt met d' akeligsten kreet,
(Dit wendde onze aandacht af van vrouw Jokastes leed)
En we ijlen om zijn woede en razernij te stillen.
Hij vliegt onkeerbaar; eischt met naar en angstig gillen
Een' moorddolk; roept zijn Gade en Vaders Gade. Toen
Geleidde een God gewis zijn schreden onder 't woên;
Want niemand onzer heeft hem 't slaapvertrek gewezen.
Nu scheen zijn wanhoop tot den hoogsten top gerezen:

Hij nadert, brult verwoed, schiet toe, en werpt terstond
De posten met de deur en grendlen op den grond.
Nog zagen wij in die verwarrende oogenblikken,
De onzaalge niet, verstikt in dodelijke strikken;
Maar hij, hij ziet haar, knarst de tanden op elkaâr,
En rukt de koorden af met schrikkelijk misbaar:
Daar lag 't verbleekte lijk ter aarde neêrgezegen.
Afgrijslijk schouwspel, (Goôn!) dat steenen zou bewegen!
Hij stort daar nevens, scheurt haar 't opperkleed van een,
Grijpt, drijft den gouden' haak zich door zijne oogleên heên,
En roept: 'k zal nu voor 't minst van mijn verkropte plagen
En gruuwlen langer niet het naar gezigt verdragen;
'k Beschouw' noch kenn', voortaan in eeuwge duisterniss',
Waar van mij 't aanzien, ja het denkbeeld, vloekbaar is.
Dit boezemde hij uit niet eens, maar menigwerven:
Hij slaat de wenkbraauw op, gereed het licht te derven,
En rijt zijne oogen uit. - Een blanke tranenvloed
Vermengt zich met een' stroom van zwart en purpren bloed,
Vliet neêr, en verwt op eens de bleekbestorven wangen,
Waar langs de ontwrongen bol aan pees en zeen blijft hangen,
Bedruipend, half vernield, den stijfgeronnen baard.
Ziet daar, hoe beider ramp onscheidbaar ging gepaard.
Dat heil, dat hen voorheên rechtvaardig mogt verblijden,
Is dezen dag verkeerd in onuitspreekbaar lijden:
Schuld, schande, weeklagt, dood, - geen onheil, ooit gekend,
Van welk een' naam het zij, ontbreekt aan hunne ellend'.

DE REI.
Hoe is hij nu te moede in zo veel ongelukken?

DE BODE.
Hij schreeuwt, en wil met kracht de Hofpoort openrukken,
En tonen Thebes volk den Vadermoorder aan,
Zijn Moeders...('k beef den naam dier gruuwlen te verstaan!)
En werpt zich op den grond, en wil 't Paleis verlaten,
Door eigen' ban en vloek verdreven en verwaten.
Zijn blindheid vordert thands dat iemand hem geleid'.
Zijn druk is al te zwaar voor 't lot der menschlijkheid!
Haast stelt de ontsloten poort het schouwspel voor uwe oogen,

Dat zelfs eens vijands hart vervult met mededogen.

DE REI,

terwijl de Hofpoort geopend wordt.

ô Vreeslijke, ô afgrijselijke slag!
ô Vreeslijkste, ô afgrijslijkste aller slagen,
Die ooit mijn oog, of 't oog eens stervlings zag!
Wie kan 't gezicht van zo veel jammers dragen!
Wat razernij, of liever welk een God
Heeft onverhoeds, ellendige, u getroffen?
Wat Godheid u in dit wanhopig lot
Uit uwen staat van grootheid neêr doen ploffen?
Helaas! Helaas! ô Troosteloos geween!
Hoe zeer mijn hart u wenschte te onderhouên,
'k Ben magtloos om uw' toestand aan te schouwen:
Zo boort me uw naar gehuil door de ingewanden heen.

EDIPUS,

met het hoofd achtloos in eenen sluier gewonden, in onzekerheid omtastende, gevolgd van eenige Hofbedienden.

Helaas! Helaas! Wat onbekende paden
Betreedt mijn voet! Waar ben, waar blijve ik? ach!
Waar voert mijn stem het eindeloos beklag
Van al mijn ramp, van al mijn gruuweldaden?
Rampzalige ik! Wat oord omvangt mijn' druk?
Mijn heilstaat, ach! waar heen zijt gij geweken!
Waar in (helaas!) verkeerde mijn geluk!

DE REI.
In rampen, aan te zien, noch uit te spreken!

EDIPUS.
ô Wrede nacht van staâge duisterniss',
Wier ijslijkheid oneindig is:
Waar nimmer weêr een uchtend op zal dagen!
ô Ramp! ô dubble ramp! hoe treft mij te gelijk
De pijn, waar onder ik bezwijk,
En 't aaklig denkbeeld van mijne uitgestane plagen!

DE REI.
Geen wonder, wordt ge in dees noodlottigheên
Van dubble smarte en dubbel leed bestreên.

EDIPUS,

met nadruk.

Helaas! Gij zijt mij nog standvastig bijgebleven,
Mijn vriend: gij hebt van mijne ellend'
Uw zorg dan nog niet afgewend;
Mijn zwakke blindheid niet begeven.
Helaas! 'k bemerke uw trouw, mijn dierbre Landgenoot,
'k Erken uw stem, schoon van 't gezigt ontbloot.

DE REI.
Gefolterde! - ach! hoe kost ge uwe oogen dus verscheuren?
Wat razernij vervoerde, of teisterde u zo wreed?

EDIPUS.
Apol, mijn vriend! Apol verwekte mij dit leed;
Hij schreef dit lot mij voor; hij doet het mij gebeuren.
Ik-zelf hebze uitgewroet: want waar toe strekte 't licht,
Wien niet dan ijslijkheên zich opdoen voor 't gezigt?

DE REI.
't Is waar, men kan dit niet weêrstreven.

EDIPUS.
Wat zou mij over zijn, dat ik
Vermag te aanschouwen zonder beven?
Wat kan ik horen zonder schrik?
Of waar, waar zoude ik, ô mijn vrinden,
Nog d'allerminsten lust in vinden? -
  Verdrijft me op 't snelst uit dit gewest,
Drijft me uit, drijft uit dees vuige pest,
Deez' hoogstgevloekten aller snoden,
Op wien de haat berust der Goden.

DE REI.
Rampspoedige, wiens geest u dompelde in de ellend'! -

Och of 't Thebaansche volk u nimmer had gekend!

EDIPUS.
Vervloekt zij hij, wiens wrede handen,
Meêdogend tot mijn eeuwig leed,
Mijn voeten red'den van hun banden;
Hoe wreed, oneindig minder wreed!
Had hij mij niet gespaard in 't leven,
'k Had die mij dierbaarst zijn die smart niet toegedreven.

DE REI.
Och of die wensch (hoe gruuwzaam!) waar verhoord!

EDIPUS.
Zo waar ik thands niet met den moord
Bezoedeld van mijn eigen' Vader:
Zo had ik nooit den eerbren schoot
Van haar bevlekt, uit wie ik sproot.
Maar nu verfoeie ik mij als d'ergsten gruuweldader;
Ontaarten zoon, doodslager, schrik en smaad
Van hun, uit wie ik ben geboren!
Ja, waar de ramp zich houde in peil of maat,
Heur overmaat is Edipus beschoren.

DE REI.
Bedrukte! Uw eigen hand heeft nog uw leed verzwaard.
Waar toe u 't licht ontroofd, of 't leven u gespaard?

EDIPUS.
Ach! wraakt een wreedheid niet, die billijk is te keuren,
Noch poogt mij langer door uw troostreên op te beuren:
Onthoudt, onthoudt me uw' raad. Want met wat oogen zal
Ik mijnen Vader in het aaklig schimmendal,
Of droeve Moeder, mijn verwijt en schuld, aanschouwen,
Wien-beiden mijn bestaan meer jammers heeft gebrouwen
Dan door de straf des doods genoegzaam wordt geboet?
Of zoude ik t aanzien van de uit mijn' misdadig' bloed'
Geteelde spruiten nog in staat zijn te gedogen?
Neen, neen; dit voorwerp ware ondraaglijk aan mijne oogen.

aant. Zij; dees geliefde stad; de Koningklijke throon;
En 't heilig kerkgebaar, met d' outerdienst' der Goôn;
Waar van (ô rampspoed!) ik mij-zelven heb verstoken,
Wen mijn gestreng bevel, onachtzaam uitgesproken,
Den vloekbren Vorstenbeul, met Laius bloed besmet,
Van alle heul en troost meêdoogloos heeft ontzet;
't Is me al een gruuwel. - En, van 's Hemels vloek geslagen,
Hoe hieve ik de oogen op voor die mijn smaadheid zagen?
Ach! wist ik van 't gehoor dier schandvlek mij te ontslaan,
Ik zou geen enkel uur, geen' oogwenk mij beraân,
Om beiden oor en oog, voor eeuwig toegesloten,
Van alle kenniss' van mijn' jammerstaat te ontbloten:
Want in den druk is 't zoet, zo 't zintuig ons begeeft,
En 't hart geen vol gevoel van al zijn lijden heeft.
  Helaas! Cithéron, die mijn kindsheid hield in 't leven,
Waar om niet ijlings mij den dood ten prooi' gegeven?
Waar om mij niet verdelgd, op dat ik niet, misschien
Den oirsprong van mijn bloed tot aller ramp mogt zien?
ó Polybus! Korinthe! en Vorstelijke hoven,
Mijn Vaderlijk Paleis, gelijk men deed gelooven!
Wat hebt ge in schijn van goed een vreeslijk kwaad gekweekt,
Daar 't lot uw weldaân op uws kweeklings schedel wreekt!
ô Driesprong! eikenbosch! ô engte! en bergspelonken!
Gij, die mijn hartebloed hebt van mijn hand gedronken,
Herdenkt ge nog aan mij en aan mijn Vaderslacht?
Weet gij wat ijslijkheên ik sedert hebb' volbragt?
ô Echt! ô heilloze echt! Gij, de oorzaak van mijn leven,
Gij hebt mij tot mijn smart het haatlijk licht gegeven,
En stortte 't zelfde bloed, waar uit ik ben gewrocht,
Op nieuw in d' eigen' schoot, die mij heeft voortgebrogt:
Uit u zijn Vaders, Zoons, en Broeders; Echtgenoten,
En Moeders; ja wat ooit afschuuwlijk was, gesproten!
Maar ach! waar toe die reeks van gruuwlen opgeteld?
Een schandlijke euveldaad wraakt zelv te zijn gemeld.
  Wel dan, om 's Hemels wil, drijft me uit, of doet mij sterven:
Laat mij dees jongste beê van uwe gunst' verwerven!
De dood is 't, dien ik smeek. Helaas! hoe droef een beê!
Spoelt, spoelt dees landsmet af in d' afgrond van de zee.
Wat mart gij? Koomt, schiet toe, en doet mijn plagen enden.

Of schroomt ge, uw handen aan dit vloekbaar lijf te schenden?
ô Toppunt van mijn druk! - Wat stervling, buiten mij,
Bezweek niet voor 't gewigt der rampen die ik lij'?

DE REI.
Ach! staak mij 't harte door uw kermend wee te breken.
Prins Kreon nadert ons: hem voegt het u te smeken.
Hij heeft alleen de magt, te schikken van uw lot;
Hij, thands van 't Vorstlijk huis het eenig overschot.

EDIPUS.
Helaas! Wat zegge ik hem? Wat kan ik van hem hopen?
Wat uitzigt op zijn gunst blijft langer voor mij open,
Mij, die mijn wrevel hem zo roekloos heb getoond;
Ja, dezen dag nog zelfs zijne onschuld fel gehoond!

KREON.
Neen, Edipus, laat af door haatlijk achterdenken
Hem, die uw ramp beschreit, dus onverdiend te krenken:
'k Verschijn niet om uw ziel te grieven door mijn' smaad:
'k Verwijt u niet het minst van 't reeds voorleden kwaad.
Doch, moet de schaamte u niet voor 's volks gezigt verbergen?
Schroomt gij hunne oogen door uw aanzien niet te tergen?
't Alvoedend vuur der zonn' bestraal geen blijkbre schuld,
Die de aarde, 's Hemels daauw, noch zuiver schijnsel duldt.
Men leide u dan naar 't Hof: 't betaamt alleen den magen,
De kennis van de schande eens bloedverwants te dragen.

EDIPUS,

met drift.

Ach! Daar, ô brave, uw komst mij van mijn vreze on theft,
Vergun me een beê; een beê, die u, niet mij betreft.

KREON.
Wat eischt gij zo vol drift?

EDIPUS.
Dees vesten te verlaten:
Verdrijf me op 't snelst, mag 't zijn, uit uw gebied en staten:

Vervoer mij naar een' oord, daar mij geen stervling ziet,
Daar 'k ieders aanspraak derve en smore in mijn verdriet.

KREON,

peinzende.

Ik wilde 't. - Maar men dient met Febus raad te plegen,
Eer dat wij iets bestaan.

EDIPUS,

met nadruk.

Zijn last is reeds verkregen:
Hij doemt den moordenaar; mijn vonnis is geveld.

KREON.
't Is waar: dan daar 't het hoofd van onzen Koning geldt.

EDIPUS.
Men volg den wil der Goôn: die wil is niet verholen.

KREON.
Eer worde uw lot op nieuw hunne uitspraak aanbevolen.

EDIPUS.
Ik smeek u, sla mijn beê niet onmeêdogend af:
Sticht naar 't u luste, in 't Hof, der Koninginne een graf;
('t Voegt u, naar willekeur, van 't gene u raakt te schikken.)
Maar ik zij niet gedoemd, mijne uiterste oogenblikken
Te slijten in 't verblijf der Vaderlijke stad.
Gun mij 't gebergt ter woon, nog met mijn bloed bespat;
Cithéron, dat voorlang door d' oirsprong van mijn leven
Mijn vroege kindsheid tot een grafkuil werd gegeven:
Op dat voor 't minst mijn dood hunn' wil vervulle in 't end.
Maar is die woestenij mij niet genoeg bekend?
Dat oord ontziet zo wel als pest en andre plagen
Den draad te korten van mijn wrange levensdagen:
Want had zijn wildernis mij eertijds niet gespaard,
'k Waar heden met dien last van gruuwlen niet bezwaard.
Doch 't lot moge in 't vervolg met mijnen toestand spelen.
U, Kreon, laat ik u mijn kinders aanbevelen!

'k Bekommer mij geenszins met mijner Zonen staat:
't Zijn mannen, hoe 't ook ga, hun eigen toeverlaat.
Maar mijn beklaaglijk kroost, mijn Dochters! - dierbre telgen!
Gij, die de bitterheid mijns noodlots moet verzwelgen;
Van Ouderen beroofd, van staat, van eer, van goed!
Gij, aan uws Vaders disch zo teder opgevoed!
Gij, die ik wensch voor 't laatst te drukken in mijne armen!
Gij roert mij 't ingewand! - ô Prins, wil haar beschermen!
'k Draag haar uw goedheid op, uw hoede, uw tederheid:
Ai, dat de stem van 't bloed voor heur belangen pleit'!
Grootmoedige, ach! laat mij nog eens dit heil gebeuren,
Van in haar' beider arm om beider leed te treuren!
ô Koning, sta 't mij toe! Vergun mij dezen troost!
De omhelzing hoû mij plaats voor 't aanzien van mijn kroost!

(KREON geleidt de twee kinderen op het toneel, welke op zijnen last door een' van 't gevolg uit het Paleis voorgebragt zijn.)

Wat zegge ik? Hore ik wel! Hore ik mijn dochters weenen?
Zou Kreon mij gehoor uit mededogen leenen? -
Spreekt, spreekt het in zijn hart!

(Met verrukking'.)

ô Goden, gij gehengt,
Dat hij mij 't dierbaarst pand, mijn waarde Dochters brengt!
Waar ben ik? -

KREON,

hem de kinderen aanbiedende.

Ja; grijp moed, en smaak dit droef genoegen;
Strek de armen naar haar uit, ik zalze samenvoegen.

EDIPUS,

in verrukkinge, met de handen ten Hemel geheven.

De Hemel schenke uw deugd gewenschter lot dan 't mijn,
En doe een' beter geest u tot geleider zijn!

(De armen uitstrekkende.)

Mijn kroost, mijn dierbaar kroost! Waar zijt gij? koomt! treedt nader
Drukt deze uw zusters, dees mijn handen, die uw' Vader

aant. Zijn eertijds helder oog beroofden van 't gezicht,
Ter wraak van euveldaân, onwetende verricht.
Mijn dochters! 'k schreie om u. - Hoe kan ik mijn gedachten
Afwenden naar het lot, het welk u staat te wagten?
Dat bitter overschot des levens, dat u rest!
Wat ijslijkheên, ô Goôn, waar zich mijn geest op vest!
Op welke feesten, of bij welke plegtigheden
Zult gij verschijnen met de jeugd der Grieksche steden?
Wat samenkomsten, wat vermaken zullen niet
Tot voedzel strekken van uw troostloos zielsverdriet?
En ach! bereikt gij eens den tijd der huuwbre jaren,
Wat stervling zal zijn lot aan 't uwe willen paren?
Wie zal de vruchten van zijn eerbaar huuwlijksbed
De schande aanwrijven, die uw gantsch geslacht besmet?
Want wat ontbreekt dien smaad? - Uw Vader heeft te gader
(ô Gruuwel!) 't levenslicht benomen aan zijn' Vader,
Zijn Moeders koets bevlekt, en u uit d' eigen schoot
Verwekt, waar uit hij-zelf het eerst bestaan genoot.
Die schandvlek ligt op u, wie zouze met u deelen:
Wie uit zo snood een' stamm' een spruitje willen teelen:
Mijn dochters? - Niemand: neen, het noodlot heeft u d' echt
En blijde vruchtbaarheid ten eenen male ontzegd:
De hoop van mijn geslacht moet al heur uitzigt derven,
En, nevens u, mijn kroost, onvruchtbaar henensterven.

(Aan Kreon.)

Menéceus zoon, die thands alleen heur Opperheer
En Vader zijt (want die haar teelden zijn niet meer)!
Hoed dees behoeftige en van elk verlaten wezen,
En laat ik in mijn kroost geen dubble ellende vrezen.
Belooft gij 't mij, ô Prins? Ai! dat me uw rechtehand
Van uw meêlijdend hart' verstrekk' ten onderpand.

(De kinderen omhelzende.)

Mijn Dochters, zo gij reeds mijn lering kost begrijpen;
Zo rijper ouderdom uw oordeel had doen rijpen;
ô Wat vermaande ik u, wat deed ik u verstaan,
Eer 't Vaderlijk gemoed zich-zelve had voldaan!
- Nu bidde ik maar alleen, dat u de Goôn een leven,

Gelukkiger dan mij te beurt' viel, willen geven!
(Hij wordt door Kreon, die hem ondersteunt, naar het Paleis te rug geleid; gevolgd van de kinderen en het Hofgezin.)

DE REI,

onder 't wegleiden van Edipus.

ô Medeburgers van mijn dierbaar Vaderland,
Ziet hier dien Edipus, wiens glorierijk verstand
De duistre raadzeltaal van 't Schrikdier kon doordringen;
Den schrandersten geschat van alle stervelingen:
Die burgergunst, fortuin, en afgunst heeft vertreên,
En niets verschuldigd was, dan aan zich-zelv' alleen:
Ziet deez' van alle ellende en jammer overtogen.
‘Houdt des den laatsten dag des levens steeds voor oogen,
En leert, dat niemand is verzekerd van 't geluk,
Eer hij zijn' levensloop voleind heeft, vrij van druk.’

1779.

Deukalion en Pyrrha: tooneelstuk.

VERTOONERS:
DEUKALION. □ PYRRHA.

Het T o o n e e l is eene Boschaadje, van een stroomend Beekjen doorsneden: op den voorgrond vertoont zich een marmeren Standbeeld op zijn' voet.

Eerste tooneel.

DEUKALION,

alleen, uit den slaap oprijzende.

Wat hoorde ik!...Welk een droom! - Astrea...Zij verscheen
Mij-zelv'!...'k Zie nog, door 't bruin der dichte nevels heen,
Het oogverbijstrend licht der wolk', die aan mijne oogen
Haar Godlijk aangezicht dus ijlings heeft onttoogen...
‘Een maagd, [aldus sprak zij mij aan,]
Wie de eenzaamheid, als u, doet kwijnen,
Zal haast op deze plaats verschijnen,
En beide zult ge eerlang der goden wil verstaan.’ -
Vermogend Godendom! Het voorwerp mijner beden
Was (ach!) een Vriend: - een Vriend, met wien ik teêr verknocht
Door deugd, rechtschapenheid, eenstemmige aart en zeden,
De kalme rust van 't hart onstoorbaar smaken mocht.
Een Vriend, met wien ik mij alleen mocht bezig houên
In al de wondren, die Uw hand,
In 't uitgestrekte rijk van dier en erts en plant,
Geduurzaam door 't Heelal ten toon spreidt, door te schouwen.
- Een Maagd in dit gewest! Ik dacht,

Dat heel het menschelijk geslacht,
Door de overstrooming van de golven,
In 's aardrijks boezem lag bedolven,
En 's Hemels gramschap mij alleen maar had gespaard.
Zoo is 'er nog een vrouw op de aard!
Ach! 't Is gewis, de Goôn doen haar slechts herwaart treden,
Opdat Hun blijke, of ook mijn geest
Zich weg laat sleepen tot die droeve spoorloosheden,
Die de eenige oorzaak zijn geweest
Van al uw staâge folteringen,
Ja, uw verdelging-zelv, rampzaalge stervelingen!
- Maar mooglijk is 't alleen een ijdle droom? een waan?
- Wat zie ik?...Hemel, ach! Zij koomt...'k Zie, door de bladeren
Van 't schuddende eikenbosch,...ik zie haar reeds aan 't naderen:
Zij wendt zich herwaart heen: welaan!
Vernieuwen we ons, al 't geen 't gezicht mij in moet geven
Van eene kunne, zoo bedrieglijk; al 't verdriet,
Waar meê haar grilligheid mijn dagen heeft doorweven;
Ja, waapnen we ons: men vreze niet!
Dan ach! één lachje! één lonkje! één opslag van hare oogen!
Licht wordt op d' eigen' stond, dat ik mijn' wrevel tart,
Mij-zelv' verbittren wil, in weêrwil van mijn pogen,
Het voorwerp van mijn' haat de Godheid van mijn hart! -
Ik voel hoe, door haar komst, 't geruisch van haar gewaden,
Een wondre ontroerenis in mijnen geest ontspruit':...
Neen; dat men haar niet zie, (te lang alreeds beraden!)
Het aanzicht van het hare afwende, de oogen sluit',
Zoo min het mooglijk is haar spreke, en ras ontwijke;
Opdat haar duidelijk al mijn verachting blijke!
Dit zal mij 't veiligst zijn.

Tweede tooneel.
Deukalion, Pyrrha.

PYRRHA,

in 't opkomen van het Tooneel.

Zie waarlijk daar een' man!
Heet hij Deukalion, waar 'k naauw aan twijflen kan,
Zoo heeft de Hemel-zelf mij dit bevel gegeven.
Één man is dan op de aard nog overig gebleven!
Ach! zien we hem niet aan, die al mijn afkeer draagt.

(Tegen Deukalion.)

Ik zoek Deukalion.

DEUKALION.
Ik ben 't, naar wien gij vraagt.

PYRRHA,

op een' trotschen toon.

Ik zocht u niet, zoo mij de Goôn dit niet geboden.

DEUKALION.
En ik, ik wachtte u niet, dan op den last der Goden.

PYRRHA.
Gij hebt Hun dan vertoond, met welk een zielsverdriet
Gij u in eenzaamheid op 't ledige aardrijk ziet?

DEUKALION.
Gij hebt Hun dan gesmeekt, u, in uw eenzaam leven,
Een' medesterveling, tot uwen troost, te geven?

PYRRHA.
'k Weet uw gedachten niet.

DEUKALION.
'k Ben de uwe niet bewust.

PYRRHA.
Maar 'k ben geheel te onpas.

DEUKALION.
En ik, geheel ontrust.

PYRRHA.
Gij, vleit ge u, dat ik hier mijn woonplaats wilde vesten?

DEUKALION.
En gij, verbeeldt ge u licht, dat ik in dees gewesten
Met u vertoeven, of uw bijzijn dulden zou?

PYRRHA.
Zoo zijt ge zeer misleid.

DEUKALION.
Zoo dwaalt ge.

PYRRHA.
Een man!

DEUKALION.
Een vrouw!

PYRRHA.
Een lieve Gezellin is 't eind van mijn verlangen:
Haar smeekte ik van de Goôn, haar hoopte ik hier te ontfangen.

DEUKALION.
Om de aanspraak van een' Vriend riep ik den Hemel aan.

PYRRHA.
Zoo dra Hun goedheid mij mijn' wensch heeft toegestaan,
Heb ik mijn afscheid in een' oogenblik genomen.
Zie daar, aan gindsche zij' dier rijzige eikeboomen,
Mijn helft der wareld, waar ik leef naar welgevall';
Hier de uwe, waar ik mij niet eens herinren zal
Dat zich een man onthoudt, dan om die steeds te mijden,

En onzen tusschenstand gestadig te verwijden.

DEUKALION.
'k Betrouw me op uw geheuge, en ben daarin te vreên.

PYRRHA.
Betrouw veel meer nog op 't vermogen van mijn reên,
De verontwaardiging, die in mij moet verwekken
Een kunne, die zich steeds door de ontrouw liet bevlekken;
Die, trotsch, geveinsd, gestaâg door de eigenmin misleid,
Rampzalig offer van haar stugge grilligheid,
Door 't valsch begrip van eer gebracht tot blinde woede,
De speelpop van 't gevlei, dat al haar zwakheên voedde,
Verslaafd aan waan, aan pracht, en duizend spoorloosheên,
Zich-zelve, en mijne kunne, ellendiglijk in één
En 't zelfde lot gesleept, der Goden wraak deed dragen,
Die Hun regtvaardigheid niet langer kon vertragen.

DEUKALION.
Goed! - maar in weêrwil van die schoone beeldtenis,
Die daar zoo levendig door u ontworpen is,
Zal de onstandvastigheid, de wuftheid, vrouwen eigen,
Uw' geest misschien tot een gants ander denkbeeld neigen;
En u van 't Godendom, veellicht in korten tijd,
Een' Gade vragen doen, uw trotsche taal ten spijt'...

PYRRHA.
Een' Gade! En wijl ge alleen maar oovrig zijt gebleven,
Ducht ge, ongetwijfeld, dat mijn hart, door min gedreven,
Met al mijn zwakheid voor uw kunne u nog bezwaar?

DEUKALION.
Ach! 'k heb zoo vaak een vrouw (of niets zoo hevig waar!)
Van haren afkeer van de mannen zien gewagen,
En hun, in 't heimelijk, de teêrste liefde dragen,
Dat geen verwondring mij bevangen zoude, indien
Ge, in 't kort, ja heden zelfs...

PYRRHA.

Mijn hart u aan kwam biên;
Voor mijn' beminlijken verwinnaar nederbaigen;
Mijn' trots vernederend, de valschheid hem betuigen
Van d'onbescheiden' waan, dien ik, ten onrecht', had
Van 't edele geslacht der mannen opgevat? -
Hij moet, van eigenliefde en trotschheid ingenomen,
Een man zijn, wien zoo iets kan in gedachten komen!

DEUKALION.

Zij, die dus handelde, betoonde zich een vrouw.
Doch ik verklaar, dat zulks u niet gelukken zou,
Dat nimmer deze borst in minnegloed zal blaken,
En dat, zoo haast ik u van verre zag genaken,
Ik de oogen elders wendde, om u niet aan te zien,
En uw gesprek besloot op 't spoedigst weêr te ontvliên.

PYRRHA,

met veel verachting.

Hoe! Gij erkent u dan, beschimper van de vrouwen,
Zoo zwak, dat gij geen maagd in 't aanzicht durft aanschouwen!

DEUKALION.

Zoo zwak!

PYRRHA.

Ik waande in u ('k beken 't) een hart van steen,
Een' Wijsgeer, die zijn hart in toom houdt van de reên,
Te ontdekken!

DEUKALION.

'k Zie, gij boert. 't Mistrouwen, u gebleken,
Doet op te sterk een' toon in u den hoogmoed spreken.

PYRRHA.

Gij kunt mij lachen doen, geen' hoogmoed doen ontstaan.

DEUKALION.

Verbeeldt ge u, zoo ik 't oog op uw gelaat dorst slaan,

Dat ik van stonden aan al mijn verachting boeten,
En mij, door min vervoerd, zou werpen voor uw voeten?

PYRRHA.
Hetgeen mijn' geest vermaakt verbeelde ik mij alleen.

DEUKALION.
Men kon u licht doen zien, of uw bekoorlijkheên
Een' onverschillige, tot zoo verr', zijn te schroomen.

PYRRHA.
Waarom? - 'k Deed zelve als gij. Van 't denkbeeld ingenomen,
Dat gij een Egâ van den Hemel hadt begeerd,
En ik, rampzaalge, tot uw' echt zou zijn verneêrd,
Heeft mij de spijt het oog van mijn' Tyran doen keren,
Om zijn gezicht, zoo lang 't mij mooglijk was, te weeren:

Op eene verachtelijke wijze.

Want immers denke ik niet, dat ge in uw hart gelooft,
Dat ik mijn vrijheid vrees door u te zien ontroofd?

DEUKALION,

op dezelfde wijze.

En gij, gelooft gij dan de mijne, door 't vermogen
Van éénen enklen wenk, één' opslag van uwe oogen,
Te kluistren? Wend eens dat aanloklijk aangezicht...

Hij voelt zich door haar gezicht getroffen.

Mevrouw...(Ter zijde.) ô Goden, ach! wat heb ik thans verricht?
Niets zoo beminnelijk kwam immer mij te voren...
Helaas! Deukalion, hebt gij 't verstand verloren?...
Zoo u nog eenge kracht van reden oovrig is,
Poog straks uw hart te ontslaan van deze ontsteldtenis.

Hij vertrekt.

Derde tooneel.

PYRRHA,

alleen, hem in 't heengaan naoogende.

'k Zie, hij is welgemaakt en jong...In wat vervoering
Vertrok hij!...Wachten wij het eind van zijne ontroering:
En maken wij gebruik van dezen oogenblik!
Een stem, die, in den droom, met een gewijden schrik,
Mijn' boezem heeft vervuld, heeft mij 't bevel gegeven
Om naar dit lachend oord te streven;
Waar ik een' sterveling, genoemd Deukalion,
En, op een marmer' beeld, een Opschrift vinden kon,
Dat, door der Goden hand geschetst, in zuivre trekken,
Hunn' hoogen wil mij zoude ontdekken. -
Men zie. - 'k Beschouw hier niets. - Ach! een onzichtbre hand
Doet voor mijn oog, naar 't schijnt, de Godspraak reeds gestand.

Zij leest.

'Dit marmer' standbeeld zal het leven
Door gunst der Goden zijn gegeven,
Zoo dra Deukalion en Pyrrha, eensgezind,
Een' bloemkrans op zijn' schedel drukken;
Doch, stervelingen, ducht de vreeslijkste ongelukken,
Zoo ge u hier van afkeerig vindt!'

Dit beeld zal leven! Maar voor wien! Wordt door de Goden
Mij daar het doelwit van mijn' wensch in aangeboden? -
Ach! Als ik 't overweeg, 'k herroep mijn beê: die maagd,
Nog straks, met zoo veel drift, van Hunne gunst gevraagd,
Wierd lichtlijk, blootgesteld voor een' verleidend' minnaar,
De schoone buit van haar' verwinnaar.
Deukalion is toch beminlijk: 't kost geschiên:
En moest ik mijn Vriendin van hem bedrogen zien,
Met wat verwijtingen zou zich mijn ziel bezwaren,
Daar ik haar bracht in die gevaren!...
ô Hemel! laat mijn hart van zulk een wroeging vrij!
Dat liever, op mijn beê, het beeld een jongling zij!...

Dan, zoo mijn wensch een' man het daglicht doet aanschouwen,
Is dit niet voor een soort van zelfverband te houen,
Om 't heil te vesten van dien nieuwen sterveling,
Die, slechts om mijnen wil, zijn eerst bestaan ontfing?
Zal hij het schoon geschenk des levens slechts genieten,
Om deze stroomen te zien vlieten?
Om 't bloemrijk veld te zien? het dichtbewassen woud?
Dat alles immers is zoo schielijk reeds beschouwd! -
Hij zal ontwijfelbaar naar mijne liefde haken,
En, wierd hij 't voorwerp van mijn blaken,
Zoo wierd Deukalion, hoe zeer hij mij trotseert...
ô Ja, hij wierd gewis door minnenijd verheerd.

'k Doorgrondde reeds te wel de inwendige gedachten
Van dien hoogmoedige: ik zag hem (maar vruchtloos) trachten,
Om, tegen mijne kunne, in wrevelmoed en haat
Een hart te ontsteken, dat zijn poging wederstaat. -
Zijn houding toonde mij dit heimlijk tegenwroeten,
Wanneer onze oogen zich ontmoetten. -
Doch waarvan heb ik-zelve ontsteldtenis gevoeld?
Van waar dit denkbeeld toch, dat door mijn zinnen woelt?

‘Het is Deukalion alleen, wien 't noodlot spaarde;
En ik ben ook alleen op de aarde:
De Goden brachten ons op deze plaats bij een;
De Liefde schijnt voor ons dus een ontwerp te smeên.’

Zie daar éénsklaps mij, die, een' oogenblik te voren,
Een' onverzoenbren haat den mannen had gezworen,
Geheel veranderd, en mijn wrevel gants verzacht! -
Waar toe, aan d' andren kant, die stervling, wien de macht
Der Goôn zoo wonderlijk gewis niet zal verwekken,
Om slechts getuige te verstrekken
Van 't heil van twee verliefde, in 't vol genot der min?
...Dit al belemmert mij. - 'k Heb daar geen doorzicht in...
Ik zie...ja duidlijk, dat drie menschen, door 't vervullen
Der Godspraak, samen leven zullen;
En twee van deze drie, naar allen waarheids schijn,
Elkander' hatelijk, vijandig zullen zijn.

Deukalion keert weêr....ô Neen, hij wendt zijn schreden.
- Hij blijft, als roerloos, staan - Hij schijnt weêr toe te treden;
Toont deze wuftheid, die dus doorstraalt in zijn daân,
Mij de ongerustheid van zijn hart niet duidlijk aan? -
Hij nadert eindelijk. Kan 't zijn! Is in dat wezen
Die opgeblazen waan te lezen?
Is hij, (wat omkeer!) hij, die zelfde sterveling,
Van wiens verachting ik zoo'n grievend blijk ontfing?
Wat toont hij zich verward van geest, beschroomd, vernederd,
Mistroostig, moedloos, en vertederd!
Hij schijnt belemmerd, hoe, na zoo veel bittren hoon
Den vrouwen aangedaan, te wisselen van toon?

Haast zal de minnenijd, die ik hem ga verwekken,
Hem tot een nieuwe kwelling strekken,
En zijn gevoelens mij op 't allerklaarst doen zien.

Vierde tooneel.
Deukalion, Pyrrha.

DEUKALION,

ter zijde.

Wat is zij schoon! En ik, ik wilde haar ontvliên!

PYRRHA.
Mij dunkt dat gij gestaâg om deze plaats blijft zweven.

DEUKALION.
't Is waar; terwijl ik dacht mij elders heen te geeven,
Vinde ik, eer ik 't bemerk, mij weder hier gebracht.

PYRRHA.
Steeds van uw' haat vervuld voor 't vrouwelijk geslacht?

DEUKALION.
Die kunne heeft te wreed de vreugde van mijn dagen

Bezwalkt; maar 't zijn geenzins mijn reeds voorleden plagen,
Waar van 't herdenken thands mijne aandacht bezig houdt.

PYRRHA.
'k Denk niet, dat ze in 't vervolg u eenig onheil brouwt.

DEUKALION.
Indien me uw hart daar van verzeekring deed erlangen,
'k Zou die voorspelling als een Godspraak zelfs ontfangen.

PYRRHA.

Ter zijde. Tegen Deukalion.

Welk een verandering! - Ik zeg, daar is geen schijn,
Dat iets u, in 't vervolg, meer hinderlijk kan zijn,
In d' aangenamen staat, u met uw' Vriend beschoren,
Nu 't Godendom uw beê genadig wil verhooren.

DEUKALION.
Ik smeek daar om niet meer.

PYRRHA.
Wat nieuw begrip! Wel hoe?

DEUKALION.
Gedeeldtlijk strekte daar mijne overweging toe.

PYRRHA.
Hoe! Op den eigen' stond, dat ze ons dien Vriend vergunnen?

DEUKALION.
Ik dank Hen voor 't geschenk: hij zou zich met mij kunnen
Verveelen, en...Ik zeg, ik vraag daar om niet meer.

PYRRHA.
Maar mijn belang lijdt bij dien afstand al te zeer.
Kom nader bij: zie wat dees lettren ons ontdekken,
Die een onzichtbre hand op 't marmer kwam te trekken.

DEKALION,

't Opschrift gelezen hebbende.
Wel nu, Mevrouw?

PYRRHA.

'k Ontfang den minnaar van de Goôn,
In deze letteren, mij door Hen aangeboôn.

DEUKALION.

Hoe! wat zal ik dan?...

PYRRHA,

op een' spottenden toon.

Gij? - De Vriend zijn van ons beiden:
De mensch moet immers een gezellig leven leiden.

DEUKALION.

Uws minnaars vriend zijn? Ik!

PYRRHA.

Men zal ons bijzijn dan
Zoo aangenaam voor u doen wezen als men kan.

DEUKALION,

dreigende.

Maar tot bezieling van dit standbeeld is van nooden
Dat ik daar mede in stemm'.

PYRRHA.

Dus wilden het de Goden,
Op dat de erkendtenis u ook aan ons verknocht'.

DEUKALION,

driftig.

Op dat mijn hand uw heil en 't heil uws minnaars wrocht'!
Mijn hand zou 't zijn, die u een' minnaar deed erlangen!...
Neen: nooit zie hij den dag!

PYRRHA.

Wat drift heeft u bevangen?
Welk een vervoering! Ik begrijp u niet!...Waar om
Hebt ge eenen Vriend begeerd van 't achtbaar Godendom?

DEUKALION,

verwoed.

En wat deed u, ô wreede, een Gezellinne vragen?

PYRRHA.

De Goôn, getuigen van mijn zinloos wenschen, zagen
Te wel, dat ik niet wist wat dwaze bede ik deed;
Maar een verheven ziel, als de uwe, die zich weet
Te richten na de reên, bepale haar besluiten
Eer de onbedachtzaamheid haar zulk een' wensch doe uiten.

DEUKALION.

Gij tergt mijn wanhoop nog, wreedaartige! Maar gij
Zult meê 't geweld daarvan gevoelen. 't Standbeeld zij
Een Maagd!

PYRRHA.

Een Jongeling!

DEUKALION.

Hoe veel bevalligheden,
Hoe luisterrijk een schoon zal haar gelaat bekleeden!

PYRRHA,

het Beeld aanziende.

ô Hoe beminlijk zal hij wezen!

DEUKALION,

ter zijde.

Hemel, ach!
Met welk een tederheid, waar niets bij halen mag,
Ziet zij dit marmer aan! Zoo schoone en teedre lonken
Zijn machtig 't levensvuur in 't kilst gesteent' te ontfonken!

PYRRHA.
'k Wijk heden niet voor u. 't Is uit met de overmacht
En 't wetteloos gezag van 't Mannelijk geslacht:
Die tijd van dwinglandij en onrecht is verstreken.

DEUKALION.
't Zal me een genoegen zijn, u steeds te wederspreken.

PYRRHA.
Welke onrechtvaardigheid! Gij zoudt ons waard zijn.

DEUKALION.
Ik!
Ik uwen minnaar waard! Ach! ieder oogenblik
Doorboort gij 't hart mij, door een taal zoo grievend. Staken
Wij dit geschil! Dat wij de Goôn tot rechters maken!
Dat zij 't beslissen!

PYRRHA.
Hoe! De Goden?

DEUKALION,

op een' schimpenden toon.

Ja, de Goôn.
Sprei gij de dorheid van uw' staat voor Hen ten toon,
En ik zal Hun 't verdriet des mijnen openleggen:
Zoo staat ons vrij wat schoons van wederzij' te zeggen.

PYRRHA.
In waarheid, gij zijt wel beschimpende van aart.

DEUKALION.
En waarom dat?

PYRRHA.
Die trek is uwe kunne waard!

DEUKALION.
Hoe dus?

PYRRHA.

'k Gevoel te wel de smaad, daar in gelegen:
Ze ontsluit mij de oogen. Neen, ik vind mij niet genegen,
Deukalion, om, in de tegenwoordigheid
Van 't Godendom, mij in te wikklen in een pleit,
Dat die betaamlijkheid en zedigheid deed zwichten,
Die ik erken als d' eerste en strengste mijner plichten.
Maar gij, erken voor 't minst, dat tegen ons geslacht,
Door 't uw, zelv onze deugd te wapen wordt gebracht,
Om meê te werken tot het eind van hun bedoelen.
Ik kan de dorheid van mijn' staat zoo min gevoelen,
Dat ik, van stonden aan, uw' wensch niet meer bestrij',
Maar toesta dat dit Beeld een Maagd, een schoone zij:
Ja, 'k zou haar al den glans van geest en schoonheid gunnen,
En, zoo ik dien bezat, grootmoedig afstaan kunnen;
En 'k wensche dat gij, door elkander steeds bekoord,
In onderlinge minn', door tijd noch ramp gestoord,
In ware vriendschap, tot het uiterste uwer dagen,
Beide even ijvrig om elkandren te behagen,
Beide even minnelijk, en even teêr bemind,
Het onuitspreeklijkst heil in d' echtknoop ondervindt!
'k Ga bloemen plukken, en een kransjen samenvlechten,
En koom terstond te rug, om 't op het Beeld te hechten.

Vijfde tooneel.

DEUKALION,

alleen.

Vermogend Godendom! Gij hebt mij dan op aard
Alleen uit grimmigheid gespaard,
Om mij de zwaarste smart in 't leven te doen lijden,
Mij door mij-zelven te bestrijden,
En in het foltrend leed, het onheil, dat ik smaak,
Mij duizendmaal het lot van hun te doen benijden,

Die Ge opgeofferd hebt aan Uw geduchte wraak? -
Gij hoordet mij mijn' staat van eenzaamheid beklagen,
Een' Vriend van Uwe goedheid vragen,
En zendt me een voorwerp toe, waar aan Uw hand zoo mild
Den schitterenden glans en luister heeft gespild
Van dat aanminnige, dat de eerste bloei van 't leven
Der hartveroovrendste bevalligheid kan geven:
Moest, moest ik niet gelooven, dat
De ontrooving van mijn hart 't geen Gij besloten hadt
Vervulde? Hadt Gij dan besloten,
Mij in 't ondraaglijkst wee te stooten?

Ach! Pyrrha! Wreede! Ik word dan niet van u bemind!
Zie daar hem, die uw hart verwint!
Een' medeminnaar die niet leeft, die nooit zal leven,
Kunt gij voor mij den voorkeur geven!...
Beminnelijke kunne! Aanbiddelijk geslacht!
Betooverende kunne! In dolheid aangedreven,
Heb ik, in weêrwil van mijn eigen hart, getracht
U te versmaden, uw vermogen te braveeren!
Doch kost ge ooit strenger wraak begeeren? -
Dit Standbeeld zij een Maagd, zeide ik de ondankbre, in waan
Van, op mijn beurt, die smart in haar te doen ontstaan,
Door 't haatlijk denkbeeld van een medeminnaresse,
Van mijn gevoelig hart geheel beheerscheresse:
Dan, ijdle dreiging! toevlucht van
Een' hartstocht, die zich zoekt te paaien! Ach! Hoe kan
Men harten minnenijdig maken,
Aleerze in liefde te doen blaken?

Maar 'k moet in mijne spijt, voor 't minst, om mij te wreken...
Te wreken? En van wie? En waarom? Van een maagd,
Om dat ze mij geen liefde draagt,
En mij in liefde wist te ontsteken?..
Zal ik, niet vergenoegd, dat ik
Al 't geen ik aanbid niet in staat was te behagen,
Haar' afkeer wekken, haat, ja schrik?
Haar ramp bewerken? van de Goôn eene Egâ vragen,
Voor wie ik nimmer min zal voên?

Alleen om mij 't barbaarsch genoegen aan te doen,
  Van haar een' Echtgenoot te ontrooven,
Dien zij beminnen zou? Neen, dat we een wraakzucht doven,
Zoo snood! Dat zij, voor 't minst, mij achting zij verplicht!
- Uwe oogen worden dan geöpend voor het licht,
[ô Gij, aan wiens bestaan de Goôn dit heil verknochten!]
Of liever, voor 't gezicht van 't schoonste der gewrochten
Ooit door Natuur gevormd! Uw eerst gevoel zal min,
Zal teedre liefde zijn voor uwe Hartvriendin!
Gelukkig Beeld! Uw mond zal zich alleen ontsluiten,
Om haar de aandoening van uw hart te mogen uiten!
Gij zult niet meer verliefd dan teêr begunstigd zijn!
Ach! Hoe verschillend is uw noodlot van het mijn!

Zesde tooneel.
Deukalion, Pyrrha.

PYRRHA.
Zie daar den krans voltooid, om 't marmer meê te kroonen!

DEUKALION.
Welaan! Ons rest niets meer: 'k zal mij gehoorzaam toonen:
'k Weêrstreef het raadsbesluit der Goden langer niet...
Maar ach! Mevrouw, die stond, waar op hij 't daglicht ziet,
Zal ook een eind aan mijn rampspoedig leven maken.

PYRRHA.
Hoe! Welk een wanhoop?

DEUKALION.
  Door den teêrsten gloed aan 't blaken,
Gevoel ik al wat uw betoovrend oog vermag;
Ja, toen ik 't aanzicht wendde, en uwe schoonheid zag,
Werd me, in één' oogwenk, uw gelaat geprent in 't harte:

Een vlam, zoo levendig, gezwind, en vol van smarte,
Scheen me eerst de straf te zijn, waar door de Liefde op mij,
Om 't roekloos trotsen van zijne Opperheerschappij',
Zijn snood gekreukt gezag in gramschap wilde wreken;
Maar 'k werd te wel verlicht: mij is te wel gebleken,
Dat die rampzaalge vlam 't uitwerksel is alleen
Van de onweêrstaanbre kracht van uw bekoorlijkheên:
'k Voel zelfs van geen berouw die boezempijn verzellen,
Om dat ik 't wagen dorst, mij daar aan bloot te stellen.
Nooit boete ik, naar verdienste, een' snooden hoon, 't geslacht,
Waar toe gij-zelv behoort, onwaardig toegebracht...
Kom, kom, Mevrouw! voor 't minst, zij mij die troost gegeven,
(Die droeve troost!) van u gelukkig te doen leven.

PYRRHA.
Maar ik koom uw geluk bevordren, en sta toe
Dat in een Maagd dit Beeld herschapen worde.

DEUKALION.
Hoe!
Gelooft ge, dat ik daar nog vatbaar voor zou wezen?
Vergeefs gaf 't Noodlot al die schoonheên, die voor dezen
In 't bloeien harer jeugd, tot siersel van 't Heelal
Verstrekten, 't leven, mij (rampzaalge!) ten gevall':
Daar was er een slechts, die mij 't harte kon bekoren,
Een, die ik aanbad; maar die is voor mij verloren!...
Om uwen wil beschouw' dit marmer dan het licht!
De Goden waren aan uw schoonheid zulks verplicht.
Die minnaar zal gewis met alle gaven pronken,
Ooit door Hun hoogste gunst een' sterveling geschonken;
Maar, hoe beminlijk hem der Goden macht doe zijn,
Nooit geeft zij hem een hart, dat u aanbidt als 't mijn.

PYRRHA,

in vervoering.

Maar zoo veel min kan ik door wedermin beloonen:
'k Wilde u beproeven, mij geheel vijandig toonen;
'k Geliet me, als of ik een' meêminnaar, u ter spijt,
Bezielen zou, en dien mijn min had toegewijd;

Het geen, te recht, in u verbittring moest verwekken:
Gij echter hebt mijn heil voor 't uwe kunnen trekken,
En vond zelfs in geen Gade, u van de Goôn verleend,
Vergoeding voor een hart, te naauw aan 't uw vereend.
'k Gevoel, ter dezer uur, 't aandoenelijk genoegen
Van naar de erkendtnis, die mij aandrijft, mij te voegen,
En 'k geef mij over aan de neiging van mijn hart.

DEUKALION.
Wat hoor ik? Moest dit oord, getuige mijner smart,
Getuignis dragen van het heil, aan mij beschoren!
Gij mint mij, schoone! en doet dit strelend woord mij hooren!
Onsterfelijke Goôn! Gij, die mij hebt gespaard!
Ik trachtte door mijn deugd Uw beeld te zijn op de aard;
Maar thands zal mij 't geluk, dat me Uwe gunst doet smaken,
U al te na, ja, U volstrekt gelijkend maken.

PYRRHA.
Helaas! Deukalion! Wat was ik min bedaard,
Eer ik de bloemen tot dit kransjen had gegaârd!
Hoe ongerust van geest, in 't wederherwaart keeren!
Getroffen, dat ik hem dus roekloos dorst braveeren,
Dus zeide ik tot mij-zelv, door een' zoo fellen hoon,
Begeert hij straks, dat ik mijn mededingster kroon'.
Hoe doodelijk zal mij zoo zwaar een slag bedroeven!
Mij, die alleenelijk hem voorhad te beproeven!

DEUKALION.
Uw mededingster? Hoe! Wat zoude ik wenschen, of
Verlangen kunnen, daar uw Hemelsch oog mij trof,
Dan 't eigenste gelaat, de zelfde aanminnigheden,
Die schoonheid, die door mij in u wordt aangebeden?
Gij-zelve waart dan uw meêminnaresse! Zou
Mijn hart te raken zijn door eenige andre vrouw!
In 't eind, mijn schoone, dient dit voorwerp, dat ons-beiden
Zoo veel bekomring, zoo veel onrust moest bereiden,
Om ons te teêrder nog 't vermogen van den gloed
Te doen gevoelen, die ons eeuwig blaken moet!
Wat word' daar van? Spreek uit! 'k Laat u zijn lot beslissen.

PYRRHA.
Dit Standbeeld blijve een steen, 't zal niets aan 't leven missen.
Zou 't geen barbaarschheid zijn, het bloot te stellen aan
Een wreede foltering, noodwendig te ondergaan,
Door 't aanzien van de min, in onze borst gerezen?

DEUKALION.
Ach! kunnen we in 't besluit der Hemelmachten lezen?

Hij herleest het opschrift.

ô Hemel! moest het zelfs mijn medeminnaar zijn;
Moest gij me opofferen aan zijne minnepijn;
En, van den top van 't heil, waar toe me uw min doet rijzen,
Tot d' akeligsten staat van hooploosheid verwijzen!
Het denkbeeld van de ramp, waarvoor gij bloot zoudt staan,
Jaagt mij te fel een' schrik, te groot een siddring aan,
Om niet, op 't oogenblik, het marmer te doen leven!

PYRRHA.
Ik heb zoo wel voor u als voor mij zelv te beven...
Deukalion...Zal 't beeld verandren in een Maagd
Of Jongeling? Beslis.

DEUKALION.
Gebied, wat u behaagt.

PYRRHA.
'k Ben niet vermogend om mijn keuze te bepalen.

DEUKALION.
Kan ik besluiten?

PYRRHA.
'k Weet den schrik niet af te malen,
Die heel mijn' geest vervult, en door mijn leden woelt.

DEUKALION.
Wat angst, ô Hemel, is 't, dien deze borst gevoelt!

PYRRHA.
Wij smaakten zulk een heil in de eenzaamheid! ô Goden!
Moest...

DEUKALION.
Onderwerpen we ons, gedwee, aan Hun geboden!
En, zonder dat ons oog in Hun besluiten dring',
Men hope op Hunne gunst, in die vernedering!

Zij naderen het Standbeeld, en heffen den bloemkrans boven hetzelve, elkander bedrukt aanziende.

PYRRHA.
Helaas! Deukalion!

DEUKALION.
Mijn Pyrrha! hij zal 't leven
Der tederheid alleen, die u voor mij doet beven,
En mij voor uw behoud te vreeslijk maakt beducht,
Verschuldigd zijn.

PYRRHA.
Laat los, en nemen wij de vlucht,
Zoo verre dat van ons hem nooit iets koom te blijken!

Zij laten den krans op 't hoofd des Beelds vallen, en terwijl zij weg trachten te vlieden, verschijnt DE LIEFDE *in deszelfs plaatse.*

Zevende tooneel,
De liefde, Deukalion, Pyrrha.

DE LIEFDE.
Neen! Ik weêrhoude u nog, en zal nooit van u wijken.

DEUKALION EN PYRRHA.

te gelijk.

Het is de Liefde, ô Goôn!

DE LIEFDE.
Hij-zelf, wien gij beschouwt,
En die u eeuwiglijk voortaan gezelschap houdt.
Onnooslen! dacht gij niet, en moest gij 't niet bevroeden,
Zoo dra ge elkander zaagt, dat ik reeds aan kwam spoeden?

DEUKALION.
Beheerscher van 't Heelal!

PYRRHA.
ô Wijdvermogend God!

DEUKALION.
Uw macht wordt niet beperkt door 't onverbidlijk lot:
Door uw gezwinde vlam wordt de aarde op nieuw herboren!
Ach! Met dit dierbaar pand, zoo heuchlijk mij beschoren,
Moet zij met rijker glans, met grootscher pracht dan ooit,
Met eedler luister zijn vernieuwd en opgetooid!

DE LIEFDE.
Mijn aart deed mij te zeer de ledigheid verdrieten;
't Vermaakte mij, op u mijn pijlen uit te schieten.

DEUKALION.
Indien er u nog van mocht oovrig zijn, ô Min!
Drijf, drijf die schichten mij ten heeten boezem in.

DE LIEFDE.

Neen: ik kan u niet meer doen blaken,
Noch 't voorwerp van uw vlam beminnelijker maken.

Bevalligheden, Lachjens, gij,
Die met mijne Opperheerschappij,
Op nieuw thands moogt herleven!
Verschijnt in dit gelukkig dal,
En laat uw blijdschap aan 't Heelal
Mijn nieuw herstelde macht terstond te kennen geven!

Dans van drie BEVALLIGHEDEN, *en drie* LACHJENS.

DE LIEFDE,

zingt.

Twee stervelingen, beide ontrukt aan 't aakligst lot,
Van 't overstroomd Heelal het eenig overschot,
In onderlingen haat ontstoken,
Vereeuwigden, door zoo doemwaard een drift misleid,
De wreede straf, waar door der Goden grimmigheid
Zich op het menschdom had gewroken.
Thans voedt hun hart dien wrok niet meer,
Voor minnelijker tocht ontsloten:
ô Onafscheidbre Mingenooten!
Bevolkt, bevolkt het aardrijk weêr.
Verzadigt u in 't onuitputlijk zielsgenoegen,
ô Stervling, t welk mijn' gunst u minlijk toe koomt voegen.
Wreed, onverbidlijk lot! Hoe groot uw macht ook zij,
De Min is machtiger dan gij.

Gij, Lachjens, en Bevalligheden,
Die mijn triumfkoets moogt bekleeden,
Tracht nu, door strelend maatgeluid,
Hun teêrste lustjens op te wekken;
Het geen tot hun vermaak kan strekken
Drukt tevens mijne glorie uit.

Zangen.

DE LIEFDE.

Minnaars! staakt uw ijdel klagen

Tegen Liefdes heerschappij:
Want wat waart ge zonder mij?
Doe ik zware ketens dragen,
Rekent, tegen al uw plagen,
Welk een' wellust ge al ontmoet:
Ik doe minder kwaad dan goed.

'k Zie mij niemand dank betoonen;
Daar een ieder mij beticht;
Maar door mij aanschouwt gij 't licht,
Ik doe u te samen wonen.
Gij, die roekloos mij durft honen!
Zoo gij 't alles wel bevroedt,
Ik doe minder kwaad dan goed.

PYRRHA,

tegen de Liefde.

'k Zocht het hoogst geluk te smaken,
Vrij van alle zielsverdriet;
'k Wist daar toe het middel niet;
Maar, door uwe vlam aan 't blaken,
Vinde ik 't einde van mijn haken:
Voedt mijn minnaar d' eigen gloed,
Liefde! gij wrocht niet dan goed.

DEUKALION,

tegen de Liefde.

'k Vliedde voor uw gulden schichten,
Door een' valschen waan misleid;
Maar, geduchte Mogendheid!
'k Voel uw fakkel mij verlichten,
En het blind vooroordeel zwichten:
Hem, die ware liefde voedt,
Doet gij minder kwaad dan goed.

EENE DER BEVALLIGHEDEN,

voor een jong Meisjen.

Moeder pleegt steeds uit te varen
Tegen Liefdes dwinglandij:

'k Zeg daar van nog niets voor mij:
Maar bereik ik eens die jaren,
'k Zal dan met de daad ervaren,
Of zijn aangename gloed
Minder kwaad verwekk' dan goed.

EEN DER LACHJENS,

voor een' Grijzaart.

Laat, in 't einde, uw dwaasheid varen,
Grijzaarts, die nog liefde kweekt!
Dus is 't dat de Wijsgeer spreekt:
Maar, zoo ik mij moet verklaren,
'k Denk dat, zelfs in alle jaren,
Zijn verkwikkelijke gloed
Minder kwaad verwekt dan goed.

DE LIEFDE,

tegen de Aanschouwers.

Gij, mijn dierbare onderzaten,
Die 't onschatbaar levenslicht
Aan de Liefde zijt verplicht!
Wilt, ter spijt van die mij haten,
Nooit mijn heerschappij verlaten;
Maar erkent ook, dat mijn gloed
Minder kwaad verwekt dan goed.

1775
1785.

Behoede mij de Hemel voor hun, die niet in de kwellingen van de iefde zijn ingewijd!
EURIPIDES.

De dood van Edipus: treurspel.

VERTOONERS:

EDIPUS.
ANTIGONE en
ISMENE, dochters van Edipus.
THESEUS, Koning van Athene.
KREON, Thebaansch Prins, bloedverwant van Edipus.
POLYNÍCES, oudste zoon van Edipus; verstoten Koning van Thebe.
EEN ATHENER.
EEN BODE.
REI VAN ATHEENSCHE GRIJZAARTS.
GEVOLG van Theseus en van Kreon.

Het Tooneel is op den Paardheuvel (de Voorburg van Athene), en toont eene vlakte, met een tempelwoud of boschaadjen ter zijde, en den torenmuur der stad in 't verschiet.

Een stille en statelijke morgenstond vertoont zich: men hoort van tijd tot tijd de stem van zangerig gevogelte, welke de stilte breekt.

In deze gesteltenis van het Tooneel wordt de aandacht door eenig zacht voorspel van 't Zangchoor voorbereid.

EDIPUS,

door Antigone geleid, met ongedekten hoofde, in een los Thebaansch gewaad, langzaam van de zijde die tegen over het boschjen is, optredende.

Geleideresse van uws blinden Vaders schreden,
Ach, zeg mij, welk een' grond, wat landstreek wij betreden?
Wie werpt mij, balling, thands in 't beedlen om mijn brood,
't Benoodigde onderhoud meêwarig in den schoot;
En wijst me, al vrage ik min, tot onderstand van 't leven,
Met nog geringer af, toch dankbaar voor 't gegeven?
Helaas! door ramp op ramp en ouderdom gedwee,
Heb ik te wel geleerd, te buigen onder 't wee! -
Maar, lieve Antigone, zet me ergens hier ter neder,
(De onzekerheid maakt mij het zwerven des te wreeder.)
En vraag, indien ge aan huis of heilig tempelwoud

Een' sterveling ontwaart, wat volk zich hier onthoud?
Op dat we ons wederom naar 't noodlot richten mogen.

ANTIGONE,

hem in de schaduw van het boschjen geleidende, waar zij hem vervolgens op een' vierkanten zitsteen nederzet.

Mijn vader, 'k zie daar ginds een' torenmuur voor oogen,
En dit 's een heilig bosch, van lauwer- en olijf-
En wijngaardstammen, van gekrulde ranken stijf:
Van binnen gorgelt het van dichte nachtegalen.
Buig hier uw kniën, kom, en wil wat ademhalen:
Uw zwakheid vordert rust om verder voort te spoên.

EDIPUS.
Ja, zet me, en leen me uw' arm, ik heb die hulp van doen.

ANTIGONE.
Ach! weet ik 't niet? hoe lang, dat wij 't alreeds beproefden!
En welk een hulp dan die tot troost van ons, bedroefden!

EDIPUS.
Bemerktge ook in wat plaats 't geval ons heeft gebracht?

ANTIGONE.
De plaats is me onbekend, doch 'k zie de Atheensche dracht.
Zal ik den naam des lands...? Maar 'k blijve u bij, mijn vader,
Terstond verneemt gij 't zelf: reeds treedt ons iemand nader.

EDIPUS.
Een burger?

ANTIGONE.
Voor het minst, bewoner van de stad.
Daar is hij; spreek hem aan, indien gij 't noodig schat.

EDIPUS,

zich tot den aannaderenden Athener wendende.

Athener, 't sta mij vrij! De Goôn, die 't dus bestemden,
Dat ge in deez' uchtendstond tot ons, bedrukte vremden....

DE ATHENER,

hem met drift in de rede vallende.

Hou op! en, eerge iets vraagt, wijk eerst van dezen steen.
Gij staat daar op een' grond, dien niemand mag betreên.

EDIPUS.
Wat grond is 't dan? of wien geheiligd van de Goden?

DE ATHENER.
Ongangbaar: onbetreên: aan al wat leeft verboden!
De Schrikgodinnen, 't kroost van de aarde en duisternis,
Zie daar de afgrijsbre macht, aan wie hij heilig is!

EDIPUS,

met opgeheven handen.

ô Goôn! Wat blijden naam, wat naam doet gij mij hooren!

DE ATHENER.
De alziende Eumenides, uit 's aardrijks schoot geboren!

EDIPUS,

met de handen saamgevouwen naar de aarde gestrekt.

Gij, Godheên, neemt me in gunst op deez' uw' zetel aan!
'k Ben de uwe, ai, geeft mij, nooit van dezen grond te gaan!

DE ATHENER.
Wat hoor ik, Hemel!

EDIPUS.
't Geen betaamt aan mijne ellenden.

DE ATHENER,

in verwarring.

‘Maar durve ik...? Dat we ons eerst naar onze burgers wenden’!
Doch wacht u...!

EDIPUS.
Burger, hoor! In naam van 't Godendom,
Doe mij, rampzaalge, blind, van oudte en kommer krom,

Mij, zwervend vreemdeling, in weêrwil van mijn smeeken,
Geen smaadheid aan!

DE ATHENER.
Neen, spreek, ik zal u hooren spreken.

EDIPUS.
Waar zijn wij hier?

DE ATHENER.
Ik wil u alles doen verstaan.
Heel dit gewest is één geheiligd oord. Hier aan,
Gewijd aan d' achtbren God, beheerscher van de baren;
Ginds, aan den blonden God, die dag regeert en jaren;
En de aard waarop gij staat, heet de ijzren hellevaart.
't Is hier de heuvel, door Neptunus gift vermaard,
De voorburg van Atheen. Zie daar, ô onbekende,
De waarheid! 't Geen u 't lot ten uwen beste wende!

EDIPUS.
Wat vorst voert hier 't gezag? of heerscht de burgerij?

DE ATHENER.
Neen, Theseus, Egeus zoon, bekleedt de heerschappij.

EDIPUS,

met drift.

Ach! vlieg, en zend naar hem -

DE ATHENER.
Door welk een' geest gedreven...?

EDIPUS.
Om, tot uw aller heil, me een kleene hulp te geven.

DE ATHENER.
En welk een heil van u, rampzaalge zonder licht?

EDIPUS,

met fierheid.

Welhaast, en 't gene ik zeg, straalt ieder in 't gezicht!

DE ATHENER.
‘Wat moet ik denken’? - Neen, ik kan u niet mistrouwen:
Iets groots, eene eedle ziel is door uw ramp te aanschouwen:
Dit treft me. - Ai, toef me een' wijl, 'k ga zelf op uwe beê,
En brenge ze aan den vorst: hij stemme ze af of meê!

EDIPUS,

na 't vertrek van den Athener.

Mijn Dochter, zijn we alleen?

ANTIGONE.
ô Ja, mijn dierbre Vader,
Stort vrij uw' boezem uit, hier houdt zich geen verrader.

EDIPUS,

voor den steen neêrknielende.

ô Gij, voor wie ik 't eerst in dit uw heiligdom
Met diepe eerbiediging mijn matte kniën krom,
ô Schrikgodinnen, stemt mijn bede, mijn verlangen,
Stemt Febus Godheid toe, en zijn orakelzangen!
Hem, die, na zoo veel ramps, mijn' schoudren opgelegd,
Na jaren gruwzaamheids, me eens rust heeft toegezegd,
En dat ik 't laatste perk mijns lijdens zoude ontmoeten,
Als ik uw Godheên op heur' tempelgrond mocht groeten,
En 't rampvol leven dan besluiten, hun ten nutt',
Door wie ik 't uiterst van mijn dagen zag beschut.
Drie teekens gaf hij mij, zijn' woord' tot onderpanden:
Het daavren van den grond, het dondren, en 't ontbranden
Des bliksems van Jupijn bij heldre middaglucht.
'k Zie thands, 'k herken het spoor. Geen ongewisse vlucht
Van dwalende gedachte en geestverbijstrend gissen
Vervoert me; uw heilig woud zal van mijn lot beslissen!
Geen toeval voerde mij, aan alle vreugde ontwend,
Onwetend te uwaart heen, die niet dan jammren kent,
Noch heeft me uw ruw altaar tot zitplaatse aangewezen!

Mijn rampen zijn voltooid! ten hoogsten top gerezen!
Gij, Godheên, bracht mij hier: volmaakt uw werk, vaart voort,
En schenkt mij 't eind, gespeld door 't Godlijk tempelwoord!
Of wilt gij, dat ik steeds met gruwlen heb te strijden,
Die voor geen' stervling, die niet eindloos zijn te lijden?
Koomt, dierbre telgen van den ouden Nacht! treedt toe!
En gij, ô Pallas stad, wien ik mijn hulde doe,
Toon deernis met de schim, hier voor uw' wal gezeten!
Helaas! een bloote schim! zij kan geen mensch meer heeten.

ANTIGONE.
Hou op! een aantal volks begeeft zich herwaart heen.
't Zijn Grijzaarts, en hun oog schijnt starende op deez' steen.

EDIPUS.
Ik zwijg dan; maar, mijn telg, bestier mijn wankle schreden,
En laten we in 't geboomte een poos ter zijde treden,
Op dat we uit hun gesprek hun opzet eerst verstaan.
Het onderzoek bepaalt, wat noodig zij gedaan.

Zij begeven zich dieper in 't boschjen.

DE REI,

met zichtbaar ongeduld op 't Tooneel komende en rondziende.

Wie was, waar is hij? waar gevloden?
Die daadlijk uit onze oogen week?
Die roeklooste aller, aller snoden,
Die geen ontzag draagt aan de Goden
Van dezen vreeselijken streek!
Zoekt, zoekt hem, maakt hem weêr te vinden,
Roept wijd en zijd, en spoort hem na!
Gaat, volgt den voetstap diens ontzinden,
Vervolgt, vervolgt hem waar hij gaa!

Of zou 't misschien een vreemde wezen?
Een zwerver van uitheemsche steên?
Gewis! wie anders zou niet vreezen,
Dit ontoeganklijk bosch baldadig in te treên;
Wie, de onverzoenbre wraakgodinnen,

Door offer noch gebeên te winnen,
Te naadren in hun naar en aaklig heiligdom,
Door niemand, dan van schrik en heilige ijzing stom,
Met gruwend afgekeerde en neêrgeslagene oogen,
En 't hart vol biddende ernst, nog ooit voorbijgetogen;
En welker naam zich niet dan bevend noemen laat?
Waar schuilt hij, die dit stout, dit gruwzaam feit begaat?

EDIPUS,

zich onverhoeds opdoende.

Ik ben 't, naar wien gij vraagt.

DE REI,

op zijn aanzien verschrikt.

Gerechte Hemelmachten!
Wat jammer zie - wat hoore ik aan!

EDIPUS,

met vrijmoedigheid.

Geen schuilplaats smeeke ik u, noch deernis met mijn klachten,
Dan die met recht en wet en godsdienst kan bestaan.

DE REI.
ô Goden, wat, wat zien onze oogen!

EDIPUS,

beklaaglijk.

Een' die op 's noodlots gunst te luttel heeft te boogen;
Die, eischtge een' kleenen blijk van al zijn' tegenspoed,
Een kinderhandtjen tot zijn steunsel vragen moet.

DE REI.
Ach! van 't genot des daags verstoken!
Wat jammer! 'k zie het al te wel.
Bedrukte, 't onheil prangt u fel,
Den hals gebukt, en 't oog geloken!
Maar, Grijzaart, haal op ons dien vloek niet! wij zijn vrij
Aan uwe heiligschenderij!
Gij overtreedt, ô Goôn! - ô Wacht u, wacht uw' treden!

Zet op dien grond van gruwzaamheden,
Zet in dit stille bosch, waar zij gezeteld zijn,
Aan wie men honigdrank en water plengt voor wijn,
Geen' voetstap verder! - Herwaart henen!
Te rug, nog eens, en geef gehoor!
Weet ge eenigszins geloof aan trouw vermaan te leenen,
(Die grond is elk ontzegd) kom uw vervloeking voor! -

Ziende dat Edipus zich verandwoorden wil.

Ja, spreek, men zal u hooren spreken;
Maar niet, tenzij ge uit bosch en schaduw zijt geweken.

EDIPUS,
tegen Antigone, terwijl hij zich wederom neêrgezet heeft.
Mijn dochter! waar loopt uw gedachte heen?

ANTIGONE.
Ach! voegt het ons, te wederstreven,
Mijn dierbre vader? Neen, ô neen!
Laat u de hand, dit smeek ik, geven.

EDIPUS,

opstaande.

Wel aan! Maar dat me alsdan van niemand hoon geschied,
Daar ik me op u verlate en oprijs!

DE REI.
Denk dit niet!
Ik tracht u voor 't geweld van andren te behoeden.

EDIPUS,

zich van Antigone latende geleiden, onder het voortgaan.

Moet ik mij dan nog verder spoeden?

DE REI.
Treed verder.

EDIPUS.
Verder nog?

DE REI.

Treed voort. -

Tegen Antigone.

Stap verder, teedre maagd: gij immers ziet en hoort.

ANTIGONE.

Nu volg dan, volg, geliefde vader,
Volg blindlings waar mijn hand u leidt!
Gewijd en ongewijd te gader,
Zijn op een' vreemden grond den vreemdling bitterheid

EDIPUS.

Gelei mij, kind, het moet zoo wezen.
Men buig' naar 't geen men van ons wil!
De nood, tot dezen trap gerezen,
Vereischt gedwee te zijn en stil,
Of 't ergste van rondsom te vreezen.

DE REI,

met ijver.

Houd stand, houd stand bij dezen steen!
Geen' voetstap moogt gij verder treên.

EDIPUS,

tegen Antigone.

Hou stand.

DE REI,

met zachtheid.

Rust hier uw matte leden,
Buig hier uw' moeden schedel vrij.

ANTIGONE,

terwijl zij Edipus nederzet.

Mijn vader! dit (ô bitterheden!)
Dit immers voegt alleen aan mij.
Zoude ik uw treden niet bestieren?
Uw zwak, gebrekkig lichaam vieren?

ô Buig het in mijn' arm ter rust!

EDIPUS,

weenende.

ô Ramp, ô pijnlijk ommezwieren!
ô Rusten, dat geen' weedom sust!

DE REI.
Nu zijn we in staat om u te hooren,
Ellendig Grijzaart, als gij zijt!
Zeg nu, uit wien gij zijt geboren,
Wien 's noodlots strafheid dus bestrijdt?

Van waar, wie zijt gij? -

EDIPUS,

met nadruk.

ô Mijn vrinden!
'k Ben zonder vaderland - Maar neen,
Tracht mijn geboorte niet te ontwinden,
Zoekt dit geheim niet uit te vinden!
Dit - dit - dit smeek ik u alleen.

DE REI.
Hoe dus! van waar die wondre ontroering?

EDIPUS,

sterk aangedaan.

ô Gruwlijke afkomst! ô geslacht!

ANTIGONE.
Mijn vader! matig uw vervoering!

EDIPUS.
ô Waarom, ô mijn kroost, heb ik u voortgebracht!

DE REI.
Uit welk een' stam zijt gij gesproten?
ô Grijzaart, spreek! uit welk een bloed?

EDIPUS,

sidderende.

Mijn dochter, kan ik 't wel ontblooten?

ANTIGONE,

aangedaan.

Mijn dierbre vader, ach! gij moet.

EDIPUS,

zuchtende.

Ja, 't valt niet mooglijk te verbergen.
Ik zal -

DE REI.
Wat zwijgt gij? spreek in 't end.
Waartoe ons ongeduld te tergen?

EDIPUS.
Wel! Is u Laius bloed bekend?

DE REI,

met een' toon van meêdogen.

Helaas! helaas!

EDIPUS.
De afstammelingen
Van koning Labdacus?

DE REI,

als verschrikt.

Behoed ons, ô Jupijn!

EDIPUS.
De ellendige Edipus?

DE REI.
ô Goden, zou hij 't zijn!

EDIPUS.
Wat schriktge? wilt dien schrik bedwingen.
Ontzet u niet.

DE REI,

met afschrik.

ô Wee! ô Wee!

EDIPUS,

verlegen.

Rampzaalge!

DE REI.
ô Wee! ô Wee!

EDIPUS.
ô Mijne Antigone!
Wat deed ik! -

DE REI.
Wijk uit onze palen!
Voer verr' van ons den vloek die u den hals bezwaart.
Wij gruwen, hem op ons te halen.
Van hier die gruwel van al de aard!

EDIPUS.
Hoe! zoudt ge uw woord zoo dra verbreken?

DE REI,

met ongeduld.

Neen, neen, hun valt geen wraak te beurt,
Die de ontrouw met vergelding wreken!
Maar hem, die door geveinsde treken
De banden van 't vertrouwen scheurt.
Ga, meen geen schuilplaats hier te vinden,
Maar maak u ijlings uit dit oord!
Dien moogt gij aan uw lot verbinden,
Die zelfs uw' naam niet heeft gehoord. -

ANTIGONE.

Ach, zoo ge, ô eerbiedwaarde grijzen,
Mijn' ouden vader op 't verstaan
Van wanbedrijven af kunt wijzen,
Onwillig, schuldeloos begaan;
Neemt dan, ai neemt voor 't minst zijn dochters smeeken aan!
Dat zij, rampzaalge, voor heur' vader,
U knielende, als een Godheid, nader',
Uw kniën in heure armen prang'!
ô Toont, toont mij uw mededogen,
Die dus met roodbekretene oogen,
Smeeksnikkende aan uwe oogen hang!
Ik smeek u; denkt, in dit mijn smeeken
Uw eigen bloed te hooren spreken;
Laat dit, laat dit u 't harte breken,
En toont een vaderlijk belang!
Verstoot mij niet, ô neen. Ik druk, ik druk uw handen:
Geeft ons deez' onverhoopten troost!
Ach! bij uwe allerwaardste panden,
Uwe eigen haardgoôn, gade, en hulpbehoevend kroost!
Wanneer der Goden hand hunn' bliksem doet ontbranden,
Wie roemt zich, dat de vlam hem 't schuldloos hoofd niet roost? -

DE REI,

met nadruk.

Ach, telg van Edipus! dat ge onzen boezem kende!
Wij schreien met u, ja, en voelen uwe ellende.
Maar, siddrend voor het blijk van 's Hemels strenge wraak,
Ontzien wij ons, en staan u verder niet ter spraak.

EDIPUS.

Wat helpt een schoone naam, in duizenden van monden
Bestorven, Hemel! en bij de uitkomst valsch bevonden!
Wat roemt men van Athene en heur barmhartigheên,
Als woonde en menschlijkheid en Godvrucht daar alleen!
ô Hemel, 't blijkt aan mij; wat wil men andre blijken! -
Mij drijft ge een schuilplaats uit, en dwingt mij 't land te ontwijken,
Om d'enklen naam! ô Goon! Mij-zelven kent gij niet,
Noch 't misdrijf, daar die naam zich door geschandvlekt ziet.

Een misdrijf, dat veel min in daden, dan in lijden
Bestaat, indien ik hier er over uit moet wijden.
Onnoozelen! ben ik des schuldig, daar ik 't leed?
Vrijwillig ware ik 't niet door alles wat ik deed.
Maar 't is me onwillig, 't is me onwetend toegedreven,
En 'k wreekte 't gruwelstuk met minder niet dan 't leven.
Doch, Burgerschaar! voor 't oog der Goden die ons zien,
Wier outer gij me ontzegt te omarmen op mijn kniên,
Wier boschjen gij me ontrukt, laat, laat me uw hulp genieten!
Laat d' eerbied voor de Goôn uw zinnen niet ontschieten:
Denkt dat ze op ons gedrag oplettende oogen slaan,
En dat geen godloosheid hunn' aanblik kan ontgaan.
Ontluister 't grootsch Atheen door geene wanbedrijven!
Maar, had ooit godsdienst kracht, eens droeven beê te stijven,
Zie mijne ellende en nood, verleen mij hulpe, en doe,
Om zoo veel onheils will', daar geen versmading toe!
Beschouw me als heilig, en - als zendling van de Goden,
Die heil brenge aan uw stad. - Uw Vorst geeft hier geboden;
Hij, hij kome alles slechts ervaren uit mijn' mond!
Doch drijft me intusschen niet baldadig van uw' grond! -

DE REI,

met bedaarden ernst.

Ten hoogste moeten we u en uw vertoogen schroomen.
Men spreekt van gruwzaamheên, van wijd en zijd vernomen.
Dan, dat de Vorst daar van beslisse, en 'k ben voldaan!

EDIPUS,

met levendigheid.

Waar is hij? Toeft men nog? Men doe mij derwaart gaan!

DE REI.
De zelfde, op wiens bericht wij te uwaart zijn gevlogen,
Vloog naar den Koning toe. Haast zien wij hem voor oogen.

EDIPUS.
Ach, zou zijn hart, begaan met mijn rampzaligheên,
Den afstand niet ontzien, om zelf tot mij te treên?

DE REI.
Op 't hooren van uw' naam -? hoe zou dit twijfel vinden?

EDIPUS.
En wie meldt hem den naam eens onbekenden blinden?

DE REI.
Waan niet, dat u 't gerucht hier lang verborgen laat:
't Krielt hier van reizigers langs open markt en straat.
Uw naam, ô grijzaart, klonk door land en koningrijken,
En wie hem hoort, doet straks den heetsten ijver blijken.

EDIPUS.
Welaan; zijn komst zij hem en heel zijn heerschappij'
Ten nutte, en mij met een! Dat hij mijn redder zij!

ANTIGONE,

vol verbaasdheid ter zijde afziende.

ô Hemel! welk gezicht! wat koomt mijn oog te vooren?

EDIPUS.
Wat zegt gij, ô mijn telg?

ANTIGONE.
Kan ik mijn vreugde smoren!
Een maagd (gestalte en zwier herinnert me aan Ismeen)
In reisgewaad gedoscht, spoedt driftig te onswaart heen.
Zij zit te paard - houdt stil -! ô Hemel, zou zij 't wezen?
Ik twijfel - 'k durve....ô Ja! daar is zij afgerezen!
Ja, ze is 't: 'k herken ze aan 't vuur dat uit haar oogen staart,
't Is niemand dan Ismene - ....

Haar in de armen vallende.

ô Zuster, mij zoo waard! -

EDIPUS.
Wat hoor ik!

ANTIGONE,

Ismene tot hem leidende, terwijl deze hem omarmt.

Vader, ach! de jongste van uw telgen!
Ze omhelst u, snikt, en kan de ontroering niet verzwelgen!

ISMENE,

beide beurtlings in de armen drukkende.

ô Dierbre vader -, ô geliefde zusternaam!
Ik vinde u naauwlijks weêr - verbijsterd - buiten aâm!

EDIPUS,

verbaasd.

Mijn dochter, zijt gij 't?

ISMENE.
Ja, ô oorsprong van mijn leven!

EDIPUS,

haar omhelzing al nokkende beantwoordende.

ô Zusterlijke telg!

ISMENE.

terwijl ze hem met ontroering aanziet.

ô Schouwspel, om te beven!

EDIPUS.
Zijt gij 't? koomt gij tot mij?

ISMENE.
Ja, tot mijn hartewee!

EDIPUS,

haar de handen toereikende.

Ach! grijp mijn handen.

ISMENE,

ze kussende.

'k Vat u beide, dierbre twee!

EDIPUS.
Wat drijft u hier?

ISMENE,

met een toon van belang.

Mijn hart: de zorg tot u, mijn vader!

EDIPUS.
't Verlangen?

ISMENE.
En de nood van ons geslacht te gader.

EDIPUS.
En rust die zorg op u? Voegt zij uw maagdlijk hart?

ISMENE.
Helaas! wat vrage ik dit? mijn boezem voelt de smart.

EDIPUS,

met een houding van verontwaardiging.

ô Recht barbaarsche en voor een' Griek beweenbre dagen,
Die 't zwak geslacht den last der mannen dwingt te dragen!
Dit zet mijn ramp, mijn smart, nog dubblen weedom bij.
Mijn dochters! dierbren, ach, hoe fel ontroert ge mij!
Ach, de eene zwerft met me om, naar zulke uitheemsche zeden,
Verhardde 't teedre lijf en maagdelijke leden,
En leidt me, in broodsgebrek, met half ontblooten voet,
En worstlend beurt om beurt met koude en zonnegloed,
Door woeste bosschen heen en onbewoonbre vlekken,
En acht dit zoet, mag zij haars vaders dagen rekken.
ô Telg! gij hebt getrouw mij overal verzeld,
Gij, 't tempelwoord vervuld dat van mijn zwerven meldt,
Sints mij mijn volk verdreef.

Haar de hand drukkende.

En nu, geliefde Ismene,
Wat brengt gij mij, mijn kind? wat voert u herwaart hene?
Gij koomt niet vruchtloos hier, 'k bemerk dit al te wel!

Spreek, helder 't onheil op, dat ik me op nieuw voorspel.

ISMENE.

Mijn Vader, 'k zal u thands mijn' toestand niet doen hooren,
Noch 't gene ik onderging met u hier na te sporen:
Die rampen zijn voorbij, 'k herhaal heur smarten niet.
Maar 't onheil van uw zoons en hun beroerd gebied,
Zie daar, waarom ik kome, en wat ik koom verklaren!
Eerst twistten ze onderling om 't rijk te laten varen,
En aan Menéceus zoon den zetel af te staan,
Ten einde en volk en land niet gants te doen vergaan.
Want Kadmus oud geslacht werd nooit zoo sterk getroffen;
En heel uw huis dreigt in verwoesting neêr te ploffen.
Maar thands (dus wil 't een God of 't onheil van ons bloed)
Thands blaakt in 't broederpaar de tweedracht meer verwoed
Om 't voeren van 't gezag en Koningklijk vermogen,
En wil geen' deelgenoot in 't hoog bewind gedogen.
De jongste heeft alreeds uw' oudstgeboren' zoon,
Uw' Polynices van den ouderlijken throon
Gestooten, en uit rijk en vaderland gedreven.
Dees vlood naar Argos vest, en, met een heir gesteven,
Prangt daadlijk Kadmus erf door 't schrikbre krijgsgeweld,
En Thebe of Argos-zelf wordt zekerlijk geveld.
Doch, 'k vond geen einde of maat, indien ik in 't verhalen
De gruwzaamheden van dit jammer af zou malen.
Genoeg! zij schreeuwen wraak. Maar eindlijk vinde ik 't end,
Mijn vader, door de Goôn bestemd aan uwe ellend. -

EDIPUS.

Gij durft mijn hart dan nog een flaauwe hoop verwekken,
Dat eenmaal 't Godendom zich mijner aan zal trekken?

ISMENE,

verheugd, en hem steeds de hand drukkende, welke hij vervolgens, gedurende het verdere gesprek, op haar schouders legt.

Het zal, mijn vader, ja! mijn hart belooft het mij:
'k Steune op voorspellingen en tempelwichlarij.

EDIPUS.
Wat spelt men dan?

ISMENE.
Dat gij, door hen te rug gebeden,
Die aarde zeegnen zult, die uw' verstijfden leden
Een wijk- en rustplaats geeft.

EDIPUS.
Van mij wordt dit gewacht?

ISMENE.
In u berust de steun van Thebes oppermacht.

EDIPUS.
Ik! zelf van steun beroofd! Geef me eerst mijn steunsel weder.

ISMENE.
Thands recht u 't lot weêr op; eerst stortte 't u ter neder.

EDIPUS.
Helaas! in 's levenskracht door 't onheil neêrgeveld,
Wierd kwijnende ouderdom door wondren naauw hersteld.
Maar spreek: wat wil men?

ISMENE.
Reeds is Kreon herwaart henen
In aantocht en nabij (zie mij van blijdschap weenen!)
Om op de grenzen van het Kadmische gebied
U naar een wijkplaats heen te voeren....

EDIPUS,

verontwaardigd.

Wacht dit niet!
Wat zouden zij van mij gewenschte hulp begeeren,
Terwijl zij me op een nieuw uit hunnen landpaal weeren,
En zelfs 't Thebaansche zand ontzeggen aan mijn lijk?

ISMENE,

met tederheid.

Ach! 't Vaderlijke bloed verbiedt u dezen wijk.
Wat tracht ge aan Kadmus kroost de schuld van 't lot te wreken?
Hoor nog uw Burgerij, en hoor uw kinders smeeken!
Uw gramschap dreigt hun niet dan ramp, en uw gebeent
Zal steeds een bolwerk zijn voor die het rust verleent.

EDIPUS.
En spelde Apollo dit? En hoorden dit mijn zonen?

ISMENE.
Zij beide.

EDIPUS.
't Is dan dus, dat zij hunn' plicht betoonen!
De heerschzucht werkt dan meer op hun ontaart gemoed
Dan 't kinderlijk gevoel en de inspraak van het bloed!
Verbasterden!

ISMENE,

ontroerd.

Helaas! wat donder in mijne ooren!
'Te wel verdienden zij dien vaderlijken toren.'

EDIPUS.
Neen! geev' hun 't Godendom een nooitbetembre twist,
Die eeuwig, rustloos woelt, en eindloos bruischt en gist!
En, is 't, dat de uitslag van hunn' roekloos aangevangen'
En dollen broederkrijg van mij staat af te hangen,

(Met verheffing van stem.)

Welaan! 'k beslis hun lot. Vergaa 't bloeddorstig paar,
Dat dus den oorlogsspeer geveld heeft op elkaâr!
Die thands den scepter zwaait, moet van den staf vervallen!
En die nu balling zwerft, keer' nimmer in zijn wallen!
Dit zij hun beider deel! de vaderlijke wraak
Bestemt het hun. Ik ben 't, die thands natuur verzaak:
Zij deden 't eerst. Zij, die den oorsprong van hun leven

Verachtlijk uit zijn land, en staat, en rang verdreven,
Met deernis, liefde, ontzag, noch menschlijkheid begaan,
Als of me op eigen bede een weldaad wierd gedaan. -
Een weldaad! 't waar 't geweest voor mijn bezwijkend harte,
Toen 't, overstelpt van wee en nooitbeproefde smarte,
Niets dorstte dan den dood en de eenzaamheid van 't graf.
Maar neen, geen stervling toen, die zulk een' troost mij gaf!
Doch eindlijk, toen de tijd mijn' weedom had doen rijpen,
Mijn zielsgetij bedaard; de schrik van mijn vergrijpen,
En de ijslijkheid der straf, te zwaar voor zulk een schuld,
Mijn hart, in al zijn' rouw, met kalmte had vervuld;
Toen eerst, toen dwong men mij door muitende onderzaten,
En rust, en vaderland, en haardsteê te verlaten;
En hun (onwaardig kroost, dat mij beschermen most!)
Had zelfs een enkel woord te veel voor mij gekost;
Maar 't laat mij, arm en naakt, uit stad en landpaal jagen,
Om in uitheemsche lucht om luttel broods te vragen.
En 't is van u-alleen, ô dochters, mij zoo waard!
Van u, uw vaderliefde en uw' godvruchten aart,
Dat ik verblijf, behoefte, en bijstand mag ontfangen,
Die ik, met grooter recht, van zonen mocht verlangen.
Dus schudden ze om een' throon en 't voeren van den staf
Den vader die hen teelde, en alle plichten, af.
Maar ik, ik zal hunn' stoel, ik zal dien staf niet stijven,
En nooit zal Kadmus rijk met hun behouden blijven.
Dit spelle ik, dierbre telg, uit 't gene uw mond mij meldt:
Dit, op 't gezag van hem, die me alles heeft voorspeld.
En daarom, ô Athene! ô Burgers van Minerve!
Dat Kreon, of wie 't zij, om mijn bezitting werve,
Laat Thebe in aantocht gaan; aan u, ô Burgerij!
U, eigene en verbinde en geve en schenke ik mij.
Beschut mij slechts met dees mijne achtbre schutsgodinnen;
Gij zult uw stad een burcht voor haar bestrijders winnen. -

DE REI.

Ach, Edipus! gij zijt der deernis overwaard;
Gij-zelf, en uw geslacht, met zoo veel ramps bezwaard.
En gij, gij wilt ons land tot heil, tot redder strekken!
Welaan, hoor onzen raad. Gij zult niet van ons trekken.

EDIPUS,

tegen den Rei.

ô Dierbaarste! en ô troost- en balsemschenkend woord!
Beveelt slechts.

DE REI.

Offer dan den Godheên van dit oord!
Haar, wier gewijden grond gij 't eerste hebt betreden.

EDIPUS.

En welk eene offerand? met wat voor plechtigheden?
Waar vinde ik 't offertuig, en hoe gedrage ik mij,
Op dat mijn dienst naar eisch, en recht geheiligd zij?

DE REI.

Schep eerst uit gindsche bron en altijd vlietende ader
Een zuivrend offernat met elke hand te gader.
Vul een en andre schaal, uit louter goud gewrocht
En voor 't altaar geplaatst, met dit geheiligd vocht.
Bekroon ze, en niet met loof, maar met de zachte vlokken
Der wolle, een jeugdig lam nog versch van 't lijf getrokken.
Vat dan die schalen bij de vatsels, een voor een,
En wend het aangezicht naar 't morgenkrieken heen,
En stort ze op 't aardrijk uit, naar de oude tempelzede.
Neem dan den derden kelk, en vul dien beker mede;
Maar (want dees outerdienst gehengt geen melk of wijn)
Met honigvocht, om voor het laatst geplengd te zijn.
En als de weeke grond dit offer heeft ontfangen,
En 't willig tot zich neemt, en 't niet in de aard blijft hangen,
Kies driemaal negenwerf een jonge olijvespruit,
Voeg ze in uw handen saam, en stort uw beden uit! -

EDIPUS.

En welk een beê? vaar voort! Hoe voegt het mij te smeeken?
Laat ook uw raad, uw hulp, mij hierin niet ontbreken.

DE REI.

Wij roepen ze op den naam van Gunstgodinnen aan;
Smeek, dat zij 't te uwaart zijn, uw beden niet versmaàn,

Maar 't hoofd, dat ge aan haar hoede en gunst koomt op te dragen,
De rust verwerven doen, die 't lot u dwingt te vragen.
Dus luide uw beê! Doch zorg, dat wie dit offer doet
(Het zij gij 't zelf verricht of uw meêwarig bloed)
Zich niet dan momplend uite, en, na gestorte bede,
Met onverdraaid gelaat bedachtzaam rugwaart trede.
   En dan, ô grijzaart, dan beschouwen we u als vrij
Van 's Hemels vloek, en niet meer schuwbaar voor wie 't zij.

EDIPUS.
Mijn kroost, gij hoorde 't?

ISMENE.
   Ja, mijn vader, 'k zal die plichten,
Daar zwakte en blindheid ze u verhindren, blij verrichten.
Ik spoed me en ben bereid, men wijze mij 't altaar!
De dienst eens vaders valt aan geene kindren zwaar.
Antigone, leen gij des zwakken grijzaarts leden
Den steun van uwen arm, en ik verhaast mijn schreden.

Zij vertrekt, en laat Edipus op de schouder van Antigone rustende.

DE REI.
't Is gruwzaam, reeds bestorven kwalen....

EDIPUS.
Helaas! helaas!

DE REI.
   ...Weêr op te halen;
Maar echter drijft mij mijn gemoed -

EDIPUS.
Waar vraagt ge naar?

DE REI.
      De ontzachbre ellende,
Waar van ik oorsprong weet nog ende,
   Die op uw hoofd zoo zichtbaar woedt.

EDIPUS.
Neen, om uw gastvrij mededogen,
Atheners! neen, roert dat niet aan!
Het schuwt den dag en aller oogen,
Wat ik - wat ik heb doorgestaan.

DE REI.
Neen, laat me een waar bericht ontfangen!
Dit bid ik, dit vereischt uw staat.

EDIPUS.
Helaas!

DE REI.
Voldoe aan mijn verlangen.

EDIPUS.
Helaas!

DE REI.
Voldoe aan mijn verlangen:
Ik heb van mijnen kant het uwe niet versmaad.

EDIPUS.
Ik ben, helaas! - Ik ben, mijn vrienden,
Gejaagd, gesleept in de euveldaân:
Onwillig ingesleept. Dit weten de Aldoorzienden!
'k Heb van dat alles niets met eigen' wil bestaan.

DE REI.
En wat? -

EDIPUS.
Door vloekbare echtverbinding
Heeft Thebe, in heur onwetendheid,
Met mij in de eigenste verblinding,
Me een Godvertoornend bed ter huwlijkskoets bereid.

DE REI.
Zoo is 't dan waar! uw moeders sponde,
Hebt gij, rampzalige, bekleed?

EDIPUS.
Ach! spaart zoo diep een hartewonde!
De dood, de dood is minder wreed.
Ja, 't is te waar: dees beide panden
Zijn vruchten van die huwlijksbanden.

DE REI.
Wat zegt gij?

EDIPUS.
Twee rampzaligheên;
Noodlottige afkomst van een moeder, ons gemeen.

DE REI.
Zij zijn van d' oorsprong hunnes levens
Dan kinderen en zusters tevens.

EDIPUS.
Helaas!

DE REI.
Helaas! met dubbeld recht!

EDIPUS.
ô Draaikolk van door een gewentelde ongelukken!

DE REI.
Dit was uw noodlot dan?

EDIPUS.
Het lot, dat mij deed bukke

DE REI.
Het lot...?

EDIPUS.
En 't loon, mij toegelegd.

DE REI.
Hoe dus?

EDIPUS.
Dit wee werd mij gegeven,
Voor redding, die ik 't volk tot mijne ellend bewees.
Verachtlijk uit hun land gedreven...!
En 't weldoen was de bron, waar uit mijn jammer rees.

DE REI.
Rampzalige! - en gij hebt uw handen
Met eigen vaderbloed bevlekt?

EDIPUS.
Wat wroet ge mij in de ingewanden!
Waartoe uw foltring dus onmenschlijk uitgestrekt?
Ja, 'k heb...

DE REI.
Uw' vader!...

EDIPUS.
Ja, doen sneven.

DE REI.
ô Gruwel!

EDIPUS.
Maar, naar 't recht onschuldig van zijn bloed.
'k Heb hem, met andren meer, den slag des doods gegeven:
Maar 't is me onwetend, bloot door dwang van 't lot, ontmoet.

DE REI.
De Vorst genaakt.

THESEUS,

met eenig gevolg op het Tooneel verschijnende, en zich tot Edipus wendende.

Te veel hoorde ik in vroeger dagen,
Van 't bloedige verlies van uw gezicht gewagen,
Dan dat ik, op 't bericht eens Grijzaarts zoo vol rouw,
Niet daadlijk aan den zoon van Laius denken zou.
Thands twijfel ik niet meer. Ik vind mij niet bedrogen:
Uw houding en gewaad ontdekt u aan mijne oogen;
En, met uw ramp begaan, onzalige Edipus,
Biede ik in mijnen wal u alle hulp en schuts.
Verklaar slechts, wat gij hier van mij of van de mijnen
Koomt vordren met uw telg, den troost in al uw pijnen?
Meer vraag, meer verg ik niet. Uwe uitgestane ellend
Werd me in mijn vreemdlingschap reeds al te wel bekend.
'k Heb meê gezworven, meê door onbekende palen
Gekruist, om nood en dood mij op den hals te halen;
'k Heb zelf de ballingschap, waar in gij leeft, beproefd,
En wijs geen' vreemdling af, noch wie mijn hulp behoeft.
'k Weet, dat wij menschen zijn, en, zoo wij dit verzaken,
't Is 't werk van eenen dag, om ons gelijk te maken.

EDIPUS,

opgewekt.

Uwe edelmoedigheid straalt in uw aanspraak door,
ô Theseus! 'k Verg u des geen uitgerekt gehoor.
Mijn naam, mijn vaderland, geslacht, en lotgevallen,
Behoeven niet gemeld: gij-zelf, gij kent die allen.
Niets rest mij, dan alleen mijn beê te doen verstaan,
Waartoe ik hier verschijne?

THESEUS,

met tederheid.

Ach! meld ze mij.

EDIPUS,

met nadruk.

Welaan! -
Aanvaard dan ('k smeek het u, en dit zijn al mijn beden!)

Het akelig geschenk van mijn verstijfde leden.
Dit, dit ellendig rif! - verachtlijk voor het oog!
Maar - in waardij voor u, is 't ongelijkbaar hoog.

THESEUS,

met verwondering.

Wat zegt gij! welk geschenk? wat ongelijkbre waarde?

EDIPUS.
Dán zal ze u kenbaar zijn, wanneer ik rust in de aarde.

THESEUS.
En hoe?

EDIPUS.
Door mijnen dood, en de uitvaart, die uw hand
Mij toebereiden zal in vorst Erichteus land.

THESEUS,

met tederheid.

Gij waagt van lijkdienst: - spreek van diensten, die u 't leven
Verzachten. 't Eischt, daar eerst uw aandacht aan te geven.

EDIPUS.
Neen, 't laatste is mij genoeg. Ik verge u niets dan dit:
Maar wacht geen kleen geschil, in 't korte, om mijn bezit.

THESEUS.
Zou mooglijk uw geslacht....?

EDIPUS.
Hun kome ik hier ontvlieden.

THESEUS.
Maar voegt het u, te ontvliên, als ze u hunn' bijstand bieden?

EDIPUS,

vurig.

Hunn' bijstand? dien zij me eerst onttrokken? - Theseus! neen.

Mijn wil koomt nimmer met den hunnen overëen.

THESEUS.
Neen, volg geen gramschap op, die nooit een wond kan heelen.

EDIPUS.
Neen, laat me u eerst den grond van alles medcdeelen!
'k Heb, Theseus, gruwzaamheid bij gruwzaamheid geleên.
'k Spreek van mijn bloedvlek niet, noch al die ijslijkheên,
Die 't gantsche Griekenland nog rustloos doen gewagen.
'k Heb meer dan dat, ik heb nog wreeder slag verdragen.
'k Ben uit mijn erf verjaagd, onmenschlijk weggejaagd,
En van mijn eigen zaad (dit, dit is 't dat mij knaagt)!
Van hun, die mij (ô spijt!) verplicht zijn voor het leven,
Gelijk een onverlaat, in ballingschap verdreven.

THESEUS.
En waarom roepen ze u nu eindlijk wederom?

EDIPUS.
Genoodzaakt door de stem van 't hooge Godendom.

THESEUS.
Wat onheil staat hun dan van 't Godendom te schroomen,
Het geen ze op deze wijs bedacht zijn voor te komen?

EDIPUS.
Hun hangt een felle slag van de uwen over 't hoofd.

THESEUS.
Hoe, Thebe en deze stad....! Wie had dit ooit geloofd?

EDIPUS.
ô Egeus dierbre zoon! Alleen den Hemelmachten
Staat ouderdom, verval, noch ondergang te wachten;
Al 't ovrig wordt vernield door 't woeden van den tijd.
De vaag der aard verwelkt; des lichaams kracht verslijt;
De trouw versterft, verdwijnt, en de ontrouw wordt geboren:
En haat en vriendschap beide is 't zelfde lot beschoren.

Geen zelfde geest regeert in vrienden te aller uur,
In stad, in volk, of rijk, voor vriend of nagebuur;
Maar 't geen nu dierbaar is, geloof mij, zal na dezen
Eens haatlijk, en daar na weêr even dierbaar wezen.
Heerscht nu te Thebe en hier eene onderlinge min,
't Verloop eens langen tijds heeft wisselingen in,
En zelfs een kleen geschil zal eens in later dagen.
Het volk van wederzij' verwoed te wapen jagen.
Hun bloed, nu koud en loom en vadzig als het mijn,
Zal koken - of - Jupijn zal geen Jupijn meer zijn!
Maar vruchtloos is 't betwist, wat niet is af te keeren.
Laat mij uw' rader zijn en uwen grond verweeren.
Vergun mij dit! en gij, zoo me alles niet misleidt,
Beklaagt u nooit van mij of uw herbergzaamheid. -

DE REI,

tegen Theseus.

Mijn vorst, men deed voorheen van 's noodlots voorbestelling
Aan onze vaderstad een diergelijke spelling.

THESEUS,

met gulhartigheid.

Wie zou, ô dierbre grijze, uw gunstig hart versmaân?
Steeds was uw rijk aan 't mijne op 't tederst toegedaan,
En thands koomt ge onzen Goôn uw zoenoffrande plengen,
Om aan mijn volk en mij geen kleene gift te brengen.
'k Vereer, 'k waardeer die gift, en smade uw goedheid niet,
En schenke u, van mijn zijde, een' wijk in mijn gebied.
Dus, 't zij ge op deze plaats uw dagen wilt zien vlieten,
Of met mij, aan mijn hof, mijn' haard en disch genieten,
Beveel slechts. Heel mijn hart en wat mij toebehoort
Staat voor u open; kies! ik geef mijn vorstlijk woord.

EDIPUS,

met aandrift van blijdschap.

ô Goden, doet dit volk uw weldaân ondervinden!

THESEUS.
Wat wilt ge?

EDIPUS.

Ik koos uw hof, ô edelste aller vrinden!
Indien mij 't noodlot-zelf die keuze niet verbood;
Maar dit, dit is de plaats voor 't geen dat lot besloot.
Hier zal het me over hen die me uit mijn' zetel dreven,
Ter wrake van dien hoon, een grootsche zege geven; -

(Met eenige twijfelmoedigheid.)

Zoo 't uw belofte slechts aan geen vervulling faalt.

THESEUS.

Wees van dit hart gerust, zoolang het adem haalt!
't Is voor geen ontrouw, 't is niet vatbaar voor verraden.

EDIPUS.

Ach, 'k verg geen' eed van u, tot borge voor uw daden.

THESEUS.

Is de eed een onderpand, die verder gaat dan de eer?
Neen, dierbare Edipus! leg allen argwaan neêr.

EDIPUS.

Haast koomt men.

THESEUS.

'k Laat u hier mijn eigen wacht bevolen.

EDIPUS,

met ijver.

Ach! licht is hun ontwerp u nog te veel verholen.
Men dreigt mij met geweld, en gij - gij laat me alleen?

THESEUS.

Verlaat u op mijn zorg, in spijt dier zwarigheên.

(Met nadruk.)

Dit weet ik, dat het nooit een' stervling zal gelukken,
U door geweld of macht van dezen grond te rukken.
Men dreige! 't menschlijk hart, door woede en drift verblind,

Strooit dikwerf eenen vloed van woorden in den wind;
Maar, van 't getij' bedaard, en aan zich-zelf hergeven,
Is 't als een buldrend weer, ten kimmen afgedreven.
Men kome en trachte vrij de hand aan u te slaan,
Onwinbre hindernis zal ze ijlings af doen staan.
Vertrouw dus op mijn woord; of (wilt gij andre gronden?)
Op Febus, zoo hij-zelf u herwaart heeft gezonden:
En, 't zij ik blijve of gaa, mijn naam en mijn gezag
Zal uw bescherming zijn, wat ook gebeuren mag.

Hij vertrekt.

(Edipus zet zich neder, Antigone houdt zich nevens hem, en de Rei schaart zich in tweeen.)

DE REI.

EERSTE KEER.
Gij landdet dan, na 't moeilijk dwalen,
In 't heerlijkst van de Atheensche palen,
Op roem van eedle rossen fier!
Gij moogt, na zoo veel ongelukken,
Dees blanke heuvelzanden drukken,
En vindt uw rust-, uw schuilplaats hier!

Hier! waar, door groene beemd en dalen,
Het schelle choor der nachtegalen
Gedurig kweelt en kwinkeleert
In eiloofschaâuw en dek van bladeren,
Voor ongewijden niet te naderen,
Dat zon en winterbuien keert.

Waar Bacchus, onder 't dichtgeweven,
Met purpren bloem en knop doorgeven,
En Godgeheiligd boschtapijt,
Aan 't hoofd van zijn priestrinnenreien,
Met wijngaardspeer en loovrenmeien,
Het woeste Pantherdier beschrijdt.

EERSTE TEGENKEER.

Waar, onder 's hemels heldre stralen,
De krokusbloem heur goud doet pralen,
  Naast altijdbloeijende narcis:
Narcis, van ouds ter hoogtijdviering
Der Gunstgodinnen hoofdversiering,
  De lieflingplant der Eumenis.

Daar de altijdmurmelende beken
Aan 't weeldrig veldkruid niet ontbreken,
  Cefisus levende ader vloeit;
En de open grond met scheut en telgen
De frisse regenvlaag verzwelgen,
  Die daaglijks 't aardrijk oversproeit.

Daar de ongegorde Zanggodinnen,
Het luchtig landvermaak beminnen,
  Op 't geur- en wellustaâmend veld,
't Ontsnoerde hair met rozen kransen,
En vrolijk reien, dartlen, dansen;
  En gouden Venus haar verzelt.

TWEEDE KEER.

Daar staat de wondre spruit te bloeien,
  Aan 't vruchtbaar Azië ongezien,
Die Pelops eiland nooit zag groeien,
  En die geen hand weet uit te wiên.
Die, van zich-zelve uit de aard geschoten,
  En door geen zaaiers hand geteeld,
Geen schrikbre klingen laat ontblooten,
  En de eerzucht van den jongling streelt.
De olijvescheut, bewaakt door de oogen
  Van d'albeschouwenden Jupijn,
Die door geen' donder uit den hoogen,
Die door geen sterfelijk vermogen,
  Die nimmer uitgeroeid zal zijn.

TWEEDE TEGENKEER.

Daar is nog andre stof van roemen,
Voor dit ons vaderlijk gewest;
De gift eens grooten Gods te noemen,
Waar zich onze edelste eer op vest.
Gij, Zeevoogd, zelf, gij hebt dees streken
Vereerd door 't paard en d' oceaan:
Hier 't snuivend ros, uw macht ten teeken,
In 't breidelend gareel doen gaan.
En 't zeegevaarte stiert zijn' steven
Door u, op uw' gekrulden vloed,
Van d'aâm der winden voortgedreven,
't Verbaasd gevolg van Nereus neven
Door golf en deining in 't gemoet'.

ANTIGONE,

met ontroering.

ô Glorierijk Atheen, 't wordt tijd uw woord te staven.

EDIPUS.

Wat is 't, mijn dochter?

ANTIGONE.

'k Zie een bende herwaart draven,
En Kreon-zelv' aan 't hoofd van geen' geringen stoet.

EDIPUS,

smeekende.

ô Dierbren, toont mij thands wat ik verwachten moet!

DE REI.

Wacht alles! en, zoo 't woord eens Grijzaarts iets beteeken',
's Lands mogendheid is nog niet krachtloos of bezweken.

(Kreon verschijnt met gevolg, het welk hij aan 't eind van het tooneel laat)

KREON,

ziende dat, bij zijne aankomst, de Rei, als misnoegd, te rug treedt, zich tot denzelven keerende.

Ik neme, ô edel volk van 't Attische gebied,
Een wondre schuwheid waar, die u uit de oogen ziet,
Als of u 't oogmerk van mijne aankomst waar te schroomen.
Doch schudt dien argwaan uit, die u heeft ingenomen:
'k Verschijn met krijgsrumoer noch vijandlijk gemoed,
Mij bruischt noch jeugdig vuur noch oorlogszucht door 't bloed.
En 'k weet tot welk een stad van aanzien en vermogen
Ik naadre, en kan dus niets tot uw verderf beoogen.
Neen, de oorzaak van mijn komst betreft deez' grijze alleen:
Om hem zendt Thebes volk mij herwaart naar Atheen,
Als die, in 's mans ellend, van al zijn stadgenooten,
Het meeste deele in 't wee, waar in hij ligt verstooten.

(Het woord tot Edipus wendende.)

Dus, rampvolle Edipus! (ik draag mijn' last u voor)
Geef aan de bede van uw vaderland gehoor,
En laat me u overreên, naar Kadmus erf te keeren,
Waar we allen, elk om strijd, u weêr te rug begeeren.
Heel Thebes burgerschap roept u met recht weêrom,
En ik, ik zelf vooral, (dit tuige 't Godendom!)
Die, of ik waar de snoodste uit al wat leeft te houen,
Deez' uwen rampspoed niet dan schreiende aan kan schouwen;
Daar ge, eindloos balling 's lands, op vreemden bodem zwerft,
En op uws telgjens arm de hoogste nooddruft derft!
Ach! konde ik ooit die spruit, misvormd door druk en tranen,
Vervallen tot een' staat van zulken jammer wanen?
Thands zie ik 't. Voor uw hoofd, uw schamel onderhoud
Bezorgd, gevoelt zij 't naauw, hoe fel haar 't lot benaauwt;
En groeit voor de echttoorts niet ('k gevoel het, dat ik bloze)
Maar voor den moedwil op van elken eerelooze.
Ja, 'k schaam mij-zelv' om u, om mij, om ons geslacht.
Dan 't geen zijn' uitslag heeft, staat in geen' stervlings macht.
Doch nu, ô Edipus! keer nu, op dit mijn smeeken,
Tot stad en burgerij en vaderlijke streken,
En huis- en haardgoôn weêr: die vaderlijke stad,

Die recht heeft op uw liefde; uw wieg en bakermat!

EDIPUS,

met zichtbaren afkeer.

Ge ontziet dan niets, en durft uw afgerichte reden
Met naam van Godsdienst en wat heilig is bekleeden?
En waar toe? - Om me op nieuw, bij alles 't gene ik lij,
Te maken tot een doel van uw geweldnarij'.
Zoo hebt gij me eerst, in 't felst van deze jammerkwalen,
Als 't me een verkwikking was om elders aâm te halen,
De ballingschap ontzegd, hoe duur ook afgebeên.
Maar als mijn smart heur peil vervuld had door 't geween,
De rust aan eigen' haard mij dierbaar was geworden,
En geen uitsporigheên mijn droeve ziel meer porden,
Toen stiet, toen dreeft gij me uit; en al die tederheid
Heeft toen met luttel krachts voor mijn behoud gepleit.
En nu, terwijl gij thands mijn vaderstad en magen
Mij weêr een beter hart (uit baatzucht) toe ziet dragen,
Nu werft ge op nieuw om mij, en vleit me om mijn bezit,
En geeft een' schoonen glimp aan 't onbetaamlijkst wit.
Neen, Kreon, bied die gunst aan andren die 't begeeren,
Maar voed geen hoop op mij, dat ik weêrom zal keeren.
Die gunst heeft thands geen' dank, bevat geen heil voor mij,
En heel uw voordracht is een loutre huichlarij.

(Na eenige tusschenpoozing.)

Ik zie de waarheid door, gij moogt ze vrij verbuigen,
'k Zal met een enkel woord uw valschheid overtuigen.
U drijft geen zucht tot mij, maar vrees voor 't oorlogslot:
Gij koomt, maar om mij, niet in 't ouderlijk genot
Te stellen van mijn erf, maar buiten Thebes wallen
Te plaatsen tot een scherm voor die u aan mocht vallen.
Ziedaar uw' toeleg! dit, dit is 't wat gij beoogt,
Dat (snoodaart!) gij mijn rijk gerust bezitten moogt;
En al wat gij verlangt met mij daar been te sleuren,
Is eeniglijk, dat mij de dood daar moog gebeuren.
Waan niet, dat Thebes lot mij onbekend zou zijn,
Apol verklaarde 't mij door de inspraak van Jupijn!
En uw doorkneede tong zal nooit de macht verkrijgen,

Dat al heur kracht van taal die Godspraak dwing' te zwijgen.
Dus ga, en laat ons hier 't geen mij nog overschiet
Van 't leven: 'k weet genoeg, en gij verlokt mij niet.

KREON,

de oogen half neêrslaande, met eene gemaakte bedaardheid.

Wie waant gij, dat zich 't meest tot uw verderf verpijne?
Gij, door die taal vol gal; of Kreon door de zijne?

EDIPUS,

op een' sterken toon.

Ga: 'k ken verderf noch heil! Zoo slechts uw toeleg faalt,
Zal me alles dierbaar zijn, het geen mij 't lot bepaalt.

KREON,

zijn spijt in zijn houding trachtende te ontveinzen.

Onzinnig grijzaart, ach! uw hooggeklommen dagen
Zijn u geen zegen, neen, maar overwicht van plagen.
Wien 't zilvren hair vereer', het spoorloos onverstand
Gaat met den geessel der verachting hand aan hand.

EDIPUS.
Ik ken uw scherpe tong; maar laat zij vruchtloos steken!
Nooit kan een braaf gemoed naar 's booswichts harte spreken.

KREON,

terwijl hij zijn gevolg een' wenk geeft.

'k Beandwoorde u wellicht na dezen: thands.....

EDIPUS,

met drift.

Wat doet,
Wat wilt ge? dit 's 't verblijf, waarin ik sterven moet!
'k Roep deze....!

KREON.
Neen, ik roep tot tuigen van uw tergen
Hen allen, of uw hoon mij niet tot wraak moet vergen?

EDIPUS.
Waant gij voor 't oog des volks mij hier geweld te doen!

KREON,

met uiterlijke koelheid.

Neen, 'k weet een' andren weg om op uw hart te woên.

EDIPUS.
Wat heeft die dreiging in? of wat is uw bedoelen?

KREON,

met fierheid.

'k Zal aan uw dochters beî mijn gramschap doen gevoelen.
'k Heb de eene aan d' uitgang van dit boschjen door mijn wacht,
En de andre, op d' eersten wenk, zoo daadlijk, in mijn macht.

EDIPUS,

verslagen.

ô Goden! -

KREON,

zijn gevolg op nieuw een teeken gevende, waarop het toetreedt.

'k Zal u stof tot meerdre klachten geven.

EDIPUS,

met drift.

Gij hebt mijn dochter....?

KREON,

met fierheid.

En ook de andre daar beneven;
Een woord slechts! -

EDIPUS,

met teekens van radelooze droefheid.

Hemel, ach! Waar zijt ge, ô burgerij!
Wat doet, wat ziet gij aan? ô Goôn! verraadt gij mij?
Wat drijft gij d' onverlaat niet ijlings uit uw palen?
Mijn dochters! dierbren! ach! ô bitterste aller kwalen!

DE REI,

tegen Kreon.

Sta af, ô Vreemdling! Ga! - Nog eens, sta daadlijk af:
Terg door geen onbescheid den koningklijken staf.

KREON,

aan zijn gevolg, 't welk Antigone daar op omcingelt.

Grijpt aan, 't is tijd, en voertze in weêrwil van heur kermen
Van hier!

ANTIGONE,

angstig rondziende.

Waar berg ik mij? - ô Goôn! wilt mij beschermen!

DE REI,

toeschietende, tegen Kreon.

Wat doet ge, ô vreemdling?

KREON.
'k Neem het mijne wederom.

EDIPUS.
ô Burgers!

DE REI,

tegen Kreon.

Vreemdling! hoe! is dit uw eigendom?

KREON.
Het mijne: mijn slavin!

ANTIGONE,

terwijl zij aangegrepen wordt.

Ach! burgers van Athenen!
Ach! stedelingen! ach! schiet toe!

EDIPUS.
Schiet toe, en koomt me uw hulp verleenen.

ANTIGONE.
Ach! stedelingen!

DE REI,

tegen Kreon, wiens gevolg daarop aflaat.

Vreemdling, hoe!
Wat doet ge? wacht u, aan te randen,
Die hier in Mavors hoede staan.

KREON,

tegen zijn gevolg.

Vaart voort!

DE REI,

tegen hetzelve, 't welk daarop eeniger mate deinst.

Neen, wacht u, snoode handen
Aan deze teedre maagd te slaan.

EDIPUS.
Beeft voor de wraak der Burgerije,
Zoo gij mijn schuldloos kroost misdoet.

DE REI,

Antigone van Kreons gevolg afsnijdende, en bij de hand nemende.

Ja, beeft!

KREON,

met drift vooruittredende, tegen den Rei.

Laat los! te rug!

DE REI.
Toon daar uw heerschappije,
Waar 't wettig voor u bukken moet!

KREON,

terwijl zijn gevolg op nieuw toeschiet.

Laat los, nog eens! en geeft haar over.

DE REI,

zich voor Antigone stellende.

Nog eens, laat af, verwaten roover!

DE HALVE REI,

terwijl Antigone den overigen ontweldigd wordt.

Vliegt toe, vliegt ijlings herwaart heen!
ô Landgenooten, op de been!
De voorstad lijdt geweld, wij worden overrompeld!

DE REI,

geheel.

Vliegt toe, vliegt ijlings herwaart heen!

ANTIGONE,

zich gevangen ziende, terwijl zij naar 't ander einde van het Tooneel gebracht wordt.

Ik word van hier gesleept, ô Burgers van Atheen!

EDIPUS.
Wat laat gij me, ô mijn telg, in 't aakligst wee gedompeld!

ANTIGONE.
'k Word met geweld vervoerd. ô Goôn, ziet mijn geween!

EDIPUS,

schreiende, met de armen uitgestrekt.

Ach! reik me, ach, reik mij nog uw handen,
Mijn dochter.

ANTIGONE,

nokkende.

ô Dat ik 't vermocht!
Mijn vader! -

KREON,

aan zijn gevolg, waarvan een deel met Antigone ter zijde wijkt.

Vaart gij voort? -

EDIPUS,

de handen wringende.

ô Eenigste aller panden,
Aan wie wat me oovrig was van 't leven, was verknocht!

KREON,

bits.

Nu zult ge u met die stut niet langer onderschragen:
Braveer nu, 't staat u vrij, uw vaderland en magen,
Op welker bede en last, en om wier hoogst belang
Ik-zelf mij t' uwaart wendde, in spijt van mijnen rang!
Gij wilt het. Eindlijk zult ge, en licht in korte tijden,
Uw ongelijk, en al mijn vroeger gunst, belijden,
En wisslen deze drift die uw bederf verwekt,
Met dankbaarheid voor hem, die u nog hulp verstrekt.

(Hij wil vertrekken.)

DE REI,

hem den weg afsnijdende.

Ontziet den grijzaart meer te ontroeren,
Gij, vreemde!

KREON.
Doet mij geen geweld!

DE REI.
Neen, vlei u niet met dat vervoeren,
Eer we aan uw voeten zijn geveld!

KREON,

een teeken aan zijn gevolg gevende om toe te treden.

'k Zal dan nog grooter buit op u veroovren moeten!
Welaan!

DE REI,

met drift.

Wat onderneemt ge?

KREON,

op Edipus wijzende.

Aan hem de hand te slaan.

DE REI,

ontroerd.

Ontaarte! -

KREON.
Al dreigde uw vorst mij zelf te keer te gaan.

EDIPUS.
Vermeetle taal! ô Goôn, doet hem die stoutheid boeten!

KREON.
Gij, zwijg!

EDIPUS,

als losbarstende in verwoedheid van smart.

Neen, wreedaart, neen, de Godheên van dit oord
Vergunnen mij nog stem en adem, om den moord-,
Den noodkreet, die mij prangt, ten hemel op te heffen,
En met mijn' fellen vloek u 't ijzren hart te treffen.
U, snoodaart (beef vrij, ja!) die me in mijn duisternis
Het laatst, het eenigst oog dat mij nog oovrig is,
Onmenschelijk, barbaarsch, moorddadig, uit koomt boren,
Met feller pijn, dan ik die beide heb verloren.
Ga, draag dien vloek! die God, die ons, die alles ziet,
Schenke u mijn' onderdom - en - wreeder kenne ik niet!

KREON.
Aanhoort gij 't, Burgerschaar?

EDIPUS.
Wat wilt gij, dat zij hoorden?
Zij zien uw' moedwil - en - mijn' wederstand met woorden.
Wat heb ik meer dan die tot mijn verdediging,
Rampzalige, als ik ben!

KREON.
- Neen, dat ik mij bedwing'!
'k Zal mijn gevoeligheid met meer dan woorden stijven.

(Hij doet zijn gevolg een beweging maken om Edipus te omringen.)

EDIPUS.
Ai mij!

DE REI,

met drift toeschietende.

Houd ijlings stand! waar heen?
Meent ge uw baldadigheid ten hoogsten top te drijven?

KREON.
'k Steun op mijn recht, en zal! -

EDIPUS.
Gij hoort het!

DE REI.
Nooit!

EDIPUS.
Ai, neen!

KREON,

driftig vooruittredende.

Ik zweer 't bij 't Godendom.

DE REI,
Vermeetle, sta! niet nader!

KREON,

aan zijn gevolg.

Treedt toe!

DE REI,

zich tegen het gevolg van Kreon verzettende.

Te wapen, Burgerij!

Men dringt ons, herwaart! sta ons bij.
Te wapen! herwaart heen! vergader!

DE REI,

geheel.

Te wapen! -

(Theseus verschijnende, doet Kreon zijn gevolg dadelijk te rug en van het Tooneel gaan.)

THESEUS,

met verhaasting opkomende.

Welk geschreeuw, wat kreet klinkt me onverwacht,
Daar ik voor 't gindsche altaar den Zeegod rundren slacht,
In de ooren? welk geweld doet me alles achterstellen,
Om ijlings op 't geroep der burgers toe te snellen?
Men spreke!

EDIPUS,

in uitbarstende droefheid.

ô Dierbre vorst! (want ik herkenne uw spraak!)
'k Heb 't ijslijkst ondergaan! mijn boezem schreit om wraak.

THESEUS.
Hoe dus?

EDIPUS.
Dees wreedaart - hij - (vergeefmijn' vloed van tranen!)
't Is Kreon, en hij voert een' lijfstoet van Thebanen:
Hij heeft me (en oordeel des van 't geen er is gebeurd,)
Mijn beide kinderen van 't bloedend hart gescheurd.

THESEUS.
Wat zegt ge?

EDIPUS.
't Geen mijn smart u beter uit kan drakken.

THESEUS,

aan zijn gevolg.

Welaan! men doe terstond het volk te wapen rukken,
En hou de wegen voort met ruitermacht bezet,
Dat aan dit roovrenrot de hertocht zij belet!

(Zich ongevoelig tot Kreon wendende.)

Vliegt henen! - 'k Zal mij niet ten spot mijns nabuurs stellen,
Met op dien vuigen hoop een enkle speer te vellen;
Doch! raadpleegde ik alleen met billijkheid en recht,
Vermeetle, uw noodlot waar door 't eerste woord beslecht;
Maar 'k laat het aan u-zelv', uw' eigen' keur, verbleven:
Gij zult van hier niet gaan, of eerst den roof hergeven!

(Na eenige tusschenpoozing.)

Wat, snoodaart, heeft u toch bewogen tot een daad,
U zelv' onwaardig, mij, en Thebes burgerstaat!
Die, burger van een stad, gehecht aan recht en wetten,
En schuw van 't onrecht, dus uw handen durft besmetten,
En van deez' vrijen grond, in mijn bewind gesteld,
Wegvoeren 't gene u lust, met openbaar geweld?
Was 't, dat ge u Theseus als van bloodaarts aart verbeeldde?
Of dacht gij dat Atheen geen weerbre mannen teelde?
Of zocht ge in Kadmus vest, van zulke gruwlen vreemd,
En die geen roovers ooit in haar bescherming neemt,
Een' ingebeelden dank voor roof en wetverbreking,
En ongevoeligheid voor eens verdrukten smeeking?
Zoo handelde ik in uw, of eenig vreemd gebied,
Wat ook mijn recht mocht zijn, ten spijt des heerschers niet.
Maar gij beschaamt uw volk, en deze uw graauwe hairen,
Als wankelde uw verstand door 't overwicht der jaren.

(Met verheffing van stem.)

Genoeg! gij kent den prijs, waar voor ik u ontsla:
Men breng' mij 't kroost te rug, begeert gij mijn genaâ!
Zoo niet; gij weet mijn' last! - doch weet nog daar beneven,
Ik wil, als ik bevele, en - die mij kennen, beven!

KREON,

op een' zachten en innemenden toon.

'k Heb nooit Athene als laf, ontbloot van moed en kracht,
Of zonder rijksbestuur en mogendheid geacht.
Neen, zoon van Egens, neen! en 't geen ik hier verrichtte,
Legt op geen schennis toe, waarvan men mij betichtte.
Maar 'k wist dat tusschen Thebe en 't volk van dezen grond,
Noch staatsverwantschap noch verbindend recht bestond,
Waardoor mijn maagschap hier een onderhoud mocht wachten,
Dat ze, om mij spijt te doen, in Kadmus wal verachten.
En nooit (verbeeldde ik mij) zoudt ge in dit heilig oord
Een' schuldige, besmet met gruwbren vadermoord,
En die een vloekbaar kroost uit bloedschand heeft gewonnen,
Hier dulden, hier in uw bescherming nemen konnen.
Dit, scheen mij, ware een smaad voor 't heuvelveld van Mars,
Van alle onheiligheid en enveldaders wars;
Die zelfs geen' balling in zijn' burgmuur wil gedogen.
Dit, koning, stelde ik mij, en anders niet, voor oogen;
En, op dien waan mij-zelv' gerust verlatend, bracht
Ik zonder argwaan beî zijn telgen in mijn macht.
En nog had ik wellicht dat opzet laten varen,
Had hij met vloek op vloek mijn grijsgeworden hairen,
En afkomst en geslacht niet gruwzaamst overlaân,
En mij door spijt getergd, de hand aan hem te slaan.
'k Ben oud, maar gramschap kent geen afgaan onzer dagen,
En 't is de dood alleen, die terging kan verdragen.
Zie daar mijn andwoord, vorst! Doe thands wat u behaagt.
Licht dat mij 't beste recht hier luttel onderschraagt:
'k Ben zwak, en 'k word veracht - maar, Theseus, moet het wezen
Hoe groot uw macht ook zij, - 'k ben mooglijk ook te vreezen.

EDIPUS,

met verontwaardiging, tegen Kreon.

ô Schaamtelooze! op wien, op wien verbeeldt ge u toch
Den vlek te werpen van uw giftig addrenspog?
Is 't op u-zelv', of mij? - Gij aâmt van moord en huwelijk,
En ongelukken, zoo beklaaglijk als afschuwelijk,
Waar ik, ellendige, door 't lot wierd ingestort:
't Onoverkoomlijk lot, dat nooit verbeden wordt!

Waar mede 't Godendom, op mijn geslacht ontstoken,
Een langveroude schuld van eertijds heeft gewroken.
Maar toon, toon me in mij-zelv' met al die euveldaân
Eén enkel merk van schuld, één ware misdaad aan!
Doch daar de Godspraak zelf mijn' vader werd gegeven,
Dat hem de hand zijns zoons berooven moest van 't leven,
Met welk een' schijn van recht word ik daar door bezwaard,
Die vader, moeder, noch verwantschap had op de aard? -
Een ongelukkige, die onder 't ommezwerven
Een' vader aantreft en in tegenweer doet sterven,
Niet wetend wie hij is, noch wien hij heeft ontmoet,
Hoe doemt ge dien om dit uit nood gestorte bloed?
    Maar zelfs, ge ontziet u niet, mijn droeve huwlijksbanden
En zelve uw zuster in hare asschen aan te randen.
Barbaar! wat zwijge ik dan? Gij dringt, gij dwingt me er toe,
Dat ik uw boosheid u voor 't voorhoofd springen doe! -
'k Had haar tot moeder, ja (ô gruwel voor al de aarde!)
Onwetend van den schoot, die mij onwetend baarde;
En zij, zij, die mij zelv ter wareld had gebracht,
Zij schonk me als Echtgenoot een gruwzaam nageslacht.
Was zij des schuldig? Spreek! Of kunt gij van ons beiden
Haar als onschuldig, mij als schuldig onderscheiden?
Onwetend heb ik meê dien huwlijksknoop gelegd:
Ja! om de schuld te ontgaan van zulk een vloekbren echt!
'k Heb hier dezelfde schuld als aan dat vadermoorden,
Dat ge eindloos mij verwijt met bitterheid van woorden. -
Doch dat me een enkle vraag van u beandwoord zij.
Gij, die zoo heilig, zoo rechtvaardig zijt, bij mij!
Zult ge, als een onbekende u daadlijk neêr wil vellen,
Eerst vragen wie hij zij, om u te weêr te stellen;
Of ook misschien die vreemde uw vader wezen mocht? -
Hij minde 't leven niet, zoo 't iemand mooglijk docht.
En, als ge uw leven wreekt op die het aan koomt randen,
Waar wordt dat bloed door 't recht gevorderd van uw handen?
    Dus, dus was 't hachlijk lot, het lot dat me overviel,
En 'k schroom des geen bezwaar, zelfs van mijns vaders ziel.
Maar gij, die in mijn wee uw' wellust toont te vinden,
Uw tong den teugel viert en niet weet in te binden,
Gij pleegt met wet noch recht, maar met uw' wrevel raad.

Gij smaadt mij, dit 's genoeg, want dit vernoegt uw' haat.
Nu scherpt ge u, deze stad en heur' doorluchten koning
Te winnen door gevlei en huichlende eerbetooning:
Maar in uw lofspraak-zelv vergeet gij de eêlste stof,
De Godvrucht, steeds haar roem, haar allerhoogste lof!
Wat volk de Goden eert, zij streeft het verr' te boven!
En echter waant gij hier mijn kroost aan mij te ontrooven;
Mij, smeekend grijzaart, hier te dwingen door geweld;
Te rukken van den grond van Mavors heuvelveld;
En noodzaakt me, om met bede en uitgestroomde tranen,
En Goôn en menschen tot mijn' bijstand aan te manen,
Op dat ge erkennen zoudt, wat mannen Pallas stad,
't Geschonden recht ter wrake, in haren kreits bevat.

DE REI.

Mijn vorst, ik ben verplicht dat ik de waarheid huldig':
's Mans onheil vordert het, wij zijn hem bijstand schuldig.

THESEUS.

Genoeg! men stel zijn beê door geen verwijl te loor,
Eer 't roofgespan zich berg'!

KREON,

met eene aangenomen fierheid.

Wat hebt gij met mij voor?

THESEUS,

met bedaarden ernst.

Deez' heirweg in te slaan, u-zelv' met mij te voeren,
Hen voor te komen, die mijn grenzen dus beroeren,
U-zelv' voor 't oog uws volks, treffe ik hen ergens aan,
Te dwingen, dat ge mij het roofgoed af doet staan:
En zoo men mij de buit inmiddels koomt te ontdragen,
'k Weet, wie mij borg zal zijn in ze achter na te jagen.
Ga voor; doch stel gewis, dat, hebt ge uw' wensch behaald,
Dat voordeel met uw hoofd aan Theseus wordt betaald.
Het toeval heeft u in uw' eigen strik gevangen,
En 't onrecht heeft van 't lot geen ander eind te ontfangen.
'k Weet dat ge op krijgsvolk steunt, en nimmer zonder dat

U tot dit toppunt van vermetelheid vergat.
Doch haast zal 't zichtbaar zijn, door welk een hoop gesteven,
Gij aan mijn volk en mij de wetten denkt te geven.
Spreek echter, zoo ge in tijds...!

KREON.

Verhef u niet te licht!
Wij ook, wij zullen 't zien, wat noodig zij verricht?

THESEUS.

Welaan dan! - Edipus, blijf mij getroost verwachten,
Verzekerd, dat men me eer voor uw belang zal slachten,
Dan dat ik rusten zal van 't opzet, 't welk mij blaakt,
Eer ik u meester van uw telgen heb gemaakt.

EDIPUS,

vol ontroering.

Ontfang, doorluchte held, dees tranen van verrukking
Voor 't staven van mijn recht in de uiterste verdrukking!

(Theseus stelt zich aan 't hoofd van zijn gevolg, en gaat den weg in, welken Kreons gevolg genomen had. Kreon gaat nevens hem. De Rei schaart zich als bevoorens, terwijl Edipus in diepe droefheid als nederzijgt.)

DE REI.

KEER.

Thands wenschte ik mij, waar 't samentreffen
Der strijdren, tegens een gehort,
Den koopren krijgskreet doet verheffen,
En 't staal met staal beandwoord wordt.
Bij 't flikkren van de fakkellichten
Van Febus heilig strandaltaar,
Waar de achtbre priesterinnenschaar
Met staatlijkheid van godsdienstplichten
Heur wijdingen verricht, aan oog en oor ontzegd:
En d' outermaagden op de lippen,
De saamgevatte sluierslippen,
In gouden gespen zijn gehecht.

Daar (wacht ik) dondren uwe wetten,
ô Strijdbre Theseus, wijd en zijd;
En, 's vijands overmoed te pletten,
En 't vrije Grieksche kroost te ontzetten,
Behoeft geen' hachelijken strijd.

TEGENKEER.

Licht dat ze alreeds door 't lemmer vielen,
Of ginds aan 't sneeuwgebergt' misschien,
Met schichtig ros of vlugge hielen
Den strijd en ons gebied ontvliên.
De ontzachbre schutsgod onzer palen,
Gradivus, met ons grondgemeen;
De onzachtbre krijgsmacht van Atheen;
't Zal al, den vluchtende achterhalen,
Met bliksemend gebit en onbetengeld ros! -
Wie Ridderlijke Pallas eeren,
En wie de wondergift waardeeren,
Des aardomvademenden Gods!

Dus (wacht ik) dondren uwe wetten,
ô Strijdbre Theseus, wijd en zijd;
En, 's vijands overmoed te pletten,
En 't vrije Grieksche kroost te ontzetten,
Behoeft geen' hachelijken strijd.

TWEEDE KEER.

Het is zoo, ja, of 't zal zoo wezen!
Zoo 't voorgevoel iets zekers spelt,
Dit rampvol kroost heeft niet te vreezen,
Dat Thebes kluister haar beknelt.
't Heeft vreeslijk, 't heeft te veel geleden!
't Heeft in zijn afkomst wreedst geleên!
Maar Jupiter bepaalt dit heden
Ten perk dier wederwaardigheên.
'k Voorzeg een grootsch, zeeghaftig strijden!
En mocht ik met een duivenvlerk
Het dunne wolkenruim doorsnijden,
'k Begluurde dit zeeghaftig strijden

Reikhalzend drijvende in het zwerk!

TWEEDE TEGENKEER.

Gij, aan wiens wenk de volken hangen,
ô Albeschouwende Jupijn!
Doe Theseus benden kracht ontfangen,
En laatze zegevierend zijn.
En gij, ô fiere Krijgsgodinne,
Minerve, zijne ontzachbre spruit!
Geef dat uw burgrenschaar verwinne!
Treedt beiden aan heur spits vooruit!
Gij meê, gezwinde God der dagen,
En maagdelijke Jageres,
Die dwars door dichte struik en hagen
Het snelste rendier af kunt jagen,
Begunstigt ons, ik smeek u des! -

(Antigone en Ismene worden door Theseus op het Tooneel te rug gebracht.)

DE REI.

Ja, zwervend vreemdling, ja! gij vindt u niet bedrogen.
'k Zie beide uw kindren reeds in uwen arm gevlogen.

EDIPUS,

terwijl zijn dochters hem gelijkelijk omhelzen, verward, en met uitgestrekte armen in 't rond tastende.

Wat...waar...?

ANTIGONE.

Mijn vader! ô mijn vader! welk een God
Vergunde ons, dezen held in ons rampzalig lot
Te aanschouwen, die ons weêr te rug brengt in uwe armen!

EDIPUS,

met het hoofd weenende op haar' boezem vallende.

Mijn telg, heb ik u weêr!

ANTIGONE.

Door Theseus trouw beschermen!

EDIPUS,

aan beiden zijne armen toestrekkende.

Treed toe, mijn dierbaar kroost! omhels me, en dat dees dag
De laatste scheuring die ons aandoet, wezen mag!

ANTIGONE.
Hij zal, mijn vader, ja! ons hart bestemt die beden!

EDIPUS,

op nieuw de armen uitstrekkende.

Waar dan, waar zijt gij?

ANTIGONE.
Hier; wij hangen aan uw leden.

EDIPUS,

beide dochters omhelzende.

ô Lieve spruiten!

ANTIGONE.
ô Teêrminnend vaderhart!

EDIPUS,

al snikkende.

ô Steunsels, deelsters in...

ANTIGONE.
...onze algemeene smart!

EDIPUS,

in vervoering van blijdschap.

'k Heb, dierbren! 'k heb u weêr! Ik mocht u weêr verwerven!
'k Zal nog in alles niet, niet gants rampzalig sterven.
Gij zijt mij over, ja! gij beide staat mij bij!

(Aan Antigone.)

Kom, ô mijn dochter, kom, bekleed uws vaders zij'!
Verkwik mijn' ouderdom, straks zonder hulp gebleven!
Wat is er omgegaan? hoe zijt ge mij hergeven?

ANTIGONE.

Hier is mijn redder, mijn verlosser van 't geweld!
Mijn vader! door hem-zelv' zij 't alles u gemeld!

EDIPUS,

zich tot Theseus wendende.

Ach! laat de hevigheid van dees mijn zielsberoering
U niet verwondren, vorst! Ik ben geheel vervoering!
Mijn kindren niet geroofd! Ik, beî mijn kindren weêr!
Ik ben mij-zelv', mijn vreugd, mijn tong geen meester meer!
En gij, gij wrocht mij zulks! Ik ken mijn diere plichten!
Gij hebt voor mij gedaan 't geen niemand zou verrichten.
Gij hebt mijn kroost behoed, gij, gij-alleen, 't ontzet:
En zeegne u 't Godendom naar mijn oprecht gebed!
Bij u, bij u-alleen en deze deugdgezinden,
Heb ik meêdogendheid en godvrucht mogen vinden,
En billijkheid, en trouw in 't houden van uw woord.
'k Betuig dit voor de macht des hemels die mij hoort!
Zij sterke u, heel uw volk, en zeegrijke oorlogsstanders!
'k Heb, 't gene ik heb, door u, door u en niemand anders.
Ach! reik me uw rechtehand, ô edehnoedig vorst,
Dat ik haar kusse, en drukke aan dees mijn dankbre borst!
Dat ik u-zelv' omarme! - of neen, wat zoude ik haken!
Ik, jammerzalige, ik! ik slechts uw handen raken!
U, wien geen smet van schuld noch onheil aankleeft? - Neen:
Aan rampgenooten voegt die tederheid alleen.
Gij, wees gelukkig! ga! en gun mij deze beden:
Wees steeds u-zelv' gelijk, en denk aan 't roemrijk haden!

THESEUS,

met eene edele houding.

Neen, zoo ge, om dit uw kroost met dubbel recht verheugd.
Uw hart den teugel viert in 't uiten van uw vreugd,
'k Ben des zoo min verbaasd, als om uw dankbewijzen,
Die in mijn teedre ziel geen' wrevel op doen rijzen.
'k Zoek in geen grootsche taal, maar in verheven daân
Die glorie voor mijn' naam, waarnaar het voegt te staan.
En 'k zegge u, 't geen ik zwoer is nergens in verbroken:
'k Hergeef u 't kroost, en heb den overmoed gewroken.

Zie daar al 't gene ik des aan u te melden vond! -
Doch hoor en oordeel nu van 't gene ik straks verstond,
Terwijle ik herwaart keerde. Een wonderbare ontmoeting!
En waar de plicht beveelt, betaamt geen tegenwroeting.

EDIPUS.
Wat is 't, ô dierbre vorst?

THESEUS.
Mij wordt bericht gebragt,
Dat iemand, geen Thebaan, maar toch van uw geslacht,
Zich aan Neptuuns altaar (waar 't onverhoeds gehoorde
Gerucht mij voor een wijl in 't plechtig offer stoorde,)
Als smeekende en bedrukt ter neder heeft gezet.

EDIPUS.
Wie is hij? en wat wil zijn statelijk gebed?

THESEUS.
Dit eenige is het al wat ik u voor kan dragen:
Hij zegt, alleen van u een kort gesprek te vragen.

EDIPUS,

met verwondering.

Waar toe? 't Is niets gerings, 't geen iemand aan 't altaar
Zijn toevlucht zoeken doet, - of vreest hij lijfsgevaar?

THESEUS.
Hij wenscht om vrijgeleide, om u te mogen spreken.

EDIPUS.
Wie is hij, die dit vergt?

THESEUS,

met nadruk.

Wie heeft u iets te smeeken?
Ga met u-zelven slechts, ga met uw hart te raad.

EDIPUS,

na eenig peinzens, driftig.

Mijn dierbaarste, ach, belet dat men hem tot mij laat!

THESEUS.
Hoe dus?

EDIPUS.
Wat vraagt gij 't!

THESEUS.
Spreek.

EDIPUS.
Ik heb te wel begrepen,
Wat van dit aanzoek zij, en wat het meê zal sleepen.

THESEUS.
Wie is die vreemde dan, wiens smeeken gij verstoot?

EDIPUS.
Mijn zoon.

THESEUS.
Uw zoon!

EDIPUS.

met bitterheid.

Ja hij, gehater dan de dood!
Het voorwerp van mijn' vloek, wien ik niet aan kan hooren,
Of de overmaat van spijt zal me in mijn drift versmoren.

THESEUS.
Hoe? zoudt ge dan zijn beê ten minste niet verstaan?
Licht kan ze u heilzaam zijn. - Wat wreedheid gaat u aan!

EDIPUS.
Neen, Theseus, neen, zijn stem is gruwzaam voor zijn' vader.
Ik kan...ik kan niet. - Neen, ik kan niet, dring niet nader!

THESEUS.

Denk, dat de heiligheid der smeekplaats mij verbindt,
't Ontzag der Godheid niet te onteeren in uw kind!

ANTIGONE,

Edipus hand nemende, op een' tederen toon.

Mijn vader, gun aan mij, hoe jong ik ook moog wezen,
Dat thands uw dochters raad heur' vader moog belezen!
Dat Theseus aan zijn hart en aan de Goôn voldoe,
En sta aan ons 't gehoor van mijnen broeder toe!
Hij zal, vertrouw dit vrij, ten zij gij 't wilt gehengen,
U nooit van uw besluit, nooit tot uw onheil brengen.
Wat nadeel vreest ge toch van 't enkele onderhoud?
Wordt zelfs de beste daad wel ooit te veel beschouwd?
Gij-zelf hebt hem geteeld. Mocht hij u niet verraden,
Wat zoudt gij van uw zijde uw eigen bloed versmaden?
Daar is er meer, wien 't hart om snoode telgen treurt,
Met bitterheid vervuld, door wrevelmoed verscheurd.
Maar de inborst laat zich nog door de opgewekte stemmen
Van ouderliefde en bloed en plichtbeseffen temmen.
Verlies nu ook de ellend van 't doorgeworsteld leed
Niet gantslijk uit het oog, en 't gene uw gramschap deed.
Gij-zelf, gij ondervondt, wat vuriglijk verbolgen
Gemoedren voor een eind op hun besluit doen volgen.
Uw blindheid-zelv' (helaas!), zoo ik het niet verwin,
Zij boezeme u voor drift de zielsbedaardheid in.
Ach! volg ons! kan uw telg u iets zoo billijk vragen,
En zien heur tederheid die beden afgeslagen?

EDIPUS,

met blijken van tegenzin.

Mijn telg! hoe hard mij 't valle, ik geef uw' wil gehoor.
Het zij zoo! 'k stel uw recht, uw teêrheid niet te loor.
Maar, Theseus, dat men mij dees schuilplaats niet ontroove,
Terwijl ik 't onderhoud aan hem veroorelove!

THESEUS.

'k Herhaalde 't vorstlijk woord, het welk ik eenmaal gaf,
Nooit roekloos, Edipus! sta uw bekomring af!

En weet nog eens voor 't laatst, wat twijfel ge ook moogt voeden,
Gij zijt gewis behoed, wil mij de Hemel hoeden!

(Hij vertrekt.)

DE REI.

Dat 's menschen hart naar uitgestrekt
En altijd langer leven trekt,
Is, blijkbre dwaasheid aan te hangen.
Want dag aan dag sleept daaglijksch wee
In 's levens steilen afloop meê,
Vermaagschapt aan de ellende en 't nooitverzaad verlangen.
En, streeft het lot dien wensch op zij',
Vermaak en wellust gaan voorbij,
Zoo 't evenmatig tolbctalen,
Dat we allen onderworpen zijn,
Al 't smaakloos zoet en wrange pijn
Niet tijdig door den slaap, den doodslaap koomt bepalen;
Als echt, en zang, en vlugge rei,
Verwisseld wordt in rouwgeschrei.

't Is zaligst, nooit den dag te aanschouwen'!
ô Gouden spreuk met recht verëerd!
En 't zaligst is zijn lot te houen.
Die 't snelst in 't eerste duister keert!
Wie wordt in 't bloeien van de dagen
('t Lichtzinnig onverstand ten buit)
Geen speelbal van de ontelbre plagen,
Die 't bange leven in zich sluit?
En welke plagen! groote Goden!
Beroering, twist, en haat, en moord!
En tot volmaking aller nooden
Koomt de ouderdom ten laatste voort.
Hij, de ouderdom, (te recht beklaaglijk!)
Van kracht, van moed, van lust beroofd,
Hoopt bij dat lot, hoe onverdraaglijk,
Nog nieuwe ellenden op ons hoofd.
Maar ach! betaamt het ons te klagen? -
Gelijk door felle wintervlagen
Het Noordlijk zeestrand wordt bestookt

Door duizenden herhaalde slagen,
Waar van de schuimende oever kookt;
Zoo (beeld van eindeloos bezwaren!)
Zoo storten 's onheils wreede baren,
Door 't dwingend noodlot opgeruid,
Zich thands op d'avond van uw jaren,
Als bij hun eerste morgenklaren,
En vollen middagluister, uit;
En kennen kalmte noch bedaren,
Tot dat haar 't nachtgebergte stuit.

ANTIGONE.
De vreemdling doet zich op; mistroostig! onverzeld!

EDIPUS.
Wie is hij?

ANTIGONE.
Dien ge u-zelv' alreeds hadt voorgesteld.
't Is Polyníces, die u nadert, dierbre vader;
De tranen barsten hem uit de oogen. - Hij treedt nader.

POLYNICES,

mistroostig van houding, met de oogen neêrgeslagen, en als niet durvende zijne aanspraak tot Edipus richten.

Helaas! Wat zal ik thands: wat ramp beschrei ik 't eerst?
Mijn' eigen' toestand? arm, verstoten, overheerscht!

(Antigone de hand nemende.)*

Of dien, waarin ik hier, met u, (*) mijn teêrbeminde,
Een' grijzen vader op uitheemschen bodem vinde?
Dus zwervend, balling 's lands; in dit, in zulk gewaad!
Door d'eindeloozen rouw onkenbaar in 't gelaat!
Door 't knagen van met hem veröude boezempijnen,
Verteêrd, vergaan, verstijfd, in altijddurend kwijnen!
Het graauwe hair ontbloot, en om 't afzichtig hoofd
Geslingerd door den wind! van 't licht des daags beroofd!
Daar ik mijn zusters-zelve een schaamle spijs zie dragen,
Waarmeê zij 't leven van hun-allen onderschragen:

Een voedsel, dat ik niet dan jammrende aan kan zien,
En voor 't verachtst geboeft' niet eetbaar waar misschien!
Dit, dit 's uw toestand! Dit! - Getuige dier ellende,
Verging ik, zoo ik die niet daadlijk van u wendde.
Maar 't Godendom slaat een oplettend oog op de aard;
Reeds wendt het zich tot u; zijn gramschap is bedaard;
Uw rampen zijn geweest, ten hoogsten top gerezen,
En niets, mijn vader, is er over om te vreezen.

(Na eenige tusschenpoozing.)

Gij zwijgt? Mijn vader, ach! vereer mij met een woord!
Laat mij niet spraakloos gaan, noch doem mij onverhoord.
Verwaardig mij, slechts met me uw gramschap uit te drukken,
Maar laat me een andwoord aan uw' achtbren mond ontrukken!

(Na eenig zwijgens op nieuw.)

Helaas! mijn zusters! Gij! Gij, meer begunstigd zaad,
Zijt bij uw' vader thands uws broeders toeverlaat!
Tracht gij 't verstokt gemoed en die gestrenge lippen
Te lenigen: laat slechts één woord er aan ontglippen!
Het enkel woord van zoon! Dit verge ik maar alleen!
Maar zend' men mij met geen verachtlijk zwijgen heen!

ANTIGONE,

met tederheid, doch bedroefd.

Spreek zelf, rampzalig prins! Een welbeleide reden
Kan ook 't verhardst gemoed tot zachte deernis kneden,
En dringt den zwijgende 't geweigerd andwoord af.

POLYNICES,

met nadruk, en als bemoedigd.

Ja, 'k zal! Gij hoort me, ô Goôn, wier gunst mij hulp verschaff'!
Geeft mij, van Theseus grond en onder zijn gehengen,
Het leven en 't behoud gelukkig af te brengen!
Dit smeek, dit wensche ik mij, van u, ô burgerschaar,
Van u, mijn vader, en dit zusterlijke paar!
Doch dat ik u verklaar, waarom ik hier verschijne!
Mijn vader! 'k Ben verjaagd, verdreven uit het mijne.
'k Had me in 't bezit gesteld van uwe heerschappij,

Door 't recht van mijn geboorte ontwijfelbaar aan mij,
Wanneer Etéokles, die na mij is geboren,
Mij door een vloekgespan van snoode saamgezworen'
Uit erf en zetel drijft: en niet op grond van recht,
Door pleit of overmacht van wapenen beslecht,
Maar door geheime list en volkbegoochelingen,
Die mij op 't onverhoedst naar kroon en leven dingen.
'k Erken, mijn vader, hier uw wraak, uw vloekstem in!
'k Gevoelze, en billijk zelf de hand der wraakgodin:
En 'k word maar al te wel gesterkt in dit gevoelen
Door de uitspraak van der Goôn onfeilbre wichelstoelen.
'k Vind, vluchtende, Argos wal in 't Doriesch rijksbewind;
'k Verbind mij daar door d' echt aan vorst Adrastus kind,
Die met een aantal eedle en strijdbre bondgenooten
Terstond voor mijn belang het harnas aangeschoten,
En tegen Thebe een heir te velde heeft gebracht,
Waar mede ik d' eêlsten dood of mijn herstelling wacht.
Dat heir trok heen. Wat nu, wat hebbe ik hier te vragen?
Wat beden heb ik u dus smeekend voor te dragen?
Mijn vader! hoor ze slechts, 't zijn niet de mijne alleen;
Maar van de hoofden van die krijgsmacht in 't gemeen,
Die met een zevental van legerordeningen
Geheel den omtrek van vorst Kadmus erf omringen.
't Is Amfiäraüs, door de oorlogsspeer geducht,
En de eerste in 't diep geheim der duistre vogelvlucht:
't Is dappre Tydeus, uit Etolië gesproten:
Etéoklus, die 't licht in Argos heeft genoten:
De zoon van Kalaüs, die uit Mycene stamt;
En, die op Thebes val met woeste dolheid vlamt,
Kapaneüs; met hem, die naar zijn bloedverwante
Genoemd, den toenaam voert der maagdlijke Atalante,
Parthenopeüs. Deze, en, in de laatste plaats,
Ik - zelf aan 't voorhoofd des Argivischen soldaats; -
Wij - allen - smeeken, wij bezweeren u te gader,
Bij deze uw telgen, bij uw eigen hoofd, mijn vader,
Dat ge aan de hitte van uw gramschap palen zet,
En mijn' ontthrooner door heur overwicht verplet!
Want, is aan Wichlarij het minst geloof te hechten,
Uw hulp, uw wil-alleen, zal d' oorlogskans beslechten.

(Met smeekenden ernst.)

Dit, dit bezweere ik u bij bron en watervliet!
Dit bij de Goden-zelf, uit wie onze oorsprong schiet!
Dit, bij die rampen-zelf die ons te gader prangen,
En mij zoo wel als u van andren af doen hangen!

(Tederlijk.)

Waut 'k ben meê arm als gij. Beî, balling en verjaagd,
En zwervend zonder Goôn, waarheen ons 't noodlot draagt,
Zijn we aan de deernis slechts verblijf en brood verschuldigd,
En zien we een' dwingeland op onzen stoel gehuldigd.

(Met fierheid.)

Gehuldigd! en (ô spijt!) zijn trotsche heerschappij
Verheffende op den val van u zoo wel als mij!
Ach! wil uw woede met de mijne slechts vereenen,
En 'k zal met luttel moeite ons-beiden wraak verleenen,
Mij-zelven door zijn' val herstellen op den throon,
En brengen u te rug aan de ouderlijke goôn.
Dit hangt, mijn vader, aan uw' wil, of tegenstreven;
En, zonder u, heb ik noch zetel meer, noch leven.

DE REI,

tegen Edipus.

Ach! om den schijn van grond die deze taal bekleedt,
Beandwoord haar, ô Grijze, of toon u overreed!

EDIPUS,

met gedwongen bedaardheid aanvangende, doch dadelijk tegen Polynices in gramschap uitbarstende.

Ach! Burgers, dat uw vorst, inschiklijk voor mijn beden,
Hem dit gehaat gesprek veeleer had afgesneden!
Maar neen, hij draag' vrij roem, dat hem zijn vader hoort,
En juiche om een aan mij dus afgedwongen woord!
Die (snoode, ik spreek tot u!) in 't koningklijk vermogen,
U door een' broeder, die u waardig is, onttogen,
Uw' eigen vader-zelv' verzaakt hebt en veracht,
Uit stad en erf geschopt, en tot dien staat gebracht,
Waar van ge 't bloot gezicht thands zelf niet kunt verdragen,

Of schreit door 't zelfverwijt, waar van ge u voelt doorknagen.
Die ramp vereischt geen' traan, dit wee valt mij niet zwaar,
Maar gij, uw denkbeeld, grieft me, ô vadermoordenaar!
Gij zijt het, die mij deed veroudren in dees plagen;
Die me uitdreeft, die me alom mijn nooddruft dwongt te vragen,
En (zoo dit maagdlijk kroost mij niet had bijgestaan)
Die mij, wat u belangt, van honger deedt vergaan!
Maar zij, zij hebben mij gekoesterd en behouen,
En mannenkracht betoond bij 't hart van teedre vrouwen:
Doch gij, onwaardig paar van broedren, 't welk ik haat,
Gij zijt mijn kindren niet, maar vloekbaar basterdzaad.
Geen Godheid zal tot u een gunstig aanschijn wenden!
Voer vrij op Kadmus erf uw saamgepreste benden!
Nooit, nimmer wint gij 't, nooit, verwaten! maar veeleer
Stort ge in uw eigen bloed met uwen broeder neêr.
Dien vloek heb ik voorlang aan beiden toegedreven:
Dien. dien herhaal ik nu, met dubblen vloek gesteven:
Zoo blijke 't, dat het recht in 's Hemels throon regeert,
En dezer teedren trouw geen heerlijk loon ontbeert!
Verga des! vaderloos! met smaadheên overladen!
Word door mijn' vloek vervolgd, alom, op al uw paden!
Voel de onvermijdbre zweep van 't wrekend Godendom!
Zie nooit uw' eigen' haard, zie Argos nooit weêrom!
En sterf, de woede in 't hart, verheerd en ongewroken
Van die uw' zetel roofde, en van zijn hand doorstoken!
Dees vaderlijke vloek zal niet verloren gaan.
'k Roep daar de duisterheid des Afgronds over aan.
'k Roep 't Wraakgodinnendom en d'ijslijkfel verbolgen'
Gradivus, om u-beide op 't vreeslijkst te vervolgen.
'k Roep al wat ijslijk is tot uw verdelging saam!
Thands hebt ge mij gehoord, en wat ik u beraam'.
Gij wilde 't. Ga, vertrek, en meld uw legerhoofden,
Of zij van Edipus zich wel te veel beloofden.

DE REI,

met aandoening.

ô Polyniees! wat verneme ik! welk een straf
Bedreigt u! Keer terug, en wacht niets wreeders af.

POLYNICES,

ontroerd.

Ja, wee mijn onheil! wee mijn' krijgstocht! wee hun allen,
Die met mij zijn gerukt uit vorst Adrastus wallen!
Wee mij ellendige! - Wat heb ik hier gedaan?
Wat doe ik thands aan 't heir, wat doe ik niet verstaan?
Ach, hadde ik stem en spraak, gehoor en al verloren!

(Bitterlijk bedroefd.)

ô Gij, mijn zusters, gij! gij die dit aan moest hooren!
Die, wen uws vaders vloek te mijwaart wordt vervuld,
Geheel haar ijslijkheid te samen dragen zult!
(Want waar, waar blijft uw steun, uw uitzicht en verwachting?)
Toont gij, toont gij voor 't minst, uw' broeder geen verachting!
Bewijst hem 't zusterhart, en zorgt, wanneer hij sneeft,
Dat ge aan zijn kil gebeente een handvol aarde geeft!
Behaalde uw godvrucht roem in 't vaderlijke zwerven,
Dees dienst aan mij zal u geen' minder lof verwerven. -
Vaart wel! -

ANTIGONE,

hem weêrhoudende.

Mijn broeder, ach! ai laat me eene enkle beê
Afsmeeken!

POLYNICES,

tederlijk.

Welke? - spreek, geliefdste Antigone!

ANTIGONE.
Voer straks uw heir terug, en (smeek ik) wil n-zelven
Niet met uw vaderland in wissen val bedelven.

POLYNICES,

verontwaardigd.

Wat zegt gij! waan dit niet. Van waar mijn legermacht
(Eens afgedankt) op nieuw in 't oorlogsveld gebracht?

ANTIGONE,

teder.

Ach! waarom zoudt ge op nieuw verwoed te wapen snellen?
Wat baatte 't u, uw volk en zetel neêr te vellen?

POLYNICES,

met fierheid.

'k Zou, Erfgenaam der kroon, mij-zelv' verstooten zien,
En, 't wraakzwaard in de vuist, lafhartig, schandlijk vliên?
Wat wacht ge!

ANTIGONE,

schreiende.

Aanschouw wat eind de vloek van eenen vader
U toezegt! 't wis bederf bedrcigt u beî te gader!

POLYNICES,

met aangenomen koelheid.

Dus wil hij 't, en daaraan is geen ontwijken meer.

ANTIGONE,

hem in de armen stortende.

Ai mij rampzaalge! Eilaas! ik zie u nimmer weêr.

POLYNICES.
Laat af, weêrhoudt mij niet. Dit lot is mij gegeven,
Het hangt mij over 't hoofd, wat zoudt gij 't tegenstreven.
De wraak mijns vaders sprak, en 's noodlots vinger wenkt.
U-beide hoede 't lot, zoo gij mijn lijk gedenkt!
Gedenkt het - want ge ontmoet mij nimmer weêr in 't leven,
Vaart wel - nog eens! - Laat los!

ANTIGONE.
Ik kan u niet begeven!

POLYNICES,

zich losrukkende.

Weêrhoud uw schreien!

ANTIGONE.

Neen, ik kan dit niet weêrstaan.
Wie zoude een' broeder dus in zichtbren dood zien gaan,
En zich onthouden van in tranen los te breken?

POLYNICES,

aangedaan.

Zoo 't zijn moet, 'k zal het!

ANTIGONE.

Neen, maar hoor uw zusters smeeken!

POLYNICES.

Verg niets onwaardigs.

ANTIGONE,

met de uiterste droefheid.

ô Recht jammerlijk geslacht,
Zoo gij verloren gaat!

POLYNICES,

sterk aangedaan, doch zich bedwingende.

Dit staat in 's Hemels macht.
Zijt beide, zijt aan haar op 't vurigste opgedragen!
Zij, zij verzachte uw lot! - Want gij verdient geen plagen.

(Hij vertrekt.)

DE REI,

in sombere aandoening.

Dees nieuwe smart moest mij dan overkomen!
Dit nieuw verschiet van zoo veel aakligheên!
Van hem, ô Goôn, hier naauwlijks opgenomen!
Van hem dit leed, die zoo veel heeft geleên!
Of wil het lot, onvatbaar voor meêdogen,
Dit jammer? Ach! wie ziet dit duister door?
Men zwijge en beev' voor 's Hemels alvermogen,
Tot ons de tijd den blinddoek ligt' van de oogen,
Maar loop den wil der Godheid nimmer voor!

(Men hoort een' donderslag, van bliksem voorgegaan.)

Mijn God! wat schrikbre slag! -

EDIPUS,

met blijmoedigheid de hand ten Hemel heffende.

'k Aanvaard dit heuchlijk teeken,
ô Goden! 'k ben bereid, ik hoor uw' donder spreken.
Mijn kindren, dat de vorst terstond verwittigd zij!
Dat ik voor 't laatst hem spreek, mij van mijn woord bevrij!

ANTIGONE,

sidderende.

Mijn vader!

EDIPUS.
Spil geen tijd! gij hoort die donderslagen!
Straks maakt dat vluchtig vuur een einde van mijn dagen.

DE REI,

ontzet.

Met welk een ijslijk hol geluid
Borst daar de lucht in bliksems uit,
En davert van 't geknal van ratelenden donder!
Het hair stijgt mij te berg van schrik,
Het lichaam beeft me! - Ai mij! wat aaklig oogenblik!

(De bliksemslag herhaalt zich)

Wat nieuwe slag! ô Goôn! wat wil dit vreeslijk wonder?
Dit is geen toeval, neen, hier schuilt de Godheid onder.
ô Hemel! ô Jupijn!

EDIPUS,

met opgewektheid.

Mijn telgen, 't uur is daar.
Mijn leven helt naar 't eind. Ik word den dood gewaar.
Men spoede!

ANTIGONE.
ô Goden!

(De slagen verdubbelen)

DE REI,

sidderend en beklemd.

Hemel, ach!
Al weêr een daverende slag,
Die door mijn beendren schokt! Gerechte Hemehnachten,
Ach, zoo gij met den schrik des donders in de hand
Uw gramschap blusschen koomt op 't schuldig vaderland,
Maakt mij geen lotgenoot van die uw wraak gaat slachten!
Geef me aan heur woede niet ten prooie, en spaar me, ô gij,
Jupijn! ik roep tot u.

EDIPUS.
Is Theseus reeds nabij?
Zou hij mijn' adem noch in 't hijgend lichaam vinden?

ANTIGONE.
Wat is uw oogmerk dan?

EDIPUS.
Mijn' laatsten plicht te ontbinden:
De weldaad, die ik hier van zijne hand genoot,
Aan dit doorluchtig volk te erkennen voor mijn dood.

DE REI,

verlegen en beangst.

Ach! klim op deze heuvelkruinen.
Zie uit naar gindsche holle rots.
Daar drenkt hij 't zand der losse duinen,
Met reutlend rundrenbloed ten zoen des Watergods.

Verschijn, verschijn, ô bloem der helden!
Verschijn, en zie uw' vriend in 't uiterst oogenblik
Uw edelmoedigheid vergelden!
Spoed aan, voorkom zijn' laatsten snik!

(Met blijdschap.)

Hij is 't, den Goôn zij dank!

EDIPUS,

terwijl Theseus toetreedt.

Thands vinde ik mijn verlangen.
ô Theseus, nader mij, en kom mijn' dank ontfangen.

THESEUS.

(Tegen Edipus)

(Tegen den Rei.)

Wat zegt ge, ô Edipus? - Wat wil dit woest misbaar?
Wat mengling hoor ik hier van zuchten door elkaâr?

EDIPUS.
't Noodlottig tijdstip naakt; ik voel het nader snellen,
En wenschte, in mijnen dood u niet te loor te stellen.

THESEUS.

met een' toon van tederheid.

Bedriegt ge u-zelven niet in zulk een voorgevoel,
ô Grijzaart? Afgemat door 't onverpoosd gewoel
Van tochten die u 't hart bestormden en verdeelden,
Verliest ge u in den kolk van 't ijdle zelfverbeelden.
Uw boezem hijgt naar rust. Uw reden is verdwaald.

EDIPUS,

met nadruk.

Neen, Theseus! 't zijn de Goôn, wier uitspraak nimmer faalt.
Zij-zelf, (geloof mij des) die door hun schrikbre boden
Mij dit verwittigden. Het is de stem der Goden.

THESEUS.
Hoe dus?

EDIPUS.
De bliksemschicht, van hun geduchte hand
Geslingerd, strekt mij des ten onbedrieglijk pand.
Dus hoor me, ô Egeus zoon! Laat ik in dees bevelen
U mijnen jongsten wil voor 't sterven mededeelen!
't Is uwenthalve alleen, wat ik op u begeer'.
Nog slechts een luttel tijds, en ik, ik ben niet meer!
Doe dan het zielloos rif, door niemand aan te roeren,

Bedekt en ongezien naar zijn bestemming voeren.
Doch zorg, dat buiten u geen stervling zij bewust
Wat grafplaats mij verberge, en waar mijn lichaam rust'.
't Blijv' heilig, ongenoemd, door niemand uit te vorschen,
En hun- alleen bekend, die uwen scepter torschen.
Zoo zal het, dierbre vorst, door alle tijden heen
't Onwinbaarst bolwerk zijn voor 't deugdgezinde Atheen,
En nooit zal 't strijdbaar volk uit Kadmus grond gesproten,
Den degen tegen u, dan tot zijn' val, ontblooten.
Uw sterkte en uw behoud is aan dit pand gehecht.
Eerbiedig 't, als een gift die van uw lot beslecht!
Vest op geen rijksbestuur een onbepaald vertrouwen:
De Goden zijn 't alleen, die volkeren behouên;
En waar 't ontzag der Goôn vermetel wordt verzaakt,
Daar wordt het volk verdwaasd en zijn verderf genaakt.
Gij weet dit, Egeus zoon, en zult geen taal verachten,
Die slechts uw' eigen' aart herroept aan uw gedachten.
Ik ken uw eedle ziel die ware Godvrucht voedt. -

(Na eenig tusschenpoozen; met een sidderende stem, doch die onder het spreken al sterker en helderer wordt.)

Maar een onzetbre schrik verstijft mij 't laauwe bloed!
Gaan we, aarzelen wij niet bij de allerlaatste schreden.
Mijn dochters, volgt gij mij, waar ik u voor zal treden:
Thands wijze ik u den weg als gij uw' vader placht.
Treedt toe (weêrhoudt mij niet) waar mij het sterflot wacht.
Laat mij 't noodlottig plekje, alwaar mij de aard moet dekken,
Gaan vinden. 'k Zie een' God de handen tot mij strekken;
Hij roept mij, volgen wij! zelfs de afgrond roept mij toe!
Mijne oogen, lang gemist! heb ik u weder? hoe! -
ô Lieflijkheid des daags, ik mag u weder smaken!
Hier op den boord van 't graf en 's afgronds open kaken!
ô Goôn! - Geliefdste vriend! - Atheensche heerschappij!
Vaart, vaart voor eeuwig wel! - en - dierbren, - denkt aan mij!

(Hij vertrekt blijmoedig en met een' statigen en fieren tred, van zijne dochters schreiende, en van Theseus met zichtbare deelneming gevolgd, terwijl de Rei hen als angstvallig naöogt.)

DE REI,

doch niet dan na eenig stroef stilzwijgen, en op een' treurigen toon.

Indien ik door mijn vurigst smeken,
De onzichtbre Rijksgodin, en u,
ô Duistre koning van het gruw-
En schuwbre rijk der doôn, 't gevoclloos hart mag breken,
ô Godheên, Godheên, 'k stort mijn beê
Voor u! Verhoort ze! zijt gedwee,
Vermurwbaar, gunstig, en weldadig!
Voert door geen' drom van aakligheên
Dit willig offer naar beneên,
Op de oevers van den Styx, maar zijt zijn schim genadig!
Dat zoo veel doorgeworsteld leed,
ô Straffend Godendom, hoe wreed,
Uw onuitputbre wraak verzadig!

En gij, ontembaar wangedrocht,
Dat met een trits gesparde muilen,
Met hart- en nierdoordringend huilen,
In eeuwgen nachtwaak ligt in 's afgronds holle krocht!
Gij, schrikbaar kroost van helle en aarde!
Voor wien ge uw helwacht ooit bewaarde,
Hou thands uw woestheid in den band.
Gun d' ouden vreemde op mijn gebeden
Uw' voorburg veilig door te treden
Naar d' onderaardschen kreits en 't Stygiaansche strand.
En gij, die 't oog onafgebroken
En onherstelbaar houdt geloken,
Reik, Doodslaap, hem een zachte hand!

(Een sombere stilte volgt hier op nieuw.)

EEN BODE.

Ja, Burgers, 't is gedaan! de vreemdling is geweest!
Hij heeft zijn perk bereikt.

DE REI,

met uitdrukking van belangneming.

Zoo gaf hij dan den geest

Ach! mocht de onzalige zijn uitgestane ellenden
Nog in een zachte rust en zonder angst volenden?

DE BODE.

Ik kan u 't wonder niet dan siddrend doen verstaan:
't Is onbeschrijflijk zelfs wat daar is omgegaan.
Doch hoort het gene ik weet, en staat met mij verwonderd!
Gij zaagt het, hoe hij zich van u heeft afgezonderd,
En, daar hij hulp, geleide, en steun, en staf vergat,
Ons al te gaâr vooruit en naar de steilte trad. -
Wanneer hij d' afloop nu des ijzren dorpels naakte,
Waar de afgebroken klip een eind aan d' omgang maakte,
En 't voetpad zich verdeelde om nederwaart te gaan,
Bleef hij voor 't hol des kolks op een' dier wegen staan:
Daar, waar in vroeger tijd de hooge bondgenooten,
Ter hellevaart gerust, hun krijgsverbindtnis sloten.
Daar zat hij naast den steen, die daar verheven staat,
Op de oude grafterp neêr; ontgordde zich 't gewaad;
En riep zijn telgen, hem een zuiver nat te brengen,
Om tot zijn reiniging aan 't Godendom te plengen.
Zij vlogen op 't bevel, en schepten 't uit den vliet,
Die langs 't bebloemde veld van Ceres heuvel schiet,
En goten 't op zijn hoofd en uitgestrekte leden
En op 't bezoedeld kleed, naar ouderlijke zeden,
En voerden 's grijzaarts last met alle teêrheid uit.
Toen loeide en schokte de aard met ijsselijk geluid,
Dat beî de maagden straks op 't nooitgehoorde knallen
Met stamelend gehuil aan 's vaders kniën vallen,
En kermend zich op hart en blooten boezem slaan:
En naauwlijks hoorde hij dit vreeslijk loeien aan,
Of daadlijk drukt hij daar zijn saamgevouwen handen
Op 't neêrgebogen hoofd van beî zijn huwlijkspanden,
Omhelst ze, en zucht met haar voor d' allerlaatsten keer.
Mijn kindren, zegt hij, thands hebt gij geen' vader meer.
Thands zult gij 't brood mij niet met zoo veel zorg vergaderen,
En voeden met uw zweet den tederste aller vaderen.
Gaat, draagt mijn' dank daar voor, mijn liefde, met u meê,
En smaakt thands beter lot op dees mijn jongste beê! -
't Brak alles op dit woord in bartverscheurend snikken

En heete tranen uit, en scheen in rouw te stikken,
En in een' oogwenk weêr was 't alles diep verstomd,
Wen ons op 't onverwachtst een stem in de ooren bromt,
Die doodsche stilte stoort, ons de aders doet verstijven,
En 't hair op 't siddrend hoofd te berge schijnt te drijven,
Terwijl ze aan allen kant zijn' naam weêrgahnen doet:
‘Wat mart ge, ô Edipus, daar 't uur ten einde spoedt?’
Hij wordt die stem gewaar, rijst op, en ziet den koning:
Mijn dierbre, geef mij thands uw laatste dienstbetooning,
Dat ik mij van uw trouw verzekere eer ik sneev',
En aan uw tederheid mijn kindren overgeev'!
(Dus spreekt hij) Reik me uw hand ten onbedrieglijk teeken,
Dat gij dat heilig woord haar nimmer zult verbreken.
De vorst, in 't hart geroerd, verbindt zich-zelv' gereed,
En staaft hem woord en trouw door een' gewijden eed.
Nu wendt zich Edipus tot beî die droeve telgen,
En zegt: 't Is tijd, den kelk des noodlots in te zwelgen;
Mijn dochters, drukt mijn hand! uw teêrheid blijft mij dier:
Verlaat me, en gaat getroost, gaat welgemoed van hier.
Tracht thands met oog noch oor in geen geheim te dringen,
Dat niemand openstaat van alle stervelingen,
Dan Theseus; treedt te rug, en vaart voor eeuwig wel!
Wij volgen nevens haar dit akelig bevel;
Maar naauwlijks zijn wij nog ter zijde heengeweken,
Of ('k weet dit schouwspel niet met woorden uit te spreken!)
Hij- zelf is nergens meer; en 't eigenste oogenblik
Toont Theseus daar, versteend en roerloos van den schrik,
Met de oogen afgekeerd, de handen opgeheven;
En 't siddren van zijn leên is 't eenigst blijk van leven.
Tot eindlijk, in dees taal uitbarstend met een' zucht,
Hij beurtlings de oogen wendt naar aarde en opperlucht:
Geen stervling buiten mij zal ooit te weten komen,
Wat lot, ô dierbre vreemde, u van ons heeft genomen.
Want noch de ontzachbre vlam van 's Hemels bliksemgloed,
Noch woeste wervelwind uit d' ongestuimen vloed,
Noch onderaardsche geest die 's aardrijks bodem scheurde,
Die u op 't onverhoedst van mijne zijde sleurde!
Maar zonder pijn, of angst, of wroegen van den dood,
Wierd ge in 't noodlottige uur van 't sterflijk stof ontbloot!

Ge ontzet u? 't gaat geloof, begrip, en al, te boven;
Maar 'k spreek tot u- alleen die wondren kunt gelooven.
Een ander hou' mij vrij voor zinloos en verrukt;
Vergaa, wiens dartle mond de waarheid onderdrukt!

DE REI,

na een luttel peinzens.

Hoe hield zich 't rampvol kroost op 't vaderlijk verscheien?

DE BODE.

Zij nadren. 'k Hoor haar reeds aan 't zieldoorgrievend schreien.
Daar zijn ze, ô Burgerschaar! heur droefheid kent geen maat.

ANTIGONE,

met Ismene in de uiterste droefheid te voorschijn tredende. Waarna Theseus desgelijks verschijnt.

Helaas! wat rest ons thands in deez' verlaten' staat?
Niets! niets! dan dit alleen! met tranen overgoten,
Het onvergeetbaar bloed waar uit wij zijn gesproten
Te rug te vragen van het lot.
Vergeefs! helaas, vergeefs! - ô Vaderlijk verscheien,
Hoe kunnen we u genoeg beschreien?
Hoe ons onlijdlijk leed, ô dierbaar overschot? -
Oneindig hebben wij, en zonder peil geleden;
Aanhoudend, ramp op ramp en droefheid doorgestaan:
Maar 't jongste, 't uiterst wee, het onherroeplijk heden,
Dit scheurt ons 't hart van een! - dit doet ons troostloos aan!

DE REI.

Hij is geweest...!

ANTIGONE.

Geweest! en ach, waar heen vervaren,
Wien staal, noch vuur, noch woeste baren
Verslonden, noch de muil van de opgespleten aard?
Een oogwenk zag hem weggenomen,
En ons is 't sterflot overkomen!
Rampzaalgen, tot dit wee gespaard! -
Ach! hoe of waar in 's aardrijks hoeken,

Langs welk een spoor, door welk een zee,
Waar zullen we onze nooddruft zoeken?
Wie deelt ze ons, droeve weezen, meê?

ISMENE.

Ja! och of de afgrond mij te gader
Verzwolgen had met mijnen vader,
En van 't ondraaglijk wee, des levens wee, verlost!

DE REI.

Ach, dierbren! matigt u in 't al te hevig klagen;
Het geen de Hemel geeft te dragen,
Eischt dat men 't moedig drage, alschoon het tranen kost.

ANTIGONE.

Dit, dit ontbrak nog aan ons lijden!
ô Vader, in uw ramp, hoe schuwbaar, zoo geliefd!
Hoe trouw bekleedden we uwe zijden!
Hoe zoet was 't ons, met u te lijden,
Met kommer en gebrek te strijden,
In al de smaadlijkheên waar meê gij wierd gegriefd!
ô Dierbare oorsprong van mijn leven,
Thands zwevende in den nacht van 't eeuwig duister dal!
Nooit heeft me een oogenblik de zorg voor u begeven,
En ook, geen oogwenk van mijn leven,
Dat gij, dat uw rampzalig sneven,
Mij niet geheiligd, mij niet treffend wezen zal!

DE REI.

Hij is niet meer!..

ANTIGONE.

Niet meer! en naar zijn zielsverlangen.
Hij heeft in dit, dit gastvrij oord,
Een sombre legersteê ontfangen:
En zijn geheugen wordt in 't lijkzand niet versmoord.
Mijne oogen zullen u met stroomen,
Met stroomend tranenvocht en bloed,
Met tranen, uit een hart vol weedom voortgekomen,

Beweenen, dierbaarst pand, tot ik verstijven moet!
Waar vond ik troost, waar eind in 't treuren!
Ach! dat ge aldus op vreemden grond
U van uw minnend kroost moest scheuren,
En laten 't dus ten roof in 's levens uchtendstond!
Helaas! - Helaas! -

ISMENE.

Ai mij! wat lot wil mij verbeiden,
Dus eenzaam, hulpeloos, verwikkeld in de ellend,
Van volk en maagschap afgescheiden,
Onzeker, waar mijn voet zich wend'?
Wat wacht me, en u, ô teêrstbeminde,
ô Zuster, met mij lotgemeen?
In wie ik al mijn toevlucht vinde,
Mijn eenigste in mijn stil geween!
Helaas! - Helaas! -

DE REI.

Laat af van dit wanhopig zuchten,
Bedroefde telgen! ai, laat af.
Hij rust van al zijn ramp en eindlooze ongenuchten,
De smart ontziet de rust van 't graf!

ANTIGONE,

wanhopig.

Mijn zuster, laten we ons vereenen,
En op het aaklig doodsgesteent
Het overdierbaar lijk beweenen!
Kom, vliegen wij te samen heenen!
Ja weent, mijne oogen! weent, ja weent!

ISMENE.

Mijn dierbare, ach, waar is uw reden,
Wat wilt gij, 't graf dat hem besluit...?

ANTIGONE,

terwijl ze op Ismenes borst nederzijgt.

Ach! lei mij, doe mij derwaart treden,

En dan blaas ik mijn' adem uit!

ISMENE.
Helaas! waarheen zal ik mij wenden,
Die dus verwikkeld in de ellenden,
Noch uitkomst, noch behoudnis weet?

DE REI.
Geliefden, siddert niet! -

ISMENE.
Waarheen zal ik mij wenden?

DE REI.
Hou op, uw ongelukken enden!
Uw hulp, uw redder staat gereed!

ANTIGONE,

verwilderd opziende.

Ach! keer ik tot mij-zelve weder?
En leef ik? - Hemelsch Godendom,
Waar ben ik?

DE REI.
Zet uw droefheid neder!

ANTIGONE.
Mijn vaderland, mijn erf, hoe zie ik u weêrom?

DE REI.
Wat wenscht gij? 't ligt in ramp bedolven.

ANTIGONE.
Ach! altijd zag ik 't onder 't wee,
Als door de onoverzienbre zee
Bedekt met hemelhooge golven!

DE REI.
't Is al te waar, helaas! ô zielontroerend lot!

ANTIGONE.
Helaas! - helaas! -

DE REI.
Helaas! -

ANTIGONE.
Geduchte Dondergod!
Wat wordt, wat wordt er van ons beiden? -
Wat flaauwe straal van hoop, wat uitzicht, half ontdekt,
Schijut in mijn doffe ziel een flikkring te verspreiden,
Die 't overvloeiend hart een zachte kalmte wekt?

DE REI.
Ja, dierbre, leer uw smart bedwingen!
Verwerp den balsem niet voor uwe versche wond!
Die eens in 's aardrijks schoot de onstoorbre rust ontfingen,
Vereischen geen geween, dat hun die rust misgont.

ANTIGONE,

Theseus te voet vallende.

Ach! hoor ons aan uw voeten kermen,
ô Gij, beheerscher van Atheen!
Laat ons ons vaders graf omärmen,
En tranen plengen op den steen!

THESEUS,

haar opheffende.

ô Dierbre! mocht ik u dien droeven troost vergunnen!
Maar neen, zijn veege mond heeft elk die beê ontzeid:
Hoe zou mijn teder hart ze u anders weigren kunnen?
Doch 't waar zijn schim getergd en 's Hemels mogendheid.

ANTIGONE.
Neen, zoude ik zijn bevel verachten?
Het vaderlijk bevel? - Neen, zoon van Egeus, neen!
Maar laat mij dan van u een andre gunst verwachten:
Gun ons, door onze zorg en zusterlijke klachten
Het akelige broederslachten

Te weeren. Zend ons saam naar 't droeve Thebe heen!

THESEUS,

met tederheid.

Gij wilt het! 'k zal uw' wensch, uw godvrucht niet weêrstreven.
Neen, telgen, vordert meer; 'k ben brandend tot uw heil!
En om uws vaders schim bewijs van dank te geven,
Heb ik mijn bloed, mijn rijk, en al het mijne veil.

DE REI.

Bedwingt uw rouw! schept moed! en troost u-zelve veilig.
Het woord van Theseus is als dat der Goden heilig.

[1789.]

Floris de vijfde, treurspel.

Ut immerentis fluxit in terram Remi Sacer nepotibus cruor.
HORATIUS.

PERSONAADJEN.

FLORIS DE VIJFDE, Graaf van Holland.
Heer HERMAN VAN WORRDEN.}'s Graven Raden en Edellieden, Ridders, en Leenmannen.
- GERARD VAN VELZEN.}'s Graven Raden en Edellieden, Ridders, en Leenmannen.
- GIJSBRECHT VAN AMSTEL.}'s Graven Raden en Edellieden, Ridders, en Leenmannen.
Vrouwe MACHTELD VAN VELZEN, Velzens Gemalin, Dochter van Woerden.
De Heer VAN KUIK.
Een EDELKNAAP van Graaf Floris.
Een HOFBODE.

ZWIJGENDE.

Een van Woerdens WAPENKNECHTEN.
Hollandsche en Stichtsche Edelheden.
De Heer van Zuilen.
Hofboden, Edelknapen, Gevolg van Graaf Floris.
Gevolg van Machteld van Velzen.
Een Heraut van den Heer van Kuik.
Saamgezworenen, g e w a p e n d .
Wapenknechten van Woerden en Velzen.
G e w a p e n d e Naardinglanders.

Het T o o n c e l is op het B i s s c h o p l i j k B u r g s l o t te U t r e c h t
Het E e r s t e B e d r i j f speelt in een Tuinplein van 't Slot. Het T w e e d e , in eene Gehoor- of Vergaderzaal; het D e r d e , in een der Vertrekken; het V i e r d e , in de Voorzaal van 's Graven Slaapsalet; en het V i j f d e , in een Gevangenis op het Slot.

Eerste bedrijf.

Eerste tooneel.
Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel.

WOERDEN.

Werd Utrecht dan een deel van Hollands Heerschappy?
Men ziet hier anders niet dan Floris hofkleedy!
De Myter ligt in 't stof, de kromstaf is verbroken.

AMSTEL,
Heeft Utrecht niet genoeg den leeuw naar 't hart gestoken?

Dank Hemel! Hollands Graaf beveelt aan 't nijdig Sticht.
De Papery heeft uit, en kwaads genoeg verricht.

WOERDEN.
Gewis, daar koomt een eind aan Staatzuchts dol vermeten!

AMSTEL.
Ja, Herman, 'k voel den neep nog knellen van de keten,
Die, met een' overmoed, tot dus verre ongehoord,
Na 't hopeloost gevecht in 't aanzien van dees poort,
Ons beide aan 's Bisschops paard gekneveld binnen vocrde,
En Koning Willems hart met zoo veel deernis roerde.
Die tijden zijn voorby.

WOERDEN.
Maar al hun naweên niet!

AMSTEL.
Verheugen we ons in 't lot by leniger gebied!

WOERDEN.
By leniger gebied? Neen, even trotsch en drukkend.
Of maakt u 't glinstrend Hof dat dwangjuk zoo verrukkend,
Waarmeê een dartle Graaf den Adeldom verplet,
En by de sloren telt van zijn ontuchtig bed?
Getroost ge u, van zijn' wil, zijn' oogwenk, af te hangen,
Van hem uw Oudren goed, uit gunst, in Leen te ontfangen?
Met boeren, nevens u, van schot en dienst bevrijd,
Gelijk te staan in 't recht? Onnoozele als gy zijt!
Is dit de aloude moed, de fierheid van den Adel,
Die Romens Keizers-zelv' deed siddren in den zadel?
Neen, Gijsbrecht, niet zoo laf! of liever, zoo geveinsd!
Mijn oog verblindt gy niet; ik weet het, wat gy peinst. -
Verstomt gy?

AMSTEL.
Ja, gewis! ik ken uw billijk wrokken;
En, Herman! - 'k ben met u van d' eigen' geest doortrokken.
'k Voel de onderwerping niet, waartoe wy zijn gebracht,

Dan blozend voor my-zelv' en voor mijn voorgeslacht.
Wy zagen 't daglicht vrij. Thans zijn wy Vorstenknechten,
Gedwongen, voor hun recht, hun grilligheên, te vechten.
Eens kenden we op ons goed geen Dienstmanschap of Leen,
En niemand boven ons dan God en 't zwaard-alleen.
Nu houden wy den Graaf onze eigen Sloten open.
Wat wilt ge -! 't Hoog getij des Adels is verloopen,
Hun wieken zijn gefnuikt. - Men wijte 't aan het lot!

WOERDEN.

(Bitter.)

Neen, aan geweld en list!

AMSTEL.

Ja, list van 't Priestrenrot!
Dit leerde, d' onderdaan van Heer en schatting vrijen,
Om Heidnen dood te slaan in Akraas woestenyen.
Dit voerde ons goed, ons erf, voor luttel gouds verpand,
Kwansuis ten dienst' der kerk den Vorsten in de hand.
Dit deed ons, arm, berooid, beladen met kwetsuren,
Het vloekbre Bygeloof op 't gasthuisstroo bezuren,
En laten 't nageslacht, verbasterd van zijn' aart,
Een nietig plekjen gronds met rente en schuld bezwaard.

WOERDEN.

Die dwaasheid is geweest.

AMSTEL.

Wy voelen haar gevolgen!
Maar, zoo zy d' Adeldom geknakt heeft en verzwolgen,
Men zoeke 't aan geen' Vorst, maar eigen roekloosheid,
En dulde, en schikk' den hals naar 't lot ons opgeleid!

WOERDEN.

Zoo duld dan! - Doe nog meer, en help uw stamgenooten
Verdrukken, om u-zelv' het staal in 't hart te stooten.
Voor mij, ik heb 't beslist: of vrij zijn, of vergaan!
Zie daar mijn vast besluit -!

AMSTEL.
Wat woede grijpt u aan!

WOERDEN.
Geen woede. 't Is geen drift van onberaden zinnen.
Neen, Gijsbrecht, 't is iets meer! -
- En lust u, roem te winnen,
U op te heffen tot de grootheid van een' stam
Als de onze?..

AMSTEL.
Spreek.

WOERDEN.
Neem deel in 't gene ik ondernam.

AMSTEL.
Wat is uw oogmerk dan?

WOERDEN.
Wat doen wy hier?

AMSTEL.
We beiden....

WOERDEN.
Den Dwingland. - Tot wat eind heeft hy ons hier bescheiden?

AMSTEL.
Tot slissing van 't geschil en de overoude veet,
Die Zuilens huis en ons verdeeld houdt tot zijn leed,
Verschijnt hy.

WOERDEN.
Zeg veeleer - maar heeft de wand ook ooren? -
Om hier, de wraak ten zoen, in 't wulpsche bloed te smooren!
Ge ontzet u?

AMSTEL.
Herman, ja! - En wien ontdekt gy dit! -

WOERDEN.
Een' Ridder, die als ik, een eerlijk hart bezit,
Een' Krijgsman; een' verdrukte; een' bloedverwant van Velzen,
Van Woerden, die met hun de vrijheid zal omhelzen. -
Of, wilt gy 't liever - een' verrader van zijn bloed,
Die met den Dwingland heult, dien hy vervloeken moet. -
Beraad u op die keuze: ik ga om ze af te wachten!
'k Stel in uw hand den moord der edelste Geslachten;
Gy, offer ze aan den Vorst wiens slavenbrood gy eet -
Of, deel in 't grootsch ontwerp, door Hermans haat gesmeed!

AMSTEL.

(Met aandoening.)

Blijf, Herman! 't Is te veel. - Verrader van mijn vrinden,
Of, waar my eed, en dienst, en weldaân, teêrst verbinden,
De beul te worden van - een' meester - neen, een' vriend,
Die meer dan 't maagschap-zelf, mijn hartlijkheid verdient! -
Hier kieze eens Duivels hart! het mijne moet verscheuren.
Doorstoot het, eer het helle om gruwlen goed te keuren!
Hoe! 'k heb de teêrste gunst, 't vertrouwen van mijn' Vorst!
Ik draag zijn kleederen, zijn Krijgsorde op mijn borst,
't Roept me al mijn plichten toe, zoo 't hart ze kon vergeten,
En 'k laad zijn kostlijk bloed my zwijgende op 't geweten!
Neen, Herman! Neen, sta af van 't opzet, of -

WOERDEN.
Vaar voort!
Breng me aan, en - houde uw hart zich zuiver van dees moord!
'k Heb deernis met een deugd, zoo teder, zoo aandoenlijk.
Maar Woerden...kent gy hem? - zijn stam is onverzoenlijk.
Het bloed uws Dwinglands stroomt, ofschoon het mijne vliet.
Het moedige eedgespan hangt aan mijn leven niet.

AMSTEL.
Barbaar! dit giste ik wel. Maar waarom van uw woeden
My deelgenoot gemaakt? - kan ik den Graaf behoeden? -

Zoo ja - maak hier 't begin van uwe onmenschlijkheid!
Zoo neen - wat baatte aan u mijn wroeging om uw feit?

WOERDEN.

Hoor, Amstel! 'k Kende uw zwak. 'k Hield alles u verborgen;
Doch eindlijk daagde 't licht, de langgewenschte morgen,
Die d' Adel, lang verdrukt, gewis herstellen zal.
Heel Hollands oudste bloem beraamde Floris val.
Geen hunner, of hy heeft des Dwinglands straf bezworen!
En 't staat aan Amstel niet, dit groot ontwerp te stooren.
Maar 'k duchtte, dat een held, een Oorlogsman als gy
Gebrandmerkt wierd als laf, als tuk op slaverny.
Het geldt hier Floris niet, zijn leven of zijn sterven;
Maar 't geldt uw eer, uw' roem; de glorie van uwe erven!
De schande van uw' naam! den val uws stams misschien!
'k Moest eerst uw kieschheid, thands uw' adeldom ontzien.
Geen onzer, die hier schroomt de vrijheid hulp te bieden,
Die ooit den rang bewaart van Hollands Edellieden!
Bedenk dit - Heel uw kroost, valt gy den aanslag af,
Ontadeld, balling, arm, zal boeten voor uw straf.

AMSTEL.

Afgrijslijk! - En gy stemt met zulke gruweldaderen!
't Onschuldig kroost vervolgd om d' edelmoed der vaderen...!

WOERDEN.

Neen, om hun lafheid. - Hier, in 't hoogste staatsbelang,
Moet alles achterstaan. De vrijheid eischt dien dwang.
Het noodlot sleept u meê, gewillig, of weêrstrevend:
Kies, Gijsbrecht! -

AMSTEL.

(Diep verzuchtend.)

Ja, ik kies. Maar angstig, wagg'lend, bevend. -
Verklaar me uw' aanslag. Is hy menschlijk, 'k ben te vreên. -
Fnuik Floris, 'k sta met u; - maar hem te moorden! Neen!

WOERDEN.

Te moorden! - Amstel, hoor. Ik wilde uw hart doorgronden;

Maar ken my, ken den eed waardoor wy zijn verbonden!
Die houdt: Den Graaf te ontslaan van 't langmisbruikt gezag;
't Herstel des Adels door een loflijk Staatsverdrag;
Zijn' Zoon des Vaders recht plichtmatig op te dragen. -

AMSTEL.
Maar Floris....?

WOERDEN.
....noodlot staat aan 's Nazaats welbehagen.

AMSTEL.
Zijn leven wordt ontzien?

WOERDEN.
Wy staan by Englands kroon
Voor Floris leven in, zoo wel als by zijn' Zoon.

AMSTEL.

(Met verbaasdheid.)

Zoo zijn die beiden in uw' aanslag deelgenooten?

WOERDEN.
Het Eedverwantschap is met beider wil gesloten.
Het heeft door hun gezag, door hun bescherming, kracht;
En Floris wordt gcboeid op Londens slot verwacht.

AMSTEL.
Welaan dan! Spaar zijn bloed - en - 'k zal my niet verzetten.
Men binde een' dartlen Vorst aan meer beperkte wetten!
Ik stem het. - Waar de Zoon aan 't hoofd des opstands staat,
Daar wordt het zwijgen plicht, en 't spreken, zelfs, verraad.
Maar toon my....

WOERDEN.
'k Ben te vreên; gy zult den lastbrief lezen,
Door Eduard gesterkt, en....uwer waardig wezen.
Hou daar!

(Hy toont een Pergament met een afhangend zegel)

AMSTEL.
Ik sta verbaasd. - Zijn zegel!

WOERDEN.
En zijn hand. -
Gy zwijgt. Het is genoeg! Gy zijt onze Eedverwant.
Maar Velzen nadert ons.

Tweede tooneel.
Herman van Woerden, Gerard van Velzen, Gijsbrecht van Amstel.

WOERDEN.
Wat brengt gy, dierbre Velzen. -
Neen, veins voor vrienden niet, die de eigen zaak omhelzen.
Weldenkende Amstel is die vuige slaaf niet meer....

VELZEN.
Hy koomt, ik ga hem voor.

WOERDEN.
De Dwingland?

VELZEN.

(Met spijt.)

Onze Heer!

WOERDEN.

(Met bitterheid.)

Zeg: onzer boeren Heer.

VELZEN.

(In den zelfden toon.)

En, Heer van onze vrouwen!

WOERDEN.
Heur lievling voor het minst.

AMSTEL.

(Ernstig, doch zacht.)

Hy noemt ons zijn Getrouwen.

VELZEN.

(Met scherpte)

Bedriegt hy zich?

AMSTEL.
Laat ons rechtvaardig zijn, mijn vriend!

VELZEN.
ô Wees het. Doe nog meer: aanbid hem! 't Is verdiend.
Waarom niet? 't Regent niet dan weldaân op uw' akker,
Mijn bloed-alleen roept wraak, en schreeuwt my, slapend, wakker.
En - waar 't alleen mijn bloed! -

AMSTEL.
Verban die achterdocht.
Neen, Velzen! Amstels hart is aan zijn Vriend verknocht.
Maar tevens aan zijn Bloed, zijn Maagschap en zijn Rechten.
Ik trad uw' aanslag toe, zal aan uw zijde vechten;
Maar zoek geen misdaân, waar zijn boezem vrij is. Delf
Uit droomen van 't verstand geen foltring voor u-zelv'.
Uw eer bleef ongekrenkt van Floris.

VELZEN.
'k Wil 't gelooven.
Ja, de ingetogenheid regeert aan Koningshoven.
Het dartle Koningskind bootst hier geen Koningsstaat,
Bootst 's Vaders pracht niet na, dan slechts in rijk gewaad,
In sleep, in dischvermaak! zijn kuischheid is volkomen,
En Haamstede is de vrucht van onverstandig droomen!
'k Kan zijn. - 'k Heb eerbied voor het bloed van Woerdens huis;
Maar Velzens Gemalin moet meer nog zijn dan kuisch.
Haar vader deelt met my in dit rechtmatig wrokken;

De smaad, die my verteert, verdunt zijn grijze lokken;
En, wat ge, of overtuigd, of zonder grond beweert,
Wat Floris aanbelangt, is Velzens bed onteerd.
En zou mijns Broeders ziel....

AMSTEL.

Hy werd naar 't recht veroordeeld.
Zijn moedwil....

VELZEN.

Amstel, zwijg! waar had dit vonnis voorbeeld!

AMSTEL.

'k Beken het, Floris legt den Adel naauw in band.
Maar 't gold zijn hoogheid hier, het gold de rust van 't Land.
'k Sta toe, het edel bloed is moeilijk in te toomen,
Als 't opbruischt in een jeugd, van fierheid ingenomen;
Maar 't ampt van Rechter moet beschut zijn door zijn zwaard.
Hy heeft het op zijn' eed, tot dezen prijs aanvaard.

VELZEN.

Zoo dat mijn Broeder dan aan vrijgemaakt geboefte
Het leven had verbeurd? Zijn dood was staatsbehoefte?
Zy was 't, ô Amstel, ja; maar in een' andren zin.
Zijn vonnis houdt den dood van heel den Adel in.
Dien drukt hy; maar 't is niets, dien onder 't juk te brengen;
Thands moet het edelst bloed zich van den beul zien plengen!
Brengt dit ons Leenrecht meê; vervloekt zij Leen en Heer!
Dan geef ik 't op, en sterf; maar eerlijk, in 't geweer.

WOERDEN.

Wy-allen, nevens u, zoo veel wy wapens voeren!
Geen wettige Adel zwicht voor Floris vrije boeren;
En Gijsbrecht zweert met ons een eind aan zulk een' dwang.

AMSTEL.

Zoo doe ik.

VELZEN.
Zweer op 't zwaard des booswichts ondergang!

AMSTEL.

(Met de hand op het kruis van zijn zwaard.)

Ik zweer * - Graaf Jan mijn trouw, - en - zijn verbondgenooten!

** (Met ontroering.)*

WOERDEN.
Het is genoeg. Wy gaan.
- * Het wild is ingesloten.

** (Tegen Velzen, in 't heengaan.)*

Derde tooneel.

GIJSBRECHT VAN AMSTEL,

alleen.

Wat deed ik, Hemel! ach! en wat besluite ik thands? -
Ik zwijg - en wacht het eind: daar bleef geene andre kans. -
'k Verwijder my. - Maar neen, de storm is haast ten ende: -
Ach! de aanslag slage of miss', wat brengt het dan ellende?
Valt Floris? Beve 't land! de wrok heeft lang gebroeid;
Wie d' opstand wederstreef wordt redloos uitgeroeid!
Mislukt men? 't Wordt een plicht, wie schuld draagt, uit te delgen;
Ook my; en 'k deel de wraak met bloedverwant en telgen.
'k Ben Leenman - 'k draag zijn kleed - Mijn plicht - Mijn eigen hart...
Ik vind me in strikken, die niet losbaar zijn, verward.
Mijn eed -! Ik zwoer Graaf Jan: - ik zwoer - en dien - zijn' Vader
Aan wien behoore ik dan? wien word ik tot verrader?
Wat kan, wat moet ik doen, aan alle zijde omzet?
Wie voert my strafloos, wie onschuldig uit dit net?
ô Zwakke, ô weeke ziel! wat liet ge u dus verwrikken?
Wat kan ik, hoe 't ook ga, dan voor my-zelven schrikken! -
Doch wie is 't, die den Vorst zijne Oppermacht ontrooft?

Heel de Adel, en de zoon des Landheers aan hun hoofd.
Wat binnenlandsche krijg vermocht dit af te keeren,
Alschoon men zelfs den Graaf met wapens mocht verweeren?
Ach, zoo hy buigen mocht! den Grafelijken staf
Vrijwillig aan zijn' Zoon, nu mondig, overgaf!
Dit denkbeeld treft mijn ziel: ach! dat wy 't daartoe brachten!
Ja, laten we alle hoop nog niet verloren achten!
'k Heb mooglijk op zijn ziel een' invloed die iets baat.
Beproeven we, ons te ontslaan van 't schelmstuk van verraad!
Hy wacht me; ik zou zijn komst op 't Burgslot voorbereiden;
Mijn post is 't, van voor 't plein zijn Riddren op te leiden; -
Ik sidder voor zijn oog, voor ieders aangezicht.
Rampzalig sterveling, die twijfelde aan zijn plicht! -
Hoe! Machteld -!

Vierde tooneel.

GIJSBRECHT VAN AMSTEL, MACHTELD VAN VELZEN,
met Gevolg, als van 't paard stijgende.

AMSTEL.
Gy, Mevrouw! Bedriegen my mijne oogen?
Gy, hier in Utrechts wal!

MACHTELD.
Te viervoet aangevlogen.
U zocht ik..

AMSTEL.
Dus verhaast!

MACHTELD.
Verliezen wy geen tijd
In vragen! 'k Weet, mijn Heer, dat gy rechtschapen zijt.
Gy moet op 't oogenblik my tot den Graaf geleiden:

Zijn leven hangt er aan. - Doch - wees niet onbescheiden -
Ik wenschte de achterdocht van mijn' Gemaal te ontgaan.
Gy kent zijn' sombren geest, met argwaan steeds belaân.
'k Ontwijk hem liefst, en keer....

AMSTEL.

(Met zichtbare verlegenheid.)

Voor de aankomst van uw' Gade,
Mevrouw?

MACHTELD.
Ontwijfelbaar.

AMSTEL.
Die voorzorg komt te spade.
Reeds is hy hier, en toeft met Woerden op den Vorst.

MACHTELD.
Dit valt my als een slag van 't onweêr op de borst. -
Mijn Vader nevens hem! - Ik beef. - Zijn rustloos wrokken....!
Maar de onschuld van mijn ziel...! Mijn hart, lij onverschrokken!
Ja, voer my tot den Graaf.

AMSTEL.
Nog wordt zijn komst verwacht.

MACHTELD.
Hoe! Uit den Vooglenzang vertrokken in de nacht,
En thands...! De Hemel weet, wat lot hem zij weêrvaren!

AMSTEL.

(Ontroerd.)

Mevrouw! - ge onrust u fel.

MACHTELD.
ô Moog hem 't noodlot sparen!

AMSTEL.
Hy stapte een mijl van hier aan 't blaauwe Jachthuis af;

Doch nadert. - Gy verbleekt! -

MACHTELD.

Ach, dat de Hemel gaf,
Dat nooit eene eerbre vrouw haars Egaas oog moest schroomen! -
Dat vloekbre minnenijd nooit hart had ingenomen!
'k Verbleek; maar oordeel zelf, of ik verbleeken moet....

AMSTEL.

(Verlegen)

Zoo keer dan...

MACHTELD.

En de Vorst ligt wentlend in zijn bloed.
Neen, Amstel, 't is hier plicht. - Maar Gy, ik zie u blozen!
Gelei my; laat ons 't uur hier niet verroekeloozen
Dat nog behouden kan, nog redden van 't verraad
Dat toelegt op zijn hoofd. Ach! kwame ik eens te laat! -
Gy kent me, en doet my recht in 't edelste bedoelen:
Gy deelt met my, met elk, in 't eigen plichtgevoelen;
Maar ach! die dierbre plicht, ik hoore 't aan uw taal,
Kost my mijns levens vloek, den haat van mijn' Gemaal. -
Gy zwijgt?

AMSTEL.

(Met ontroering, die hy tracht te verbergen.)

Ik zwijge -? ô Ja. - De grond van deze uw zorgen....
Verraad!....De Hemel weet - aan Hem is niets verborgen -
Wat blijken...Tot hoe verr'...(‘Mijn voorhoofd, sta, sta pal!’)
De Hemel weet alleen...wat zich ontdekken zal! -
Doch keer, Mevrouw - Ja, keer! Zult Gy zijn lijf bewaken,
Indien...!

MACHTELD.

ô Dat ik 't mocht! -

Vijfde tooneel.

GIJSBRECHT VAN AMSTEL, MACHTELD VAN VELZEN,
met haar Gevolg. EEN HOFBODE.

DE HOFBODE.

met verhaasting.

Men ziet den Vorst genaken!
Hy trekt door de Esschenlaan.

AMSTEL.
Welaan, Mevrouw, ik ga.
Gy, raadpleeg met u-zelv, wat nog te kiezen sta.

Zesde tooneel.

MACHTELD VAN VELZEN, alleen, met haar Gevolg.
Neen, toef,* en neem dit schrift. -

(Zy haalt een' gevouwen brief uit den boezem van haar kleed.)*

Helaas! hy is geweken;
Vlieg, Hildegaard, en roep....Neen, blijf, en...hoor my spreken!
Breng zelv...maar neen! - Mijn hart, leg hier uw kieschheid neêr!
Ik weet het, Velzens ziel vergeeft my nimmermeer;
Maar 'k deed den stap, en 'k moest. Ik moet nu alles wagen.
Geen neiging volg ik op, den geessel van mijn dagen;
Geen heimelijke drift die in den boezem slaat,
Heeft (schuldloos dan of niet!) heur' invloed op de daad.
Geen afkeer van den man, wiens wrevel en verachting
In my, met de Echtkoets spot; maar zuivre plichtbetrachting.
't Is inspraak van die plicht, van die onkrcukbre trouw,

Die 't hart bezielen moet van iedere Edelvrouw,
En (ondanks zelf den spijt, dien Velzens inborst voedstert)
Die Velzen-zelf in 't hart voor zijnen Meester koestert.
Wat dan, wat schame ik my? Wat heb ik hier te ontzien?
Een oogenblik van drift, een grimmig woord misschien.
Neen, zoeke ik Velzen-zelv', om hem 't geheim te ontdekken!
De Hemel-zelf deed hem voor my naar Utrecht trekken.
Zijn ziel is bruischend, woest, hy haat my: Maar ze is braaf.
'k Vermij zijn' argwaan dus, en schuw, en red den Graaf.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

HERMAN VAN WOERDEN, EEN EDELKNAAP.

(Wachtende.)

Men hoort een vrengdegeroep van binnen, met gejuich doormengd:

Lang leve Hollands Vorst! De Vorst van Holland leve! -
En bloeie, en heersche, in vreugd! en 't woedende oproer beve! -
Lang leve Hollands Vorst! lang leef hy!

WOERDEN.

(Verdrietig.)

Welk een kreet!

DE EDELKNAAP.
Zoo juicht een dankbaar volk, dat zich gelukkig weet.
Ja! Lang leef Hollands Vorst!

WOERDEN.
Wie durft hier anders spreken!
Ach, vleitaal is goedkoop. -

DE EDELKNAAP.

(Vurig.)

Zoo zie hun tranen leken,
Hun wangen nat bedaauwd en bigglend van het vocht,
Aan 't vol gemoed ontperst!

WOERDEN.

(Met geveinsde bedaardheid.)

Die traan wordt ook gekocht. -
Ge ontzet u, Paadje? Ja, ik leerde nooit te vleien.

DE EDELKNAAP.

(Verontwaardigd.)

En nooit, van tederheid (dit ziet men licht!) te schreien. -
'k Vergeef het u.

WOERDEN.

Zoo dit van Riddertrouw beslist,
Ik lig verr' achter by den minsten boer.

DE EDELKNAAP.

(Fier.)

Zoo is 't.
Maar staken we ons gesprek: Reeds koomt Graaf Floris nader.
‘Ik lees door 't peinzend oog in 't hart van dien Verrader.
Men hoû hem wel in acht!’ -

VAN BINNEN.

Lang leve Hollands Vorst!

WOERDEN.

Ja, leve, leef de Graaf.

DE EDELKNAAP.

(Bijtend.)

Zacht, Woerden - spaar uw borst!

Tweede tooneel.

FLORIS, gevolgd van een aantal Hollandsche en ook etlijke Stichtsche Edellieden. Gevolg van EDELKNAPEN en Hofbedienden, die zich achter op het Tooneel houden. (Onder de Hollandsche Edellieden, GERARD VAN VELZEN en GIJSBRECHT VAN AMSTEL; onder de Stichtsche, DE HEER VAN ZUILEN.) HERMAN VAN WOERDEN.

(De Edellieden plaatsen zich in twee rijen, ter rechter en linker hand van Floris, in een' halven kring. Floris ontbloot het hoofd by het opkomen, en dekt zich na het uitspreken der vier eerste regelen; waarop hy, met eene zachte buiging van 't hoofd en statigen zwaai van de rechterhand, zich tot de geschaarde Edellieden wendt.)

FLORIS.

Heb dank, rechtschapen volk, voor zoo veel liefdetcekenen!
Wie zou, omstuwd van U, zich niet gelukkig rekenen?
Ja, 'k heb in deze uw vreugd uw teêrheid mogen zien;
Mijn hart mistrouwt ze niet, dewijl ik haar verdien.

En Gy, ô Heeren, Gy, mijns zetels hoekkanteelen!
Hoe mag mijn boezem zich in zoo veel Ridders streelen,
Door vriend- en Leenmanschap, en eer- en Godsdienstband,
Maar meer nog door uw hart, aan Floris stoel verpand!
Ja, grootscher blinkt dees kring, en achtbrer, in mijne oogen,
Dan 't goud der Keizerskroon by 't onbepaaldst vermogen.
Mijn Vader nam die glans, dien luister, meê in 't graf,
Maar liet me uw harten na, en 't voorbeeld dat hy gaf.
Het een, als 't ander, is my heilig. 'k Zal mijn leven
Geen ijdle glorie (neen!) maar Hollands welvaart geven.
Gelooft niet, dat ik ooit voor hooger tytels blaak:
Wat haalt er by een Volk dat ik gelukkig maak!
Gezegend zij het Lot, dat ik geen Nageburen
Meer Vijand overliet, wiens wrokken wy bezuren!
Dit (lang vijandlijk) Sticht, de Vorsten, wijd in 't rond,
(Dank Koning Willems zorg!) staan met my in verbond,
En (England moog van spijt om die verbintnis zwellen)

Ik mag den Franschen throon by mijn beschermers tellen.
Wat dan, wat wensche ik meer by 't rusten van het zwaard,
Dan de innerlijke vreê, die 't heil der Volken baart!
Wat bracht ons Willems val dan onorde en verdeeldheid,
Waar van 't ontheisterd land nog woest en onbeteeld leit,
Met binnenlandsche veete, en wapenschrik, en twist,
Die, ja, mijn wakkre Voogd betemd heeft of geslist
(Hem koomt de roem daar van); Maar, laten we, ô mijn Vrinden,
Ons door geen' ijdlen schijn, geen zelfgevlei verblinden!
De sporen bleven, - en de zwakheid van 't gezag
Verbood aan 't Hoofd des Lands wat my gelukken mag.
Ik zag een nuttig deel van Hollands onderzaten
Verdrukt. Het trof my 't hart. - Ik heb hen vrijgelaten,
En vormde een' vruchtbren kiem voor zulk een' middelstand,
Als door zijn nyverheid de welvaart voert in 't land.
Men wederried mijn doel. Ik hoorde, woog, en wikte;
De reden hield het veld, en niets dat my verwrikte.
De vrucht dier poging rijpt en straalt reeds loflijk door.
'k Zie de akkers omgespit, en glinstrende in de voor;
De beemd in jong plantsoen voor 't Nakroost lommer kweken;
Der weî geen runderteelt, het vee geen weide ontbreken;
En 't needrig rietendak, met netheid opgebouwd,
't Vertrouwen tuigen op een eerlijk onderhoud. -

Gy, Heeren! 'k heb met vreugd uw poging meê zien werken,
En eenmaal zien wy 't eind van 't eindloos slotensterken.
Geen zekerheid hang' meer van staal of grendel af,
Maar van 't ontzag der Wet en 't aanzien van den Staf!
Ziedaar, wat rust, wat heil, wat voorspoed aan zal brengen!
De menschlijkheid is schuw van menschlijk bloed te plengen.
De Hemel, 't Erfrecht, schonk my 't Graaflijk rechtsgebied;
Maar 't was voor heel mijn Volk, voor weinig Grooten niet!
'k Wil recht doen aan mijn Volk; - het inlandsch krijgsvunr smooren!
Uw zwaard moet de eer-alleen, de Kerk, en my behooren!
Ik roepe 't in voor 't recht, het Vaderland, en de eer;
Maar, Riddren - van dit uur, ontzeg noch veete meer!

(Men hoort een rondloopend gemurmel onder de Edellieden.)

Ik weet - men hoor my uit! dan dulde ik 't wederspreken,

Ja, 'k verg het als een plicht, een trouw- en vriendschapsteeken -
Ik weet, daar is een deel van belgzieke Edelliên
Gewoon, om 't als hun recht, hun voorrecht, aan te zien,
Als erfgoed van hunn' rang, met aangeworven hoopen
Elkanders eigendom als roovers af te loopen,
En 't land door moord en brand te ontrusten als iets schoons,
Ter wrake eens dollen spijts of ingebeelden hoons.
Getrouwen, 't wierd eens tijd dien wrevelmoed te temmen,
Die aadlijk Huis by Huis in tranen weg deed zwemmen,
Des Adels eêlsten bloem verneêrd heeft of vernield,
En 't Vaderland beroofd van 't geen het dierbaarst hield.
Voorlang begeerde 't Rijk een eindperk aan dit woeden;
Mijn plicht is 't, in mijn Leen, des Rijks gezag te hoeden;
En 'k mane u-allen aan, op uw', op mijnen eed,
Tot eerbied voor de wet, wier plaats ik hier bekleed.

Mijn Heeren! 'k Moest u dit als Rijksvorst mededeelen.
Thands vordre ik uwe trouw in 't staven dier bevelen.
Geen' waarborg vraag ik u; uw woord behoeve ik niet.
Ik ben gerust op 't hart waar Hollandsch bloed door vliet.

(Na eene korte verpoozing, op nieuw met de hand wenkende.)

Het Huis van Amstel heeft met Velzen en met Woerden
(Gevolgen van een' krijg dien ze eertijds wettig voerden,)
Eene oude Maagschaps veet op Zuilens stam gevoed,
En deze vordert recht van 't jongstvergoten bloed.
De manslag moet verzoend, het recht en de eer bevredigd.
Ik vraag niet, van wat zij' mijn Hoogheid zij beleedigd;
Maar stel me als Scheidsman, niet als Rechter, in 't geding.
Partyen, laat ge uw zaak aan mijn vereffening?

(Woerden, Amstel, en Velzen, ter eener, en Zuilen ter andere zijde, buigen zich)

Welaan dan, 't zij voleind! Gy zult mijne uitspraak hooren.
't Waar voedsel voor den wrok, 't voorleedne na te sporen:
Dat blijve in duisterheid, en zij niet opgedekt.
De doode ruste in 't graf tot hem Gods Engel wekt!
Gy, Heeren, stelt den prijs van 't zoengeld, aan de Magen
Verschuldigd. 'k Zal de helft voor mijn Vazallen dragen.

Wat zegt men?

(Beide part yen buigen zich op nieuw.)

'k Ben te vreên. - Mijn Vrienden! thands ter Kerk',
En vrede en zoen op 't Kruis bevestigd voor zijn zerk!

(Na eenige tusscheppoozing.)

Mijn Heeren, 't is genoeg: Ik heb den Raad ontbonden.
Nog eenmaal; - Blijv' de vrede in Holland ongeschonden!
'k Begeer het op u, en (in naam van 't Vaderland)
Ik smeek het als een gunst, een weldaad van uw hand.
'k Wil al mijn zorg voortaan dit edel voorwerp geven. -
'k Schenk oorlof. - Amstel, blijf, en Gy, mijn beide Neven!

WOERDEN,

ter zijde, tegen AMSTEL, terwijl de Vergadering uit één scheidt.

Gy hoort het, Amstel!

VELZEN.
Beef de ontzinde Dwingeland!

WOERDEN,

als te voren.

Thands vrij door 't zwaard alleen, of eeuwig in den band!

Derde tooneel.
Floris, Herman van Woerden, Gerard van Velzen, Gijsbrecht van Amstel.

FLORIS.
De Staatszorg heeft haar deel. Laat thands de Vriendschap spreken
Gy weet het, welk gevoel rechtschapen harten kweken:
Gy weet het, wel te doen is Floris hoogste zucht:
Mijn Vrienden, laat mijn werk geen onvolkomen vrucht!

Ik vlei me, in dezen zoen u 't open hart te toonen
Dat deel neemt in uw heil, getrouwheid wil bekronen; -
'k Draag met u, waar u 't recht niet toelaat van te ontslaan; -
Ik rekende op uw' dank, en - 'k vinde u onvoldaan!
Kom, Woerden, schuif die wolk, die door uw oogen wemelt,
Ter zijde! 't hart verlicht! het voorhoofd opgehemeld!
Een helder, blij gelaat in Riddren my zoo waard,
Is eindloos meer voor my dan al het goud der aard.
Ik schenk den gantschen zoen (dit mocht u 't hart bezwaren)
Aan de achting die ik voed voor deze uw grijze hairen!
Aan 't maagschap dat ons bindt! Of, zegge ik zoo ik denk,
Ik reken 't u geen gift, wat ik my-zelven schenk.

WOERDEN.

(Belemmerd)

Doorluchtigste!

FLORIS.

ô Geen dank! En gy - vooral geen tranen
Mijn Amstel! - Leeft een Vorst, dan in zijne onderdanen?
Een Vriend, dan in zijn' vriend? - Men toon' me een blij gelaat!

AMSTEL.

‘Een Duivel! wien van ons het wroegend hart niet slaat!’

WOERDEN.

Gy weet het, Graaf, mijn rug heeft nooit geleerd te buigen.

FLORIS.

Wie vergt uw stramme leên dat uiterlijk betuigen!
Neen, grijze Vader, neen! bedek dat achtbaar hoofd:
Steeds heb ik u mijn' vriend van goeder hart geloofd. -
Maar Velzen -!

(Met eene bedenklijke houding.)

VELZEN.

Graaf -?

FLORIS.

Ook u, - wat trouw aan mijn belangen
Betreft. Maar 'k zie met pijn die bleekheid op de wangen,
Dat somber uitzicht, dat een boezemleed verbergt,
Het geen mijn oog misschien mijns ondanks voedt en tergt.
Mijn Velzen, zijn we oprecht! Ik heb uw zwak begrepen.
't Is minnenijd, mijn Neef! Zy knelt met gloênde zweepen.
De schoonheid van een Gade, uw wellust, staat u dier.
Het Hof verheft haar glans, haar Koninklijken zwier!
En, mooglijk is in u een argwaan opgerezen,
Als mocht ik-zelf voor haar niet gants gevoelloos wezen.
Bedrieg ik me? - ô Mijn Vriend! Verban een' ijdlen schrik!
Geen meer aandoenlijk hart voor 't vrouwlijk schoon dan ik!
'k Aanbid het; en veellicht, waar my de keus gebleven,
Was Machteld aan mijn zij' tot 's Lands Gravin verheven.
Zie daar, 'k verberg u niets, 'k ontsluit u mijn gemoed!
Maar, heilig is my de Echt, en heilig 't edel bloed.
'k Betuig u, zoo mijn eed uw onrust slechts kan heelen,
Nooit zag ik de eedle Maagd in mijn begoochling deelen.
Haar Vader wist alleen, dat zy my dierbaar was,
En schonkze uw Echtkoets. - 'k Zuchtte, en deze wond genas. -
Voor 't oovrig: ze is uw Gâ. Haar onbesproken wandel,
Haar strenge zedigheid, zoo vreemd van minnehandel,
Haar eenzaamheid op 't slot, waar ze als verbannen leeft,
En Hof en Hofstaat schuwt - Maar Velzen! hoe, gy beeft! -

VELZEN.

De ontroering, Vorst - ‘ô hoon!’ - de ontroering van mijn zinnen -
Verbiedt my -

FLORIS.

(Vertrouwlijk.)

Spreek, spreek uit; betoon, haar teêr te minnen!
Ja; minnenijd is blijk van liefde en huwlijkstrouw,
Maar make uw foltring niet in d' arm der beste Vrouw;
Noch make, in uw bezit, haar 't leven zelfs onlijdbaar!
In zulk een heuchlijke Echt zijt gy-alleen benijdbaar. -
Of twijfelt ge aan mijne eer, mijn Ridderwoord? - Hou stand,
En smoor uw grieven niet. - Uw' handschoe, of uw hand!

VELZEN.

(Met terughouding en zelfbedwang,)

Graaf! - deze spotterny...wordt...bitter.

FLORIS.

(Met openheid en toegevendheid.)

Ze is onschuldig. -
Uw hart is groot, mijn vriend, heeft deugden, die ik huldig.
Ik wenschte u niets dan slechts wat buigzaamheid van geest:
Het leven vordert die; en - in den Adel 't meest. -
Gy, Woerden, staat gy 't toe, dat diep, dat eeuwig peinzen,
Dat broeien over 't leed? - Verraders voegt het veinzen;
Geen' Krijgs- geen' Edelman van 't echte Hollandsch bloed.
Geef aan uw' Schoonzoon iets van dit uw kalm gemoed!

Vierde tooneel.
Herman van Woerden, Gerard van Velzen, Gijsbrecht van Amstel.

WOERDEN.
Gy hoort het, Velzen!

VELZEN.

(Met losbrekende aandoening.)

Ja: mijn' handschoe - De vermetele!
Ik breng hem dien op 't zwaard. - Dat hy zijn spotzucht ketele
En hoon op oneer hoop'! - Mijn boezem staat in vuur. -
Maar 'k zweer - eer de avond valt - dit spotten staat hem duur!

Vijfde tooneel.
Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel.

WOERDEN.

(Op een' tergenden toon.)

‘Mijn Amstel - gy vooral geen tranen!’ - Laffe vleier!
Die tranen...! Bloos, ja bloos, gy kinderlijke schreier!
Ge onteert uw' Adel!

AMSTEL.
Neen; maar gy de menschlijkheid!
Ja, 't hart wordt my verscheurd op 't denkbeeld van ons feit.
De wroeging....

WOERDEN.

(Met verachting.)

Spreek my nog van wroeging van 't geweten.

AMSTEL.

(Met waardigheid.)

Ja, wroeging; 'k noem het woord. Zoo fel gy zijt gebeten,
Uw eigen hart eert zelf zijn goedheid tot uw spijt,
En zegt u in 't gezicht, dat gy - ondankbren zijt.

WOERDEN.
Ik acht geen gunst, geen gift, uit 's onderdrukkers handen.
Verga hy met zijn gunst die d' Adel aan durft randen
In 't edelst dat hy heeft. Mijne eer berust in 't zwaard.
Ontweldig 't my die kan; maar - beef hy!

AMSTEL.

(Met waardigheid.)

Denk bedaard.

WOERDEN.

(Grimmig.)

Bedaard? - Bedaar gy eerst van uw onmann'lijk sidderen!
Wat geest bedwelmt u dus, gy schandvlek onzer Ridderen?

AMSTEL.
Zacht, Herman, 't gaat te hoog!

WOERDEN.
Te hoog voor tranen, ja!
Maar voor den degen niet. - Zoek Floris, smeek genâ!
Ontdek, terwijl gy 't moogt, ons roemrijk onderwinden!
Verraad, in 't Eedgespan, uw' eed en trouwste vrinden!
Ontfang nog, eer hy valt, zijn' laatsten trap op 't hart
Als weldaad! Zie uw' naam met onuitwislijk zwart
Gebrandmerkt, en gevloekt, in Eeuw- en Volkskronijken!
Ga, Amstel - 'k zie het aan, en zal geen' voetstap wijken:
En - dat gy 't eindlijk weet of ik te moedig draaf, -
Ik ben in deze Burcht meer meester dan uw Graaf.

AMSTEL.
'k Betwist die rechten niet, waar in wy allen deelen.
Maar Woerden -! 't doet my aan, het argloos lam te kelen,
Dat hupp'lende om my speelt, en 's moorders handen lekt.

WOERDEN.
Hy argloos! - Nog dit uur....

AMSTEL.
Werd ook mijn drift gewekt.
Maar - wint onze Adel iets by 't onderling verdelgen,
Dat telkens ons verzwakt en eindlijk in moet zwelgen?
Zoo 't Floris heerschzucht waar, hy voedde door zijn list
(En wederstond haar niet) die wrevelzieke twist.
Ja, de eeuwige onlust van die veeten die steeds wrokken,
Heeft honderden hun glans, hunn' eigendom onttrokken.
Wat helpt den Adel toch of dapperheid of recht,
Nu 't aantal van geboeft' des Oorlogs kans beslecht?
Wy weten 't, die voor 't onze als fiere leeuwen vochten!

Wat was er de uitkomst van in beide legertochten?
Om vrijheid, schuts, en goed, ons erf in leen verkeerd!
Van de onafhanklijkheid tot 's Graven dienst verneêrd!
Geen Huis is meer in staat, zich-zelf in stand te houden;
Wat zijn die steunsels thands, daar we eertijds op vertrouwden?
Verbonden, reis op reis afwislende als 't belang,
Bereiden elk Geslacht verderf en ondergang.
En eindlijk treft de Graaf, hy late ons in dit woelen,
(Verlangt hy 't geen gy vreest) het wit van zijn bedoelen.
Ja, 'k zie met weêrzin ons van 't schittrendst recht beroofd;
Maar de Adel moet vergaan, of bukken voor een' Hoofd.
't Is nooddwang van den tijd. - Dit Holland, thands in leden
Verstrooid door huisbelang, door afkomst, spraak, en zeden,
Moet tot één lichaam zijn; ontzachlijk buiten af,
Wanneer 't een rust geniet, beschermd door 's Graven staf.
Dan zullen we eerst tot macht, tot eer, tot aanzien steigeren,
Wanneer we aan hooger macht geene onderwerping weigeren.
Dan wordt uw Woerden, dan mijn Amstel, reis op reis
Niet omgekeerd, ontvolkt, in 't midden van de peis.
Dan zal de helft van 't jaar de manschap niet verletten,
Om 't halfverroeste zwaard in 's buurmans bloed te netten,
En de oogst niet wachten op den uitslag van een' Slag,
Die telkens grondslag wordt van 't breken van verdrag.
Ja, Woerden, 'k doe ons zelfs nog grootscher heilvoorspelling.
Wat is ons leven thands dan onrust, zorge, en kwelling?
Wat 's onze weelde en pracht? De holle burgzaalwand,
Wat toont hy dat ons oog verlustigt, ons verstand
Verlicht of voedt? - Gy lacht? - Zie Frank en Italjanen.

WOERDEN.

Vaar voort! 'k Bemerk den kneep. Zie daar de bron dier tranen!
Dat schoon tapijtwerk, die penceelkunst (laffe pronk,
Dien Floris, Fransch in 't hart, zijn' Gunstelingen schonk!)
Betoovren u de ziel. Dat poppenspel der Papen,
Daar kindren, daar op 't hoogst zich Vrouwen aan vergapen,
Dat in de Kerken past, maar in geen Burgportaal!
Zwijg, Amstel! 's Krijgsmans pronk is schild en Oorlogsstaal. -

ADSTEL.
En, als gy, uitgeschud uit erfgoed en gevangen,
Uw leven van den wenk eens vijands af ziet hangen,
Of, vluchtende achter land, op Gods geleide zwerft,
En zelfs uw laatste troost, het aadlijk wapen, derft;
Wat dan -?

WOERDEN.
Des Graven eed verbindt hem....

AMSTEL.
Om te boeten
Voor roekloosheden, die wy-zelv' ons wijten moeten? -
Indien zijn tusschenkomst dien voorstaan moet naar 't recht,
Die door een' machtiger verneêrd werd in 't gevecht,
Waar-, waarom zoo veel bloeds dan nutloos uitgegoten?
Zijn oordeel sliss' 't geschil by rade van 's Lands Grooten!
De laatste toevlucht toch, verliest men 't Oorlogspleit,
Is eeuwig by den Vorst en zijn rechtvaardigheid.

WOERDEN.
Voortreflijk! - Amstel, ach! hoe weet gy 't hart te roeren!
Ga, preek, in 't Monnikskleed, de Kerktucht by de boeren!
Maar leg dat Krijgszwaard af, dat slechts uw heup ontsiert.
Uw tong is my te sterk - maar 'k heb den arm gespierd,
En 't hart vol Oorlogsmoed, uit Moeders borst gezogen. -

AMSTEL.
En ik -!

WOERDEN.
Gy hebt voorlang den Hoovling aangetogen.
Wy scheiden.

AMSTEL.
Vijand?

WOERDEN.
Neen. Nog maagschap, zoo gy 't wilt.

Wy zijn door 't bloed vereend, hoe onze taal verschilt;
En eindlijk ('t moog dan zijn met Floris hoofdbedoelen
Zoo 't wil, mijn grove ziel kan niet zoo fijn gevoelen,
En 'k hou de rechten vast van heel mijn Voorgeslacht.)
Wy zwoeren. 't Is gedaan, en buiten onze macht.
Graaf Jan is onze Heer; en Eduard....

AMSTEL.

Wy zwoeren
('t Is waar, en 't prangt mijn ziel) een schelmstuk uit te voeren.
Maar kon die heillooze eed ons van den eed ontslaan,
Den Vader, en den plicht, dat is, ons-zelv', gedaan?
Is eedbreuk in uw oog verdedigbaar, of gruwlijk,
Waar moet zy schuldigst zijn? waar, meest of minst afschuwlijk?
Spreek, Woerden!

WOERDEN.

'k Zeg nog eens, my is dat reevlen vreemd;
'k Ben Krijgs-, 'k ben Edelman, die 't zwaard in handen neemt.
Maar heeft ook Floris eed die rechten niet geheiligd,
Die d' Adel eigen zijn? voor indracht niet beveiligd?
Hy breekt zijn' eed aan ons; zijn eedbreuk houdt ontslag
Van 't Leenheerschap op ons en 't Grafelijk gezag.

Zesde tooneel.
Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel, Gerard van Velzen.

VELZEN.

Zie daar die zedigheid, zoo streng, zoo onbesproken!
Die eenzaamheid op 't Slot! - De twijfel is verbroken!
Mijne Ega - (Woerden, voeg uw woeden by het mijn!) -
Is hier! - Aan 't Hof! - Gy schrikt?

WOERDEN.

(Na eenig bedenkens.)

- Maar 't kan niet mooglijk zijn.

VELZEN.
t Is mooglijk! 't Is te waar! - 'k Zag eene van haar Vrouwen
Op 't voorplein, by den trap van 's Bisschops zijgebouwen:
Ik zag haar rijpaard, met mijn wapens op het dek.
Ik vroeg. Men wees my heen naar 's Graven spreekvertrek.
Daar wachtzy.- Grijzaart, spreek! kunt, kunt gy't thands gelooven?

WOERDEN.
't Gaat alles wat mijn ziel zich voorstelt, verr' te boven.

VELZEN.
Te boven -? Ach, mijn vriend, mijn Vader! zoo 't u treft,
Zoo de oneer van uw spruit u 't kalme bloed verheft,
Wat waant ge dan van my, (gy weet, of ik haar minne!)
Misleid, bespot, gehoond! - Zy, Velzens Gemalinne!
Zijn kruin beladen met verachting! - Woerden, wraak!
Wraak, die geene eeuw verzwijg'; die, als een donder, kraak'
En ratel' tot in 't oor der laatste nageslachten!
Wraak, Woerden! bloed en dood! Wat staat gy in gedachten
Verstompt? - Waak op, 't is tijd, wreek uw' en mijnen hoon!
De Dwingland smoore in 't bloed, die dartle Koningszoon!

WOERDEN.
Ja, 'k sta versteend van spijt, en wettig al uw woeden.
Zoo heimelijk een reis moet alles doen vermoeden.
Licht echter dat hierin hare onschuld wierd misleid,
En zelfs, uw naam misbruikt by hare onnoozelheid.
Het faalt aan 't Graaflijk Hof aan geen verniste treken.
Men schorte 't oordeel op tot meerder zij gebleken;
En, zoo zy schuldig is, zie daar mijn rechterhand!
Ik-zelf, ik wring haar 't zwaard in 't eerloos ingewand.

(Amstel, die zich gedurende Velzens gesprek ter zijde begeven had, treedt weder toe, en weêrhoudt Woerden, die met Velzen vertrekken wilde, in 't heengaan)

Zevende tooneel.
Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel.

AMSTEL.
Blijf, Woerden! - 'k Gaf mijn' eed; wie zijn mijne eedgenooten?

WOERDEN.
De machtigste Adeldom (slechts enkele uitgesloten)
Uit Holland, en de bloem der Huizen, wijd in 't rond.
Zelfs Henegouwens Graaf staat met ons in verbond.

AMSTEL.
Hoe! hy, zoo duur verplicht aan Floris grooten Vader!
ô Weldaân, wat 's uw loon!

WOERDEN.
Ook Heusden.

AMSTEL.
Hy, verrader?

WOERDEN.
Beleedigd is hy in 't gevoeligst van zijne eer.

AMSTEL.
Beleedigd; maar verzoend. Hy nam hem aan tot Heer.
Bedriegt ge uzelv' of my? - Neen, Heusden is rechtschapen.

WOERDEN.
Zoo weiflen zweeren was, ik toonde u 't Kleefsche wapen,
De Luipaarts van Van Veen, heel 't Huis van Teisterbant,
Meê borgen nevens ons in 't bond met Engeland.
Of zouden we, elk, dier kroon verbond en eed verbreken
Om Floris wulpschen aart en Walsche Staatkunsttreken?

AMSTEL.
En de uitvoer?

WOERDEN.
Werd betrouwd aan Velzen en aan my.
't Is alles hier omzet, van allen toegang vrij.
Wy wachten Kuik-alleen. - Geen middel van ontkomen
Blijft oovrig aan den Graaf. Geen weêrstand is te schromen;
Geen oproer, geen geweld, geen onrust binnen 't land.
Men scheept hem zwijgende in aan 't Muiderberger zand;
En morgen wordt Graaf Jan als Heerscher uitgeroepen,
En heel de grens gedekt door Henegonwsche troepen.
Dus zien we ons recht hersteld, het Vaderland gered,
En 't wettig Graaflijk oir regeert ons naar de Wet.

AMSTEL.
En zal het dankbaar volk, gelukkig by zijn wetten,
(Wat waant gy?) zelfs geen' voet voor hunnen Vorst verzetten?
Gy weet, het bidt hem aan -!

WOERDEN.
Wie vreest het log Gemeen?
Het komt, maar 't komt te laat, en hoofdloos, op de been:
't Verstrooit zich: 't zal, als hem, hunn' nieuwen Heer aanbidden.
Dien voeren we, als een schild, waar 't nood heeft, in ons midden.
't Behoeft een' afgod, ja, dit weet ik, in hunn' Heer;
Maar, marmersteen of hout, zy vallen voor hem neêr.

Achtste tooneel. Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel, een hofbode.

DE HOFBODE

(aan Woerden).

Een Krijgsheraut van Kuik verzoekt gehoor te erlangen.

WOERDEN.
Hy zij, gelijk 't betaamt, naar Wapenrecht ontfangen.
Heeft hy gevolg?

DE HOFBODE.
Alleen een' eenig' Edelman.

WOERDEN.
Men doe hem eer! - Zijn naam?

DE HOFBODE.
Hy maakt geheim daar van.

WOERDEN.
Genoeg! - Verzeker hem, dat, hoe die naam moog wezen,
De mijne waarborg blijft, dat niets - hem staat te vreczen. -

AMSTEL.

(Na dat de Bode vertrokken is.)

Een Krijgsheraut van Kuik?

WOERDEN.
Die Floris 't leen ontzegt.
Gy weet, steeds heeft hy 't hart aan plechtigheên gehecht.
Hy achtte 't eer- en eed- en leen- en plichtonteering,
Indien hy zwijgend deelde in onze samenzweering.
Van daar die toestel.

AMSTEL.
Kuik! mijn boezem acht u hoog.
Gy houdt en Leenmanschap en Ridderplicht in 't oog; -
En ik, lafharte prooi en speelpop van mijn Magen,
Sluit de oogen toe en volg, waar my Verraders jagen!
Maar 't zij zoo - 'k Kan alleen dien stormwind niet weêrstaan;
Ik geve 't op aan 't Lot: daar is geen redden aan.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.
Floris, Herman van Woerden.
Gevolg van Hofbedienden achter op 't Tooneel.

FLORIS.
Hoe! Kuik ontzegt my 't Leen?

WOERDEN.
Gy zult zijn' Schildknaap hooren.

FLORIS.
'k Beken het, deze maar klinkt me onverwacht in de ooren.
Hy kondigt me Oorlog aan door Krijgsbode en Heraut!
De veldmuis wil den Leeuw bespringen in zijn woud.
Het zij zoo! 's Mans onthaal bevele ik aan uw zorgen.
Ik zie hem na den disch; of mooglijk wel, op morgen.

WOERDEN.
Hy vordert heden nog zijn afscheid na 't gehoor.

FLORIS.
'k Vergun het hem. Men stell' zijn' meester niet te loor!
Licht wenscht hy morgen vroeg mijn landen te overvallen,
En voert me, eer 't zonlicht daalt, gebonden uit dees wallen.
Wat weet men 't! - Ja, mijn vriend, te reeknen naar den schijn,
Die Heer van 't Land van Kuik moet zeer ontzachlijk zijn!
En daarom! dat we ons thands de vreugde niet verderven.
Dees middag houde ik Feest, ik mocht dees avond sterven!

WOERDEN.
‘Die boert mocht eer hy 't weet in bittere ernst vergaan.’

FLORIS.
Maar gy, gy dient my niets dan krijg en wapens aan?

WOERDEN.
Niets anders heb ik thands uw Hoogheid aan te bieden.

FLORIS.
(* Aan een van 't gevolg.)
Onzalige Oorlogsbô! Niets anders? - * Edellieden!
Wie wacht in 't voorvertrek?

DE EDELMAN.
Vorst! Velzens gemalin.

FLORIS.
Zie daar een' andren bô! - Men lei haar ijlings in! -
Dit hadt ge my verheeld. Uw dochter hier te aanschouwen,
Vereischte een Feest van my, en dacht gy 't haar te onthouen?
Neen! zij ter harer eer' een Jachtspel aangericht!
Dees middag heilig ik aan mijne aanbidbre Nicht.

WOERDEN.
Geloof my, Graaf, ik wist....

FLORIS.
Nog niets van deze ontmoeting!
Te meer nog streelt mijn hart de gunst van haar begroeting.

't Verrassend heeft een zoet, dat alle zoet verdooft.

WOERDEN.
‘Die zoetheid hangt u licht nog rijklijk over 't hoofd.’
Ik zie, zy nadert. Graaf, 't is voeglijkst, haar te ontwijken.

FLORIS.
Waarom?

WOERDEN.
De teedre Vrouw mocht van den schrik bezwijken,
Indien ze een' Vader of een' Ega vinden mocht,
Waar ze u, en u-alleen, en niemand anders zocht.

FLORIS.
Neen, Woerden, blijf veeleer.

Tweede tooneel.
Floris, Herman van Woerden, Machteld van Velzen.

FLORIS.
Treed onverschrokken nader,
Mijn Nicht! Gy vindt my hier verzelschapt van uw' Vader.
Is de eer van uw bezoek hem mooglijk toegedacht;
Duld echter, dat ik hier de Gastrechtplicht betracht!

MACHTELD.
Neen Vorst: ik dacht niet, hem, maar mijn' Gemaal te vinden.
Dien zocht ik - Minst, u-zelv'. - Verschoon mijn onderwinden!
Iets dringends....

WOERDEN.
‘Wel bedacht!’

FLORIS.
Zit neder, hoe 't ook zij!
Wie kan my welkom zijn, wie zoo gewenscht als gy!
Uw Echtgenoot verschijnt. - Vergun my middlerwijlen
Dat ik uw zij bekleed'; mijn Boden zullen ijlen.
Gy, Woerden, weet veellicht...?

WOERDEN.
‘'k Begrijp den wenk alreê.’
ô Ja, ik weet het, Graaf. -

(Onder 't heen gaan.)

‘Dat ik uw zij bekleê.’

(Na WOERDENS vertrek geeft de Graaf een' wenk aan 't Gevolg, dat zich daarop verwijdert.)

Derde tooneel.
Floris, Machteld van Velzen.

FLORIS.
'k Verheug me, u eindlijk eens in mijn verblijf te aanschouwen,
Mevrouw! en 't is me een gunst. By Hollands Edelvrouwen
Uitstekende in geboorte als in bevalligheên,
Vergeeft m'uw fierheid licht wat elders trotschheid scheen.
'k Mocht mooglijk van uw' rang by de edelste Geslachten,
Van de eerplaats uws Gemaals in mijn Paleis, verwachten,
(Ik rep van Maagschap noch betrekking van voorheen)
Dat de omgang met mijn Hof niet gants wierde afgesneên,
En kon me, als heel dat Hof, van de eenzaamheid beklagen,
Waarin ge uws levens bloem gedoemd schijnt af te knagen.
Dan neen, Mevrouw, ik weet, sints eene onzalige Echt
Uw noodlot aan het lot van donkren Velzen hecht,
Dat ge om de teedre plicht van Dochter en van Gade,

Den luister van mijn hof met fieren moed versmaadde.
Ik eer, gelijk 't betaamt, die grootheid van gemoed.
Gy kent dit hart, Mevrouw; gy kent zijn' vroeger gloed;
Die vlam, waarvan ik eens voor uw verdienste blaakte,
Bedwong ik toenze uw Echt misdadig, wraakbaar maakte;
En 'k voere u hier geen taal, die ge uit den zelfden mond
In heuchelijker tijd met wederzin verstond.
Ik vleide my - Vergeefs! die droomen zijn vervlogen! -
Uw boezem waar misschien tot Floris min bewogen;
Maar 't Vaderlijk gezag gaf Velzens aanspraak klem.
Gy huwde, en 'k heb uw trouw bekrachtigd door mijn stem.
Maar, kon ik zonder schrik, en zonder my te ontroeren,
U Bruid van Velzen zien, en aan mijn' arm ontvoeren,
Niet onverschillig wierd me, als Graaf, als Bloedverwant,
Uw noodlot in den prang van dees uw' huwlijksband.
Ik zie den Minnenijd, hoe zeer gy 't wilt verzaken,
Op 't noemen van uw' naam in Velzens oogen blaken;
Zijn kaak verbleeken op de melding van dien glans,
Die u de parel maakte in Hollands Maagdenkrans
En in de laagste hut een Rijkskroon blind zou schitteren.
Wat zeg ik? 'k Zie zijn' geest zich immer meer verbitteren,
Door sombre mijmering vermeesterd, en gedoofd
In zwarte dampen die hem dwarr'len door het hoofd. -
'k Bemin hem; 'k heb, begaan met dit naargeestig zwoegen,
Hem opgehoopt met eer, met weldaân, met genoegen. -
Vergeefs! - Zijn kwaal neemt toe, de wonde zit in 't hart.
ô Geef me een middel in tot heeling van die smart. -

MACHTELD.

Mijn Heer, het waar te veel, indien ik een vermoeden
Het geen mijn' Egâ treft, door duistre taal kon voeden.
Uw zorg voor zijn belang vereert en hem en my;
Doch, waan niet dat mijn deugd verdacht aan Velzen zij!
Of, dat een ijdle droom zijn ziel hebbe ingenomen,
En my van 't Hof vervreemde om argwaan voor te komen!
'k Beklaag my niet by u van 't hart van mijn' Gemaal.
't Is edel; en (vergeef mijne al te vrije taal)
Zoo mooglijk Velzens ziel, eenstemmig met de mijne,
By 't dartle Hofbanket te stroef en somber schijne,

Men schrijve een' Edelman geen zwakheên, hem onwaard,
Of my geen neiging toe, die zulke zorgen baart!

FLORIS.
Hoe dus...!

MACHTELD.
Ik smeek u, Vorst, doe Machteld recht weêrvaren.
Vergeet, dat ze ooit uw hart....En laat haar de eer bewaren!
De Gade, dien haar 't Lot, dien haar een Vader schonk,
Is edel, schoon zijn hoofd niet met uw' hairband pronk'.
Zijn rechten, over my, zijn heiliger dan de uwen.
Ik nam zijn wetten aan als Egâ by het huwen,
Zy zijn my dierbaar, en (het belge u niet, mijn Heer!)
'k Verandwoord hem noch my, en vraag uw zorg niet meer.

FLORIS.
Ik ben voldaan, Mevrouw; en, schoon ik nooit kon vreezen,
Mijn zorg op zulk een wijs hier af te zien gewezen,
'k Verban eene achterdocht die u en Velzen hoont,
En die 't u licht zal zijn dat ge ongegrond betoont.
Vergun me, u dezen dag een vrolijk feest te geven.
Het geldt uws Egaas eer indien gy 't zoudt weêrstreven:
't Waar minnenijd in hem, en vrees in u geacht,
Indien ge u-zelve onttrokt aan de eer u toegedacht.

MACHTELD.

(Als met schrik oprijzende.)

‘ô Hemel!’ - Feesten, Graaf! Geprest door andre zorgen
Verschijn ik hier. - Gy-zelf - Ik houde u niets verborgen -
Maar neen, mijn Egâ - Doch die Egâ mint zijn' Vorst.
Hy toeft, en - echter, 't dringt, het woelt my in de borst: -
Het offer viel misschien voor 't slachtmes eer men 't waande -
De Hemel weet - het uur is mooglijk reeds aanstaande.
Ik moet -

FLORIS.

(by 't opkomen van Velzen.)

Uw' Echtgenoot!

Vierde tooneel.
Floris, Machteld van Velzen, Gerard van Velzen.

FLORIS.

(Haar Velzen te gemoet leidende.)

Zie hier uw Gemalin!
'k Gelei haar thands by u, gelijk uw Hofknaap, in,
Mijn Velzen. - 'k Weet mijn' plicht, en zal geen Echtelingen
Belemm'ren door het oor in hun geheim te dringen.

Vijfde tooneel.
Gerard van Velzen, Machteld van Velzen.

VELZEN.
Gy hier! en met den Graaf in heimelijk gesprek?

MACHTELD.
Mijn Egâ, 'k zocht naar u....

VELZEN.
In 's Graven bedvertrek!
Gy naamt den rechten weg om een' Gemaal te vinden.
Ontrouwe!

MACHTELD.
Laat de drift uw oordeel niet verblinden.
Een allerwreedste zorg dreef my naar herwaart aan
Om u.....

VELZEN.

In 's Graven arm, dus blijkt het, wel te ontgaan!
Rampzaalge, of hoopt gy nog....?

MACHTELD.

Gy zult mijne onschuld weten,
Verneem slechts...!

VELZEN.

Onschuld? Beef! wie zal dan schuldig heeten!

MACHTELD.

Gy waant dan -?

VELZEN.

Wanen, hoe! - Verbonden door de Trouw,
Den dartlen Minnaar die u aanzocht...!

MACHTELD.

Ach, weêrhou
Die woorden. Spaar uw Gade, en ô! ontzie u-zelven!
Vrees de ooren van den wand, de tong der hofgewelven.
Zy wedergalmen reeds van uwen minnenijd.

VELZEN.

En van uw ontrouw niet, ondankbare?

MACHTELD.

Uw verwijt
Doorgrieft me - Ach, hoor voor 't minst. - Verdenk my; zoo 't uw harte
Vermag, maar hoor -!

VELZEN.

ô Hoon! ô Onverzwelgbre smarte!
Waar meê kunt ge uw vergrijp bewimplen, snode Vrouw?
Is, aanzien van den Graaf, geen schennis van uw trouw?
Geen voeden van de vlam die door zijn' boezem dartelt;
Die uit zijn wulpsch gelaat in zichtbre vonken spartelt;
Die ge aanbliest eer my de Echt - den naam van uw' Gemaal,

Uw hand, maar 't hart niet, schonk, en de oneer?

MACHTELD.

Bittre taal!
ô Velzen, heeft mijn ziel dan nooit genoeg geleden?
Welaan! doorstoot my 't hart, verbrijzeld, platgetreden!
Maar gun me, ai gun het oor aan 't gene een dure plicht
My oplegt. - 'k Zeg hier niets van 't geen ik heb verricht:
'k Kan dulden; 'k draag 't verwijt, hoe schuldloos. Slechts dit eene:
't Geldt u, den Adel, 't Land -! Dan zwijge ik, en versteene.
Wacht, wacht uw leven, en....

VELZEN.

Wat scheelt my 's levens Hel!

MACHTELD.

Sla de oogen op dit schrift; dit eische ik! Dan, vaarwel.

VELZEN.

Zoo geef!

(Hy leest.)

'Een zwart Verraad dreigt heden uit te breken.
't Geldt Floris. Red den Vorst, en wend het moordgeweer!
Men waarschouw', maar in tijds. Op 't eerste wapenteeken
Vliegt Kenmer en Westfries tot bystand van zijn' Heer.'
Wie bracht dit heilloos blad?

MACHTELD.

Een Haarlemsche onbekende.

VELZEN.

Aan U! - Op dat Uw hand den slag van Floris wendde?

MACHTELD.

Ik achtte 't U bestemd, wanneer ik d'inhoud zag,
En vloog te viervoet heen, by 't krieken van den dag,
Om u....

VELZEN.

Vermeetle, zwijg! my dacht gy niet te ontmoeten.
Gy vloogt uw' minnaar toe, om 't wulpsche vuur te boeten,
Dat in de onkuische borst...En, om hem 't licht te hoên,
Die u zoo dierbaar is, was Velzen niet van doen. -

(Na eenige tusschenpoozing en eenige stappen heen en weêr wandelens.)

Wel nu, gy bracht den Graaf die aangename tijding!
Verraad! Men dreigt zijn hoofd! u dankt hy zijn bevrijding!
ô Welgevonden list! Geen wonder, voert zijn hand
U morgen door mijn bloed naar 't Vorstlijk ledikant!

MACHTELD.

ô Gruwel! een Gemaal -!

VELZEN.

Gemaal! - van hier die namen,
Ontaarde, die een hart als 't mijne, slechts beschamen!
Trouwlooze, leg hier straks 't verraden masker af:
Wie is hy, die dit schrift in uwe handen gaf?

MACHTELD.

Ik sidder.

VELZEN.

Spreek!

MACHTELD.

Mijn Maagd.

VELZEN.

Van wien had zy 't ontfangen?
Maar neen, ik vraag niet meer! Wat kan ik meer verlangen?
Men kent uw neiging voor den Dwingland: 't geen hem raakt,
Wordt u, zijn' Raden niet, maar u, bekend gemaakt!
Het hoogst belang des Staats is veiligst in uw handen;
Wy zijn Verraders, wy, die van uw drift niet branden.
Men lijfstaffier' den Vorst met vrouwen, als in 't Oost,
En plaatse u aan het hoofd dier lijfwacht! 'k Ben 't getroost.

MACHTELD.
Verwachtte ik dit onthaal voor zuivre plichtbetooning!

VELZEN.
Vraag uw' geliefden Graaf (hy wacht u) de beloning;
My niet, die - of ik zelf te kort schoot in mijn plicht,
Door deze uw roekloosheid bezwalkt worde en beticht! -
Wat zeide ik? roekloosheid? Neen, vloekbre, 't is verraden!
My dicht ge een schelmstuk op, om in mijn bloed te baden.
Ja, de Echtbreuk paalt aan moord, de moord is haar verwant!
Maar beef, Ontrouwe, en wacht...den doodsteek van mijn hand.

MACHTELD.
Stoot toe! zie hier mijn borst. Doorboor haar vrij, Verwoede!
Haar misdaad is de trouw, die ze onverbreekbaar voedde.
De Hemel leest daar in, en kent haar zuiverheid.
Ruk, ruk dien degen uit, en straf my. 'k Ben bereid.

(Zy valt op de knie, den boezem aanbiedende.)

VELZEN.
Rijs op! Geen tranen meer, die slechts mijn wraak verhitten.
Ik weet het, wie dat hart, en wie het niet bezitten.
Die ijdle mommery doorschouw ik tot den grond.
Dit, dit vervloekt papier weêrspreekt uw' valschen mond,
En mooglijk - 't is me een straal, een lichtstraal uit den hoogen -
Licht hebt ge 't zelf verdicht. - Sla neêr die moordende oogen,
En spreek!

MACHTELD.
Wat wilt ge dan, dat u mijn mond verklaar?

VELZEN.
De waarheid!

MACHTELD.
ô Mijn ziel, wat is op aarde waar!

VELZEN.
Verraad en ontrouw.

MACHTELD.

En...Maar neen, mijn ziel wil lijden.
Ik wil my tot aan 't eind, van zelfverwijt bevrijden.
Wat eischt ge, mijn Gemaal? Doorzoek en ondervraag.

VELZEN.

Wat opzet...Welk een blijk dat ik den Vorst belaag?

MACHTELD.

(Met verbazing.)

Gy!

VELZEN.

Heeft uw helsche list niet zelv dien brief verzonnen?
Nog eens!

MACHTELD.

(Verontwaardigd.)

Gerechte God! - Zoudt gy 't verwachten konnen!
Zoo laag! onedel! zoo....

VELZEN.

Genoeg, onnoozel Wicht! -
Wat was zijn andwoord op dit hoofdeloos bericht?

MACHTELD.

Wiens andwoord?

VELZEN.

Van den Graaf aan wien gy 't mededeelde? -
Den Graaf, wiens dartle hand u in mijn afzijn streelde, -
Uw hand my aan dorst biên, wanneer ik binnen trad! -
Van Floris - zoo gy slechts zijn' naam nog niet vergat.

MACHTELD.

Nog weet hy niets.

VELZEN.

Hoe! niets? - Door welk een' geest gedreven...?

MACHTELD.
Ik wilde 't gantsch geheim in uwe handen geven.
Gy, die zijn Raadsman zijt, die zijn vertrouwen hebt,
Gy, oordeel, uit wat bron die aandracht zij geschept.
Aan u is 't, in 't gevaar voor Vorst en Land te waken.
Wat zoude ik me of verdacht of medeplichtig maken?
Ik kende uw kieschheid, en die kieschheid is me een wet.

VELZEN.
Niets weet hy?

MACHTELD.
Dat me uw' wraak op 't oogenblik verplett',
Indien ik 't minst ontdekte.

VELZEN.
'Ik adem weêr.' - Geene eeden,
Maar waarheid!

MACHTELD.
'k Heb geheel de waarheid u beleden.

VELZEN.
De Graaf weet niets?

MACHTELD.
Geen woord!

VELZEN.
Zoo blijv' dit valsch geschrift
Verborgen voor zijn oog! Ik vloog te zeer in drift.
Ik deel 't uw' Vader meê. Licht, dat wy saam ontdekken
Wat de oorsprong zij. - Draag zorg, hier niemand in te trekken.
Voor alles, schuw den Graaf. - En - wat gebeure of niet,
Wees doof, gevoelloos, blind, voor 't geen gy hoort of ziet!

Zesde tooneel.

MACHTELD VAN VELZEN,

alleen.

Wat al of niet gebeur'? - Wat moet hier dan gebeuren? -
Wat donkre nevel, die op eenmaal schijnt te scheuren! -
Kan 't zijn? Gewaarschouwd van een gruwlijk Landverraad,
Verschijne ik, 't hart geprangd, onthul hem de euveldaad;
En mijn zoo teedre zorg, waarop ik roem mag dragen,
Misduidt men my op 't wreedst, wordt in den wind geslagen,
Het feit aan hem verheeld wiens kostlijk bloed het geldt;
Het spreken my verboôn; een zwart geheim voorspeld! -
Gy, Hemel, die my hoort, zou zich mijn hart bedriegen?
Ik sidder op 't besef, maar kan dit voorspook liegen?
Zou Velzens minnenijd tot zoo verr' overslaan,
En 't voorwerp van die drift verwoed naar 't leven staan? -
Hoe! Velzens aadlijk bloed met vuige Vorstenbeulen
Tot muichelmoord, verraad, tot eedverbreking heulen!
Neen, Machteld, hoon hem niet, wiens naam gy eer bewijst!
Aan hem behoort dat hart, waarin die argwaan rijst.
Het Stamhuis dat u teelde, aan 't zijne steeds verbonden,
Heeft nooit zijn Riddertrouw, zijn plichten nooit geschonden;
En Velzen, 't pad der eer door Woerden opgeleid,
Heeft Woerden-zelv' ten borg van zijn rechtschapenheid.
Verongelijk' hy my, hoon Echtverbond en liefde!
De hartstocht foltert dus, waar van hem de angel griefde.
Verschoonbaar is een drift, die de eer ten grondslag heeft:
Maar deelen in verraad -? Verdwaasde hersens, beeft!
Doch scheen hem op 't gezicht dier onbekende letteren
Geen bliksem van omhoog, als ware 't, te verpletteren?
Ontstak zijn woede niet tot loutre razerny -
Niet tegen 't moordontwerp dier beulen - tegen my?
Zag, zag ik de aakligste angst niet uit zijne oogen staren?
Zijn tandgeknars? zijn spijt? - Zijn woede op eens bedaren,
En d'ijsselijksten storm in kalmte als omgewend,
Op 't hooren dat de Graaf zijn lijfsgevaar niet kent? -
Ook Amstel gaf my rede om hem verdacht te houen. -

Rampzaalge! is dan mijn ziel gevormd voor 't misvertrouwen!
Ik, zoo onnoozel steeds, van allen argwaan vrij,
Hou alles dan verdacht van moord en huichlary!
Ach, weinig faalt er aan, of zelfs mijn' grijzen Vader
Bezwalk ik in 't gemoed als eerloos Staatsverrader!
Van waar die omkeer toch? Nooit immers heeft my 't bed
Van Velzen met zijn' geest van achterdocht besmet. -
ô Hemel, klaar dit op, geef my mijn zielsrust weder!
Ik buig my voor mijn lot, voor heel uw schikking neder,
Maar hoed den braven Vorst en 't hart van mijn' Gemaal!
Men opent - Redde ik my uit dees onvrije zaal.

Zevende tooneel.
Machteld van Velzen, Gijsbrecht van Amstel.

AMSTEL.
Mevrouw! de Graaf verlangt....

MACHTELD.
Reeds weet ik zijn verlangen;
Maar 't is me ontzegd, mijn Heer, die gunst van hem te ontfangen.
Het heiligste belang roept me in der ijl van hier.
Onschuldig me aan den Vorst. (‘zijn Goedheid staat my dier.’)
En gy, bewijs my de eer, my uit dit Hof te leiden:
Gy weet het, 'k ben er vreemd. - Of, vrage ik onbescheiden? -
Mijn Hofstoet wacht op 't plein by 't nog gezadeld ros;
Maar 'k doole in dit Paleis als in een spoorloos bosch.
Gy die den weg hier kent; gelei my naar mijn Vrouwen! -
Ik vraag uw' arm, mijn Heer! Wat moet ik hier vertrouwen?
Gy peinst en andwoordt niet. - Waar ben ik dan gebracht?
Is de afreis naar mijn Huis...?

AMSTEL.

Zy staat niet in mijn macht. -
De Vorst gebood me, en vergt....

MACHTELD.

Zoo houdt men my gevangen? -
Ga henen, meld den Vorst mijn dringende belangen!
Zijn Hof verstrekt geen' val voor Vrouwen van mijn' staat;
Waar de uitgang is verspard voor die hy tot zich laat.

AMSTEL.

't Zij verr' van my, Mevrouw, den Graaf iets toe te schrijven
Dat honend waar voor u! - maar 't is een plicht, te blijven.
Hy wenscht u, voor 't vertrek, een blijk van eer te biên;
Zijn Hofgezin vloeit saam. 't Waar onhensch, dit te ontvliên.
Het Feest wordt toebereid met luister -

MACHTELD.

En dien luister,
(ô Amstel, 'k wijt het u!) maakt gy my tot een' kluister!
Te reedlijk is de Vorst, dat hy my dwinge of bind'.
Gelei my: 'k blijf u borg, dat hy het wettig vind'.

AMSTEL.

Gy eischt het. - 'k Zwicht, Mevrouw; - maar andre zwarigheden....

MACHTELD.

Waar zijn die? - Spreek! - Nog eens: wat meldt gy my voor reden,
Die hier mijn vrijheid zou belemm'ren? Spreek haar uit.

AMSTEL.

Zoo duld vooraf, Mevrouw, dat ik den toegang sluit':
Men konde ons mooglijk hier beluistren....

(Na de deur gesloten te hebben.)

Thands is 't veilig.

MACHTELD.

‘Beschermt my, groote God, en mijn Geboorteheilig!’ -

Wat wilt gy?

AMSTEL.

't Is op u, mijne eeuwigdierbre Nicht,
Dat Amstel....

MACHTELD.

Welk bestaan!

AMSTEL.

....de hoop zijns levens sticht. -
Vrees niets, maar kom te hulp. Gy kunt alleen behoeden
En redden.

MACHTELD.

Amstel, hoe! Wat moet ik hier vermoeden?

AMSTEL.

Het gruwzaamst. - 'k Beef, Mevrouw, terwijl ik 't doe verstaan;
Maar hoor my. Floris wordt door heel zijn hof verraân.

MACHTELD.

Ik duchtte 't, en....ô God!

AMSTEL.

Gy-zelv' kwaamt herwaart trekken,
Om Floris 't naar geheim op 't oogenblik te ontdekken
Eer 't uitbarst. 'k Zag uw zorg, uw teêrheid, en uw trouw,
En sidderde in het hart, doch - bad u aan, Mevrouw. -
Ik wankelde op dien stond; - maar wees, thands durf ik 't smeken,
De wakende Engel nog, om 't snood ontwerp te breken!
Wijs Floris, tot dit uur van alles onbewust,
Zijn vuige moorders aan, die hy omarmt en kust.

MACHTELD.

(Met nadruk.)

Gy weet van d' aanslag dan! en zwijgt! en durft my vergen...?

AMSTEL.
Mevrouw, een gruwzame eed moet me alles doen verbergen!
Ik kan, noch spreken, noch verheelen. 'k Heb geen' moed
Om weêr te keeren, of meêplichtig aan zijn bloed
Te worden.

MACHTELD.
Hemel, ach! in Amstel een verrader!

AMSTEL.
In Amstel - ja, Mevrouw! - in Velzen - in - uw' Vader!

MACHTELD.
ô Hoogste Goedheid, die van 's hemels throon gebiedt,
Gy duldt, gy ziet dit aan! - Mijn maagden, dat ik vlied'!

AMSTEL.
Neen, 't vlieden zou thands u met de eigen schuld bezwaren.
Red Floris; uw' Gemaal; red Woerdens grijze hairen;
Red my van t gruwelstuk, en allen van de dood.
Ik smeek het u, als kind, vriendinne, en Echtgenoot.
Ons aller bloed en heil leg ik u op 't geweten.
Zijn Moorders zijn met hem, zijn om zijn' disch gezeten.
Zijn Moorders, zegge ik: want de weêrstand van den Vorst
Jaagt mooglijk, tegens wil, hem 't moordstaal in de borst.
Men is met Englands kroon, en zelfs zijn' Zoon, verbonden.
Hy wordt gevat, geboeid, naar Londens burcht gezonden.
Voorkom het. Wend uw kracht, wend al uw' invloed aan
Op 't hart, dat nog dit uur uw oog niet kan weêrstaan.
Hy kome 't onweêr voor! daar is geen uitweg open.
De kostbre tijd spoedt heen, het glas is haast verloopen.
Hy legge 't Staatsgezag, hy legg' zijn tytels af,
En sier' zijn' eedlen Zoon met d'opgedragen' staf!
Nog eens! in 's Hemels naam, zoo beden iets vermogen,
Ontsluit den dierbren Vorst zijn nog begoochelde oogen!
Het eenigst dat hem redt, is afstand van 't gebied. -
Maar gy, gy snikt - gy weent - gy vlucht, en hoort my niet?

MACHTELD.
Barbaar! wat hebt gy voor, my dus door 't hart te boren?

Mijn Vader, mijn Gemaal, mijn Maagschap saamgezworen!
Ach, thands is me alles klaar, dat eerst zoo duister scheen. -
Maar redden? - Ik? Helaas! Neen, sterven! - Amstel, neen!

AMSTEL.
Bedenk....!

MACHTELD.
Bedenk gy-zelf. Gy, Hoofd der Huichelaren!
Waar, waarom deze nacht niet eerder op doen klaren?
Waarom my heden niet, toen mijne onnoozelheid
't U smeekte, by den Vorst ter redding ingeleid?
Toen konde ik zonder schuld, zijne oogen (ja!) verlichten;
Toen, zonder dat ik 't wist, mijn eigen bloed betichten;
Maar uw barbaarsche ziel, bezoedeld met verraad,
Weêrhield me, en sleepte me in, in deze uw euveldaad.
Thands siddrend, niet uit deugd maar laf heid, voor 't volvoeren
(Als 't lage Moorders past, die uit een' schuilhoek loeren),
Bezweert gy me; en waar toe? - Tot keering van het feit? -
Neen; dat ik hem verleî tot schande en eerloosheid!

AMSTEL.
Vaar voort, Mevrouw, vaar voort! ontlast uw lijdend harte!
'k Verdien het - Vloek my, ja! het is het recht der smarte;
Ik wettig 't. 'k Lij nog meer door wroeging, door berouw;
Maar 'k boet, en veel te zacht, de schennis van mijn trouw.
Gy, open my den weg om slechts te rug te keeren!
Mijn boezem nam geen deel in 't gruwbre samenzweeren.
Mijn mond, geprest, sprak d' eed, en zelfs met wroeging, uit;
Ik word mistrouwd, bewaakt, aan alle kant gestuit.
Ik sterf van schaamte en spijt. - Geen Engel uit den hoogen,
Dan gy, vermag hier iets; en kunt gy 't feit gedogen?
Ik rekende op uw hart. Spreekt daar geen Floris in,
Voor 't minste, 't hoor' de stem van Telg en Gemalin!
Kunt gy 't vergrijp uws Stams in Staatsverdrag veranderen,
Gy redt uw' Vader de eer, en al zijn' medestanderen:
En, ik herhale 't u, daar is geene uitkomst aan.
De keuze is: of door dwang, of willig af te staan.
Voor my, indien mijn bloed den dierbren Vorst kon baten,

Ik schonk het, eer mijn arm het schelmstuk toe zou laten;
Maar de ijzren dwang van 't Lot...! Ga met u-zelv te raad;
Maar veilig en uw huis en afkomst voor de smaad!
'k Geleide u - moge uw hart...!

MACHTELD.

En waar my thands te brengen,
Om vrij en ongestoord mijn tranen uit te plengen?

AMSTEL.

In 't Koninklijk verblijf ter zijde 't trapportaal:
Uw Vrouwen wachten daar uw weêrkomst uit dees zaal.
Daar kunt ge u aan u-zelv volkomen overgeven,
Meestres zijn, en voor Huis- noch Hofverspieders beven.
Ai! denk den toestand, denk uw eigen glorie na!

MACHTELD.

Het is genoeg, mijn Heer. - Niets meer daar van! Ik ga.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Eerste tooneel.

GIJSBRECHT VAN AMSTEL,

alleen, op en neêr wandelende voor den ingang van des Graven slaapsalet.

Gy rust. verraden Vorst! Gy ligt in zachte rozen,
En voelt de doorne niet die 't hart doorpriemt des bozen;
Gelukkig door uw hart, en 't onweêr onbewust
Dat uitbarst op uw hoofd. - ô Smaak die dierbre rust!

U stort de fulpen slaap zijn hemelsche verkwikking,
De wroegende angsten vreemd, de ontembre zielsverschrikking
Des snoodaarts, die in 't net des Staatsverraads bekneld,
Hier wacht houdt aan uw sponde en de oogenblikken telt.
ô Mocht ik ze in één' wenk doen stilstaan! doen verspringen!
Den breidel in den muil der zonnerossen wringen!
Den dag verbrijzlen eer hy afhelt, en de nacht
Verdagen uit de koets waar zy haar morgen wacht!
Ach! ijdle wensch van 't hart, dat, daar zijn boeiens nijpen,
Verlossing, redding smeekt, die 't zelf niet aan darft grijpen,
De plicht nog aanstaart, ja; maar met den traan in 't oog,
Als eene ontrouwe Vrouw die uit zijne armen vloog!
Helaas! daar is, daar is te rug- noch wederkeeren.
Neen, Amstel, 't is vergeefsch, gy kunt den slag niet weeren.
Maar - sterf dan voor uw' Vorst! - Dat sterven koomt te laat;
Dat baat niet noch herstelt voor 't hem gepleegd verraad. -
Ontdekken, daar hy rijst - my werpen aan zijn voeten -
Met tranen, met berouw, mijn zwak-, mijn lafheid boeten -
Hem smeeken, dat hy-zelf (helaas! door welk besluit!)
In 't uiterste oogenblik den vloekbren gruwel stuit';
Lafhartig worde om my, om laffen moordenaren
Te wettigen! om my een gruweldaad te sparen!...
Neen, 't is te dwaas gewenscht: geen Floris buigt voor dwang;
Hy bukt niet voor 't geweld dan met zijn' ondergang!
Wat dan, wat vordert de eer? - Ach! eer eens eedverbrekers!
Dus dondert me door 't hart de ontwaakte stem des wrekers
Die voorzit in 't gemoed. - Ja, eerlooze Amstel, ja,
Die stem vervolgt me alom, en rust niet, waar ik ga!
Ik hoopte op Machteld. Ach! waar toeft zy? - Zal zy spreken?
Ook dit is ijdle hoop. - Licht is zy reeds geweken:
Verwierp zy niet met schrik mijn voorstel? - En - zy kwam!
Bewogen voor den Graaf, door de eerzucht voor haar stam!
Zou dan die Floris nog voor 't traangejammer bukken,
Die Vorstlijk 't edel hart haar liefde wist te ontrukken?
Neen, Amstel, hoe men 't wend', daar is geene uitkomst aan!
Geen tijd van redden meer; geen kiezen; geen beraân!
De weêrstand ware onnut, en zou zijn bloed doen stroomen!
Verrassing is 't alleen die 't moorden voor kan komen.
't Wordt plicht te zwijgen, of, by Floris fieren moed,

Bezoedel ik mijn ziel met zijn vergoten bloed.
Neen, hopen we op dat Lot, dat al het aardsche regelt,
Dat Floris val, naar 't schijnt, bestemd heeft en bezegeld,
Dat dit zijn leven spare, en - hem den band ontslaak,
Zoo 't mooglijk is, herstelle, en voor zijn welzijn waak.
En gy, mijn hart, zwijg stil, dat ik mijn kracht vergader'!
Ik hoor gerucht, men komt - Hoe, Kuik! - hy-zelf! -

Tweede tooneel.
Gijsbrecht van Amstel, de Heer van Kuik, met drift opkomende.

AMSTEL.

Hem weêrhoudende.

Niet nader!
De Graaf....

KUIK.
Ga, wek hem.

AMSTEL.
Gy, gy-zelf, in dezen muur?

KUIK.
Gy ziet het. - 'k Moet hem zien voor 't hem noodlottig uur.
Ik wil niet, dat mijn naam verdacht zij van verraden.
Ik schiet niet als de slang, van onder rozenbladen.
Hy kenn' me als vijand eer ik 't Oorlogszwaard ontbloot!
Ik heul met roovers niet, maar steun mijn' bondgenoot.

AMSTEL.
Wien? Eduard?

KUIK.
Ja hem. Hy moge 't zich vergeven!

Ik heb geen Eedgespan met Velzens onderschreven:
Ik weet niet of Graaf Jan in 't opzet aandeel nam:
Maar 'k kom als vijand hier, en waardig aan mijn' stam.
Ik eisch alleen gehoor om 't Leen hem op te geven,
Op 't Oorlogsrecht gerust; en dan moog Floris beven!

AMSTEL.
Ik weet, men wachtte op u eer de aanslag werken mocht.

KUIK.
Dit eischte ik. 't Was mijn plicht, aan 't Leenmanschap verknoch
'k Ben Leenman!

AMSTEL.
En gy deelt in 't algemeen bezwaren?

KUIK.
De mijnen zal ik hem naar 't Wapenrecht verklaren.
De stugge Woerden wrokt, en Velzen ademt wraak.
Ik deel met geen' van hun in hun byzondre zaak,
Maar voer mijn' eigen' krijg. Hy moge 't rot bedwingen,
Dat in zijn' eigen' eed hunn' meester durft bespringen;
My gaat die zorg niet aan, zoo dra ik 't Leen hergaf.
Tot zóólang keere ik 't staal van zijnen boezem af.

AMSTEL.
En ik, rechtschapen Kuik -!

KUIK.
Moogt toezien voor u-zelven.
My lust het niet, in 't hart van andren in te delven.
Ik verg van u geen dienst dan 't wekken van uw' Heer
En 't vordren van gehoor.

AMSTEL.

(Met een' zucht).

Welaan dan!

KUIK.

(Zich omwendende en vertrekkende).

Nu niets meer.

(Amstel gaat naar het slaapsalet, waar uit Floris, als ontwakende, hem te gemoet treedt.)

Derde tooneel.
Floris, Gijsbrecht van Amstel. Hierna, de edelknaap van het Tweede Bedrijf.

FLORIS.
Ja, Amstel, 'k ben ontwaakt. - Ik heb te lang geslapen,
Maar lieflijker dan ooit! - Ga, roep mijne edelknapen.
Men breng me een' frisschen dronk; en dan - den Krijgsheraut!
Het voegt niet, dat men 't zwaard eens vijands werkloos houd'.

(Men brengt een' beker met wijn).

DE EDELKNAAP,

neêrknielende.

Doorluchte Koningszoon!

FLORIS.
Wat wilt gy?

DE EDELKNAAP.
Zie mijn tranen

FLORIS.
Uw bede?

DE EDELKNAAP.
Dierbre Vorst, en lust der onderdanen

Red, red u! - Zie dit schrift. - Daar broeit verraad op 't Slot.
Schuw Woerden! - 'k Weet niets meer: maar vlucht het moordrenrot

FLORIS.
Hoe nu! - Wat wil dit blad?

DE EDELKNAAP.
Ik vond het op de wallen.
'k Trad Woerden wandlend na, en 't is zijn hand ontvallen.

FLORIS.
Ontvallen?

DE EDELKNAAP.
Mijmrende, en vol onrust, naar het scheen.
Nu, gloeiende om het hoofd; dan, bleek als marmersteen.
Hy mompelde in zich-zelv', maar grijnzende als verbolgen. -
Een innige achterdocht deed my zijn schreden volgen.

FLORIS.
Een blad, dat Woerden raakt, behoort my niet. - Neem weêr!
En leer wat de inspraak zegt der onverbasterde eer!
Verbleekt gy?

DE EDELKNAAP.
Dierbre Vorst - uw leven -!

FLORIS.
IJdel beven!
Door geene oneedle daad behield ik my het leven.
Maar ga: ik ben gerust in 't midden van mijn Hof,
En Woerden is mijn Vriend. Daar is geen vreezensstof.

Vierde tooneel.
Floris, Gijsbrecht van Amstel.

FLORIS.
Mijn Amstel! 'k zie uw ziel van droefheid ingenomen!
Of zoudt gy vatbaar zijn voor zulk lichtvaardig schroomen?
Ik weet, gy zijt het niet. Rampzalig ware een Vorst,
Die in zijn eigen Hof zich niet vertrouwen dorst.

AMSTEL.
Denk echter, dierbre Vorst....!

FLORIS.
En wat toch zoude ik denken?
Mijn vrienden in hun eer door valsch vermoeden krenken?
Verdiende ik dan hunn' haat? en, al te teedre Vriend,
Heeft Woerden, hebt gy-zelf, mijne achterdocht verdiend?

AMSTEL.
Gy weet de schrikbre les, door Jesses zoon gegeven:
Die tegen my den hiel...!

FLORIS.
....den hiel heeft opgeheven,
Is aan mijn' disch gespijsd.

AMSTEL.
Is met mijn brood gevoed!

Ach! Graaf -

FLORIS.
Geen achterdocht heeft Vorsten ooit behoed. -
En, zoo er monsters zijn, zoo gruwzaam, zoo wreedaardig,
Gy rest me, en 'k steun op u - U ken ik mijner waardig!

Aanvaard dees beker, kom, en laat dees eedle wijn
U tolk zijn van mijn hart, my tolk van 't uwe zijn.

(Hem den beker toereikende, na dat hy er een' teug uit gedronken heeft.)

Aanvaard! - Watbeeft uw hand -! Geef acht om niet te plengen.
Wat voorspook zoudt ge ons niet door zulk een weekheid brengen!
Nu drink!

AMSTEL.

(ter zijde).

Verplet me, ô Gy, die donders voert! Verplet
Den booswicht, dien Gy kent -! En, red de braafheid, red! -
God! Machteld!

(Hy zet den beker neêr, terwijl de Graaf omziet.)

Vijfde tooneel.
Floris, Gijsbrecht van Amstel, Machteld van Velzen.

FLORIS.
Gy, Mevrouw!

MACHTELD.
Ja, Vorst; mijn hart moet spreken:
't Is plicht, onschendbre plicht -

FLORIS.
't Is alles my gebleken.
Ik weet het, wat gy vreest, en tevens wat gy lijdt;
Maar, denk, rechtschapen ziel, dat gy my dierbaar zijt.
'k Heb lang genoeg geduld, uw zuivre deugd zien honen,

My-zelv' geweld gedaan, om u ontzag te toonen!
Maar eindlijk, na 't schandaal waar dit paleis van waagt....

MACHTELD.
Wat hoor ik!

FLORIS.
Spreek' hier 't recht, door mijn gezag geschraagd! -
Beef niet! Gy zult niet meer tot spot eens wreedaarts strekken
Niet meer, tot smaad uws stams, gevloekte dagen rekken;
Ik zal u recht doen. Ga, mijn Amstel, leid hier in,
Eerst d' Oorlogsbô van Kuik, en dan, het Hofgezin.

(Amstel vertrekt.)

MACHTELD.
In 's Hemels naam, mijn Heer! ô wacht u!...

FLORIS.
Staak dit vreezen:
Gy zult het geen u voegt, en geen verworpling wezen!

MACHTELD.
Niet mijn, mijn Vorst, niet mijn, uw welzijn voert my hier!
De moord bedreigt uw hoofd, het oproer, 't Krijgsrapier.
Gy hoort niet? - Red u, Graaf! - ô Hemelsch Alvermogen!
Waar berg ik my? - 'k Bezwijk - ô God, heb mededogen!

(Op 't aannaderen van de zich opdoende personen, geeft zy zich ter zijde en verbergt zich.)

Zesde tooneel.
Floris, Gijsbrecht van Amstel, de Heer van Kuik, met zijnen Heraut.

FLORIS.
Treed toe, Heraut, treed toe. Wat kondigt gy my aan,
Dus plechtig?

KUIK.
't Is aan my om 't u te doen verstaan.
De Heer van 't Land van Kuik ontzegt u. - Uw verbonden
Met Frankrijk, en 't verdrag aan Eduard geschonden,
Zie daar zijn grieven. - 't Leen, hetgeen hy van u houdt,
Herstelt hy in uw macht, door dees zijn' Krijgsheraut. -
Verwacht zijn benden thands die naar uw grenzen streven. -
Hy roemt zich vrij van d' eed, uw goed, uw bloed, en leven!

FLORIS.
Heraut, is dit uw last?

(De Heraut buigt zich)

'k Onthef hem van zijn' eed,
En neem den Oorlog aan. Hy make 't zwaard gereed!
Vertrek.

(De Heraut buigt zich, en vertrekt.)

* Maar gy die hier het woord voert in 't Gezantschap,

(Tegen Kuik.)*

Wie zijt ge?

KUIK.
Aan Kuik verknocht door meer dan Bloedverwantschap.

FLORIS.
Uw fierheid treft me. Ik eer uw' Ridderlijken moed.
Kniel neêr*, sta Ridder op.

(Hy slaat de hand aan den degen, doch haalt hem, voorkomen door het andwoord van KUIK, niet uit.)

KUIK.
Ik val geen' Heer te voet.

FLORIS.
Hoe!

KUIK.

Graaf, gy kent my niet. 'k Behoef geen Ridderteeken
Eens vijands. - 'k Breng u Krijg, en koom dien Krijg ontsteken
In 't binnenst van uw Hof.

FLORIS.

Vermeetle, niet te hoog!
Wie zijt gy? 'k Eisch het.

KUIK.

Kuik. - Hy-zelf staat voor uw oog.

FLORIS.

Hoe! waagt ge u, op mijn' grond...?

KUIK.

't Waar edel, zoo ik 't waagde.
Maar, Graaf - ik speel geen rol, noch maak hier d' onversaagde:
Ik waag hier niets.

FLORIS.

Gy durft...?

KUIK.

Verban die fierheid vrij.
Haast blijkt het, wie van ons in Holland meester zij.

FLORIS.

Rampzaalge! Ik zal my niet op de overmacht verheffen;
Maar wijk - of ducht de wraak!

KUIK.

Die zal uw' schedel treffen!
Leg af dat eerrapier! Uit naam van Eduard;
Ik eisch het!

FLORIS,

den degen trekkende.

Booswicht, sta! het geldt uw eerloos hart.

KUIK,

(terwijl hy desgelijks het zwaard trekt, doch wijkende).

Te wapen! - Wrekers der Verbonden, op! te wapen! -
't Is tijd.

(Op dezen kreet schieten de Saamgezworenen van alle zijden toe, met het bloote zwaard in de hand, en omeingelen den Graaf.)

Zevende tooneel.
Floris, de Heer van Kuik; Herman van Woerden, Gerard van Velzen, aan 't hoofd der Saamgezworenen, alle met ontbloot geweer; Gijsbrecht van Amstel.

FLORIS.
Wat zie ik? God! hoe staat het hier geschapen?
Of word ik in mijn Hof verradersch aangerand?

WOERDEN.
Leg af den degen, Graaf. Leg af; gy zijt vermand.

FLORIS.
Vermand?

VELZEN.
Gevangen! ja, by de Almacht!

FLORIS,

den degen opheffende.

Neen Verraderen!

Nog rest my 't wrekend staal, en 't Koningsbloed in de aderen.
Getrouwen *!

(Omziende als naar zijn Gevolg, en dadelijk op de hem naastbystaanden inhouwende.)*

AMSTEL,

hem in den arm vallende.

Graaf, laat af.

FLORIS.
Hoe! gy, gy ook, mijn Zoon! -
ô Hemel! dan is 't uit. - Zie neder van uw' throon!

(Hy werpt den degen weg.)

VELZEN.
Gy zult na dezen dag dien hoogen toon niet voeren,
Heer Meester -! 't Werd eens tijd den overmoed te snoeren.
Gy zijt Gevangen van uw Eedlen. - Wees gedwee!
Of - 'k klove u met dit zwaard den trotschen kop in twee.

FLORIS.
Ontwapend -! 't Voegt aan u, gy smaad van Hollands Edelen!
Of meent ge, dat ik 't licht van een' Verraâr zou bedelen?
Wat hebt ge met my voor?

WOERDEN.
U hier in boei te slaan.

FLORIS.
In boeiens? my, uw' Graaf! meineedig onderdaan!

WOERDEN.
Uw heerschappy heeft uit, uw recht is afgezworen.
'k Ben Edelman als gy, en even vrij geboren.
Uw staf verviel.

FLORIS.
Verviel! Door 't recht der muitery?

WOERDEN.
Door bondbrenk, willekeur, en zucht tot Tyranny.
In 't eind, indien gy 't vraagt, door 't recht, hem opgedragen,
Wien erfrecht en geboorte....

FLORIS.
ô Gruwzaamste aller slagen!
Gerechte Hemel, hoe! - Zwijg Woerden! 'k wil niets meer.
'k Was Vader - Vader, ach! wat geve ik om den Heer!
Verberg my, wat ik ducht. - Welaan, ik ben gevangen;
Komt, haast u om my d' arm in d'ijzren ring te prangen!
'k Begeer het. - 't Is hier meer dan disch- en gunstgenoot,
Die 't Vaderlijke hart in Floris borst doorstoot.

(Hy wordt geboeid.)

Men wijs me een' kerker aan in Holland. 'k Ben te vreden.

WOERDEN.
Waar ge op 't ontzetten hoopt van de u genegen Steden,
En 't opgeruid geboeft van Fries- en Waterland? -
Neen, Floris, waan u nooit ontweldigd aan den band.
Gy waagde 't, om den voet op onzen nek te zetten;
De veer spat eens te rug, en moest u-zelv' verpletten.
Uw willekeur, uw weelde, uw dartle drift....

FLORIS.
Vaarvoort! -
Uw moedwil werd gefnuikt; de binnenkrijg gesmoord;
De rust en welvaart bloeit: zie daar de gruweldaden,
Die Floris by zijn Volk met ketenen beladen.

VELZEN.
Genoeg! men sleep' hem weg! - Onkuische bloedhond, zwijg!
Eer u de wraak verdelg' waar naar ik zwoege en hijg.
Ken Velzen.

FLORIS.
'k Ken u, ja! Onzaalge menschenkennis!
Ach, droomde ik eindloos voort...!

VELZEN.

In Recht- en Vrouwenschennis?
Neen, 't waakt verschriklijk op uit zulk een' dartlen droom.

WOERDEN.

Houdt op! men leg de tong van wederzijde in toom! -
Men voer den Graaf ter zijde in de Ooster Walgangtoren!

(Tegen Floris.)

Haast wordt u 't lot bekend, uw Dwinglandy beschoren.
Geloof niet, dat ge u redt door ijdel moedbetoon.
Wy staan by England voor u in.

VELZEN.

(Bitter.)

En by uw' Zoon.

(Hy wordt weggeleid.)

Achtste tooneel.
Herman van Woerden, Gerard van Velzen, Gijsbrecht van Amstel, de Heer van Kuik, Saamgezworenen; een wapenknecht van Woerden.

DE WAPENKNECHT.

(Tegen Woerden.)

Geen tijdverzuim, mijn Heer! Men hoort een zuizend mompelen
Voor 't plein; het volk vloeit saam. Men mocht ons overrompelen.
Men spreekt van Kenmers die in aantocht zijn naar 't Sticht.

WOERDEN.

Men hou den wal bezet, de stad- en veldpoort dicht,
De wagens voor het plein beballast en ontraderd.
De Wachter van den Dom geef seinen wat er nadert. -
'k Verschijn op 't oogenblik, en toon my op den muur.

(De Wapenknecht vertrekt.)

KUIK.
Voor my, ik laat u vrij in al dit Krijgsbestuur.
My lust niet, mijn belang aan 't uwe vast te hechten.
Ik ga, en dek den grens van Braband met mijn knechten.
Dit stemde en nam ik aan.

AMSTEL.
Verzel ons, eedle Kuik.

KUIK.
'k Vertrek in 't openbaar, en morgen niet ter sluik.
Vaartwel, en Gy* - ziet toe!

(Tegen Woerden en Velzen in 't byzonder.)*

Negende tooneel.
Herman van Woerden, Gerard van Velzen, Gijsbrecht van Amstel. Eenige Saamgezworenen. (Zijnde de overigen, deels met Kuik, deels reeds te voren, afgedropen.)

WOERDEN.
Welaan, mijn dierbre Vrinden!
Gy weet het, waar ons de eer en de eeden toe verbinden.
Men zadelt in 't geheim de paarden tot den tocht:
Het vaartuig ligt gereed voorby de Muiderbocht:
Het gantsche Naardingland staat veilig voor ons open:
Maar, alles moet ons hier tot spoed en voorzorg nopen.
Gy kent de zucht van 't volk voor hunn' gevangen' Heer.
Ik ga, en breng een troep van Ruitren in 't geweer.
Men zij (is 't nood) gedekt voor onverhoeds bespringen!
Men mocht ons onder weg den kostbren prooi ontwringen.

VELZEN.
Vertrouw hem slechts aan my, en Hemel! tast men me aan,
'k Zal, aan dien prooi gehecht, en hy met my, vergaan.

Tiende tooneel.

MACHTELD VAN VELZEN,

alleen, uit haar schuilhoek voortredende.

ô Hemel! 't is dan waar, en ik die 't kon weêrhouen,
Ik doe den Vorst vergaan, rampzaligste aller vrouwen!
Zijn leven hing aan my. Een opgedrongen plicht
Weerhield me en kost den Vorst de vrijheid en het licht!
ô Gruwel! - Machteld - neen - roep al uw krachten samen.
Verwin voor 't eerst den blos! Wat hebt ge u meer te schamen?
Uw Vader, uw Gemaal...! Wat spele ik met dit woord,
'k Ontheilig het! vergeef 't, ô hemel die my hoort! -
De Woestaart, met wiens naam, wiens schandnaam als zijn Gade,
Uw Vader u belastte in 's hemels ongenade -!
Uw Vader, nevens dien, bezoedeld met verraad!
Gy-zelv meêplichtig, gy! aan beider euveldaad!
Gy, met den vloek belaân, die by de laatste Neven
Aan beider stam en naam vereeuwigd op zal kleven!
Gy, in zoo vloekbare Echt, de vlock uws Echtgenoots!
Gy, Floris liefde en zorg en oorzaak zijnes doods!
Wat, wat weêrhoudt u thands? wat hebt gy meer te schroomen?
Uw schande, uw eerloosheid voor eeuwig is volkomen. -
Het haatlijk leven -? Ach! waar van ik ijze en gruw,
Voor 't daglicht nu voortaan, als 't foltrendst moordtuig, schuw! -
Of beeft ge, dat ge uw eer by 't leven op zoudt offeren? -
Dit voegde een Vrouw van eer, dit, onbesproken Jofferen! -
Neen, wierd mijn naam dan ook gebrandmerkt als boelin,
Als breekster van hare Echt door wettelooze min,
Mijn hart! ja, 'k wil, ik zal, ik moet uw inspraak hooren.
'k Moet redden, wat het koste, eer alles zij verloren. -

Gy, Hemel! zaagt mijn' gloed, gy 't worst'len van dit hart!
Gy zaagt al 't gene ik leed by 't smooren van mijn smart!
Gy weet het, of ik me ooit een' zucht veroreloofde,
Die voedsel was van 't vuur hetgeen mijn plicht verdoofde?
Gy kent het wat mijn ziel verduurd heeft en getorscht!
Thands, thands blaakt alles op in dees onzaalge borst.
Ja, 'k breek de banden los, door Velzen lang versmeten!
'k Ben Floris trouw verplicht; die ligt my op 't Geweten.
Ik red, of sterf met hem. Gy stem het, Hemel, gy!
De vloek treff' Velzens hoofd! erbarm u over my!

EINDE VAN HET VIERDE BEDRIJF.

Vijfde bedrijf.

Eerste tooneel.

FLORIS,

(de handen en voeten geboeid).

'k Ben eindlijk, 'k ben geboeid! in 't kerkerhol gesloten!
En hoe? Door laf verraad. Van wie? van Hollands Grooten.
Van hun, aan wie mijn ziel het volst vertrouwen schonk!
Wier deugd, wier heldenmoed my-zelv' in de oogen blonk! -
Die, met mijn liefde en gunst en weldaân overladen,
Belonen me alles goeds ondankbaar met verraden! -
Is 't waarheid -? Heeft me een droom, een bittre droom misleid?
Doorzoeken we ons het hart in dees mijne eenzaamheid!
Het onheil geve ons moed, maar 't leere ons-zelv' beproeven.
De Hemel vordert dit als vrucht van 't zielsbedroeven.
Welaan! - Wie ben ik, en wat schuld bezwaart mijn ziel?
Wat is, wat is 't vergrijp, waar door ik dus verviel?
Mijn boezem, schud u uit! hier baat geen zelfverschooning. -
Geboren tot den staf, en Zoon van Duitschlands Koning,

In grootheid opgevoed, heeft mooglijk de ijdle praal,
De weelde, of 't voorbeeld my bedrogen zoo ik dwaal.
Maar zuiver was mijn hart, en edel mijn bedoelen;
Van deugd, van eer vervuld, van 't reedlijkst plichtgevoelen.
Doordrongen voor mijn Volk van Vaderlijke zucht.
Gy weet het, Hemel, gy! ô Geef mijn droef heid lucht!

Men schreeuwt van Dwinglandy. - Ik kon geen' dwang gedogen!
De minste van mijn Volk was achtbaar in mijne oogen;
Ja, was me een hulploos kind, mijn zorgen aanbetrouwd,
Wiens heil my drukte op 't hart, als heilig werd beschouwd.
'k Heb overvloed en vreê gevestigd in mijn Staten.
Is dit de bron van haat? Getroosten we ons dit haten!

De Steden danken my heur opkomst, bloei en rust:
De Landman, zeekre schuts, genot, en arbeidslust.
De trotsche moedwil slechts eens Adels dien ik fnuikte,
Wijt my 't bedwang eens rechts, dat hun geweld misbruikte.
En mooglijk was ik hier, als Hollands Heer en Graaf,
Meer Vader van mijn volk, dan van mijne eeden slaaf.

Vergeef het my, ô Gy, die ons naar 't hart wilt richten!
Die bron en oorsprong zijt van Wet en Vorstenplichten!
Maar vreeslijk is de stand eens heerschers, wie hy zij,
Die, Wees, 't gezag aanvaardt na 't uitgaan der Voogdy!
De slapheid van de vuist, die 's Lands ontzachbre toomen,
Kleinmoedig, voor een tijd, met vrees, had opgenomen,
Die alles heeft te ontzien en nergens steunsel vindt,
Bewaart een' ijdlen naam voor 't rijpend Vorstlijk kind.
Dit grijpt de teugels, ja; maar machtloos om de rossen
Te dwingen, die in 't wild met Kar en Voerman hossen,
En, aan den harden prang des breidels reeds ontwend,
Te rug slaan by den dwang van die den Wagen ment.
Dan houdt men 't voor geweld, by averechtsche sprongen,
Nu jaren lang gedoogd, in 't rechte spoor gedrongen,
Genoopt te worden door den prikkel, en beschreit
Eens heerschers zachte Wet als onrechtvaardigheid.
Heeft iemand, 'k heb voor my dien wrevel ondervonden!

Men werpt my 't schenden voor van plechtige verbonden. -
Verbonden? - England, ja, beklaagt zich op dien voet;
En mooglijk, dat de schijn...Gy, oordeel naar 't gemoed!
'k Heb Eduard mijn recht op Schotlands kroon verbleven,
Mijn' zoon door 't Echtverdrag als in zijn magt gegeven:
Maar de uitslag....? Eduard, door geld- en heerschzucht blind,
Verraadt me en brouwt den val van my en van mijn kind.
'k Moest elders onderstand, ja 'k moest my steunsels zoeken,
Eer Englands ontrouw my op 't schendigst mocht verkloeken;
Ik vond ze - en Frankrijks Vorst werd Hollands bondgenoot.
Hou England my 't verdrag! ik honde wat ik sloot.

Maar Hemel! Gy, ô gy, doorgronder der gedachten!
ô Laat me in dezen boei niet lavingloos versmachten!
Ik vraag u 't leven niet, ik ben der dood getroost,
Indien 't Uw Wil gehengt. Maar ô! vergeef mijn kroost!
Dien Zoon, dien Eduard tot vadermoord mocht brengen,
Wijt dien de misdaad niet schoon hy mijn bloed doe plengen!
Straf Holland (want ik weet, Uw recht gedoogt het niet,
Dat strafloos Vorstenmoord en Staatsverraad geschied');
Maar matig in die straf de hardheid van uw slagen:
Doe uit den nacht van ramp een' blijden morgen dagen!
Schenk, schenk een' heerscher, die in 't wettige Gezag
De Koningskroon op 't hoofd, en schittrend, dragen mag!
Mijn' zetel drukken, maar met eedler glans omgeven
Dan Koning Willem-zelf op Romens throon verheven;
Die (moet mijn Stam vergaan, brengt uw besluit dit meê
En baat aan 't schuldig kroost geên Vaderlijke beê)
In 't eind de woestaardy en 't oproer moog vertreden;
Een Rijk in Holland stichte, als Vader aangebeden;
Zijn' throon bevestige tot 's aardrijks laatsten stond! -
Hoor, Hemel! hoor dees bede uit Floris veegen mond! -

(Hy zet zich neder, en na eenige tusschenpoozing zich weêr opheffende, vervolgt.)

Mijn ziel is los van de aard - ik kan gemoedigd sterven!
Mocht Holland door mijn dood gewenschter lot verwerven! -
Ja, 'k zie. ik zie van verr' dien blijden dageraad!
Wat eedle Majesteit verkondt dit fier gelaat!

Leef, Koning, leef en bloei! mijn boezem juicht u tegen!
Uw' scepter! - heel uw' stam! - De Hemel regent zegen!
Bloei welig, dierbaar Volk! Word machtig, groeiend Rijk,
En voer tot 's warelds kim den naam van LODEWIJK!

(Hy valt in eene soort van verbijstering, met het hoofd op de armen gebogen, tegen een stijl of tafel. Daar na, als uit de bedwelming te rug gekomen, herneemt hy:)

Zie daar dan 't Graaflijk goud verkeerd in ijzren schalmen!
De stilte van de dood verving de vreugdegalmen!
Het LEVE en BLOEI' verstomt met beekrenklank en scherts
Voor slot- en grendelkrak en grimmig deurgekners!
Ik mocht my in mijn volk gelukkig, zalig heeten; -
Een oogwenk bonst my neêr, en 'k lig in 't stof versmeten!
Wat is bestendig? wat, betrouwbaar op deze aard?
Wat is de zucht van 't hart by 's warelds broosheid waard? -
Verlaten van 't Heelal...! Wat zegge ik, ach! verlaten?
Neen, wijte ik niets aan u, trouwhartige Onderzaten!
Hoe weinig weet mijn Volk van 't wetteloos geweld
Dat hunn' geliefden Vorst in deze ketens knelt!
Hoe zoude 't, wist het dit, tot mijn bevrijding vliegen,
En brijzlen voor mijn' voet...! Ach, ijdel zielsbedriegen!
Wat welt, wat bornt daar op in 't binnenst van mijn hart?
Neen, Floris, vlei u niet; maar overheer uw smart!
Zie 't naadren van de dood met onverschrokken oogen -
Verbeeld u dezen grond met lijken overtogen,
U-zelven in 't geweer en strijdend voor uw recht!
En sterf hier met den moed eens Krijgsmans in 't gevecht!

Men nadert! -

Tweede tooneel.
Floris, geboeid. Machteld van Velzen, in mannengewaad.

MACHTELD.
Spoed u, Graaf! ik koom uw' boei verbreken.

FLORIS.
Wie zijt gy?

MACHTELD.
Onderdaan - in trouw nog onbezweken.
Vlucht! eer het moordrenrot....

FLORIS.
In 't vluchten me achterhaal?
Neen, geen onedel vliên! mijn redding hangt aan 't staal.

MACHTELD.
Ducht alles, dierbre Vorst.

FLORIS.
Wat staat my meer te schroomen!

MACHTELD.
In 't aaklig kerkerhol rampzalig om te komen.
De ontmenschte Velzen, lang door minnenijd ontzind...!
Ach, red u, spaar u-zelv', zoo gy uw Volk bemint.

FLORIS.
En zoude ik, balling 's Lands...?

MACHTELD.
Mistrouw het hart der braven
Die 't Hollandsch bloed doorstraalt, en de afkomst der Bataven
Niet te onrecht. Kenmerland vliegt woedende in 't kuras;
IJl derwaart tot herstel, eer u de moord verrass'.

FLORIS.
Het is genoeg. Ik blijf.

MACHTELD.
Doorluchte! geef mijn' beden
Gehoor! - Gerechte God! wat heb ik niet geleden!
Moet, moet me in 't uiterst uur die laatste hoop ontgaan!

Ik smeek het aan uw kniên -
Zie, Floris! zie my aan!

FLORIS.
Hoe! - Machteld?

MACHTELD.
'k Ben het, ja! gevoelt gy 't hart niet kloppen?
Zegt, zegt dat hart u niet, wiens zilte tranendroppen
Uw' boei besproeien? Ja, 't is Machteld, die haar bloed
U offert. - Dierbre Graaf! zy-zelv valt u te voet! -
Uw wacht is my verknocht: één uur, en 't is te spade.

FLORIS.

(Te rug wijkende.)

Mevrouw, dit is te veel -! te veel voor Velzens Gade!

MACHTELD.
Ontmenschte! stoot de dolk op eenmaal in mijn borst!
Ik Velzens Gade nog? Neen, redster van mijn' Vorst! -
Wat is me of naam of echt by 't redden van uw dagen! -
ô Heeft die zuivre borst voor Machteld ooit geslagen,
Hebt ge ooit een teedre vlam voor 't zuchtend hart gevoed,
Dat heimlijk voor u blaakte en wegsmolt in dien gloed,
Dat, offer van de plicht, zich-zelve moest verzaken;
ô Laatze in dit gevaar uw voeten slechts genaken,
Haar lippen kleven aan uw' voetstap! Floris, ach!
Red, red me, ik leef in u, voorkom den wreedsten slag! -
Maar hoe! Gy hoort niet -! koud, gevoelloos voor mijn smeken!
Ach, Floris, kan ik 't hart, het ijskoud hart, niet breken
Dat met mijne angsten spot, en thands die teêrheid smaadt
Die eenmaal....Floris! ach, ik volg u waar gy gaat!
Ik deel uw vlucht, uw' nood, ik rijt de Huwlijksboeien
Aan flarden, met dien boei, waarop mijn tranen vloeien.
Kom, Floris, de Almacht zij getuige van mijn' eed!
De vloek verplettre my indien ik hem vergeet! -

FLORIS.
Neen, al te dierbre Vrouw! -

MACHTELD.
Ik Vrouw...van vloekbren Velzen? -
Nooit mocht zijn gruwzame arm my op de koets omhelzen.
Nooit heeft zijn wreevle ziel, nooit heeft mijn hart vermocht...
Ik bloos...Daar is geen band die me aan zijn lot verknocht!

FLORIS.
Wat hoore ik!

MACHTELD.
'k Ben aan u. Voer, voer my meê in 't vluchten!
'k Zal, vóór u in 't gevecht, quarreel noch speerschoot duchten.
Ik draag u 't krijgsrondas, ik draag u 't wapen na,
En hoede u met mijn borst. - Gy zijt bewogen? -

FLORIS.
Ja!
Bewogen is mijn hart; - maar - om uw eer te hoeden.
Ga, Machteld, keer te rug, de vlugge stonden spoeden!
Verneder u noch my door daden ons onwaard!
Daar is een Hooger Macht, die of verdelgt of spaart:
Haar zij mijn lot betrouwd! - maar geen lafhartig pogen
Onttrekt my aan 't gevaar in spijt van dat Vermogen. -
Ga, Machteld; 'k kusse uw hand met eerbied - tederheid -
Maar - keer, en red u-zelv. Ik ben ter dood bereid.

MACHTELD.
Zoo wilt gy....Amstel, ach!

(Zy vertrekt met verhaasting.)

Derde tooneel.
Floris, geboeid. Gijsbrecht van Amstel.

FLORIS.
Wat zoekt gy hier, Verrader?
Uw offer? -

AMSTEL.

't Edel hart van een' vergevend' Vader!
Ja, Graaf, 'k verried u; maar u redden was mijn hoop.
Ik draag hier voor uw oog geen schijnbre deugd te koop.
'k Verbeurde 't, zelfs haar naam, haar naam te durven noemen.
Vertrap me (ik ben het waard) - maar - kan uw hart my doemen?
Hem, voorwerp, dat uw gunst, uw vriendschap - steeds bezat!
Die, siddrend, plichten schond; maar die hy nooit vergat!

FLORIS.

Ondankbre! - Maar genoeg! Wat zoude ik door verwijten

(Zy zijn mijn ziel te laag) dien boezem openrijten

En 't hart ontbloten, vol trouwloosheid. - Wat 's uw wil?

AMSTEL.

Vergeef my, zoo ik 't uur, het kostlijk uur, niet spill'
In eerbetooning of betuiging, slechts verloren
By blijkbre misdaad. -

FLORIS.

Spreek! Ik zal uw voordracht hooren.

AMSTEL.

't Is uit met uw gebied. - Dit, weet gy....

FLORIS.

Staat by 't Lot!

AMSTEL.

Uw leven loopt gevaar....

FLORIS.

Ook dit!

AMSTEL.

...van 't Muitrenrot. -
Men voert u weg.

FLORIS.
Waar heen?

AMSTEL.
Naar England, en, in banden.

FLORIS.
Nu voorts?

AMSTEL.
Men stelt den staf uw' Erfgenaam in handen.

FLORIS.
Wat nog?

AMSTEL.
Uw hoede wordt den kerkermuur betrouwd.

FLORIS.
Voor eeuwig?* - weet ge iets meer dat my hun moedwil brouwt?

*(*Amstel zucht, in plaats van te andwoorden.)*

'k Heb tot dit alles moed.

AMSTEL.
Gy hebt dien om te lijden,
(Moed, die uw haatren-zelv' u in den boei benijden!)
En kalmte van een hart dat voor geen onheil zwicht.
Maar, Graaf - de nooddwang spreekt, en - 't zelf behoud is plicht.

FLORIS.
Vaar voort!

AMSTEL.
Behoed u-zelv', en - leg uw rechten neder.

FLORIS.
Wat durft gy my?

AMSTEL.
Ach, Vorst!...

FLORIS.
Verraad- en Oproersmeder! -
Dat ik uw snood ontwerp nog wettig', laag en laf;
Gedwongen, afstand doe van d' aangeboren' staf;
Mijn Erfrecht zelf verschoppe, om gruwbren moordenaren
Den vloek van 't Nageslacht, den beul van 't hart, te sparen!

AMSTEL.
Ik wachtte 't. - Vlucht dan, Graaf!

FLORIS.
Ik vluchten! en voor wien?
Heb ik der Muitren dolk, of zy mijn oog te ontzien?

AMSTEL.
Ik smeek u, dierbre Vorst! - Één oogenblik vervlogen...!
Ach, red u, heb met my, ik smeck het, mededogen!
Zie, zie mijn wroeging - zie mijn ijslijke angst! - Mijn bloed
Wenscht, wenscht te stroomen voor uw redding. Word behoed!

(Hy valt hem te voet.)

FLORIS.
Laat af, Vermeetle...!

AMSTEL.

(Met schaamte oprijzende.)

Vorst, ik zal uw vlucht bedekken,
Beveiligen! Is 't nood, gewapend met u trekken!
En sterven nog voor u - met wellust. - Sta my toe,
Dat ik 't miskende hart u eindlijk kennen doe!
Dat ik uw leven nog, dat ik my-zelv' bevrijde...!

FLORIS.
Welaan, zoo geef me uw zwaard, en stel u aan mijn zijde,
En slaan we, als 't Riddren voegt, door 't moordgebroedsel heen!

Maar - vluchten, in 't geheim -? Lafhartige Amstel, neen!

AMSTEL.
Neen, Graaf! het waar vergeefsch, hier Oorlogsmoed te toonen.
Wat zoude ons-beider arm -?

FLORIS.
Een eerlijk leven kronen! -
Ontbreekt u moed daar toe; verlaat my, 'k wacht de dood.
Een Held verlaagt zich niet, maar 't onheil maakt hem groot.

(Hy verwijdert zich en zet zich neder).

AMSTEL.

(Voor op 't Tooneel.)

ô Hemel, laat Ge op de aard dan enkel gruwelstukken,
En mag rechtschapenheid geene enkle daad gelukken!
De stugge Woerden blaast den meineed en 't verraad,
Verwoede Velzen, moord -! en - redding wordt versmaad!
Verberg ik my voor 't licht! voor 't menschdom! voor my-zelven!
En, Hemel! mocht me uw val het schuldig hoofd bedelven!

Vierde tooneel.

FLORIS,

(geboeid; alleen.)

Gy, sterk my, Hemel! Gy, aan wien ik me overgeef!
Bewaar my de eer, de deugd, het zij ik sterve of leef!

Vijfde tooneel.
Floris, geboeid. De edelknaap van bevoorens.

DE EDELKNAAP.
Vorst! -

FLORIS.
Gy, mijn teedre Vriend! die my mijn Moordenaren

Deedt kennen! - 'k Deed u recht, maar 'k moest mijn deugd bewaren
Thands sterve ik, rein van hart. Uw weldaad, ja, verviel!
Maar ze is me uw weldaad nog, en dierbaar aan mijn ziel.

DE EDELKNAAP.
Neen, Graaf; ik kondig u verlossing aan. Zy nadert.
Hou moed! 't Getrouwe Volk, van alle kant vergaderd,
Dringt op het bolwerk aan, dat dezen muur omringt.
Hoor zelf den Wapenkreet, die door de wanden dringt!
Daar is geen temmen aan hun woede, geen betoomen.
Één oogwenk zag 't ravijn bestormd en ingenomen!
Men sprak van overgaaf. Men handelt en verdraagt;
Maar 't Lot bescherm' uw hoofd, zoo dit die hulp vertraagt.
Ik koom mijn laatste bloed tot uw bescherming bieden,
Aanvaard het!

FLORIS.
Jeugdig hoofd! maar bloem der Edellieden!
De Hemel ziet uw trouw! -

WOERDEN,

van binnen.

Vliegt: boeit zijn voeten los!

DE EDELKNAAP.
ô God!

Zesde tooneel.
Floris, de edelknaap. Herman van Woerden (met een borstkuras over 't gewaad, verzeld van Wapenknechten, in 't harnas).

WOERDEN,

in 't opkomen.

Vervoert den Graaf en knevelt hem op 't ros! -

De kleine Wachtpoort uit. -

(Men wil Floris aangrijpen.)

DE EDELKNAAP,

(Een der Wapenknechten te rug stootende).

Sta af. -

FLORIS.
Sta af, Verwaten!

WOERDEN.
Gevangen, volg gedwee! geen weêrstand kan u baten.
Men redt u 't leven. - 't Volk, dat woedend, niets ontziet..!

FLORIS.
Bezwalk mijn dierbaar Volk met uw trouwloosheid niet.
Ik ken het; 'k wacht het af. - Gy, durf het meê verwachten! -
Geen' voetstap van dees plaats! Hier moog me uw woede slachten.

WOERDEN.
Wat stelt ge u vreeslijks voor? Vertrouw op mijn beleid.
Men brengt op 't Muiderslot uw hoofd in zekerheid.
Het staat aan Englands Vorst, om van uw lot te schikken.
Maar Gy, ontroof ons niet te dierbare oogenblikken!
Weet! wierdtge of hier met ons, of vluchtende achterhaald,
Ons uitgerekt geduld wierd met uw bloed betaald.

FLORIS.
Vaar voort! Verberg deze angst, die uitblinkt op uw kaken. -
Verraadren kost het niets, hunn' meester af te maken!
Wat wil dat dreigen dan? - Ik zal geen England zien,
Mijne onderdanen met geen beulenrot ontvliên.
Gy, Monsters, vliedt de wraak! zy volgt u op de hielen!
My moogtge in dezen boei, of hier, of daar, ontzielen;
Maar nooit verstrekke ik u voor gijzlaar op uw vlucht.
Hy vreest voor 't sterven niet, die niet dan 't misdrijf ducht.

(Tegen de Wapenknechten).

En gy, Trouwanten van een' hoop van Muitelingen!
Gy, durft uw' trouwen Vorst thands in zijn' boei bespringen!
Gy, siddert ge op 't gezicht van deze kluisters niet,
En dorst ge meê naar 't bloed dat voor uw welzijn vliet?
Treedt toe! ik schenk het u: 't behoort mijn' Onderdanen;
Gy, zijt gy die? Welaan! -
- Wat zie ik, stort gy tranen,
Getrouwen! kiest, ô kiest, aan wien gy toebehoort!
Aan 't wettig Staatsgezag - of - vuigen Vadermoord?

WOERDEN.
De Lafaarts! Hemel, hoe! zy deinzen.

Zevende tooneel.
De vorigen. Gerard van Velzen (insgelijks met een borstwapen over 't kleed, en gehelmd).

VELZEN,

vliegend instuivende.

't Is verloren!
't Buigt alles! - Vliegt! van hier! - Reeds ramt men deze toren.
Sleept meê den Dwingland! voort!

(Ziende dat de Wapenknechten besluiteloos staan blijven.)

Of, beeft men thands voor 't Volk?
Welaan dan! volg, Tyran, of - sidder voor dees dolk!

WOERDEN,

(Velzens arm, met den ontbloten dolk, te rug houdende).

Te rug! -

(Tegen Floris).

Voor 't laatst, besluit!

FLORIS.
Ik heb voorlang besloten.

WOERDEN,

(de hand aan den degen slaande.)

Zoo straff' de Hemel my...!

VELZEN,

(hem weêrhoudende en op Floris toeschietende)

Laat my hem 't hart doorstoten!

DE EDELKNAAP.

(Tusschen beiden schietende met uitgetogen' degen, en Velzen een' stoot op het harnas toebrengende).

Sta, Moorder, neem den proef...!

VELZEN,

(dezen den opgeheven' dolk in de borst drijvende, die er in zitten blijft).

Lig daar, vermeetle wulp!
Leer Velzens arm ontzien.

(De Edelknaap valt).

FLORIS.
ô Jammer!

WOERDEN.
IJdle hulp!

DE EDELKNAAP,

(stervende.)

Ik was dit bloed mijn' Vorst verschuldigd. 'k Sterf te vreden.

FLORIS.
Rampzaalge! -

DE EDELKNAAP.
Graaf, vaarwel! gedenk my met gebeden!

(Hy sterft.)

VELZEN,

('t zwaard uitrukkende, en met de andere hand Floris by den kluister aangrijpende).

Gy, volgt ge?

(Floris ziet hem met verachting aan.)

Volg dan hem!

(Hy doorstoot Floris, die, vallende, door een' der Wapenknechten ondervangen wordt.)

Flux, Woerden! flux te paard! -
Hoe heerlijk gloeit het bloed eens Dwinglands op het zwaard!

(Zy vertrekken.)

FLORIS,

(bezwijkende).

Men legg' my neêr!

(Hy wordt nedergelegd: een der Wapenknechten, nedergeknield, blijft hem 't hoofd steunen.)

Achtste tooneel.
Floris, stervende en ondersteund. Machteld van Velzen (gewapend), met eene bende gewapende Naardinglanders toeschietende. De Wapenknechten van Woerden achter op het Tooneel. (Zy werpen hun stormhoeden en degens neder.)

MACHTELD,

(in 't opkomen).

Schiet toe, ô strijdbre Naardinglanders!

(Floris ziende.)

ô Hemel! Wraak, ô wraak!

FLORIS.

Getrouwe Medestanders, -
Gy vindt my stervende, en reeds badende in mijn bloed: -
Maar dank heb (ô mijn Volk!) uw liefde en heldenmoed. -
Voor u is 't dat ik thands getroost van 't leven scheide. -
Mijn dagen zijn voorby. - Men woede op geen' misleide!
't Was Velzens hand alleen, die my den doodsteek gaf.
'k Vergeef - ook hem - mijn dood - en zink met kalmte in 't graf.
En gy, ô Machteld -!

MACHTELD.

Vorst - ô Mocht ik met mijn leven
Het uwe...!

FLORIS.

(Haar de hand drukkende).

't Is vergeefs -

(Hy sterft).

DE WAPENKNECHT,

die hem ondersteunt.

Hy heeft den geest gegeven!

MACHTELD.

En ik! ik sterf niet meê op 't dierbaar Vorstenlijk!
Ik leef, ik adem nog? - Dank, Hemel! ik bezwijk.

(Zy stort neder op 't lijk van Floris. 't Gordijn valt.)

1808.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.

lofzang aan delos, bladz. 8.

Het verstand van dit Dichtstuk vordert noodwendig eenige meerdere kennis van de plaatsen, bergen, en stroomen, daarin genoemd, dan eenig ander der Hymnen. Men houde dus deze korte verklaringen ten goede.]

Bladz. 8.

Zoo praalt op 't blaauwend meir de landkring der Cykladen.

Men begrijpe dat deze Eilanden in een' kring liggen, waar van zy ook hunnen naam C y k l a d e n ontleenden. K y k l o s is een kring of cirkel.

Bladz. 9.

- 't Talrijk kroost van Vader Oceaan.

De Eilanden, kinderen geacht van den Oceaan.

Bladz. 9.

't Fenicisch Cyrnus niet.

Thands K o r s i k a .

Bladz. 9.

En, die met dubblen arm in Tethys boezem schiet, enz.

E u b é a in later tijd; bevorens Abantias, of het Land der Ellopicden, naar Ellops, Zoon van Iön, 't hoofd der Volkplanting, die zich daar vestigde, genoemd.

Bladz. 9.

En 't lieflijk Sardo, enz.

Nu Sardinie. Waarom l i e f l i j k ? vraagt Mevrouw Dacier. Men zond er ballingen naar toe. (Men zie Ruhnkenius Ep. Cr. II. 31.)

Mevrouw Dacier, toen zy dit vroeg, had toch Livius gelezen, en kende de lof die de Ouden aan Sardinies vruchtbaarheid gaven. Zy wist toch hoe Diodorus in zijne Bibl. 't verheft om zijn' overvloed van vruchten en granen; hoe Valerius Maximus, hoe Varro, hoe Florus, hoe Pomponius Mela, hoe Strabo, hoe Cicero, hoe Lucanus, hoe Silius Italicus, Claudianus, en Prudentius, (van Horatius spreek ik niet) het als een der drie voornaamste koornschuren van Rome optellen, verbreiden en verheffen. De plaatsen zal ik nict uitschrijven. En nog is de rijkheid van Sardinie in graangewassen, wijnen, en allerlei vruchten ongemeen. Die dit belangrijk Eiland beter kennen wil, dan gewoonlijk plaats heeft, zie den Essai sur l'Histoire géographique, politique, et naturelle du Royaume de Sardaigne, van Azuni. Paris, An VII.

Bladz. 9.

Ja, 't strand waar Cypris 't eerst aan land stapte uit den vloed, enz.

Cyprus.

Bladz. 9.

- - In Rhodus smits' geklonken.

Van de Telchinen. Op Krete zoo men 't verkiest. Het is my onverschillig.

Bladz. 10.

- - Van 't stevenrijk Trezeen.

Ik lees met Ruhnkenius □*λιξάνθοιο πολίχνης*, de Zeestad. Wien het mishaagt, moge 't Attische Trezeen in de plaats stellen. 't Xantische vindt toch nergens byval meer onder de Geleerden.

Bladz. 10.

- - Euripus en zijn golfgeritsel.

De Euripus achter Eubéa is bekend door 't geruisch zijner verscheiden stroomen, daar door een woelende.

Bladz. 10.

- - - 't Attisch zeehoofd.

Sunium.

Bladz. 10.

- 't Vocht Parthenia.

Samos, te voren zoo genoemd; t o e n n o g g e e n S a m o s, zegt

Kallimachus, die eigenlijk den bewaterden (of bewaterenden) uier van Parthenia heeft. De beschaafde hedendaagsche talen hebben eene kieschheid, die dikwijls by eene Dichterlijke uitdrukking den Vertaler in den weg is.

De Heuvellingen van bygelegen kust zijn de Oreaden van Mykale, aan 't vaste Land van Azie.

Bladz. 10.

- 't Ikarisch nat.

Men verstaat, hoop ik, de Egeesche zee, die, schoon de naam eigenlijk slechts aan een gedeelte van haar behoort, daar onder dikwijls beteekend wordt.

Bladz. 10.

- Hemus bergkruin.

Een bekende berg in Tracie.

Bladz. 10.

- Op den top des Mimas.

Berg in Azie, naby den Archipel of Egeesche zee.

Bladz. 11.

Arkadië vlood heen; 't gebergt' van Auge vlood.

Die Arkadie niet kent. legge het boek uit de hand. - Het gebergte Parthenius aldaar is vermaard door de minnary van Herkules met Auge. Van daar de benaming in dit vers.

Bladz. 11.

't Gewest, dat Pelops naam verheerlijkt.

Pelops schiereilaud: Peloponesus, dat is, Eiland van Pelops.

Bladz. 11.

Iöos vader.

De vloed Inachus.

Bladz. 11.

Aönië. - - -

Anders Beotie. Zijn bronnen zijn Dirce en Strofie, kinderen van den vloed Ismenus geacht, den aanzienlijkste van dit gewest.

Bladz. 11.

- - De Azopus.

Traagloopende stroom, bevorens door Jupiter met den bliksem getroffen, om dat hy zijne dochter Egine aan de vervolgingen van dezen God wilde ontrukken.

Bladz. 11.

- - Plistus.

Rivier aan den voet van den Parnas. 't G r u w z a a m o n d i e r is de Python. De text zegt dat hy zijne staart negenmaal om den berg Parnas gekronkeld heeft. Dit zou zeker in onze taal vrij g r o t e s k klinken.

Bladz. 12.

Anaurus.

Rivier. De P e n e u s is zeker meer bekend door zijne dochter. Ook de dochters maken somwijlen haar Vaders een' naam.

Bladz. 12.

- De heuvlenrij der breede Chironiden.

Chirons heuvelen zijn bekend in Thessalie. De stad Larisse is daar vermaard, en voert den bypiaam van groot. Den berg Pelion niet te kennen, is niet geoorloofd.

Bladz. 13.

Corcyra-zelve niet.

't Eiland der Feaken, door Homerus reeds als herbergzaam geroemd.

Bladz. 13.

- Het eiland der Meropen.

Meropen, volk dat het Eiland Koa bewoonde. C h a l c i o p e , hun Koningin, is bekend door haren minnehandel met Herkules.

Bladz. 14.

Maar 't is een andre God, die 't licht hier moet ontfangen, enz.

Voorspelling van Ptoloméus Soter, daar geboren.

Bladz. 14.

Als gruwzaam Reuzenkroost van 't uiterste van 't West, enz.

Inval der Gallen (wier lange zwaarden byzonder van de Grieken geducht

waren), welke omstreeks Delfos, gedeeltelijk door sneeuw en hageljacht (aan Apollo toegeschreven) en gedeeltelijk door de krijgsbenden van Ptoloméns Soter omkwamen, na 't land wijd en zijd afgeloopen te hebben. Een gedeelte dier Gallen worden gezegd in Ptoloméus dienst overgegaan, doch daarna, op de ontdekking van een ontworpen verraad, in Egypten afgemaakt te zijn.

Bladz. 15.

- - Andros landkring.

De Cykladen, waar van Andros een der aanzienlijksten is.

Bladz. 15.

- - Inopus boorden,
Verwantschapt met den Nijl in andre wareldoorden.

De Inopus is eene rivier in Delos, welke gezegd wierd gelijktijdig met den Nijl over te vloeien, en met hem, nevens andere Afrikaansche stroomen, onderaardsche gemeenschap te hebben. Hierom noemt onze Dichter hem elders den E g y p t i s c h e n I n o p u s (Lofzang aan Diane.)

Bladz. 17.

Geen Cerchnis. - -

Haven in de Landengte van Korinthen, Neptunns gewijd. Anders C e n k r i s, doch dat by ons nog onaangenamer klinkt. - Dat Krete aan Jupiter geheiligd is, weet ieder.

Bladz. 17.

Nooit, nooit heeft Mavors, enz.

Delos werd om zijn heiligheid, tot dien tijd, van alle Volken ontzien, zelfs van de Perzen, verwoesters der godenbeelden en tempelen, die er geene vijandlijkheden tegen dorsten plegen. Zy beschouwden het naamelijk als der zon (hunne godheid) geheiligd. Ook werden er volstrekt geene dooden begraven of uitvaarten gehouden. Men vervoerde de op het eiland gestorvenen naar elders.

Bladz. 17.

Het kroost van Boreas, zoo edel als volschapen, enz.

De Dochters van Boreas, en de edelste jeugd die haar geleidde. Dezen brachten uit het Noorden offeranden naar Delos. Men roemde de welgemaaktheid dezer Noordlanderen ten hoogste. Kallimachus noemt hun Landaart de blonde A r i m a s p e n . Men weet dat Herodotus dus een volk der Schyten noemt, en ons bericht dat de naam e e n o o g i -

g e n beteekent. Het is zoo: 't waren Schutters, gewoon, 't eene oog toegenepeu te houden. S p i e is oog, naar ons s p i e d e n, s p i e g e l, enz. A r is het Keltisch Lidwoord, zoo algemeen in de oude Noordsche talen, als het Arabische a l, waar het slechts eene andere uitspraak of tongval van is, en dat in het Hoogduitsch voornaamwoord e r overgegaan is. (Hoe het op de uitgangen van de verbalia in e r ingevloeid is, begrijpt thands niet licht iemand die het postpositive artikel der Deenen niet kent, doch zal ik op zijn plaats toonen.) I e m, eindelijk, (i m) is de ruwere uitspraak van i e n of e e n, hy die volken, die met de Hebreeuwen en Romeinen de l i t t e r a m u g i e n s, zoo deze laatsten haar noemden, aan de welluidender verhemeltletter n in de plaats stelden. De goede D e G r a v e verstond dit niet in zijn werk d e s C h a m p s E l y s i e n s.

Bladz. 18.

Uw Godgewijden tronk met zuivren mond genake.

Een' onden olijftronk, of misschien tak.

De geesseling, die de vreemdelingen rondom het altaar ondergingen, in den text gedacht, geloove ik voeglijkst te verduisteren. De Nymf Delias, zegt de Dichter, voerde dit in, als een grapjen of spelletjen voor Apollo in zijne kindschheid. Een zoo statig Dichtstuk eindigt kwalijk met een kindergrapjen.

Het hair van berenice, bladz. 39.

Indien ik in de Navolging van dit Stukjen, 't geen ik met mijne gewone vrijheid overbracht, den Latijnschen Dichter nu eens op de hielen volgende, en dan weêr met eene ruime Paraphrasis als naspringende, hier en daar eenen anderen zin aan eene uitdrukking gehecht hebbe, dan, of de geleerde uitleggingen of de geestrijke verbeteringen van alle de In- en Uitlandsche Letterkundigen, die hun vlijt aan den text te koste leidden, bestemmen of toelaten; men bedenke dat het hier om den geest van het Dichtstuk en niet om de juiste lezing te doen was, eu dat ik dus aan mijne eigene gissingen en opvattiugen, wat slechts Dichterlijk is, in mocht willigen, zonder dat ik 't juist Letterkunstig uit den text behoef goed te maken. Als Critieus zoude ik veellicht deze of gene andere lezing, als waarschijnlijker, voor kunnen trekken; als Dichter is die my zeer dikwijls de aanneemhjk-te, die zich als de schitterendste aanbiedt. Voorbedachte afwijkiugen en uitlatingen durft zich een Navolger aanmatigen; waarom dan ook niet (al ware 't) een geringe zinverdraaiing, waar hy de woorden naby blijft?

Zonder my derhalve omtrent cenig punt mijner overbrenging in Letteronderzoek in te laten, zij het my vergund, alleenlijk eene kleine aanmerking te maken over het laatste Distichon der Latijnsche Elegie, ten welks aanzien zoo veel geschil is. De uitlegging van den onvergelijklijken Valckenaer alleen, kan Marklands textverbetering gelden doen, en geeft eene stoutheid aan 't Dichtstuk, die Dichterlijk is, en Valekenaer (den eenigen Criticus van zijn' tijd, die een' Dichter met blakend Dichtergevoel las en verbeterde) waardig. ‘Moge ik slechts tot uwederkeeren, en (dan) de gehecle Sterrenhemel in verwarring raken!’ Ja, ware 't mijn eigen vers, ik nam deze gedachte met drift aan en over. Echter, ik vind Kallimachus zoo stout niet van geest, en eenvoudigst dunkt my het vers, 't geen Muretus gezag velen heeft doen aaunemen:

Proximus Arcturo fulgeat Erigone!

En waarom?

Kallimachus, van wien men als Dichter, ondanks de □*χρίβεια*, welke men hem boven andere Dichters toeschrijft, de alleruiterste naauwkeurigheid in het plaatsen der gestarnten juist niet vergen kan, schuift den Boötes wat te veel op, schoon hy anders den kring, waarin hy zijn hairlok omsluit, zeer wel uitdrukt. Men zie vs. 65-67 der Latijnsche Elegie; en mijne Overbrenging daarvan, die tevens eene opheldernde verklaring daarvan behelst. Hy beschouwt hier de Maagd en Boötes (in welk laatst gestarnte de ster Arcturus uitblinkt) als twee tegen elkander overstaande uitersten van de ledige ruimte waarin zich dit Hair van Berenice bevindt*; en het is overeen-

* Als middellijn (diameter) van een' kring, waarvan het in de daad slechts een kleine spanlijn (chorda) is.

komstig aan deze (onnaanwkeurige doch door den Dichter aangenomene) voorstelling, dat het, wenschende den Hemel te verlaten en het hoofd der Koningin op nieuw te bedekken, zich uitdrukt. Zeer eigeuaardig, zeer juist, zegt het in die voorstellen: ‘M o c h t i k uit den hemel vallen, en de Arcturus (dat is, *συνεκδοχικ*□*ς*, Boöotes) weder op nieuw de Maagd tot naaste gebuur hebben!’ Zekerlijk had hy netter gezegd: ‘Mocht het de groote Beerin!’ en men zou veellicht op dit denkbeeld eene andere verbetering van den text gronden kunnen.

Bladz. 55.

B l a a s k a a k, *Φυσίγναθος*, in het Grieksch.
S l i j k v o e t, *Πηλεύς*.
W a t e r k o n i n g i n n e, □*δρομέδουσα*.

Bladz. 56.

Kruimdief, *Ψιχάρπαξ*.
Knabblaar. In 't Grieksch Broodvraat, *Τρωξάρτης*.
Likmeel. *Λειχομύλη*, in 't Gr. Molensteenlikster.
Kluiver. In 't Gr. *Πτερνοτρώκτης*, Hamkluiver.

Bladz. 56.

Manglen.

Zeer ten onrechte zegt men amandelen, 't geen men zich verbeeldt van het Grieksch-Latijnsche amygdalum te zijn, maar inderdaad uit de Fransche verbastering is. - Onze Hollanders zeggen van ouds mangelen, van mangen, dat is breken, brijzelen, pletten; waarvan ook het Fransche manger (knaanwen), en onze wasch- of linnen mangels, dat is pletters. Van ouds was mangel en manger in de Duitsche taaltakken een munrbreker, en nog zeggen wy mangel voor gebrek. Van de hardheid der schors die men breken of brijzelen moet om de kern te eten, heeft de vrucht dezen haren naam; even als het Grieksche □*αμύγδαλον*, van □*αμύσσω*, of liever, met dit, van *μύω* (drukken) is. - Ook ons mengen is mangen; het is breken van de kracht van het eene vocht of poeier door het andere.

Zoo is kern met karnen verwant, het geen slaan beteekent, battre la crême, roomslaan, van welk slaan de boter ook zijn naam heeft, als zijnde eigenlijk botering, dat is klopping. Dat karnen is eene bloote samentrekking van ge-arenen, vermaagschapt aan ons eren (ploegen) en 't Latijnsche arare, en waarvan ook aarde, en terra, dat d'erre is, als zijnde in zijn oorsprong ge-arede (geploegde), en zoo ook het Grieksche □*ρης*, slag, als naam op den Oorlogsgod toegepast. Noot behoort desgelijks tot nagen, knagen, waarvan zie de Geslachten der Naamwoorden. Ook ons erg (arg) is eigenlijk arig of arrig, dat is knenzig.

Ons amandel is even zoo Fransche verbastering, als flamboos voor de bramboos, braambes of braambezie uit onze tuinen; gelijk brummel een Hoogduitsche vervalsching uit het Hollandsch voor de wilde bramboos, van onds bramel, is.

Zal ik hier byvoegen, dat het groseilles der Franschen voor aalbessen, onze oude naam van gruizelen, dat is korelen (korrelen), anders kórentjens is, waarvan men, met een valschen accent, koréntjens gemaakt heeft; waarvan krenten, in de Artsenywinkels als uvae corinthiaeae bekend, (als of zy jmst uit Korinthen kwamen!) zoo als zy ook in Engeland naar onzen naam kórens (currents) genoemd worden. Ik mag daar dan ook bydoen, dat groseille de maquerean in het Fransch een valsche vertaling is van ons klapbes of klapbei, 't geen zy onzinnig opvatteden, als

of het klappy ware, een scheldwoord waardoor men gemeenlijk een labbekaak, aanbrengster, of koppelaarster verstond, en dat dus aan hun maquerean, maquerole, en maquerelle beandwoordde; van 't welk ook in mijn jeugd ons Gemeen nog het woord van makrol voor zulk vronwvolk behouden had. - Aartiger is het misverstand waardoor zy van de Duitsche prnimen, aldaar naar heur kleur en rondte groene kloten geheeten, het sierlijke Reine Clande maakten. Doch wat is de gehecle Fransche taal, dan een aanhoudende verwarring uit wanverstand en uit waanbegrip, zonder reden of samenhang! - 't Fransche maquerean, in den bovengemelden zin, is van ons makeren of makelen, dat is koppelen, en niet te verwarren met den naam van den visch, dien wy, naar de zelfde taal, makreel noemen. Dit laatste maquerel of maquerean wordt by hen van het Latijnsche macula door macularis afgeleid. Doch het is met het Italiaansche en Spaansche maeearone verwant, dat eigenlijk reep beteekent, of in repen gesneden, en aldus velerlei toepassing vindt, en ook in de Hollandsche koekbakkeryen de naam van een byzonder gebak was, 't geen onze Prins Kruimdief niet verschoond zon hebben.

Laat ik dit alles nog een weinig uithalen. - De onde mangelen (muurbrekers) heetten in 't Latijn van die tijden mangones, en mángenae. Matthaeus leidde dit woord van machina af, en Kluit zei er rectè toe; doch het is ons Duitsche woord en niets anders. Van mangel, is mangelen, met de frequentative vorm, en beteekent dus ontbreken by ons, by de Hoogduitschers gebrek lijden. - Dat men kraak-mangel of kraak-amandel zegt, is als portebrisé-denr, agnus-castus, ever-zwijn, en dergelijke.

Van het zelfde mangen is ook ons adjectivum mank, en 't Latijnsche mancus. En de oorsprong van 't woord is in ma-en, nu maaien; dat is, in de eerste beteekenis, breken, en in enger toepassing, snijden. Van welk werkwoord de made-worm, dat is bijt- of vreet- of vernielworm; en Made, een maaiveld, by de Engelschen meadow, en waarvan wy de madelief genoemd hebben, dat is veldbloem, die men kwalijk matelief noemt, ten zij mate voor made uitsprekende als in sommige onzer dialekten plaats heeft gehad. Men zie de fraaije Verhandeling in het jongst uitgekomen deeltjen der Maatschappy van Letterkunde. Van dit maön is ook de maan (Luna) benoemd, als deficiens. Ook is mat hier van, als verslagen, fractus; en mak, dat is ma-ig, voor getemd. Van mengen gewaagden wy reeds. Mengel (nu mingelen), een maat, is een deel wijns of melk, als men ondtijds met water plach af te mengen, toen men noch wijn noch melk zuiver dronk.

Het Fransche amande is van mandel, het geen niets anders dan een verbastering is van mangel; want nd en ng pleegden ondtijds

in de uitspraak veel verward te worden. Zoo plach men vooral in de Amsterdamsche dialekt h y s t o n g en h y s t o n d te zeggen. Breêro is daar vol van, en hy zegt dus wel g e b o n g e n voor g e b o n d e n, s t r a n g voor s t r a n d, v e r s t a n k en s c h a n k voor v e r s t a n d en s c h a n d e; waarvan ook de boeren-nitspraak: l a n g d, w o n g d, h a n g d voor l a n d, w o n d, en h a n d.

Dat echter m a n d e l van m a n g e l is, en niet omgekeerd, blijkt uit het onderscheid dat er is tusschen m a n d, k o r f, en m a n g, waarvan het laatste de klemming van 't pletteren, 't eerste eene eenvoudige af- of doorsnijding uitdrukt. M a n d (dat is m a-e n d) is in den grond eigenlijk b i e s, en beteekent s n i j d i n g d a t i s s n i j d s e l, gelijk m a t (dat is g e-m a-e t) g e s n e d e n beteekent, beide van het zelfde m a-e n. In de zelfde vorm zeide men ook l o o p e n d voor l o o p i n g of g e l o o p. M a n d w e r k is bieswerk, en m a n d is in zijn tegenwoordige beteekenis een onvolkomen woord, als honderde in onze taal, gelijk m o l voor m o l d i e r, i n k h o o r n voor e i k-k o r n-d i e r, k o n i j n voor k o n i j n d i e r, dat is h o l-d i e r, h a r t voor h a r t e b e e s t (want dit beest is van zijne horens die zich eenigermate als een h a r t vertoonen, genoemd) m a d e voor m a d e w o r m, en zoo duizend zaken. Ook in 't Fransch zijn er zulke, als by voorbeeld, b a s voor k o u s, het geen op zich-zelf niets stelligs beduidt, maar b a s d e c h a u s s e is. Op zich-zelf is het woord m a n d niet meer of minder dan b i e s of t e e n. Even zoo is m a t de bies, en niet het weefsel van biezen. Men strooide oudtijds aan Vorstenhoven de gesneden biezen los over den vloer: en nog in de zestiende eeuw was dit een deftige pronk. Dus spreekt niet alleen Shakespear in zijn Richard den Tweede van t h e p r e s e n c e s t r e w 'd, dat is, de Bezoekkamer met r u s h e s (biezen) bestrooid, maar ook Hentzner in zijn verslag of beschrijving van de p r e s e n e e-c h a m b e r van het Paleis te Greenwich in 1598. Eerst later begreep men de m a t t e n, dat is de strooi-biezen tot een soort van vloer- en daarna ook van tafelkleeden, te vlechten, 't geen dien naam behield, en waarvan ook by ons de uitdrukking o p 't m a t k o m e n, in tweederlei zin. O p 't m a t k o m e n is naamlijk, op 't tafelkleed komen, dat is, op de g e d e k t e t a f e l, en zoo, op de maaltijd, om daar meê van te zijn, wanneer het van een persoon wordt gezegd. Maar zegt men 't van een zaak, zoo is 't wat wy thands op zijn Fransch noemen o p h e t t a p i j t komen, dat is, tot een punt van beraadslaging gemaakt worden.

Nog iets te dezer gelegenheid, ten aanzien van het geen wy van het Fransche g r o s e i l l e s opmerkten. Ook de e r w t e n werden onder het Huis van Bourgonje k o r e n s genoemd. In de regeling der Hofhouding van Hertog Karel den Stoute, en elders, worden b o n e n e n k o r e n s in dezen zin te samengevoegd. 't Is ons b o n e n e n e r w t e n. Het tegenwoordig woord e r w t is by ons vrij nieuw en onze Groot-

ouders zeiden órreten, 't geen met gort, dat is ge-ort samenhangt, welk een en ander met korn van eenen oorsprong is. Erwt is van orrewe dat is o-erige, gelijk schaduwe (schadige), geluwe (gelige) enz. Men zie mijne Verhandeling van de geslachten. Oërig is o-achtig, even als oïg. Gort is ge-ort. Grut is ge-rut en behoort met gruis tot geruien (waarvan ruiten, plonderen, verwoesten, en in 't algemeen geweld maken; en ook ruiter, 't geen een ander woord dan Rijder of Ridder is;) dat is brijzelen, zoo als ook korn en kern, dat eigenlijk brijzeling beteekent en, als wy zeiden, met karn (boterkarn) vermaagschapt is. Of nu orret met gort tot het thema van o (rondte) behoore, en erwt tot het bovengedachte arnen, en zy dus twee woorden van verschillende aart zijn, dan of ort of orret en erwt voor het zelfde woord in een bloot verschil van uitspraak te houden zij, onderneem ik niet hier te beslissen, maar vordert een breeder geschiedenis dezer woorden dan hier voegzaamheid heeft. - Groot, dat ik dit nu nog byvoege, op dat niemand het hier meê toe betrekke, is, hoe veel ook gelijkend naar grut of gort, van een geheel ander grondwoord. Het is geroot van ro-en, rijzen; door Huydecoper zeer wel opgemerkt.

Bladz. 57.

Levend graf.

Deze uitdrukking, waarvan de verhevenheid door Longinus betwist wordt, is oorspronklijk van den Redenaar Gorgias, die de op lijken azende gieren, vliegende graven noemde. Tegen over Longijn stellen wy een der Prijspoeeten, die wy in mijn tijd gehad hebben, een man die het recht had om uit de hoogte te spreken, en by wien deze metafora zeer geliefd was. By wien dienvolgende in zijne Lierzangen de koe een wandelend botervat, de....ja, hoe herinner ik het my alles? - alles met één woord, wat vliegen, kruipen, of gaan kon, vliegend, kruipend, of wandelend huisraad wierd, zeer gerieflijk voor het gebruik, en de geheele wareld dus een nieuw en recht huislijk aanzien kreeg. Met hem mag Longinus het uitmaken; onze Muis sechuilt onder zijne bescherming.

Bladz. 57.

Slootradijs, of waterbungen, caepea.
Cellery, apium palustre.

Bladz. 58.

Voetjens lekte.

Dat lekken schijnt uit den Griekschen text geraakt en overgesla-

gen te zijn door onachtzame overschrijvers; want vast heeft LOPE DE VEGA het daaruit overgenomen, als hy zingt:

Passando el mar el enganoso Toro,
Bolviendo la cervix el pie besava
De la Horosa Ninfa, que mirava
Perdido de las rosas el decoro, etc.

[De schrandre Stier, terwijl hy 't zeegegolf doorzwom,
Draait de uitgerekte hals al telkens naar haar om,
Om de opgeschorte knie en blanken voet te lekken
Der schreiende, die in haar schoot
De roosjens bevend ziet verschoten van haar rood,
Terwijl ze in 't wapprend kleed haar schoonheên tracht te dekken.]

Doch wy willen dit geheele stukjen hier in zijn verband doen kennen.

De schalke Stier als hy de zee doorzwom,
Boog hals en hoofd naar 't schreiend meisjen om,
Om met zijn tong de ontblote kniên te lekken;
Daar de aâm des winds haar losgebonden kleed,
En zucht op zucht den boezem, golven deed,
Om 't heimlijkst schoon aan 's roovers oog te ontdekken.
Zy ziet met schrik de roosjens in haar schoot
(Haar liefsten schat) verschieten van heur rood,
Besterft met haar, en net de bleeke wangen;
Strooit bloem by bloem en pareltraan by traan
Langs 't golvend vlak der blaauwe waterbaan,
En Flacht by klacht die in de lucht blijft hangen.
Ach! roept zy uit, en bloost en bleekt om strijd,
Rampzalig ik, ik ben mijn roosjens kwijt!

Bladz. 58.

Oude lappen.

Den Griekschen text naslaande, vinde ik er deze o u d e l a p p e n ook niet in. Zy zullen er naderhand uitgewaaid zijn, gelijk het Alfieri met de t w e e d e A l c e s t i s v a n E u r i p i d e s ging, die hy na ze vertaald te hebben, ook in het Grieksch niet weêr vinden kon. Men zegt wel meer, dat er by 't vertalen wel eens hier of daar een lap ingelast wordt. Maar het zijn dan toch geen o n d e l a p p e n. En hier zijn zy eigenaartig in den mond van een muis, die met oude weggeworpen lappen bekend is, en wie twijfelt of Homerus moet dus geschreven hebben? Ook voegt het zeer wel by het k o o l s t o v e n. Longinus mag daaromtrent zeggen, zoo hy wil: M*αγειρείου τινα φαντασίαν* □*ποίησεν*; het is Theopompisch, en men ziet daaruit dat de muis in de huishouding en kenken bekend was. De karakters zijn toch een groote zaak in een Heldendicht of Treurspel.

Bladz. 58.

Papiersnoet. In 't Gr. Λειχοπ□ναξ, Schildery- of Plank- of Bordpapierlikker.

Bladz. 59.

Uitgekaauwde wakken.

Eigenlijk is w a k k e n niet alleen een misbruik van een byzondere soortnaam voor den algemeenen, maar ook een valsche uitspraak uit het vermengen van de a en e by de Fransche boeren, die voor v e s c e, v a s c e zeggen, gelijk by ons voornamelijk voor de r geschiedt, als wanneer men v a r s c h voor v e r s c h, by de Franschen f r a i s, en k a r s voor k e r s van c e r a s u s, *κέρασος*, of h a r d e r en h a r t o g voor h e r d e r en h e r t o g, van h e e r d e en h e i r, zegt. Omgekeerd zeggen wy f l e s c h voor f l a s c h, voor het Italiaansche f i a s c o n e. Beter zegt men w i k k e n, onmiddelijk naar het Latijnsche woord v i c i a. Het is thands alleen voor zoogenaamde d u i v e n b o n e n gebruiklijk, en niet meer voor bonen in 't algemeen. - Wien dit oud Noordhollandsch dialekt mishaagt, hy leze hier liever:

> - - schel van uitgekaanwde bonen,
> Die op hun navelbreuk den zwarten pleister toonen.

Bladz. 59.

P o t v e r d e r f, in het Grieksch □*μβασίχυτρος*, eigenlijk P o t k r u i p e r of K r u i p i n d e p o t.

Bladz. 61.

Om 't schouwspel aan-te-oogen.

Het is zeker, dat er by ons, van het eerste geregeld aannemen der e l i s i e af, vrij wat gedobberd is over het al of niet laten smelten der zachte en toonlooze e in het midden der woorden. Onze echte Taalkenners echter hielden zich immer volstandig, met daar geene in één smelting toe te laten, dan wanneer zy eene volstrekte samentrekking der sylben begeerden, als in k n i ê n, g l o ê n, b l a â n, enz. Ja, zy teekenden de stuiting of afscheiding met het merk der d i ä e r e s i s, in g e ä c h t, g e ë e r d, b e ä m e n, g e ë n t, b e ö o g e n, en dergelijke. In de laatste tijden heeft men vrij willekeurig ook in 't midden der woorden deze e in de volgende vokaal laten smelten, en men kan niet ontkennen, dat in overoude tijden de uitspraak dit wettigde. Het is echter strijdig met het gevestigd gebruik van den besten tijd, en verduistert tevens de uitspraak en het verstand veler woorden. Doch er blcef in allen gevalle een zwarigheid in de g e r u n d i a zoo men ze noemde (of eigenlijk, de infinitiven die t e voor zich hadden), zoo wanneer 'twerkwoord met een der vokalen begon. T e a k k e r e n, t e a z e n, t e e r e n, t e i n n e n, t e u i t e n, t e o v e r m e e s t e r e n, a a n t e o o g e n, t e i j l e n, wanneer men 't laat smelten, en alzulken meer, klinkt niet alleen als t a k k e r e n, t a z e n, t e r e n, t i n n e n, t u i t e n,

t o v e r m e e s t e r e n , a a n t o g e n , en t i j l e n , verwarrend ten aanzien van den zin; maar de ongelegenheid is onoverkomelijk in de werkwoorden met éénsylbige voorzetsels afscheidbaar gekoppeld; om dat deze voorzetsels den heerschenden toon vorderen, en dan met de wortelsylbe des werkwoords tegens één stooten. A a n t' o o g e n , t o e t' i j l e n , o p t' o f f e r e n , is voor een Hollandsch oor onverdraaglijk, en strijdt met allen Neêrlandschen maatklank zoodanig, dat geenerlei vers het toelaat. Waarom derhalve niet t e o o g e n , t e a e h t e n gezegd, zoowel als b e ö o g e n en g e ä c h t ? Schrijft men de dus saamgestelde werkwoorden aan één, gelijk nu meestal geschiedt, zoo is het teeken der d i a e r e s i s in beide gevallen even zeer by de hand. Schrijft men ze van één, als ik geregelder acht om dat in a a n t e m e l d e n dit woordtjen t e op geene andere wijze tusschenbeide koomt dan de hulpwoorden z a l , m a g , w o r d t , en andere, in de uitdrukking van g e l i j k i k AAN z a l MERKEN, i n d i e n i k 't z o o UIT mag DRUKKEN, of z o o h e t m y TOE w o r d t GESTAAN; ook dan geldt echter de uitspraak, die in dat geval, 't smelten uitsluit, indien men haar om eene aangenomen willekeurige regel geen geweld wil doen. Inderdaad toch hangt zulk al of niet smelten in een taal van een sneller of trager uitspraak in een verkiezen of verwerpen der vokaalhortingen; en naar mate van den meerderen of minderen smaak des volks in het eene of het andere, worden de e l i s i e n en h i a t u s wijder uitgestrekt of meer ingekrompen. Onze taal is van de vokaalhorting niet afkeerig; integendeel vindt zy daar een schoonheid in, en het is alleen om de lafheid der zachte e wanneer zy niet smelt, dat men die by allerlei gelegenheden onderdrukt. Wy zeggen dus regelmatig meer m a n n' l i j k dan m a n n e l i j k , w e n t' l e n dan w e n t e l e n , en v r o u w' dan v r o u w e . Doch dit welluidendheidsmiddel moet geen middel tot wanluidendheid en stoterigheid worden, maar het beginsel de regel inperken. - Vreest men voor des Lezers onzekerheid, of hy smeltend dan niet uit moet spreken? Hy behoort geen vers te lezen, die de taal en de versmaat uiet genoegzaam verstaat, om dit, om veel moeielijker verscheidenheden in woorden of toonval die men niet teekent, in acht te nemen; doch wil men zoodanigen te gemoet komen, men schrijve deze werkwoorden als SIEGENBEEK, of vereenige ze met hun voorzetsel door het teeken van h y f e n : A a n - t e - d u i d e n , a a n - t e - o o g e n , ten blijke dat het als één woord gerekend moet worden, waarin men behoort te weten dat geene smelting plaats heeft.

Is men niet te min hier niet meê te vreden, ik mag lijden dat men voor a a n - t e - o o g e n , t e o v e r o o g e n zegge: want o v e r o o g e n is even zoo wel als onafscheidbaar van zijn voorzetsel aan te merken, als het als afscheidbaar gebruikt kan worden. Men zegt dus, van den vroegsten tijd af, t e a a n b i d d e n en a a n t e b i d d e n ; en zoo is het met meer werkwoorden die met deze p r a e p o s i t i e gekoppeld zijn, als o v e r z i e n , o v e r s c h o u w e n (a c t i v e n), o v e r w i n t e r e n (n e u t r u m) enz.

Edoch die regel der smelting zelve! - Wat is zy in den aart der zake anders dan een willekeurigheid, uit het Latijn ingevoerd. Ingevoerd zijnde, moet zy gelden, ja, ‘Sed non ut placidis coëant immitia;’ etc. Welluidendheids halve; en niet, om de welluidendheid den hals te breken. Dit geschiedt ongelukkig al te zeer. Eens bracht men zich in 't hoofd, dat men hoorn, doorn, toorn, en dergelijke, eensylbig moest schrijven; en er kwamen verzen voor den dag, die men niet uitspreken kon. Echter men zou voor geen geld ter wareld, ja al ware er ziel en zaligheid meê gemoeid, geen horen of doren, hoorne of doorne, gezegd hebben. ô Servum pecus! Men wil (quasi!) een vrije Drukpers! men wil vrij en straffeloos schrijven hebben, ten aanzien van Vorst en Staatszaken; en om zijn moedertaal uit te spreken of te schrijven, laat men zich door het domste tuig der wareld banden aanleggen en verlochent zijn eigen ziel en geweten, ten behage van een party ezelskoppen, die zich het aanzien geven om andere voor te bulken; en dit nog wel, daar zy niet in staat zijn een halve bladzijde op te leveren dat onvervalscht Hollandsch gedacht of uitgedrukt is. Was er ooit doller en vervloekter slaverny in een hoek van de wareld bekend? - Schaamt men zich in deze dagen dan niets meer van al wat verfoeilijkst is?

Bladz. 62.

Liktong, in het Grieksch Λειχήνωρ, Likker.

Alheewel hier, nu vervolgens, de Grieksche namen ten naasten by vertaald worden, verwisselen zy in dit gevecht somwijlen van plaats, en er zijn ook ettelijke strijders, in den oorspronklijken text onbekend, tusschen in geschoven, om aan de beschrijving wat meerdere ruimte en verscheidenheid by te zetten. Zoo is 't (de versiering hier en daar van byzonderheden ongerekend, als in Kruimdiefs verhaal, vs. 30 en volgende, en by de poelvaart vs. 89-92 en 105-107,) met de personaadjen van vs. 278-284, vs. 289-294, en vs. 317-380, die men, des goedvindende, strepen kan en voorby gaan, om de geschiedenis, zoo men 't wil, onvervalscht te behouden.

Het is zoo, dat in deze invlechtsels alles niet te breed met den onderstelden tijd en plaats van het oorspronklijk samenhangt, en het hedendaagsch en Hollandsch met het oud en Grieksch, bont genoeg door elkaâr haspelt, maar men leze het geen ik vóór mijnen Perzius gezegd hebbe, voor zoo verre het iemand de moeite waardig mag zijn; zoo niet, hale de schouders op en sla 't over! Die op een Dertigtal Muizen en Vorschen meerder of minder ziet, moet noch Holland noch Brunswijk ten woonplaats gehad hebben, als ik.

Vindt iemand de Grieksche namen van Psycharpax, Fisygnatus, Leichopinax, Hypsiboas, Troglodytes, Embasichytros,

Borborocoetes, Cnissodioctes, Artepibulos, Pternoglyfos, enz. (want waartoe die allen op te halen) welluidender, hy kan by onzen Schermer te recht raken, die ze onvertolkt behouden heeft. Doch een deel van het aartige dezer Poëzy hangt van het verstand dier namen af, en ook dit moet men trachten weêr te geven. Onze Voorouders van de XIII en XIV Eeuw zijn ons op deze wijs voorgegaan.

Bladz. 62.

Kwaakhard, □*ψιβόας*.
Kruip in 't thol, T*ρωγλοδύτης*.
Slibbrig, Π*ηλείων*.
Plompling is hier, voor Σ*ευτλα*□*ος* in 't Grieksch, Beeteling.
Paunelik, voor □*μβασίχυτρος* in 't Gr. Potkruiper.
Knapkorst, voor □*ρτοφάγος* in 't Gr. Broodvreter.
Schreeuwbalg, Π*ολύφωνος*, Veelschreeuw.
Golvaart. Hiervoor is in 't Grieksch, Λ*ιμνόχαρις*, Poellief.
Lekker, Λ*ειχήνερ*.
Kwabbaris, K*ραμβοφάγος* in 't Gr. Koolvraat.
Slootlust, Λ*ιμνήσιος*; eigenlijk Poelaart.
Potverdriet is hier in de plaats van T*υρογλύφος*, in 't Gr. Holkaas, gesteld.
Rietbrock.
Schelfert, K*αλαμίνθιος*.
Hammeling, Π*τερνογλύφος*, in 't Gr. Holham.
Natlief, □*δρόχαρις*.
Knabbelworst, in het Grieksch Π*τερνοφάγος*, Hamëter.
Papiersnuf, Λ*ειχοπίναξ*. Zie op Papiersnoet.
Modderbad, B*ορβοροκοίτης*, eigenlijk Modderbed.
Kwalsterkwab.

Bladz. 63.

Van den Gronde.
Hipheup.
Vaal.
Kawoerdrig. Deze koomt in de plaats van Π*ρασσοφάγος*, Lookvreter. Dit, en Π*ρασσα*□*ος* (Lookerig of Geelgroen), ziet zekerlijk op Waterlook (Scordium).
Kastrolriek. In 't Grieksch K*νισσοδιώκτης*, Reuktrawant, of Tafelschuimer.
Slijkeling, Π*ηλούσιος*.

Duikdiep. Π*ηλοβ□της*, Slijktreder.
Veenpuit. In 't Grieksch Π*ηλούσιος*.
Kwaakëeuwig. K*ραυγασίδης*, zoo veel als Schreeuweling of Schreeuw-lelijk by ons.
Ter Gerst, in 't Grieksch Σ*ιτοφ□γος*, Koren of Broodvreter.

Bladz. 64.

Bobbelpens.
Zwabberig.
Zwembil.
Zwirler.
Lisdod.

Bladz. 64.

Roem der weêrprofeeten.

Deze Weêrprofeeten waren in mijn jongelingstijd in grooten trek. Men sloot ze zonder eteu of drinken in een flesch, met een laddertjen waar zy op klauterden of aan den bodem bleven zitten, ten teeken van naderende droogte of regen. Hun Rijk volgde op de heerschappy der witte muizen, wanneer de Mode haar hand van deze aftrok en ze te onder liet gaan. Waarvan op Bladz. 67.

Bladz. 64.

Van Zwelken, naar het Zwelkenhout genoemd, den Opulus, of Watervlier.

Bladz. 64.

Plofplasch.
Koektand.
Holkaas.
Blomvraat.
Tafelspie.
Verspek.
Berderknaauwer.
Geelgroen.

Stormbob.
Musculus, Muisjen in 't Latijn.

Bladz. 65.

Vetknevel.
Darmknaauw.

Kronijklust.
Flodderplasch.

Bladz. 65.

Plompkroot.

Het woord Krote, goed Nederlandsch, en nog by de Hoogduitschen voor Padde in gebruik, is bekend. Maar men noemde ook certijds de Vorschen daar wel meê. De Duitschers zeggen ook Schildkrote voor Schildpad. - Ook is het woord puit, dat by ons algemeen was voor vorsch, met dat van padde verwant, daar men van ouds deze dieren als soortverschillen van een zelfde geslacht aanmerkte. Even zoo is het met Poes of Puis en Fuchs of Vos, waardoor 't oude Hollandsche spelletjen van Puisjen leeft nog, in Duitschland, der Fuchs lebt geheeten wordt. Ja, zoo is 't met ons Wolf, het Latijusche Vulpes (Vos) dat wezendlijk 't zelfde woord is, en het Oostersche Kaleb, dat Hond beteekent, waar ook ons Kalf toe behoort, zijnde die allen, verscheidenheden van het woord Welp. Ook het Latijnsche belbi, (de naam van Hyénen by Jul. Capitolinus,) heeft hier gemeenschap meê, want de **b** was in dien tijd **w** en **v**; en met meer anderen is het desgelijks.

Bladz. 65.

Krotenier.

Min bekend is zekerlijk het zangtuig, oudtijds by ons als in geheel Duitschland, een Krote genaamd. Het is inderdaad hetzelfde (schoon dit sedert, eenigzins in de gedaante veranderd is,) als de viool, die naar de tweebuikige gorgelets of phialae geheeten werd. Of het van haar oorsprong zij (als 't geval met de testudo der Ouden is,) dat zy des schildpads naam droeg, dan wel om de toenmalige gedaante, vermeet ik my niet te beslissen: en misschien zelfs was het als bloote vertaling van het evengenoemde Latijnsche woord, gelijk meer plaats had. - Men maakte in de violen of vedels nog al onderscheid, en veellicht is de naam van Rottenveel een verbastering van Krotenveel. Want dat zy met Rottendarmen bespannen wierd, schijnt niet te blijken. Venantius Fortunatus die in de zesde Eeuw leefde, (zie hem, Libr. I, carm. 9,) zegt in zijn Latijn, chrotta; en dit, beide voor schildpad en zangtuig, zoo als hy ook liedi voor liederen zegt. - In 't voorbygaan zij aangemerkt, dat Scriverius hem (en hy ook zich-zelven) niet verstond, als hy vernemetis by dezen schrijver door fanum ingens vertolkt. Het woord moet tot ons voorneem te rug gebracht (nu voornaam door misverstand,) van nemen; en beandwoordt volkomen aan het Latijnsche eximius van eximere, nitnemen. Alleen in zoo verre 't groote voornaam

is, kan v e r n e e m t e of v e r n e e m d e n i s op een groot gebouw toegepast worden. Men zie MATTH. A n a l e c t a v e t e r i s a e v i.

Bladz. 65.

Met eêlgesteente in 't hoofd.

Men weet wat de Oudheid van den B u f f o n i t e s verhaalde, een juweel, in het hoofd van een Pad gevonden; 't geen men tegen vergiftigingen en betooveringen, zoo wel als tegen de derdendaagsche koorts, in het goud gevat, aan den vinger droeg. In mijn kindschheid gaven oude lieden, vooral in Frankrijk, waar men die steen c r a p a u d i n e noemde, daar nog geloof aan. Ook gebruikte men poeier van padden tegen de waterzucht. - Zie ook Lemery.

Onze vader Maerlant schrijft in zijn NATUREN BLOEME, dit juweel niet aan alle, maar slechts een byzonder soort van Padden toe, onder wie hy drie soorten onderscheidt.

Bufo -
- heet die padde in onzer tale,

Een derde maniere vintmē mede
Van paddē in someghe stede.

Een dieren steen vintmen in desen,
Dien draghen si int voerhoeft fijn,
En me heten crappandijn.

Meest sijure in spaenghē, horic ghewaghē,
Die de crappandine draghen.

Dus in den B e s t i a r i s. In den L a p i d a r i s zegt hy verder:

Borax dats der padden steen,
Van .iij. manieren of vā tween.
Som sijn si wit en□ som bruun.
Die witste coemt selden int 9muun. -
Maer es die beste te voren (l e e s te coren):
Want die witte, als wijt horen,
Heeft die mensche in, enech quaet,
En□ hi dan den steen ontfaet
En□ suelghet in, ghehcel,
Hine laet niewer gheen deel
In den dacrm hine gaeter duere
En□ purgiert die nature,
En□ hi coemt beneden vut,
Onghescaet sire v'tuut.
Eenen andren swarte met enē oghē
Sietmen ond'wilen (d.i. s o m t i j d s) toghen,
En□ die es goet ieghen venijn.
Die derde es buere fijn;
Hi es swart en□ sonder oghe

En□ van prise ne buere hoghe
Want In es sond' medicine,
In wals heetmene crappandine.

Bladz. 65.

Wien de aarde zetels sticht.

Dat de K a m p e r n o e l j e of P a d d e s t o e l hier bedoeld wordt, behoeft geen herinnering; en naauwlijks meer, dat de onzekerheid (die nog niet gants weggenomen is) waar deze zwamsoort uit ontspruite, haar oudtijds voor een onmiddelijk voortbrengsel der aarde deed houden, zoo wel als men de Muizen daar voor hield. Een gelijkheid, waarop K r o t e n i e r zich tegen de Vorschen had mogen beroepen, om zijn verwantschap met de eigenlijke K r o t e n goed te maken. Maar de Muis was geen volkomen Genealogist, hy had anders zijn streng beter getrokken en den Vorsch wel te kijken gezet, en wy hadden er dan ook misschien geen tweegevecht by ingebrokt.

Bladz. 65.

Zoo verr' de koekoek zingt.

Onze voorouders pleegden te zeggen, en zelfs was 't een Gerichtlijk formulier:

> ‘Zoo verre als de haan kraait,
> En de wind waait,
> En de regen spraait;
> En zoo verre de zon op- en toegaat,
> En elk te velde staat,
> En water over lande gaat.’

Waarvoor de Friezen zeiden:

> ‘Zoo verre, of ook, zoo lange alsser dauwa falt,
> Pot walt,
> Gers groyet
> Baem bloyet.’

De Koekoek is vast edeler vogel dan de Haan; want Aristoteles geeft hem verwantschap met den Havik. En zijn zang heeft heel veel van de zoogenaamde Jambische verzen by ons, die men zoo fraai vindt. En zou hy dan beneden het Heldendicht zijn?

Bladz. 66.

't Pruttlend water.

Men zie onzen Vader Cats in zijn Huwelijk, V r o u w e .

Bladz. 66.

S o u r i s , muis in het Fransch, als men weet.

Bladz. 66.

Loire en Oos.

In 't Fransch, l' O i s e : bloote verbastering van het algemeen Duitsche en Keltische o o s of o z e , 't geen nog over is in ons h o o s voor wolkbreuk, h o o z e n of b e h o o z e n , dat is b e w a t e r e n ; en inzonderheid te Amsterdam nog in de kostumiere Rechtstaal bestaat in de woorden van o o s d r o p (stillieidium) en o o s d i c h t (waterdicht). Gelijk het ook nog in vele namen van plaatsen bestaat. By voorbeeld O s d o r p , dat is O o s d o r p , by ons; O x f o r d in Engeland, dat O o s f o r d , E x c e s t e r dat O o s - c a s t r e , U x b r i d g e dat O o s b r i d g e is, gelijk ik ook onder anderen by Th. Hyde in zijne voorrede voor de D i s s e r t a t i o d e l u d i s O r i e n t a l i b u s aangemerkt zie. Ook in ons Friesch is het woord bekend, dus zegt Gijsbert Japix

> ‘Oolje east me' ynne bran,’
> [Oly giet men in het vuur]

Ook dit o z e of o i s e , allengs verbasterd in i s e , is de grond van den naam der T e e m s , die eigenlijk T a m - i s e heet. Het Wallisch, of Gallic, gelijk men daar zegt, heeft o u s e , 't geen ook de Engelsche uitspraak der dubbele o is, als by ons, o e z e .

Dat men h o s e n in 't Hoogd. en h o s e in 't Engelsch voorheen voor de t r o i s i è m e p i è e e gebruikte, was eigenlijk een Synecdoche. Het beduidt daar slechts een deel van, 't geen men by ons in mijn jeugd d e g u l p noemde. H o s e is nu in Engeland, en was in mijns Grootvaders tijd tot onzent, een k o u s ; doch het woord, oorspronklijk, zoo daar als hier, h o s e - b o o t en h o z e - of w a t e r l a a r s , zijnde van l e ê r gemaakt, als de Visschers gebruiken. Ook koomt ons k o u s niet (als men mooglijk zou kunnen g i s s e n) van h o o s , maar van 't Fransche c h a u s s e , dat van het Latijnsche c a l e e u s is, en in h a u t d e c h a u s s e en b a s d e c h a u s s e onderscheiden wierd, toen men ze van één scheidde; van waar het woord b a s van het latere Fransch in de tegenwoordige beteekenis, 't geen men afkort gelijk wy inzonderheid met veele dierennamen en ook wel met andere benamingen doen. Ook by ons behelsde k o u s de geheele onderkleeding des mans, van den middel af, die slechts één stuk was. Dus lezen wy by Maerlant in het nog onuitgegeven gedeelte van zijn S p i e g e l H i s t o r i a l e , fol. 236. r.

> Een ridder bleef daar in de scare,
> Die wart des heilichdoems gheware,
> En hevet te hant ontfaen (d.i. terstond opgeraapt),
> En staect in sine COUCE saen.
> Maer al te hant sijn DIE hem zwal.

De man stak het Saerament (de gewijde ouwel, die hy op den grond vond liggen), in zijn c o u c e , dat is 't Fransche c h a u s s e , ons woord k o u s ; maar dadelijk zwol zijn DIJ hem daarvan op. Ter plaatse naamlijk waar thands onze kousen niet reiken, gelijk dit voorval van elders bekend is.

Het Fransche o i s e l en o i s e a u (nu v o g e l in 't algemeen) en het Italiaansche u c c i e l l o houden mede aan dit Keltische o i s e. 't Was oudtijds een watervogel, m e r u l a a q u a t i c a, by ons ook m e e r l e; van m e i r, m a r e, m e r, m a r, m o r e, m a r a s etc.

De naam van L o i r e is uit L i g r e gevormd, het zelfde woord met den Latijnschen naam dier rivier, L i g e r, en heet by ons L y r e of L i e r e, zoo als men 't ook L e o r e schreef. Het is de zelfde naam als van het riviertjen d e L i e r, by ons, waarvan een Dorp in Delfland geheeten wordt. Gelijk O i s e eigenlijk niet meer of minder dan het w a t e r beteekent, zoo beteekent L i e r of L i e r e, draaiing of slingering. Alle stroomen slingeren of kronkelen; maar dergelijke benamingen zijn doorgaands in tegenstelling of in onderscheiding van een ander min kronkelend water ter zelfde plaatse vlietend, gegeven.

Ik gebruik hier echter den Franschen naam, om de verwarring te mijden, die uit de benaming van L i e r voort mocht spruiten.

Bladz. 66.

T z w i r n f r a s z, G a r e n v r e t e r in 't Hoogduitsch.

Bladz. 66.

Landlijk schoon en zartlijk wimm'rende.

Domme Hoogduitsche woorden, door Duitschers en die men by hen ter opvoeding vertrouwd had, uit hun land of kostschool meêgebracht, en die men thands by ons voor zeer fraai en beteekenisvol nabaauwt. Onze vaders, met een Nederlandsch hart en gehoor, zonden er van gespogen hebben. In Duitschland was men beleefd genoeg, mijne ooren van zulke walglijkheden te verschoonen, en wat beschaafdheid had, sprak my in het Fransch of Engelsch aan, maar hier moet ik tegenwoordig alle Moffery in mijn moedertaal hooren en lezen en voor Hollandsch zien en hooren opdringen. ô Tijden en zeden!

Bladz. 66.

G o d d e m. Engelsche vloek, als men weet, die Figaro zei dat het f o n d s van hunne taal maakt; doch dien zy-zelven niet verstaan, en die ook in oorsprong en taal niet Engelsch is.

Bladz. 67.

A l b i n o s weet men melkwitte menschen onder de Negers, en met roode oogen te zijn, die by ons van ouds k a k k e r l a k k e n heeten. Na dezen noemt zich hier onze blankhuidige strijder. Men weet hoe voor nog geen halve eeuw de witte muizen geliefd plachten te zijn by de D a m e s , anders zoo afkeerig van dit heldhaftig dierengeslacht, dat zy met den honenden scheldnaam van ongedierte vernederen.

Bladz. 67.

Wobbrig.
Knarpmuil.
Snoep.
Saucijs.
Spindbelager.
Mangeltand. Zie boven op bladz. 15 [Bladz. 56.].
Knager.
Bliktand.
Smulbaard.
Schendbout.
Van der Heiden.
Kluifham. Deze koomt hier in de plaats van den Griekschen □*ρτεπίβουλος*,
Broodbelager.
Brokgrijp. M*εριδάρπαξ*.

Bladz. 68.

En zeker, 't waar vervuld, enz.

K*α*□ *νύ κεν* □*ξετέλεσσεν*. -

Het zelfde dat Homerus in zijne Odyssea, van de Aloïden, Otus en Efialtes, zegt:

K*α*□ *νύ κεν* □*ξετέλεσσεν*, (XI. Boek v. 314)

't geen Longinus zoo verheven verklaart. De byvoeging echter neemt op beide plaatsen iets weg van dien ophef.

‘Ook had hy 't uitgevoerd, zoo vreeslijk was zijn kracht;’

Dus heet het van onzen Meridarpax of Brokgrijp, 't geen niets tot de verbeelding zegt, en op de andere plaats koomt er een indien of wanneer by, 't geen vrij wat in den werklijken indruk vermindert:

ε□ □*βης μέτρον* □*κοντο*.
[Zoo ze eens aan 't volle perk van 's levens bloei geraakten.]

Een uitgesteld gevaar treft nooit zeer geweldig.

Bladz. 68.

Als 't aanbeeld der Cyklopen.

Waarom juist der Cyklopen? De Homerus van het Grieksche stukjen zegt blotelijk *νωτάκμονες*, a a n b e e l d -r u g g e n , dat is, ruggen a l s

aanbeelden. - Het is zoo, maar in Homerus tijd waren de ambachten edel, en thands kleeft er in 't denkbeeld iets verachtelijks aan, en eene gelijkenis, van zulk een gering voorwerp genomen, verkleint de belangstelling in het voorwerp t geen zy opluisteren moest. Wy zijn dus verplicht, van ons aanbeeld geen gemeen smids-aanbeeld te maken, maar het beeld te veredelen, door het denkbeeld daarvan met dat van de ontzachlijke en dus verheven Cyklopen samen te smelten. Een gelijkenis of ontleening verkleurt, en verschoont of bezwalkt altijd het gene waarop zy slaat, even als het licht, van een sterk gekleurd voorwerp te rug gekaatst, dat waar het op valt. De reflecten zijn een groot punt in de Schilderkunst, en deze is in aart en wezen slechts één met de Poëzy.

Bladz. 68.

Met de oogen in de borst.

- □π□ *στέρνων* □ϛορ□ντες.

Dit onderstelt dat zij hoofd noch hals hebben. En hierop volgt dan:

Bladz. 68.

Met tangen, fel in 't nijpen,
Voor monden.

Dus naamlijk, versta ik het *ψαλιδόστομοι*. Maar voor *δικάρηνοι* las ik liever, zoo 't wezen mocht, □*κάρηνοι*, zonder hoofd; en het volgende □*χειρέες* zou ik gaarne passivè opvatten, om een samenhangenden zin in deze beschrijving te brengen. - De Dichter schijnt echter zich-zelven wel verstaan te hebben, de scharen, wier opening hy als getande monden beschouwt, voor koppen nemende, en niet voor klaauwen of handen. Maar het laat zich voor ons op deze wijs kwalijk voorstellen; en het niet aangetast noch gekwetst te kunnen worden, dat er hier bygedaan wordt, behoort tot de volkomen afgrijslijkheid dezer wanschepselen.

Maar wie meesmuilt daar in den hoek, en vertelt zijn' buurman, dat dit laatste een Butleriaan is? Butler toch zegt, zoo ik 't wel heb:

> Make
> The one verse for th' other's sake.
> For one for sense and one for rhyme,
> I think's sufficient at one time.

Dat is in zin en wezen:

> Geef ieder vers zijn eigen klem;
> Dat is, een lijfknecht achter hem:
> En, dient dan 't eene voor den zm,

Het andre hou' het rijmwoord in. -

Nu ja, laten de lieden praten, de Poeet weet zelf het best wat hy doet. Zoo er echter iemand is die het weet: want ook dit gaat niet altijd door, wanneer hy met Horatius

- op afgelegen klippen
De orakels van Lyéus hoort,
Met Nymfen, hangende aan zijn lippen
En 't oorenspitsend Sat'rensoort.
Zijn geest, van vreemden schrik aan 't beven,
(Terwijl de boezem van 't geweld,
Der Godheid in verrukking zwelt,)
En aan zich-zelv' en de aard ontzweven,
D' ontembren Wijnpapinnenstoet,
En gullen most- en zuivelvloed,
En honigdrup der eikenstammen,
Hem nagalmt op verheven toon,
Met Ariadnes sterrenkroon,
En Pentheus omgestorten throon
In gloeiend puin en bliksemvlammen.
Enz.

Doch niet altijd behoeft men juist zoo hard te blazen, al houdt men zich zoo.

(Eindelijke slotaanteekening.)

Dat wy hier de Muizen en Vorschennamen vernederduitscht hebben, zal, (meenen wy) den Lezer aangenamer zijn dan of wy ze hem in het verlatijnde Grieksch opleverden. Doch wellicht werpt men ons het gezag van den doorgeleerden en oordeelkundigen Huydecoper voor, die Vondel daarover ten aanzien van een der Droomnamen eenigzins berispt, en Heinsius gebruik van de Grieksche namen Ikelos en Fantasos in het Nederduitsch beter keurt. - 'Zou men niet vreemd toehooren (zegt hy) als iemand begon te spreken van de Treurspelen van Jan Wortel en Pieter Kraai? Die zelfs der Fransche Taale magtig zyn, zoude mogelyk lang zoeken, eer zy in deeze naamen vonden Jean Racine en Pierre Corneille.'* De zaak staat niet gelijk, doch dit zij daargelaten! Wy hebben iets anders aan te merken.

Of de naam van den laatste dier twee Poecten Kraai dan Cornelius te vertolken zou zijn, is nog niet wel uitgemaakt, en men zon dus ten zijnen opzichte, ondersteld, dat deze Dichter een Muis of Kikvorsch van ons Heldendicht ware, met het een of het ander te kiezen, zekerlijk zeer in 't wilde vertalen. Maar Racine heeft nooit Wortel geheeten, en heeft in zijn geslachtnaam zoodanige betrekking op onze heldhaftige Muizen, dat het een soort van Hoog verraad en gekwetste Volksmajesteit tegen hen zijn zou, dit niet voor hem en voor hun tevens op te vatten. De naam van Racine was, als in Frankrijk by

* HUYDECOPER, Proeve van Taal- en Dichtkunde, III. D. bladz 113

Geslacht- en Wapenkundigen van vroeger, en by de Biografen der tegenwoordige eeuw, zeer bekend is of behoort te zijn, van zijn geslachtwapen ontleend, 't gene (Let wel op, goede Lezer!) uit twee beelden of figuren bestond; het eene, een R o t (zekerlijk voorvader van onzen Hertog Knabbelworst), en het andere, een Z w a a n; en dus noemden zijne voorouders zich R a t-c y g n e, waarvan de uitspraak wel gewoonlijk met die van R a c i n e verward werd, maar toch R â c i g n e bleef; doch onze Fransche Dichter hield meer van 't zangerig kwinkeleeren van Kaysters of Mcanders Zwanen dan van 't Rattengepiep of geknaauw, versmeet eigendunklijk den voorvaderlijken R o t, en voerde nu de Zwaan alleen, als zijnde hem een verërend e m b l e m a veeleer dan een wapen; en door het dus te doen aanmerken, ontdook hy de werking en wraak der hier mede geschonden Heraldische wetten, in schaduw van zijne lauwrieren. Hy bleef echter R a-c i g n e heeten, doch welk woord men reeds gewend was R a-c i n e te schrijven en uit te spreken; en hy verloor dus de treffende overeenkomst die er tusschen hem en onzen R o t-g a n s was tegen wien hy even zoo overstaat als Luther tegen Jan Huss. - Wien de roem van onze Kikvorschbestrijders ter harte gaat, dien zal (dit vertrouwt men) deze aanmerking niet onverschillig voorkomen. Zy kan dit ook aan geen dichter zijn die geen Ganzenmaar Zwanenschacht voert; en Huydecoper moest men geen J a n W o r t e l, 't geen toch van gelijken aart met J a n K n o l is, maar met J o a n n e s R o t-z w a a n voor den dag gekomen zijn, 't geen geheel anders klinkt, en met L u c a s R o t g a n s in behoorlijk verband zou staan.

En nu,

C l a u d i t e j a m r i v o s, p u e r i, s a t p r a t a b i b e r u n t

[Jongens, laat den duiker neêr,
Want de sloot is volgeloopen:
't Veld behoeft geen water meer,
En het vee dient niet verzopen.]

Edipus, koning van Thebe, Bladz. 179.

Bladz. 179.

Rei van Thebaansche Grijzaarts.

De Rei schijnt mij toe niet te bestaan uit Priesteren, gelijk Dacier voorgeeft. Brumoy weêrlegt hem genoegzaam. Dees wil dat hy van de Rijksgroten saamgesteld zij, zich beroepende op de aanspraak van Jokaste in het Vierde Bedrijf: *χ□ρας □νακτες*. Doch dit bewijst niets; de

Koningin kan met hun te gelijk op het Toneel komen: en in deze overreding' heb ik mijn vertaling (bladz. 95) [Bladz. 220] opgemaakt, de Burgerij in hare aanspraak begrijpende; op dat deze niet onnut op het Toneel zonde zijn. Een andere plaats zou meer afdoen, die hem echter ontsnapt is. Het is de aanspraak van den BODE in 't vijfde Bedrijf, welke eeniglijk tegen den R e i is ingericht: □ *γ*□*ς μέγιςα τ*□*ςδ*□ □*ε*□ *τιμώμενοι* (zie bladz. 119.) [Bladz. 239.] Hier tegen is echter strijdig dat de R e i elders met den eenvondigen naam van Burgers wordt aangesproken; en vooral, dat K r e o n in 't Derde Bedrijf zegt: i k g a o m v o o r t a a n u o n b e k e n d , e n d e z e n (den R e i , daar tegenwoordig,) g e l i j k , t e l e v e n ; dat is, als een gemeen, als een vergeten Burger. Immers den Groten gelijk zijnde, zou hij niet aan 't Hof onbekend kunnen leven. - Deze plaats is door Vondel en Brumoy beide verkeerd uitgedrukt: doch door des laatstgenoemden Uitgever verklaard.

Mijns oordeels kan het alles vereffend worden, en de Rei gevoeglijkst bestaan uit het geheele volk; dat is, uit de Burgerij en Groten te samen: en dus zal het Tweede Bedrijf ook regelmatiger afloopen, waar anders behalven den Rei het volk ingevoegd zon moeten worden.

Bladz. 179.

Mijn waardige onderdanen.

M i j n k i n d e r e n doet hem het Grieksch zeggen: niet om den minderen ouderdom van de schaar; want het blijkt, dat er stokoude lieden onder waren, en Edipus-zelf is nog niet hoog bejaard; maar als Koning, de Vader des volks. Met dezelfde benaming' spreekt hijze aan in zijn antwoord. Om echter de dubbelzinnigheid te weeren, en een weinig meer naar onze gebruiken en begrippen te spreken, heb ik (de tederheid van 't oirspronklijk door 't bijvoegzel van w a a r d i g e pogende te gemoet' te komen) dit veranderd. 't Zelfde zij verstaan, wanneer ik eene enkele reize gebruik make van het woord m i j n H e e r , den Grieken ongewoon; doch door de Franschen zodanig in Grieksche stukken ingedrongen, dat men zonder gemaaktheid daar niet geheel schijnt buiten te kunnen.

Bladz. 180.

Dees ziet gij door 't gewigt van hoge jaren krommen. enz.

Wat de Grieksche Aanteekenaar zegge, ik zie hier niets anders in den text. De Priester spreekt van zich-zelv' niet alleen: noch vertoont ook, mijns bedunkens, kinderen; gelijk anderen willen; maar lieden, door ziekte en kwijning afgemat. - Eens vooral zij hier aangemerkt, dat ik zo in de aanteekeningen van den onbekenden Scholiast als in die van Demetrius Triklinius geen overgroot belang stelle, en mijne afwijkingen van hun in 't vervolg stilzwijgende voorbijga.

Bladz. 180.

Minerves tempels, op het marktveld beide.

Brumoy schijnt hier door zijnen Uitgever, uit begeerte om met ervaarnis in de Bouwkunde der Ouden te pronken, berispt te worden. Te onrecht nogthands geloove ik: want waarom zouden de beide Tempels van Pallas niet op het marktveld konnen zijn? Immers maakt de dubbelc zuilenrij van een' Tempel geen dubbele Tempels, gelijk het Grieksch uitdrukkelijk zegt. Die de meening des Franschen schrijvers niet verstaat, zal haar eenigszins toelichten konnen, uit zekere Redevoering' over de Tempelen der ouden op de Teekenakademie te Amsterdam door den Heer Husly gedaan; die, voor 's gezelschaps Leden gedrukt, echter in veler handen is: ten zij men verkieze te raadplegen met de M o n u m e n t s d e l a G r è c e van Le Roy.

Bladz. 181.

Beklagenswaardig volk! enz.

Dit antwoord van Edipus, zo wel als de voorgaande beschrijving van 's Lands nood, heeft Vondel nagevolgd in zijn Treurspel, d e G e b r o e d e r s betijteld: welks aanhef de beroemde Huig de Groot oordeelde (men beproev' met hoe veel grond!) dat niet voor dien van ons Grieksche stuk behoefde te wijken. Zie hier eenige trekken daar uit.

Op de vraag van David, welke in deze woorden begrepen wordt:

> (‘Hoe komtge zoo bedruckt gestegen naer beneên!
> En waerom biggelen de traenen langhs uw wangen?
> Wel Arons zonen, hoe? hoe laet ghy 't hoofd dus hangen,
> Verzwaerende den last, dien ghy alleen niet draeght?
> Of druckt u weêr wat nieuws? laet hooren wat ghy klaeght.’)

geeft Priester Abjathar het volgend antwoord:

> ‘De noot, gezalfde Vorst, beschermer der gemeente,
> De dierte, en hongers noot in 't rammelend gebeente
> Van 't magere uitgeteerde en quynende Israel,
> Een schim, een' geest gelijck, en enckel been en vel.
> Dit jammer heeft geduurt drie jaeren na malkanderen.
> De drooghte duurt: de lucht weet noch van geen veranderen,
> De huisman ploeght vergeefs, al de ackers leggen woest.’

en verder:

> ‘De noot staet op den top en 't uiterste gesteigert.
> Wy storten te gelijck; zo ghy hantreiking weigert,
> En niet in Kanaan een tweede Josef streckt.
> Ghy hebt met uwen schilt zoo menighmael bedeckt
> De Vaders, die om troost voor 't Heilighdom verschijnen.
> Ghy hebt het Rijck beschut voor wreede Filistijnen,

En Godts geslacht verlost, 't welck Godt hier over roemt,
En David, onder hem, der stammen heilandt noemt

Maer al uw dapperheit en eere gaet verlooren,
't En zy ghy 't leven stut met water, en met koren;
Want 't is vergeefs beschermt zijn volek en onderdaen,
Indien men hen van dorst en honger laet vergaen.
En ruimt Godts vyanden, rechtvaerdigh uitgedreeven,
Dees Rijeken in, die Godt zyn erven had gegeven'.

Waar op de Koning herneemt:

'Aertspriester, yveraer voor d' eer van Abrams Godt, -
Wat klaeghtge my in 't lang der stammen noot en smarte?
Ick weet dit al te wel: ick trock dit meest ter harte.
Dees zwaerigheit raekt my en mynen scepter meest'.

en verder:

'ick brengh de dagen door met zuchten,
De nachten zonder slaep, uit zorgh voor 't algemeen, enz.

Bladz. 181.

Dat uw getergde wraak, enz.

Het oirspronklijk zegt zo veel niet: Zo ik 't weigerde, ik ware een snode. Dus in 't begin van 't stuk: Zo ik dezen toestand zonder mededogen kon aanzien, ik ware ongevoelig: Ik heb geacht, diergelijke uitdrukkingen, welke in onze tale koel zouden zijn een weinig te moeten aanzetten. 't Zijn alzulke kleinigheden, die de vertaling der onde schrijveren voornaamlijk moeielijk maken.

Bladz. 182.

Men ziet door 's volks gedrang Prins Kreon herwaart spoeden.

Het Grieksch zegt woordelijk: deze tonen mij Kreon, die van verre reeds nadert: deze, naamlijk de Rei. De Scholiast wil dat het de jongelingen zijn, welke hem dit aanwijzen, eer hij den Prins nog zien kan; als zijnde zij scherper van gezicht, 't geen Camerarius in zijne aanteekeningen overneemt. Even als of de ouderdom het gezigt niet verder deed reiken, en dus bekwamer maakte om iemand van verre te doen kennen: eene natuurkundige waarheid, door alle ondervinding bekragtigd, en een wiskunstig zeker gevolg van 't platter worden des oogbols. Men ziet dus hoe weinig men staat kan maken op de uitleggingen van dezen Aanteekenaar, die uit Sofokleszelv' zich van dezen misslag had konnen leeren wagten, indien hij hem wel beoefend had. Want, op dat ik niet aanvoere het begin des Vijfden Bedrijfs van dit zelfde Treurspel, waar Edipus den ouden lieden eenigzins ingewikkeld toeschrijft, beter van verre te zien dan hijzelf: 't is met uitdrukkelijke woorden dat

hij elders van dezelven schrijft: *π□□□ω δ□ λε□σσων, □γγύθεν δ□ π□ς τυφλός.*
Dat zij van verre ziende, maar van nabij blind zijn.

Bladz. 182.

Wat tijding brengt gij ons, mijn dierbre bloedverwant?

Na het tegenwoordig gebruik zou hier een Tweede Toneel aangewezen moeten worden: doch ik kan niet zien, wat nut zodanige verdeeling in Toneelen een Treur- of Blijspel kan bijzetten? In tegendeel wordt de draad der rede, de schakel der denkbeelden, dikwils bij den Lezer afgebroken door eene ontijdige opnoeming der personaadjen, welke te samen het Toneel bekleden, zonder dat die herinnering iets tot beter verstand van het dichtwerk aanbrengt. Immers een oplettend Lezer weet altoos wie op het Toneel geweest, wie daar bij gekomen, en wie vertrokken zijn. Het is om deze reden dat ik hier geenerlei verdeeling in Toneelen gemaakt hebbe, alleen de Bedrijven onderscheidende, welke zekerlijk mede niet noodzakelijk aangetoond behoeven te worden, maar echter den mingeoefenden Lezer in 't verstaan eens Toneelstuks behulpzaam zijn.

Bladz. 192.

't Zij door de vogelvlugt of andre wichlarije.

Dat men Tiresias blindheid niet onbestaanbaar achte met de Wichlarije der vogelvlugt. Seneca doet den zelfden blinden voorteekens halen uit de ingewanden van 't offervee, en lost die tegenstrijdigheid op, door hem van zijn dochter de teekens te doen verhalen.

Bladz. 200.

ô Heilig middenpunt der aard'!

Men verhaalde dat Jupiter van de einden der Aarde, (die men toen plat geloofde,) eenige Arenden tot elkanderen deed vliegen, welke zich ontmoeteden op dat punt, waar de Tempel van Delfos gebouwd werd; en dat ter gedachtenisse hier van in dit gesticht gouden adelaars aan Apollo geheiligd werden. Van daar deze benaming, die bij meer schrijvers voorkomt.

Bladz. 209.

ô Koning! dat mijn bede uw gramschap overwinn'.

Hier heb ik eene kortere maat ondergemengeld op 't voorbeeld van den text, om deszelfs zangrigen zwier te beter na te bootsen. Ik weet dat men tegenwoordig daar tegen is; en wel juist om den meerderen zang, dien deze verwisseling aanbrengt: Want alles moet thands natuurlijk zijn, althands niet lieflijker dan 't natuurlijke zo

wel in spraak als houding. - Maar hebben de onderscheiden hartstochten niet uit de natuur een' bijzonderen toon en stemleiding? Dat men dit wel bedenke, eer men, met, aan de eene zijde, alle behalven zesvoetige vaerzen van

het Toneel te verbannen, en aan d'anderen kant, alle vaerzen, die niet op eenen zelfden trant voortrollen, af te keuren ('t geen meer en meer veld wint), zich ten eenen maal ontblote van 't vermogen, om door den klank der vaerzen verscheiden verrichtingen na te bootsen, en met den zin tot het verwekken van onderscheidene aandoeningen mede te werken: een middel waar van de Ouden zich op zo strelend eene wijze bediend hebben, dat zij de natuur terwijl zij haar na volgt, veredelt. Of hebben de Schilders alleen het recht behouden, om de natuur schoner uit te beelden dan zij in der daad voorkomt? - De oude grondregel van 't Treurspel plagt te zijn: men moet de natuur TE BOVEN, doch niet TE BUITEN gaan. 't Is moeilijk deze les behoorlijk toe te passen; maar is zij daarom verwerplijk?

Bladz. 209.

Gewijde Zon, wier nimmersluimrende oogen
Geheel de wareld gadeslaan.

't Oorspronklijk noemt hier de Zon, den VOORVECHTER der Goden: waarschijnlijk als den eersten der Goden; wiens wezen naamlijk het meest nabij en tegenwoordig is. Ik ben van deze uitdrukking afgeweken uit vreze van onverstaanbaar te worden. Eene diergelijke overdragtige benoeming (mijns oordeels, niet minder schoon) vind ik echter bij Vondel, daar hij Fredrik Henrik, der Vorsten VENDRIG heet, als die de Vorstelijke kenmerken (of 't ware de vaan der vorstelijke gemoedsgesteltenisse): versta de grootmoedigheid, voor alle anderen voerde, en als ter navolginge voordroeg. Poëzy, I D., bl. 112.

Bladz. 216.

Mij 't hoofd te pletten met zijn sporen.

Men zij indachtig dat de sporen der Ouden, hier vermeld, niet met de tegenwoordige overeenkomen. 't Waren twee punten aan een' staf, gelijk men Pluto gewoonlijk in de hand schildert, welke de Wagenaars gebruikten om de paarden voort te stuuwen.

Bladz. 219.

Dan trede ik Delfos tempeltinnen,
Noch Abas onterchoren, binnen,
Noch Pisaas heilig wagenkrijt.

Delfos Tempel en de Olympische spelen van Pisa zijn overbekend; Abas was een Stad in Phocis, waar Apollo een' tempel had en, voor Delfos, Orakels gaf: haar naam zou ontleend zijn van Abas, eenen zoon van Lyneeus (of Linus) en Hypermnestra.

Bladz. 221.

Tot u, Lyceesche Apol, bewierookt in dees streken!
Tot u vervoege ik mij, enz.

Brumoy wil dat dit geen gebed, maar dat alleen een voorstel van haar voornemen in deze afwending' (apostrophe) besloten zou zijn. Hij doet, ingevolge hier van, den Korinthischen Bode verschijnen voor deze hare offerande; en Edipus daar na, op 't horen van Polybus dood, zeggen, dat de voorgenomen plegtigheid onnodig is, en de Vorstinze dierhalve slegts moet nalaten. De Uitgever van dezen Schrijver stemt hier in overeen, en dat wel om van Edipus zo wel als Jokaste verwaten bespotters van den Godsdienst te maken. - Bezien we dit wat nader.

Wat het eerste betreffe. Dat ze de Lyceesche Apol zegt, beteekent (naar gemeene toestemming) niet, dat ze naar Lycêum, een Oefenschool in Athene wil gaan, maar ze noemt hem dus bij den toenaam, hem eigen, en van den Arkadischen berg Lyeêns, waarop hij gezegd wordt een heilig boschje gehad te hebben, ontleend. Brumoy zelf erkent dat zijn heiligdom te Thebe gezocht moet worden. Zij nu gaat uit om de Tempels der Goden te bezoeken, dit heeft ze verklaard. Natuurlijker wijze bezoekt zij den naastbijgelegen' het eerst, en dat is die van den Lyceeschen Apol (volgens 't Grieksch, □γχιςος γ□ρ ε□, bij mij niet vertaald); en men heeft niet nodig nader voorafspraak te vragen, die niets ter zake doet. Ja ik zou denken dat het even weinig te pas kwam hier te verhalen, wien ze eerst wilde bezoeken, als, een volledige beschrijving te geven van de orde, welke zij voorhad te houden in dezen Godsdienstigen omgang; en dat deze geheele afwending, zo ze een afwending ware, beter met den opgepronkten en gedwongen stijl van een' Seneca, dan met de eenvoudige verhevenheid van een' Sofokles stroken zou. En eindelijk, hoe kan men onderstellen dat onze Dichter, zo naauwkeurig, haar in den volmaakten, en niet in den toekomstigen tijd zou hebben doen spreken (□φ□γμαι, ik heb mij [bij u] vervoegd) zo hij had willen uitdrukken, dat zij besloten had het te zullen doen? Ik neem dierhalve deze rede op, als een korte bede bij 't opdragen van 't reukwerk; zo is, terwijl zij uit den Tempel te rugg' komt, genoegzame tijd en gelegenheid ter verschijning' en onderrechting' des Korinthers, die haar vervolgens staande houdt.

Wat van het tweede zij. De woorden des Konings zijn uitdrukkelijk: Wie zal naar den Wichelstoel en 't Vogelgeschrei zien, naar welker voorgeven ik mijnen eigen Vader vermoord zou hebben!

[Τί δ□τ□ □ν, □ γύναι, σκοπο□τό τις
Τ□ν πυθόμαντιν □ςίαν, □ το□ς □νω
Κλάζοντας □ρνις, □ν □φηγητ□ν, □γ□
Κτανε□ν □μελλον πατέρα τ□ν □μόν. -]

zo dat noodwendig deze plaats uit zijn verband gerukt moet worden, om er dien gedwongen' zin aan te hechten.

Wat reden is er ook om dit ongelukkig paar eene snoodheid te willen aanwrijven, waar van zich geene spore opdoet? - Verre van eenige minachting voor het Godsdienstige te laten blijken, betoont zich Edipus, op dat ik zijn volksliefde, zijn grootmoedigheid en belangloosheid niet aanroere, als kenschetsen van zijnen dengdzamen aart, welken men zich naauwlijks verbeelden kan met zo eene kleinachtinge voor de Goden te kunnen bestaan: verre van eenige minachting voor het Godsdienstige te laten blijken (zegge ik), betoont zich Edipus zeer zorglijk in 't gehoorzamen der Orakels, en wendt alle vlijt aan; om den haat des Hemels af te weeren. Zijne plegtige vervloekingen van Laius moorder, zijn herhaald raadplegen der Godspraken, en zijne geduurzame beangstheid voor derzelver bedreigingen, zijn daar kenmerken van. Het is waar, hij schijnt ingewikkeld de redeneering van Jokaste tegen de voorspellingen toe te stemmen; doch deze geheele redeneering is meer tegen de bedienaars des Godsdiensts dan tegen den Godsdienst ingericht: en behalven dat, is het slegts een toegeeflijkheid voor haar, die zeer vele moeite neemt ter herstellinge van zijne rust. Men neme daar bij in acht, dat het zonderling gedrag, van T i r e s i a s ten zijnen opzigte gehouden, hem nog versch een ongunstig gevoelen van de Wichelaren had ingeboezemd. En eindelijk, zo men zich op den aangehaalden uitroep (w i e z a l n a a r d e W i c h l a r i j e n z i e n !) beroepen wil; dees is niet dau een uitwerksel der hem overvallende vreugde, in welke hij zekerlijk niet anders denken kon: en het is klaarblijklijk de onkunde van zijn geslacht, en geene minachting voor den Godsdienst, welke hem deze woorden ingeeft.

Jokaste (misschien minder ligtgeloovig dan Edipus) weêrspreekt nergens den Godsdienst. Haar redeneering tegen de geloofbaarheid der voorspellingen wordt daar van vrijgesproken door het uitdrukkelijk zeggen

> 'k Zeg niet van Febus-zelv'; maar van de Priesterschaar,
> Die op zijn' invloed roemt:

en hare plegtige bedevaart in den ontrusten staat van haren Gemaal is er niet wel mede overeen te brengen. Te vergeefsch wil men ons doen gelooven, dat zij die plegtigheid niet uitvoert: indien 't al zo was, 't zou zijn om dat haar de komst van den Vreemdeling, die haar in heuren weg, of naar, of van den Tempel, ontmoet, verhinderde; terwijl ze, na hem gesproken en voor Edipus gebragt te hebben, in een volslagen verbijstring van zinnen vervalt, die de volvoering van haar Godsdienstig voornemen afbreekt. Zo dat ook haar niets te verwijten is. - Hier tegen strijdt niet, dat de R e i hare redeneering tegengaat en als een heiligschennis opneemt: het is de aart des volks, der Geestelijkheid blindelings aan te hangen, en derzelver zaak gelijk de zaak des Hemels te beschouwen en voor te staan.

Waarom wil men dan in onze Hoofdpersonaadjen deze ongodsdienstigheid zoeken? Het is om dat men zich verbeeldt, dat zij, deugdzaam zijnde, niet ongelukkig mogen worden. - Van waar toch dit zonderling begrip, zekerlijk niet op de ondervinding van 't menschelijk leven gegrond; dat de deugd met de uiterlijke voordeelen van 't geluk moet gepaard gaan? Men noemt dit, de deugd te doen zegepralen. Maar bestaat hier de zegepraal der deugd in? Wie zou niet liever met den ongelukkigen Zopir willen vergaan, dan met Mahomet (schoon hij zijn volle begeerte al vervuld zag) heerschen? Wie zou over die keuze een' oogenblik twijfelen kunnen? - En waarom bepaalt ze zich dus? - 't Is om de inwendige beminnelijkheid der deugd, welke op 't levendigst afgeschilderd wordt, en zie daar, waar in de zegepraal der deugd gelegen zij! - En zekerlijk is hare kragt groter, wanneer ze in 't ongeval, dan wen ze in den luister van het geluk zich aanhangelingen verkrijgt. - Vraagt men intusschen of Edipus dan hier die deugdzame man zij, met wien men moet wenschen te lijden? In geenen deele. Hij is een braaf Vorst, een deugdzaam man; maar zonder een voorbeeld van onbevlekte deugd te zijn, zijn 't zijn zwakheden, zijn misslagen, die hem ongelukkig maken. Doch deze bestaan niet in de ongodsdienstigheid. Plutarchus legt hem de nieuwsgierigheid te last, en niet zonder grond: misschien mag men de te verregaande gloriezucht daar bij voegen. Deze toch schijnt wel zo veel als de eerste oorzaak te zijn van zijn vertrek naar Delfos: hij-zelf bekent de spijt, welke hij gevoelde over den hoon, hem op het gastmaal toegedreven. 't Was hem te laag, te vernederend, zich den naam van een' vondeling te moeten horen toevoegen; hij wilde zich dien smaad onttrekken door 't gezag van Apollo. Wederom was hem de zelfde drift in de engte van Focis noodlottig. Te trots om iemand te wijken, was de Vadermoord het loon van zijn' hoogmoed. De eigene gloriemin bewoog hem zich tegen de Sfinx te wagen, en de bloedschande was het gevolg zijner vermetelheid. En eindelijk 't geen hem, door de ontdekking zijner gruuwlen, in de uiterste rampen doet storten, is niets dan de begeerte, om zich-zelven alles, zijner geboorte niets, verschuldigd te zijn. - Dit is dan de zwakheid, het gebrek van Edipus, welke in dit Treurspel wordt tegengegaan, en waar bij men hem geene misdaden behoeft op te dichten, om hem zijn ongeluk waardig te maken; 't welk zeker, door oneindig zwarer te zijn dan zijn gedrag verdiende, ontzetlijk en ijslijk is, en eenen treffenden indruk nalaat. Want weinig doet het ons aan, zegt met recht de grote Aristoteles, een' booswicht, zijn' misdrijv' ter straffe, te zien rampzalig worden; maar sterk, een' anderszins braav' man, om een' enkelen misslag, uit zwakheid of onkunde begaan, in het onheil gedompeld te zien. - Dan wat weide ik uit oven deze bijzonderheid? Is 't niet de algemeene misslag van Edipus, dat hij zijne driften den teugel viert, en zich blindlings aan hare eerste vervoering als overgeeft? Dit en niets anders

heeft hem in dien poel van onheil gedompeld, waar in Sofokles hem bejammeren doet. 't Zij dan nieuwsgierigheid, 't zij buitensporige gloriezucht als de bron van zijn' rampspoed worde aangemerkt, het is minder die bijzondere geneigdheid van den geest, als de onbedachtzaamheid om daar aan toe te geven, die hem den weg tot zo vele ellenden gebaand heeft: het is de eigen vervoering der driften, ontsproten uit de ontdekking van zijnen waren staat, dien hij tot nog zich-zelven als onmooglijk had voorgesteld, het is 't onmatig geweld der wanhoop waar in hij zich stort, waar door hij de handen aan zich-zelven slaat, en den afgrijsbren staat te weeg brengt, waar in wij hem eindlijk beschouwen. Indien hij, zijne hartstochten gewoon te breidelen, de reden gehoor had gegeven, zij zou hem geleerd hebben, dat hij waarlijk zo schuldig niet was, noch zich-zelven zo vreeslijk eene straf moest toebrengen. Hij zou zich bewust geweest zijn, nooit den gruuwzamen wil gehad te hebben om zich met vadermoord, om zich met bloedschande te bezoedelen. Dit was beide geschied: doch zonder zijne bewustheid, zonder eenige toestemming van zijn gemoed, zonder welke geene ware schuld, geene voor de menschen strafbare daad iemand toegekend kan worden. Zijn staat zou droevig geweest zijn; hij zou wroegingen gevoeld hebben, welke niet altijd het misdrijf aanduiden, maar in een deugdzaam hart ontstaan konnen, wegens daden, die, daar zij gewoonlijk, ja genoegzaam altoos met de schuld bestaan, in den bepaalden geest der menschen ook tevens dat denkbeeld met zich voeren, en gevoelige gemoederen ontrusten. Dees staat is droevig zegge ik, en dees zou de zijne geweest zijn. De reden echter zou hem bewaard hebben, dien nog schriklijker, zich-zelven tot een voorwerp van afgrijzen en gruuwzaamheid te maken. - Dit nu is zijn schuld, en zo waar is het, dat al het kwaad, al het onheil der stervelingen uit het niet bedwingen der driften ontstaat, en dat zij haren slaven ten beul zijn. Dit heeft ons de Grieksche Diehter willen aantonen, en hier in bestaat het zuiveren der driften door den schrik of het afgrijzen.

Bladz. 226.

Niet meer dan ik.

Brumoy vindt hier eene naar zijne gedachten aartige speling in, en berispt Dacier, die voor hem niet waargenomen te hebben. De voorgewende aartigheid zou bestaan in 't dubbelzinnige van de uitdrukking: n i e t m e e r d a n i k, m a a r e v e n v e e l (O□ *μ□λλον ο□δ□ν το□δε τ□νδρ□ς, □λλ□ □σον*), gelijk de Korinther zegt. Want door dezen van den dood bevrijd, en door Polybus opgevoed, kan Edipus gezegd worden aan beiden 't leven verschuldigd te zijn. - Vernuftig gevonden! - Doch Sofokles was geen Franschman; en eenen schrijver van zijn oordeel moeten wij, in spijt van 't gezond verstand, het blanketzel van diergelijke Fransche s a i l l i e s niet aansmeeren. - 't Had nog eenigen schijn, indien Edipus gevraagd had:

Hoe dus! heeft Polybus mij 't leven niet geschonken?

en dan was een dubbelzinnig antwoord misschien toe te geven: maar daar hij uitdrukkelijk zegt: heeft Polibus mij dan niet geteeld? (*o γ ρ πόλυθος ξέφυσέ με*;) is 't al te ongerijmd, dit te willen beweeren: en vooral, een' ander', om dat hij niet in dezelfde grilligheid gevallen is, te berispen.

Bladz. 228.

En gij verkreegt uw' naam van dees mishandeling.

Edipus zeggen we naar de Nederduitschlatijnsche Uitspraak, de naam is Oidipoûs, dat is: opgezwollen van voeten.

Bladz. 229.

Mijn gade, kent gij hem, wien ik verlang te spreken?

De verstomming van Jokaste op de ontdekking van Edipus herkomst, waar uit zij door deze vraag gerukt, en als tot zichzelve wedergebragt wordt, wordt van den beroemden Moses Mendelszoon als een uitmuntend stuk van welsprekendheid aangehaald. ‘Zo,’ zegt hij, ‘spreekt het ware verhevene in de gemoedsbewegingen. Het verstommen van Jokaste, zo lang het gesprek niet tot haar gericht was; het woest uitzigt vol vertwijfeling; de beklemdheid, en 't trekkend sidderen aller leden, met al het welke eene goede Toneelspeelster dit vreeslijk stilzwijgen gepaard moet doen gaan, brengen den gantschen Schouwburg, die door Edipus ongeduld, en de aanstaande ontwikkeling van 't groot geheim steeds in verwachtiug' gehouden wordt, in den uitersten schrik. 't Is waar, dezelve is nog niet volkomen van Jokastes noodlot onderricht; maar des te schriklijker zijn de aandoeningen, tot welke hare houding, de Godspraak, en Tiresias rede aanleiding geven. Eindelijk spreekt zij; doch welke woorden! welk eene verwarring! - Heengaande geeft ze ons duidlijk genoeg te kennen, wat voornemen ze in haren boezem kweekt, en vliegt zonder getuigen uit te voeren. - Wie siddert thands niet voor haar leven? Wie volgt haar niet met de oogen? Wie wenscht niet, dat zij niet aan haare wanhoop worde overgelaten? Edipus-alleen, is te veel met zijne eigene aandoeningen vervuld, om van haren kant eenig onheil te kunnen vermoeden. Zij gaat heen, en wij hooren in 't begin des Vijfden Bedrijfs, dat onze vrees niet dan al te gegrond geweest is.’ Zie hier het oirsprongklijk:

‘So redet das wahre Erhabene in den Leidenschaften. Das Verstummen der Jokaste, so lange die Rede nicht an sie gerichtet gewesen; die wilden verzweiflungsvollen Blicke, die Beklemmung und das kouvulsivische Zittern in allen Gliedern, mit welchen eine gute Schauspielerinn dieses fürchterliche Stillschweigen begleiten musz, setzen den

ganzen Schauplatz, der von der Ungeduld des Oedips, und von der nahen Entwickelung des groszen Geheimnisses in beständiger Erwartung unterhalten wird, in das äusserste Schreeken. Er ist zwar noch nicht völlig von dem Schicksale der Jokaste unterrichtet; allein desto schrecklicher sind die Ahnungen, zu welchen ihr Betragen, die Orakelsprüche, und die Reden des Tiresias Anlasz geben. Endlich redet sie, aber welche Worte! welche Verwirrung! - Im Abgehen giebt sie uns dentlich genug zu verstehen, welchen Vorsatz sie in ihrer Brust nähret, und ohne Zeugen auszuführen eilet. - Wer zittert jetzt nicht für ihr Leben? Wer begleitet sie nicht mit den Augen, und wünschet, dasz man sie nicht ihrer Verzweifelung überlassen möchte? Nur Oedip ist allzu sehr mit sich selbst beschäftiget, und vermuthet von ihrer Seite keine Gefahr. Sie gehet ab, und wir erfahren im Anfange des fünften Aufzuges, unsere Besorgnisz sey nur allzu gegründet gewesen.' U e b e r d a s E r h a b e n e u n d N a i v e.

Bladz. 229.

Wien zoudt gij...? Bloos veeleer om 't geen gij hebt verstaan:

De vertalingen, welke mij onder het oog gekomen zijn, schijnen hier alle te lezen: s l a h i e r i n 't m i n s t g e e n a c h t o p, gelijk men 't oirspronglijke ook verklaren kan, en 't was in de zelfde opvatting' dat ik deze rede eerst dus had uitgedrukt:

> En wien? verlaat die zorg, en onderzoek dit niet.

wanneer eene herhaalde lezing van den text mij daar eene andere beteekenis in deed zien.

Het Grieksche □*ντρέπομαι* (in *μηδ*□*ν* □*ντραπ*□*ς*) is zeer onderscheiden van beteekenis: men vertolkt het zo wel door z i c h s c h a m e n als door a c h t o p i e t s g e v e n, en 't is mij voorgekomen, dat het hier in den eersten zin te verstaan zij, als zeide zij: h a a l u-z e l v e n g e e n e s c h a a m t e, g e e n e v e r d e r e s c h a a m t e o p d e n h a l s. Dus is deze uitdrukking veel krachtiger en meer overeenkomstig met de aandoening, waar in de sprekende Personaadje zich bevindt, en men ontmoet daar den grond in voor het gevoelen van Edipus, dat zij vreest te ontdekken, dat hij van eene lage afkomst' mogt zijn: op welken waan al zijne tegenspraak rust, en die in 't gewone verstand dezer plaatse, slegts eene opgeraapte achterdocht is; terwijl ze in deze vertaling, uit de natuurlijke verklaring' van hare woorden voortvloeit: welke Edipus in de omstandigheden, waarin hij is, niet anders dan dus verkeerd uitleggen kon, niet kunnende beseffen (het geen zij zo duidelijk bevroedde), dat bij de ontdekking zijner geboorte, nog iets erger te vrezen kon zijn, dan derzelver geringheid.

Edoch daar ik gezegd hebbe, dat alle andere Vertalers, bij mij bekend, deze plaats verstaan hebben als of er stond, s l a h i e r g e e n

acht op, zal men bij 't naslaan van Vondel of Brumoy een' geheel anderen zin opmerken, terwijl dees zich op deze wijze uitdrukt.

> Quoi! de qui parle-t-il? hè, Seigneur, calmez vos craintes.

gene daar tegen dusdanige woorden gebruikt:

> Wie is 't, daer dees van spreekt? zet al dit schroomen
> Uit uwen zin.

eene vertaling, geheel te onpas, dewijl de Koning geenerhanden schroom of vreze had laten blijken. - Dan hoe tegenstrijdig deze beide uitdrukkingen schijnen met de aangevoerde opvatting' van den text; het is echter niet minder waar, dat zij daar in gegrond zijn. Wij leren het Grieksch door middel van het Latijn, en 't is uit dien hoofde, dat men veelal gewoon is, wannner wij uit de eerstgenoemde in onze Moedertaal overzetten, het Latijn te hulp te roepen, en tusschen beide te stellen; eene gewoonte, waar door we voor dubbele misslagen in de navolging' bloot staan. Het zou dus niet te bevreemden zijn, zo Brumoy, op deze wijze te werk gaande, voor de Grieksche woorden *μηδ□ν □ντραπ□ς* eerst de Latijnsche, omnem curam mittas, (of iets diergelijks) gesteld had, vervolgens het woord cura, 't welk beide voor zorg en bekommernis gebruikt wordt, en buiten 't welke, hoe gebrekkig deze spreekwijze den oirsprongklijken zin ook oplevere, men niet wel eene betere kan uitdenken, door crainte [vrees] had overgebragt, en alzo tot deze verkeerde vertaling, zonder het te bemerken, vervallen waar. - Wat Vondel betreffe, die uit eene Latijnsche vertaling' zijnen Edipus heeft berijmd, niets is gemaklijker te begrijpen, dan dat zodanige misvatting bij hem plaats gehad hebbe; dewijl het genoemde Latijnsche woord, 't welk hij waarschijnlijk vinden moest, in zich-zelve een andere beteekenis heeft, dan het door den samenhang der rede in de genoemde plaatsing' verkrijgt, waar in het niet anders te kennen moet geven, dan ergens acht op slaan.

In de boven aangevoerde plaatse van Moses Mendelszoon wordt deze en de kort daar op volgende rede van Jokaste in een getrokken: ‘Wie! was hat er gesagt? - Um des Himmels Willen! wenn du dich selbst liebest; höre auf weiter zu forschen! Ich bin so elend genug.’

Bladz. 229.

Want schoon ik mij bevond uit een slavinn' geboren.

De text kan op tweederhande wijze vertaald worden; of: schoon ik tot in 't derde geslacht een slaaf werd bevonden: ofschoon ik geboren was uit eene slavinne, die driemaal verkocht werd; om den allergeringsten slavenstaat uit te drukken. De Ouden hielden de in huns meesters huis geboren slaven in vrij meer achting' dan de gekochte, welke zij genoegzaam met de beesten gelijk

stelden. - Hierom is 't ook, dat in 't Vijfde Bedrijf, de slaaf, door Edipus gevraagd zijnde of hij in Laius dienst geweest was, dit erkennende, zich onderscheidt door het bijvoegzel: maar in zijn huis geboren. Οὐκ ἔνητος, ἀλλ' οἰκοι τραφείς.

Bladz. 232.

Vijfde Bedrijf.

Brumoy hecht dit gedeelte van 't Vijfde Bedrijf, dat de ontdekking van Edipus geboorte bevat, aan 't Vierde, het welk hij uitstrekt tot de alleenspraak van den den Rei op bladz. 117. [Bladz. 238]. - Men behoeft dit slegts aan te merken om de verkeerdheid daar van te beseffen. Want, zo men alleen het oog slaat op de versificatie van het oirspronklijk, zal men bevinden, dat de zang op 's Konings onbekende afkomst (bladz. 108) [Bladz. 231] eene ware Tusschenzang is, in zijn Keer en Tegenkeer verdeeld; terwijl de volgende Treurzang van den Rei (Bladz. 117) [Bladz. 238] eeniglijk eene doorgaande alleenspraak is, welke midden in het Bedrijf plaats vindt: op dat ik de wanschikkelijkheid voorbij ga, welke zo eene verdeeling het gantsche stuk geven zou. - Wie toch weet niet dat het Vierde Bedrijf niet tot de ONTKNOPING geschikt is, maar alleen de zaak tot dezelve voorbereidt? Na de verdeeling echter van Brumoy ontknoopt het Vierde, en het Vijfde Bedrijf stelt alleen de gevolgen voor, uit de ontknoping voortgevloeid. Hij-zelf heeft dit bemerkt, en weet daarom niet hoe hij (in zijne Réflexions sur l'Oedipe de Sophocle) den Dichter zal vrijpleiten van een overtallig Bedrijf te hebben gemaakt; en met grond; want dus zou het zijn, zoo de zelfsherkenning van Edipus als zoon en moorder van Laius in 't Vierde viel. (Zie onze Voorafspraak bl. 25, 28 en 29). Immers na die herkenning is er geen overgang meer van geluk tot ongeluk in den staat van Edipus, in welken overgang de oplossing van dit Toneelstuk gelegen is. Hoe schoon daar tegen, hoe regelmatig loopt dit alles af, indien wij de herkenning tot het laatste Bedrijf brengen: en hoe treffend is de tegenstrijdigheid van het heuchlijk feestgebaar, dat zich de Rei in 't Vierde Bedrijf uit de ontdekking' van Edipus afkomst' beloofde, met dien jammerstaat, die daar 't gevolg van is! - Ik wil echter niet ontveinzen, dat de Fransche schrijver tot deze verdeeling aanleiding gekregen heeft door den Edipus van Seneca, op die wijze ingerieht. Doch hij, wien dit erbarmlijk stuk (want dus is 't waarlijk, 't zij men 't beschouwe als een Toneelstuk, 't zij men 't als een voorbeeld van stijl aanmerke) of deszelfs beoordeeling van Brumoy bekend is, weet, of men van dit tot het werk van Sofokles besluiten mag.

Bladz. 245.

ô Echt! ô heilloze echt!
Ik kan niet voorbij hier den groten Longijn aan te halen, die deze

naastvolgende vaerzen bijbrengt als een treffend voorbeeld van verhevenheid, verwekt door de verwisseling van 't enkel in 't meervoudig getal. Zie hier 's mans woorden: ‘Het is der opmerking' overwaardig, dat somtijds het meervoudige grootser valt, en door het denkbeeld van meenigte zelf, daar in bevat, edeler en krachtiger schijnt. Dus is 't met die uitdrukkingen in 't meervoudig getal, welke men bij Sofokles uit den mond van Edipus hoort:

□ *γάμοι, γάμοι,*
□φύσαθ□ □μ□ς, κα□ φυτεύσαντες, πάλιν
□νε□τε τ□υτ□ σπέρμα, κ□πεδείξατε
Π*ατέρας, □δελφο□ς, πα□δας, α□μ□ □μφύλιον,*
Ν*ύμφας, γυνα□κας, μητέραστε, χ□πόσα*
Α*□σχις□ □ν □νθρώποισιν □ργα γίνεται.*

('t geen de vertaling van den kunstigen Boileau dus uitdrukt:

‘Hymen, funeste Hymen, tu m'as donné la vie:
Mais dans ces mêmes flancs, où je fus enfermé,
Tu fais rentrer ce sang dont tu m'avois formé.
Et par là tu produis et des Fils; et des Pères,
Des Frères, des Maris, des Femmes et des Mères:
En tout ce que du sort la maligne fureur
Fit jamais voir au jour et de houte et d'horreur.)

Alle deze verschillende namen willen niet dan een' zelfden persoon, Edipus naamlijk aan d'eenen, en zijn moeder Jokaste aan d' anderen kant, aanduiden. 't Is echter door middel van dit uitgebreid en vermenigvuldigd getal dat de ongelukken van Edipus mede vermenigvuldigd zijn.’ - En verder: ‘uit den aart klinken ons de zaken verhevener in 't oor, wanneer de namen dus als op een gestapeld worden. Edoch dit moet geschieden, dan wanneer de ontwerpen voor vergroting, vermenigvuldiging, of eenige andere versterking vatbaar zijn, of eindelijk in den hartstocht: het zij dan dat een of meer derzelven plaats vinden. Want overal deze schelletjes aan te hangen, zou te veel naar praalzucht en snorkerij rieken.’

□λλ□ □κε□νο μ□λλον παρατηρήσεως □ξιον, □τι □σθ□ □που προςπίπτει τ□ πληθυντικ□ μεγαλο□□ημονέςερα, καί α□τ□ δοξοκομπο□ντα τ□ □χλ□ του □ριθμο□. Τοια□τα παρ□ τ□ Σοφοκλε□ τ□ □π□ το□ Ο□δίπου. - Πάντα γ□ρ τα□τα, τ□ μ□ν □ν □νομά □ςιν, Ο□δίπους, □π□ δ□ □ατέρων □οκάςη. □λλ□ □μως χυθε□ς ε□ς τ□ πληθυντικ□ □ □ριθμ□ς συνεπλήθυοε κα□ τ□ς □τυχίας· - Φύσει γ□ρ □ξακούεται τά πράγματα κομπωδέςερα □γεληδ□ν ο□τως τ□ν □νομάτων □πισυντιθεμένων. Ο□ μέν τοι δε□ ποιε□ν α□τ□ □π□ □λλων, ε□ μ□ □φ□ □ν δέχεται τ□ □ποκείμενα α□ξησιν, □ πληθ□ν, □ □περ□ολ□ν, □ πάθος, □ν τι τούτων, □ τ□ πλείονα· □πεί τοι τ□ πανταχο□ κώδωνας □ξ□φθαι, λίαν σοφιςικόν.

Bladz. 249.

Dat u de Goôn een leven,
Gelukkiger dan mij te beurt' viel, willen geven!

Na dit afscheid, door Edipus van zijne Dochteren genomen, laat het oirspronklijk hier nog een kort gesprek van hem met Kreon volgen, 't welk ik uitgelaten heb; beducht, dat het den indruk van de voorgaande hartstochtlijke plaatse mogt uitwisschen, terwijl het niets behelst dan eene herhaling van het geen terstond op Kreons verschijning tusschen hen-beiden verhandeld is, en de zaak in de eigene omstandigheden laat.

Zie hier de vertaling dezer plaats door Vondel, welke vrij woordelijk is, doch den stijl van 't oirspronklijk eenigszins te kort doet:

KREON.
Het is genoegh. waer voert de rouw uw zinnen!
Koomt herrewaert, en stap in 't hof naer binnen.

EDIPUS.
Men zy gehoorzaem boven al,
Hoewel het alssembitter vall'.

KREON.
Wat tijdigh is, dat 's schoon by kloecken.

EDIPUS.
Hoor toe. hoor wat ick wil verzoecken?

KREON.
'k Zal 't weeten, als gy 't maeckt bekent.

EDIPUS.
Dat gy ons uit dit rijck verzent.

KREON.
Zoeckt gy 't van my? 't raeckt Godt daer boven.

EDIPUS.
Ick ben van alle Goôn verschoven.

KREON.
Gy zult haest raecken tot uw wit.

EDIPUS.
Verzekert gyme, ô Kreon, dit?

KREON.
Ick plagh niet strax mijn oordeel t'uiten.
‘(Ik zeg niet gaarne 't geen ik niet meene.’)

EDIPUS.
Vervoerme flux van hier [naer buiten].

KREON.
Laet los uw kinders: ga dan vry.

EDIPUS.
Ontweldighze alle niet van my.

KREON.
Gedenck geensins dat gy 't al zult verwerven:
Want wat u dus lang volghde moet gy derven,
In 't ende van uw leven, arme man’.

(‘Begeer niet alles naar uwen wil te schikken, bedenk dat het geen gij gewild hebt u niet ten goede gestrekt heeft.’)